ALEXANDRE DUMAS

MONTE CRISTO KONTU
-I-

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN:
VOLKAN YALÇINTOKLU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 4273

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ALEXANDRE DUMAS
MONTE CRISTO KONTU

ÖZGÜN ADI
LE COMTE DE MONTE-CRISTO

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
VOLKAN YALÇINTOKLU

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2013
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
HANDE KOÇAK

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MUSTAFA AYDIN

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, AĞUSTOS 2018, İSTANBUL

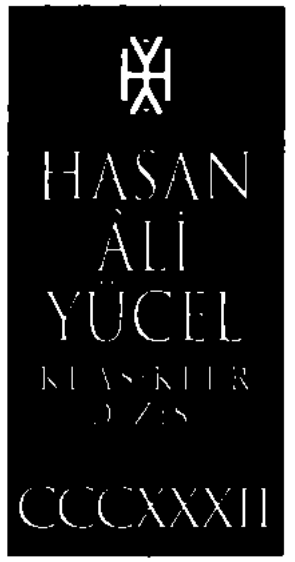
TAKIM NO 978-605-295-569-7
ISBN 978-605-295-570-3 (KARTON KAPAKLI)

TAKIM NO 978-605-295-572-7
ISBN 978-605-295-573-4 (CİLTLİ)

BASKI
MEGA BASIM YAYIN SANAYİ VE TİC. A.Ş.
CİHANGİR MAH. GÜVERCİN CAD. NO: 3/1 BAHA İŞ MERKEZİ A. BLOK
HARAMİDERE AVCILAR İSTANBUL
(0212) 412 17 77
Sertifika No: 12026

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ALEXANDRE DUMAS

MONTE CRISTO KONTU

-I-

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN:
VOLKAN YALÇINTOKLU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

BİRİNCİ CİLT

I

Marsilya - Varış

24 Şubat 1815 günü Notre-Dame de la Garde Bazilikası'nın çan kulesi Smyrna,[1] Trieste ve Napoli'den gelen üç direkli Pharaon yelkenlisinin limana yaklaştığını haber verdi.

Bir kılavuz gemisi her zaman olduğu gibi hemen limandan ayrılıp If Şatosu'nun kenarından geçtikten sonra Morgion Burnu ile Riou Adası arasında gemiye yaklaştı.

Yine her zaman olduğu gibi, Saint-Jean Kalesi'nin önü meraklılarla dolmuştu çünkü bir geminin, özellikle de Pharaon gibi eski, Foça tersanelerinde inşa edilmiş, donatılmış ve yerli bir armatöre ait bir geminin gelmesi Marsilya'da her zaman büyük bir hareketliliğe yol açardı.

Bu arada gemi ilerliyordu; Calsareigne ve Jaros adaları arasında, birkaç volkanik sarsıntının açtığı boğazı kolayca aşmış, Pomègues Adası'nı geride bırakmıştı ve üç gabya yelkeni, geniş floku ve randa yelkeniyle birlikte ilerliyordu ama gelişinin çok yavaş ve hüzünlü olması, bir felaket içgüdüsüyle hareketlenen meraklıların, kendi kendilerine gemide nasıl bir aksilik çıktığını sormalarına neden oluyordu. Yine de denizcilik uzmanları, bir aksilik yaşanmış olsa da, bunun gemiyle ilgisi olmayacağını kabul ediyordu çünkü gemi mü-

1 İzmir.

kemmel yönetildiğini kanıtlayacak bütün koşulları sağlayarak ilerliyordu: Demir atma hazırlıkları için beklenirken, cıvadra halatları indirilmişti ve Pharaon'u Marsilya limanının dar girişine yönlendirmeye hazırlanan kılavuz gemisinin kaptanının yanında, dikkatli bakışları ve çevik hareketleriyle geminin her manevrasını denetleyen ve kılavuz kaptanın her talimatını tekrar eden genç bir adam vardı.

Kalabalığa hâkim olan belli belirsiz endişe, Saint-Jean Kalesi'nin önündeki meydanda duran izleyicilerden birini öyle etkilemişti ki izleyici geminin limana girmesini bekleyemedi; küçük bir kayığa atlayıp Pharaon'a doğru kürek çekilmesini emretti ve Réserve koyunun karşısına ulaştı.

Bu adamın yaklaştığını gören genç denizci, kılavuz kaptanın yanındaki görev yerinden ayrılıp şapkasını çıkardı ve geminin küpeştesinde beklemeye başladı.

Güzel siyah gözleri, simsiyah saçlarıyla on sekiz yirmi yaşlarında gösteren uzun boylu, zarif bir delikanlıydı; tüm benliğinden çocukluklarından beri tehlikelerle mücadele etmeye alışmış insanların o dingin ve kararlı ifadesi taşıyordu.

"Bak sen, demek sizsiniz Dantès!" diye bağırdı kayıktaki adam. "Neler oldu, geminizde neden böyle matem havası esiyor?"

"Büyük bir felaket yaşadık Mösyö Morrel, özellikle benim açımdan büyük bir felaket, Civitavecchia açıklarında yürekli kaptanımız Leclère'i kaybettik."

"Peki ya yük?" diye sordu armatör heyecanla.

"Onda sorun yok Mösyö Morrel, sanırım bu durum sizi memnun edecek ama o zavallı Kaptan Leclère..."

"Onun başına ne geldi?" diye sordu armatör, içi bariz rahatlamıştı. "O yürekli kaptana ne oldu?"

"Öldü."

"Denize mi düştü?"

"Hayır Mösyö, büyük acılar çekerek beyin hummasından öldü."

Ardından adamlarına dönerek, "Haydi iş başına! dedi. "Demir atmak için herkes görev yerine!" dedi.

Mürettebat emri yerine getirmek için harekete geçti. Aynı anda mürettebatı oluşturan sekiz on tayfanın bir kısmı iskotalara, bir kısmı brasyalara, bir kısmı yelken iplerine, bir kısmı flokların halatlarına, nihayet diğerleri de yelkenlerin istingalarına koştu.

Genç denizci demir atma çalışmalarının başlangıcına umursamaz bir ifadeyle göz attı ve talimatlarının yerine getirildiğini görünce Morrel'e döndü.

Genç denizcinin bıraktığı yerden konuşmaya devam eden armatör "Peki bu talihsizlik nasıl yaşandı?" diye sordu.

"Tanrım, Mösyö, hiç beklenmedik bir şekilde. Kaptan Leclère, liman komutanıyla uzun bir sohbetten sonra, Napoli'den oldukça rahatsız ayrıldı; yirmi dört saat sonra ateşlendi ve üç gün sonra öldü...

Onu geleneksel bir cenaze töreniyle uğurladık, şimdi El Giglio Adası açıklarında, bir hamağın içinde, edebiyle sarılmış, ayaklarına ve boynuna otuz altılık birer gülle bağlanmış bir halde yatıyor. Dul eşine şeref madalyasını ve kılıcını getirdik. On yıl İngilizlerle savaştıktan sonra, herkes gibi yatağında ölmek acı bir şey," diye ekledi genç adam hüzünlü bir gülümsemeyle.

"Doğru! Ama elden ne gelir Mösyö Edmond!" dedi daha da yatışmış gibi görünen armatör. "Hepimiz ölümlüyüz ve eskilerin, yerlerini yenilerine bırakmaları gerekiyor, aksi takdirde ilerleme mümkün olmazdı; ayrıca söylediğiniz gibi geminin yükü..."

"Sizi temin ederim ki iyi durumda Mösyö Morrel. İşte size yirmi beş bin franklık bir kârdan hiç iskonto yapmamanızı tavsiye edeceğim bir sefer."

Ardından, yuvarlak kuleyi geçtiklerini görünce, "Çanaklık, flok, randa yelkenlerini istinga et!" diye bağırdı genç denizci. "Demir atmaya hazırlanın!"

Emir neredeyse bir savaş gemisindeki gibi hemen yerine getirildi.

"Bütün yelkenleri topla!"

Son talimatın ardından, gemi artık bütün yelkenlerin indirilmesiyle hızı azalınca neredeyse fark edilemeyecek bir şekilde ilerliyordu.

"Mösyö Morrel," dedi armatörün sabırsızlığını fark eden Dantès, "şimdi gemiye geçmek isterseniz, kamarasından çıkan muhasebeciniz Mösyö Danglars sizi istediğiniz konuda bilgilendirebilir. Bana gelince, demir atma işlemlerini denetlemem ve yas bayrağı çekmem gerekiyor."

Genç denizcinin bu teklifini bir kez daha tekrarlamasına fırsat vermeyen armatör, Dantès'in kendisine attığı halatı kavrayarak bir denizciye yaraşan bir ustalıkla geminin şişkin bordasına çivilenmiş basamakları tırmandı. Dantès ikinci kaptanlık görevine dönerek, sözü kamarasından çıkan ve hızla armatöre doğru yürüyen Danglars'a devretti.

Danglars yirmi beş yirmi altı yaşlarında, yüz ifadesi üstlerinin karşısında oldukça karamsar ve dalkavuk, astlarının karşısında ise küstah olan bir adamdı ve bu yüzden, bir yandan da tayfalarda her zaman tiksintiye yol açan muhasebecilik sıfatı yüzünden, Dantès'e içtenlikle yaklaşan mürettebat tarafından hiç sevilmiyordu.

"Mösyö Morrel, yaşanan felaketi biliyorsunuz, değil mi?" diye sordu Danglars.

"Evet, evet, zavallı kaptan Leclère! yürekli ve onurlu bir adamdı!"

"Özellikle de, Morrel ve Oğlu gibi önemli bir şirketin çıkarlarını savunmaya yaraşacak ölçüde görevine düşkün, gök ve deniz arasında yaşlanmış muhteşem bir denizciydi."

"Ama," dedi bakışlarını demir atma çalışmalarını denetleyen Dantès'e çeviren armatör, "sanırım işinde yetkinleşebilmek için, söylediğiniz gibi yaşlı bir denizci olmaya gerek yok, işte bakın, görevini hakkıyla yerine getiren ve kimseden nasihat almaya ihtiyacı olmayan dostumuz Edmond."

"Evet," dedi Danglars, kinle parıldayan bir bakışla Dantès'i yandan süzerken, "evet, genç ve bundan kimsenin şüphesi yok. Kaptan ölür ölmez kimseye danışmadan kumandayı ele aldı ve doğrudan Marsilya'ya geleceğimize Elba Adası'na uğrayarak bize bir buçuk gün kaybettirdi."

"İkinci kaptan olarak geminin komutasını almak onun göreviydi," dedi armatör, "ama Elba Adası'nda bir buçuk gün kaybettirmeye gelince, gemide onarılması gereken bir hasar olmadıkça bunu yapması doğru değil."

"Gemi benim kadar, sizin de olmanızı dilediğim kadar sağlamdı Mösyö Morrel ve bu bir buçuk günlük kayıp sadece bir kapristen, karaya çıkma isteğinden kaynaklandı."

"Dantès," dedi genç adama seslenen armatör, "buraya gelir misiniz?"

"Pardon Mösyö," diye karşılık verdi Dantès, "birazdan yanınızdayım."

Ardından, mürettebata talimatını verdi: "Demir at!"

Demir suya düşerken zincir gürültüyle süzüldü. Kılavuz kaptan orada olsa da, demir atma işlemi tamamlanana kadar görevinin başında kalan Dantès, ardından, "Flamayı ve bayrağı direğin yarısına kadar indirin, serenleri çaprazlayın!" dedi.

"Görüyor musunuz?" dedi Danglars. "Şimdiden kaptan olduğunu zannediyor."

"Zaten öyle," diye yanıtladı armatör.

"Evet Mösyö Morrel, bunun için sizin ve ortağınızın imzası yeterli."

"Elbette! Neden onu bu göreve getirmeyelim ki?" dedi armatör. "Genç olduğunu biliyorum ama işini eksiksiz yaptığı ve çok deneyimli olduğu her halinden anlaşılıyor."

Danglars'ın alnında endişesini belli eden kırışıklıklar belirdi.

"Pardon Mösyö Morrel," dedi gemi demir atınca yanlarına yaklaşan Dantès, "işte emrinizdeyim, sanırım beni çağırmıştınız?"

Danglars bir adım geriledi.

"Size neden Elba Adası'na uğradığınızı sormak istiyordum."

"Bunun nedenini bilmiyorum Mösyö ama adaya, son nefesini vermek üzereyken bana Büyük Mareşal Bertrand'a iletmem için bir paket emanet eden Kaptan Leclère'in son arzusunu yerine getirmek için çıktım."

"Demek onu gördünüz Edmond?"

"Kimi?"

"Büyük Mareşal'i."

"Evet."

Morrel etrafına bakıp Dantès'i bir kenara çekti.

"Peki imparator nasıl?" diye sordu heyecanla.

"Gördüğüm kadarıyla iyi."

"Demek imparatoru da gördünüz?"

"Ben oradayken, Mareşal'in yanına geldi."

"Onunla konuştunuz mu?"

"Aslında o benimle konuştu Mösyö," dedi Dantès gülümseyerek.

"Peki size ne söyledi?"

"Bana gemiyle, Marsilya'dan hareket zamanıyla, izlediği güzergâhla ve yük taşıyıp taşımadığıyla ilgili sorular sordu. Sanırım gemi yük taşımasa ve ben de geminin sahibi olsaydım, niyeti gemiyi satın almaktı ama ona sadece ikinci kaptan olduğumu ve geminin Morrel ve Oğlu Şirketi'ne ait olduğunu söyledim. 'Bak sen!' diye karşılık verdi bana, 'Bu şirketi biliyorum. Morreller ailece armatördür, Valence garnizonundayken benimle aynı alayda görev yapan bir Morrel tanımıştım.'"

"Gerçekten de bu doğru!" diye haykırdı armatör sevinçle. "O kişi daha sonra kaptan olan amcam Policar Morrel'di. Dantès, amcama imparatorun kendisini hatırladığını söyleyeceksiniz ve o yaşlı huysuzun ağladığını göreceksiniz. Tamam, tamam," diye ekledi genç adamın omzuna dostça vuran armatör. "Kaptan Leclère'in talimatını yerine getir-

mekle ve Elba Adası'na uğramakla iyi yapmışsınız Dantès ama Mareşal'e bir paket teslim ettiğiniz ve imparatorla konuştuğunuz öğrenilseydi başınız derde girebilirdi."

"Başım neden derde girsin ki Mösyö?" dedi Dantès. "İçinde ne olduğunu bile bilmiyordum, ayrıca imparator bana sadece herkese sorabileceği sorular yöneltti. Ama bağışlayın," diye ekledi, "karantina ve gümrük görevlileri geliyor, izin verir misiniz?"

"Sevgili Dantès, siz işinize bakın."

Genç adam uzaklaşırken, Danglars yeniden belirdi.

"Sanırım size Porto Ferrajo'da[2] demirlemesi hakkında yeterli gerekçeler sunmuştur herhalde?"

"Fazlasıyla, sevgili Mösyö Danglars."

"Buna sevindim," diye yanıtladı Danglars, "çünkü bir arkadaşımın görevini hakkıyla yerine getirmemesi beni üzer."

"Dantès görevini yapmış ve söylenecek bir şey yok," dedi armatör. "Bu talimatı ona Kaptan Leclère vermiş."

"Kaptan Leclère'den söz ettiniz, size ondan bir mektup iletti mi?"

"Kim?"

"Dantès."

"Bana mı, hayır! Bir mektup mu iletmesi gerekiyordu?"

"Kaptanın paket dışında ona bir mektup verdiğini sanıyordum."

"Hangi paketten söz ediyorsunuz Danglars?"

"Dantès'in Porto Ferrajo'da teslim ettiği paketten."

"Porto Ferrajo'da teslim edeceği bir paket olduğunu nereden biliyorsunuz?"

Danglars'ın yüzü kızardı.

"Kamarasının aralık kapısının önünden geçerken, Kaptan'ın Dantès'e bir paket ve bir mektup verdiğini gördüm."

"Bana bundan söz etmedi ama mektup yanındaysa bana verecektir."

---

2 Bugün Portoferraio.

Danglars bir an düşündü.

"Mösyö Morrel, sizden bu konu hakkında Dantès'e bir şey söylememenizi rica ediyorum; yanılmış olabilirim."

O sırada genç adamın geri dönmesi üzerine Danglars uzaklaştı.

"Sevgili Dantès, şimdi mesainiz bitti mi?"

"Evet Mösyö."

"İşiniz uzun sürmedi."

"Evet, malların listesini gümrükçülere verdim. Karantinaya gelince, kılavuz kaptanın yanındaki bir görevliye gerekli belgeleri teslim ettim."

"Sanırım artık burada işiniz kalmadı."

Dantès hızla etrafına bir göz attı.

"Evet, her şey yolunda."

"O zaman akşam yemeği için bize gelebilirsiniz?"

"Bağışlayın Mösyö Morrel, beni bağışlayın, önce babamı görmem lazım. Ama beni onurlandırdığınız için size minnettarım."

"Doğru Dantès, haklısınız. Sizin iyi bir evlat olduğunuzu biliyorum."

"Babamın sağlığının nasıl olduğunu biliyor musunuz?" diye sordu Dantès biraz duraksayarak.

"Sanırım iyi sevgili Edmond, yine de onu hiç görmedim."

"Evet, küçük odasından dışarı çıkmıyor."

"Demek ki sizin yokluğunuzda hiçbir şeyi eksik değilmiş."

Dantès gülümsedi.

"Babam gururludur Mösyö, her şeyi eksik olsa bile, Tanrı'dan başka kimseden bir şey isteyeceğini sanmıyorum."

"Tamam o zaman, babanızı ziyaret ettikten sonra sizi yemeğe bekliyoruz."

"Beni bir kez daha bağışlayın Mösyö Morrel ama babamdan sonra yüreğimde en az onun kadar önemli bir yer tutan bir başkası daha var."

"Bu doğru Dantès; Katalan mahallesinde sizi babanız gibi sabırsızlıkla bekleyen güzel Mercedes'i unutuyordum."

Dantès gülümsedi.

"Bana Pharaon hakkında bilgi almak için üç kez uğraması beni hiç şaşırtmadı. Vay canına! Edmond, yakınmaya hiç hakkınız yok, çok güzel bir metresiniz var!

"O benim metresim değil, nişanlım," dedi genç denizci ciddi bir ifadeyle.

"Bazen ikisi aynı anlama gelir," diye karşılık verdi armatör gülerek.

"Bizim için aynı anlama gelmez Mösyö," dedi Dantès.

"Tamam, tamam sevgili Edmond, sizi fazla tutmayayım; benim işlerimi hakkıyla hallettiğinize göre, size kendi işlerinizi halletmeniz için dilediğiniz kadar izin veriyorum. Paraya ihtiyacınız var mı?"

"Hayır Mösyö, yolculuk sırasında yaklaşık üç aylık maaşımı biriktirdim."

"Pek derli toplu bir gençsiniz Edmond."

"Babamın yoksul bir adam olduğunu da unutmayın Mösyö Morrel."

"Evet, evet, sizin iyi bir evlat olduğunuzu biliyorum. Hadi, gidip babanızı görün. Benim de bir oğlum var, üç aylık bir yolculuktan sonra onu hemen görmemi engelleyen birine çok kızardım."

"İzin isteyebilir miyim?"

"Elbette, bana söyleyecek başka bir şeyiniz yoksa gidebilirsiniz."

"Hayır, yok Mösyö."

"Kaptan Leclère ölmeden önce size bana iletmeniz için bir mektup vermedi mi?"

"Yazı yazacak durumda değildi Mösyö ama bu sorunuz bana sizden on beş gün izin istememem gerektiğini hatırlattı."

"Evlenmek için mi?"

"Önce evlenmek, ardından Paris'e gitmek için."

"Tamam! Dantès, dilediğiniz kadar izin kullanın, gemiyi boşaltmak altı hafta sürer, yeniden yola çıkmanız en az üç

ayı bulur... Ama üç ay içinde burada olmanız gerek. Pharaon kaptanı olmadan denize açılamaz," dedi armatör genç denizcinin omzuna hafifçe vurarak.

"Kaptanı olmadan denize açılamaz mı?" diye haykırdı gözleri sevinçle parlayan Dantès. "Söylediklerinize dikkat edin Mösyö çünkü yüreğimdeki en gizemli umutlara hitap ediyorsunuz. Beni Pharaon'un kaptanı olarak görevlendirmeyi mi düşünüyorsunuz?"

"Sevgili Dantès, tek başıma olsaydım, hemen elinizi sıkardım ve size bu işin hallolduğunu söylerdim. Ama bir ortağım var, İtalyan atasözünü bilirsiniz: *Che a compagne a padrone.*[3] Ama iki oydan birini aldığınıza göre işin yarısı tamam demektir. Diğer oy için elimden geleni yapacağımdan emin olun."

"Ah! Mösyö Morrel," diye haykırdı gözlerine yaşlar dolan genç denizci armatörün ellerine sarılarak, "Mösyö Morrel, size babam ve Mercedes adına teşekkür ediyorum."

"Tamam, tamam Edmond, dürüst insanlar için gökyüzünde Tanrı vardır! Hadi, babanızı, Mercedes'i görmeye gidin ve sonra bana uğrayın."

"Ama sizi karaya çıkarmamı istemiyor musunuz?"

"Hayır, teşekkürler; Danglars ile hesapları inceleyeceğim. Yolculuk sırasında ondan memnun kaldınız mı?"

"Bunun yanıtı bu soruya nasıl bir anlam yüklediğinize bağlı. İyi bir arkadaş olarak hayır çünkü aramızda geçen ufak bir tartışmadan sonra, Monte Cristo Adası'nda on dakika mola verip onu düelloya davet ederek saçmaladığım günden beri beni sevmiyor; düelloya davet etmekle ona haksızlık ettim, o da bu daveti geri çevirmekte haklıydı. Sorunuz muhasebeciliği ile ilgiliyse söylenecek söz yok, siz de işini nasıl yaptığını görünce sanırım memnun kalacaksınız."

---

3 Ortağı olanın patronu vardır. (Kişinin ortağı aynı zamanda patronudur.)

"Peki, siz Pharaon'un kaptanı olsaydınız, Danglars'ın sizinle çalışmasını ister miydiniz?"

"Mösyö Morrel, kaptan ya da ikinci kaptan olsaydım, armatörlerimin güvenini kazanmış kişilere her zaman saygılı davranırdım."

"Peki tamam, Dantès, her açıdan onurlu bir genç olduğunuzu görüyorum. Sizi fazla tutmayayım, hadi gidin, sabırsızlandığınızı görebiliyorum."

"İzinli miyim?

"Size hadi gidin, diyorum."

"Kayığınızı almama izin verir misiniz?"

"Alın."

"Hoşça kalın Mösyö Morrel, çok teşekkürler."

"Görüşmek üzere sevgili Edmond, iyi şanslar!"

Genç denizci atladığı kayığın kıç tarafına oturdu ve Canebière'e yanaşma talimatı verdi. İki tayfa küreklere asıldı ve kayık süzülerek, limanın girişinden Orléans rıhtımına uzanan iki sıra geminin ortasındaki dar boğazı tıkamış yüzlerce kayığın arasından olabildiğince hızla geçti.

Dantès'i kıyıya kadar gülümseyerek izleyen armatör, onun rıhtımın taşlarına doğru sıçradığını ve bu ünlü Canebière Caddesi'ni sabahın beşinden akşamın dokuzuna kadar dolduran kalabalığın karmaşasında gözden kaybolduğunu gördü. Günümüz Foçalıları, çok gururlandıkları bu cadde için büyük bir ciddiyetle ve söylediklerinin etkisini güçlendiren bir vurguyla, "Bir Canebière'i olsaydı, Paris küçük bir Marsilya olurdu," derlerdi.

Arkasını dönen armatör, karşısında talimatlarını bekliyormuş gibi görünen ama aslında tıpkı kendisi gibi genç denizciyi izleyen Danglars'ı buldu.

Ancak, aynı adamı izleyen bu iki adamın bakışlarındaki ifadeler birbirinden çok farklıydı.

II

Baba ve Oğul

Nefreti doruk noktasına ulaşan ve armatörün kulağına arkadaşı hakkında bazı olumsuz varsayımlarını fısıldamaya çalışan Danglars'ı kendi haline bırakıp, Canebière Caddesi'ni bir baştan diğer başa katettikten sonra Noailles Sokağı'na sapan, iki yanı ağaçlarla çevrili Meilhan yolunda sol koldaki küçük bir eve giren, dört kat loş merdiveni hızla çıkan, bir eliyle tırabzanlara tutunurken diğer eliyle yürek çarpıntılarını bastırmaya çalışan ve aralığından küçük bir odanın dibine kadar görülmesine izin veren bir kapının önünde duran Dantès'i izleyelim.

Burası Dantès'in babasının odasıydı.

Pharaon'un limana girdiği haberi henüz yaşlı adama ulaşmamıştı; baba Dantès titreyen elleriyle bir sandalyenin üstüne çıkmış, pencerenin demirlerine tırmanan, iç içe geçmiş birkaç latinçiçeği ve filbahar dalını bir destekle sabitlemeye çalışıyordu.

Aniden boynuna iki kolun dolandığını hissetti ve arkasından iyi tanıdığı bir ses yükseldi:

"Babacığım, canım babacığım!"

Çığlık atıp arkasına dönen yaşlı adam karşısında oğlunu görünce, solgun, titreyen bedenini onun kollarına bıraktı.

"Baba, neyin var?" diye bağırdı genç adam endişeyle. "Yoksa hasta mısın?"

"Hayır, hayır sevgili Edmond'um, sevgili oğlum, hayır ama seni beklemiyordum, Tanrım! Seni böyle aniden karşımda görmenin verdiği sevinç ve heyecandan öleceğimi sandım!"

"Tamam o zaman, hadi toparla kendini! Ben geldim, evet, geri döndüm! Hem sevinçten insana zarar gelmediğini söylerler, işte bu yüzden içeri ansızın girdim. Hadi bana öyle

şaşkın gözlerle bakacağına gülümsesene. Geri döndüm ve mutlu olacağız."

"Ah! Çok iyi evlat! Peki nasıl mutlu olacağız? Beni artık terk etmeyecek misin? Hadi, bana nasıl mutlu olacağımızı anlat."

"Tanrı yasa bürünmüş bir aileden kaynaklanan bir mutluluğun keyfini çıkardığım için beni bağışlasın! Ama Tanrı böyle bir mutluluğu arzulamadığımı biliyor, elimde değil işte, kederlenecek gücü kendimde bulamıyorum: Baba, yürekli Kaptan Leclère öldü ve muhtemelen Mösyö Morrel'in himayesi sayesinde onun yerini alacağım. Baba, bunu anlayabiliyor musun? Yirmi yaşında, yüz louis maaşla ve kârdan alacağım payla kaptan olmak! Benim gibi yoksul bir tayfa bundan fazlasını umut edebilir miydi?"

"Evet oğlum, evet, gerçekten de öyle, bu büyük bir başarı."

"Böylece elime ilk geçen parayla size latinçiçeklerini, filbaharları, hanımelileri dikeceğiniz bahçesi olan küçük bir ev almak istiyorum... Ama, neyin var baba? Kendini iyi hissetmiyorsun sanki."

"Telaşlanma! Birazdan geçer."

Ve gücü tükenen yaşlı adam arkaya doğru devrildi.

"Tamam, tamam! Bir kadeh şarap seni canlandırır, şarap nerede?"

"Hayır, teşekkür ederim, hiç arama, şaraba ihtiyacım yok," dedi yaşlı adam oğlunu sakinleştirmeye çalışarak.

"Elbette var, bana nerede olduğunu söyleyin."

Ve iki üç dolabı açtı.

"Boşuna arama, hiç şarap kalmadı."

"Nasıl, hiç şarap kalmadı mı!" dedi yüzü solan Dantès, bakışları yaşlı adamın çökmüş ve solgun yanaklarıyla boş dolaplar arasında gidip gelirken. "Nasıl olur, demek hiç şarap kalmadı! Baba, yoksa paranız mı bitti?"

"Sen burada olduğuna göre hiçbir şeyim eksik değil," dedi yaşlı adam.

"Ama üç ay önce yola çıkarken size iki yüz frank bırakmıştım," diye geveledi Dantès alnından boşalan teri silerken.

"Evet Edmond, doğru söylüyorsun ama giderken komşu Caderousse'a küçük bir borcunu ödemeyi unutmuşsun; bana, borcunu ödemezsem parasını almak için Mösyö Morrel'e gideceğini söyledi. Anlıyorsun ya, seni zor durumda bırakmak istemedim."

"Nasıl yani?"

"Borcunu ödedim."

"Ama," diye haykırdı Dantès. "Caderousse'a yüz kırk frank borcum vardı!"

"Evet," diye geveledi yaşlı adam.

"Yani borcumu size bıraktığım iki yüz franktan ödediniz?"

Yaşlı adam başıyla onayladı.

"Demek üç ay boyunca altmış frankla idare ettiniz!" diye mırıldandı genç adam.

"Azla yetindiğimi biliyorsun."

"Ah! Tanrım, Tanrım, beni bağışlayın!" diye haykırdı Dantès babasının önünde diz çökerek.

"Ne yapıyorsun?"

"Ah! Yüreğimi paramparça ettiniz."

"Bunun önemi yok! Buradasın ya," dedi ihtiyar gülümseyerek. "Bak hepsi geçti gitti çünkü çok mutluyum."

"Evet, güzel bir gelecek ve biraz parayla buradayım. Baba, bunları alın ve hemen birini alışverişe yollayın."

Ve bir düzine altının, birkaç beş franklığın ve biraz bozuk paranın bulunduğu ceplerini boşalttı.

Yaşlı Dantès'in yüzü ışıldadı.

"Bu para kimin?" diye sordu.

"Benim! Senin! Bizim! Yiyecek bir şeyler al, canını sıkma, yarın daha çok param olacak."

"Sakin ol, sakin ol," dedi yaşlı adam gülümseyerek. "İzin verirsen, parayı yavaş yavaş harcayacağım: Hemen her şeyi satın aldığımı görürlerse, bunun için senin geri dönüşünü beklediğimi sanırlar."

"Nasıl istersen öyle yap ama her şeyden önce kendine bir hizmetçi tut; tek başına yaşamanı istemiyorum. Geminin sintinesindeki küçük bir sandıkta kaçak kahve ve mükemmel bir tütün var, onları yarın sana getireceğim. Şişşt! Biri geliyor."

"Geldiğini öğrenen ve kuşkusuz kazasız belasız döndüğün için seni kutlamaya gelen Caderousse olmalı."

"İşte, kalbinden geçenle dudaklarından dökülenler arasında fark olan biri daha," diye mırıldandı Edmond, "ama önemli değil, bize bir zamanlar destek olmuş bir komşudur, hoş gelmiş."

Gerçekten de, Edmond alçak sesle cümlesini tamamlar tamamlamaz, kapı aralığında Caderousse'un siyah saçlı ve sakallı başı belirdi. Yirmi beş yirmi altı yaşlarındaki bu adam terziydi ve elinde bir cekete devrik yaka yapmakta kullanacağı bir kumaş parçası tutuyordu.

"Demek geri döndün, Edmond!" dedi bariz bir Marsilyalı aksanı ve fildişini andıran beyaz dişlerini açığa çıkaran bir gülümsemeyle.

"Evet, döndüm komşu Caderousse ve herhangi bir ihtiyacınız varsa size yardımcı olmaya hazırım," diye karşılık verdi Dantès, yardım önerisinde samimi olmadığını belli etmemeye çalışarak.

"Teşekkürler, çok şükür ki hiçbir şeye ihtiyacım yok, öyle ki bazen bana ihtiyaç duyulur." (Dantès öne doğru bir hamle yapar gibi oldu.) "Bunu senin için söylemedim evlat; sana borç verdim, sen de bana geri ödedin; iyi komşular arasında böyle şeyler olur, işte şimdi ödeştik."

"Bize iyilik yapanlarla asla ödeşemeyiz çünkü onlara para borcumuz olmasa da, minnet borcumuz vardır."

"Bunlardan söz etmenin ne anlamı var! Geçmişte yaşanan geçmişte kalır. Senin geri dönüşünü konuşalım evlat. Kahverengi kumaş almak için limana gitmiştim, orada dostum Danglars ile karşılaştım.

'Sen Marsilya'da mısın?' dedim.

'Evet,' diye karşılık verdi bana.

'Senin Smyrna'da olduğunu sanıyordum.'

'Orada da olabilirdim çünkü oradan dönüyorum.'

'Ya Edmond, ufaklık nerede?'

'Kuşkusuz, babasına gitmiştir,' diye yanıtladı Danglars ve bunun üzerine bir arkadaşın elini sıkma sevincini yaşamak için buraya geldim."

"Bu iyi yürekli Caderousse bizi çok sever," dedi yaşlı adam.

"Elbette sizi severim ve dahası dürüst insanlara nadir rastlandığından size saygı da duyuyorum! Ama sanırım zengin oldun evlat," diye ekledi terzi, Dantès'in masanın üzerine bıraktığı altın ve gümüş paralara bir göz atarak.

Genç adam komşusunun siyah gözlerinin, kıskançlığını belli eden bir ışıltıyla parladığını fark etti.

"Yok canım!" dedi umursamadan. "Bu para benim değil; babama ben yokken bir eksiği olup olmadığını sormuştum, o da içimi rahatlatmak için kesesini masanın üzerine boşalttı. Hadi baba, çekmecenize koyun, şu herhangi bir ihtiyacı olursa komşu Caderousse'un sayılacak parayı."

"Hayır evlat," dedi Caderousse, "hiçbir şeye ihtiyacım yok ve çok şükür ki herkes geçimini sağlıyor. Paranı yerine koy: Para her zaman gereklidir, yine de ödünç verme teklifinden dolayı sana minnettarım."

"İhtiyacınız olsa hiç düşünmeden verecektim."

"Buna eminim. Çok sempatik bir genç olduğun için Mösyö Morrel seni takdir ediyormuş, öyle mi?

"M. Morrel bana her zaman çok iyi davranmıştır," diye yanıtladı Dantès.

"Bu durumda, akşam yemeği davetini geri çevirmekle iyi yapmamışsın."

"Nasıl, akşam yemeği davetini geri mi çevirdin?" diye sordu yaşlı Dantès. "Demek seni akşam yemeğine davet etti?"

"Evet baba," diye yanıtladı, babasının kendisine duyulan saygıyla afalladığını fark ederek gülümseyen Edmond.

"Ama bu daveti neden geri çevirdin?"

"Bir an önce yanınıza gelmek için babacığım," dedi genç adam, "seni görmek için acele ettim."

"Ama bu davranışın, iyi yürekli M. Morrel'in canını sıkmış olabilir," diye ekledi Caderousse, "ve hedef kaptan olmaksa, armatörünün canını sıkmak hatadır."

"Nedenini ona açıkladım, umarım beni anlamıştır."

"Ama, kaptan olmak için patronlara biraz dalkavukluk etmek gerekir."

"Bunu yapmadan da kaptan olacağımı umuyorum," diye karşılık verdi Dantès.

"Peki, öyle olsun! Bu haber bütün eski dostları mutlu edecek, Saint-Nicolas Kalesi'nin arkasında, bu duruma çok sevinecek birini tanıyorum."

"Mercedes mi?" dedi yaşlı adam.

"Evet baba. Şimdi sizi gördüğüme, sağlığınızın yerinde olduğunu ve hiçbir ihtiyacınız bulunmadığını bildiğime göre, izin verirseniz Katalan mahallesine gitmek istiyorum."

"Hadi git oğlum," dedi yaşlı Dantès, "Tanrı nasıl bana senin gibi bir evlat bağışladıysa, karını da sana bağışlasın."

"Karısı mı?" dedi Caderousse. "Dantès baba, çok aceleci davranıyorsunuz! Bildiğim kadarıyla henüz karısı değil!"

"Hayır ama büyük bir ihtimalle yakında karım olacak," diye yanıtladı Edmond.

"Tamam, öyle olsun, acele etmekle iyi yaptın evlat," dedi Caderousse.

"Anlayamadım."

"Çünkü Mercedes güzel bir kız ve güzel kızların âşığı çok olur, hele bu kızın peşinden düzinelerle erkek koşuyor."

"Bu doğru mu?" dedi Edmond hafif endişeli bir gülümsemeyle.

"Evet, evet," diye devam etti Caderousse, "hem de münasip adaylar ama sen de kaptan olacaksın, seni geri çevirmeyeceklerdir!"

"Demek kaptan olmasaydım..." dedi Dantès endişesini yeterince gizleyemeyen bir gülümsemeyle.

"Neyse! Neyse!" dedi Caderousse.

"Bakın," dedi genç adam, "kadınlar hakkında ve özellikle Mercedes hakkında sizden daha olumlu düşünüyorum ve kaptan olsam da olmasam da bana sadık kalacağından eminim."

"Peki! Peki!" dedi Caderousse. "Evlenecek birinin karşıdakine güvenmesi her zaman iyidir ama boşver evlat beni dinle, hiç vakit kaybetmeden ona geri döndüğünü bildir ve umutlarını aç."

"Gidiyorum."

Babasına sarılıp Caderousse'u başıyla selamlayarak çıktı. Bir süre daha orada kalan Caderousse, yaşlı Dantès'ten izin istedikten sonra aşağı inip kendisini Senac Caddesi'nin köşesinde bekleyen Danglars'la buluştu.

"Onu gördün mü?" diye sordu Danglars.

"Az önce yanındaydım."

"Sana kaptan olma umudundan söz etti mi?"

"Kaptan olacağına kesin gözüyle bakıyor."

"Sabretmek gerek!" dedi Danglars. "Bana kalırsa biraz acele ediyor."

"Görünen o ki M. Morrel ona kaptanlık sözü vermiş."

"Demek bu yüzden neşeli?"

"Dahası küstah; sanki şimdiden önemli bir şahsiyetmiş gibi bana bir ihtiyacım olup olmadığını sordu, bir bankacı gibi borç vermeyi önerdi."

"Siz de geri çevirdiniz, değil mi?"

"Elbette, aslında harcadığı ilk metelikleri ona ben verdiğim için, bunu kabul edebilirdim. Ama artık kaptan olacağına göre, M. Dantès'in kimseye ihtiyacı yok."

"Henüz kaptan olmadı," dedi Danglars.

"İnan bana, kaptan olmaması daha hayırlı olurdu," dedi Caderousse, "yoksa onunla konuşmak artık mümkün olmayacak."

"Biz istersek, olduğu görevde kalacak, belki de daha beter olacak," dedi Danglars.

"Ne dedin?"

"Hiç, kendi kendime konuşuyorum. Peki o güzel Katalan kıza hâlâ âşık mı?"

"Deli gibi âşık. Onun yanına gitti; ya ben yanılıyorum ya da orada bir aksilik çıkacak."

"Ne gibi bir aksilik?"

"Bizi ilgilendirmez ki."

"İlgilendirir, hem de sandığından çok. Söylesene, Dantès'i sevmiyorsun, öyle değil mi?"

"Küstahları sevmem."

"O zaman, Katalan kız hakkında bildiklerini anlat."

"Kesin bir şey söyleyemem; ancak sana söylediğim gibi, müstakbel kaptanın Vieilles-Infirmeries yolu yakınlarında hiç de hoş olmayan şeylerle karşılaşacağına dair bazı şeyler gördüm."

"Ne gibi, söylesene."

"Şehre inerken, Mercedes'e birçok kez siyah gözlü, esmer tenli, uzun boylu, iriyarı Katalan bir gencin eşlik ettiğini gördüm, ona kuzenim diye hitap ediyor."

"Ah! Gerçekten mi? Kuzeninin ona kur yaptığını mı düşünüyorsun?"

"Sanırım öyle, yirmi bir yaşında bir delikanlının on yedi yaşındaki güzel bir kızla başka ne işi olabilir ki?"

"Dantès Katalan mahallesine mi gitti?"

"Evet, benden önce çıktı."

"Aynı yöne gidip Réserve'de birer kadeh Malgue şarabı içeriz, gelecek haberleri bekleriz."

"Bize kim haber getirecek ki?"

"Dönüş yolunda Dantès'in yüz ifadesinden neler olup bittiğini anlarız."

"Tamam o zaman," dedi Caderousse, "ama hesabı sen ödeyeceksin, değil mi?"

"Elbette," diye yanıtladı Danglars.

Ve ikisi bahsettikleri yere doğru hızlı adımlarla yürüdüler. Oraya geldiklerinde, bir şişe şarap ve iki kadeh istediler. Pamphile baba, Dantès'in on dakika önce oradan geçtiğini görmüştü ve genç adam kuşkusuz şu an Katalan mahallesindeydi. İlkbaharın ilk güzel günlerinden birinde, dallarında neşeli bir kuş sürüsünün ötüştüğü çınar ve firavuninciri ağaçlarının yaprakları altına oturdular.

III

Katalanlar

Bakışlarını ufka sabitleyen, kulakları kirişte bekleyen iki dostun köpüklü Malgue şarabını yudumladıkları meyhaneden yüz adım ötede, güneşin kavurduğu, karayelin dövdüğü çıplak bir tepenin arkasında Katalanların köyü beliriyordu.

Günün birinde, İspanya'dan yola çıkan gizemli bir göçmen topluluğu gemileriyle bugün hâlâ yaşadıkları kıstağa yanaşmışlardı. Nereden geldiği belli olmayan bu topluluk başka bir dil konuşuyordu. Provence dilini bilen liderlerinden biri Marsilya belediyesinden, Eskiçağ denizcileri gibi, gemilerini yanaştırdıkları bu çıplak ve çorak burnun kendilerine verilmesini talep etmişti. Taleplerinin kabul edilmesinden üç ay sonra, bu deniz çingenelerini getiren on on beş geminin etrafında küçük bir köy yükseliyordu.

Yarı Mağribî yarı İspanyol, garip ve pitoresk bir tarzda inşa edilen bu köyde günümüzde o topluluğun, hâlâ ataların dilini konuşan torunları oturuyor. Üç dört yüzyıldır bir

deniz kuşu sürüsü gibi kondukları bu burunda Marsilya halkına hiç bulaşmadan, kendi aralarında evlenerek, anavatanlarının geleneklerini, alışkanlıklarını ve dillerini muhafaza ederek yaşamaya devam ediyorlar.

Okuyucularımızın bu küçük köyün tek caddesi boyunca bizi izlemesi ve bizimle birlikte güneşin, dış cephelere bölgenin binalarına özgü o güzel ölü yaprak rengini verdiği ve iç cephelerde ise İspanyol hanlarının tek süsünü oluşturan beyaz badanayı aydınlattığı o evlerden birine girmeleri gerekiyor.

Karakehribar kadar siyah saçları, kadifemsi ceylan gözleriyle sırtını bir çite dayamış, ayakta duran güzel ve genç bir kız, çiçeklerini kopardığı ve parçaları şimdiden zemini kaplamış kendi halinde bir süpürgeotunu, zarif, ince ve uzun parmakları arasında eziyordu. Dirseğine kadar çıplak, esmerleşmiş, Arleslı Venus'unkileri andıran kolları heyecanlı bir sabırsızlıkla titreşirken, yumuşak ve kemerli ayağını, uçları gri-mavi, kırmızı pamuklu çorabının içindeki saf, kibirli ve cüretkâr bacağını hafifçe gösterecek şekilde yere vuruyordu.

Üç adım ötesinde, ahenkli bir devinimle salınan bir sandalyeye oturmuş, dirseğini kurt yenikli bir mobilyaya dayamış, yirmi yirmi iki yaşlarında uzun boylu bir genç, endişe ve küskünlüğün iç içe geçtiği bakışlarını ona çeviriyor, gözleriyle onu âdeta sorguluyordu, ancak genç kızın sabit ve kararlı bakışları genç adam üzerindeki ağırlığını hissettiriyordu.

"Baksana Mercedes," diyordu delikanlı. "Paskalya yaklaşıyor, bir düğün için ne kadar uygun bir zaman, öyle değil mi?"

"Size yüz kere söyledim Fernand, bana hep aynı şeyi tekrar tekrar sorduğunuza bakılırsa, kendi kendinizle barışık değilsiniz!"

"Tamam o zaman, yalvarırım size, inanmam için bir kez daha tekrarlayın. Bana yüzüncü kez, annenizin onayladığı aşkımı reddettiğinizi söyleyin; mutluluğumla alay ettiğinizi, yaşamımın ve ölümümün sizin için hiçbir anlam ifade etme-

diğini söyleyin. Ah! Tanrım, Tanrım! On yıl boyunca Mercedes ile evlenmeyi hayal etmek ve hayatımın tek amacı olan bu umudun solup gittiğini görmek!"

"En azından bu umudu beslemenizin suçlusu ben değilim Fernand," diye yanıtladı Mercedes, "bana sitem etmenize sebep olacak tek bir şuh davranışım olmadı. Size her zaman, sizi bir kardeş gibi sevdiğimi söyledim, benden bu kardeşçe sevgiden fazlasını istemeyin çünkü yüreğim bir başkasına ait. Size hep bunları söylemedim mi Fernand?"

"Evet, bunu biliyorum Mercedes," diye karşılık verdi genç adam, "evet, bana hep acımasız bir içtenlikle yaklaştınız ama Katalanlar için kendi aralarında evlenmenin kutsal bir yasa olduğunu unutuyorsunuz!"

"Yanılıyorsunuz Fernand, bu bir yasa değil, bir âdet, hepsi bu ve bu âdeti kendi lehinize kullanmaya kalkmayın. Orduya yazıldınız Fernand, sizi rahat bırakmaları sadece basit bir hoşgörüden kaynaklanıyor, her an askere çağrılabilirsiniz. Askere gittiğinizde, benim gibi, babamdan anneme, annemden bana miras kalmış, çatısından ağlar sarkan viran bir kulübeden başka bir mülkü olmayan, öksüz, kederli, zavallı bir kız için ne yapacaksınız? Düşünsenize Fernand, annemin ölümünden beri, neredeyse bir yıldır sadakayla geçiniyorum! Bazen bana işiniz düşmüş gibi yapıp paranızı sizinle paylaşmamı sağlıyorsunuz, ben de kabul ediyorum Fernand çünkü amcamın oğlusunuz çünkü birlikte büyüdük ve her şeyden önemlisi, bana önerdiğiniz işi geri çevirirsem çok üzüleceksiniz. Ama örebileceğim keneviri almak için lazım olan parayı çıkaracağım bu balığın bir sadaka olduğunun farkındayım Fernand."

"Yoksul ve yalnız olmanızın ne önemi var Mercedes? Benim için bir armatörün ya da Marsilya'nın en zengin bankacısının kızından daha değerlisiniz! Bizim gibilere daha ne gerekir? Dürüst ve iyi yürekli bir ev kadını. Bu iki niteliği sizden başka kimde bulabilirim?"

"Fernand," diye yanıtladı Mercedes başını iki yana sallayarak, "bir kadın kocasından başka birini seviyorsa dürüst ve iyi yürekli bir ev kadını olamaz. Dostluğumla yetinin, tekrar ediyorum: Size vadedebileceğim tek şey bu ve ancak yapabileceğimden emin olduğum bir şeyi vadedebilirim."

"Evet, anlıyorum," dedi Fernand, "kendi yoksulluğunuza sabırla katlanıyorsunuz ama benim yoksulluğum için endişeleniyorsunuz. Bakın Mercedes, sizin sevginiz sayesinde talihimi deneyeceğim, bana uğur getireceksiniz ve zengin olacağım, balıkçılık işini daha da geliştirebilirim, bir dükkânda tezgâhtar olarak çalışabilirim, hatta bir tüccar bile olabilirim!"

"Bunların hiçbirini yapamazsınız Fernand; siz askersiniz ve savaş çıkmadığı için hâlâ Katalan mahallesindesiniz. Bu yüzden balıkçılığa devam edin; sizin için gerçekliği daha da ürkütücü kılacak düşlere dalmayın ve size verebileceğim başka bir şey olmadığı için dostluğumla yetinin."

"Evet haklısınız Mercedes, denizci olacağım; babalarımızın hor gördüğünüz elbiseleri yerine, deri bir şapka, çizgili bir gömlek ve üzerinde çapa bulunan düğmelerini ilikleyeceğim mavi bir ceket giyeceğim. Sizin hoşunuza gitmek için böyle giyinmek gerekiyor, öyle değil mi?"

"Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu Mercedes buyurgan bir bakışla. "Ne demek istediğinizi anlamadım."

"Mercedes, bana böyle katı ve acımasız davranmanızın nedeninin böyle giyinmem olduğunu söylemek istiyorum. Ama beklediğiniz kişi vefasız olabilir, o değilse bile deniz onun yerine vefasızlık edebilir."

"Fernand," diye haykırdı Mercedes, "sizi iyi yürekli biri sanmakla hata etmişim! Fernand, kıskançlığınızın yardımına Tanrı'nın gazabını çağıracak kadar kötü birisiniz! Tamam o zaman, ben de hiçbir şeyi saklamayacağım, söylediğiniz kişiyi bekliyorum ve onu seviyorum ve geri dönmezse onu sizin söylediğiniz gibi vefasızlıkla suçlamak yerine onun beni severek öldüğüne inanacağım."

Genç Katalan öfkeyle yumruğunu salladı.

"Sizi anlıyorum Fernand. Sizi sevmediğim için ona öfkeleniyorsunuz; Katalan bıçağınızı onun hançerine karşı kullanacaksınız! Bu size ne yarar sağlayacak? Yenilirseniz dostluğumu kaybedecek, üstün gelirseniz dostluğumun nefrete dönüştüğünü göreceksiniz. Bir kadının sevdiği erkekle kavga etmek o kadının sevgisini kazanmak için başvurulacak en kötü yoldur. Hayır Fernand, kendinizi böyle kötü düşüncelere kaptırmayacaksınız. Karınız olmayacağıma göre dostluğumla, kardeşliğimle yetineceksiniz; zaten..." diye ekledi, yaşlarla dolan gözlerinde boş bakışlarla, "durun, durun, Fernand, az önce denizin vefasız olduğunu söylemiştiniz ve yola çıkalı dört ay oldu; dört ayda nice fırtına çıktı!"

Bu endişeyi hiç umursamayan Fernand, Mercedes'in yanaklarından süzülen yaşları silmek için hiçbir çaba harcamadı; yine de bu damlaların her biri için bir bardak kanını verebilirdi ama bu yaşlar bir başkası için akıyordu.

Ayağa kalktı, kulübede bir tur atıp Mercedes'in önünde durdu, karamsar gözleri ve sıkılmış yumruklarıyla, "Söyleyin Mercedes," dedi, "bir kez daha tekrarlayın, bu konuda kararlı mısınız?"

"Edmond Dantès'i seviyorum," dedi genç kız soğuk bir ifadeyle, "ve Edmond'dan başkası kocam olamayacak."

"Onu her zaman sevecek misiniz?"

"Ölene dek."

Cesaretini kaybederek başını öne eğen Fernand derin bir iç çekti, âdeta inliyordu; ardından aniden başını kaldırdı, dişleri sıkılmış, burun delikleri genişlemiş bir halde, "Ama ya ölürse?" diye sordu.

"O ölürse ben de ölürüm."

"Peki ya sizi unutursa?"

"Mercedes!" diye bağırdı dışarıdan neşeli bir ses, "Mercedes!"

"Ah!" diye haykırdı sevinçten kızaran ve aşk ateşiyle olduğu yerde sıçrayan genç kız. "Gördüğün gibi, beni unutmamış, işte geldi!"

Ve bir hamlede kapıyı açarken haykırdı:

"Buradayım Edmond! İşte buradayım."

Rengi solan ve titremeye başlayan Fernand yılan görmüş bir yolcu gibi geriledi ve kendini bacağına çarpan bir sandalyeye bıraktı.

Edmond ve Mercedes kol kola girmişlerdi. Marsilya'nın kapı aralığından sızan kavurucu güneşi onları bir ışık seliyle yıkıyordu. Önce etraflarındaki her şeyi unuttular. Engin bir mutluluk onları bu dünyadan yalıtıyordu ve derin bir sevinci ifade ederken âdeta bir kederi dışavuran kesik kesik sözlerle konuşuyorlardı.

Kulübenin loş ışığında Edmond aniden Fernand'ın solgun, karamsar yüzündeki tehditkâr ifadeyi fark etti; genç Katalan istemsizce elini kemerindeki bıçağın üzerinde tutuyordu.

"Ah! Pardon," dedi Dantès, kaşlarını çatarak karşılık verdi, "üç kişi olduğumuzu fark etmemiştim."

Ardından Mercedes'e dönerek, "Bu mösyö kim?" diye sordu.

"Bu mösyö sizin en iyi dostunuz olacak Dantès çünkü o benim dostum, kuzenim, kardeşim Fernand; yani sizden sonra bu dünyada en çok sevdiğim kişi; onu tanımıyor musunuz?"

"Tamam, şimdi hatırladım," dedi Edmond.

Ve bir eliyle Mercedes'in elini tutarken, diğer elini Katalan'a içtenlikle uzattı. Ama bu dostça hamleye karşılık vermeyen Fernand bir heykel gibi kımıldamadan durdu, suskunluğunu korudu.

Bunun üzerine Edmond, sorgulayıcı bakışlarını heyecanla titreyen Mercedes'e, ardından ürkütücü ve tehditkâr bir ifadeyle kendini izleyen Fernand'a çevirdi.

Bu bakışla her şeyi anladı.

Kan beynine sıçramıştı.

"Mercedes, aceleyle sizin yanınıza gelirken burada bir düşmanla karşılaşacağımı tahmin etmiyordum."

"Düşman mı?" diye haykırdı kuzenine öfkeyle bakan Mercedes. "Demek evimde bir düşman olduğunu söylüyorsun Edmond! Buna inansaydım, senin koluna girip bir daha bu eve dönmemek üzere Marsilya'ya giderdim."

Fernand'ın gözlerinde bir parıltı belirdi.

"Ve senin başına bir felaket gelseydi Edmond'um," diye ekledi, Fernand'ın gözlerinden okuduğu o uğursuz düşünceyi fark ettiğini belli eden o sarsılmaz kararlılığıyla, "başına bir felaket gelseydi, Morgion Burnu'na çıkar kendimi kayalara atardım."

Fernand'ın yüzü ürkütücü bir şekilde soldu.

"Ama yanılıyorsun, Edmond, burada sana düşman olan kimse yok; sadece elini sadık bir dost gibi sıkacak olan kardeşim Fernand var."

Ve bu sözlerin ardından genç kız buyurgan bir ifadenin kapladığı yüzünü Katalan'a çevirdi. Bu bakışla büyülenmiş gibi görünen Fernand yavaşça yanına yaklaştığı Edmond'un elini sıktı. Öfkeli olsa da, güçsüz bir dalgayı andıran nefreti, kadının kendisi üzerindeki nüfuzuyla kaybolup gidiyordu.

Ama elini Edmond'unkine değdirdiği anda, yapabileceği her şeyi yaptığını hissedip kendini evden dışarıya attı.

"Ah!" diye haykırıyordu ellerini saçlarına daldırarak çılgınlar gibi koşarken. "Ah! Beni bu adamdan kim kurtaracak? Lanet olsun bana! Ne bahtsızım!"

"Hey Katalan! Hey Fernand! Nereye koşuyorsun?" diye seslendi biri.

Aniden durup etrafa bakınan genç adam yapraklarla örtülü çardağın altında oturan Caderousse ile Danglars'ı gördü.

"Hey!" dedi Caderousse. "Neden yanımıza gelmiyorsun? Dostlarına merhaba diyemeyecek kadar acelen mi var?"

"Hele de önlerinde dolu bir şarap şişesi varken," diye ekledi Danglars.

İki adama şaşkın bir ifadeyle bakan Fernand cevap vermedi.

"Süklüm püklüm bir hali var," dedi diziyle Caderousse'un dizine dokunan Danglars, "yoksa tahminlerimizde yanıldık mı, kız Dantès'in teklifini kabul mu etti?"

"Bak sen! Bunu öğrenmek gerek," dedi Caderousse.

Ve genç adama dönerek:

"Hadisene Katalan, yanımıza gelmiyor musun?" dedi.

Alnından boşalan teri silip çardağın altına giren Fernand, gölgenin duyularını yatıştırdığını, serinliğin yorgun bedenini rahatlattığını hissetti.

"Merhaba, beni çağırdınız, değil mi?" dedi.

Ve masanın etrafındaki sandalyelerden birine âdeta yığıldı.

"Seni deliler gibi koştuğun ve kendini denize atmandan korktuğum için çağırdım," dedi Caderousse gülerek. "Dostlar sadece bir kadeh şarap ikram etmez, ayrıca dostlarının birkaç litre su yutmasını da engellerler."

Hıçkırır gibi inleyen Fernand başını, masaya çapraz koyduğu ellerinin üzerine bıraktı.

"Sana terk edilmiş bir âşığa benzediğini söylememi ister misin?" dedi Caderousse meraktan görgü kurallarını unutan avamlara özgü bir kabalıkla sohbeti başlatırken.

Ve bu şakasını kaba bir gülüşle destekledi.

"Yok canım!" diye karşılık verdi Danglars. "Onun gibi güçlü kuvvetli, yaman bir delikanlının aşkta bahtsız olması mümkün değil, sen dalga geçiyorsun Caderousse."

"Hayır, hayır, baksana nasıl iç çekiyor. Hadi, hadi Fernand," dedi Caderousse. "Kafanı kaldır ve bize cevap ver, sağlığımız hakkında sorular soran dostlarımıza yanıt vermemek hiç de hoş değil."

"Sağlığım yerinde," dedi başını kaldırmadan yumruklarını sıkan Fernand.

"Ah! Danglars, görüyorsun değil mi?" dedi dostuna kaş göz işareti yapan Caderousse. "Her şey ortada, Marsilya'nın en muhteşem balıkçılarından biri olan bu iyi ve yürekli Ka-

talan, Mercedes adında güzel bir kıza âşık oldu ama ne yazık ki, genç kız da gönlünü Pharaon'un ikinci kaptanına kaptırmış gibi görünüyor, Pharaon da bugün limana girdi, şimdi durumu anlıyor musun?"

"Hayır, anlamıyorum," dedi Danglars.

"Zavallı Fernand reddedilmiş olmalı," diye ekledi Caderousse.

"Ne var bunda?" dedi başını kaldırıp Caderousse'a öfkesini kusacak birini ararmış gibi bakan Fernand. "Mercedes kimsenin malı değil ve istediği kişiyi sevmekte özgür!"

"Böyle düşünüyorsan durum değişir!" dedi Caderousse. "Ben seni bir Katalan sanıyordum ve bana Katalanların, rakipleri önünde pes edecek adamlar olmadığı, özellikle de Fernand'ın intikamının korkunç olacağı söylenmişti."

Fernand kederle gülümsedi.

"Bir âşık asla korkunç olamaz," dedi.

"Zavallı çocuk," dedi, yüreğinin derinlerinde hissettiği bir kederin etkisiyle genç adam için üzülüyormuş gibi yapan Danglars. "Ne yapsın ki? Kimbilir, belki de Dantès'i aniden karşısında göreceğini düşünmüyor, belki öldüğünü, kızı unuttuğunu sanıyordu. Bu gibi olaylar aniden yaşandığında insanı daha duyarlı kılar."

"Ah!" dedi konuşurken içen ve giderek baş döndüren Malgue şarabının etkisini hissetmeye başlayan Caderousse. "Her halükârda Dantès'in dönüşüne canı sıkılan sadece Fernand değil, ne dersin Danglars?"

"Evet, doğru söylüyorsun, ben de bu dönüşün ona uğursuzluk getireceğini söylemek üzereydim."

"Umurumda değil," dedi, "Mercedes'le, güzel Mercedes'le evleniyor, en azından bunun için geri döndü," diye devam etti, Fernand'ın kadehine şarap koyduktan sonra kendi kadehini sekizinci ya da dokuzuncu kez dolduran Caderousse, oysa Danglars henüz ilk kadehinden sadece birkaç yudum içmişti.

Bu arada Danglars keskin bakışlarıyla, Caderousse'un sözleri yüreğine erimiş kurşun gibi işleyen genç adamı izliyordu.

"Peki ya düğün ne zaman?" diye sordu.

"Henüz tarihi belirlenmedi!" diye mırıldandı Fernand.

"Ama düğün yapılacak," dedi Caderousse, "Dantès nasıl Pharaon'un kaptanı olacaksa öyle, değil mi Danglars?"

Bu beklenmedik ima karşısında ürperen Danglars, indirdiği bu darbeyi önceden tasarlayıp tasarlamadığını anlamak için Caderousse'un yüzünü incelese de, şimdiden sarhoşlukla ahmaklaşmış bu suratta kıskançlıktan başka bir ifade göremedi.

"Tamam o zaman," dedi kadehleri doldururken, "güzel Katalan'ın kocası Kaptan Edmond Dantès'e içelim!"

Caderousse dermansızlaşmış eliyle ağzına yaklaştırdığı kadehini bir dikişte içti.

"Hey! Hey!" dedi Caderousse. "Katalan mahallesi tarafındaki tepede kimleri görüyorum? Baksana Fernand, sen benden daha iyi görürsün, sanırım şeşi beş görmeye başlıyorum, bilirsin, şarap kalleştir, bana iki âşık el ele yürüyormuş gibi geldi. Vay canına! Onları görmemize aldırmıyorlar, bakın şimdi de öpüşüyorlar!"

Danglars yüzü allak bullak olan Fernand'ın hiçbir endişe ifadesini gözden kaçırmıyordu.

"Onları tanıyor musunuz Mösyö Fernand?" diye sordu.

"Evet," diye yanıtladı genç adam boğuk bir sesle, "Mösyö Edmond ve Matmazel Mercedes."

"Ah! Şuraya bakın, ben onları tanıyamamıştım! Hey! Dantès! Hey! Güzel kız! Biraz buraya uğrayın ve bize düğünün ne zaman yapılacağını söyleyin çünkü Mösyö Fernand düğün tarihini bize söylemeyecek kadar inatçı."

"Sesini keser misin!" dedi Danglars, sarhoş inadıyla çardaktan dışarı sarkan Caderousse'u sakinleştirmeye çalışırmış gibi görünerek. "Ayakta durmaya çalış ve âşıkları rahatça öpüşmeleri için kendi hallerine bırak. Mösyö Fernand'ı örnek al, bak nasıl da makul davranıyor."

Danglars'ın şişlenmiş bir boğa gibi kışkırttığı, çileden çıkmış Fernand belki de Edmond'a saldıracaktı çünkü şimdiden ayağa kalkmış, rakibinin üzerine atılmak için gerekli pozisyonu almıştı ama gülerek dimdik yürüyen Mercedes güzel başını kaldırıp parıldayan bakışlarını etrafta gezdirdiğinde, genç kızın Edmond ölürse kendisinin de öleceğine dair ettiği yeminini hatırlayan Fernand, cesaretini kaybedip sandalyesine çöktü.

Danglars peş peşe biri sarhoşlukla ahmaklaşmış, diğeri aşkla bunalmış bu iki adama baktı.

"Bu sersemlerin bana hiçbir faydası olmayacak," diye mırıldandı, "ve burada bir ayyaş ile bir ödlek arasında olmak canımı çok sıkıyor: Biri kederle kendinden geçecek yerde şarapla sarhoş olan bir kıskanç, diğeri gözünün önünde sevgilisi elinden alındığı halde çocuk gibi ağlayıp sızlayan bir ahmak. Üstelik bu ahmağın öçlerini çok acı bir şekilde alan o İspanyollar, Sicilyalılar, Kalabriyalılar gibi alev alev parlayan gözleri, bir öküzün başını kasabın tokmağı gibi ezecek güçlü yumrukları var. Kuşkusuz Edmond'un talihi yaver gidiyor; güzel kızla evlenip geminin kaptanı olacak ve bizimle alay edecek, tabii..." Danglars'ın dudaklarında hafif bir gülümseme belirdi, "ben bu işe el atmazsam," diye ekledi.

"Hey!" diye bağırmaya devam ediyordu sandalyesinde hafifçe doğrulan ve yumruklarını masanın üstüne koyan Caderousse. "Hey! Edmond! Demek dostlarını görmezlikten geliyorsun ya da onlarla konuşmayacak kadar kibirlisin!"

"Hayır, sevgili dostum Caderousse," diye karşılık verdi Dantès, "kibirli değilim ama mutluyum ve mutluluk insanın gözünü kibirden daha çok körleştiriyor."

"Haklısın! İşte yerinde bir açıklama," dedi Caderousse. "Merhaba Madam Dantès."

Mercedes ciddi bir ifadeyle onu selamladı.

"Henüz ismim bu değil," dedi, "ve benim ülkemde evlenmeden önce nişanlısının adıyla hitap edilmesinin o kıza

uğursuzluk getireceğine inanılır, rica ederim konuşurken bana Mercedes deyin."

"Bu iyi yürekli komşuyu bağışlamak lazım," dedi Dantès, "o kolay kolay yanılmaz."

"Düğün yakın bir tarihte mi yapılacak Mösyö Dantès?" diye sordu iki genci selamlayan Danglars.

"Mümkün olduğunca yakın bir tarihte, Mösyö Danglars; bugün babamın evinde söz kesilip nişan günü belirlenecek ve yarın ya da en geç öbür gün Réserve'de nişan yemeği yenecek. Umarım bütün dostlarım orada olacak, yani siz de davetlisiniz Mösyö Danglars, yani sen de davetlisin Caderousse."

"Ya Fernand?" diye sordu Caderousse sinsi bir gülümsemeyle. "Fernand da davetli mi?"

"Karımın kardeşi benim de kardeşimdir," dedi Edmond, "ve böyle bir günde bizi yalnız bırakırsa Mercedes de ben de derin bir üzüntü yaşayacağız."

Fernand yanıt vermek için ağzını açsa da, boğazı düğümlendi ve tek bir söz bile edemedi.

"Vay canına! Bugün söz, yarın ya da öbür gün nişan... Pek acelecisiniz kaptan."

"Danglars," dedi Edmond gülümseyerek, "size az önce Mercedes'in Caderousse'a söylediklerini tekrarlayacağım, bana henüz elde edemediğim bir rütbeyle hitap etmeyin, bana uğursuzluk getirecek."

"Bağışlayın," diye yanıtladı Danglars, "sadece aceleniz var gibi görünüyor demek istedim! Aslında daha çok zamanımız var, Pharaon üç aydan önce yola çıkmayacak."

"Mutlu olmakta hep acele ederiz Mösyö Danglars çünkü uzun süre acı çekildiğinde mutluluğa inanmak biraz zor oluyor. Ama hızlı hareket etmemin nedeni sadece kendimi düşünmemden kaynaklanmıyor, Paris'e gitmem gerek."

"Ah! Demek Paris'e! Oraya ilk kez mi gidiyorsunuz Dantès?"

"Evet."

"Bir işiniz mi var?"

"Hayır, kendi işimi halletmek için değil, zavallı kaptanımız Leclère'in son arzusunu yerine getirmek için gidiyorum; bilirsiniz Danglars, bu kutsal bir görevdir. Zaten içiniz rahat olsun, gitmemle gelmem bir olacak."

"Evet, evet, anlıyorum," dedi Danglars yüksek sesle.

Sonra alçak sesle:

"Hiç kuşkusuz Paris'e Büyük Mareşal'in kendisine verdiği mektubu teslim etmeye gidiyor. Bak sen! Bu mektup aklıma muhteşem bir fikir getirdi! Ah! Dantès, dostum, henüz Pharaon'un kayıt defterine birinci kaptan olarak yazılmadın."

Sonra şimdiden uzaklaşmış Edmond'a dönerek, "İyi yolculuklar!" diye bağırdı.

"Teşekkürler," diye yanıtladı Edmond elini dostça sallayarak.

Ardından iki sevgili, Tanrı'nın gökyüzüne yükselen sevgili kulları gibi, sakince ve neşeyle yollarına devam etti.

IV

Komplo

Edmond ve Mercedes'i Saint-Nicolas Kalesi'nin köşesinde gözden kaybolana dek izleyen Danglars, kafasını çevirdiğinde Fernand'ın solgun yüzüyle titreyerek sandalyesine yığıldığını, Caderousse'un da bir meyhane şarkısı geveledığini fark etti.

"Sevgili Mösyö," dedi Danglars, Fernand'a, "bu evlilik bana herkesi sevindirecek gibi görünmüyor."

"Beni de umutsuzluğa düşürüyor," dedi Fernand.

"Demek Mercedes'i seviyorsunuz?"

"Onu taparcasına seviyordum!"

"Uzun zamandır mı?"

"Tanıştığımız günden beri, onu hep sevdim."

"Ve şu anda bir çözüm bulmak yerine saçlarınızı yoluyorsunuz! Bakın hele! Sizin ulusunuzdan insanların böyle davrandığını bilmiyordum."

"Ne yapmamı bekliyorsunuz ki?"

"Ben nereden bileyim? Bu işle benim ne ilgim var? Matmazel Mercedes'e ben değil siz âşıksınız. İncil, *Arayın bulursunuz*, der."

"Zaten bulmuştum."

"Neyi?"

"*Adamı* hançerlemek istiyordum ama Mercedes bana nişanlısının başına bir felaket gelirse, intihar edeceğini söyledi."

"Hadi canım! Böyle şeyler hep söylenir ama asla gerçekleşmez."

"Mercedes'i hiç tanımıyorsunuz Mösyö, bir tehdit savurdu mu onu yerine getirecek demektir."

"Ahmak!" diye mırıldandı Danglars. "Ölüp ölmemesi umurumda değil, yeter ki Dantès kaptan olmasın."

"Ve Mercedes ölmeden önce," diye ekledi Fernand sarsılmaz bir kararlılığı belli eden bir ses tonuyla, "ben ölürüm."

"İşte aşk diye buna denir!" dedi Caderousse giderek pelteleşen sesiyle. "İşte aşk diye buna denir ya da ben bu işten hiçbir şey anlamıyorum!"

"Bakın," dedi Danglars, "çok iyi bir gence benziyorsunuz, inanın bana sizi bu dertten kurtarabilirim ama..."

"Evet," dedi Caderousse, "devam et."

"Dostum," diye karşılık verdi Danglars, "körkütük sarhoşsun, şişeni bitirdiğinde küfelik olacaksın. Sen içmene devam et ve bizim işimize karışma, bizim doğru düzgün konuşabilmemiz için kafamızın yerinde olması gerek."

"Sarhoş muyum?" dedi Caderousse. "Hadi canım sende! Kolonya şişesinden daha büyük olmayan şu şişelerden dört tane daha içeceğim! Pamphile baba, şarap getir!"

Ve şarap istediğini belli etmek için kadehini masaya vurdu.

"Bir şeyler söylüyordunuz Mösyö," dedi Fernand yarıda kalan cümlenin devamını büyük bir heyecanla bekleyerek.

"Ne diyordum? Hatırlamıyorum. Bu ayyaş Caderousse kafamı karıştırdı."

"İstediğin kadar ayyaş de! Şaraptan korkanlara yazıklar olsun, şarap yüzünden akıllarındaki şeytani düşünceleri ağızlarından kaçırmalarından korkarlar."

Ve Caderousse o dönem çok revaçta olan bir şarkının son iki mısrasını söylemeye başladı:

Bütün kötü kalpliler su içerler.
Tufandan da onlar nasiplenirler.

"Mösyö, beni bu dertten kurtarabileceğinizi söylüyordunuz ama lafınız yarıda kesildi," dedi Fernand.

"Evet, Dantès'in sevdiğiniz kızla evlenmemesi sizi bu dertten kurtarmaya yeter ve bu evliliğin gerçekleşmemesi için Dantès'in ölmesine gerek yok."

"Onları yalnız ölüm ayırır," dedi Fernand.

"Bu düşünceniz çok saçma dostum," dedi Caderousse. "Danglars sizin haksız olduğunuzu kanıtlayacak; o kurnazın, iblisin, dolandırıcının tekidir. Hadi Danglars, devam et, ben sana kefilim. Ona Dantès'in ölmesinin gerekmediğini anlat; zaten Dantès'in ölümü çok acı olur. İyi bir çocuktur, onu severim. Sağlığına Dantès!"

Fernand sabırsızlıkla ayağa kalktı.

"Bırakın konuşsun," dedi genç adamı yatıştırmaya çalışan Danglars, "sarhoş işte, ne dediğini bilmiyor. Ayrılık da ölüm kadar etkilidir; Edmond ile Mercedes'in arasında hapishane duvarları olduğunu düşünsenize, birbirlerinden, aralarında mezar taşı varmış gibi ayrı kalacaklar."

"Evet ama hapishaneden çıkılır," dedi zihninin son çırpınışlarıyla sohbete eşlik etmeye çalışan Caderousse, "ve Edmond Dantès gibi biri hapisten çıkınca intikamını alır."

"Umurumda değil!" diye mırıldandı Fernand.

"Zaten," diye ekledi Caderousse. "Dantès'i neden hapse atsınlar ki? Hırsızlık mı yaptı, cinayet mi işledi?"

"Kes sesini," dedi Danglars.

"Sesimi kesmeye niyetim yok. Bana Dantès'in neden hapse gireceğini söylemeni istiyorum. Dantès'i severim. Sağlığına Dantès!"

Ve bir kadeh şarap daha yuvarladı. Terzinin anlamsız bakışlarını inceleyip onun iyice sarhoş olduğunu anlayan Danglars, Fernand'a döndü:

"Anlıyorsunuz, değil mi? Ölmesine gerek yok."

"Elbette, az önce söylediğiniz gibi onu hapse göndermenin bir yolu varsa buna gerek yok. Ama onu hapse attıracak bir gerekçeniz var mı?"

"İyi düşünülürse gerekçe bulunur," dedi Danglars. "Ama ben neden bu işe burnumu sokayım ki! Beni ne ilgilendirir!"

"Sizi ilgilendirip ilgilendirmediğinin bilemem," dedi Danglars'ın kolunu kavrayan Fernand, "ama Dantès'e özel bir kin beslediğinizi biliyorum; kin besleyen biri bir başkasının duygularını kolayca anlar."

"Ben Dantès'e kin mi besliyorum? Bunun için hiçbir neden yok. Kederli olduğunuzu gördüm ve bahtsızlığınızdan etkilendim, hepsi bu ama kendi çıkarımı düşündüğüme inanıyorsanız, hoşça kalın dostum, bu işin içinden kendiniz sıyrılın."

Ve Danglars da ayağa kalkarmış gibi yaptı.

"Hayır, hayır," dedi gitmesini engelleyen Fernand, "oturun! Neticede Dantès'ten nefret edip etmemeniz beni ilgilendirmez ama itiraf edeyim ki ben ondan fazlasıyla nefret ediyorum. Çözüm bulun, ben de işi halledeyim, yeter ki kimse ölmesin çünkü Mercedes, o ölürse intihar edeceğini söyledi."

Masaya yasladığı başını kaldıran Caderousse yorgun ve şaşkın gözlerle Fernand'a ve Danglars'a baktı:

"Dantès'i öldürmek mi?" dedi. "Burada Dantès'i öldürmekten kim söz ediyor, ben onun ölmesini istemiyorum, o

benim dostum; bu sabah tıpkı benim yaptığım gibi parasını benimle paylaşmayı önerdi, Dantès'in öldürülmesini istemiyorum."

"Ahmak, Dantès'in öleceğinden kim söz etti? Sadece sıradan bir şakaydı; hadi onun sağlığına iç, bizi de rahat bırak," dedi Caderousse'un kadehini dolduran Danglars.

"Evet, evet, Dantès'in sağlığına içiyorum," dedi kadehini kaldıran Caderousse, "sağlığına, sağlığına!"

"Ama bu işi nasıl halledeceğiz?" diye sordu Fernand.

"Hâlâ bu sorunun cevabını bulamadınız mı?"

"Hayır, bu konuyu siz açtınız."

"Haklısınız, Fransızların İspanyollardan üstün olmasının nedeni İspanyolların çözüm yolunu düşünmeleri, Fransızların ise çözüm yolunu bulmalarıdır."

"Söyleyin o zaman," dedi Fernand sabırsızlıkla.

"Garson," dedi Danglars, "bir tüy, mürekkep hokkası ve kâğıt."

"Bir tüy, mürekkep hokkası ve kâğıt," diye mırıldandı Fernand.

"Evet, ben muhasebeciyim, tüy, mürekkep ve kâğıt benim gereçlerim, onlar olmadan hiçbir şey yapamam."

"Bir tüy, mürekkep hokkası ve kâğıt," diye bağırdı Fernand da kendi payına.

"Şu masanın üzerinde istediklerinizin hepsi var," dedi garson.

"O zaman buraya getirin."

Kâğıdı, mürekkep hokkasını ve tüyü getiren garson onları çardağın altındaki masaya bıraktı.

"Bir insanı öldürmenin en emin yolunun, ona bir orman köşesinde pusu kurmaktan ziyade onun hakkında bir şeyler yazmak olduğuna inanıyorum!" dedi elini kâğıdın üzerine bırakan Caderousse. "Bir tüy, bir mürekkep hokkası ve bir kâğıt beni her zaman bir kılıçtan ya da tabancadan daha çok korkutmuştur."

"Soytarı, henüz görüldüğü kadar sarhoş değil," dedi Danglars. "Fernand, kadehini doldurun."

Fernand kadehini doldurduğunda, sıkı bir içici olan Caderousse kâğıdın üzerinden kaldırdığı elini kadehine götürdü. Katalan bu yeni saldırı karşısında âdeta yenilmiş gibi görünen Caderousse'u, kadehini masaya bırakana ya da daha doğrusu eli masaya yığılana dek izledi.

"Evet, şimdi ne yapıyoruz?" diye sordu Katalan, bu son kadeh şarapla Caderousse'un zihninin iyice bulandığını anlayınca.

"Şimdi," diye yanıtladı Danglars. "Dantès'in Napoli'ye ve Elba'ya uğradığı bir yolculuğun ardından, birinin onu Bonaparte'ın ajanı diye ihbar etmesi gerektiğini düşünüyorum..."

"Ben onu ihbar ederim!" dedi genç adam heyecanla.

"Evet ama o zaman size ifadenizi imzalatıp sizi ihbar ettiğiniz kişiyle yüzleştirirler; ben suçlamanızı destekleyecek kanıtlar sunarım ama Dantès ölene dek hapiste kalmayabilir ve hapisten çıktığı gün, onu içeri tıktıranın vay haline!"

"Ah! İstediğim tek bir şey var," dedi Fernand, "gelip benimle dövüşmesi!"

"Evet ama ya Mercedes! Mercedes sevgili Edmond'unun kılına dokunma bahtsızlığına uğradığınızda sizden nefret edecek!"

"Bu doğru," dedi Fernand.

"Böyle bir şeye karar verirsek, tıpkı benimki gibi yapmak daha doğru olacak, bu tüyü mürekkep hokkasına daldırmak ve yazının tanınmaması için ihbar notunu sol elle yazmak gerekecek."

Ve Danglars söylediklerini yerine getirmek üzere sol eliyle ve devrik harflerle kendi yazısına hiç benzemeyen bir şekilde yazmaya başladı ve yazdığı notu Fernand'a verdi, o da alçak sesle okudu:

Sayın Kraliyet Savcısı,

Tahtın ve kilisenin bir dostu tarafından, bu sabah Smyrna'dan dönen Pharaon gemisinin ikinci kaptanı Edmond Dantès'in Napoli'ye ve Porto Ferrajo'ya uğradığı, Murat tarafından Zorba'ya[4] *bir paket iletmekle ve Zorba tarafından Paris Bonapartçılar komitesine bir mektup iletmekle görevlendirildiği konusunda uyarılıyor.*

Yakalandığında suçunun kanıtı ele geçirilecektir çünkü bu mektup ya üzerinde ya babasının evinde ya da Pharaon'daki kamarasında bulunacaktır.

"İşte bu kadar," diye ekledi Danglars, "böylece intikamınızın mantıklı bir gerekçesi olacağı için kimse bu ihbardan dolayı sizden şüphelenmeyecek ve işler kendiliğinden yoluna girecek; geriye bu kâğıdı benim yaptığım gibi katlamak ve üzerine *Sayın Kraliyet Savcısı'na* yazmak kalıyor. Böylece her şey hallolacak."

Ve Danglars neşeyle adresi yazdı.

"Evet, her şey hallolacak," diye haykırdı algısının son kırıntılarıyla okunanları işiten ve içgüdüsel olarak böyle bir ihbarın Dantès için felaket anlamına geleceğini sezen Caderousse, "evet, her şey hallolacak ama bu alçaklıktan başka bir şey değil."

Ve mektubu almak için kolunu uzattı.

"Dur biraz," dedi Danglars, mektubu masanın Caderousse'un elinin ulaşamayacağı bir köşesine iterek, "söylediklerim ve yaptıklarım bir şakadan ibaret, o iyi yürekli Dantès'in başına bir şey gelirse buna ilk tepki gösteren ben olacağım! Bak işte..."

Mektubu buruşturup çardağın bir köşesine fırlattı.

"İşte böyle," dedi Caderousse. "Dantès benim dostumdur, başına bir iş açılmasını istemem."

"Onun başına iş açmayı düşünen kim! Ben de Fernand da aklımızdan böyle bir şey geçirmedik!" dedi ayağa kalkan

4 Bonaparte kastediliyor.

ve oturduğu yerden yan gözle bir köşeye atılmış kâğıdı süzen genç adama bakan Danglars.

"Tamam o zaman," diye karşılık verdi Caderousse, "bize şarap getirsinler; Edmond'un ve güzel Mercedes'in sağlıklarına içmek istiyorum."

"Yeterince içtin ayyaş," dedi Danglars, "devam edersen bacakların seni taşıyamayacağı için burada yatmak zorunda kalacaksın."

"Ben mi?" dedi Caderousse sarhoşlara özgü bir kibirle ayağa kalkarken. "Bacaklarım beni taşımayacakmış! Hiç sendelemeden Accoules çan kulesine çıkacağıma bahse girerim!"

"Tamam, öyle olsun," dedi Danglars, "bahse giriyorum ama yarın için; bugün artık geri dönme zamanı geldi; hadi koluma gir de gidelim."

"Gidelim," dedi Caderousse, "ama bunun için koluna girmeye ihtiyacım yok. Geliyor musun Fernand? Bizimle Marsilya'ya dönüyor musun?"

"Hayır, Katalan mahallesine dönüyorum."

"Hata ediyorsun, bizimle Marsilya'ya gel."

"Marsilya'da işim yok, oraya gitmek istemiyorum."

"Bunu nasıl söylersin? Demek gelmek istemiyorsun delikanlı! Sen bilirsin! Herkes kendi kararını vermekte özgür! Hadi Danglars, Mösyö Katalan mahallesine dönmek istiyorsa onu kendi haline bırakalım."

Danglars, Caderousse'un bu iyi niyetli anından yararlanarak onu Marsilya'ya doğru çekiştirdi, ancak Fernand'ı daha kısa ve kolay bir yoldan götürmek için Rive-Neuve rıhtımı yerine Saint-Nicolas kapısına yöneldi.

Caderousse koluna girmiş, sendeleyerek onu izliyordu.

Yirmi adım attıktan sonra arkasına dönen Danglars, Fernand'ın kâğıdı yerden alıp cebine koyduğunu gördü; ardından çardaktan çıkan genç adam Pillon istikametine yürüdü.

"Hey, ne yapıyor orada?" dedi Caderousse. "Bize Katalan mahallesine gideceğini söylemişti, yalan atıyor, şehre doğru gidiyor! Hey Fernand, yolunu şaşırdın evlat."

"Sen çift görüyorsun," dedi Danglars, "Vieilles-Infirmeries yolundan gidiyor."

"Aslında onun sağa döndüğüne yemin edebilirdim, şüphesiz şarap çok kalleş."

"Hadi, hadi," diye mırıldandı Danglars, sanırım her şeyi hallettik, sadece işlerin kendiliğinden yolunda gitmesini beklemek kaldı."

V

Nişan Yemeği

Ertesi gün hava güzeldi. Yükselmeye başlayan güneş parıldıyordu ve lal kırmızısı ilk ışıklar dalgaların köpüklerini yakut kırmızısına boyuyordu.

Yemek, çardağıyla daha önce tanıştığımız Réserve'in birinci katında veriliyordu. Burası, her birinin üzerine Fransa'nın büyük şehirlerinden birinin ismi yazılmış olan (bu durumu açıklayabilen açıklasın!) beş altı pencerenin aydınlattığı büyük bir salondu.

Tahta bir korkuluk binanın her yanında olduğu gibi pencereler boyunca da uzayıp gidiyordu.

Yemeğin öğle vakti başlayacağı belirtilmişti, buna rağmen saat on birden itibaren Pharaon'un baştayfaları ve Dantès'in dostu birkaç denizci bu korkulukta sabırsızlıkla gezinmeye başlamıştı. Nişanlılara saygılarını göstermek üzere hepsi en şık elbiselerini giymişti.

Gelecek davetliler arasında, mevcudiyetleriyle ikinci kaptanlarını onurlandıracak olan Pharaon'un armatörlerinin de yer aldığı söyleniyordu ama bu Dantès için büyük bir onur vesilesi olacağından henüz kimse buna inanmıyordu.

Bu arada, Caderousse'la birlikte gelen Danglars bu haberin doğru olduğunu söyledi. Sabah karşılaştığı Mösyö Morrel ona Réserve'deki yemeğe geleceğini söylemişti.

Gerçekten de, kısa süre sonra salona giren Mösyö Morrel, Pharaon'un tayfalarının hurra sesleri ve alkışlarıyla selamlandı. Armatörün yemeğe gelmesi, onlar için Dantès'in kaptan olacağı söylentilerinin doğrulanmasıydı ve Dantès gemide çok sevildiği için bu yürekli tayfalar ilk defa tercihi kendi istekleriyle uyum içinde olan armatöre teşekkür ediyorlardı. Mösyö Morrel içeri girer girmez, Danglars ve Caderousse, Edmond'a, varlığıyla büyük bir coşku yaratan bu önemli şahsiyetin geldiğini ve acele etmesi gerektiğini bildirmek için hemen dışarı çıktı.

Ancak henüz yüz adım atmadan barutçu dükkânının önünde küçük bir grubun kendilerine doğru yaklaştığını fark ettiler.

Bu küçük grupta Edmond'un koluna girmiş Mercedes'e eşlik eden dört Katalan kız vardı. Müstakbel gelinin yanında Dantès baba yürüyordu ve onların arkasından yüzünde kasvetli bir gülümsemeyle Fernand geliyordu.

Mercedes ve Edmond, Fernand'ın bu kasvetli gülümsemesinin farkında değildi. Zavallı gençler birbirlerinden ve kendilerini kutsayan berrak gökyüzünden başka bir şey göremeyecek kadar mutluydular.

Mösyö Morrel'in geldiğini haber veren Danglars ve Caderousse, Edmond'un elini dostça ve içtenlikle sıktılar, ardından Danglars Fernand'ın, Caderousse ise bütün dikkatlerin üzerinde yoğunlaştığı Dantès babanın yanındaki yerini alıp küçük gruba katıldı.

Yaşlı adam petekgöz şeklinde yontulmuş geniş çelik düğmelerle süslü tafta bir ceket giymişti. İnce, uzun ama güçlü bacakları, bir fersah öteden kaçak İngiliz pamuklu kumaşından yapıldığı anlaşılan muhteşem benekli çoraplarıyla çok hoş görünüyordu. Üç kenarlı şapkasından mavi ve beyaz şeritler sarkıyordu.

Nihayet sapı kıvrık eski bir asadan destek alıyordu. Âdeta 1796'da yeniden açılan Luxembourg ve Tuileries bahçelerinde caka satan o züppelere benziyordu.

Onun yanında, söylediğimiz gibi Caderousse yürüyordu. Güzel bir yemek için Dantèslere daha da yakın davranan Caderousse'un belleğinde dün akşamdan geriye, sadece sabah uyanıldığında etkisi kalan rüyalar gibi hayal meyal bir anı kalmıştı.

Fernand'a yaklaşan Danglars hayal kırıklığına uğramış âşığa anlamlı gözlerle baktı. Aşkın o çocuksu ve sevimli bencilliğiyle gözleri Edmond'dan başkasını görmeyen Mercedes tarafından unutulmuş bir halde müstakbel çiftin arkasından yürüyen Fernand'ın solgun yüzü ara sıra kızarıyor, ardından daha da solgunlaşıyordu. Bazen Marsilya tarafına doğru baktığında, sinirli ve istemsiz bir titreme tüm bedenine yayılıyordu. Fernand büyük bir olayın yaşanmasını bekliyor ya da en azından yaşanacağını tahmin ediyordu.

Çok sade giyinmiş Dantès'in üzerinde ticaret filosuna mensup olduğu için askerî ve sivil tonları yansıtan bir elbise vardı ve bu giysisine nişanlısının sevinci ve güzelliğiyle mükemmelleşmiş hoş bir yüz ifadesi eşlik ediyordu.

Mercedes abanoz gözleri, mercan dudaklarıyla Kıbrıslı ya da Koslu Yunan kızları kadar güzel görünüyor, Arleslı ve Endülüslü kızlar gibi özgürce ve tüm içtenliğiyle yürüyordu. Şehirli bir kız sevincini bir peçenin ya da gözkapaklarının kadifemsiliği altında gizleyebilirdi ama Mercedes çevresindekilere gülümseyerek bakıyor ve bakışları ve gülümsemesi büyük bir içtenlikle âdeta şu sözleri dile getiriyordu: "Dostumsanız, benim gibi neşelenin çünkü gerçekten de çok mutluyum!"

Nişanlılar ve kendilerine eşlik edenler Réserve'e yaklaştıklarında aşağı inen Mösyö Morrel, kendilerine Dantès'e Leclère'in yerine kaptanlık görevine getirileceğine dair verdiği sözü yinelediği tayfaların ve askerlerin önünde onlara doğru yürüdü. Onun geldiğini gören Edmond nişanlısının kolundan çıktı ve Mercedes'in kolunu Mösyö Morrel'e bıraktı. Armatör ve genç kadın yemek servisinin yapıldığı salona açılan tahta merdiveni en önden çıkarken, merdiven beş dakika boyunca konukların adımları altında gıcırdadı.

"Babacığım sizden sağıma oturmanızı rica ediyorum; solumaysa bana kardeşlik görevini yerine getiren kişiyi oturtacağım," dedi Mercedes, Fernand'ın yüreğinin derinliklerine bir hançer darbesi gibi saplanan yumuşacık bir ses tonuyla.

Dudaklarının rengi solan genç adamın esmer tenli erkeksi yüzünden kanının bir kez daha yavaşça yüreğine çekildiği anlaşılıyordu.

Bu arada Dantès de oturma düzenini ayarlamış, sağına Mösyö Morrel'i, soluna Danglars'ı oturtmuş, diğerlerine de diledikleri yere oturmalarını işaret etmişti.

Masaya şimdiden baharatlı Arles sucukları, parlak kabuklu langustlar, pembe kabuklu yumuşakçalar, dikenli bir kılıfla kaplanmış kestanelere benzeyen denizkestaneleri, ağzının tadını bilen Güneylilerin, Kuzey'in istiridyelerinden daha leziz olduğunu iddia ettikleri deniztarakları, nihayet dalgaların kumlu kıyılara bıraktığı ve minnettar balıkçıların deniz ürünleri olarak andığı çeşit çeşit ordövr servis ediliyordu.

"Ne hoş bir sessizlik!" dedi Pamphile babanın Mercedes'in önüne koyduğu topaz rengi şarabın tadına bakan Dantès baba. "Burada kimsenin gülmeye pek niyeti yok gibi."

"Bir koca her zaman neşeli olamaz," dedi Caderousse.

"Aslında şu anda neşelenecek kadar mutluyum," dedi Dantès. "Söylemek istediğiniz buysa çok haklısınız Caderousse! Sevinç bazen garip bir etki yaratıp keder gibi insanın yüreğini daraltıyor."

Danglars, Fernand'ın kolayca etkilenen kişiliği nedeniyle her duygusunu belli eden, her tepkisini dışavuran yüzünü inceledi.

"Hadi canım," dedi, "çekinecek bir şeyiniz mi var? Bana kalırsa her şey istekleriniz doğrultusunda gerçekleşiyor!"

"Zaten beni ürküten de bu," dedi Dantès, "insanın böyle kolayca mutlu olabileceğine inanamıyorum! Mutluluk o büyülü adalarda kapılarını ejderhaların koruduğu saraylara benzer âdeta. Ona sahip olmak için mücadele etmek gerekir

ve ben gerçekten de Mercedes'in kocası olma mutluluğunu nasıl hak ettiğimi bilemiyorum."

"Demek koca, öyle mi?" dedi Caderousse gülerek. "Henüz değil kaptan; biraz koca gibi davransana, o zaman sana nasıl tepki verileceğini görürsün!"

Mercedes kızardı. İskemlesinde ızdırap çeken Fernand en ufak bir gürültüde titriyor ve bazen alnında bir fırtına yağmurunun ilk damlaları gibi boncuk boncuk biriken terleri siliyordu.

"Komşu Caderousse," dedi Dantès, "bu kadar kısa bir süre için beni zor duruma düşürmeniz gerekmez. Mercedes henüz karım değil, bu doğru..." (Cebinden saatini çıkardı.) "Ama bir buçuk saat içinde karım olacak!"

Gülümsemesiyle hâlâ güzel görünen dişleri ortaya çıkan baba Dantès dışında herkes bir şaşkınlık çığlığı attı. Mercedes gülümsedi ama bu kez kızarmadı. Kendini kaybeden Fernand titreyen ellerini bıçağına doğru uzattı.

"Bir saat içinde mi?" dedi rengi solan Danglars. "Ama bu nasıl olur?"

"Evet dostlarım," diye yanıtladı Dantès, "babamdan sonra bu dünyada her şeyi borçlu olduğum Mösyö Morrel'in itibarı sayesinde bütün engeller aşıldı. Evlilik kâğıtlarını aldık ve saat iki buçukta Marsilya Belediye Başkanı bizi Belediye Konağı'na bekliyor. Saat biri çeyrek geçtiğine göre, Mercedes'in bir buçuk saat sonra Madam Dantès olacağını söylemekle hata etmiş sayılmam."

Gözlerini kapayan Fernand'ın gözkapakları bir ateş bulutuyla yandı, düşmemek için masadan destek aldı ve tüm çabalarına rağmen boğuk bir şekilde inlemesine engel olamadı, bu inilti kahkahaların ve kutlamaların gürültüsünde kaybolup gitti.

"En doğrusu buydu, öyle değil mi?" dedi baba Dantès. "Size göre buna zaman kaybetmek denebilir mi? Dün sabah geldi ve bugün üçte evleniyor! Bana işlerini çabucak halleden denizcilerden söz edin."

"Ama ya diğer formaliteler?" diye itiraz etti Danglars çekingen bir ifadeyle. "Sözleşme, yazışmalar?"

"Evlilik sözleşmesi yapıldı," dedi Dantès gülerek, "Mercedes'in de benim de malvarlığımız yok! Ortaklık anlaşması, hepsi bu! Yazmak uzun sürmedi ve pahalıya mal olmadı."

Bu şaka yeni bir neşe patlamasına ve tezahüratların yükselmesine neden oldu.

"Bu durumda farkında olmadan, nişan yemeği değil, düğün yemeği yiyormuşuz," dedi Danglars.

"Hayır," diye yanıtladı Dantès, "sandığınız gibi değil, içiniz rahat olsun. Yarın sabah Paris'e gidiyorum. Dört gün gidiş, dört gün dönüş, bir gün de üstlendiğim görevi yerine getirmek için ve 1 Mart'ta dönmüş olacağım; asıl düğün yemeği 2 Mart'ta yenecek."[5]

Bu yeni şenlik haberi salondakilerin coşkusunu daha da artırdı, öyle ki yemeğin başında sessizlikten şikâyet eden baba Dantès'in uğultuların ortasında müstakbel çifte mutluluk dilemek için gösterdiği çabalar boşa gitti.

Babasının niyetini anlayan Dantès ona sevgi dolu bir gülümsemeyle karşılık verdi. Salonun guguklu saatine bakmaya başlayan Mercedes, Edmond'a belli belirsiz bir işaret yaptı.

Masaya, alt tabakadan insanların yemeğin sonlarında yükselen gürültülü coşkusu ve bireysel özgürlük duygusu hâkimdi. Yerlerinden memnun olmayanlar masadan kalkıp dostlarının yanlarına gitmişlerdi. Herkes bir ağızdan konuşuyor, karşısındakinin sorusuna yanıt vermeden aklına eseni söylüyordu.

Fernand'ın solgunluğu âdeta Danglars'ın yanaklarına da geçmişti; Fernand'a gelince, artık yaşadığını hissetmiyor ve kıyamet ateşinde yanan bir lanetli gibi görünüyordu. Masadan ilk o kalkmış, kulaklarını şarkıların ve tokuşturulan kadehlerin sesinden uzak tutmak için salonu arşınlamaya başlamıştı.

---

5 Gemi 24 Şubat'ta limana giriyor, nişan yemeği 28 Şubat'ta yeniyor. 10 gün sonrası (1815'te şubat 28 çektiğinden) 1 Mart değil, 10 Mart olmalı.

Caderousse salonun bir köşesinde oradan kaçmaya çalışıyormuş gibi görünen Danglars'ın yanına geldi.

"Aslında," dedi Dantès'in hoş tavırları ve özellikle Pamphile babanın güzel şarabı sayesinde, Dantès'in beklenmedik mutluluğunun ruhuna ektiği nefret tohumlarının kalıntıları da dağılıp giden Caderousse, "aslında, Dantès kibar bir çocuk, onu nişanlısının yanında gördüğümde, dün planladığınız kötü şakayı yapmanızın çok acıklı sonuçları olacağını düşündüm."

"Gördüğün gibi şakanın arkası gelmedi," dedi Danglars, "ilk başta o zavallı Fernand'ın yıkılmışlığı beni çok etkilemişti ama kararını verip rakibinin sağdıcı olmayı kabul edince söylenecek bir şey kalmadı."

Caderousse beti benzi solan Fernand'a baktı.

"Kız o kadar güzel ki, yaptığı fedakârlık çok büyük," diye ekledi Danglars. "Lanet olsun! Müstakbel kaptanım mutlu bir düzenbaz; sadece yarım günlüğüne adımın Dantès olmasını isterdim."

"Gidelim mi?" diye sordu Mercedes yumuşacık sesiyle. "Saat iki oldu, ikiyi çeyrek geçe bizi bekliyorlar."

"Evet, evet, gidelim!" dedi Dantès aceleyle.

"Gidelim!" diye tekrarladı davetliler hep bir ağızdan.

Aynı anda, gözlerini pencerenin kenarında oturan Fernand'dan ayırmayan Danglars onun şaşkın gözlerini açtığını, titreyerek ayağa kalktığını ve yeniden pervaza oturduğunu gördü; neredeyse aynı anda merdivende ağır adımların boğuk gürültüsünün yankılandığı duyuldu. Ağır bir adımın yankısı, silah şakırtılarına karışan seslerin uğultusu, ne kadar gürültülü olursa olsun konukların haykırışlarını bastırdı ve tüm dikkatleri üzerine çekerek salona sessiz bir endişenin hâkim olmasına yol açtı. Gürültünün daha da yaklaşmasıyla kapıya üç kez vuruldu; herkes yanındakine şaşkın bir ifadeyle bakıyordu.

"Kanun namına!" diye bağırdı kimsenin karşılık vermediği heyecanlı bir ses.

Kapı açılır açılmaz, omzundan beline çapraz uzanan bir kuşak takmış bir komiser, yanında bir onbaşı ve dört askerle salona girdi.

Endişe yerini korkuya bıraktı.

"Ne oldu?" diye sordu önceden tanıdığı komiserin yanına yaklaşan armatör. "Mösyö, kuşkusuz bir yanlışlık var."

"Mösyö Morrel, bir yanlışlık varsa hemen telafi edilecek," diye yanıtladı komiser, "bu arada elimde bir tutuklama kararı var ve üzüntüyle de olsa görevimi yerine getirmem gerek, beyler, Edmond Dantès hanginiz?"

Bütün gözler çok heyecanlansa da soğukkanlılığını koruyan ve bir adım öne çıkan genç adama çevrildi.

"Benim Mösyö, benden ne istiyorsunuz?"

"Edmond Dantès, kanun namına sizi tutukluyorum!"

"Tutukluyor musunuz?" dedi yüzü hafifçe solan Edmond. "Peki neden?"

"Bilmiyorum Mösyö ama sorgulanırken nedenini öğreneceksiniz."

Mösyö Morrel durumun ciddiyeti karşısında yapılacak hiçbir şey olmadığını anladı: Kuşak takmış komiser bir insan değil, soğuk, sağır, dilsiz yasanın heykeliydi.

Yaşlı adam tam tersine komisere doğru yürüdü; babaların ve annelerin yüreklerinin hiçbir zaman anlayamayacağı şeyler vardır.

Rica etti ve yalvardı, gözyaşları ve yakarışlar hiçbir şeyi değiştiremezdi; yine de komiser yaşlı adamın büyük umutsuzluğundan etkilendi.

"Mösyö sakin olun, belki oğlunuz karantina ya da gümrük ile ilgili bazı formaliteleri ihmal etmiştir ve büyük bir olasılıkla gereken bilgiler alındıktan sonra serbest bırakılacaktır."

"Vay canına! Bu olup bitenler ne anlama geliyor?" diye sordu kaşlarını çatan Caderousse, şaşırmış gibi görünen Danglars'a.

"Ben nereden bileyim? Ben de senin gibi olanları izliyorum, hiçbir şey anlamadım, kafam karıştı."

Caderousse gözleriyle Fernand'ı aradı, Fernand ortadan kaybolmuştu. O zaman, dünkü sahne zihninde ürkütücü bir belirginlikle canlandı. Felaket âdeta dünkü sarhoşluğun hafızası ile bilinci arasına çektiği seti kaldırmıştı.

"Ah!" dedi boğuk bir sesle. "Bu dün yaptığınız şakanın devamı olmasın Danglars? Bu durumda, bu şakayı yapanın vay haline çünkü bu şaka hüzünlü sonuçlara yol açacak."

"Sandığın gibi değil!" diye bağırdı Danglars. "Tam tersine, kâğıdı yırttığımı biliyorsun."

"Kâğıdı yırtmadın, buruşturup bir köşeye attın, hepsi bu."

"Kes sesini, sen hiçbir şey görmedin, sarhoştun."

"Fernand nerede?"

"Ben nereden bileyim, muhtemelen işlerini hallediyordur ama biz bunlarla uğraşmak yerine şu zavallılara destek olalım."

Gerçekten de, bu sohbet sırasında Dantès gülümseyerek bütün dostlarının elini sıkıp adalete teslim olmuştu.

"İçiniz rahat olsun, yanlışlık düzelecek ve muhtemelen nezarethanede bile kalmayacağım."

"Ah! Kuşkusuz, bundan eminim," dedi o sırada yanlarına yaklaşan Danglars.

Dantès komiserin arkasından etrafı askerlerle çevrilmiş bir halde merdivenleri indi. Aşağıda kapısı açık bir araba bekliyordu, arabaya bindi, komiser ve iki asker de onun ardından arabaya bindi; kapı kapandı ve araba Marsilya'ya doğru hareket etti.

"Hoşça kal Dantès! Hoşça kal Edmond!" diye haykırdı korkuluğa yaslanan Mercedes.

Nişanlısının parçalanmış bir yürekten çıkan, bir hıçkırığı andıran bu son çığlığını duyan Edmond başını pencereden uzatıp "Görüşmek üzere Mercedes!" diye bağırdı ve araba Saint-Nicolas Kalesi'nin bir köşesinde gözden kayboldu.

"Beni burada bekleyin," dedi armatör, "ilk arabayla hemen Marsilya'ya gidip size haber getireceğim."

"Hadi gidin ve çabuk gelin!" diye bağırdı herkes.

İki araba peş peşe yola koyuldu, salonda kalanlar ise son derece şaşkındı.

Yaşlı adam ve Mercedes bir süre tek başlarına durdular, ikisi de kendi kederine gömülmüştü ama sonunda bakışları kesiştiğinde aynı darbenin mağduru olduklarını fark edip birbirlerine sarıldılar.

O sırada geri dönen Fernand bir bardak su içip bir sandalyeye oturdu.

Bu sandalye tesadüfen yaşlı adamın kollarından ayrılıp oturan Mercedes'in sandalyesinin yanındaydı.

Fernand içgüdüsel bir hareketle sandalyesini geri çekti.

"Bunu o yaptı," dedi gözünü Katalan'dan ayırmayan Caderousse, Danglars'a.

"Sanmam," diye karşılık verdi Danglars, "ahmağın teki; her halükârda kim olduğu ortaya çıkacak."

"Bana ona kimin akıl verdiğinden söz etmiyorsun," dedi Caderousse.

"Hadi canım! İnsan öylesine söylediği her şeyden sorumlu olsaydı!"

"Evet, hele öylesine söylenenler gerçekleşirse."

O sırada, her grupta çeşitli yorumlar yapılıyordu.

"Ya siz Danglars, bu konuda ne düşünüyorsunuz?" dedi bir ses.

"Ben birkaç balya kaçak mal getirdiğini düşünüyorum."

"Ama bu durumda muhasebeci olduğunuz için bunu bilmeniz gerekirdi Danglars."

"Evet, bu doğru ama muhasebeci sadece önüne getirilen kolilerden haberdardır. İskenderiye'de Mösyö Pastret'den, Smyrna'da Mösyö Pascal'den pamuk aldığımızı biliyorum ama başka da bir şey söyleyemem."

"Ah! Şimdi hatırladım," diye mırıldandı zavallı baba, Danglars'ın söyledikleriyle bağlantı kurarak, "dün benim için birer sandık kahve ve tütün getirdiğini söylemişti."

"İşte görüyorsunuz," dedi Danglars, "biz gemide yokken gümrük memurları Pharaon'u denetleyip zulasını bulmuş olmalı."

Bu söylenenlere hiç inanmayan Mercedes o ana kadar bastırdığı kederini aniden hıçkırıklara boğularak dışavurdu.

"Hadi, hadi, umutsuzluğa kapılmayın!" dedi ne söylediğinin pek de farkında olmayan baba Dantès.

"Umutsuzluğa kapılmayalım!" diye tekrarladı Danglars.

"Umutsuzluğa kapılmayalım!" diye mırıldanmaya çalıştı Fernand.

Ama bu sözler yüreğini daraltıyordu; dudakları kıpırdasa da, ağzından hiç ses çıkmadı.

"Beyler," diye bağırdı korkuluğun kenarında bekleyen bir davetli, "beyler, bir araba geliyor! Ah! Bu Mösyö Morrel! İçiniz rahat olsun! Kuşkusuz bize iyi haberler getiriyor."

Mercedes ve yaşlı adam kapıya, Mösyö Morrel'e doğru koştu. M. Morrel'in yüzü çok solgundu.

"Ne oldu?" diye bağırdılar hep bir ağızdan.

"Bakın dostlarım!" diye yanıtladı armatör başını iki yana sallayarak. "Durum sandığımızdan daha ciddi."

"Ah! Mösyö, o masumdur!" diye haykırdı Mercedes.

"Ben de öyle düşünüyorum ama hakkında bir suçlama var..."

"Onu neyle suçluyorlar?" diye sordu yaşlı Dantès.

"Bonaparatçı bir ajan olmakla."

Okuyucularım arasında bu hikâyenin geçtiği dönemi yaşamış olanlar varsa, o zamanlar Mösyö Morrel'in dile getirdiği suçlamanın ne kadar ürkütücü olduğunu hatırlayacaklardır. Mercedes bir çığlık attı, yaşlı adam bir sandalyeye yığıldı.

"Ah! Bana oyun oynadınız Danglars!" diye mırıldandı Caderousse. "Şakanız gerçek oldu ama bu yaşlı adamın ve bu genç kızın kederden ölmelerine izin vermeyeceğim, onlara her şeyi anlatacağım."

"Kes sesini, lanet olası!" diye haykırdı Caderousse'un elini kavrayan Danglars. "Yoksa seni ben bile kurtaramam; Dantès'in gerçekten suçlu olmadığını nereden biliyorsun? Gemi Elba Adası'na uğradığında bütün gün Porto Ferrajo'da kaldı; üzerinde kendini suçlu durumuna düşürecek bir mektup bulunursa, ona destek olanlar da suç ortağı olarak yargılanır."

Bencillik içgüdüsünün hızla harekete geçmesiyle bu akıl yürütmenin doğruluğunu anlayan Caderousse, Danglars'a korku ve kederle afallamış gözlerle bakarken öne doğru attığı bir adımı telafi etmek için iki adım geriledi.

"O zaman, bekleyelim," diye mırıldandı.

"Evet, bekleyelim, dedi Danglars, "masumsa serbest bırakılacak; suçluysa bir entrikacı için kendimizi tehlikeye atmamız gerekmez."

"Hadi, gidelim, artık burada kalamayacağım."

"Evet, gidelim," dedi oradan tek başına ayrılmayacağına sevinen Danglars. "Onlar da istedikleri zaman evlerine dönerler."

Onlar dışarı çıkınca geride yine genç kızın tek desteği olarak kalan Fernand, elinden tutup Mercedes'i Katalan mahallesine götürdü. Dantès'in arkadaşları da ağaçlık Meilhan yolunda âdeta bayılmak üzere olan yaşlı adama eşlik ettiler.

Dantès'in Bonapartçı bir ajan olarak tutuklandığı haberi kısa sürede tüm şehre yayıldı.

"Böyle bir şeye inanabiliyor musunuz sevgili Danglars?" dedi Mösyö Morrel, pek tanımadığı Savcı Yardımcısı'ndan Edmond hakkında yeni bilgiler almak üzere kente giderken, muhasebecisiyle ve Caderousse'la karşılaştığında. "Böyle bir şeye inanabiliyor musunuz?"

"Elbette Mösyö!" diye yanıtladı Danglars. "Size Dantès'in hiçbir neden yokken Elba Adası'na uğradığını söylemiştim ve bu olay karşısında sizin de bildiğiniz gibi kuşkulanmıştım."

"Peki bu kuşkularınızı benden başka birisiyle paylaştınız mı?"

"Bu konuda çok temkinli davrandım Mösyö," diye ekledi Danglars alçak sesle, "şu diğerine hizmet eden ve düşüncelerini gizlemeyen amcanız Mösyö Policar Morrel'den dolayı sizin Bonapart yandaşı olduğunuzdan şüpheleniliyor; Edmond'a ve size haksızlık etmek istemedim; bir çalışanının armatörüne açıkça söylemesi ve diğerlerinden titizlikle gizlemesi gereken şeyler vardır."

"İyi yapmışsınız Danglars," dedi armatör, "siz yürekli bir gençsiniz; o zavallı Dantès'in Pharaon'un kaptanı olması durumunda, sizin konumunuzu da önceden düşünmüştüm."

"Neyi düşünmüştünüz Mösyö?"

"Evet, Dantès'e sizin hakkınızda ne düşündüğünü ve sizin görevinizde kalmanızın onu rahatsız edip etmeyeceğini sormuştum çünkü nedendir bilmem, aranızda bir soğukluk olduğunu hissetmiştim."

"Peki size ne yanıt verdi?"

"Bana bahsetmediği bir konuda size haksızlık ettiğini ve armatörünün güvenini kazanmış birine kendisinin de güveneceğini söylemişti."

"İkiyüzlü!" diye mırıldandı Danglars.

"Zavallı Dantès!" dedi Caderousse. "Gerçekten de mükemmel bir çocuktu."

"Evet ama bu arada Pharaon kaptansız kaldı," dedi Mösyö Morrel.

"Ah!" dedi Danglars. "Üç aydan önce yola çıkmayacağımıza göre o zamana kadar Dantès'in serbest kalmasını umalım."

"Kuşkusuz ama o zamana kadar?"

"O zamana kadar ben buradayım Mösyö Morrel, gemiyi bir uzun yol kaptanı kadar iyi yönetebileceğimi biliyorsunuz, hatta beni bu göreve getirmeniz size avantaj sağlayacak çünkü Edmond hapisten çıktığında, kimseyi işten çıkarmak

zorunda kalmayacaksınız, herkes eski görevine dönecek, hepsi bu."

"Teşekkürler Danglars, işte her şey halloldu," dedi armatör. "Sizi kaptanlık görevine getiriyorum; yüklerin boşaltılmasını denetleyin, çalışanların başına nasıl bir felaket gelirse gelsin, işler asla aksamamalı."

"İçiniz rahat olsun Mösyö ama en azından o iyi yürekli Edmond'u göremeyecek miyiz?"

"Sizi biraz sonra durumdan haberdar edeceğim Danglars, Mösyö de Villefort ile konuşup sanık lehine bir karar vermesini talep etmeye çalışacağım. Onun sıkı bir kralcı olduğunu biliyorum ama olsun! Kralcı ve kralın savcısı olsa da, o da bir insan ve onun kötü biri olduğunu sanmıyorum."

"Ben de öyle," dedi Danglars, "ama çok ihtiraslı biri olduğunu duydum, kötülük ve ihtiras birbirlerine benzerler."

"Bakalım, göreceğiz," dedi Mösyö Morrel iç çekerek, "gemiye gidin, birazdan yanınıza geleceğim."

Ve Adalet Sarayı'na gitmek için iki arkadaşın yanlarından ayrıldı.

"Olayların gidişatını görüyor musun?" dedi Danglars. "Şimdi hâlâ Dantès'e yardım etmek istiyor musun?"

"Elbette hayır ama bir şakanın böyle sona ermesi çok korkunç."

"İyi ama bütün bunlara kim neden oldu? Ne sen ne de ben, öyle değil mi? Her şey Fernand'ın başının altından çıkmış olmalı. Kâğıdı bir köşeye attığımı biliyorsun, hatta sanırım yırtmıştım."

"Hayır, hayır," dedi Caderousse. "Yırtmadığından eminim; kâğıdın buruşmuş bir halde, çardağın bir köşesine yuvarlandığını görür gibi oluyorum ve onun hâlâ orada olmasını isterdim!"

"Ne yapmamı bekliyorsun ki? Fernand kâğıdı almış, yazıyı kopya etmiş ya da birine kopya ettirmiş olmalı, Fernand belki de bu zahmete bile girmemiştir ve sanırım... Aman

Tanrım! Belki de benim yazdığım notu gönderdi. Şükür ki yazımı değiştirmiştim."

"Peki Dantès'in ajanlık yaptığını biliyor muydun?"

"Ben hiçbir şey bilmiyordum. Sana söylediğim gibi, bunun sadece bir şaka olduğunu sanıyordum. Arlequin gibi şaka yaparken doğruyu söylüyormuşum."

"Umurumda değil," dedi Caderousse, "bütün bunların gerçekleşmemesi ya da en azından bu olaylara tanık olmamak için neler vermezdim. Göreceksin, bu iş bize uğursuzluk getirecek Danglars!"

"Birine uğursuzluk getirecekse o da gerçek suçlu olan Fernand olacak, bize değil. Başımıza nasıl bir felaket gelmesini bekliyorsun ki? Tek yapacağımız sükûnetimizi korumak, bunlardan kimseye söz etmemek, böylece fırtına, yıldırım düşmeden gelip geçecek."

"Amin!" dedi elini sallayarak Danglars'ın yanından ayrılıp ağaçlık Meilhan yoluna yönelen Caderousse. Yürürken zihni çok meşgul insanlar gibi başını iki yana sallıyor, kendi kendine konuşuyordu.

"Güzel!" dedi Danglars. "İşler tahmin ettiğim gibi yürüyor; işte kaptanlık görevini geçici olarak üstlendim ve şu ahmak Caderousse çenesini tutmayı becerirse gerçek kaptan olacağım. Ama adalet Dantès'i serbest bırakabilir mi? Aman canım, adalet adalettir, ona güveniyorum," diye ekledi gülümseyerek.

Ve birazdan bir kayığa atlayıp kendisini, armatörün kendisiyle buluşacağını söylediği Pharaon'a götürmeleri talimatını verdi.

VI

Kraliyet Başsavcı Yardımcısı

Grand-Cours Caddesi'nde, Méduses çeşmesinin karşısında, Puget tarafından aristokratik mimari stilinde inşa

edilmiş eski evlerden birinde, aynı gün aynı saatte bir başka nişan yemeği veriliyordu.

Tek fark, bu diğer sahnenin oyuncularının halktan insanlar, tayfalar, askerler değil, Marsilya'nın soylu sınıfına mensup kişilerden oluşmasıydı. Aralarında Zorba döneminde istifa etmiş yargıçlar, bizim saflarımızdan ayrılıp Condé ordusuna katılan eski subaylar, beş yıllık bir sürgün hayatının mağdur edeceği, on beş yıllık Restorasyon Dönemi'nin tanrılaştıracağı bu adama duydukları öfkeyle, kendileri yerine parayla tutulmuş dört beş genci askere gönderen ailelerine rağmen, güvensiz bir ortamda yetişen gençler vardı.

Masaya oturulmuştu ve sohbet dönemin tutkularıyla, beş yüzyıldır dinî nefretlerin siyasi nefretleri beslediği, Güney'e özgü coşkulu, ateşli ve ürkütücü tutkuların hararetiyle sürüp gidiyordu.

Dünyanın bir bölümünü eline geçirdikten, yüz yirmi milyon kişinin farklı dillerde "Yaşasın Napoléon!" diye haykırdığını duyduktan sonra, Elba Adası'nda beş altı bin kişilik bir topluluğun hükümdarı olan imparatora artık, Fransa'ya dönme ve tahta geçme imkânını sonsuza dek kaybetmiş bir adam gözüyle bakılıyordu. Yargıçlar siyasi başarısızlıklarından, subaylar Moskova ve Leipzig'den, kadınlar Josephine'le boşanmasından söz ediyorlardı. İmparatorun düşüşüyle değil, Cumhuriyetçi ilkelerin yok oluşuyla coşan ve zafer kazanan bu kralcı topluluk âdeta hüzünlü bir rüyadan uyandığını ve hayata yeniden başladığını hissediyordu.

Saint-Louis nişanı takmış bir ihtiyar ayağa kalkıp davetlilerine Kral XVIII. Louis'nin sağlığına içmeyi önerdi; bu adam Saint-Méran markisiydi.

Hem Hartwell sürgününü hem de Fransa'nın uzlaştırıcı kralını hatırlatan bu kadeh tokuşturmanın ardından uğultular yükseldi, kadehler İngiliz usulünce kaldırıldı, kadınların buketleri çözmeleriyle masa çiçekle kaplandı. Bu âdeta şiirsel bir coşkuydu.

Elli yaşlarında olmasına rağmen soylu tavırları, ince dudakları, soğuk bakışlarıyla hâlâ zarif görünen Saint-Méran markizi. "Bizi ülkemizden kovan, Terör Dönemi'nde bir ekmek parasına satın aldıkları eski şatolarımızda entrika çeviren devrimciler burada olsalardı, yıkılan monarşiye bağlı kaldığımız için gerçek fedakârlığı bizim yaptığımızı, biz servetimizi kaybederken kendilerinin zaferin tadını çıkararak zengin olduklarını, bizim kralımıza *Sevilen Louis* diye hitap edilirken kendi zorbalarının sadece *Lanetli Napoléon* olarak anıldığını kabul edeceklerdi, öyle değil mi de Villefort?" dedi.

"Sayın Markiz, ne dediğinizi duyamadım... Bağışlayın, sohbete iştirak edemedim."

"Çocukları rahat bırakın Markiz," diye araya girdi az önce kadeh kaldırılmasını öneren ihtiyar, "bu çocuklar evlenecekler ve siyasetten başka şeyler konuşmaları doğaldır."

"Beni bağışlayın anne," dedi, sarı saçlı, gözleri sedefli bir akışkanın içinde yüzercesine yumuşacık bakan genç ve güzel bir kız, "sizden bir an için ödünç aldığım Mösyö de Villefort'u geri veriyorum. Mösyö de Villefort, annem size bir şey soruyor."

"İyi duyamadığım sorusunu tekrarlarsa Madam'a yanıt vermeye hazırım," dedi M. de Villefort.

"Sizi bağışlıyorum Renée," dedi Markiz, bu duygusuz yüzde belirmesi şaşkınlığa yol açan sevecen bir gülümsemeyle ama önyargıların esintisi ve unvanının gereksinimleri karşısında ne kadar çoraklaşmış olursa olsun, bir kadının yüreğinde, Tanrı'nın bahşettiği annelik sevgisi sayesinde her zaman bereketli ve güleç bir köşe vardır. "Sizi bağışlıyorum... Villefort, Bonapartçıların bizim inancımıza, bizim coşkumuza, bizim sadakatimize sahip olmadıklarını söylüyordum."

"Ah! Madam, en azından tüm bunların yerini tutan fanatizmleri var. Napoléon Batı'nın Muhammed'i, o sıradan ama olağanüstü tutkulu insanlar için sadece bir yasakoyucu ve bir hükümdar değil, eşitliğin sembolüdür."

"Eşitlik mi?" diye haykırdı Markiz. "Demek Napoléon eşitliğin sembolü! Peki ya Mösyö de Robespierre için ne diyeceksiniz? Sanırım onun yerini, Korsikalıya vermek için çalıyorsunuz; bunun yine bir gasp olduğunu düşünüyorum."

"Hayır Madam," dedi Villefort, "herkese hakkını teslim ediyorum; Robespierre'i XV. Louis Meydanı'ndaki giyotin sehpasına, Napoléon'u Vendôme Meydanı'ndaki sütununun üzerine yerleştiriyorum; sadece biri eşitliğin düzeyini düşürdü ve diğeri eşitliğin seviyesini yükseltti; biri kralları giyotine sürükledi, diğeri halkı tahtın seviyesine yükseltti. Tabii ki, bu söylediklerim ikisinin de devrimci düzenbazlar olmadığı, 9 Thermidor'un[6] ve 4 Nisan 1814'ün Fransa için düzenin ve monarşinin dostları tarafından aynı şekilde kutlanmaya layık mutlu günler olmadığı anlamına gelmiyor ama bu, umarım bir daha kalkamamak üzere yere düşmüşken, sadık çömezlerinin neden hâlâ Napoléon'un peşinden gittiklerini açıklıyor. Ne bekliyordunuz ki Markiz? Napoléon'un tırnağı bile olamayan Cromwell'in de çömezleri vardı!"

"Söylediklerinizin bir fersah öteden devrim koktuğunun farkında mısınız Villefort? Ama sizi bağışlıyorum: Bir Jironden'in oğlundan atalarının düşüncelerinin izlerini taşımaması beklenemez."

Villefort'un yüzü birden kızardı.

"Babam Jironden'di Madam ama kralın idamı için oy vermedi; Terör Dönemi'nde o da sizin gibi sürgüne gönderildi ve babanızın başının düştüğü giyotin sehpasında az kalsın onun da boynu kesilecekti."

"Evet," dedi, bu kanlı hatırayla yüzünde tek bir çizgi dahi kırışmamış olan Markiz, "ancak ikisi de birbirlerine taban tabana zıt düşüncelerinden dolayı kara listeye alındılar ve bunun kanıtı da tüm ailemin sürgündeki prenslere bağlı kalması, babanızınsa yeni hükümete destek vermekte gecikmemesi, zaten Yurttaş Noirtier Jironden'ken, Kont Noirtier senatör oldu."

- Fransız Devrimi takviminde temmuz ortasından ağustos ortasına dek süren ay.

"Anneciğim, anneciğim," dedi Renée, "bu kötü anılardan söz etmemeyi kararlaştırdığımızı hatırlıyorsunuz."

"Madam," diye yanıtladı Villefort, "sizden alçakgönüllü davranarak geçmişi unutmanızı isteyen Matmazel de Saint-Méran ile hemfikirim. Tanrı'nın iradesinin bile yetersiz kaldığı olayları anmak neye yarar? Tanrı geleceği değiştirebilir ama geçmişi değiştiremez. Biz insanların yapabileceği, yaşananları inkâr etmesek de en azından üzerlerine bir çizgi çekmektir. Evet, ben sadece düşüncelerimi değiştirmekle kalmayıp babamın ismini de reddettim. Babam Bonapartçıydı ve belki de hâlâ öyledir ve adı Noirtier; ben kralcıyım ve adım Villefort. Bırakın devrimci özsuyu kalıntısı bu yaşlı gövdeyle yok olup gitsin, sadece bu gövdeden kopamadan ve hatta tam anlamıyla ayrılmak istemeden uzaklaşan filize dikkat edin."

"Bravo Villefort," dedi Marki, "bravo, çok güzel yanıtladınız! Ben de Markiz'e hep geçmişi unutmasını öğütledim ama onu bu tutumundan vazgeçiremedim, umarım daha mutlu olursunuz."

"Evet, haklısınız," dedi Markiz, "geçmişi unutalım, doğrusu da bu ama en azından Villefort'un gelecekte daha sarsılmaz düşüncelere sahip olmasını bekleyelim. Villefort, sizin için majestelerine kefil olduğumuzu unutmayın, o da bizim düşüncelerimizi dinleyerek geçmişin unutulmasını kabul etti, ben de ricanızı kırmayıp –elini ona doğru uzattı– bunu unutacağım. Ancak elinize bir entrikacı düşerse, bu entrikacılarla işbirliği içinde olan bir aileden geldiğiniz bilindiği için bütün gözlerin üzerinizde olacağını aklınızdan çıkarmayın."

"Ne yazık ki Madam!" dedi Villefort. "Mesleğim ve içinde bulunduğumuz bu dönem katı davranmamı gerektiriyor. Ben de öyle davranacağım. Şimdiden kendimi elimden geldiğince savunduğum bazı siyasi suçlamalara maruz kaldım. Ancak bu mesele henüz kapanmadı."

"Öyle mi düşünüyorsunuz?" diye sordu Markiz.

"Endişelerim var. Napoléon'un kıyılarımızdan görülebilecek kadar uzaktaki Elba Adası'nda olması yandaşlarının umudunu artırıyor. Marsilya her gün önemsiz bir bahaneyle kralcılarla kavga çıkarmaya çalışan, yarım aylık alan subaylarla dolu; yüksek ve eğitimli sınıf mensupları arasındaki düellolar, halk arasında cinayetlerin yaygınlaşması bundan kaynaklanıyor."

"Evet," dedi Mösyö de Saint-Méran'ın eski dostu, Artois kontunun mabeyincisi olan Salvieux kontu, "evet ama bildiğiniz gibi Kutsal İttifak onu başka bir yere nakledecek."

"Evet, biz Paris'ten dönerken bu konu tartışılıyordu," dedi Mösyö de Saint-Méran. "Onu nereye gönderiyorlarmış?"

"Sainte-Hélène'e."

"Sainte-Hélène mi? Orası da neresi?" diye sordu Markiz.

"Buradan iki bin fersah uzakta, Ekvator'un ötesinde bir ada," diye yanıtladı Kont.

"Nihayet! Villefort'un dediği gibi, böyle bir adamı doğduğu Korsika ile, kayınbiraderinin hâlâ hüküm sürdüğü Napoli'nin ortasında, oğlu için bir krallık kurmak istediği İtalya'nın karşısındaki bir adada tutmak tam bir çılgınlık."

"Ne yazık ki," dedi Villefort, "1814 Antlaşması'nı imzaladık ve onun maddelerine aykırı davranmadan Napoléon'a dokunamayız."

"Biz de o maddelere aykırı davranırız!" dedi Mösyö de Salvieux. "Kendisi, bahtsız Enghien dükünü kurşuna dizdirirken hiç umursadı mı?"

"Evet," dedi Markiz, "durum anlaşıldı, Kutsal İttifak Avrupa'yı Napoléon'dan, Villefort da Marsilya'yı onun yandaşlarından kurtarıyor. Kral ister hüküm sürsün ister sürmesin ama hüküm sürüyorsa yönetimi güçlü ve görevlileri çok katı olmalı; kötülüğü önlemenin yolu bu."

"Ne yazık ki, Madam," dedi Villefort gülümseyerek, "bir kraliyet savcı yardımcısı daima kötülük gerçekleştikten sonra müdahale eder."

"O zaman, o da kötülüğü telafi etmeli."

"Madam, size kötülüğü telafi etmediğimizi, onun intikamını aldığımızı söylemek isterim."

"Ah! Mösyö de Villefort," dedi Salvieux kontunun kızı ve Matmazel de Saint-Méran'ın arkadaşı olan genç ve güzel bir kız, "biz Marsilya'dayken, önemli bir davayı üstlenmeye çalışın. Bir Ağır Ceza Mahkemesi salonunu hiç görmedim, çok ilginç olduğunu söylüyorlar."

"Gerçekten de çok ilginçtir Matmazel," dedi Villefort, "çünkü orada yapmacık trajediler ve hüzünler değil, gerçek dramlar ve kederler yaşanır. Kendi halinde evine dönen bir adam ailesiyle akşam yemeğini yiyip ertesi gün işine gitmek üzere sakince uyumaya hazırlanacak yerde, karşısında celladı bulduğu hapishaneye düşer. Anlayacağınız gibi, heyecan arayan meraklı kişiler için bundan daha dokunaklı bir sahne olamaz. İçiniz rahat olsun Matmazel, böyle bir davaya bakarsam size haber vereceğim."

"İçimizi ürpertiyor... sonra da gülüyor!" dedi yüzünün rengi solan Renée.

"Ne yapmamı bekliyordunuz ki... bu bir düello... şimdiye kadar beş altı siyasi ve adli vakada ölüm cezası talep ettim. Bu saatte, karanlıkta benim için bilenen ya da şimdiden bana yönelmiş kaç hançer olduğunu kim bilebilir?"

"Ah! Tanrım!" dedi giderek karamsarlaşan Renée. "Ciddi mi söylüyorsunuz?"

"Bundan daha ciddi konuşamam Matmazel," diye devam etti genç Savcı dudaklarındaki gülümsemeyle. "Ve Matmazel'in merakını gidermek için izlemek istediği, benim de tutkularımı tatmin etmek için yürüttüğüm o önemli davalar durumu daha ciddileştirecek. Düşmana körü körüne saldıran Napoléon'un askerlerinin, bir kurşun sıkarken ya da süngüyle yürürken ne yaptıklarını düşündüklerini mi sanıyorsunuz? Peki şahsi düşmanları sandıkları bir kişiyi öldürürken, hayatlarında görmedikleri bir Rus'u, bir Avusturyalıyı, bir

Macar'ı öldürürkenkinden daha mı düşünceli davranacaklar? Zaten böyle olması gerek, yoksa mesleğimizin adaletinden şüphe duyulacak. Sanığın öfke dolu bir şimşeğin parıldadığı bakışlarını gördüğümde, kendimi güçlü hissedip coşuyorum: Bu artık bir dava olmaktan çıkıp bir çatışmaya dönüşüyor; onunla mücadele ediyorum, o karşı koydukça daha da yükleniyorum ve çatışma bütün savaşlarda olduğu gibi, zaferle ya da bozgunla sonuçlanıyor. İşte bir dava böyle yürür! Tehlike insanı belagatli kılar. İddianamemin ardından bana gülümseyen bir sanık etkileyici konuşmadığımı, söylediklerimin yetersiz kaldığını düşündürür. Sanığın suçlu olduğuna inanan bir savcının, suçlunun, öne sürdüğü kanıtlar ve hitabet yeteneği karşısında solduğunu, başını öne eğdiğini gördüğünde yaşayacağı gururu düşünün! Öne doğru eğilen o baş kesilecektir."

Renée hafif bir çığlık attı.

"İşte konuşmak diye buna denir," dedi konuklardan biri.

"İşte yaşadığımız dönem için gerekli bir adam!" dedi bir başkası.

"Sevgili dostum Villefort, son davanızda muhteşemdiniz," dedi bir üçüncüsü. "Babasını öldüren o adamı hatırlarsınız; onu cellattan önce siz öldürmüştünüz."

"Ah! Baba katilleri umurumda değil!" dedi Renée. "Hiçbir ceza onların suçlarının bedeli olamaz ama zavallı siyasi suçlular için çok üzülüyorum!"

"Onların işlediği suç daha da beter Renée, zira kral ulusun babasıdır ve kralı devirmek ya da öldürmek otuz iki milyon kişinin babasını öldürmek demektir."

"Olsun Mösyö de Villefort," dedi Renée, "size isimlerini vereceğim kişilere hoşgörülü davranacağınıza söz verir misiniz?"

"İçiniz rahat olsun," dedi Villefort en çekici gülümsemesiyle, "sorgulamaları birlikte yapacağız."

"Sevgili kızım," dedi Markiz, "sinekkuşlarınızla, spanyellerinizle, kumaşlarınızla ilgilenin ve müstakbel kocanızın

işini yapmasına izin verin. Günümüzde silahlar susuyor, cübbe itibar görüyor; bu hususta derin anlamlar içeren Latince bir deyiş vardır."

"*Cedant arma togae,*"[7] dedi öne doğru eğilen Villefort.

"Latince konuşmaya cesaret edemiyordum," dedi Markiz.

"Ben doktor olmanızı tercih ederdim," dedi Renée, "yok edici melek, melek olsa da beni hep ürkütmüştür."

"İyi yürekli Renée!" diye mırıldandı genç kızı sevgi dolu bir bakışla sarmalayan Villefort.

"Kızım," dedi Marki, "Mösyö de Villefort bu bölgenin ahlâki ve siyasi doktoru olacak; inanın bana bu çok önemli bir rol üstlenmek anlamına gelir."

"Ve bu rol babasının oynadığı rolü unutturmanın bir çaresi olacak," dedi iflah olmaz Markiz.

"Madam," diye karşılık verdi Villefort hüzünlü bir gülümsemeyle, "size daha önce de babamın geçmişteki yanılgılarından vazgeçtiğini, kilisenin ve düzenin ateşli bir dostu olduğunu en azından umduğumu söyleme onurunu yaşamıştım; belki de benden daha sıkı bir kralcıdır çünkü o bu konumuna tövbe ederek ulaştı, oysa ben sadece inançlarım nedeniyle kralcı oldum."

Ve bu yuvarlak cümlenin ardından Villefort tıpkı mahkeme salonunda duruşmayı izleyenlerin önünde tumturaklı bir şeyler söylercesine sözlerinin etkisini ölçmek üzere masadakilere baktı.

"Evet sevgili Villefort," dedi Salvieux kontu, "iki gün önce, bana bir Jironden'in oğluyla Condé ordusundan bir subayın kızı arasındaki bu ilginç evlilik hakkında sorular soran Kral'ın bakanına verdiğim yanıtlar onu tatmin etti. XVIII. Louis bu kaynaştırma sistemini kullanıyor. Bunun üzerine sohbetimizi dinlediğinden emin olduğumuz kral lafımızı bölerek bize, 'Villefort,' dedi, 'dikkat ederseniz Kral, Noirtier adını ağzına almadı, tam tersine üzerine basa basa Villefort

7 Silahların yerini cübbeler alsın.

dedi,' ardından ekledi, 'Villefort çok önemli mevkilere yükselecek; beni sayan ve şimdiden olgun davranan bir genç. Saint-Méran markisinin ve markizinin onu damat olarak kabul etmelerine çok sevindim ve önce davranıp benden izin istemeye gelmeselerdi onlara bu evliliği ben önerecektim.'"

"Kral böyle mi söyledi?" dedi afallayan Villefort.

"Size onun sözlerini aktarıyorum," dedi Kont, "ve Marki de içten davranırsa, altı ay önce kızıyla sizin aranızdaki evlilik için danıştığında, Kral'ın kendisine bana söylediklerinin neredeyse aynını söylediğini açıklayacaktır."

"Bu doğru!" dedi Marki.

"Ah! Demek her şeyi o saygıdeğer Kral'a borçlu olacağım. Ona hizmet etmek için elimden geleni yapacağım!"

"Çok güzel," dedi Markiz, "sizi nasıl sevdiğimi anlayın; şu anda bir entrikacı yakalansa çok iyi ağırlanacaktır."

"Anneciğim," dedi Renée, "ben Tanrı'ya sizin sözlerinize kulak asmaması ve Mösyö de Villefort'a küçük hırsızlar, düşkün müflisler ve beceriksiz dolandırıcılar göndermesi için yakarıyorum. Ancak bu şekilde rahat uyuyabilirim."

"Benim migren ve üstderiyi tehlikeye sokan kızamık ve arı sokması gibi rahatsızlıkları tedavi etmemi istiyorsunuz âdeta. Beni Kral'ın savcısı olarak görmek istiyorsanız, tam tersine benim için tedavisi doktoru onurlandıran o korkunç hastalıkları dileyin."

O sırada, kader Villefort'un bu dileğini yerine getirmek için bekliyordu sanki, o an devreye girdi. İçeri giren bir uşak kulağına bir şeyler söyledi. İzin isteyen Villefort biraz sonra geri geldi, yüzü ışıldıyordu, dudaklarında bir gülümseme vardı.

Renée ona aşkla bakıyordu çünkü Villefort mavi gözleri, donuk teni ve yüzünü çevreleyen siyah favorileriyle oldukça zarif ve yakışıklı bir gençti ve kısa süre için ortadan kaybolusunun nedenini öğrenmeyi bekleyen genç kızın tüm dikkati onun dudaklarına yoğunlaşmıştı.

"Evet Matmazel," dedi Villefort, "az önce kocanızın doktor olmasını istiyordunuz, Esculape'ın öğrencileriyle (1815'te bu deyiş hâlâ kullanılıyordu) en azından zamanımın asla bana ait olmaması gibi bir benzerliğim var, işte bakın sizin yanınızdayken, hatta nişan yemeğimde bile beni rahat bırakmıyorlar."

"Sizi hangi nedenle çağırıyorlar Mösyö?" diye sordu genç kız hafif bir endişeyle.

"Söylendiğine bakılırsa, ne yazık ki hastalığı son aşamasına ulaşmış bir hasta için; bu kez durum ciddi, hastalık giyotin sehpasına kadar ilerlemiş."

"Aman Tanrım!" diye haykırdı yüzü solan Renée.

"Gerçekten mi?" diye sordu masadakiler hep bir ağızdan.

"Küçük bir Bonapartçı komplo açığa çıkarılmış gibi görünüyor."

"Bu mümkün mü?" dedi Markiz.

"İşte ihbar mektubu."

Ve Villefort okudu:

Sayın Kraliyet Savcısı,

Tahtın ve kilisenin bir dostu tarafından, bu sabah Smyrna'dan dönen Pharaon gemisinin ikinci kaptanı Edmond Dantès'in Napoli'ye ve Porto Ferrajo'ya uğradığı, Murat tarafından Zorba'ya bir paket iletmekle ve Zorba tarafından Paris Bonapartçılar komitesine bir mektup iletmekle görevlendirildiği konusunda uyarılıyor.

Yakalandığında suçunun kanıtı ele geçirilecektir çünkü bu mektup ya üzerinde ya babasının evinde ya da Pharaon'daki kamarasında bulunacaktır.

"Ama," dedi Renée, "zaten imzasız olan bu mektup size değil, Kraliyet Savcısı'na yazılmış."

"Evet ama Kraliyet Savcısı burada değil, onun yokluğunda mektup sekreterinin eline geçmiş ve o da yetkisi oldu-

ğundan mektubu açmış, bana haber göndermiş ama bana ulaşamayınca yakalama kararı çıkartmış."

"Peki suçlu yakalanmış mı?" dedi Markiz.

"Yani sanık," diye araya girdi Renée.

"Evet Madam," dedi Villefort "ve Matmazel Renée'ye az önce söyleme onurunu yaşadığım gibi, söz konusu mektup üzerindeyse hastalığı iyice ilerlemiş demektir."

"Bu zavallı şimdi nerede?" diye sordu Renée.

"Benim büromda."

"Hadi gidin dostum," dedi Marki, "bizimle birlikte olmak için görevinizi ihmal etmeyin, krala hizmet sizi bekliyorsa hemen gitmeniz gerekir."

"Ah! Mösyö de Villefort," dedi ellerini kavuşturan Renée, "hoşgörülü davranın, bugün nişan gününüz!"

Masanın etrafını dolanan Villefort genç kızın sandalyesinin arkalığına dayandı:

"Endişenizi gidermek için elimden geleni yapacağım sevgili Renée," dedi, "ama kanıtlar kesinse ve suçlama doğruysa bu yabani Bonapartçı otu kesmek gerekecek."

Renée *kesmek* sözcüğü karşısında donakaldı çünkü kesilmesi gereken bu ot bir baştı.

"Tamam, tamam!" dedi Markiz. "Bu kıza kulak asmayın, bunlara alışacak."

Ve Markiz'in uzattığı kırışık elini öperken Renée'ye bakarak gözleriyle şunları söylüyordu:

"Öptüğüm ya da şu an öpmek istediğim el sizin eliniz."

"Hazin tesadüfler!" diye mırıldandı Renée.

"Matmazel," dedi Markiz, "umutsuz ve çocukça tavırlar sergiliyorsunuz; size sormak istiyorum: Devletin yazgısı bu duygusal fantezilerinize ve yüreğinizin hassasiyetlerine kalsa halimiz ne olur?"

"Ah! Anneciğim!" diye mırıldandı Renée.

"Bu kral düşmanı için merhamet dilemek gerek Sayın Markiz," dedi Villefort; size Kraliyet Başsavcı Yardımcısı

görevimi hakkıyla yerine getireceğime, yani çok acımasız davranacağıma dair söz veriyorum."

Ama Savcı Yardımcısı bu sözleri söylerken, nişanlısına aslında şunları söylemek istediğini ima eden kaçamak bir bakış attı:

"İçiniz rahat olsun Renée, aşkınız hatrına hoşgörülü davranacağım."

Renée'nin bu bakışa tatlı bir gülümsemeyle karşılık vermesinin ardından Villefort dışarı çıktı, âdeta cenneti yüreğinde taşıyordu.

VII

Sorgu

Salondan çıkar çıkmaz yüzündeki sevinç maskesini çıkaran Villefort, bir insanın yaşamı hakkında karar vermeye çağrılmış bir adamın ciddi tavrını takındı. Savcı Yardımcısı aynanın önünde usta bir aktörün yapması gerektiği gibi yüz ifadesine defalarca değişik anlamlar vermeye çalışsa da, bu kez yapması gereken kaşlarını çatmak ve yüz hatlarını gerginleştirmekti. Gerçekten de, babasının izlediği ve kendisi de tamamen uzaklaşmasa geleceğini riske atacak olan siyasi çizginin anısı dışında, Gérard de Villefort şu anda bir insanın hissedebileceği en büyük mutluluğu yaşıyordu; şimdiden kendi çabasıyla zengin olmuştu, yirmi yedi yaşında hukuk camiasında önemli bir mevkide görev yapıyor, genç ve güzel bir kızla tutkuyla değil ama bir kraliyet savcısına yaraşır bir şekilde, mantığıyla sevdiği için evleniyordu ve nişanlısı Matmazel de Saint-Méran'ın, hayran olunası güzelliğinin yanı sıra o dönemde sarayda itibar gören bir ailesi vardı; ayrıca başka çocukları olmayan annesi ve babası nüfuzlarını damatları için kullanabilirlerdi, genç kız kocasına elli bin ekü-

lük bir çeyiz getiriyordu, bu meblağ, evliliğe arabuluculuk edenlerin çirkin ifadesiyle dile getirirsek, umulduğu kadarıyla yarım milyonluk bir mirasa varabilirdi.

Yaşanan tüm bu gelişmeler Villefort için göz kamaştırıcı bir mutluluk tablosu oluşturuyordu, iç dünyasına ruhunun bakış açısıyla uzun süre baktığında, güneşe uzun süre bakınca görülene benzer lekeler görüyordu âdeta.

Kapıda kendisini bekleyen siyah giysili komiserin görüntüsü, onu göğün üçüncü katından üzerinde dolaştığımız yeryüzüne indirdi. Adama yaklaşırken, daha önce de belirttiğimiz gibi, yüz ifadesini değiştirdi.

"İşte geldim Mösyö," dedi, "mektubu okudum, adamı tutuklamakla iyi yapmışsınız, şimdi bana bu adamla ve çevirdiği entrikayla ilgili öğrenebildiğiniz bütün ayrıntıları anlatın."

"Mösyö, entrika hakkında henüz hiçbir şey bilmiyoruz, üzerinde bulunan kâğıtların hepsi bir dosyaya konup mühürlendi ve masanızın üzerine bırakıldı. Sanığa gelince, kendisini ele veren mektupta gördüğünüz gibi adı Edmond Dantès, İskenderiye ve Smyrna'dan pamuk getiren ve Marsilya'daki Morrel ve Oğlu Şirketi'ne ait üç direkli Pharaon gemisinin ikinci kaptanı."

"Ticaret filosuna girmeden önce askerliğini bahriyeli olarak mı yapmış?"

"Hayır Mösyö, çok genç bir delikanlı."

"Kaç yaşında?"

"On dokuz, en fazla yirmi."

O sırada Grande-Rue'yü izleyerek Conseils Caddesi'nin köşesine varmış olan Villefort'a kendisini beklermiş gibi görünen biri yaklaştı: Bu kişi Mösyö Morrel'di.

"Ah! Mösyö de Villefort!" diye bağırdı Savcı Yardımcısı'nı fark edince. "Size rastladığıma çok sevindim. Düşünsenize çok garip, çok beklenmedik bir yanılgıya düşülüyor; gemimin ikinci kaptanı tutuklanıyor."

"Bunu biliyorum Mösyö, ben de sorgulamaya gidiyorum," dedi Villefort.

"Ah! Mösyö," diye ekledi genç Savcı Yardımcısı'yla dostluğuna güvenerek, "suçlanan kişiyi tanımıyorsunuz, bense onu çok iyi tanıyorum; o ticaret filosundaki en uysal, en dürüst ve neredeyse işini en iyi yapan denizcidir. Ah! Mösyö de Villefort! Bütün içtenliğimle ve tüm kalbimle ona kefilim."

Villefort, görüldüğü gibi kentin soylu kesimine mensuptu, Morrel ise daha çok halk tabakasını temsil ediyordu; ilki aşırı kralcıyken ikincisinin de kesin olmasa da Bonaparte'ın yandaşı olduğundan kuşkulanılıyordu. Morrel'e küçümseyerek bakan Villefort soğuk bir ifadeyle yanıtladı:

"İnsanın özel yaşamında munis, ticari ilişkilerinde dürüst, mesleğinde birikimli olsa da siyasi anlamda büyük bir suçlu olabileceğini bilirsiniz, öyle değil mi Mösyö?"

Savcı Yardımcısı bu son sözleri âdeta armatörü ima ediyormuşçasına, üzerine basa basa söylerken, dikkatli bakışları, kendisi için hoşgörü istemesi gerekirken bir başkası için aracılık eden bu adamın âdeta yüreğinin derinliklerine nüfuz etmeye çalışıyordu.

Morrel kızardı çünkü siyasi açıdan net bir fikri yoktu, zaten Edmond Dantès'in kendisine Büyük Mareşal'le görüştüğünü ve İmparator'un kendisine bir şeyler sorduğunu itiraf etmesi kafasını biraz karıştırmıştı. Yine de, derin bir güveni belli eden bir ses tonuyla ekledi:

"Mösyö de Villefort, yalvarırım, olmanız gerektiği kadar adil, her zaman olduğunuz gibi iyi yürekli davranın ve o zavallı Dantès'i bir an önce bize geri verin."

Bu geri verin sözü Kraliyet Savcı Yardımcısı'nın kulağında devrimci bir laf gibi yankılandı.

"Bak sen!" dedi alçak sesle. "Geri verin... koruyucusu, ortak söylemlerini farkında olmadan kullandığına göre bu Dantès gizli bir örgütün üyesi olabilir mi? Komiser sanırım bana bir meyhanede kalabalık bir grupla birlikteyken yakalandığını söyledi, gizli bir toplantı olmalı."

Ardından yüksek sesle devam etti:

"Mösyö, içiniz rahat olsun, sanık suçsuzsa boşu boşuna benim adaletimden medet ummayın ama suçluysa, bir suçun cezasız kalmasının çok olumsuz bir örnek oluşturacağı zorlu bir dönemden geçiyoruz; bu yüzden görevimi yerine getirmem gerekecek."

Ve bu sözlerin ardından, Adalet Sarayı'nın hemen bitişiğindeki evine geldiği için armatörü soğuk bir ifadeyle selamlayarak gösterişli bir edayla içeri girdi. Mösyö Morrel, Villefort'un kendisinden ayrıldığı yerde öylece donakaldı.

Bekleme odası jandarma ve polisle doluydu, ortalarında duran ve kinle parlayan bakışlarını çevirdikleri sanık hiç kımıldamadan sakince ayakta bekliyordu.

Bekleme odasından geçerken Dantès'e göz ucuyla bakan Villefort bir görevlinin kendisine uzattığı dosyayı aldıktan sonra seslenerek gözden kayboldu:

"Sanığı yanıma getirin."

Bu bakış ne kadar hızlı olursa olsun, Villefort sorgulayacağı adam hakkında bir fikir edinmiş, o geniş ve açık alından zekâsını, o sabit bakışlardan ve çatık kaşlardan yürekliliğini, arasından fildişini andıran iki dizi dişinin görüldüğü yarı açık ve kalın dudaklarından içtenliğini fark etmişti

İlk izlenim Dantès'in lehineydi ama Villefort derin bir siyasi anlam taşıdığını düşündüğü bu ilk etkiye, hele olumluysa, güvenmemek gerektiği sözlerini çok sık işitmişti, iki kelime arasındaki farkı hesaba katmadan bu deyişi bu izlenime uyarladı.

Bunun üzerine, önce yüreğini ardından zihnini kaplamak isteyen iyimser içgüdülerini bastırarak, önemli günlerde yaptığı gibi aynada yüzünün ifadesini değiştirdi, masasına oturdu, kasvetli ve tehditkâr görünüyordu.

Birazdan Dantès içeri girdi.

Yüzü hâlâ solgun olsa da, sakin ve güleç görünen genç adam kendinden emin bir nezaketle Savcı'yı selamladıktan

sonra, sanki Mösyö Morrel'in salonundaymışçasına gözleriyle oturacak bir yer aradı.

Edmond, Villefort'un düşüncelerinin okunmasını istemeyen ve âdeta buzlu bir camın arkasından bakan savcılara özgü donuk bakışlarını ancak o zaman fark etti. Bu bakışla adaletin karanlık yüzüyle karşı karşıya olduğunu anladı.

"Kimsiniz ve isminiz nedir?" diye sordu, görevlinin kendisine teslim ettiği ve muhbirliğin yozlaşmışlığının *sanık* denen o bahtsız bedenler üzerine hemen atılmasının göstergesi olan ve bir saatte sayıları giderek artan ihbar mektuplarının bulunduğu dosyayı karıştıran Villefort.

"İsmim Edmond Dantès Mösyö," diye yanıtladı genç adam sakin ve kendinden emin bir ses tonuyla, Mösyö Morrel ve Oğlu Şirketi'ne ait Pharaon gemisinin ikinci kaptanıyım."

"Kaç yaşındasınız?

"On dokuz."

"Yakalandığınız sırada ne yapıyordunuz?"

"Kendi nişan yemeğimdeydim Mösyö," dedi Dantès hafif heyecanlı bir sesle, o sevinç anları ile bu kasvetli sorgulama arasında nasıl da acı verici bir zıtlık vardı, Mösyö de Villefort'un karamsar yüzüyle Mercedes'in ışıldayan yüzünün ışıltısı arasındaki fark gibiydi tıpkı.

"Kendi nişan yemeğinizde miydiniz?" dedi Savcı Yardımcısı elinde olmadan titreyerek.

"Evet Mösyö, üç yıldır sevdiğim kadınla evlenmek üzereydim."

Villefort genellikle soğukkanlı bir adam olsa da, bu tesadüften etkilenmiş ve mutluluğunun keyfini çıkardığı o anda yakalanan Dantès'in duygulu sesi yüreğinin derinliklerinde ona karşı bir sempati uyandırmıştı; o da evleniyordu, o da mutluydu ve kendisi gibi mutluluğa erişen bir adamın hayatını altüst etmek için kendi mutlu anlarını yarıda kesmişti.

"Bu felsefi çözümleme, Mösyö de Saint-Méran'ın evine döndüğümde büyük yankı uyandıracak," diye düşündü ve

zihninde şimdiden konuşmacıların alkışlarla karşılanan ve bazen onların büyük hatip olduklarını düşündüren o dokunaklı cümleleri kurmalarını sağlayan zıt sözcükleri kafasında toparlamaya çalıştı.

Kısa süren iç monoloğu sona erdiğinde Villefort gülümseyerek Dantès'e döndü.

"Devam edin Mösyö," dedi.

"Neye devam etmemi istiyorsunuz?"

"Gerçeği aydınlatmaya."

"Adalet kendisini hangi konuda aydınlatmamı istediğini söylerse, ona bildiğim her şeyi anlatacağım, ancak," diye ekledi o da kendi payına gülümseyerek, "onu çok şey bilmediğim konusunda uyarıyorum."

"Zorba'ya hizmet ettiniz mi?"

"O tahtan düştüğünde bahriyeye yazılacaktım."

"Sizin siyasi görüşlerinizin aşırılığından söz ediliyor," dedi, kendisine bu konuda tek bir söz söylenmese de bu soruyu bir suçlama yöneltir gibi sormakta sakınca görmeyen Villefort.

"Benim siyasi görüşlerim mi Mösyö?" Ne yazık ki, bunu söylemem biraz utanç verici ama hiçbir zaman bir görüşüm olmadı. Size söyleme onuruna eriştiğim gibi, henüz on dokuz yaşındayım; hiçbir şey bilmiyorum, şimdiye kadar hiçbir şeye bulaşmadım; bir yerlere gelebildiysem ya da geleceksem, istediğim göreve getirileceksem bunu Mösyö Morrel'e borçluyum. Bu yüzden siyasi olmasa da özel görüşlerim üç duyguyla sınırlı: Babamı seviyorum, Mösyö Morrel'i sayıyorum ve Mercedes'e tapıyorum. İşte Mösyö, adalete söyleyebileceklerim bundan ibaret, gördüğünüz gibi pek de ilginç değil."

Dantès konuşurken onun uysal ve temiz yüzüne bakan Villefort, aklına sanığı tanımasa da onun için hoşgörü dileyen Renée'nin sözlerinin geldiğini hissediyordu. Ağır Ceza Mahkemesi Savcı Yardımcılığı görevinin deneyimiyle Dantès'in her sözünde masumiyetinin kanıtını görüyordu. Ger-

çekten de, doğal, kendi halinde görünen, nadir rastlanır cinsten, yüreğinden geldiği gibi konuşan, kötüleri bile iyi yürekli yapan mutluluğundan dolayı herkesi seven, âdeta bir çocuğa benzeyen bu genç adamın yüreğinden taşan nezaket Savcı'yı da etkisi altına alıyordu. Villefort kendisine ne kadar katı ve ciddi yaklaşırsa yaklaşsın, Edmond'un bakışlarında, sesinde, davranışlarında kendisini sorgulayan kişiye karşı iyi niyetli ve şefkatli bir ifade vardı.

"Vay canına," dedi Villefort içinden, "işte çok temiz bir çocuk, bana verdiği ilk tavsiyeye uyarak Renée'nin gönlünü fethetmekte zorluk çekmeyeceğim. Bu sayede herkesin önünde elini sıkıp bir köşede onu öpebileceğim."

Ve bu hoş umutla yüzü ışıldayan Villefort düşüncelerini yansıtan bakışlarını Dantès'e çevirdiğinde, Savcı'nın her mimiğini dikkatle izleyen genç adam da kendi düşüncelerinin etkisiyle gülümsüyordu.

"Mösyö, hiç düşmanınız var mı?" diye sordu Villefort.

"Düşmanım mı?" dedi Dantès. "Konumumdan dolayı düşman edinemeyeceğim için kendimi mutlu hissediyorum. Kişiliğime gelince, astlarıma karşı hep yumuşak davranmayı denesem de biraz atılganımdır. Emrimde on on iki tayfa var; onları sorgulayabilirsiniz Mösyö, size beni yaşım itibarıyla babaları gibi olmasa da ağabeyleri gibi ne kadar sevip saydıklarını söyleyecekler."

"Ama düşmanınız olmasa da, belki de sizi kıskananlar vardır; on dokuz yaşında size göre oldukça yüksek bir mevki olan kaptanlık görevini üstleneceksiniz; sizi seven güzel bir kadınla evleneceksiniz, çok nadir rastlanan bir mutluluğa erişeceksiniz; kaderin bu iki tercihi size karşı kıskançlık beslenmesine neden olabilir."

"Evet, haklısınız. İnsanları benden daha iyi tanıyor olmalısınız ve bu mümkündür ama benim dostlarım arasında kıskançlar varsa, onlardan nefret etmemek için isimlerini bilmek istemem."

"Yanılıyorsunuz Mösyö. Kişinin her zaman için etrafında olup bitenleri açık bir şekilde görmesi gerekir ve doğrusunu isterseniz sizin mert bir delikanlı olduğunuzu düşünüyorum, bu yüzden sizin için adaletin genel formalitelerini bir yana bırakıp olayın aydınlığa kavuşması için, benim karşıma gelmenize neden olan ihbar mektubunu size göstereceğim; işte suçlanmanıza neden olan pusula; bu yazının kime ait olduğunu biliyor musunuz?"

Ve Villefort cebinden çıkardığı mektubu Dantès'e uzattı. Yazılanları okuyan Dantès endişeyle alnını hafifçe kırıştırdı.

"Hayır Mösyö, bu yazının kime ait olduğunu bilmiyorum, zaten yazısını değiştirmiş, yine de düzgün bir üslupla yazılmış, kalemi kuvvetli birinin elinden çıkmışa benziyor. Sizin gibi biri tarafından sorgulandığım için çok mutluyum," diye ekledi Villefort'a minnetle bakarak, "çünkü beni kıskanan kişi gerçek bir düşmanmış."

Ve Villefort genç adamın bu sözleri söylerken gözlerinde çakan şimşekten ilk baştaki uysallığın ardında saklanan büyük bir kararlılığı fark etti.

"Ve şimdi bana bir savcının karşısındaki bir sanık gibi değil, bir yanılgı yüzünden zor duruma düşen birinin, kendisine yardım etmek isteyen kişiye vereceği şekilde içten yanıtlar verin: Bu imzasız ihbar mektubunda sözü edilenler gerçek mi?"

Ve Villefort, Dantès'in kendisine geri verdiği mektubu tiksinerek masanın bir köşesine fırlattı.

"Hepsi gerçek ve hepsi yalan Mösyö, denizcilik onurum, Mercedes'e olan aşkım ve babamın hayatı üzerine yemin ederim ki size tüm gerçeği anlatacağım."

"Anlatın Mösyö," dedi Villefort yüksek sesle.

Ardından alçak sesle ekledi:

"Renée bu sahneyi görseydi, umarım beni takdir eder ve artık benden kelle koparıcı diye söz etmezdi!"

"Napoli'den ayrıldığımızda, Kaptan Leclère beyin humasına yakalandı; gemide doktor olmadığı ve Elba Adası'na

ulaşmakta acele eden kaptan hiçbir kıyıya yanaşmamızı istemediği için hastalığı daha da ağırlaştı ve üçüncü günün sonunda öleceğini hissedip beni yanına çağırdı.

'Sevgili Dantès,' dedi bana, 'size söyleyeceklerimi yapacağınıza onurunuz üzerine yemin edin, burada söz konusu olan devletin yüksek menfaatleri.'

'Yemin ederim kaptan,' diye yanıtladım.

'Tamam o zaman,' dedi. 'Öldüğümde ikinci kaptan olarak geminin kumandası size geçecek, Elba Adası'na gidip Porto Ferrajo'da karaya çıkacaksınız, Büyük Mareşal'i bulup bu mektubu ona vereceksiniz. Belki size bir mektup ve başka bir görev verecekler. Benim yerime getirmem gereken görevi siz üstleneceksiniz, Dantès ve bu yaptıklarınızın onuru size ait olacak.'

'Söylediğinizi yapacağım kaptan ama belki de Büyük Mareşal'in yanına ulaşmak sandığınız kadar kolay olmayabilir,' dedim.

'İşte bunun için size yardımcı olacak ve bütün engelleri ortadan kaldıracak bir yüzük.'

Ve bu sözlerden sonra yüzüğü bana verdi. Tam zamanıydı, iki saat sonra bilincini kaybetti ve ertesi gün öldü."

"Siz ne yaptınız?"

"Yapmam gerekeni Mösyö, benim yerimde kim olsa aynı şeyi yapardı, her halükârda ölmek üzere olan birinin son isteğini yerine getirmek kutsal bir görevdir ama denizcilikte üstün istekleri yerine getirilmesi gereken bir emirdir aynı zamanda. Ben de Elba Adası'na doğru yelken açtım. Ertesi gün oraya ulaştığımda gemiye giriş çıkışı yasaklayıp tek başıma karaya çıktım. Tahmin ettiğim gibi Büyük Mareşal'in yanına gitmemde bazı güçlükler çıktı ama ona kim olduğumu anlaması için yüzüğü gönderdim, böylece bütün kapılar açıldı. Beni kabul edip bahtsız Leclère'in ölümü hakkında bilgi edinmek istedi ve Kaptan'ın da tahmin ettiği gibi Paris'teki birine ulaştırmam üzere bana bir mektup verdi. Ben de ona

mektubu ulaştıracağıma söz verdim çünkü Kaptan'ımın son isteklerini yerine getirmeliydim. Marsilya'ya demir attıktan sonra, geminin işlerini halledip her zamankinden daha güzel bulduğum nişanlımın yanına koştum. Mösyö Morrel sayesinde kilise işlemleri ile ilgili her formaliteyi hallettik; nihayet Mösyö, size söylediğim gibi, şimdi sizin de benim gibi değer vermediğiniz bu ihbar mektubu nedeniyle evlenmeme bir saat kala ve ertesi gün Paris'e hareket etmeyi düşünürken nişan yemeğinde tutuklandım."

"Evet, evet," diye mırıldandı Villefort, "bütün bunlar bana gerçek gibi görünüyor ve suçunuz tedbirli davranmamak; yine de bu tedbirsizlik kaptanınızın emirleri dikkate alınarak meşru sayılabilir. Elba'da size emanet edilen mektubu bize verin ve bana ilk duruşmaya geleceğinize dair yemin edin ve dostlarınızın yanına gidin."

"Yani özgür müyüm Mösyö?" diye haykırdı sevinci doruğa ulaşan Dantès.

"Evet ama o mektubu bana verin."

"Önünüzde olmalı Mösyö çünkü üzerimdeki bütün kâğıtları aldılar ve şu dosyada onlardan bazılarını görebiliyorum."

"Bekleyin," dedi Savcı Yardımcısı, eldivenlerini ve şapkasını giymeye hazırlanan Dantès'e, "bu mektup kime gönderildi?"

"M. Noirtier'ye, Coq-Héron Caddesi, Paris."

Villefort'un başına yıldırım düşse, ona böyle ani ve beklenmedik bir darbe indiremezdi; Dantès'in üzerinde bulunan kâğıtları almak için hafifçe doğrulduğu koltuğuna yığıldı ve kâğıtları hızla karıştırarak tasvir edilemez bir korkunun damgasını vurduğu bakışlarla o ölümcül mektuba göz attı.

"M. Noirtier, Coq-Héron Caddesi, No: 13," diye mırıldandı yüzü giderek daha çok solarken.

"Evet Mösyö," diye karşılık verdi şaşıran Dantès. "Onu tanıyor musunuz?"

"Hayır," dedi Villefort kararlı bir ses tonuyla. "Kralın sadık bir hizmetkârı entrikacıları tanımaz."

"Demek bir entrika çevriliyor?" diye sordu serbest bırakıldığını sandıktan sonra içini öncekinden daha büyük bir korku kaplayan Dantès. "Ne olursa olsun, Mösyö size söylediğim gibi taşıdığım mektubun içeriği hakkında hiçbir şey bilmiyordum."

"Evet," dedi Villefort boğuk bir sesle, "ama kime gönderildiğini biliyorsunuz!"

"Bizzat kendisine teslim edebilmem için bunu bilmem gerekiyordu Mösyö."

"Bu mektubu kimseye göstermediniz, değil mi?" dedi mektubu okudukça rengi solan Villefort.

"Kimseye Mösyö, onurum üzerine yemin ederim!"

"Elba Adası'ndan gönderilen bir mektubu M. Noirtier'ye ulaştıracağınızı kimse biliyor mu?"

"Bana mektubu veren kişi dışında hiç kimse bilmiyor Mösyö."

Mektubu okudukça alnı iyice kırışan Villefort'un beyaz dudakları, titreyen elleri, alev saçan gözleri Dantès'i en kederli endişelere sürüklüyordu. Mektubu okuduktan sonra başını ellerinin arasına alan Villefort bir an yıkılmış gibi göründü.

"Aman Tanrım! Neyiniz var Mösyö?" diye sordu Dantès çekinerek.

Villefort yanıt vermedi ama biraz sonra solgun ve umutsuz başını kaldırıp mektubu ikinci kez okudu.

"Bu mektupta ne yazdığını bilmediğinizi söylüyorsunuz, öyle değil mi?"

"Onurum üzerine yemin ederim Mösyö, hiçbir şey bilmiyorum. Tanrım! Neyiniz var? Çok kötü görünüyorsunuz; zili çalmamı, birilerini çağırmamı ister misiniz?"

"Hayır Mösyö," dedi hızla ayağa kalkan Villefort, "yerinizden kımıldamayın, hiçbir şey söylemeyin, burada emirleri ben veririm, siz değil."

"Mösyö,"dedi incinen Dantès, "size yardım etmek istiyordum, hepsi bu."

"Yardıma ihtiyacım yok; biraz başım döndü, hepsi bu, siz kendi işinize bakın, bana değil, yanıt verin."

Dantès bu sözlerden sorgulamanın yeniden başlayacağı anlamını çıkarsa da, boşunaydı; yeniden koltuğuna yığılan Villefort buz gibi elini ter içinde kalmış alnında gezdirirken mektubu üçüncü kez okumaya başladı.

"Ah! Bu mektupta neler yazdığını bilse ve Noirtier'nin babam olduğunu öğrense mahvolurum!" diye mırıldandı.

Ve ara sıra sanki bakışları ağzının sakladığı sırları yüreğinde gizleyen o görünmez barikatı parçalarmışçasına Edmond'a bakıyordu.

"Ah! Kuşkulanmaya son verelim!" diye haykırdı.

"Ama, Tanrı aşkına Mösyö!" diye haykırdı bahtsız genç adam. "Benden şüpheleniyorsanız, beni sorgulayın, size cevap vermeye hazırım."

Kendine hâkim olmak için büyük bir çaba harcayan Villefort ikna edici olmaya çalışan bir sesle, "Mösyö," dedi, "sorgunuzun ardından, yaptığınız şeyin oldukça ciddi sonuçları olabileceğini düşünüyorum, sizi az önce sandığım gibi hemen serbest bırakmaya yetkili değilim; böyle bir karar almam için Savcı'ya danışmam gerek. Bu arada, size nasıl davrandığımın farkındasınız, öyle değil mi?"

"Ah! Evet Mösyö," diye haykırdı Dantès, "size teşekkür ederim çünkü bana bir savcıdan çok dost gibi davrandınız."

"Tamam Mösyö, sizi elimden geldiği kadar kısa bir süre nezarethanede alıkoyacağım; size yöneltilecek asıl suçlamanın kanıtı olan bu mektup ve bakın..."

Şömineye yaklaşan Villefort mektubu ateşe atıp kül haline dönüşene kadar bekledi.

"Gördüğünüz gibi mektubu yok ettim."

"Ah!" diye haykırdı Dantès. "Sizi adaletten çok iyiliği temsil ediyorsunuz!"

"Ama beni dinleyin," diye devam etti Villefort, "bu mektubu yaktıktan sonra bana güvenebileceğinizi anlıyorsunuz, değil mi?"

"Mösyö emredin, emirlerinizi yerine getireceğim."

"Hayır," dedi genç adama yaklaşan Villefort, "hayır, size emir değil, tavsiye vermek istiyorum."

"Söyleyin, tavsiyelerinize emir gibi uyacağım."

"Bu akşam sizi burada, Adalet Sarayı'nda alıkoyacağım; belki sorgulama için benim yerime bir başkası gelecek, ona bana söylediklerinizi tekrarlayın ama mektuptan hiç söz etmeyin."

"Size söz veriyorum Mösyö."

Âdeta Villefort yalvarıyor, sanık Savcı'nın içini rahatlatıyordu.

"Anladığınız gibi," dedi, hâlâ kâğıt biçimini koruyan ve alevlerin üzerinde uçuşan küllere bakarak, "mektup yok oldu, bu mektubun varlığından sadece siz ve ben haberdarız; şimdi onu size karşı kanıt olarak kullanamayacaklar, size mektuptan söz ederlerse kararlılıkla inkâr edin, böylece kurtulmuş olursunuz."

"İçiniz rahat olsun, inkâr edeceğim."

"Tamam o zaman!" dedi elini çıngırağın kordonuna uzatırken.

Ardından çıngırağı çalmak üzereyken, "Elinizdeki tek mektup buydu, öyle değil mi?" dedi.

"Evet."

"Yemin edin."

Dantès elini uzattı.

"Yemin ederim."

Villefort'un çıngırağı çalmasıyla komiser içeri girdi.

Villefort ona yaklaşarak kulağına bir şeyler fısıldadı; komiser de başını onaylarcasına salladı.

"Mösyöyü takip edin," dedi Villefort, Dantès'e.

Öne doğru eğilen Dantès minnet dolu son bir bakışla onu selamladıktan sonra dışarı çıktı.

Kapı kapanır kapanmaz dermanı kesilen Villefort baygın gibi kendini koltuğa bıraktı.

"Aman Tanrım!" diye mırıldandı birazdan. "Hayat ve kader pamuk ipliğine bağlı!.. Kraliyet Savcısı Marsilya'da olsaydı, benim yerime sorgu hâkimi çağrılsaydı mahvolmuştum ve o kâğıt, o lanet olası kâğıt beni uçuruma sürükleyecekti. Ah! Babacığım, babacığım, bu dünyada mutlu olmama hep engel mi olacaksınız, sonsuza dek sizin geçmişinizle mücadele etmem mi gerekecek?"

Sonra aniden zihnine yansıyan beklenmedik bir ışık yüzünü aydınlattı; hâlâ büzüşmüş duran dudaklarında bir gülümseme belirdi, afallamış bakışları bir düşünceye sabitlendi.

"Evet, işte bu; evet, beni mahvedecek olan bu mektup belki de şansımı açacak. Hadi Villefort, iş başına!"

Ve sanığın artık bekleme odasından çıktığından emin olunca, kendisi de dışarı çıkan Savcı hızla nişanlısının evine gitti.

VIII

If Şatosu

Bekleme odasına geçen komiserin işareti üzerine iki jandarmadan biri Dantès'in sağına, diğeri soluna geçti; Kraliyet Savcısı'nın odasını Adalet Sarayı'na bağlayan kapı açıldı, bir süre boyunca, titremek için hiçbir neden olmasa da, geçenleri titreten loş koridorlarda ilerlediler.

Villefort'un kapısı nasıl Adalet Sarayı'na açılıyorsa, Adalet Sarayı'nın kapısı da öyle nezarethaneye açılıyordu; Accoules çan kulesi Adalet Sarayı'nın bitişiğindeki bu kasvetli binayı her açıklıktan merakla izleyecek biçimde karşısında yükseliyordu.

Dantès koridorda geçilen birçok dönemecin ardından parmaklıklı bir penceresi olan küçük bir kapı gördü; komi-

ser kapıya bir çekiçle Dantès'in yüreğine işleyecek şekilde yankılanan üç darbe indirdi; kapının açılmasıyla iki jandarma hâlâ tereddüt eden Edmond'u hafifçe içeri itti. Dantès'in ürkütücü eşiği aşmasının ardından kapı gürültüyle kapandı. Ağır ve pis kokan havayı içine çekti: Hapisteydi.

Onu oldukça temiz ama parmaklıklı, kapısı sürgülü bir odaya götürdüler; odanın görüntüsünün kendisini hiç de ürkütmediğini düşündü: Zaten Savcı Yardımcısı'nın içtenlikle söylediğini sandığı o sözleri kulaklarında sevecen bir umut vaadi gibi yankılanıyordu.

Dantès'i odasına getirdiklerinde saat dörttü. Söylediğimiz gibi Mart'ın 1'i[8] olduğu için Edmond kısa süre sonra kendisini karanlığın ortasında buldu.

Bir süre sonra, işitme duyusunun giderek gücünü kaybeden görme duyusuna baskın gelmesiyle, duyduğu en ufak gürültüde kendisini serbest bırakmaya geldiklerini sanarak hızla ayağa kalkıp kapıya doğru yürüyor ama birazdan gürültünün farklı bir tarafa yönelip azaldığını duyunca taburesine geri çöküyordu.

Nihayet Dantès'in umudunu kaybetmeye başladığı bir anda, akşam ona doğru, bu kez onun odasına yöneldiği anlaşılan yeni bir gürültü duyuldu. Gerçekten de, koridorda yankılanan ayak sesleri kapısının önünde kesilmişti; bir anahtar kilidi çevirdi, sürgüler gıcırdadı, ardından meşe kalın kapı açıldı ve karanlık oda aniden iki meşalenin göz kamaştırıcı ışığıyla aydınlandı.

Dantès bu meşalelerin ışığında dört jandarmanın kılıçlarının ve filintalarının parıldadığını gördü.

İki adım öne çıktığında jandarma sayısının arttığını fark ederek olduğu yerde kalakaldı.

"Beni götürmeye mi geldiniz?" diye sordu Dantès.

"Evet," diye yanıtladı jandarmalardan biri.

"Kraliyet Savcı Yardımcısı'nın talimatıyla mı?"

---

8 Bkz. Dipnot 5.

"Sanırım öyle."

"Tamam o zaman," dedi Dantès, "sizi izlemeye hazırım."

Onların Mösyö de Villefort'un talimatıyla geldiğine inanan bahtsız genç adam endişesinden sıyrılmış, huzur bulmuş, adımları özgürleşmiş bir halde kendiliğinden jandarmaların ortasına doğru ilerledi.

Caddeye açılan kapının önünde bir araba bekliyordu, arabacının yanında bir infaz memuru vardı.

"Bu araba benim için mi getirildi?" diye sordu Dantès.

"Sizin için," dedi jandarmalardan biri, "hadi binin."

Dantès birkaç soru sormak istese de, arabanın kapısı açılınca arkadan itelendiğini hissetti; karşı koymaya ne imkânı hatta ne de niyeti vardı, bir an sonra iki jandarma arasında arabanın dibine oturuyordu, diğer iki jandarma da öndeki sıraya oturunca ağır araba iç karartıcı bir gürültüyle ilerlemeye başladı.

Tutuklu parmaklıklı pencerelerin aralıklarına baktı: Sadece hücresi değişmişti ama bu seferki hareket ediyor ve onu bilinmeyen bir yere götürüyordu. Yine de Dantès ancak bir elin geçebileceği kadar sık parmaklıkların arasından Caisserie Caddesi'nden geçtiklerini, Saint-Laurent ve Taramis caddelerinin arasından rıhtıma doğru indiklerini, ardından da kendi parmaklıklarının ve yanında durdukları binanın parmaklıkları arasından Consigne'in ışıklarının parıldadığını gördü. Araba durunca aşağı inen infaz memuru karakola doğru yürüdü, bir düzine askerden oluşan muhafız birliği iki sıra halinde dizildi; Dantès rıhtım fenerlerinin ışığında tüfeklerinin parıldadığını fark etti.

"Böyle bir askerî birlik benim için mi toplandı?" diye sordu alçak sesle.

Tek bir söz etmeyen infaz memuru kilitli kapıyı açarak bu soruya yanıt vermiş oldu. Dantès iki sıra askerin arasından, arabadan limana dek uzanan yolu gördü.

Önce ön sıradaki iki jandarma aşağı indi ve Edmond'u da aşağı indirdi, onları yanında oturan jandarmalar izledi.

Bir gümrük görevlisinin zincirle rıhtıma bağlı tuttuğu bir kayığa doğru yürüdüler. Askerler önlerinden geçen Dantès'e şaşkın ve meraklı bir ifadeyle bakıyorlardı. Birazdan dört jandarma arasında kayığın kıç kısmına geçerken, infaz memuru ön tarafta bekledi. Kayığın şiddetli bir sarsıntıyla kıyıdan uzaklaşmasıyla dört kürekçi Pilon istikametine doğru küreklere asıldı. Kayıktan seslenilmesi üzerine limana giriş çıkışı engelleyen zincir indirildi ve Dantès kendini Frioul'da, yani limanın dışında buldu. Tutuklunun ilk tepkisi açık havaya kavuştuğu için sevinmek oldu.

Hava âdeta özgürlüktü. Bunun üzerine, kanatlarında denizin ve gecenin bilinmeyen kokularını taşıyan sert rüzgârı derin derin soludu. Yine de, az sonra iç çekti; bu sabah gözaltına alınmadan önce mutlu anlar yaşadığı Réserve'in önünden geçiyor ve neşeli bir balonun iki pencerenin ışıltılı aralığından yayılan gürültüsü kendisine kadar ulaşıyordu.

Ellerini kavuşturan Dantès bakışlarını gökyüzüne çevirerek dua etti.

Yoluna devam eden kayık Tête de Mort'u geçmiş, küçük Pharo koyunun karşısına gelmiş, bataryayı geride bırakmıştı. Dantès kayığın bu güzergâhı izlemesine bir anlam veremiyordu.

"Tamam da beni nereye götürüyorsunuz?" diye sordu jandarmalardan birine.

"Birazdan öğreneceksiniz."

"Ama..."

"Size herhangi bir açıklamada bulunmamız yasak."

Yarı denizci yarı asker olan Dantès kendisine yanıt vermeleri yasaklanmış astlara soru sormayı saçma bularak sustu. Ardından aklına garip düşünceler gelmeye başladı: Böyle bir kayıkla uzun mesafe katetmek mümkün olmadığından, gidilen istikamette demir atmış bir gemi dahi bulunmadığından, kendisini kıyıdan uzak bir noktaya götürüp serbest bırakacaklarını düşündü; onu bağlamamış, kelepçe takmaya

gerek duymamışlardı, bunlar iyiye işaretti; zaten kendisine yakınlık gösteren Savcı Yardımcısı o lanetli Noirtier adını ağzına almadıkça endişelenecek hiçbir şey olmadığını söylememiş miydi? Villefort kendisine karşı kullanılacak tek kanıt olan o tehlikeli mektubu gözünün önünde yok etmemiş miydi? Bunun üzerine sessiz ve düşünceli bir halde, ufku ve karanlıkları izlemeye alışkın bir denizcinin bakışlarıyla geceyi ve karanlığı delmeye çalıştı. Bir fenerin yandığı Ratonneau Adası geride kalmış ve kıyıyı aşarak Katalanların koyuna ulaşmışlardı. Orada tutuklunun bakışları daha da keskinleşti, Mercedes oradaydı ve karanlık kıyıda her an bir kadının belli belirsiz silüetini görebileceğini düşünüyordu.

Bir önsezi nasıl olur da sevgilisinin üç yüz adım öteden geçtiği konusunda onu uyarmıyordu?

Katalan mahallesinde tek bir ışık yanıyordu. Işığın geldiği yönü inceleyen Dantès bunun nişanlısının odasından geldiğini anladı. Bu küçük mahallede bir tek Mercedes uyumuyordu. Güçlü bir çığlık atsa nişanlısı genç adamı duyabilirdi.

Garip bir utanç duygusuyla bundan vazgeçti. Bir çılgın gibi haykırdığını gören bu adamlar onun hakkında ne düşüneceklerdi? Bu yüzden bakışlarını o ışığa sabitleyip suskunluğunu korudu.

Bu arada kayık yoluna devam ediyor ama tutuklu, kayığı değil Mercedes'i düşünüyordu.

Işık bir arazinin engebesinin ardında gözden kayboldu. Kendi düşüncelerine dalmış bir halde etrafına bakınırken küreklerin yerini yelkenler almıştı ve kayık şimdi esintiyle ilerliyordu.

Jandarmaya tekrar soru sormayı istemese de, ona yaklaşıp elini tuttu.

"Dostum," dedi, "vicdanınız ve askerlik göreviniz adına sizden bana merhamet etmeniz ve bana yanıt vermeniz için yalvarıyorum. Bilemediğim bir ihanetle suçlanmış olmama rağmen iyi yürekli ve dürüst bir Fransız olan Kaptan Dan-

tès'im ben. Beni nereye götürdüğünüzü söyler misiniz? Ve bir denizci olarak yapmam gerekeni yapacağıma ve kaderime boyun eğeceğime söz veriyorum."

Kulağını kaşıyan jandarma arkadaşına baktı. O da sanırım artık hiçbir sakıncası yok dercesine elini salladı, bunun üzerine jandarma Dantès'e döndü:

"Hem Marsilyalı hem de denizcisiniz ve bana nereye gittiğimizi soruyorsunuz, öyle mi?"

"Evet çünkü onurum üzerine yemin ederim ki nereye gittiğimizi bilmiyorum."

"Aklınıza hiçbir şey gelmiyor mu?"

"Kesinlikle hayır."

"Bu mümkün değil."

"Benim için en kutsal olan şey üzerine yemin ederim. Lütfen, bana yanıt verin."

"Ama ya talimat?"

"Talimat size on dakika, yarım saat, belki de bir saat sonra nerede olacağımı söylemenizi yasaklamıyor. Sadece beni asırlar gibi geçecek o belirsizlik sürecinden kurtaracaksınız. Size bunu bir dost gibi soruyorum, bakın ne karşı çıkacak ne kaçacağım, zaten bunu yapacak durumda da değilim. Nereye gidiyoruz?"

"Gözünüzde bir bant olmadığına ve daha önce Marsilya limanından çıkmış olduğunuza göre, nereye gittiğimizi tahmin edemiyor musunuz?"

"Hayır."

"O zaman biraz etrafınıza bakın."

Ayağa kalkan Dantès bakışlarını kayığın yöneldiği yere çevirdi ve yüz kulaç ötedeki siyah ve sivri bir kayanın üzerinde gereksiz bir çıkıntı gibi yükselen If Şatosu'nu gördü.

Bu garip görüntünün, etrafında çok derin bir korkunun hüküm sürdüğü bu hapishanenin, Marsilya'ya üç yüzyıldır iğrenç geleneklerini dayatan bu kalenin aniden belirmesi, buraya geleceğini aklına hiç getirmemiş olan Dantès'i giyotin sehpasını gören bir idam mahkûmu gibi sarsmıştı.

"Aman Tanrım!" diye haykırdı. "If Şatosu! Orada ne işimiz var?"

Jandarma gülümsedi.

"Ama beni oraya hapsetmek için götürmüyorsunuz, değil mi?" diye devam etti Dantès. "If Şatosu sadece büyük siyasi suçlulara tahsis edilmiş bir devlet hapishanesidir. Ben hiçbir suç işlemedim. If Şatosu'nda sorgu hâkimi, yargıçlar var mı?"

"Bildiğim kadarıyla sadece bir müdür, zindancılar, bir garnizon ve sağlam duvarlar var," dedi jandarma. "Hadi dostum, bu kadar şaşırmış gibi davranmayın; aksi takdirde size iyi niyetli yaklaşmama alayla karşılık verdiğinizi düşüneceğim."

Dantès jandarmanın elini sıkıca tuttu.

"Demek benim hapsedilmek üzere If Şatosu'na götürüldüğümü söylüyorsunuz?"

"Muhtemelen," dedi jandarma, "yine de, dostum, elimi böyle sıkmanıza gerek yok."

"Başka bir sorgulama, diğer formaliteler yerine getirilmeden mi?"

"Formaliteler yerine getirildi, sorgulama yapıldı."

"Yani Mösyö de Villefort'un verdiği söze rağmen mi?"

"Mösyö de Villefort'un size bir söz verip vermediğini bilemem," dedi jandarma, "ama If Şatosu'na gittiğimizi biliyorum. Durun, ne yapıyorsunuz? Hey, buraya gelin!"

Dantès'in denize atlamak için şimşek hızıyla yaptığı hamleyi sezen deneyimli jandarmanın uyarısı sayesinde dört güçlü bilek ayakları kayığın zemininden ayrılmak üzereyken onu kavradı.

Öfkeden inleyerek yeniden kayığın arkasına yığıldı.

"Çok güzel!" diye haykırdı dizini Dantès'in göğsüne dayayan jandarma. "Bravo! Demek denizcilik sözünüzü böyle tutuyorsunuz. Demek kibarca konuşan insanlara güvenmemek gerek. Tamam o zaman, sevgili dostum, parmağınızı kımılda-

tırsanız kafanıza bir kurşun sıkacağım. İlk talimatı yerine getirmedim ama sizi temin ederim ki ikinci talimatı aksatmam."

Ve tüfeğini kararlı bir şekilde doğrulttuğu Dantès namlunun ucunun şakağına dayandığını hissetti. Bir an için, karşı koymayı, üzerine çöken ve kendisini bir akbabanın pençeleri gibi kavrayan bu beklenmedik felaketle birlikte korkunç bir şekilde yok olup gitmeyi düşündü. Ama bu felaketin beklenmedik olması nedeniyle uzun sürmeyeceğini düşündü, ardından aklına Mösyö de Villefort'un sözleri geldi; nihayet şunu da eklemek gerekir ki, bir kayığın dibinde bir jandarma tarafından öldürülmek ona çirkin ve yavan bir son olarak göründü. Bunun üzerine öfkeyle inleyerek, parmaklarını ısırarak olduğu yerde kaldı. O sırada kayık şiddetle sarsıldı. Kayıkçılardan biri kayığın ön tarafının yanaştığı kayaya sıçradı, bir halat iskele babasının etrafına sarılarak gıcırdadı ve Dantès kıyıya ulaşıldığını, kayığın palamarlandığını anladı.

Gerçekten de, jandarma onu kollarından ve giysisinin yakasından kavrayarak ayağa kalkmaya, karaya çıkmaya zorladı ve kalenin kapısına çıkan merdivenlerde sürükledi; infaz memuru omzundaki süngülü filintasıyla onların arkasından geliyordu.

Zaten gereksiz olacağını düşündüğü için hiç direnmeyen Dantès'in ağır ağır ilerlemesi karşı koymaktan çok, pes etmesinden kaynaklanıyor, afallamış bir halde sarhoş gibi sendeliyordu. Dik yokuşta yeniden askerlerin sıraya girdiklerini gördü, bir sis bulutunun içindeymişçesine hiçbir şey göremeden kendisini ayaklarını kaldırmaya zorlayan merdivenleri hissetti, bir kapının altından geçtiğini ve bu kapının arkasından kapandığını fark etti. Mahkûmların, aşmaya güçlerinin yetmeyeceğini bilerek korkunç bir duyguyla izledikleri derin bir kedere karşılık gelen deniz bile görünmüyordu.

Bir an mola verildiğinde zihnini toplamak için durup etrafına baktı: Dört yüksek duvarla çevrili kare şeklinde bir avludaydı; nöbetçilerin ağır ve düzenli adımları duyulu-

yordu ve şatonun içinde parlayan iki üç ışığın duvarlardaki yansımalarının önünden her geçişlerinde tüfek namlularının ışıldadığı görülüyordu.

Orada on dakika kadar beklediler; jandarma kaçamayacağından emin olduğu Dantès'i kendi haline bırakmıştı. Talimat bekleniyor gibiydi ve talimatlar geldi.

"Tutuklu nerede?" diye sordu biri.

"Burada," diye yanıtladı jandarmalar.

"Beni izlesin, onu odasına götüreceğim."

"Yürüyün," dedi Dantès'i iteleyen jandarmalar. Tutuklu kendisini, neredeyse yer altında bulunan, çıplak ve nemli duvarlarına bir gözyaşı buğusu sinmiş gibi görünen bir salona götüren adamı izledi. Bir taburenin üzerine yerleştirilmiş olan ve fitili pis kokular yayan bir kandil, bu ürkütücü mekânın parlak duvarlarını aydınlatıyor ve Dantès'in, aşağılık yüz ifadesinden, eski giysilerinden alt rütbeli bir gardiyan olduğu anlaşılan yol göstericisini görmesini sağlıyordu.

"İşte bu akşam kalacağınız oda," dedi, "saat geç oldu, Müdür Bey yattı. Yarın sabah kalktığında ve sizinle ilgili talimatları gözden geçirdiğinde, odanızı değiştirtebilir; bu arada işte ekmeğiniz, şu testide su, köşede bir saman yığını, kısacası bir tutuklunun isteyebileceği her şey var. İyi geceler."

Ve Dantès cevap vermek için ağzını açmayı akıl edemeden, zindancının o ekmeği nereye koyduğunu göremeden, o testinin durduğu yeri fark edemeden, gözlerini kendine yatak olarak hazırlanmış saman yığınının bulunduğu köşeye çeviremeden kandili alan zindancı, kapıyı kapayarak tutuklunun hücresinin sular sızan duvarını bir anlığına görmesini sağlayan o soluk yansımanın kaybolmasına neden olmuştu.

O dakika kendisini karanlığın ve sessizliğin ortasında, alev alev yanan alnında soğukluğunu hissettiği tonozlar kadar yalnız, sessiz ve karamsar bir halde buldu.

Günün ilk ışıkları bu küçük mağarayı biraz olsun aydınlattığında, zindancı tutuklunun aynı odada kalması talima-

tıyla geri geldi. Dantès yerinden hiç kımıldamamış, âdeta demirden bir el onu dün gece durduğu noktaya çivilemişti; sadece derin bakışları gözyaşlarının nemli buğusunun oluşturduğu hafif bir katmanın altında gizleniyordu. Hiç kımıldamıyor, yere bakıyordu.

Tüm geceyi uyumadan, ayakta geçirmişti.

Dantès yanına yaklaşıp etrafında dolaşan zindancıyı fark etmemiş gibiydi.

Zindancı omzuna vurduğunda Dantès titreyerek başını salladı.

"Demek hiç uyumadınız," dedi zindancı.

"Bilmiyorum."

Zindancı ona şaşkın bir ifadeyle baktı.

"Acıkmadınız mı?"

"Bilmiyorum," diye tekrarladı Dantès.

"İstediğiniz bir şey var mı?"

"Müdürü görmek istiyorum."

Zindancı omuzlarını silkip dışarı çıktı.

Onu bakışlarıyla izleyen Dantès ellerini yarı açık kapıya doğru uzattı ama kapı yeniden kapandı.

Bunun üzerine Dantès'in göğsü uzun bir hıçkırıkla delinir gibi oldu. Göğsünü dolduran gözyaşları sel olup taştı; yere uzanıp zihninde geçmiş yaşamını gözden geçirdi ve kendi kendine, böyle acımasız bir cezayı hak etmek için bu hayatta nasıl bir suç işlediğini sorarken uzun süre dua etti.

Gün böyle geçti. Birkaç lokma ekmek, birkaç damla su içti. Kâh düşüncelere dalarak oturuyor kâh demir bir kafese kapatılmış vahşi bir hayvan gibi hücresini arşınlıyordu.

Yüreğini özellikle daraltan bir düşünce vardı: Kendisini nereye götürdüklerini bilmediği kayık yolculuğu sırasında çok sakin ve rahat davranmıştı, on kere suya atlayabilir ve usta bir yüzücü, Marsilya'nın en iyi dalgıçlarından biri olması sayesinde suyun altında gözden kaybolabilirdi, jandarmayı atlattıktan sonra kıyıya çıkabilir, ıssız bir koyda

saklanabilir, bir Cenova ya da Katalan gemisinin geçmesini bekleyebilir, İtalya ya da İspanya'ya gittikten sonra yanına gelmesi için Mercedes'e mektup yazabilirdi. Yaşamını nasıl sürdüreceğine gelince, bu konuda hiç endişeli değildi, iyi denizciler her yerde mumla aranıyordu; İtalyancayı bir Toscanalı kadar, İspanyolcayı Castilla la Viejalı kadar iyi konuşuyordu; özgür olacak, Mercedes ve yanlarına gelecek olan babasıyla mutlu bir yaşam sürecekti, oysa tutuklanıp bu kaçılması imkânsız If Şatosu hapishanesine kapatıldıktan sonra babasından, Mercedes'ten haber alamayacaktı ve bütün bunların nedeni Villefort'un sözlerine inanmasıydı; bunları düşündükçe aklını kaçıracak gibi oluyor, zindancının getirdiği taze samanların üzerinde öfkeyle yuvarlanıyordu.

Ertesi gün aynı saatte zindancı yeniden geldi.

"Bugün dünden daha makul düşünebiliyor musunuz?" diye sordu.

Dantès hiç yanıt vermedi.

"Hadi ama, biraz cesaret! Yerine getirebileceğim bir isteğiniz var mı? Hadi, söyleyin."

"Müdürle konuşmak istiyorum."

"Ama size bunun imkânsız olduğunu söylemiştim," dedi zindancı sabırsızlıkla.

"Neden imkânsız olsun?"

"Çünkü hapishane kurallarına göre bir tutuklunun böyle bir talepte bulunma hakkı yok."

"Burada bir tutuklunun neye hakkı var?"

"Parasını öderse lezzetli bir yemeğe, gezinmeye ve bazen de kitap okumaya."

"Kitaba ihtiyacım yok, gezinmeyi canım hiç istemiyor ve yemeğim bana yeter; istediğim tek şey Müdür'le görüşmek."

"Hep aynı şeyi tekrarlamaya devam ederseniz, size artık yemek getirmeyeceğim."

"Tamam o zaman," dedi Dantès, "yemek getirme, açlıktan ölürüm, olur biter."

Dantès'in bu sözleri söyleyiş tarzı karşısında, tutuklunun ölmekle mutlu olacağına inanan ve her tutuklunun kendisine günde yaklaşık on kuruş kazandırdığını düşünen zindancı Dantès'in ölümü halinde uğrayacağı zararı hesaba katarak ses tonunu yumuşattı:

"Beni dinleyin, istediğiniz şeyin gerçekleşmesi imkânsız; fazla üstelemeyin çünkü bir tutuklunun talebi üzerine Müdür'ün onun odasına gelmesi görülmüş bir şey değil, sadece biraz sakin olun, sizin gezintiye çıkmanıza izin verilecek ve bir gün gezinirken Müdür'le karşılaşabilirsiniz, o zaman ona soracaksınız ve cevap verip vermemek ona kalmış."

"Ama bu tesadüfün gerçekleşmesi için ne kadar beklemem gerek?"

"Bunu bilemem, bir ay, üç ay, altı ay, belki de bir yıl."

"Bu çok uzun bir süre, onunla hemen görüşmek istiyorum."

"Ah! Gerçekleşmesi mümkün olmayan bir talepte ısrarcı olmayın, yoksa on beş gün geçmeden delirirsiniz."

"Ah! Öyle mi düşünüyorsun?" diye sordu Dantès.

"Evet, delirirsiniz. Delilik hep böyle belirtilerle başlar; burada bir delimiz var, hiç durmadan, serbest bırakılırsa Müdür'e bir milyon frank vereceğini tekrarlayan ve sizden önce bu odada kalan Başrahip de aklını kaçırmıştı."

"Bu odadan ne zaman ayrıldı?"

"İki yıl önce."

"Onu serbest mi bıraktılar?"

"Hayır, zindana attılar."

"Beni dinle," dedi Dantès, "ben başrahip değilim, deli de değilim; belki delireceğim ama ne yazık ki şu an aklım başımda, sana başka bir teklifte bulunacağım."

"Nasıl bir teklif?"

"Sana bir milyon frank verebilecek durumda değilim ama Marsilya'ya gittiğinde Katalan mahallesine uğrayıp Mercedes adlı kıza bir mektup... hatta mektup da değil, iki satırlık bir not iletirsen sana yüz ekü vereceğim."

"O iki satırlık notu ilettiğim ortaya çıkarsa yılda ek gelirleri ve yemek paralarını hesaba katmadan bin frank kazandığım işimi kaybederim; anlayacağınız gibi üç yüz frank kazanmak için bin frangı riske atmakla büyük bir ahmaklık etmiş olacağım."

"Tamam o zaman!" dedi Dantès. "Beni iyi dinle ve söyleyeceklerimi aklında tut, Müdür'e onunla görüşmek istediğimi söylemeyi, Mercedes'e iki satırlık bir not iletmeyi ya da en azından onu burada olduğumdan haberdar etmeyi kabul etmezsen, bir gün seni kapıda bekleyip içeri girdiğinde şu tabureyle beynini patlatacağım!"

"Tehditler!" diye haykırdı bir adım geri atıp kendini savunmaya hazırlanan zindancı. "Kuşkusuz aklınızı kaçırmaya başlıyorsunuz. Başrahip de sizin gibi davranmaya başlamıştı, üç gün içinde bağlanması gereken bir deli olacaksınız, ne mutlu ki If Şatosu'nda delilere özel zindanlar var."

Dantès eline aldığı sandalyeyi başının üzerinde çevirmeye başladı.

"Çok güzel! Çok güzel!" dedi zindancı. "Tamam o zaman, madem Müdür'le görüşmek istiyorsunuz, ona haber vereceğim."

"Nihayet!" dedi taburesini yere koyup üzerine oturan Dantès afallamış gözleriyle gerçekten çıldırıyormuş gibi yere bakarak.

Dışarı çıkan zindancı birazdan dört asker ve bir onbaşıyla geri geldi.

"Müdürün talimatıyla tutukluyu bir kat aşağı indiriyorsunuz," dedi.

"Zindana mı?" diye sordu onbaşı.

"Zindana. Delileri delilerin yanına koymak gerek."

Dört asker ne yapacağını bilemeyecek hale gelen ve hiç direnmeyen Dantès'i kavradı.

On beş basamak aşağı indikten sonra açtıkları bir kapıdan zindana girerken, "Hakkı var, delileri delilerin yanına koymak gerek," diye mırıldandı.

Kapı kapanınca duvarı hissedene kadar el yordamıyla ilerleyen Dantès bir köşeye oturup öylece kaldı; karanlığa alışmaya başlayan gözleri etrafındaki nesneleri seçmeye başlıyordu.

Zindancı haklıydı, Dantès'in delirmesine az kalmıştı.

IX

Nişanın Akşamı

Söylediğimiz gibi Grand-Cours Meydanı'na yönelen Villefort, Madam de Saint-Méran'ın evine döndüğünde masanın başında bıraktığı konukların kahve içmek için salona geçtiklerini gördü.

Renée onu davetlilerin de paylaştığı bir sabırsızlıkla bekliyordu. İçeri girdiğinde bir uğultu yükseldi:

"Kelle koparıcı, devletin savunucusu, kralcı Brutus! Söyle bakalım neler oldu?" diye haykırdı biri.

"Yeni bir terör rejiminin tehdidi altında mıyız?" diye sordu bir diğeri.

"Korsika Canavarı mağarasından çıktı mı?" diye bağırdı bir üçüncüsü.

"Sayın Markiz," dedi müstakbel kayınvalidesinin yanına yaklaşan Villefort, "yanınızdan öyle ayrıldığım için sizden beni bağışlamanızı rica ediyorum... Sayın Marki, bana sizinle baş başa konuşma onurunu bahşeder misiniz?"

"Ah! Demek durum gerçekten ciddi, öyle mi?" diye sordu Villefort'un alnının endişeyle kırıştığını fark eden Marki.

"Sizden birkaç gün izin istememi gerektirecek kadar ciddi," dedi ve Renée'ye dönerek ekledi, "durumun ne kadar ciddi olduğunu anlıyorsunuz."

"Gidiyor musunuz Mösyö?" diye haykırdı bu beklenmedik haber karşısında heyecanını gizleyemeyen Renée.

"Ne yazık ki evet, gitmem gerek."

"Peki nereye gidiyorsunuz?" diye sordu Markiz.

"Bu adaletin bir sırrı Madam, yine de aramızda Paris'ten bir isteği olan varsa, bu akşam Paris'e hareket edecek bir arkadaşım bu görevi keyifle yerine getirecek."

Herkes birbirine baktı.

"Benimle konuşmak istediğinizi mi söylemiştiniz?" dedi Marki.

"Evet, lütfen çalışma odanıza geçelim."

Marki koluna girdiği Villefort'la salondan çıktı.

"Evet, neler olup bittiğini anlatın," dedi çalışma odasına giren Marki.

"Hemen Paris'e gitmemi gerektiren ve çok ciddi sonuçlar doğuracağına inandığım gelişmeler var. Marki, sorumun haddini aşan kabalığını bağışlayın, devlet tahviliniz var mı?"

"Tüm servetimi devlet tahvillerine yatırdım, yaklaşık altı yedi yüz bin frank."

"Tamam o zaman Marki, hepsini satın, yoksa mahvolacaksınız."

"Ama buradan nasıl satış yapabilirim?"

"Bir satış temsilciniz var mı?"

"Evet."

"Bana ona iletmem üzere bir mektup verin ve bir dakika, bir saniye bile kaybetmeden satış yapsın, hatta belki de çok gecikmiş olacağım."

"Lanet olsun!" dedi Marki. "Zaman kaybetmeyelim."

Ve masaya oturup satış temsilcisine hangi fiyattan olursa olsun tahvilleri satma talimatı verdiği bir mektup yazdı.

"Şimdi bundan başka bana bir mektup daha gerekiyor," dedi Villefort, Marki'nin mektubunu özenle cüzdanına yerleştirirken.

"Kime yazılacak?"

"Kral'a."

"Kral'a mı?"

"Evet."

"Ama majestelerine mektup yazma görevini üstlenmeye cesaret edemem."

"Zaten bunu sizden istemiyorum, sizden o mektubu Mösyö de Salvieux'ye yazdırmanızı istiyorum. Bana çok zaman kaybettirecek formaliteleri aşarak bir an önce majestelerinin huzuruna çıkmamı sağlayacak bir mektup yazması gerek."

"Ama neden Tuileries'de büyük itibar sahibi olan ve kendisi aracılığıyla gece gündüz krala ulaşabileceğiniz Adalet Bakanı'na danışmıyorsunuz?"

"Elbette ama ulaştıracağım haberin karşılığını bir başkasıyla paylaşmayı gereksiz buluyorum. Anlıyorsunuz, değil mi? Adalet Bakanı beni arka plana itip bu işten kazançlı çıkmamı engelleyecektir. Size tek bir şey söyleyeceğim Marki, Tuileries'ye önce ben ulaşırsam, mesleki kariyerim güvence altına alınmış olacak çünkü krala asla unutamayacağı bir hizmette bulunacağım."

"Bu durumda, dostum valizlerinizi hazırlamaya gidin, de Salvieux'yü çağırıp ona işinizi kolaylaştıracak bir mektup yazdıracağım."

"Tamam, vakit kaybetmeyin çünkü bir çeyrek saat içinde arabayla hareket etmem lazım."

"Arabanızı kapının önünde bekletin."

"Elbette, Markiz'den ve böyle bir günde derin endişeler içinde bırakıp gittiğim Matmazel de Méran'dan benim adıma özür dilersiniz, değil mi?"

"Döndüğünüzde ikisi de çalışma odamda olacaklar, onlarla vedalaşabilirsiniz."

"Binlerce teşekkür, siz mektubu yazdırın."

Marki'nin zili çalmasıyla bir uşak belirdi.

"Kont de Salvieux'ye onu beklediğimi söyleyin... Hadi, siz de gidin," diye ekledi Villefort'a dönen Marki.

"Tamam, hemen gidip geliyorum."

Ve Villefort koşarak dışarı çıktı ama kapıda Kraliyet Savcı Yardımcısı'nın hızlı adımlarla yürüdüğünün görülmesinin bütün şehrin huzurunu kaçıracağını düşünüp her zamanki heybetli yürüyüşüyle yoluna devam etti.

Kapısının önünde beyaz bir hayalet gibi ayakta hiç kımıldamadan kendisini bekleyen bir gölge gördü.

Edmond'dan haber alamayan ve sevgilisinin tutuklanma nedenini bizzat öğrenmek üzere hava kararırken Pharo'dan kaçıp gelen güzel Katalan kızıydı bu.

Villefort'un yaklaştığını görünce yaslandığı duvarın kenarından ayrılarak onun önünü kesti.

Dantès Savcı Yardımcısı'na nişanlısından söz etmişti ve Villefort'un kendisini tanıması için Mercedes'in ismini söylemesine gerek yoktu. Bu kadının güzelliği ve özsaygısı karşısında şaşırdı ve sevgilisinin akıbetini sorduğunda âdeta kendisinin sanık, kızın da yargıç olduğu hissine kapıldı.

"Sözünü ettiğiniz kişi ağır bir suç işledi ve onun için hiçbir şey yapamam Matmazel," dedi Villefort.

Mercedes hıçkırdı ve Villefort'un uzaklaşmaya çalıştığını görünce onu ikinci kez durdurdu.

"Ama en azından yaşayıp yaşamadığını öğrenmem için bari şimdi nerede olduğunu söyleyin."

"Bilmiyorum, artık benim yetki alanımda değil."

Ve bu anlamlı bakışlar ve bu yalvaran tavır karşısında canı sıkılan Villefort, Mercedes'i itip içeri girdi ve kendisine dayatılmak istenen bu kederi dışarıda bırakmak istercesine kapıyı hızla kapadı.

Ama keder kapıyı kapayınca uzaklaşmaz. Yaralı, Vergilius'un sözünü ettiği ölümcül ok gibi onu beraberinde taşır. Kapıyı kapayıp salona geçen Villefort'un dizleri tutmuyordu; hıçkırığı andıran bir iç çekişle koltuğa yığıldı.

İşte o anda bu hasta yüreğin en ücra köşelerinde ölümcül bir kederin ilk tohumları belirdi. İhtirası için feda ettiği o adam, babasının suçunun cezasını ödeyen o masum, kendisi gibi sol-

gun yüzlü nişanlısının elini tutmuş bir halde, solgun bir yüzle ve tehditkâr bir ifadeyle gözünün önünde canlandı; bu keder beraberinde, hastayı, eski çağlarda tanrılar tarafından cezalandırılanlar gibi yerinden fırlatanlara benzemeyen ama bazı anlarda geçmiş bir olayın anısıyla yüreğe işleyen ve onu yaralayan, sızlayan yaraları ölüme dek giderek derinleşen, o boğuk ve acılı çınlamaya eşlik eden vicdan azabını da getiriyordu.

Yine aynı anda bu adamın ruhunda bir kararsızlık belirdi. Savcı ile suçlu arasındaki mücadelenin heyecanından başka bir duygu yaşamadan şimdiden sanıklar için birçok kez ölüm cezası talep etmiş ve yargıçları ya da jüri heyetini etkileyen dokunaklı hitabet gücü sayesinde mahkûm ettiği bu sanıklar onu hiç endişelendirmemişti çünkü o sanıklar suçluydu ya da en azından Villefort öyle sanıyordu.

Ama bu kez durum farklıydı: Bu müebbet hapis cezasını mutluluğa kavuşmak üzere olan bir masuma veriyor, onun sadece özgürlüğünü değil mutluluğunu da elinden alıyordu, bu kez savcı değildi, cellattı.

Bunu düşündüğünde az önce sözünü ettiğimiz ve o ana kadar hiç duyumsamadığı o boğuk çınlamanın yüreğinde yankılandığını, göğsünü belli belirsiz endişelerle doldurduğunu hissediyordu. İşte yaralı böyle şiddetli bir içgüdüsel acıyla, açık ve kanayan yarasından ve ona kapanana dek hep titrek ellerle yaklaşacağından haberdar oldu.

Ama Villefort'un yarası hiç kapanmayan ya da öncekinden daha sancılı ve kanlı bir şekilde yeniden açılmak üzere kapanan yaralardandı.

O anda kulağında Renée'nin merhamet dileyen tatlı sesi yankılansaydı, güzel Mercedes içeri girip ona. "Bizi izleyen ve yargılayan Tanrı adına nişanlımı serbest bırakın," deseydi, evet, alnındaki hafif kırışıklar zorunluluk karşısında iyice belirginleşecek ve başına gelebilecek her felaketi sineye çekerek Dantès'in serbest bırakılması emrini buz kesmiş elleriyle imzalayacaktı ama sessizlikte hiçbir ses mırıldanmadı ve

kapı sadece atların arabaya koşulduğunu haber vermek için içeri giren uşak tarafından açıldı.

Ruhundaki bir mücadeleyi kazanmış gibi yerinden kalkmaktan ziyade ayağa fırlayan Villefort, yazı masasına koşup çekmecelerden birindeki tüm parayı cebine boşalttı, bir an elini alnına koyup arkası gelmeyen sözleri geveleyerek ürkmüş bir halde odanın içinde dönüp durdu; nihayet uşağının paltosunu omzuna koyduğunu hissetti ve dışarı çıkıp arabaya doğru ilerledi, arabacıya tok bir sesle M. de Saint-Méran'ın Grand-Cours Caddesi'ndeki evine sürmesini söyledi.

Bahtsız Dantès mahkûm olmuştu.

Villefort, M. de Saint-Méran'ın söz verdiği gibi Markiz'i ve Renée'yi çalışma odasında buldu. Renée'yi karşısında gören genç adam kendisine yeniden Dantès'i serbest bırakıp bırakmadığını soracağını zannederek irkildi. Ama ne yazık ki bencilliğimizin utancıyla söylememiz gereken şey, genç kızın zihninin sadece Villefort'un yola çıkışıyla meşgul olduğuydu.

Sevdiği Villefort, kocası olmak üzereyken ne zaman döneceğini söylemeden yola çıkıyordu ve Renée, Dantès adına üzüleceği yerde, işlediği suç yüzünden sevgilisinden ayrı kalmasına neden olan adama lanetler okuyordu.

Bu durumda Mercedes ne desin!

Zavallı Mercedes, Loge Caddesi'nin köşesinde kendisini izleyen Fernand'la karşılaşmış, çökmüş ve umudunu kaybetmiş bir halde Katalan mahallesine dönmüş, kendini yatağına atmıştı. O yatağın önünde diz çöken Fernand, Mercedes'in geri çekecek durumda olmadığı buz gibi elini kavramış ve genç kızın hissetmediği ateşli öpücükler kondurmaya başlamıştı.

Mercedes geceyi böyle geçirdi. Lamba yağ bitince söndü: ne karanlığın ne aydınlığın farkındaydı ve ertesi gün hava kararırken uyandı.

Keder gözlerinin önüne sadece Edmond'u görebileceği bir bant çekmişti.

"Ah! Burada mısınız!" dedi nihayet Fernand'a doğru dönerek.

"Dünden beri yanınızdan ayrılmadım," diye yanıtladı Fernand kederli bir iç çekişle.

Mösyö Morrel henüz pes etmemişti: Dantès'in sorgulamanın ardından hapishaneye götürüldüğünü öğrenince dostlarının yanına koşmuş, duruma müdahale edebilecek nüfuzlu Marsilyalılara danışmıştı ama genç adamın Bonaparte'ın ajanı olarak tutuklandığı söylentisi şimdiden yayılmıştı ve o dönemde en gözüpekler bile Napoléon'un yeniden tahta çıkmasını çılgınca bir düş olarak gördükleri için, gittiği her yerde soğuk karşılanmış, herkes ürkerek onu geri çevirmişti. Evine umutsuz bir halde dönmüş, durumun ciddi olduğunu ve kimsenin elinden bir şey gelmediğini kabullenmişti.

Caderousse da kendi payına oldukça endişeli ve sıkıntılıydı: Mösyö Morrel gibi dışarı çıkmak ve elinden bir şey gelmese de Dantès'i kurtaracak bir çözüm bulmayı denemek yerine, iki şişe frenküzümü şarabı alıp evine kapanmış ve endişesini sarhoş olarak gidermeye çalışmıştı. Ama o ruh halindeki biri için iki şişe şarap vicdanı rahatlatmaya yetmezdi; bu yüzden şarap almaya gitmek için fazlasıyla sarhoş, sarhoşluğunun, anılarını bastırması için yeterince sarhoş olmadan, dirsekleriyle üzerinde iki boş şişe bulunan, bir ayağı aksak masasına abanmış, uzun fitilli mumun yansımasında, Hoffmann'ın pançla nemlenmiş elyazmalarına siyah ve fantastik bir toz bulutu gibi yaydığı tüm o hayaletlerin dansını izlemeye başlamıştı.

Endişeye kapılmayan, canı sıkılmayan tek kişi Danglars'dı, hatta Danglars bir düşmandan intikamını aldığı ve Pharaon'da aksi takdirde kaybedeceği görevini güvence altına aldığı için neşeliydi; Danglars kulaklarının arkasında bir tüyle, yürek yerine bir mürekkep hokkasıyla doğan o hesapçı kişilerdendi; onun için bu dünyada her şey çıkarmayla ya da çarpmayla ilintiliydi ve bir insanın azaltacağı toplamı artıran bir rakam, onun için o insandan daha değerliydi.

Bu yüzden her akşamki saatinde yatmış, sessizce uyuyordu.

Mösyö de Salvieux'nün mektubunu alan Villefort, Renée'yi iki yanağından öpüp, Marki'nin elini sıktıktan ve Madam de Saint-Méran'ın elini öptükten sonra Aix yoluna doğru ilerlemek üzere arabasına bindi.

Baba Dantès kederden ve endişeden ölüyordu.

Edmond'a gelince, başına neler geldiğini biliyoruz.

X

Tuileries'deki Küçük Çalışma Odası

Paris yolunda üç kat para ödediği arabası sayesinde hızla ilerleyen Villefort'u bir kenara bırakalım, Tuileries'deki iki üç salondan geçip Napoléon'un, XVIII. Louis'nin ve günümüzde Louis-Philippe'in gözdesi olarak ünlenen, penceresi kemerli küçük çalışma odasına girelim.

Bu çalışma odasında, Hartwell'den getirttiği ve soylu insanlara özgü ailevi takıntılardan dolayı çok değer verdiği ceviz bir masada oturan Kral XVIII. Louis, Horatius'un Gyrphius yayınlarından çıkan, çok revaçta olsa da önemli eksiklikleri bulunan ve majestelerinin keskin filolojik gözlemlerine hitap eden bir cildinin sayfa kenarlarına notlar düşerken, bir yandan da umursamaz bir edayla, elli elli iki yaşlarında, kır saçlı, özenli giyinmiş aristokrat görünümlü bir adamı dinliyordu.

"Ne diyordunuz Mösyö?" diye sordu Kral.

"Kimsenin benim kadar endişeli olamayacağını majesteleri."

"Gerçekten mi? Rüyanızda yedi semiz ve yedi sıska inek mi gördünüz?"

"Hayır majesteleri çünkü böyle bir rüya yedi yıllık bir bolluk ve yedi yıllık bir kıtlık anlamına gelirdi ve başımızda majesteleri kadar öngörülü bir kral olduğu sürece kıtlık korkulacak bir şey değildir."

"Peki hangi felaketten söz ediyorsunuz, sevgili dostum Blacas?"

"Majesteleri, güneyde fırtına bulutlarının oluşmaya başladığı konusunda haklı olduğumu sanıyorum."

"Sevgili Dük, sanırım yanlış bilgilendirildiniz, ben tam tersine orada havaların güzel olduğundan eminim."

Kıvrak zekâlı bir adam olsa da, XVIII. Louis ucuz şakaları seviyordu.

"Sadık bir hizmetkârının içini rahatlatmak için de olsa, majesteleri Languedoc'a, Provence'a ve Dauphiné'ye, kendisine bu bölgelerdeki gelişmeler hakkında bir rapor hazırlayacak olan güvenilir kişileri gönderemez mi?" dedi Blacas.

"*Canimus surdis,*"[9] diye yanıtladı Horatius'un kitabına notlar düşmeye devam eden Kral.

"Majesteleri," dedi Venus'un şairinin yarım dizesini anlamış gibi dalkavukça gülümseyen saray gediklisi, "Majesteleri Fransa'nın sağduyusuna güvenmekte kesinlikle haklı olabilir ama umutsuz bir girişimden korkmakta tamamen haksız olduğumu sanmıyorum."

"Bu umutsuz girişimde bulunacak olan kim?"

"Bonaparte ya da en azından yandaşları."

"Sevgili dostum Blacas, endişelerinizle çalışmamı engelliyorsunuz."

"Ve siz de majesteleri bu rahat tavırlarınızla geceleri uyumamı engelliyorsunuz."

"Biraz bekleyin dostum, biraz bekleyin, *Pastor quum traheret*[10] üzerine çok güzel bir not düşüyorum, biraz susun, sonra devam edersiniz."

Bir anlık sessizlik sırasında, XVIII. Louis el yazısıyla olabildiğince küçük harflerle Horatius'un kitabına bir not daha düştü, ardından. "Sevgili Dük, devam edin," dedi bir düşünceye yoğunlaşmışken bir başkasının düşüncesini de kav-

9 Sağırlara şarkı söylüyoruz.

10 Sürüyü güden çoban.

ramanın verdiği tatmini yansıtan ifadeyle. "Devam edin, sizi dinliyorum."

"Majesteleri," dedi bir an için Villefort'u kendi çıkarı için kullanma umuduna kapılan Blacas, "size bunların ortalıkta dolaşan temelsiz, sıradan söylentiler olmadığını söylemek zorundayım. Benim güvenimi tamamen kazanmış, benim tarafımdan Güney'i denetlemek üzere görevlendirilmiş (Dük bu sözleri söylerken tereddüt etti) düşünceli bir adam bana büyük bir tehlikenin Kral'ı tehdit ettiğini bildirmek için buraya gelmiş. Ben de bu yüzden hemen yanınıza koştum."

"*Mala ducis avi domum,*"[11] diye devam etti yeni bir not düşen XVIII. Louis.

"Majesteleri bu konuyu üstelememi mi emrediyor?"

"Hayır sevgili Dük ama elinizi uzatın."

"Hangisini?"

"İstediğinizi, şu sol elinizi."

"Bunu mu majesteleri?"

"Size sol diyorum, siz sağ anlıyorsunuz; demek istediğim benim solumdaki eliniz; oraya uzatın; tamam, İç Güvenlik Bakanlığı'nın dünkü raporunu elinize alın... Ama, bakın şu işe Mösyö Dandré gelmiş... Mösyö Dandré dediniz, öyle değil mi?" diye sordu XVIII. Louis, Bakan'ın geldiğini haber veren odacıya.

"Evet majesteleri, Mösyö Baron Dandré," diye yanıtladı odacı.

"Evet Baron," dedi XVIII. Louis hafif bir gülümsemeyle, "içeri girin Baron ve Mösyö de Bonaparte hakkında en son bilgileri Dük'e anlatın. Durum ne kadar ciddi olursa olsun bizden hiçbir şeyi gizlemeyin. Bakalım Elba Adası bir volkan mı, oradan alevler saçan bir savaşın yükseleceğini görecek miyiz: *Belle, horrida bella?*[12]"

İki elini bir koltuğun sırtına yaslayan Mösyö Dandré zarifçe iki yana salındı.

---

11 Bahtsız, hayra alamet olmayan kehanetlerini evine götürüyorsun.

12 Savaşlar, korkunç savaşlar.

"Majesteleri dünkü raporu inceleme lütfunda bulundular mı?"

"Evet, evet ama bunu raporun içeriğini bilmeyen Dük'e anlatın, Zorba'nın adasında ne yaptığını ayrıntılarıyla anlatın."

"Mösyö," dedi Baron Dük'e, "Majestelerinin bütün hizmetkârları Elba Adası ve Bonaparte hakkında elimize ulaşan son haberlerle övünmelidir..."

Mösyö Dandré not düşmekle meşgul olduğundan başını bile kaldırmayan XVIII. Louis'ye baktı.

"Bonaparte'ın canı korkunç sıkılıyor," diye devam etti Baron, "günlerini Porto Longone'deki madencilerin çalışmalarını izlemekle geçiriyor."

"Ve oyalanmak için kaşınıyor," dedi Kral.

"Kaşınıyor mu?" diye sordu Dük. "Majesteleri ne söylemek istiyor?"

"Evet, sevgili Dük; bu yüce adamın, bu kahramanın, bu yarı Tanrı'nın kendisini yiyip bitiren bir deri hastalığına, *prurigo*ya yakalandığını bilmiyor musunuz?"

"Dahası var sayın Dük," diye ekledi İç Güvenlik Bakanı, "Zorba'nın kısa süre içinde delireceğinden neredeyse eminiz."

"Delirecek mi?"

"Hem de bağlanacak kadar, aklını kaçırıyor, kâh hüngür hüngür ağlıyor kâh kahkahalar atıyor; bazen de kıyıda denize saatler boyunca çakıltaşı atıyor ve çakıltaşı beş altı kere sıçradığında, başka bir Marengo, yeni bir Austerlitz Muharebesi kazanmışçasına tatmin oluyor gibi. Bunların delilik belirtileri olduğunu kabul edersiniz."

"Ya da bilgelik Sayın Baron," dedi XVIII. Louis gülerek. "İlk Çağ'ın büyük komutanları denize çakıltaşı atarak vakit geçirirlerdi; Plutharkos'un Scipio Africanus'un hayatı ile ilgili yazdıklarına bakın."

Mösyö de Blacas bu çifte kayıtsızlık karşısında düşüncelere daldı. Villefort bir başkasının sırrından yararlanmaması

için ona her şeyi söylemek istemese de, kendisini derin endişelere sürükleyecek kadarını anlatmıştı.

"Hadi, hadi, Dandré," dedi XVIII. Louis. "Blacas henüz ikna olmadı, ona Zorba'nın düşüncelerinin değiştiğinden söz edin."

İç Güvenlik Bakanı öne doğru eğildi.

"Zorba'nın düşünceleri mi değişti?" diye mırıldandı Dük, Vergilius'un çobanları gibi birbirlerinin söylediklerini tamamlayan Kral'a ve Dandré'ye bakarak. "Zorba'nın düşünceleri mi değişti?"

"Kesinlikle Sevgili Dük."

"Hem de olumlu ilkelere doğru; durumu açıklayın Baron."

"Olan biten şu Sayın Dük," dedi Bakan son derece ciddi bir ifadeyle, "son aşamada Napoléon askerlerini denetledi ve muhafız birliğinden kendilerine hitap ettiği şekilde iki üç yaşlı gevezenin Fransa'ya geri dönme arzularını dile getirmeleri üzerine, onlara iyi yürekli krallarına hizmet etmelerini öğütleyerek yanından kovdu; Sayın Dük, bunların onun kendi sözleri olduğuna dair kesin bilgim var."

"Söyleyin bakalım Blacas, bu konu hakkında neler düşünüyorsunuz?" dedi, bir an için önünde açık duran ve zafer kazanmış bir edayla, eski yapıtları açıklayan kalın kitabı incelemeye ara veren Kral.

"Bence ya İç Güvenlik Bakanı yanılıyor ya da ben, majesteleri ama majestelerinin güvenliğinden ve onurundan sorumlu olan Sayın Bakan'ın yanılması mümkün olmadığına göre, benim yanılmış olmam muhtemeldir. Yine de, majestelerinin yerinde olsam, kendilerine sözünü ettiğim kişiyi sorgulamak isterdim, hatta majestelerine, bu onuru o kişiye bahşetmeleri için ısrar edeceğim."

"Seve seve Dük, sizin himayenizde olan, istediğiniz kişiyi kabul ederim ama onunla elimdeki kesin kanıtlarla görüşmek isterim. Sayın Bakan, bundan daha yakın tarihli bir raporunuz var mı? Çünkü bu rapor 20 Şubat'ta yazılmış ve bugün 3 Mart."

"Hayır majesteleri ama yeni bir raporun her an elime geçmesini bekliyorum. Bakanlıktan sabah ayrıldım ve belki de ben yokken gelmiştir."

"Bakanlığa gidin ve rapor gelmemişse," diye devam etti XVIII. Louis gülerek, "bir rapor hazırlayın; işler böyle yürüyor, öyle değil mi?"

"Ah! Majesteleri, Tanrı'ya şükür ki, bu konuda hiçbir şey uydurmak gerekmeyecek; bürolarımıza her gün sunmak istedikleri ama sunamadıkları hizmetler için biraz minnet bekleyen zavallı yoksul insanlardan çok ayrıntılı ihbarlar yağıyor. Tesadüflere bel bağlıyorlar ve günün birinde beklenmedik bir olayın, tahminlerini gerçeğe dönüştürmesini bekliyorlar."

"Tamam Mösyö, hadi gidin ve sizi beklediğimi aklınızdan çıkarmayın," dedi XVIII. Louis.

"Hemen gidip geliyorum majesteleri, on dakika içinde geri döneceğim."

"Ve ben de majesteleri," dedi Blacas, "habercimi çağıracağım."

"Bekleyin biraz," dedi XVIII. Louis. "Aslında, sizin armalarınızı değiştirmem gerek, size pençelerinde boşuna bir çabayla kurtulmaya çalışan bir avın olduğu, kanatlarını açmış bir kartal arması vereceğim, üzerinde de *Tenax*[13] yazacak."

"Majesteleri, sizi dinliyorum," dedi sabırsızlıkla tırnaklarını kemiren Mösyö de Blacas.

"Size şu deyiş konusunda danışmak istiyorum: *Molli fugiens anhelitu,*[14] bildiğiniz gibi kurttan kaçan bir geyikten söz ediliyor. Siz usta bir avcı ve kurt avcıları ekibinin şefi değil misiniz? Bu iki unvanınızla *molli anhelitu*yu nasıl buluyorsunuz?"

"Mükemmel majesteleri ama habercim de sözünü ettiğiniz geyiğe benziyor çünkü neredeyse üç günde posta arabasıyla 220 fersah yol katetti."

---

13 Sıkıca tutan.

14 Nefes nefese kaçıracaksın.

"Elimizde tek bir soluk harcamayı gerektirmeden bize haberleri üç dört saatte ulaştıracak telgraf varken boşuna bir yorgunluk ve endişe Sevgili Dük."

"Ah! Majesteleri, size işinize yarayacak bir haber getirmek için büyük bir hevesle bu kadar uzaktan gelen bu zavallı genç adamı ne kötü ödüllendiriyorsunuz; en azından onu bana tavsiye eden Mösyö de Salvieux'nün hatırı için yalvarırım ona iyi davranın."

"Kardeşimin mabeyincisi Mösyö de Salvieux mü?"

"Ta kendisi."

"Doğru ya, o Marsilya'da."

"Bana oradan yazdı."

"Size bu darbe girişiminden söz ediyor mu?"

"Hayır ama bana Mösyö de Villefort'u tavsiye ediyor ve benden onu majestelerinin huzuruna çıkarmamı istiyor."

"Mösyö de Villefort mu?" diye haykırdı Kral. "Demek bu habercinin adı Mösyö de Villefort?"

"Evet majesteleri."

"Marsilya'dan gelen o mu?"

"Bizzat kendisi."

"Bana ismini neden daha önce söylemediniz?" diye devam etti yüzünde bir endişenin ilk belirtileri hissedilen Kral.

"Majestelerinin bu kişiyi tanımadıklarını sanıyordum."

"Hayır, Blacas; eğitimli, özellikle de ihtiraslı biridir ve elbette babasının adını biliyorsunuz."

"Babasının mı?"

"Evet, Noirtier."

"Jironden Noirtier mi? Senatör Noirtier mi?"

"Ta kendisi."

"Ve majesteleri böyle bir adamın oğlunu hâlâ hizmetinde mi çalıştırıyor?"

"Blacas, dostum, hiçbir şey anlamıyorsunuz, size Villefort'un ihtiraslı biri olduğunu söyledim: Villefort başarıya ulaşmak için her şeyi, hatta babasını dahi feda eder."

"O zaman majesteleri, onu huzurunuza getireyim mi?"

"Derhal Dük. Nerede?"

"Aşağıda, arabamda bekliyor olmalı."

"Hemen buraya getirin."

"Derhal gidiyorum."

Dük genç bir adamın hızıyla dışarı çıktı, içten kralcılığının ateşliliği onu yirmi yaş gençleştiriyordu.

Tek başına kalan XVIII. Louis bakışlarını yeniden yarı açık duran Horatius'una çevirirken mırıldandı: *Justum et tenacem propositi virum.*[15]

Mösyö de Blacas yukarıya, aşağı indiği kadar hızlı çıktı ama bekleme odasında Kral'ın otoritesini hatırlamak zorunda kaldı. Villefort'un saray adabına hiç uymayan tozlu giysileri, bu genç adamın bu kıyafetle Kral'ın huzuruna çıkacağını sanmasına şaşıran Mösyö de Brézé'nin alınmasına yol açmıştı. Ama Dük tek bir sözle bütün bu güçlükleri ortadan kaldırdı: Majestelerinin emri ve teşrifatçı üstadın dairenin onuru ve ilkeleri uğruna yaptığı itirazlara rağmen Villefort'u içeri soktu.

Kral hâlâ Dük çıkarken oturduğu yerdeydi. Kapı açılınca, Villefort kendisini Kral'ın tam karşısında buldu: Genç savcının ilk işi olduğu yerde durmak oldu.

"Girin Mösyö de Villefort, girin," dedi Kral.

Selam verip birkaç adım ilerleyen Villefort Kral'ın kendisine soru sormasını bekledi.

"Mösyö de Villefort," diye ekledi XVIII. Louis. "Dük de Blacas bize söyleyeceğiniz önemli bir şey olduğunu iddia ediyor."

"Sayın Dük haklı ve majestelerinin de ona hak vereceğini umuyorum."

"Öncelikle ve her şeyden önce Mösyö, size göre durum beni inandırmak istedikleri kadar kötü mü?"

"Majesteleri, acil olduğunu sanıyorum ama aceleci davranmam sayesinde umarım telafi edilemez değildir."

---

15 Hedeflerini doğru ve kararlı bir şekilde belirleyen adam.

"Dilediğinizce uzun konuşun Mösyö," dedi, Mösyö de Blacas'nın yüzünü allak bullak eden ve Villefort'un sesini titreten aynı heyecanın etkisini hissetmeye başlayan Kral, "anlatın ve özellikle en başından başlayın: Her işin düzenli yürümesini severim."

"Majestelerine gerçek bir rapor vereceğim ama kafa karışıklığından dolayı olur da kendimi iyi ifade edemezsem beni bağışlamalarını rica edeceğim."

Bu etkili girişin ardından gözlerini Kral'a çeviren Villefort yüce dinleyicisinin iyi niyetinden emin olunca devam etti:

"Majestelerini, görevimin yetkilerini uygularken ortaya çıkardığım ve halkın ve ordunun alt katmanlarında her gün hazırlanan ve hiçbir sonuca ulaşmayan sıradan komplolardan değil, gerçek bir darbe girişiminden, majestelerinin tahtını ciddi bir şekilde tehdit eden bir felaketten haberdar etmek için elimden geldiğince aceleci davrandım. Majesteleri, Zorba üç gemiyle yola çıktı; belki çılgınca ama çılgınca olmasına rağmen korkunç bir projeyi uygulamaya çalışıyor. Şu an Elba Adası'ndan ayrılmış olmalı ama nereye gittiğini bilmiyorum, yine de kuşkusuz ya Napoli'ye ya da Toscana kıyılarına, hatta belki de Fransa'ya. Majesteleri Elba Adası'nın hükümdarının İtalya ve Fransa'da hâlâ bazı ilişkileri olduğunu biliyordur."

"Evet Mösyö, bunu biliyorum," dedi oldukça heyecanlanan Kral, "ve son olarak Bonapartçıların Saint-Jacques Caddesi'nde toplantı yaptıklarını haber aldım ama rica ederim devam edin, bütün bu ayrıntıları nasıl öğrendiniz?"

"Majesteleri, bu ayrıntılar uzun süredir gözümü üzerinden ayırmadığım ve yola çıktığım gün yakalattığım bir Marsilyalının sorgusu sırasında ortaya çıktı; atılgan bir denizci olan ve Bonapartçılığından şüphelendiğim bu adam gizlice Elba Adası'na gitmiş ve orada Büyük Mareşal tarafından, adını bir türlü ağzından alamadığım Parisli bir Bonapartçıya sözlü bir mesaj iletmek üzere görevlendirilmiş; bu görev o

Bonapartçıyı insanları bir geri dönüşe, –bu bilgilerin sorgulamada elde edildiğine dikkatinizi çekerim, majesteleri– hem de yakın bir geri dönüşe hazırlamak için verilmiş.

"Peki bu adam nerede?" diye sordu XVIII. Louis.

"Hapiste majesteleri."

"Durum size ciddi mi görünüyor?"

"Çok ciddi majesteleri, bu olay nişan günümde aile içi bir yemek sırasında gerçekleşti, nişanlımın, dostlarımın yanından ayrıldım, majestelerini duyduğum endişelerden haberdar etmek ve kendilerine bağlılığımın güvencesini sunmak için her şeyi başka bir tarihe erteledim."

"Bu doğru," dedi XVIII. Louis, "siz ve Matmazel de Méran arasında bir evlilik planlanıyordu, öyle değil mi?"

"Majestelerinin en sadık hizmetkârlarından birinin kızıyla."

"Evet, evet, şimdi şu komploya geri dönelim Mösyö de Villefort."

"Majesteleri, bunun bir komplo değil, bir darbe girişimi olmasından korkuyorum."

"Böyle bir dönemde darbe girişimini düşünmek kolay ama hedefe ulaşmak çok zor," dedi Kral gülümseyerek, "ayrıca atalarımızın tahtına daha yeni oturmuşken, gözümüzü hem geçmişe hem bugüne hem de geleceğe çeviriyoruz; bakanlarım on aydır Akdeniz kıyısının güvenliği için önlemleri artırdılar. Bonaparte Napoli'ye inerse, daha Piombino'ya ulaşmadan tüm koalisyon ayağa kalkardı; Toscana'da karaya çıksa, düşman bir ülkenin toprağına ayak basardı; bir avuç adamla Fransa'ya gelirse, halk tarafından lanetlendiği için kolayca işini hallederiz. Bu yüzden Mösyö, içiniz rahat olsun; yine de kraliyetin minnettarlığını kabul edin."

"Ah! İşte Mösyö Dandré!" diye haykırdı Mösyö de Blacas.

Gerçekten de o anda, solgun yüzü, titreyen bedeniyle, gözlerini, kamaşmışçasına kırpıştıran İç Güvenlik Bakanı eşikte belirmişti.

Villefort dışarı çıkmak için geriye doğru bir adım atsa da, elini tutan Mösyö de Blacas gitmesine izin vermedi.

XI

Korsika Canavarı

XVIII. Louis karşısında bu allak bullak olmuş yüzü görünce önündeki masayı sertçe itti.

"Neyiniz var Sayın Baron?" diye haykırdı. "Altüst olmuş gibi görünüyorsunuz: Bu şaşkınlığın, bu tereddüdün Mösyö de Blacas'nın söyledikleriyle ve Mösyö de Villefort'un doğruladıklarıyla bir bağlantısı mı var?"

Mösyö de Blacas hızla Baron'a yaklaştı ama kralın maiyetindeki kişinin korkusu devlet adamının kibrinin ağır basmasını engelliyordu; gerçekten de böyle bir durumda, böyle bir konu hakkında Bakan'ı aşağılamaktansa onun tarafından aşağılanmanın kendisi için avantajlı olduğunu düşünüyordu.

"Majesteleri," diye geveledi Baron.

"Evet, konuşun!"

Bunun üzerine, İç Güvenlik Bakanı umutsuz bir hamleyle XVIII. Louis'nin önünde diz çöktü. Bir adım gerileyen Kral kaşlarını çattı.

"Konuşacak mısınız?"

"Ah! Majesteleri, ne korkunç bir felaket! Acınacak bir durumdayım! Kendimi asla bağışlamayacağım!"

"Mösyö, size konuşmanızı emrediyorum," dedi XVIII. Louis.

"Majesteleri, Zorba 28 Şubat'ta Elba Adası'ndan ayrılıp 1 Mart'ta karaya çıkmış."

"Nereye çıkmış?" diye sordu Kral aceleyle.

"Fransa'ya majesteleri, Antibes yakınlarında Juan koyuna."

"Zorba 1 Mart'ta Paris'in iki yüz elli fersah uzağındaki Antibes yakınlarında Juan koyunda karaya çıkıyor ve siz bunu ancak 3 Mart'ta öğreniyorsunuz!.. Mösyö, bu söylediklerinizin doğru olamaz: Size yanlış rapor vermişler ya da siz aklınızı kaçırmışsınız."

"Keşke! Majesteleri, söylediklerim doğru."

Tasvir edilemez bir öfke ve korkuyla kolunu sallayan XVIII. Louis yüreğine ve yüzüne aynı anda beklenmedik bir darbe almışçasına ayağa fırladı.

"Fransa'da!" diye haykırdı. "Demek Zorba Fransa'da! Ama gözünüz bu adamın üzerinde değil miydi? Kimbilir? Belki de onunla uzlaşıldı."

"Ah! Majesteleri," diye haykırdı Dük de Blacas, "Mösyö Dandré ihanetle suçlanacak bir insan değil. Majesteleri, hepimizin gözü kör olmuştu ve İç Güvenlik Bakanı da bizim bu körlüğümüzü paylaştı, hepsi bu."

"Ama..." dedi Villefort; ardından hemen lafını yarıda kesti: "Ah pardon, pardon majesteleri," dedi öne doğru eğilerek, "heyecanıma hâkim olamıyorum, majesteleri beni bağışlama lütfunda bulunsun."

"Konuşun Mösyö, çekinmeden konuşun," dedi Kral, "bizi bu felaketten sadece siz haberdar ettiniz, çözüm bulmamıza yardım edin."

"Majesteleri," dedi Villefort. "Güney Zorba'dan nefret ediyor; riske girip Güney'den giderse, halkın Provence ve Languedoc'ta kolayca ona karşı ayaklanacağını düşünüyorum."

"Evet, bu doğru ama Sisteron ve Gap yolundan ilerliyor," dedi Bakan.

"Demek ilerliyor! İlerliyor, öyle mi?" dedi XVIII. Louis. "Demek Paris'e doğru geliyor?"

İç Güvenlik Bakanı söylenenleri tamamen onaylarcasına sessiz kaldı.

"Ya Dauphiné Mösyö?" diye sordu kral, Villefort'a. "O bölgede yaşayanların da Provence'taki gibi ayaklanabileceğini düşünüyor musunuz?"

"Majestelerine acımasız bir gerçeği söyleyeceğim için üzgünüm; Dauphiné sakinleri Provence ve Languedoc halkından farklı bir eğilimde. Montanyarlar Bonapartçıdır, majesteleri."

"Demek iyi istihbarat toplamış," diye mırıldandı XVIII. Louis. "Peki yanında kaç kişi var?"

"Majesteleri, bunu bilmiyorum," dedi Bakan.

"Nasıl, bilmiyor musunuz! Bu gelişmeyle ilgili bilgi toplamayı unuttunuz mu? Doğru, bu mesele çok da önemli değil," diye ekledi buyurgan bir gülümsemeyle.

"Majesteleri, bilgi edinemedim; gönderilen notta sadece Zorba'nın karaya çıktığı ve hangi yolu izlediği yazıyordu."

"Bu not elinize nasıl ulaştı?"

Başını öne eğen Bakan'ın alnı kıpkırmızı oldu.

"Telgrafla majesteleri," diye geveledi.

Öne doğru bir adım atan XVIII. Louis tıpkı Napoléon'un yapacağı gibi kollarını kavuşturdu.

"Demek, yedi koalisyon ordusunun bu adamı dize getirmesinin, Tanrı'nın bir mucizesinin yirmi beş yıllık sürgünden sonra beni atalarımın tahtına yeniden yerleştirmesinin, yirmi beş yıl boyunca bana vadedilen bu Fransa'nın insanlarını ve sorunlarını inceleyip çözümlememin ardından, bütün istediklerim olmak üzereyken, elimde tuttuğum güç yerinden fırlayıp beni mahvedecek, öyle mi?!" dedi yüzü öfkeyle solarken.

Kader için hafif kaçan böyle bir şeyin bir insanı ezmeye yeteceğini hisseden Bakan "Majesteleri, bu kader," diye mırıldandı.

"Demek düşmanlarımızın söyledikleri doğruymuş: Hiç ders çıkarılmamış, hiçbir şey unutulmamış, öyle mi? Onun durumunda olup ihanete uğrasaydım, kendimi teselli edebilirdim ama benim tarafımdan en yüksek mevkilere getirilmiş, benim geleceğim kendilerinin de geleceği olduğu için, benim adıma kendilerine gösterdiklerinden daha çok özen göstererek her şeyi denetim altında tutmakla görevlendirilmiş,

benden önce hiçbir değeri olmamış ve benden sonra hiçbir değerleri kalmayacak ve beceriksizlikleri ve budalalıkları yüzünden sefilce mahvolacak adamların arasında ihanete uğramak! Ah! Evet Mösyö, çok haklısınız, bu kaderin işi."

Bakan bu korkunç hakaret karşısında iki büklüm olmuştu.

Mösyö de Blacas terler boşanan alnını silerken, itibarının arttığını hisseden Villefort içinden gülüyordu.

"Tahttan inmek," diye devam ediyordu, daha ilk anda monarşinin üzerine doğru sürüklendiği uçurumu fark eden XVIII. Louis, "tahttan inmek ve bunu telgrafla öğrenmek! Ah! O gülünç duruma düşmüş adam tarafından kovulup Tuileries'nin basamaklarından ineceğime, ağabeyim XVI. Louis gibi giyotin sehpasına çıkmayı tercih ederdim... Gülünç duruma düşmek Mösyö, Fransa'da bunun ne anlama geldiğini bilmiyorsunuz ama bunu bilmeniz gerekirdi."

"Majesteleri, majesteleri, merhamet edin!" diye mırıldandı Bakan.

"Yaklaşın Mösyö de Villefort," diye seslendi Kral arkada, kımıldamadan ayakta duran ve bir kraliyetin kaderinin çılgınca salınıp gittiği bu konuşmanın gidişatını gözlemleyen genç adama, "yaklaşın ve Mösyö'ye bilmediği her şeyden daha önce haberdar olabileceğini anlatın."

"Majesteleri, o adamın herkesten gizlediği projelerini tahmin etmek maddi olarak imkânsızdı."

"Maddi olarak imkânsız! Evet, işte iddialı bir söz, ne yazık ki nasıl büyük insanlar varsa büyük sözler de vardır, bunları yeterince gözlemledim. Müsteşarları, büroları, ajanları, muhbirleri ve bir milyon beş yüz frank örtülü ödeneği olan bir bakanın Fransa kıyılarının altmış fersah ötesinde neler olup bittiğini bilmesi maddi olarak imkânsız! İşte elinde hiçbir imkân olmayan, sıradan bir savcının görevini yerine getiren, tüm emniyet teşkilatınızdan fazlasını bilen ve sizin gibi telgraf kullanma yetkisi olsa tacımı kurtaracak olan Mösyö'ye bakın."

İç Güvenlik Bakanı'nın derin bir gücenme duygusuyla bakışlarını yönelttiği Villefort başını zaferin verdiği tevazuyla öne doğru eğdi.

"Bunları sizin için söylemiyorum, Blacas," diye devam etti XVIII. Louis, "çünkü siz hiçbir şeyi açığa çıkaramadıysanız da en azından şüphelerinizi korumakta ısrar ettiniz; başka biri olsa, Mösyö de Villefort'un getirdiği haberleri anlamsız bulabilir ya da çıkarcı bir ihtiras düşkününün zırvası sanabilirdi."

Bu sözcükler Bakan'ın bir saat önce kendinden emin bir halde söylediklerine göndermeydi.

Villefort Kral'ın oyununu anladı. Bir başkası kendisini bu övgülerin sarhoşluğuna kaptırabilirdi ama o artık kariyerinin tamamen bittiğini hissetse de, İç Güvenlik Bakanı'nın kendisine büyük bir nefret beslemesinden korktu. Gerçekten de, gücünün doruğundayken Napoléon'un sırrını tahmin edemeyen Bakan, son çırpınışları içinde Villefort'un sırrını öğrenebilirdi, bunun için Dantès'i sorgulaması yeterliydi. Bu yüzden üstüne gideceğine Bakan'a destek oldu.

"Majesteleri, sadece Tanrı'nın bir fırtına koparark engelleyebileceği kadar hızlı gelişen olayların farkında olmalıdır; majestelerinin benim büyük bir öngörüyle kavradığımı sandığı şey sadece tesadüfün eseridir; ben sadık bir hizmetkâr olarak sadece bu tesadüften yararlanmasını bildim, hepsi bu. Benim hakkımda edindiğiniz ilk izlenim dışında, bana hak ettiğimden fazla değer vermeyin."

İç Güvenlik Bakanı çok şey anlatan bir bakışla genç adama teşekkür ettiğinde, Villefort aklında tasarladıklarını başarıyla dile getirdiğini anladı; Kral'ın minneti hiç azalmamış ve gerektiğinde güveneceği bir dost kazanmıştı.

"Tamam," dedi Kral. "Ve şimdi beyler," diye ekledi Mösyö de Blacas'ya ve Bakan'a dönerek, "size ihtiyacım kalmadı, çekilebilirsiniz: artık Savaş Bakanı'yla görüşmem gerek."

"Ne mutlu ki, orduya güvenebiliriz majesteleri," dedi Mösyö de Blacas. "Kral hazretleri ordunun size ne kadar bağlı olduğunu bildiren raporlardan haberdardırlar."

"Artık bana raporlardan söz etmeyin Dük, onlara ne kadar güvenebileceğimi biliyorum. Ama, laf raporlardan açılmışken, Sayın Baron, Saint-Jacques olayı hakkında yeni bir şeyler öğrenebildiniz mi?"

"Saint-Jacques olayı!" diye haykırdı kendini tutamayan Villefort.

Ama hemen kendisini toparladı:

"Bağışlayın majesteleri, Kral hazretlerine bağlılığım, ona karşı duyduğum ve yüreğimin derinlerine kazınmış saygıyı değil ama saray adabını unutturuyor."

"Söyleyin ve rahatça konuşun," dedi XVIII. Louis, "bugün soru sormaya hakkınız var."

"Bugün tam da bu olay hakkındaki yeni gelişmeleri majestelerine bildirmeye gelmiştim," diye yanıtladı Bakan. "Ama majesteleri dikkatlerini koydaki korkunç felakete yönelttikleri için, bu bilginin kendilerini ilgilendirmeyeceğini düşündüm."

"Tam tersine Mösyö, tam tersine," dedi XVIII. Louis, "o olayın şimdi bizi meşgul eden bu yeni gelişmeyle doğrudan ilgisi olduğunu sanıyorum ve General Quesnel'in ölümü belki de bu büyük iç komplonun izini sürmemizi sağlayacak."

General Quesnel ismini duyan Villefort irkildi.

"Gerçekten de, majesteleri," diye karşılık verdi Bakan, "elimizdeki bütün bilgiler bu ölümün önceden sanıldığı gibi bir intiharın değil, bir cinayetin sonucunda gerçekleştiğini gösteriyor: Öğrenildiği kadarıyla General Quesnel ortadan kaybolmadan önce Bonapartçı bir kulüpten çıkmış. Aynı sabah meçhul bir adam onu görmeye gelip Saint-Jacques Caddesi'nde randevu vermiş; ne yazık ki bu yabancının çalışma odasına girdiği sırada, General'in saçını tarayan uşağı randevunun Saint-Jacques Caddesi'nde verildiğini duysa da, numarayı aklında tutamamış."

İç Güvenlik Bakanı Kral XVIII. Louis'ye bu bilgileri verirken, gözleri âdeta onun dudaklarına kenetlenen Villefort'un yüzü bir kızarıyor, bir soluyordu.

Kral ona döndü.

"Mösyö de Villefort, Zorba'nın yandaşı olduğu sanılan ama aslında bana bağlı olan General Quesnel'in, Bonapartçı bir tuzağın kurbanı olduğu konusunda benimle hemfikir misiniz?"

"Bu mümkündür majesteleri ama başka bilgi var mı?"

"Randevuyu veren adamın izi üzerindeyiz."

"İzi üzerinde misiniz?" dedi Villefort.

"Evet, uşak eşkalini verdi. Elli elli iki yaşlarında, esmer, bıyıklı, kalın kirpiklerle çevrili siyah gözleri olan bir adam, üzerinde mavi bir redingot var, yakasında subaylara verilen bir Légion d'honneur nişanı taşıyor. Dün eşkali tıpatıp anlattıklarıma uyan bir adamın peşine düşüldü ama Jussienne ve Coq-Héron caddelerinin köşesinde gözden kayboldu."

Bakan konuştukça dizlerinin çözüldüğünü hisseden Villefort bir koltuğun arkasına yaslanmıştı ama meçhul kişinin polisin elinden kurtulduğunu duyunca derin bir soluk aldı.

"Bu adamı bulacaksınız," dedi Kral Bakan'a, "çünkü tüm bilgiler, şu anda bize çok yararı dokunacak General Quesnel'in Bonapartçı olsun ya da olmasın bir cinayete kurban gittiğine işaret ediyor, suçluların acımasızca cezalandırılmasını istiyorum."

Villefort Kral'ın talimatıyla yüzüne yansıyan dehşeti gizlemek için tüm soğukkanlılığını takındı.

"Garip şey!" diye ekledi Kral öfke dolu bir jestle. "Polis bir cinayet işlendiğini söylediğinde ve ardından suçluların peşindeyiz diye eklediğinde her şeyin hallolduğunu sanıyor."

"Majestelerinin en azından bu konudaki isteğinin yerine getirileceğini umuyorum."

"Bakalım, göreceğiz, sizi fazla tutmayayım Baron. Mösyö de Villefort, bu uzun yolculuk sırasında yorulmuş

olmalısınız, gidip dinlenin. Kuşkusuz babanızın evinden geliyorsunuz?"

Villefort'un gözlerinde bir şimşek çaktı.

"Hayır majesteleri, Tournon Caddesi'ndeki Madrid Oteli'ne yerleştim."

"Ama onu gördünüz, öyle değil mi?"

"Majesteleri, önce Mösyö de Blacas'ya uğradım."

"Ama en azından onu göreceksiniz?"

"Sanmıyorum majesteleri."

"Ah! doğru ya," dedi XVIII. Louis peş peşe gelen bu soruların laf olsun diye sorulmadığını belli edercesine gülümseyerek, "Mösyö Noirtier ile aranızın açık ve bunun kraliyet davası için yeni bir fedakârlık olduğunu unutmuşum, sizi bu yüzden ödüllendirmem gerek."

"Majestelerinin bana iyi yürekli davranması tüm ihtiraslarımın ötesinde bir ödül, Kral hazretlerinden başka bir talepte bulunmayacağım."

"Önemli değil Mösyö, sizi unutmayacağız, içiniz rahat olsun; bu arada (Kral genellikle mavi giysisinde, Saint-Louis nişanının yanında, Notre Dame du Mont Carmel ve Saint-Lazare tarikatının rozetinin üzerinde taşıdığı Légion d'honneur nişanını çıkardı ve Villefort'a uzattı), şu nişanı alın."

"Majesteleri yanılıyor, bu bir asker nişanı," dedi Villefort.

"Hadi canım, Mösyö bunu alın, bir başkasını getirtecek zamanım yok. Blacas, bu beraatin Mösyö de Villefort'a teslim edildiğine tanıksınız."

Gözlerinde sevinçli bir gururdan kaynaklanan bir damla gözyaşı beliren Villefort nişanı alıp öptü.

"Peki şimdi majesteleri bana yerine getirmekle onur duyacağım hangi talimatları verecek?" diye sordu.

"Dilediğinizce dinlenin ve bana Paris'ten çok Marsilya'da yararlı olacağınızı düşünün."

"Majesteleri," dedi Villefort öne doğru eğilerek, "bir saat içinde Paris'ten ayrılmış olacağım."

"Hadi gidin Mösyö," dedi Kral, "ve sizi unutursam –kralların hafızası zayıftır– kendinizi bana hatırlatmaktan çekinmeyin... Sayın Baron, bana Savaş Bakanı'nı çağırmaları için talimat verin. Blacas, siz burada kalın."

"Ah! Mösyö," dedi İç Güvenlik Bakanı Tuileries'den çıkarken, "çok iyi bir iş başardınız, geleceğiniz güvence altında."

Mesleki kariyeri sona ermiş olan Bakan'ı selamladıktan sonra, otele dönmek için etrafta bir araba ararken, "Uzun sürecek mi acaba?" diye mırıldandı.

Villefort'un işareti üzerine rıhtımdan geçen bir araba yaklaştı. Gideceği yeri söyleyen genç adam kendini arabanın bir köşesine atıp ihtiras dolu düşlere daldı. On dakika sonra oteline döndüğünde atların iki saat içinde hazır olması talimatını verip kendisine yemek getirmelerini söyledi.

Masaya oturmak üzereyken kendinden emin ve güçlü bir elin çektiği çıngırağın sesi yankılandı: Uşak kapıyı açmaya gittiğinde Villefort bir sesin ismini telaffuz ettiğini duydu.

"Burada olduğumu kim bilebilir?" diye sordu kendi kendine genç adam.

O sırada uşak geri döndü.

"Evet, ne oldu? Kapıyı kim çaldı? Beni soran kim?"

"İsmini söylemek istemeyen bir yabancı."

"Nasıl, ismini söylemeyen bir yabancı mı? Bu yabancı benden ne istiyormuş?"

"Mösyö'yle konuşmak istiyor."

"Benimle mi?"

"Evet."

"İsmimi söyledi mi?"

"Elbette."

"Bu yabancının eşkali nasıl?"

"Mösyö, elli yaşlarında bir adam."

"Uzun mu? Kısa mı?"

"Yaklaşık Mösyö'nün boyunda."

"Esmer mi? Sarışın mı?"

"Esmer, çok esmer, saçları, gözleri, kirpikleri siyah."

"Peki nasıl giyinmiş?"

"Boynuna kadar düğmelenmiş uzun bir redingot; bir de Légion d'honneur nişanı var."

"Bu o," dedi rengi solan Villefort.

"Elbette!" dedi kapıda beliren ve eşkalini iki kez belirttiğimiz kişi. "İşte yeni âdetler; Marsilya'da oğullar babalarını bekleme odasına mı alıyorlar?"

"Baba!" diye haykırdı Villefort. "Demek yanılmamışım... siz olduğunuzdan kuşkulanıyordum."

"Ben olduğumdan kuşkulanıyorsan," dedi içeri girip, bastonunu bir köşeye, şapkasını bir sandalyenin üzerine bırakarak. "Sevgili Gérard, beni böyle bekletmenin hiç de hoş olmadığını söylememe izin ver."

"Bizi yalnız bırakın Germain," dedi Villefort.

Uşak şaşkınlığını belli eden bir yüz ifadesiyle dışarı çıktı."

XII

Baba ve Oğul

Mösyö Noirtier –içeri giren gerçekten de oydu– kapıyı kapayana kadar gözünü uşaktan ayırmadı, ardından bekleme odasından kendilerini dinleyeceğinden endişelenerek kapıyı yeniden açtı; bu önlem gereksiz değildi ve Üstat Germain'in hızla uzaklaşması, onun ilk atalarımızın işlediği günahtan muaf olmadığını kanıtlıyordu. Bunun üzerine, bekleme odasının kapısını kendisi kapayan M. Noirtier geri dönüp yatak odasının da kapısını sürgüledi ve tüm bu hareketlerini hâlâ içinden sıyrılamadığı bir şaşkınlıkla izleyen Villefort'a elini uzattı.

"Bak sen şu işe, Sevgili Gérard, buraya gelmeme pek sevinmiş görünmüyorsun, öyle mi?" dedi tasviri çok zor bir gülümsemeyle.

"Sevindim baba," dedi Villefort, "hatta çok sevindim ama beni ziyaret edeceğinizi hiç ummadığım için biraz şaşırdım."

"Ama sevgili dostum," diye karşılık verdi Mösyö Noirtier sandalyeye otururken, "sanırım benim de sizin için aynı şeyi söylemem gerek. Bana 28 Şubat'ta Marsilya'da nişanlanacağınızı bildiriyorsunuz ve 5 Mart'ta Paris'tesiniz."

"Evet baba," dedi Gérard, Mösyö Noirtier'ye yaklaşarak, "bana sitem etmeyin, buraya sizin için geldim ve bu yolculuk belki de sizin hayatınızı kurtaracak."

"Ah! Gerçekten mi?" dedi oturduğu koltuğa umursamaz bir ifadeyle yayılan Mösyö Noirtier. "Gerçekten mi? Sayın Savcı anlatsanıza, ilginç bir hikâye olmalı."

"Baba, Saint-Jacques Caddesi'ndeki Bonapartçı kulübün varlığından haberdar mısınız?"

"53 numara mı? Evet, Başkan'ın yardımcısıyım."

"Baba, soğukkanlılığınız içimi ürpertiyor."

"Ne yapmamı bekliyorsun sevgili oğlum, Montanyarlar tarafından sürgüne gönderilince, Paris'ten bir saman arabasının içinde çıkınca, Bordeaux fundalıklarında Robespierre'in hafiyeleri tarafından kovalanınca insan ister istemez zorluklara alışıyor. Devam et. Saint-Jacques Caddesi'ndeki o kulüpte neler olmuş?"

"General Quesnel oraya çağrılmış ve akşam dokuzda evinden çıktıktan sonra ertesi gün cesedi Seine Nehri'nde bulunmuş."

"Bu güzel hikâyeyi siz kim anlattı?"

"Bizzat kralın kendisi Mösyö."

"O zaman, ben de sizin hikâyenize, sizi yeni bir gelişmeden haberdar ederek karşılık vereceğim."

"Baba, sanırım bana ne söyleyeceğinizi biliyorum."

"Ah! İmparator hazretlerinin karaya çıktığını biliyor musunuz?"

"Yalvarırım, önce kendiniz, sonra da benim için sessiz olun. Evet, bundan haberim var, hatta sizden fazlasını biliyo-

rum çünkü üç gündür beynimi alev alev yakan bir düşünceyi iki yüz fersah öteye aktaramamanın öfkesiyle Marsilya'dan Paris'e kadar yolculuk ettim."

"Üç gündür mü, aklınızı mı kaçırdınız? İmparator üç gün önce yola çıkmamıştı."

"Önemli değil, planını biliyordum."

"Bunu nereden öğrendiniz?"

"Elba Adası'ndan size gönderilen bir mektup sayesinde."

"Bana mı gönderilmiş?"

"Evet, size, mektubu bir habercinin üzerinde yakaladım. Baba, bu mektup bir başkasının eline geçseydi, şu anda belki de kurşuna diziliyordunuz."

Villefort'un babası gülmeye başladı.

"Hadi canım," dedi, "sanırım Restorasyon, İmparatorluk'tan işleri hızla yoluna koymayı öğrenmiş... Kurşuna dizilmek! Sevgili oğlum, çok acele ediyorsunuz! Ya mektup nerede? Sizi onun elden ele dolaşmasından korkacağınızı bilecek kadar iyi tanıyorum."

"Bir parçasının bile geride kalması beni korkuttu, onu yaktım: çünkü o mektup sizin mahkûm edilmenize sebep olacaktı."

"Ve sizin de geleceğiniz mahvolacaktı," diye karşılık verdi Noirtier soğuk bir ifadeyle, "evet, şimdi durumu anladım ama beni koruduğunuza göre korkmama gerek yok."

"Bundan fazlasını yapıyorum Mösyö, hayatınızı kurtarıyorum."

"Vay canına! İşler giderek dramatik bir hal alıyor; açıklayın."

"Mösyö, Saint-Jacques Caddesi'ndeki o kulüpten söz ediyordum."

"Öyle görünüyor ki, sayın polis bu kulüple çok ilgileniyorlar. Neden daha iyi araştırmadılar? Meseleyi çözerlerdi."

"Çözemediler ama iz üzerindeler."

"Bunun kutsal bir deyiş olduğunu iyi bilirim. Polis failleri bulamadığında, iz üzerinde olduğunu söyler ve yönetim de,

başını öne eğip izi kaybettiklerini söyleyene kadar sakince bekler."

"Evet ama bir ceset bulundu: General öldürüldü ve dünyanın her yerinde buna bir cinayet denir."

"Cinayet mi dediniz? General'in bir cinayete kurban gittiğini kanıtlayan hiçbir şey yok: Seine'de her gün umutsuzluğa kapılıp kendini nehre atan, yüzme bilmediği için boğulan insanlar bulunur."

"Baba, General'in umutsuzluğa kapılıp kendini nehre atmadığını ve ocak ayında Seine'de yüzülmediğini çok iyi biliyorsunuz. Hayır, hayır, fazla uzatmayın, bu ölüm hak ettiği şekilde bir cinayet olarak nitelendirildi."

"Bunu kim söylüyor?"

"Bizzat Kral'ın kendisi."

"Kral! Onun siyasette cinayete yer olmadığını anlayacak kadar bilge olduğunu sanıyordum. Sizin de bildiğiniz gibi sevgili oğlum, siyasette insanlar değil düşünceler, duygular değil çıkarlar söz konusudur; siyasette bir insan öldürülmez, bir engel ortadan kaldırılır, hepsi bu. Olayların nasıl geliştiğini bilmek ister misiniz? Bunu size anlatacağım. Bize Elba Adası'ndan tavsiye edildiği için General Quesnel'e güvenilebileceği sanılıyordu, içimizden biri evine gidip onu Saint-Jacques Caddesi'ne, dostlarıyla bir araya geleceği bir toplantıya davet etti; oraya geldi ve ona Elba Adası'ndan yola çıkış, öngörülen karaya çıkış da dâhil olmak üzere tüm planlar açıklandı; ardından her şeyi dinleyip öğreneceği başka bir şey kalmadığında bize kralcı olduğunu söyledi, bunun üzerine herkes birbirine baktı; ona yemin ettirildi ama yeminini ederken Tanrı ile alay edercesine kötü niyetli davrandı, bunlara rağmen, General'in kulüpten özgürce çıkmasına izin verildi. Evine dönmediyse, ne yapılmasını bekliyorsunuz sevgili oğlum? Kulüpten çıktı, yolunu şaşırmış olmalı, hepsi bu. Cinayet! Kraliyet Savcı Yardımcısı olarak suçlamanızı böyle kanıtlara dayandırmakla beni gerçekten şaşırtıyorsu-

nuz Villefort. Siz kral hizmetinde görevinizi yaparken ve benim dostlarımdan birinin kellesini uçururken, ben size hiç, 'Oğlum, bir cinayet işlediniz!' dedim mi? Hayır, size sadece, 'Çok güzel Mösyö, mücadele ederek zafer kazandınız; yarın bunun öcü alınacak,' dedim."

"Ama, baba, dikkatli olun, alınacak bu öç çok korkunç olacak."

"Ne demek istediğinizi anlamıyorum."

"Zorba'nın dönmesine mi güveniyorsunuz?"

"Elbette."

"Yanılıyorsunuz baba, Fransa'ya girdiğinde, daha on fersah yol katedemeden takip edilecek, yırtıcı bir hayvan gibi yakalanacak."

"Sevgili dostum, İmparator şu anda Grenoble yolunda, ayın 10'unda ya da 12'sinde Lyon'da, 20'si ya da 25'inde Paris'te olacak."

"Halk ayaklanacak..."

"Önünden gitmek için."

"Yanında sadece birkaç kişi var, ona karşı ordular yollanacak."

"Başkente kadar kendisine eşlik etmek için! Gerçekten de Sevgili Gérard, siz hâlâ bir çocuksunuz; bir telgraf sayesinde karaya çıkışından üç gün sonra Zorba'nın, yanındaki birkaç kişiyle Cannes'da karaya çıktığını ve takip edildiğini haber aldığınız için elinizde yeterince bilgi olduğunu sanıyorsunuz. Ama nerede olduğu, ne yaptığı konusunda hiçbir fikriniz yok. Takip ediliyor, bildiğiniz tek şey bu. Evet, onu Paris'e kadar tek bir kurşun sıkılmadan takip edecekler."

"Grenoble ve Lyon Kral'a, ona karşı aşılmaz bir barikat oluşturacak kadar bağlı şehirlerdir."

"Grenoble ona coşkuyla kapılarını açacak, Lyon'un bütün sakinleri önünden gidecek. Elimizde sizin kadar bilgi olduğu ve bizim polisimizin sizinkinden daha iyi çalıştığı konusunda bana inanın: Bir kanıt ister misiniz? Bu yolculuğunuzu

benden gizlemek istiyordunuz, yine de buraya geldiğinizi, siz kapıyı geçtikten yarım saat sonra öğrendim; gideceğiniz yeri arabacınızdan başka kimseye söylemediniz ama ben bunu biliyordum, bunun kanıtı da tam yemeğe otururken, sizin yanınıza gelmem; çıngırağı çalın ve sofraya bir tabak daha koymalarını isteyin; akşam yemeğini birlikte yiyeceğiz."

"Gerçekten de," diye yanıtladı babasına şaşkınlıkla bakan Villefort, "gerçekten de, iyi istihbarat toplamış gibi görünüyorsunuz."

"Tanrım, bunun açıklaması çok basit; iktidarı elinde tutan sizlerin elinde sadece paranın sağladığı olanaklar var; oysa iktidarı hedefleyen bizlerin elinde bağlılığın araçları var."

"Bağlılık mı?" dedi Villefort gülümseyerek.

"Evet, bağlılık; umut eden tutku onurlu sözcüklerle böyle ifade ediliyor."

Ve Villefort'un babası oğlunun çağırmadığı uşağa haber vermek için elini çıngırağın ipine uzattığında Villefort onun kolunu tuttu.

"Bekleyin, baba, bir diyeceğim daha var."

"Söyleyin."

"Kralın polisi iyi çalışmıyorsa da, korkunç bir şey biliyor."

"Neymiş?"

"General Quesnel'in ortadan kaybolduğu gün evine gelen kişinin eşkalini."

"Ah! Becerikli polis teşkilatı bunu biliyor mu? Peki bu eşkali nasıl tarif ediyorlar?"

"Esmer tenli; saçı, favorileri, gözleri siyah, üzerinde çenesine kadar düğmelenmiş mavi bir redingot, yakasında askerlere verilen Légion d'honneur nişanı var, geniş kenarlı bir şapka takıyor ve hasırotundan bir baston taşıyor."

"Ah! Polis bunu biliyor mu? O zaman neden bu adamı yakalamıyor?"

"Çünkü dün ya da evvelsi gün Coq-Héron Caddesi'nin köşesinde izini kaybettirmiş."

"Polisinizin ahmak olduğunu söylemekte haklıymışım."

"Evet ama onu her an yakalayabilirler."

"Evet," dedi umursamadan etrafına bakınan Noirtier, "evet, o adam bu durumdan haberdar değildi ama şimdi haberdar oldu ve yüzünü, görünüşünü, giysilerini değiştirecek," dedi gülümseyerek.

Bu sözlerin ardından, ayağa kalkıp redingotunu ve kravatını çıkarttı, oğlunun tıraş malzemelerinin hazır durduğu masaya doğru yürüdü, bir ustura alıp yüzünü sabunladı ve birkaç ustalıklı el hareketiyle polisin eline önemli bir kanıt sunan tehlikeli favorilerini kesti.

Villefort hayranlıkla karışık bir korkuyla onu izliyordu.

Noirtier favorilerini kestikten sonra saçlarını farklı bir şekilde taradı; siyah kravatının yerine açık bir bavulun üstünde duran renkli bir kravat taktı; mavi ve düğmeli redingotunun yerine sırtına Villefort'un kestanerengi ve geniş yakalı redingotunu geçirdi; aynanın önünde genç adamın kenarları kıvrık şapkasını denedi, kendisine yakıştığını görünce sevindi ve bastonunu şöminenin kenarında bırakarak, zarif Savcı Yardımcısı'nın temel niteliklerinden biri olan özgürce yürüyüşünü borçlu olduğu bambu değneği havada salladı.

"Söylesene," dedi görüntüsünü böyle değiştirdikten sonra afallamış halde kendisine bakan oğluna, "polisinin artık beni tanıyabileceğini sanıyor musun?"

"Hayır, baba," diye geveledi Villefort, "en azından tanımayacağını umarım."

"Şimdi, Sevgili Gérard, bıraktığım bütün giysileri temkinle ortadan kaldıracağın konusunda sana güveniyorum."

"Ah! İçiniz rahat olsun baba."

"Evet, evet! Sanırım haklısın ve hayatımı kurtarmış olabilirsin ama canını sıkma, yakında bu yardımının karşılığını ödeyeceğim."

Villefort başını iki yana salladı.

"Bana inanmadın mı?"

"En azından yanıldığınızı umuyorum."

"Kral'ı tekrar görecek misin?"

"Belki."

"Onun gözüne bir kâhin olarak görünmek ister misin?"

"Felaketi haber veren kâhinler sarayda itibar görmezler baba."

"Evet ama günün birinde itibarları iade edilir; ikinci bir Restorasyon yaşanacağını düşün, o zaman önemli bir kişi konumuna yükseleceksin."

"Peki Kral'a ne söylemem gerek?"

"Ona şunları söyle: 'Majesteleri, Fransa'nın düzeni, şehirlerin düşünsel eğilimleri, ordunun içinde bulunduğu ruh hali konusunda sizi yanlış bilgilendiriyorlar; Paris'te Korsika Canavarı olarak adlandırdığınız, Nevers'de hâlâ Zorba olarak anılan kişiye, Lyon'da şimdiden Bonaparte, Grenoble'da ise İmparator diye hitap ediliyor. Onun kaçtığını, izinin sürüldüğünü sanıyorsunuz; o taşıdığı kartal gibi, hızla ilerliyor. Açlıktan öldüklerini, yorgunluktan tükendiklerini, safları boşaltmaya hazır olduklarını düşündüğünüz askerler yuvarlanan bir çığın etrafında toplanan kar atomları gibi çoğalıyorlar. Majesteleri, gidin; Fransa'yı gerçek sahibine, onu satın almayıp fetheden kişiye teslim edin; majesteleri, hasmınız merhamet gösterecek kadar güçlü olduğu için hayatınızın tehlikede olduğunu düşünmeden ama Saint-Louis'nin torununun hayatını Arcole'un, Marengo'nun ve Austerlitz'in kahramanına borçlu olmasının yaratacağı aşağılayıcı durumu dikkate alarak gidin.' Ona bunları söyle Gérard ya da en iyisi, ona hiçbir şey söyleme, yolculuğundan kimseye söz etme; Paris'e gelip bu yaptığınla övünme; arabana bin, buraya nasıl dörtnala geldiysen, kanatlanarak geri dön; Marsilya'ya gece saatlerinde dön; evine arka kapıdan gir ve orada uysal, mütevazı, dikkat çekmeyen, özellikle de kendi halinde bir yaşam sür çünkü bu kez yemin ederim ki, tanıdığımız düşmanlara karşı çok acımasız davranacağız. Hadi oğlum, hadi Sevgili Gérard, gidin ve babanızın öğütlerine

itaat etmenizi ya da böyle söylemesi sizin için daha hoşsa, bir dostun tavsiyelerine saygı göstermenizi dikkate alarak sizi görevinizden almayacağız. Bu durum, siyasi terazi bir gün benim değil sizin tarafınıza doğru ağır basarsa hayatımı ikinci kez kurtarmanızın bir aracı olacak. Hoşça kalın Sevgili Gérard; bir dahaki yolculuğunuzda benim evime gelin."

Ve Noirtier bu sözlerin ardından bu zorlu sohbet boyunca bir an bile kaybetmediği sükûnetiyle dışarı çıktı.

Yüzü solan ve eli ayağına dolaşan Villefort pencereye koşup perdeyi hafifçe araladı ve babasının sokakların köşesinde ve sınır taşlarının kenarında pusuya yatmış olan, belki de orada siyah favorili, mavi redingotlu, geniş şapkalı adamı yakalamak için bekleyen ve yüzlerinden alçaklık akan iki üç adamın arasından sakin ve soğukkanlı bir ifadeyle geçtiğini gördü.

Villefort, babası Bussy kavşağında gözden kaybolana kadar ayakta ve soluk soluğa kalmış bir halde bekledi. Ardından, bıraktığı giysilere ve eşyalara yöneldi, siyah kravatı ve mavi redingotu bavulunun en dibine yerleştirdi, şapkayı büküp bir dolabın altına koydu, bastonu üç parça halinde kırıp ateşe attı, bir yolculuk kasketi taktı, uşağını çağırdı, kendisine yöneltmek istediği onlarca soruyu bir bakışıyla engelledi, hesabını ödedi, atları koşulmuş hazır bekleyen arabasına atladı, Lyon'da Bonaparte'ın Grenoble'e girdiğini öğrendi ve yol boyunca süren bir huzursuzluğun ortasında, ihtiraslarla ve ilk itibara kavuşmalarla birlikte yüreğe yerleşen endişeli kendinden geçişlerin pençesinde Marsilya'ya vardı.

III

Yüz Gün

Mösyö Noirtier iyi bir kâhindi ve olaylar söylediği gibi hızla gelişti. Elba Adası'ndan bu garip, mucizevi, tarihte eşi-

ne rastlanmamış ve gelecekte de muhtemelen gerçekleşmeyecek geri dönüşü herkes bilir.

Bu sert darbeyi güçsüzce engellemeye çalışan XVIII. Louis insanlara olan azıcık güvenini de şimdi yaşanan gelişmelerle yitirmişti. Kendisi tarafından henüz yeni inşa edilmiş krallık ya da daha doğrusu monarşi hâlâ sağlam olmayan temelleri üzerinde titredi ve İmparator'un bir hamlesi eski önyargıların ve yeni düşüncelerin biçimsiz bir karmaşasını içeren bu yapının tamamen çökmesine yetti. Villefort'a Kral'dan o dönem için gereksiz, hatta tehlikeli bir minnet duygusu ve Mösyö de Blacas'nın Kral'ın talimatı üzerine özenle gönderdiği beraat belgesine rağmen temkinli davranarak kimseye göstermediği o Légion d'honneur nişanı kaldı.

Göze aldığı tehlikeler ve sunduğu hizmetler sayesinde Yüz Gün boyunca büyük itibar kazanan Noirtier'nin himayesi olmasa, Napoléon kuşkusuz Villefort'u görevinden alacaktı. Böylece 93'ün Jironden'i ve 1806'nın senatörü, söz verdiği gibi, daha önce kendisini koruyanı korumuş oldu.

Bu yüzden, bir kez daha yıkılacağının öngörülmesi hiç de zor olmayan bu İkinci İmparatorluk Dönemi boyunca, Villefort'un tüm gücü Dantès'in açığa vurmaya hazır olduğu sırrın üzerini örtmekle sınırlı kaldı.

Sadece Bonapartçılığa mesafeli yaklaştığından kuşkulanılan Başsavcı görevden alındı.

Bu arada, imparatorluk iktidarı henüz yeni kurulurken, yani İmparator, XVIII. Louis'nin terk ettiği Tuileries'ye henüz yeni yerleşip, okuyucularımızı Villefort'un ardından içine soktuğumuz ve ceviz masasının üzerinde XVIII. Louis'nin hâlâ açık ve yarısına kadar dolu enfiye kutusunun durduğu o küçük çalışma odasından çok sayıda ve birbirleriyle pek de uyuşmayan talimatlar gönderirken, Marsilya üst düzey görevlilerin tutumlarına rağmen, içinde Güney'de hiçbir zaman yeterince bastırılamayan iç savaşın meşalelerinin tutuştuğunu hissetmeye başladı; misillemelerin, kuşatıldıkları için evlerine

kapanmış kralcıların aşağılanmasından öteye gitmesine ve dışarı çıkmaya cesaret edenlerin linç edilmesine az kalmıştı.

Halkın içinden geldiğini söylediğimiz ve düşüncelerinde çok doğal değişimler yaşayan saygın armatör, tıpkı ticari servetlerini zaman içinde ve çaba harcayarak kazanmış olanlar gibi temkinli ve biraz çekingen bir adam olduğu ve onu ılımlı gören ateşli Bonapartçılar kadar öne çıkamadığı için, kendini çok güçlü olmasa da, bir talep için, kolayca tahmin edilebileceği gibi Dantès'le ilgili bir talep için sesini yükseltecek konumda hissediyordu.

Üstü iktidardan düşse de görevinde kalan Villefort'un kararlaştırılmış evliliği daha mutlu dönemlere ertelenmişti. İmparator tahtını korursa, Gérard'ın başka biriyle evlenmesi gerekecekti ve babası ona yeni bir eş bulma görevini üstlenmişti; ikinci bir Restorasyon XVIII. Louis'yi yeniden tahta çıkarırsa, kendisinin ve Mösyö de Saint-Méran'ın saygınlığı artacak ve evlilik her zamankinden daha münasip olacaktı.

Kraliyet Savcı Yardımcısı'nın geçici olarak Başsavcılık görevini üstlendiği o dönemde, bir sabah kapısı açıldı ve kendisine Mösyö Morrel'in geldiği haber verildi.

Bir başkası olsa, hemen armatörü içeri alacak ve bu aceleciğiyle güçsüzlüğünü belli etmiş olacaktı ama Villefort her konuda, tecrübelerine olmasa da, içgüdülerine göre hareket eden kavrayışlı bir adamdı. Yanında kimse olmasa bile, bir Kraliyet Başsavcısı'nın alışkanlığı olduğu üzere sıradan bir nedenden dolayı, Morrel'i Restorasyon'da olduğu gibi bekleme odasında bekletti; sonra, farklı görüşlerdeki iki üç gazeteye göz attığı on beş dakikanın ardından armatörün içeri alınması talimatını verdi.

Mösyö Morrel, Villefort'u umudunu kaybetmiş bir halde bulacağını sanıyordu ama onun kendisini altı hafta önceki gibi sakin, ciddi bir ifadeyle ve eğitimli insan ile sıradan insan arasındaki engellerin en aşılmazı olan soğuk bir nezaketle karşıladığını gördü.

Villefort'un bürosuna, kendisini gördüğünde titreyeceğini düşünerek girmişti ve Savcı'yı kendisine dirsekleriyle çalışma masasına abanmış, sorgulayıcı bir ifadeyle bakarken görünce tam tersine titreyen kendisi oldu.

Kapıda dururken, Villefort ona kendisini tanımakta güçlük çekermişçesine baktı. Nihayet, saygın armatörün, şapkasını ellerinin arasında evirip çevirdiği birkaç saniyelik gözlemden ve sessizlikten sonra, "Mösyö Morrel değil mi?" dedi Villefort.

"Evet Mösyö, benim."

"Yaklaşın," diye ekledi eliyle himaye edici bir işaret yaparak, "ve ziyaretinizin onurunu neye borçlu olduğumu söyleyin."

"Bu ziyaretin nedeniyle ilgili bir tahmininiz yok mu?"

"Kesinlikle hayır; yine de bu durum yetki alanımdaki bir konu ise sizin için elimden geleni yapmama engel değil."

"Konu tamamen sizinle ilgili Mösyö."

"O zaman anlatın."

"Mösyö," diye devam etti, konuştukça kendine güveni gelen ve durumun netliğine ve davasında haklı olduğuna inancıyla kendinden daha emin bir tavır takınan armatör, "Majesteleri İmparator'un karaya çıkışının öğrenilmesinden birkaç gün önce, gemimde ikinci kaptan olarak çalışan bahtsız bir genç denizciye karşı hoşgörülü davranmanız için sizinle görüşmeye geldiğimi hatırlarsınız; Elba Adası'yla ilişkileri yüzünden suçlanmıştı: o dönemde bir suç anlamına gelen bu ilişkiler artık bugün bir bağlılığın belirtisi olarak görülüyor. O zamanlar XVIII. Louis'ye hizmet ediyordunuz, görevinizin gereği olmasına rağmen onu kollamadınız Mösyö. Bugünse Napoléon'a hizmet ediyorsunuz ve yine göreviniz gereği onu korumalısınız. Size ona ne olduğunu sormak için geldim."

Villefort kendine hâkim olmak için büyük bir çaba harcadı.

"Bana bu adamın ismini söyleme lütfunda bulunur musunuz?" diye sordu.

"Edmond Dantès."

Villefort yüzüne karşı bu ismin telaffuz edilmesi yerine, bir düelloda yirmi beş adım ötesindeki rakibinin mermisiyle karşı karşıya kalmayı tercih ederdi; yine de hiç istifini bozmadı. "Böylece, kimse beni tamamen şahsi bir mesele yüzünden o genç adamı tutuklattığım için suçlayamaz," dedi kendi kendine.

"Dantès?" diye tekrarladı. "Edmond Dantès demiştiniz, değil mi?"

"Evet Mösyö."

Villefort yanındaki evrak dolabındaki kalın bir kayıt defterini açtı, hızla bir masaya yöneldi, dosyaları karıştırdı ve armatöre dönüp en doğal haliyle, "Yanılmadığınızdan emin misiniz Mösyö?" diye sordu.

Morrel daha ince düşünceli ve bu konu hakkında daha ayrıntılı bilgiye sahip bir adam olsaydı, Kraliyet Savcı Yardımcısı'nın kendi yetki alanıyla hiç ilgisi olmayan bir konuda kendisine yanıt vermeye tenezzül etmesini garip bulur ve kendisini neden tutuklama sicil odasına, hapishane müdürlerine, bölge valilerine göndermediğini sorardı. Ama Villefort'un yüzünde bir korku ifadesi bulmak için boş yere uğraşan Morrel onun korkmadığını, alçakgönüllü davrandığını sandı: Villefort'un sergilediği bu tavır başarılı olmuştu.

"Hayır Mösyö, yanılmıyorum; zaten zavallı çocuğu on yıldır tanıyorum, dört yıldır da yanımda çalışıyor. Altı hafta önce, bugün olduğu gibi zavallı çocuk için hoşgörülü davranmanızı rica etmeye geldiğimi, beni hoşnutsuz bir ifadeyle, hatta oldukça kötü karşıladığınızı hatırlamıyor musunuz? Ah! Kralcılar o zamanlar Bonapartçılara karşı nasıl da acımasız davranıyorlardı!"

"Mösyö," diye karşılık verdi, her zamanki soğukkanlılığı ve atılganlığıyla bu darbeyi savuşturmak isteyen Villefort. "Bourbonların sadece tahtın meşru mirasçıları değil, ulusun seçilmişleri olduğuna inandığım zamanlar kralcıydım ama

tanık olduğumuz o mucizevi dönüş bana yanıldığımı kanıtladı. Napoléon'un dehası üstün geldi: Meşru hükümdar sevilen hükümdardır."

"Nihayet!" diye haykırdı Morrel tüm içtenliğiyle. "Böyle konuşarak beni mutlu ediyorsunuz, Edmond'un kaderi için umutlanmaya başlıyorum."

"Biraz bekleyin," dedi yeni bir sicil defterini karıştıran Villefort, "tamam, bir Katalan kızıyla evlenecek olan bir denizciydi, değil mi? Evet, evet. Şimdi hatırladım, olay çok ciddiydi."

"Nasıl ciddi?"

"Bildiğiniz gibi benim yanımdan ayrıldıktan sonra Adalet Sarayı'ndaki nezarethaneye götürüldü."

"Evet, devam edin?"

"Paris'e raporumu yazdım, üzerinde bulunan kâğıtları gönderdim. Ne yapmamı beklersiniz, bu benim görevimdi... Tutuklu yakalandıktan bir hafta sonra nakledilmiş."

"Nakil mi edilmiş?" diye haykırdı Morrel. "Ama zavallı çocuğa ne yapmış olabilirler?"

"Ah! Sakin olun. Fenestrelle'e, Pignerol'a, Sainte-Marguerite adalarına nakledilmiştir, buna idari dilde yer değiştirme denir; bir gün gemisinin kumandasını almak için geri döndüğünü göreceksiniz."

"Ne zaman isterse gelsin, yeri hazır. Ama neden hâlâ dönmedi? Bonapartçı adaletin ilk işinin kraliyet adaletinin hapsettiği insanların özgürlüklerine kavuşmasını sağlamak olduğunu düşünüyorum."

"İyice düşünmeden kimseyi suçlamayın sevgili Mösyö Morrel," diye yanıtladı Villefort, "her konuda yasalara uygun bir şekilde hareket edilmeli. Tutuklama emri yukarıdan geldi, serbest bırakılma emri de yukarıdan gelmeli. Oysa, Napoléon geri döneli ancak on beş gün oldu; kararların yürürlükten kaldırılmasıyla ilgili mektuplar henüz yeni gönderilmiş olmalı."

"Ama, şu an iktidarda olduğumuza göre formaliteleri hızlandırmanın bir yolu yok mu? Nüfuz sahibi dostlarım var, kararın kaldırılmasını isteyebilirim."

"Tutuklama kararı yok."

"Peki tutuklama tezkeresi?"

"Siyasette tutuklama tezkeresi olmaz; bazen hükümetler bir insanı hiç iz bırakmadan yok etmek isterler; tutuklama tezkeresi araştırmalara rehberlik edebilir."

"Belki Bourbonlar döneminde böyleydi ama şimdi..."

"Bu kural her zaman geçerlidir sevgili Mösyö Morrel; iktidarlar birbirlerini izler ve birbirlerine benzer; XIV. Louis dönemindeki ceza sistemi bugün Bastille'de hâlâ geçerli. İmparator hapishanelerin yönetmeliği konusunda her zaman Büyük Kral'dan daha disiplinli davranmıştır ve sicil defterlerinde adı geçmeyen tutukluların sayısı çok fazladır."

Bunca iyi niyet Morrel'in doğru sandığı gerçeklerle ilgili düşüncelerini değiştirdi, artık hiç kuşkulanmıyordu.

"Ama Mösyö de Villefort, bana zavallı Dantès'in bir an önce geri dönmesi için nasıl bir tavsiyede bulunabilirsiniz?"

"Tek bir çözüm yolu var Mösyö, Adalet Bakanı'na bir dilekçe yazın."

"Ah! Mösyö, dilekçelerin ne işe yaradığını biliyoruz, Bakan her gün eline geçen iki yüz dilekçeden sadece üç dört tanesini okur."

"Evet ama Bakan, benim doğrudan gönderdiğim, kenarına not düştüğüm bir dilekçeyi okuyacaktır."

"Peki siz bu dilekçenin Bakan'a ulaşması sorumluluğunu üstleniyor musunuz?"

"Büyük bir memnuniyetle. Dantès o zamanlar suçlu olabilirdi ama bugün masum, bir zamanlar onu hapse atmak nasıl görevim idiyse, şimdi onun serbest bırakılmasını sağlamak da öyle görevim."

Böylece Villefort pek muhtemel olmasa da mümkün görünen bir soruşturma tehlikesinin önünü kesiyordu.

"Peki Bakan'a nasıl dilekçe yazılıyor?"

"Şuraya oturun Mösyö Morrel," dedi koltuğunu armatöre bırakarak; size ne yazacağınızı söyleyeceğim."

"Bana böyle bir iyilikte bulunacak mısınız?"

"Elbette. Zaman kaybetmeyelim, zaten şimdiden çok zaman kaybettik."

"Evet Mösyö, bekleyen, acı çeken ve belki de umutsuzluğa kapılan zavallı çocuğu düşünelim."

Villefort, yaşadığı karanlıkta ve sessizlikte lanetlediği o mahkûmun düşüncesiyle titredi ama artık geri adım atamayacak kadar ileri gitmişti: Dantès onun ihtirasının çarkları arasında parçalanmalıydı.

"Bekliyorum Mösyö," dedi eline bir tüy alıp Villefort'un koltuğuna oturan armatör.

Bunun üzerine Villefort, hiç kuşkusuz olağanüstü bir hedef için çalışan Dantès'in yurtseverliğini ve Bonapartçı davaya verdiği hizmetleri abartan bir dilekçe yazdırdı; bu dilekçeye göre Dantès, Napoléon'un dönüşünde en aktif rol oynayan ajanlardan biri haline gelmişti; Bakan böyle bir yazıyı okuyunca, adalet henüz görevini yerine getirmediyse, hemen adaleti yerine getirecekti.

Villefort yazdırdığı dilekçeyi yüksek sesle bir daha okudu.

"İşte bu," dedi, "şimdi bana güvenebilirsiniz."

"Dilekçe kısa süre içinde gönderilecek mi?

"Hemen bugün."

"Not ekleyecek misiniz?"

"Elimden gelen en mükemmel not Mösyö, bu dilekçede yazdıklarınızı doğrulamak."

Ve yerine oturan Villefort dilekçenin bir köşesine, yazılanların kendisi tarafından da onaylandığını kaydetti.

"Şimdi Mösyö, ne yapmak gerek?" diye sordu Morrel.

"Beklemek," diye yanıtladı Villefort, "tüm sorumluluğu üzerime alıyorum."

Bu güvenceyle umutlanan Morrel, bu davranışından çok etkilendiği Savcı Yardımcısı'nın yanından ayrılıp Dantès'in

yaşlı babasına oğlunu yeniden görmekte gecikmeyeceğini haber vermeye gitti.

Villefort'a gelince, Avrupa'nın durumunun ve olayların gidişatının tahmin edilmesini sağladığı İkinci Restorasyon'u öngörerek, şu an Dantès'i kurtaracak ama gelecekte kendisini mahvedecek olan dilekçeyi Paris'e göndermek yerine özenle sakladı.

Böylece, zindanının derinliklerinde kaybolup giden ve tutukluluğu devam eden Dantès, XVIII. Louis'nin tahttan düşüşünün ürkütücü gürültüsünü ve İmparatorluk'un yıkılışının ondan daha da korkunç olan gümbürtüsünü hiç duymadı.

Ama Villefort keskin gözleriyle her şeyi izlemiş, tetikteki kulaklarıyla her şeyi duymuştu. Morrel, İmparatorluk'un "Yüz Gün" olarak adlandırılan bu kısa döneminde, Dantès'in özgürlüğünü ısrarla talep etmek için iki kez onun yanına gelmiş ve Villefort her seferinde umutlar ve sözler vererek onu sakinleştirmişti; nihayet Waterloo'dan sonra Morrel bir daha Villefort'un bürosuna uğramadı; armatör, bir insan olarak genç dostu için elinden gelen her şeyi yapmıştı; İkinci Restorasyon Dönemi'nde yeni girişimlerde bulunmak kendisini gereksiz yere tehlikeye atmak anlamına gelecekti.

XVIII. Louis yeniden tahta çıktı. Marsilya'daki anıları vicdan azabına dönüşen Villefort boş bulunan Toulouse Kraliyet Savcılığı için başvurdu ve bu talebi yerine getirildi. Yeni görevine başladıktan on beş gün sonra, babası sarayda her zamankinden çok itibar gören Matmazel Renée de Saint-Méran'la evlendi.

İşte, Dantès Yüz Gün boyunca ve Waterloo'dan sonra, insanlar tarafından olmasa da Tanrı tarafından unutulmuş bir halde sürgülerin arkasında böyle kaldı.

Napoléon'un Fransa'ya geri döndüğünü gören Danglars, Dantès'e indirdiği darbenin ne kadar etkili olduğunu anlamıştı: ihbar pusulası tam hedefine ulaşmış ve bir suç işlemek için yeterli kavrayışa, günlük yaşamlarını sürdürmeye yete-

cek ortalama bir zekâya sahip tüm insanlar gibi bu garip tesadüfü *Tanrı'nın bir buyruğu* olarak yorumlamıştı.

Ama Paris'e giren Napoléon'un buyurgan ve güçlü sesi yeniden yankılandığında, karşısında her an, her şeyi bilen, intikamını acı bir şekilde alacak olan tehditkâr Dantès'i görmenin korkusunu yaşayan Danglars, Mösyö Morrel'e gemideki görevinden ayrılmak istediğini bildirdi. Mart sonunda, yani Napoléon'un Tuileries'ye gelişinden on on iki gün sonra, armatörün tavsiyesiyle muhasebe memuru olarak çalışmak üzere İspanyol bir tüccarın yanında işe girdi ve Madrid'e gittikten sonra kendisinden bir daha haber alınamadı.

Fernand ise olan bitenlerden hiçbir şey anlamadı. Dantès ortada yoktu, zaten bundan başka bir şey istemiyordu. Edmond'un başına neler gelmişti? Bunu öğrenmek için hiç çaba harcamadı. Sadece onun yokluğunda, zihnini, kâh Mercedes'in kafasını Dantès'in bu şekilde ortadan kaybolmasının nedenleri konusunda karıştırmaya kâh da onunla birlikte başka bir yere göç etmek için planlar yapmaya yordu. Bazen yaşamının en karamsar saatlerinde hem Marsilya'nın hem Katalan mahallesinin görülebildiği Pharo Burnu'nda oturuyor, yırtıcı bir av kuşu gibi hüzünlü bir ifadeyle ve hiç kımıldamadan, kendisi için de acımasız bir intikamın habercisi haline gelen yakışıklı genç adamın, başı dimdik ve özgür adımlarla bu iki yoldan birinden geri döndüğünü görür gibi oluyordu. Fernand'ın kararı kesindi: Kendi kendine, eğer o gün gelirse, bir tüfek kurşunuyla Dantès'in beynini dağıtacağını, ardından da cinayetini taçlandırmak için intihar edeceğini söylüyordu. Ama Fernand yanılıyordu: Hâlâ umut besleyen bir adam kendini asla öldürmezdi.

O sırada, onca kederli çırpınış içindeki İmparator'un son bir asker toplama talimatıyla, eli silah tutan herkes Fransa'dan ayrıldı ve rakibinin, kendi yokluğunda geri dönüp sevdiği kızla evleneceği gibi kasvetli ve korkunç bir düşüncenin beynini kemirdiği Fernand da, İmparator'un yan-

kılanan sesini duyarak kulübesinden ve Mercedes'ten ayrılıp herkes gibi orduya katıldı.

Fernand kendini öldürecek olsa, bunu Mercedes'ten ayrılırken yapardı.

Mercedes'in bahtsızlığına üzülürmüş gibi yapması, ona gösterdiği yakınlık, en küçük arzusunu hemen yerine getirmek için harcadığı çaba, fedakârlıkların cömert yüreklerde göstereceği etkiyi yaratmıştı: Mercedes, Fernand'ı her zaman dostça sevmişti ama şimdi bu dostluk ona karşı yeni bir duyguya, minnete dönüşmüştü.

"Kardeşim," dedi asker heybesini genç Katalan'ın omzuna asarken, "kardeşim, tek dostum, sizi öldürmelerine izin vermeyin, sizin yokluğunuzda ağlayacağım ve tek başıma kalacağım bu dünyada beni yalnız bırakmayın."

Yola çıkarken söylediği bu sözler Fernand'a biraz umut verdi. Dantès geri dönmezse, belki de Mercedes günün birinde kendisinin olacaktı.

Mercedes kendisine hiçbir zaman bu kadar çorak görünmemiş o boş arazide, karşısında ufka dek uçsuz bucaksız uzanan denizle baş başa kaldı. Kederli hikâyesi bize anlatılan o çılgın kadın gibi, gözlerindeki yaşlarla küçük Katalan mahallesinin etrafında dolaştığı görülüyordu. Kâh Güney'in kızgın güneşinin altında, bir heykel gibi ayakta hiç kımıldamadan, hiç ses çıkarmadan durup Marsilya'ya bakıyor, kâh da deniz kenarına oturup denizin kendi kederi gibi sonsuza dek uzanan iniltilerini dinlerken, suya doğru eğilmenin, kendini öylece önünde açılan dipsiz uçuruma bırakmanın, sulara gömülmenin, umutsuz bir bekleyişin peş peşe sunduğu acımasız seçeneklere katlanmaktan daha hayırlı olup olmayacağını düşünüyordu.

Mercedes bu düşüncesini gerçekleştirecek ölçüde cesurdu ama din yardımına koşup onu bu intihardan kurtardı.

Fernand gibi askere çağrılan Caderousse, genç Katalan'dan sekiz yaş büyük ve evli olduğu için üçüncü birlikte ve geri hizmette yer almıştı.

Sadece umutla ayakta durabilen yaşlı Dantès, İmparator'un düşüşüyle umudunu kaybetmişti.

Oğlundan ayrıldıktan günü gününe beş ay sonra ve neredeyse tutuklandığı saatte, Mercedes'in kolları arasında son nefesini verdi.

Tüm cenaze masraflarını üstlenen Mösyö Morrel, yaşlı adamın hastalığı sırasında aldığı borçları da ödedi.

Bu şekilde davranmak iyi niyetlilikten fazlasını, cesareti gerektiriyordu. Güney alevler içindeydi ve ölüm döşeğinde bile olsa, Dantès gibi tehlikeli bir Bonapartçının babasına destek olmak bir suçtu.

XIV

Öfkeli Mahkûm ve Deli Mahkûm

XVIII. Louis'nin yeniden tahta çıkmasından yaklaşık bir yıl sonra, Hapishaneler Genel Müfettişi teftişe geldi.

Dantès, hücresinin derinliklerinden yukarıda büyük gümbürtülere, gıcırtılara neden olan ama aşağıdan, gecenin sessizliğinde ağını ören örümceği, zindanın tavanında oluşması bir saat süren su damlasının periyodik düşüşünü dinlemeye alışkın bir mahkûmunkinden başka bir kulağın kolayca algılayamayacağı o hazırlık gürültülerini duyuyordu.

Canlılar dünyasında alışılmadık bir şeyler olduğunu tahmin etti: bir mezarda, kendisini ölü kabul edecek kadar uzun süredir yaşıyordu.

Gerçekten de, Müfettiş peş peşe odaları, hücreleri, zindanları geziyordu. Birçok mahkûm sorgulandı: Bunlar, uysallıkları ya da ahmaklıkları sayesinde yönetimin iyi niyetle yaklaştığı mahkûmlardı; Müfettiş yemekleri nasıl bulduklarını ve kendisinden talep edecekleri bir şey olup olmadığını sordu. Hepsi birden yemeklerin iğrenç olduğunu ve özgürlüklerini talep ettiklerini söylediler.

Bunun üzerine Müfettiş onlara söyleyecekleri başka bir şey olup olmadığını sordu.

Başlarını iki yana salladılar. Mahkûmlar özgürlükten başka ne isteyebilirdi ki?

Müfettiş gülümseyerek arkasını dönüp Hapishane Müdürü'ne, "Bize bu hiçbir işe yaramayan teftişleri neden yaptırdıklarını anlamıyorum," dedi. "Bir mahkûmu görmek yüzlercesini görmekle, bir mahkûmu dinlemek binlercesini dinlemekle aynı şey; hep aynı cevaplar: yemekler kötü ve masumlar. Başka mahkûm var mı?"

"Evet, zindana attığımız tehlikeli ya da deli mahkûmlarımız da var."

"Tamam," dedi Müfettiş derin bir bezginlikle, "görevimizi hakkıyla yerine getirelim; zindanlara inelim."

"Bekleyin," dedi Müdür, "en azından iki asker çağıralım; mahkûmlar bazen yaşamdan bezdikleri ve idam cezasına çarptırılmaları için umutsuzca girişimlerde bulunuyorlar: Bu girişimlerden birinin mağduru olabilirsiniz."

"O zaman önlemlerinizi alın," dedi Müfettiş.

Gerçekten de, iki askerin çağrılması üzerine, sadece böyle bir yerden geçen birinin bile görme, koklama duyularını zedeleyecek, soluk almasını güçleştirecek ölçüde pis kokan, iğrenç, küflenmiş bir merdivenden aşağı inmeye başladılar.

"Ah!" dedi Müfettiş merdivenin ortasına geldiğinde. "Böyle bir yerde kim yaşayabilir?"

"Bize özellikle her çılgınlığı yapabileceği söylenen en tehlikeli komploculardan biri."

"Yalnız mı?"

"Elbette."

"Ne zamandır burada?"

"Yaklaşık bir yıldır."

"Hapse girdiğinden beri burada mı kalıyor?"

"Hayır Mösyö, kendisine yemeğini getiren gardiyanı öldürmek istedikten sonra."

"Gardiyanı öldürmek mi istedi?"

"Evet Mösyö, bizi bu konuda kendisi de aydınlatabilir, öyle değil mi Antoine?" diye sordu Müdür.

"Evet, beni bir şekilde öldürmek istedi."

"Ah şuraya bakın! Adam deli mi?"

"Daha beteri," dedi gardiyan, "o bir iblis."

"Hakkında şikâyette bulunmamı ister misiniz?" diye sordu Müfettiş Müdür'e.

"Gereği yok Mösyö, bu şekilde cezasını fazlasıyla çekiyor zaten, neredeyse delirmek üzere ve gözlemlerimizden edindiğimiz deneyimlere göre, bir yıl geçmeden aklını tamamen kaçıracak."

"İnanın, bu onun için daha hayırlı olur," dedi Müfettiş, "tamamen delirdiğinde daha az acı çeker."

Görüldüğü gibi bu Müfettiş yüreği insanlıkla dolu bir adamdı ve yerine getirdiği insansever görevine layıktı.

"Haklısınız Mösyö," dedi Müdür, "ve düşünceniz bu konu üzerinde derin incelemelerde bulunduğunuzu kanıtlıyor. Ayrıca bundan yirmi ayak[16] ötede, başka bir merdivenle inilen bir zindanda İtalya'da eski bir örgüt lideri olan yaşlı bir rahibimiz var. Buraya 1811'de geldi, 1813 yılının sonlarına doğru aklını kaybetti ve o zamandan beri fiziksel olarak tanınmaz hale geldi: Ağlıyordu, artık gülüyor, zayıflıyordu, artık kilo alıyor. Bunun yerine onu görmek ister misiniz? Çılgınlığı eğlendiricidir, sizin canınızı hiç sıkmayacak."

"İkisini de göreceğim; görevimi tam anlamıyla yerine getirmeliyim," diye yanıtladı Müfettiş.

İlk teftişini yapan Müfettiş üstlerinin kendisi hakkında olumlu düşünmelerini istiyordu.

"Önce buraya girelim," diye ekledi.

"Memnuniyetle," diye karşılık verdi Müdür.

Ve gardiyana kapıyı açmasını işaret etti.

Zindanının, parmaklıklı dar bir hava deliğinin arasından sızan incecik ışık huzmelerini tasvir edilemez bir mutluluk-

16 Yaklaşık otuz santimlik uzunluk ölçüsü.

la seyrettiği köşesinde diz çökmüş halde duran Dantès, ağır kilitlerin gıcırtısını, eksenleri üzerinde dönen paslı zıvanaların gürültüsünü duyduğunda başını kaldırdı. İki askerin eşliğinde içeri giren, yüzü iki gardiyanın meşalesiyle aydınlanan ve Müdür'ün şapkası elinde yanında durduğu meçhul bir adamın görüntüsü karşısında neler olup bittiğini tahmin eden Dantès, nihayet üst düzey bir yetkiliye yakarma fırsatını bulduğunu düşünerek, ellerini kavuşturmuş bir halde öne doğru bir hamle yaptı.

Mahkûmun kötü bir niyetle Müfettiş'in üzerine atıldığını zanneden iki asker hemen süngülerini çaprazladılar.

Müfettiş de geriye doğru bir adım attı.

Dantès kendisini korkulacak bir adam olarak tanıttıklarını anladı.

Bunun üzerine, bakışlarında bir insan yüreğinin barındıracağı tüm alçakgönüllülüğü ve iyi niyetliliği yoğunlaştırarak, oradakileri şaşırtan sofuca bir hitabetle derdini anlatarak ziyaretçisinin ruhunu etkilemeyi denedi.

Dantès'in konuşmasını sonuna kadar dinleyen Müfettiş Müdür'e döndü:

"Dine dönecek," dedi alçak sesle, "şimdiden en insani duyguları beslemeye başlamış. Korkunun üzerinde yarattığı etkiye dikkat edin; süngüler karşısında geriledi; oysa bir deli hiçbir şey karşısında geri adım atmaz: Charenton'da bu konu üzerinde çok ilginç araştırmalar yaptım."

Ardından mahkûma döndü.

"Özetle, benden ne istiyorsunuz?" diye sordu.

"Hangi suçu işlediğimi öğrenmeyi, yargıçlar önünde yargılanmayı, davam hakkında bilgi sahibi olmayı, nihayet suçluysam kurşuna dizilmeyi, masumsam serbest bırakılmayı istiyorum."

"Yemekleriniz iyi mi?" diye sordu Müfettiş.

"Evet, sanırım öyle, bu konuda pek fazla bilgim yok. Ama bu önemli değil; sadece benim gibi bahtsız bir mahkûm

için değil, adaleti yerine getiren görevliler için, dahası bize hükmeden kral için önemli olması gerekenin, bir masumun alçakça bir ihbarın kurbanı olmaması ve cellatlarına lanetler okuyarak zindanda ölmemesi olduğunu düşünüyorum."

"Bugün çok alçakgönüllüsünüz," dedi Müdür, "her zaman böyle davranmıyordunuz. Gardiyanınızı öldürmeye kalkıştığınız gün, sevgili dostum, çok daha farklı bir üslupla konuşuyordunuz."

"Bu doğru Mösyö," dedi Dantès, "ve bana karşı her zaman iyi davranan bu adamdan tüm alçakgönüllülüğümle özür diliyorum... Ama ne yapmamı bekliyordunuz ki? Çılgına dönmüş, öfkelenmiştim."

"Artık öyle değil misiniz?"

"Hayır Mösyö çünkü mahpusluk belimi büktü, beni ezip mahvetti... Çok uzun süredir buradayım!"

"Çok uzun süredir, öyle mi? Peki ne zaman tutuklandınız?" diye sordu Müfettiş.

"28 Şubat 1815 günü, öğleden sonra ikide."

Müfettiş hesapladı.

"Bugün 30 Temmuz 1816, ne söylediğinizi biliyor musunuz? Tutuklanmanızın üzerinden sadece on yedi ay geçmiş."

"On yedi ay!" dedi Dantès. "Ah! Mösyö, benim gibi mutluluğa erişmek, sevdiği kadınla evlenmek üzere olan, benim gibi önünde onurlu bir mesleki geleceğin açıldığını gören ve şu an her şeyini kaybetmiş bulunan, en güzel gün ışığının ortasından gecenin en derin karanlığına düşen, geleceğinin mahvolduğunu hisseden, sevdiği kişinin kendisini hâlâ sevip sevmediğinden, yaşlı babasının yaşayıp yaşamadığından haberdar olmayan bir adam için on yedi ayın on yedi yıla, on yedi yüzyıla bedel olduğunu bilmiyorsunuz. Deniz havasına, gemiciliğin özgürlüğüne, ufka, enginliğe, sonsuzluğa alışmış bir adam için on yedi ay hapis! Mösyö, on yedi ay hapis insan dilinin en iğrenç sözcüklerle ifade edebileceği tüm suçların hak ettiği cezadan daha ağırdır. Bana merha-

met edin Mösyö, sizden bana hoşgörülü davranmanızı değil, gerekeni yapmanızı talep ediyorum, bağışlanmak değil yargılanmak, sadece yargıçların önüne çıkmak istiyorum, bir sanığın yargılanma isteği geri çevrilemez."

"Tamam," dedi Müfettiş, "bakacağız."

Ardından Müdür'e dönerek:

"Gerçekten de, bu zavallı adam bende merhamet duyguları uyandırdı. Yukarı çıktığımızda bana sicil kaydını göstereceksiniz."

"Elbette," dedi Müdür, "ama sanırım sadece onun hakkında yazılmış korkunç suçlamaları göreceksiniz."

"Mösyö," diye devam etti Dantès, "beni buradan kendi yetkinizi kullanarak çıkaramayacağınızı biliyorum ama talebimi mahkemeye iletebilirsiniz, bir soruşturma başlatıp beni yargının önüne çıkarabilirsiniz, tek istediğim bu; ne suç işlediğimi, hangi cezaya mahkûm edildiğimi bilmem gerek çünkü, gördüğünüz gibi belirsizlik tüm işkencelerin en kötüsü."

"Devam edin," dedi Müdür.

"Mösyö," diye haykırdı Dantès, "sesinizin tonundan duygulandığınızı anlıyorum. Mösyö, bana umut besleyebileceğimi söyleyin."

"Size bunu söyleyemem, size sadece dosyanızı inceleyeceğim konusunda söz verebilirim."

"Ah! Mösyö, o zaman, serbest kaldım, kurtuldum demektir."

"Sizi kim tutukladı?"

"Mösyö de Villefort. Onu görüp onunla konuşun."

"Mösyö de Villefort bir yıldır Touluse'da, Marsilya'da değil."

"Ah! İşte bu beni hiç şaşırtmadı," diye mırıldandı Dantès: "Tek koruyucum uzaklara gitti."

"Mösyö de Villefort'un size kin duyması için bir gerekçe var mıydı?"

"Kesinlikle hayır; hatta bana iyi niyetle yaklaştı."

"Öyleyse, sizin hakkınızda bıraktığı ya da bana vereceği bilgilere güvenebilir miyim?"

"Elbette Mösyö."

"Tamam o zaman, bekleyin."

Ellerini göğe doğru kaldırıp diz çöken Dantès cehennemdeki ruhları özgürleştirmeye gelen İsa gibi, zindanına inen bu adam için Tanrı'ya dua etti.

Kapı yeniden kapansa da, Müfettiş'le birlikte içeri dolan umut Dantès'in zindanında kapalı kaldı.

"Sicil kaydını hemen mi görmek istersiniz yoksa rahibin zindanına geçmek mi istersiniz? diye sordu Müdür.

"Zindanları bir an önce bitirelim," diye yanıtladı Müfettiş. "Gün ışığına çıkarsam, belki de hüzünlü görevime devam etme cesaretini bulamam."

"Ah! Bu mahkûm diğeri gibi değil ve kendine özgü deliliği komşusunun akıl yürütmesi kadar iç karartıcı değil."

"Deliliği ne durumda?"

"Ah! Garip bir delilik: Büyük bir hazineye sahip olduğuna inanıyor. Tutukluluğunun ilk yılında, hükümet kendisini serbest bırakmak isterse, bir milyon frank vereceğini söyledi; ikinci yıl iki milyona, üçüncü yıl üç milyona çıktı ve böylece artarak devam etti. Şimdi tutukluluğunun beşinci yılında: sizinle baş başa konuşmak isteyip beş milyon teklif edecek."

"Ah! Gerçekten de çok ilginçmiş," dedi Müfettiş, "peki bu milyonere nasıl hitap ediyorsunuz?"

"Başrahip Faria."

"No 27!" dedi Müfettiş.

"İşte burası. Antoine kapıyı açın."

Gardiyan söyleneni yaptı ve Müfettiş meraklı bakışlarını *Deli Rahip*'in zindanına yöneltti.

Mahkûmdan genellikle bu şekilde söz edilirdi.

Zindanın ortasında, duvardan koparılmış bir alçı parçasıyla zemine çizilmiş bir çemberin içinde, elbiseleri lime lime olduğundan âdeta çıplak gibi görünen bir adam uzanmış-

tı. Çemberin içine oldukça net geometrik çizgiler çizerken, Archimedes'in, Marcellus'un bir askeri tarafından öldürüldüğü andaki hali gibi, bir problemi çözmek için düşüncelere dalıp gitmiş gibi görünüyordu. Bu yüzden, zindanın kapısı açılırken çıkan gürültüye hiç tepki vermedi ve ancak meşalelerin ışığı, üzerinde çalıştığı nemli zemini alışılmadık bir parıltıyla aydınlattığında kendisini toparlarmış gibi göründü. Bunun üzerine geri dönüp zindanına giren kalabalık grubu şaşkınlıkla fark etti.

Hemen ayağa kalkıp, yabancıların gözünde daha saygın bir izlenim bırakmak için sefil yatağının üzerindeki bir örtüye sarındı.

"Bir isteğiniz var mı?" diye sordu Müfettiş her zamanki klişe sözleriyle.

"Benim mi Mösyö?" dedi Başrahip şaşkın bir ifadeyle. "Hiçbir isteğim yok."

"Anlamadınız," diye ekledi Müfettiş, "ben hükümet yetkilisiyim, görevim hapishanelere gidip mahkûmların taleplerini dinlemek."

"Ah! O zaman durum değişir Mösyö," diye haykırdı Başrahip heyecanla, "ve umarım anlaşırız."

"Görüyorsunuz," dedi Müdür alçak sesle, "size söylediğim gibi başlamadı mı?"

"Mösyö," diye devam etti mahkûm, "adım Başrahip Faria, Roma'da doğdum, yirmi yaşımdayken Kardinal Rospigliosi'nin sekreterliğini yaptım; 1811 yılının başında nedenini bilmeden tutuklandım, o zamandan beri İtalyan ve Fransız üst düzey yetkililerinden özgürlüğümü talep ediyorum."

"Neden Fransız yetkililerden?" diye sordu Müdür.

"Çünkü Piombino'da tutuklandım ve sanırım Milano ve Floransa gibi Piombino da bir Fransız idari bölgesinin merkezi oldu."

Müfettiş ve Müdür gülerek bakıştılar.

"Sevgili dostum," dedi Müfettiş. "İtalya hakkında aldığınız haberler yeni değil."

"Tutuklandığım gün durum böyleydi Mösyö ve majesteleri İmparator'un, Tanrı'nın kendisine gönderdiği oğlu için Roma'da bir krallık kurduğuna göre, fetihlerine devam ederek tüm İtalya'yı tek ve birliği koruyan bir krallığa dönüştürerek Machiavelli'nin ve Cesare Borgia'nın düşlerini gerçekleştirdiğini tahmin ediyorum."

"Mösyö," dedi Müfettiş, "ne mutlu ki, Tanrı ateşli bir yandaşı olarak göründüğünüz bu devasa planda bazı değişiklikler yaptı."

"İtalya'yı güçlü, bağımsız ve mutlu bir devlet yapmanın tek yolu budur," diye yanıtladı Başrahip.

"Bu mümkün olabilir," diye karşılık verdi Müfettiş, "ama buraya sizinle Papalık'ın mutlak gücü ile ilgili siyasi konuları konuşmak için değil, size daha önce de söylediğim gibi, yemekler ve zindanınız ile ilgili herhangi bir talebiniz olup olmadığını sormaya geldim."

"Yemekler tüm hapishanelerdeki gibi, yani berbat," diye yanıtladı Başrahip, "zindana gelince, gördüğünüz gibi nemli ve sağlıksız ama yine de bir zindan için uygun koşullara sahip. Şimdi, söz konusu olan bunlar değil, yönetime son derece önemli ve büyük menfaatler içeren açıklamalarda bulunacağım."

"İşte başlıyor," dedi Müdür Müfettiş'e.

"İşte," diye devam etti Başrahip, "çözüme ulaşsa belki de Newton'ın sistemini değiştirecek olan çok önemli bir problemi çözerken beni rahatsız etmenize rağmen mutlu olmamın nedeni bu. Bana sizinle özel bir görüşme yapma lütfunda bulunur musunuz?"

"İşte! Size söylemiştim," dedi Müdür Müfettiş'e.

"Adamınızı iyi tanıyorsunuz," dedi Müfettiş gülümseyerek. Ardından Faria'ya döndü.

"Mösyö, benden istediğinizi yapmam mümkün değil."

"Ama Mösyö, hükümete hatırı sayılır bir para, örneğin beş milyon frank kazandırmak söz konusuysa?"

"Vay canına," dedi Müfettiş Müdür'e dönerek, "rakama kadar her şeyi tahmin ettiniz."

"Tamam," dedi Müfettiş'in dışarı çıkmak için hafifçe harekete geçtiğini fark eden Başrahip, "illa baş başa konuşmamız gerekmez; Sayın Müdür de görüşmemize katılabilir."

"Sevgili Mösyö," dedi Müdür, "ne yazık ki neler söyleyeceğinizi şimdiden harfi harfine biliyoruz. Hazinelerinizden söz edeceksiniz, öyle değil mi?"

Faria bu alaycı adama tarafsız bir gözlemcinin kuşkusuz sağduyunun ve gerçeğin ışıltısının parladığını göreceği bakışlar yöneltti.

"Elbette, size başka ne söylememi bekliyorsunuz ki?"

"Sayın Müfettiş," diye ekledi Müdür, "size bu hikâyeyi Başrahip gibi mükemmel anlatabilirim çünkü dört beş yıldır aynı nakaratı dinlemekten bezdim."

"Sayın Müdür," dedi Başrahip, "bu durum sizin de İncil'de söz edildiği gibi görmeyen gözleri, işitmeyen kulakları olan kişilerden biri olduğunuzu kanıtlıyor."

"Sevgili Mösyö," dedi Müfettiş, "hükümet zengindir ve Tanrı'ya şükür sizin paranıza ihtiyacı yoktur; bu yüzden o hazineyi hapishaneden çıkacağınız güne saklayın."

Gözbebekleri büyüyen Başrahip Müfettiş'in elini kavradı.

"Ama ya hapishaneden çıkamazsam," dedi, "ya adaletsiz davranıp beni bu zindanda tutarlarsa, ya sırrımı kimseye açamadan ölürsem, bu hazine hiçbir işe yaramayacak! Hükümetin ve benim o hazineden yararlanmamız daha makul değil mi? Altı milyona kadar çıkacağım Mösyö, evet altı milyondan vazgeçeceğim ve beni özgür bırakırlarsa geriye kalanla yetineceğim."

"İnanın bana," dedi Müfettiş alçak sesle, "öyle ikna edici konuşuyor ki, deli olduğu bilinmese gerçeği söylediğine inanılabilir."

"Ben deli değilim Mösyö ve gerçeği söylüyorum," diye karşılık verdi mahkûmlara özgü o duyu hassasiyeti sayesinde Müfettiş'in tek bir sözünü bile kaçırmayan Faria. "Sözünü ettiğim hazine gerçekten var ve size bir anlaşma öneriyorum, beni söylediğim yere götüreceksiniz; gözlerimizin önünde toprağı kazacaklar; yalan söylüyorsam, hiçbir şey bulunmazsa ve söylediğiniz gibi deliysem, o zaman beni sonsuza dek kalacağım ve bir daha kimseden bir şey talep etmeden öleceğim bu zindana geri getirirsiniz."

Müdür gülmeye başladı.

"Hazineniz çok uzakta mı?" diye sordu.

"Buradan yaklaşık yüz fersah ötede."

"Her şey güzel düşünülmüş," dedi Müdür, "tüm mahkûmlar gardiyanlarını yüz fersah gezintiye çıkarmak isteseler ve gardiyanlar da böyle bir gezinti yapmayı kabul etseler, mahkûmlara kaçmaları için mükemmel bir fırsat çıkacak ve böyle bir yolculuk sırasında böyle bir fırsat hiç kuşkusuz ortaya çıkacak."

"Bu bilindik bir yöntem," dedi Müfettiş, "ve Mösyö bunu keşfetme onuruna sahip değil."

Ardından rahibe dönerek, "Size yemeklerin nasıl olduğunu sordum," dedi.

"Mösyö," diye karşılık verdi Faria, "size söylediklerim doğruysa beni serbest bırakacağınıza dair İsa üzerine yemin edin, ben de size hazinenin gömülü olduğu yeri söyleyeceğim."

"Yemekleriniz iyi mi?" diye tekrarladı Müfettiş.

"Mösyö, bu şekilde hiçbir şeyi riske atmış olmayacaksınız, gördüğünüz gibi yolculuk sırasında hapiste kalacağım için kaçma fırsatı istemiyorum."

"Soruma cevap vermiyorsunuz," dedi Müfettiş sabırsızlıkla.

"Siz de benimkine!" diye haykırdı Başrahip. "Bana inanmayan diğer ahmaklar gibi size de lanet olsun! Altınımı istemiyorsunuz, onu kendime saklayacağım; bana özgürlüğümü vermek istemiyorsunuz, Tanrı beni serbest bırakacak. Hadi gidin, size söyleyecek hiçbir şeyim yok."

Ve üzerindeki örtüyü fırlatan Başrahip alçı parçasını yerden aldı ve çizgiler çizmeye, hesaplar yapmaya devam etmek üzere yeniden çemberinin ortasına oturdu.

"Orada ne yapıyor?" dedi Müfettiş çıkmaya hazırlanırken.

"Hazinelerini hesaplıyor," diye yanıtladı Müdür. Faria bu alaycı sözlere en küçümseyici bakışıyla karşılık verdi.

Dışarı çıktıklarında gardiyan kapıyı arkalarından kapadı.

"Gerçekten de bir hazinesi olmalı," dedi Müfettiş merdivenleri çıkarken.

"Ya da hazinesi olduğunu düşünde görmüş ve ertesi sabah delirmiş bir halde uyanmış olmalı," diye karşılık verdi Müdür.

"Gerçekten de," dedi Müfettiş yozlaşmanın naifliğiyle, "sahiden zengin olsaydı, hapse girmezdi."

Faria'nın girişimleri böylelikle sona erdi ve bu ziyaretten sonra *Neşeli Deli* lakabı hapishanede daha çok kullanılmaya başlandı.

O büyük hazine avcıları, imkânsızı arzulayan Caligula ya da Neron bu zavallı adamın sözlerine kulak verip ona istediği açık havayı, bunca yüksek bedel karşılığında talep ettiği özgürlüğü bağışlardı. Ama olabilirliğin sınırlarında kalan günümüz kralları iradelerini kullanacak cesarete sahip değiller; verdikleri emri dinleyen kulaktan, yaptıklarını gözleyen gözden korkuyorlar; ilahî özlerinin üstünlüğünü hissetmiyorlar; taç giymişler, hepsi bu. Eskiden kendilerine inanıyor ya da en azından Jupiter'in oğlu olduklarını sanıyor ve tanrı babalarının davranışlarını örnek alıyorlardı. Bulutların ötesinde olup bitenler kolayca denetlenemez; günümüzde krallar kendilerine kolayca ulaşılmasına izin veriyorlar. Oysa despot yönetim, hapishanenin ve işkencenin sonuçlarını gün yüzüne çıkartmaktan hep tiksindiği için, sorgulamadan sonra kırılmış kemikleri, kanayan yaralarıyla ortaya çıkan mağdurların, aynı şekilde manevi işkenceler sonucunda zindanların bataklığında doğan bir yarayla delirmiş mahkûmların

örneğine pek az rastlandığı için, yapılanlar doğdukları yerde özenle gizlenir ya da dışarıya yansırsa, bezgin bir zindancının kendilerine teslim ettiği şekilsiz kalıntının kim olduğunu, ne düşündüğünü bilmeyen doktorların kasvetli hastanelerinde ortadan kaybolurlar.

Hapishanede çıldıran Başrahip Faria, bizzat bu çılgınlığı nedeniyle müebbet hapse mahkûm olmuştu.

Dantès'e gelince, Müfettiş ona verdiği sözü tuttu. Müdürün odasına çıktığında sicil dosyasını getirtti. Mahkûmla ilgili olarak şöyle bir not düşülmüştü:

Edmond Dantès: Ateşli Bonapartçı: Elba Adası'ndan dönüşte aktif rol aldı.

Büyük bir gizlilikle, sıkıgözetim altında tutulmalı.

Bu notun dosyadaki diğer notlardan farklı bir mürekkeple, farklı bir el yazısıyla kaleme alınmış olması, Dantès'in tutuklanmasından sonra araya sıkıştırıldığını kanıtlıyordu.

Suçlama karşı konulamayacak kadar ağırdı. Müfettiş notun altına şunları yazdı:

"Yapılacak bir şey yok."

Bu ziyaret, Dantès'i âdeta yeniden canlandırmıştı; hapse girdiğinden beri, günleri saymayı unutmuştu ama Müfettiş'in ona hatırlattığı tarihi unutmamıştı. O gittikten sonra, tavandan kopardığı bir alçı parçasıyla duvara 30 Temmuz 1816 tarihini yazdı ve zamanın akışını takip etmek için her gün üzerine bir çentik attı.

Günler haftaları izledi, aylar geçip gitti. Hâlâ bekleyen Dantès ilk başta özgürlüğe kavuşmak için on beş günlük bir süre biçmişti. Müfettiş, gösterdiği ilginin yarısını bu işe ayırsa on beş gün yeterliydi. Bu on beş gün geçtiğinde, kendi kendine Müfettiş'in Paris'e dönmeden önce kendi işiyle ilgileneceğini düşünmenin saçma olduğunu, Paris'e ancak teftişlerini tamamladıktan sonra döneceğini ve teftişlerin iki

üç ayda sona ereceğini söyleyerek on beş gün yerine üç aylık bir süre biçti. Üç ay akıp gittiğinde süreyi altı aya uzatmasını sağlayacak bir başka akıl yürütme yardımına koştu ama bu altı ay da geçti, günleri uç uca ekleyerek on buçuk aydır beklediğini fark etti. Bu on buçuk ay boyunca, hapishanede hiçbir şey değişmemiş, kendisine hiçbir teselli haberi ulaşmamıştı; soru sorduğu zindancı her zamanki suskunluğunu koruyordu. Dantès duyularından kuşkulanmaya, hafızasında bir anı olarak canlanan şeyin zihninde şekillenen bir halüsinasyondan başka bir şey olmadığına ve o avutucu meleğin, zindanına bir rüyanın kanadında indiğine inanmaya başladı.

Bir yıl sonra, hapishane müdürü değişti. Ham kalesinin yönetimine atanan müdür aralarında Dantès'in zindancısının da bulunduğu astlarından çoğunu yanında götürdü. Mahkûmların ismini öğrenmek yeni müdüre zor geldiği için, hepsini numaralarıyla tanımakla yetindi. Elli oda, hücre ve zindandan oluşan bu korkunç konağın sakinleri kaldıkları hücrenin numarasıyla çağrılmaya başlandılar ve bahtsız genç adamın adı artık Edmond Dantès değil 34 numaraydı.

XV

34 Numara ve 27 Numara

Dantès, zindanda unutulmuş mahkûmların başına gelen bahtsızlıkların her aşamasını yaşadı.

İşe umudun ardından gelen ve masumiyetin bilinci olan gururla başladı; ardından masumiyetinden kuşkulandı, bu kuşku Hapishane Müdürü'nün ruh sağlığının bozukluğuyla ilgili düşüncelerini doğrular gibiydi; nihayet gururunun doruklarından aşağı yuvarlandı, önce Tanrı'ya değil, insanlara yakardı; Tanrı en son çaredir. Önce Tanrı'ya yakarmakla işe başlaması gereken bir bahtsız ona ancak bütün umutları kaybolduktan sonra yönelir.

Bu yüzden Dantès daha karanlık ve daha kasvetli olsa da kendisini başka bir zindana nakletmeleri için yalvardı. Değişiklik daha kötü koşulları içerse de bir değişiklikti ve Dantès'i birkaç gün oyalayacaktı. Havalanmaya, açık havaya çıkarılması, kendisine kitaplar, araç gereçler verilmesi için yalvardı. Bu isteklerin hiçbiri kabul edilmese de umurunda değildi, o talep etmeyi sürdürüyordu. Sanki mümkünmüş gibi, eskisinden daha suskun olan yeni zindancısıyla konuşmaya başlamıştı. Kendi sesini duymak için konuşan Dantès, kendi kendine konuşmayı da denemişti ama bu monolog onu korkutuyordu.

Dantès özgürken, tasvir edilemez sefahat âlemlerinin ve ürkütücü dostlukların iğrenç coşkusuyla bir araya gelmiş serserilerden, haydutlardan, katillerden oluşan koğuş ahalisinin çok korkunç olduğunu düşünmüştü. Artık kendisiyle hiç konuşmayan o duygusuz zindancınınkinden başka yüzler görmek için o batakhanelerden birine atılmayı isteyecek duruma gelmişti; üzerinde alçaltıcı giysileri, ayağında zinciri, omzunda damgasıyla kürek mahkûmu olmadığına üzülüyordu. Kürek mahkûmları en azından kendi benzerleriyle bir topluluk oluşturuyor, açık havayı soluyor, gökyüzünü görüyorlardı; kürek mahkûmları çok mutluydu.

Bir gün, zindancıya kim olursa olsun, hatta adından söz edildiğini duyduğu o deli Başrahip de olsa, yanına bir başka mahkûmun verilmesi için yalvardı. Ne kadar katı görünürse görünsün, bir zindancının içinde her zaman bir insanlık kırıntısı kalır. Bu zindancı yüzünden hiç belli olmasa da, zorlu bir mahpusluk çeken bu bahtsız genç adam için yüreğinin derinliklerinde bir merhamet duygusu beslemişti; 34 numaranın talebini Müdür'e iletti ama bir siyasetçi gibi temkinli olan Müdür, Dantès'in mahkûmları ayaklandırmak, bir komplo hazırlamak, bir kaçma girişimi için bir dosttan yardım almak istediğini düşünerek bu talebi reddetti.

Dantès insani çözüm yollarını tüketmişti. Bunun üzerine, olması gerektiğini söylediğimiz gibi Tanrı'ya yöneldi.

Böylece, dünyaya saçılmış olan ve kaderin iki büklüm ettiği bahtsızlar tarafından toplanan bütün dinî düşünceler zihnini ferahlatmaya geldi; annesinin öğrettiği duaları hatırladığında, onların daha önce hiç fark etmediği anlamlarla yüklü olduğunu anladı çünkü dua mutlu insana anlam açısından içi boş ve tekdüze bir bütünlük olarak görünür, ta ki bir gün keder o bahtsıza, Tanrı'yla konuşmasına aracılık eden bu ulvi dili açıklayana dek.

Bunun üzerine coşkuyla değil, öfkeyle dua etti. Yüksek sesle dua ederken artık söylediği sözlerden korkmuyor, kendinden geçiyordu; her söylediği sözde Tanrı'yı görüyordu; mütevazı ve mahvolmuş yaşamında bütün yaptıklarını her şeye kadir Tanrı'nın iradesine sunuyor, dersler çıkarıyor, yerine getirmesi gereken görevleri fark ediyordu ve her duanın sonunda, insanların bir yolunu bulup Tanrı'dan ziyade insanlara yönelttiği şu çıkarcı dileği tekrarlıyordu: Suçlarımızı bağışlayın, tıpkı bizim, bize karşı suç işleyenleri bağışladığımız gibi.

Dantès coşkulu dualarına rağmen hâlâ tutukluydu.

Ardından zihnine kasvetli düşünceler üşüşmeye başladı, bir bulut gözlerinin önünde genişliyordu. Sıradan ve eğitimsiz biri olan Dantès için geçmiş, ancak bilimin kaldıracağı koyu bir örtünün arkasında kalmıştı. Zindanının yalnızlığında ve düşüncesinin yalıtılmışlığında, hayalgücünün zenginleştirip şiirselleştirdiği eski çağları, yitip gitmiş halkları zihninde canlandırıp geri getiremiyor, gözlerinin önünden geçerken Martin'in Bâbil'le ilgili tablolarındaki gibi, devasa ve göğün aleviyle aydınlanmış görünen antik kentler kurmayı beceremiyordu. Onun geçmişi çok kısa, şu anı belirsiz, geleceği kuşkuluydu: belki de sonsuz bir gecede on dokuz yıllık aydınlığı düşünecekti! Hiçbir şey onu oyalayamıyordu; çağlar arasında süzülüp uçmayı tercih edecek olan hareketli ruhu kafesteki bir kartal gibi tutsak kalmak zorundaydı. Böylece, belli bir nedeni olmadan ve kaderin olağanüstü bir oyunuyla mahvolan mutluluğunu takıntı haline getiriyor,

kendini kaptırdığı, evirip çevirdiği bu düşünceyi her yönüyle inceliyor ve onu âdeta Dante'nin cehennemindeki acımasız Ugolino'nun Başpiskopos Roger'nin kafatasını yemesi gibi iştahla dişliyordu. Dantès'in güç temelinde yükselen geçici inancı, başarıyı yakalayanlarda olduğu gibi kaybolup gitti. Ama o inancından başarıya ulaşmak için yararlanamamıştı.

Çileciliğin yerini öfke aldı. Edmond, zindancının dehşetle geri adımlar atmasına yol açan küfürler savurmaya başladı; bedenini zindanın duvarlarına vuruyor, bir kum tanesinin, bir saman çöpünün, bir hava akımının verdiği ufacık bir sıkıntı karşısında çevresindeki her şeye, özellikle de kendisine çılgınca öfkeleniyordu. O zaman, Villefort'un kendisine gösterdiği, eliyle dokunduğu o ihbar mektubu aklına geliyor, her satır duvarda Belşatsar'ın *Mene, Tekel, Ufarsin*'i[17] gibi alev alev beliriyordu. Kendi kendine onu içinde bulunduğu bu uçuruma gönderenin Tanrı'nın gazabı değil, insanların kini olduğunu söylüyor, bu meçhul kişileri ateşli hayalgücünün aklına getirdiği tüm işkencelere mahkûm ediyor ve en korkunç işkencelerin onlara hafif ve kısa geleceğini düşünüyordu çünkü işkenceden sonra ölüm geliyordu ve ölümde sükûnet olmasa da, en azından sükûnete benzeyen bir duyarsızlık vardı.

Kendi kendine, düşmanları hakkında, ölümün sükûnet olacağını ve acımasızca cezalandırmak isteyen için ölümden başka araçlar olduğunu söyleye söyleye intihar düşüncelerinin kasvetli durağanlığına düştü; felaketin yokuşunda böyle karamsar düşüncelerin pençesine düşenin vay haline! Bu, pırıl pırıl dalgaların maviliği gibi uzanan ama içinde yüzenlerin, ayaklarını kendine çeken, soğuran, yutan, katrana benzeyen bir balçıkta gitgide gömüldüklerini hissettikleri o

---

17 Tevrat'ın Danyal kitabından. Son Bâbil hükümdarı olan Belşatsar bir ziyafette gövdesiz bir elin bir duvara bu üç sözcüğü yazdığını görür. Anlamını açıklaması için Danyal peygamberi çağırtır. Danyal şöyle yanıt verir: "*Mene*, Tanrı senin krallığının günlerini saydı ve ona son verdi; *Tekel*, terazide tartıldın ve eksik bulundun; *Peres* (Ufarsin), krallığın ikiye bölünerek Medlerle Perslere verildi."

ölü denizlerden biridir. Bir kez böyle bir duruma düştüğünde ilahî yardım gelmezse her şey bitmiştir ve harcayacağı her çaba onu ölümün derinliklerine daha da çeker.

Yine de, bu manevi can çekiş hali, belki de kendisinden önceki acı ve kendisinden sonraki ceza kadar korkunç değildir; bu, size ağzı açık uçurumu ama aynı zamanda uçurumun dibindeki hiçliği gösteren baş döndürücü bir tesellidir. Bu aşamaya gelen Edmond bu düşüncede biraz teselli buldu; bütün kederleri, bütün acıları ve peşlerinden sürükledikleri o hayaletler korteji, zindanının, ölüm meleğinin sessiz ayağını koyabileceği o köşesinden âdeta uçup gitmişti. Geçmiş yaşamına huzurla, geleceğine dehşetle bakan Dantès kendine bir sığınak gibi gelen o orta noktayı seçti.

"Bazen," diyordu kendi kendine, "hâlâ insan olduğum dönemde, o özgür ve güçlü insan diğerlerine yerine getirecekleri talimatları verdiğinde, göğü bulutların kapladığını, denizin titreşip gürüldediğini, gökyüzünün bir köşesinde doğan fırtınanın devasa bir kartal gibi ufkun iki yanını dövdüğünü gördüğümde, gemimin güçsüz bir sığınak olduğunu hissederdim çünkü bir devin elindeki tüy kadar hafif gemim kendiliğinden ürperir, titrerdi. Kısa süre sonra, dalgaların korkunç gürültüsü, sivri kayalıkların görüntüsü bana ölümü haber verir ve ölüm beni korkuturdu; kurtulmak için elimden geleni yapıp Tanrı'yla mücadele etmek için insanın bütün güçlerini ve denizcinin tüm zekâsını bir araya getirirdim!.. Çünkü o zaman mutluydum çünkü hayata geri dönmek mutluluğa geri dönmek anlamına gelirdi çünkü bu ölümü ben çağırmamış, ben seçmemiştim; alglerden ve çakıltaşlarından bir yatakta uyumak bana zor geliyordu; benim gibi kendini inançlı sanan birinin, ölümden sonra martılara ve akbabalara yem olma ihtimaline öfkeleniyordum. Ama bugün durum farklı: Bana hayatı sevdirecek her şeyi kaybettim, bugün ölüm bana beşiğinde sallayacağı bebeğe gülümseyen sütanne gibi gülümsüyor; bugün kendi irademle

ölüyorum ve tıpkı zindanımda üç bin tur, yani otuz bin adım attığım, yani yaklaşık on fersah yürüdüğüm umutsuzluk ve öfke dolu bir gecenin ardından olduğu gibi, bezgin ve tükenmiş bir halde uykuya dalıyorum."

Zihninde bu düşüncenin filizlenmesiyle genç adam daha uysallaştı, daha güleç oldu; sert yatağına ve siyah ekmeğine daha kolay uyum sağladı, az yedi, hiç uyumadı ve tıpkı yıpranmış bir giysi gibi, dilediği zaman orada bırakabileceğinden emin olduğu o yaşam kalıntısını giderek daha katlanılır buldu.

Ölmenin iki yolu vardı. Biri çok basitti: Atkısını pencerenin bir parmaklığına bağlamak ve kendini asmak; diğeri ise yemek yer gibi yapıp kendini açlıktan ölmeye terk etmek. Dantès ilk yöntemi oldukça tiksindirici buldu. Serenlere asılan korsanların korkusuyla yetişmişti; bu yüzden kendini asmak onun için kendine uygulamak istemediği alçakça bir ölüm cezasıydı; bu yüzden ikinci seçeneği benimsedi ve aynı gün uygulamaya başladı.

Dört yıl anlattığımız ve birbirini izleyen ruh halleriyle akıp gitmişti. Dantès ikinci yılın sonunda günleri saymaktan vazgeçmiş ve bir süre önce Müfettiş'in kendisini kurtardığı zaman mefhumunun yoksunluğuna yeniden düşmüştü.

Dantès "Ölmek istiyorum," demiş ve ölüm tarzını seçmişti; bunun üzerine kendisiyle iyice hesaplaşmış ve kararından geri dönmemek için bu yolla öleceğine dair kendi kendine yemin etmişti. "Sabah ve akşam yemekleri getirildiğinde onları yemiş gibi yapıp pencereden dışarı atacağım," diye düşünmüştü.

Kendine söz verdiği gibi davrandı. Günde iki kez, sadece gökyüzünü görmesine izin veren parmaklıklı pencereden önce neşeyle, ardından düşünerek ve nihayet pişmanlıkla yemeklerini atıyor, bu korkunç planı uygulayacak gücü bulması için ettiği yemini hatırlaması gerekiyordu. Bir süre önce iğrenç bulduğu yemekler katlanılmaz bir açlığın etkisiyle gözüne iştah açıcı görünüyor, nefis kokular yayıyordu; bazen tabağı bir

saat elinde tutuyor, gözlerini o çürümüş et parçasından ya da o kokmuş balıktan, siyah ve küflenmiş ekmekten ayırmıyordu. Bunlar, içinde çırpınan ve onu ara sıra kararından dönmeye zorlayan son yaşam içgüdüleriydi. O zaman zindanı ona eskisi kadar kasvetli görünmüyor, durumunu o kadar umutsuz bulmuyordu. Henüz gençti; yirmi beş yirmi altı yaşlarında olmalıydı, önünde yaklaşık elli yıllık, yani yaşadığının iki katı kadar bir ömür vardı. Bu olağanüstü zaman diliminde bir yığın olay kapıları zorlayabilir, If Şatosu'nun duvarlarını yıkabilir ve onu özgürlüğüne kavuşturabilirdi! Bunun üzerine, yemeği ağzına yaklaştırıyor ama o zaman ettiği yemini hatırlıyor ve bu yürekli genç, yeminini çiğneyecek kadar alçalmaktan çok korktuğu için, gönüllü Tantalos gibi, yemeği istemsizce ağzından uzaklaştırıyordu. Böylece, varlığından geriye kalanı da katı ve acımasız bir tavırla harcadı ve bir gün getirilen yemeği pencereden atacak gücü kendinde bulamadı.

Ertesi gün gözleri görmüyor, zar zor işitiyordu. Zindancı onun ciddi bir hastalığa yakalandığını sanırken, Edmond yakında ölmeyi umuyordu.

Gün böyle geçip gitti: Edmond bedeninin uyuştuğunu ve biraz rahatladığını hissediyordu. Midesindeki kramplar yatışmış, susuzluğun katlanılmazlığı azalmıştı; gözlerini kapadığında, geceleri balçıkla kaplı arazilerin üzerinde gezinen saman alevine benzeyen bir yığın parlak ışık görüyordu: Bu belirtiler, o meçhul ülke olarak adlandırılan ölümün alacakaranlığıydı. Akşam dokuza doğru, aniden kenarına yattığı duvardan boğuk bir gürültü geldiğini duydu.

Bu zindanda onca iğrenç hayvanın çıkardığı gürültü yüzünden, Edmond yavaş yavaş uykusunu böyle ufak tefek şeyler için bölmemeye alışmıştı ama bu kez kâh yeme içme yoksunluğundan duyuları ayağa kalktığından, kâh gürültünün her zamankinden daha güçlü olmasından, kâh da ölüm saatinde her şey önem kazandığından, Edmond daha iyi dinlemek için kafasını kaldırdı.

Bu, devasa bir pençenin, güçlü bir dişin ya da bir aletin taşlara uyguladığı basıncın ahenkli gürültüsüne benziyordu.

Yorgun düşmüş olsa da, genç adamın zihni mahkûmların aklından hiç çıkmayan sıradan bir düşünceyle, özgürlük düşüncesiyle sarsılmıştı. Artık kendisi için bütün gürültülerin sona ereceği bir anda gelen bu gürültünün, Tanrı'nın nihayet acılarına merhamet ettiğinin ve onu ayakları mezarın üzerinde sendelerken durması için uyarmasının kanıtı olduğunu düşündü. Sıklıkla zihnini yorarak düşündüğü dostlarından, sevdiği insanlardan birinin o anda kendisi için uğraşmadığını ve aralarındaki mesafeyi yakınlaştırmaya çalışmadığını kim bilebilirdi ki?

Ama hayır, kuşkusuz Edmond yanılıyordu ve bu, ölümün kapısında salınan düşlerden biriydi.

Yine de, Edmond bu gürültüyü dinlemeye devam ediyordu. Üç saat süren bu gürültü, Edmond'un bir çöküntü sesi duymasıyla sona erdi.

Birkaç saat sonra daha yakından ve daha güçlü bir şekilde yeniden duyulmaya başladı. Edmond kendisini hayatla ilişkilendiren bu çalışmayla ilgilenirken aniden zindancı içeri girdi.

Edmond, ölmeye karar verdiği yaklaşık sekiz günden, planını uygulamaya koyduğu dört gündür, kendisine hangi hastalığa yakalandığını sorduğunda ona hiç cevap vermemiş, kendisine dikkatle baktığında yüzünü duvara doğru dönmüştü. Ama bugün, zindancı o boğuk gürültüyü duyabilir, kaygılanabilir, bu işe bir son verebilir ve belki de böylece düşüncesi bile Dantès'in son anlarını şenlendiren o umudu yok edebilirdi.

Zindancı yemek getirmişti.

Yatağında doğrulan Dantès sesini yükselterek aklına gelen her şeyden, getirdiği yemeklerin berbatlığından, bu zindanın iliklere işleyen soğuğundan söz etmeye, daha yüksek sesle bağırabilmesini meşrulaştırmak için homurdanmaya, yakınmaya başlayarak, o gün hasta mahkûm için temin ettiği et suyunu ve taze ekmeği getiren zindancının sabrını zorladı.

Ne mutlu ki, adam onun sayıkladığını sandı; yiyecekleri her zamanki gibi ayağı aksak masanın üzerine bırakıp çıktı.

Yalnız kalan Edmond yeniden neşeyle dinlemeye başladı.

Artık gürültü çok net geldiğinden genç adam duymak için çaba harcamıyordu.

"Hiç kuşku yok," dedi kendi kendine, "gündüz olmasına rağmen bu gürültü devam ettiğine göre, kaçmaya çalışan kişi benim gibi bahtsız bir mahkûm. Ah! Yanında olsaydım, ona nasıl da yardım ederdim!"

Aniden, felaketlere alışmış olan ve insani mutluluklara kendini kolayca kaptırmayan o beynin içinde, o umut seherinin üzerine karanlık bir bulut çöktü; zihninde hemen, bu gürültüyü Müdür'ün yan hücrede tadilat için görevlendirdiği birkaç işçinin çıkardığı düşüncesi şekillendi.

Bundan emin olmak kolaydı ama bu soruyu sormak riskli olmaz mıydı? Kuşkusuz, zindancının gelmesini beklemek, ona bu gürültüyü dinletmek ve o sırada onun yüz ifadesini incelemek yeterli olacaktı ama böyle kısa süreli bir tatmini yaşamak, çok değerli çıkarlara ihanet etmek anlamına gelmiyor muydu? Ne yazık ki, Edmond'un boşalan beyni bir düşüncenin uğultusuyla afallamıştı; zihni bir buhar gibi salınacak ölçüde güçten düşmüştü ve odaklanamıyordu. Edmond düşüncelerini netleştirmek ve muhakemesini aydınlatmak için tek bir çaresi olduğunu anladı; bakışlarını zindancının masaya bıraktığı hâlâ tüten et suyuna yöneltti, ayağa kalkıp sendeleyerek masaya gitti, kâseyi alıp dudaklarına götürdü ve et suyunu tasvir edilemez bir ferahlık duygusuyla içti.

Ardından bununla yetinmeye karar verdi: Açlıktan perişan olmuş bahtsız kazazedelerin kurtarıldıktan sonra ağır bir yemeği oburca yiyip öldüklerini duymuştu. Edmond ağzına götürdüğü ekmeği masanın üzerine bırakıp yeniden yatağına uzanmaya gitti. Edmond ölmek istemiyordu.

Kısa süre sonra beyninin aydınlandığını hissetti; bütün belirsiz ve kavranamaz düşünceler, belki de bir hanesinin

fazlalığıyla insanı hayvandan üstün kılan bu mükemmel satranç tahtasındaki yerlerini alıyorlardı. Düşünebiliyor ve düşüncesini akıl yürüterek pekiştirebiliyordu.

Bunun üzerine kendi kendine şöyle dedi:

"Hiç kimseyi tehlikeye atmadan olayı açığa çıkarmak gerek. Çalışan sıradan bir işçiyse duvara vurmam yeterli olacak, hemen kimin hangi amaçla duvara vurduğunu tahmin etmek için işini bırakacak. Ama işini bir talimat üzerine yaptığı için kısa süre sonra yeniden çalışmaya başlayacak. Tersine bir mahkûmsa, gürültü onu ürkütecek, yakalanmaktan korkup çalışmasına ara verecek ve ancak gece herkesin yatıp uyuduğuna inandığında yeniden başlayacak."

Edmond hemen yeniden ayağa kalktı. Bu kez dizleri titremiyor, gözleri kararmıyordu. Zindanının bir köşesine gidip duvardan nemden yıpranmış bir taş parçası kopardı ve sesin en hassas bir şekilde yankılandığı noktaya gitti.

Üç kere vurdu.

İlk vuruşla birlikte gürültü kesildi, sanki büyü yapılmıştı.

Edmond tüm ruhuyla dinledi. Bir saat, iki saat akıp gitti, yeni bir gürültü duyulmadı; Edmond duvarın öteki yanında mutlak bir sessizlik sağlamıştı.

Yüreği umutla dolan Edmond ekmeğinden birkaç lokma yedi, birkaç damla su içti ve doğanın kendisini donattığı güçlü bedeni sayesinde kendisini daha önceki gibi hissetti.

Sessizlik gün boyunca devam etti.

Gece olduğunda gürültü hâlâ başlamamıştı.

"Bu bir mahkûm," dedi içinden Edmond tasvir edilemez bir sevinçle.

O andan itibaren zihni faaliyete geçti, hareketliliği onu yaşama geri döndürdü.

Gece hiçbir gürültü duyulmadan geçti. Gün doğduğunda zindancı yemek getirdi. Edmond dünküleri yiyip bitirmişti; yeni gelen yemekleri de yiyip bitirdi. Hiç durmadan gürültünün başlayıp başlamadığını duymaya çalışıyor, bu

çalışmanın tamamen sona erdiği düşüncesiyle titriyor, zindanında on on iki fersah yürüyor, penceresinin demir parmaklıklarını saatlerce sarsarak uzun zamandır unuttuğu hareketlerle kollarına bacaklarına esneklik ve güç kazandırıyor, nihayet kollarını uzatıp bedenine yağ sürdükten sonra mindere çıkacak bir güreşçinin yaptığı gibi, kaderiyle göğüs göğüse mücadele etmeye hazırlanıyordu. Bu yoğun egzersizlere ara verdiğinde, özgürlük çabasında, özgür kalmak için kendisi kadar acele eden bir başka mahkûm tarafından durdurulduğunu tahmin edemeyen o mahkûmun temkinliliği karşısında sabırsızlanarak gürültünün yeniden başlamasını bekliyordu.

Üç gün, dakika dakika sayılan ölümcül yetmiş iki saat akıp gitti!

Nihayet bir akşam, zindancının son kez gelmesinin ardından, Dantès yüzüncü kez kulağını duvara yapıştırdığında, sessiz taşlarda, beyninde boğuk bir şekilde yankılanan algılanması zor bir sarsıntı hisseder gibi oldu.

Dantès sarsılan beynini rahatlatmak için geriledi, zindanda birkaç tur attı ve kulağını yeniden aynı noktaya dayadı.

Öte yanda bir hareketlilik olduğuna hiç şüphe yoktu; mahkûm güzergâhının tehlikeli olduğunu anlayıp farklı bir yön seçmişti ve işine daha güvenli bir şekilde devam etmek için kaldıraç yerine makas kullanıyordu.

Bu düşünceyle yüreklenen Edmond yorulmak bilmez mahkûma yardım etmeye karar verdi. Önce arkasında özgürlüğe kavuşmak için bir çalışmanın yürütüldüğüne inandığı yatağının yerini değiştirdi ve gözleriyle duvarı delebileceği, nemli çimentoyu kazabileceği ve nihayet bir taşı yerinden sökebileceği bir nesne aradı.

Hiçbir şey bulamadı. Bıçağı ya da kesici bir aleti yoktu; sadece demir parmaklıklar vardı ve bu parmaklıklar duvara sağlam bir şekilde gömüldüğünden, onları zorlamanın boşuna bir çaba olacağından emindi.

Zindanda sadece bir yatak, bir sandalye, bir masa, bir kova, bir testi vardı.

Bu yatakta birçok zıvana dili vardı ama bu diller tahtaya vidalarla iyice gömülmüştü. Bu vidaları çıkarıp zıvana dillerini koparmak için tornavida gerekiyordu.

Masanın ve sandalyenin üzerinde hiçbir şey yoktu; eskiden kovanın bir kulpu vardı ama bu kulp bir süre önce koparılmıştı.

Dantès için tek çare testisini kırmak ve köşesi sivri bir şekilde yontulmuş parçalardan biriyle işe koyulmaktı.

Yere bıraktığı testi parçalara ayrıldı.

Sivri iki üç parçayı seçen Dantès onları ot minderinin içine saklayıp kalanları ortada bıraktı. Testisinin kırılması kaygı uyandırmayacak kadar doğal bir olaydı.

Edmond'un önünde, çalışmak için tüm bir gece vardı ama el yordamıyla çalışmak gerektiği için karanlıkta işler yolunda gitmiyordu. Kısa süre sonra şekilsiz aletini çok sert bir kumtaşını kazıyarak körelttiğini hissetti. Bunun üzerine yatağını geri itip günün doğmasını bekledi. Umuduyla birlikte sabrı da geri gelmişti.

Gece boyunca yer altındaki çalışmasını sürdüren meçhul madenciyi dinledi.

Gün doğduğunda zindancı geldi. Dantès ona dün akşam su içerken elinden düşen testinin kırıldığını söyledi. Zindancı kırılan parçaları götürme zahmetine girmeden homurdanarak yeni bir testi getirmeye gitti.

Birazdan geri döndüğünde mahkûma biraz daha dikkatli davranmasını söyleyip gitti. Dantès kilidin daha önceleri çevrildiğinde yüreğini daraltan gıcırtısını tasvir edilemez bir sevinçle dinledi. Uzaklaşmasını beklediği adım seslerinin sönümlenmesiyle yatağa doğru atılıp yerini değiştirdi ve zindanına sızan zayıf gün ışığının aydınlığında dün akşamki çalışmasının hiçbir işe yaramadığını fark etti; taşı çevreleyen alçı yerine taşın ortasını kazımıştı.

Nem alçıyı yumuşatmıştı.

Alçının parçalar halinde koptuğunu gören Dantès'in yüreği sevinçle çarptı; doğrusu bu parçalar âdeta atomları andırıyordu; yine de Dantès yarım saat sonra ancak bir avuç dolusu alçı koparabilmişti. Bir kayaya rastlanmayacağını varsayan bir matematikçi, bu çalışmanın bu tempoyla iki yıl sürmesi halinde, iki ayak kare genişliğinde ve yirmi ayak derinliğinde bir geçit açılabileceğini hesaplayabilirdi.

Bunun üzerine mahkûm her zaman çok yavaş akıp giden ve umut, umutsuzluk, dua ile kaybettiği o uzun saatleri bu çalışmaya ayırmadığına pişman oldu.

Bu zindanda geçirdiği yaklaşık altı yıl boyunca, ne kadar yavaş olursa olsun, ne işler başarırdı!

Ve bu düşünce ona yeni bir motivasyon kazandırdı.

Üç gün içinde, olağanüstü önlemler alarak, çimentoyu sökmeyi ve taşı açığa çıkarmayı başardı: Duvar, ortalarında sağlamlığı artırmak için yer yer kesmetaş yerleştirilmiş moloz taşlarından yapılmıştı. İşte bu kesmetaşlardan birinin etrafını neredeyse tamamen kazmıştı, şimdi taşı sarsarak oyuğundan çıkarmak gerekiyordu.

Dantès bu işi tırnaklarıyla yapmayı denedi ama tırnakları yetersiz kaldı.

Dantès'in manivela niyetine kullanmak için sokuşturduğu testi parçaları kırılıyordu.

Bir saat süren ve bir işe yaramayan çabalardan sonra alnındaki ter ve endişe kırışıklığıyla ayağa kalktı.

Demek, bu işten daha baştan vazgeçecek, hiçbir işe yaramadan, hiç çalışmadan, belki de kendisi de bu işten usanacak olan komşusunun her şeyi yapmasını bekleyecekti!

O zaman aklına bir fikir geldi; gülümseyerek ayakta beklerken terle nemlenmiş alnı kendiliğinden kurudu.

Zindancı Dantès'in çorbasını hep tenekeden bir tencerenin içinde getiriyordu. Bu tencerede kendisinin ve diğer mahkûmun çorbası vardı çünkü Dantès bu tencerenin zin-

dancının yemekleri dağıtmaya kendisinden ya da komşusundan başlamasına göre bazen tamamen dolu ya da yarı yarıya boş olduğunu fark etmişti.

Bu tencerenin demir bir kulpu vardı; işte Dantès'i heyecanlandıran ve karşılığında hayatının on yılını isteseler verebileceği şey bu demir kulptu.

Zindancı bu tenceredeki çorbayı Dantès'in tabağına boşaltıyordu. Dantès çorbasını tahta bir kaşıkla içtikten sonra her gün kullandığı bu tabağı yıkıyordu.

Akşam Dantès tabağını kapıyla masanın ortasına, yere bıraktı; içeri giren zindancının üzerine basmasıyla tabak paramparça oldu.

Bu kez Dantès'e söylenecek bir şey yoktu: tabağını yere bırakmakla hata ettiği doğruydu ama zindancı da önüne bakmadığı için hatalı davranmıştı.

Zindancı homurdanmakla yetindi.

Ardından çorbayı boşaltabileceği bir şeyler aramak için etrafına bakındı; Dantès'in yemek için bu tabaktan başka bir şeyi yoktu.

"Tencereyi bırakın," dedi Dantès, "sabah yemeğimi getirdiğinizde onu alırsınız."

Bu tavsiye, yukarı çıkıp aşağı inip tekrar yukarı çıkmasına gerek kalmayan zindancının tembelliğine hitap etti.

Tencereyi bıraktı.

Dantès sevinçle ürperdi.

Bu kez çorbayı ve hapishane âdetlerine göre çorbayla birlikte verilen eti aceleyle yedi. Zindancının fikrini değiştirip değiştirmeyeceğinden emin olmak için bir saat bekledikten sonra yatağının yerini değiştirdi, tencerenin kulpunun ucunu çimentosu kazınmış kesmetaş ile yandaki kumtaşları arasına sokup manivela olarak kullanmaya başladı.

Hafif bir salınım hisseden Dantès işlerin yolunda gittiğini anladı.

Gerçekten de, bir saat içinde yerinden sökülen taş ardında çapı bir buçuk ayağı geçen bir boşluk bırakıyordu.

Dantès özenle topladığı alçı parçalarını zindanının köşelerine götürdü, grimtırak zemini testisinin parçalarından biriyle kazdı ve alçının üstünü toprakla örttü.

Ardından, tesadüfün ya da daha doğrusu bilgece planının kendisine böylesine değerli bir alet kazandırdığı o geceden yararlanmak için coşkuyla kazmaya devam etti.

Gün doğarken taşı deliğine yerleştirip yatağını duvara yanaştırdı ve yattı. Yemeği bir parça ekmekten ibaretti; zindancı içeri girip ekmek parçasını masanın üzerine bıraktı.

"Bana başka bir tabak getirmediniz mi?" diye sordu Dantès.

"Hayır," dedi zindancı, "testinizi kırdınız ve tabağınızı kırmama neden oldunuz; bütün mahkûmlar bu kadar zarar verseydi yönetim bununla baş edemezdi. Size tencereyi bırakıyorum, çorbanız onun içine konacak; böylece belki de eşyalarınızı kırmazsınız."

Gözlerini yukarı kaldıran Dantès örtünün altındaki ellerini kavuşturdu. Kendisine kalan o demir parçası, yüreğinde Tanrı'ya karşı geçmiş yaşamındaki en büyük olaylar sırasında bile hissetmediği bir minnet duymasını sağladı.

Ancak çalışmaya başladığından beri diğer mahkûmun çalışmayı kestiğini fark etmişti.

Olsun, bu, işine son vermesi için bir neden değildi; komşusu kendisine gelmiyorsa, o komşusuna gidecekti.

Bütün gün hiç ara vermeden çalıştı; akşam yeni aleti sayesinde duvardan on avuçtan fazla kumtaşı parçası, alçı ve çimento çıkarmıştı. Akşam zindancının gelme saatinde tencerenin bükülmüş kulpunu elinden geldiğince düzeltti ve onu her zamanki yerine bıraktı. Zindancı her günkü öğünü, çorba ile eti ya da daha doğrusu o gün perhiz günü olduğundan çorba ile balığı tencereye boşalttı, haftada üç gün mahkûmlara perhiz uygulanıyordu. Dantès uzun zamandır günleri saymayı bırakmış olmasaydı, bu da zamanı bir hesaplama aracı olabilirdi.

Çorbayı boşaltan zindancı gitti. Dantès bu kez komşusunun çalışmayı gerçekten bırakıp bırakmadığından emin olmak istiyordu.

Kulak kabarttı.

Her yan çalışmalara ara verilen o üç günkü gibi sessizdi.

Dantès içini çekti; kuşkusuz komşusu ona güvenmiyordu.

Yine de, cesaretini kaybetmedi ve gece boyunca çalıştı ama iki üç saatlik bir çalışmadan sonra bir engelle karşılaştı. Demir artık kazmıyor, düz bir yüzeyde kayıyordu.

Eliyle engele dokunan Dantès bir kirişe ulaştığını anladı.

Bu kiriş Dantès'in kazmaya başladığı deliğin ortasından geçiyo,r ilerlemeyi tamamen engelliyordu.

Artık kirişin altını ya da üstünü kazmak gerekiyordu.

Bahtsız genç adam böyle bir engelle karşılaşacağını hiç düşünmemişti.

"Ah Tanrım! Tanrım!" diye haykırdı. "Size onca dua etmiş, beni duyduğunuzu ummuştum. Tanrım! Beni özgürlükten, ölümün sükûnetinden mahrum ettikten sonra hayata çağırdınız, Tanrım! Burada umutsuzluk içinde ölmemem için bana merhamet edin!"

"Kim aynı anda hem Tanrı'dan hem de umutsuzluktan söz ediyor?" dedi âdeta toprağın altından gelen ve boğuklaştığı için genç adamda mezardan çıkıyormuş izlenimi bırakan bir ses.

Saçlarının diken diken olduğunu hisseden Edmond dizlerinin üzerinde geriledi.

"Ah!" diye mırıldandı. "Bir insanın konuştuğunu duyuyorum."

Edmond, dört beş yıldır sadece zindancısıyla konuşuyordu ve bir mahkûm için zindancı insan sayılmazdı; o meşe kapıya eklenmiş canlı bir kapıdan, demir parmaklıklara eklenmiş etten bir parmaklıktan ibaretti.

"Tanrı adına!" diye haykırdı Dantès. "Siz konuştunuz, sesiniz beni ürkütse de konuşmaya devam edin, kimsiniz?"

"Asıl siz kimsiniz?" diye sordu ses.

"Bahtsız bir mahkûm," dedi yanıt vermekte güçlük çekmeyen Dantès.

"Hangi ülkeden?"

"Fransa."

"İsminiz?"

"Edmond Dantès."

"Mesleğiniz?"

"Denizci."

"Ne zamandır buradasınız?"

"28 Şubat 1815'ten beri."

"Suçunuz?"

"Ben masumum."

"Ama sizi neyle suçladılar?"

"İmparator'un geri dönüşü sırasında casusluk yapmakla."

"Nasıl! İmparator'un geri dönüşü! İmparator tahtta değil mi?"

"1814'te Fontainebleau'da tahttan çekildi ve Elba Adası'na sürgüne gönderildi. Peki ya siz, bütün bunları bilmediğinize göre ne zamandan beri buradasınız?"

"1811'den beri."

Dantès ürperdi; bu adam kendisinden dört yıl önce hapse girmişti.

"Tamam, artık kazmayın," dedi ses aceleyle, "bana sadece açtığınız oyuğun yüksekliğini söyleyin."

"Zemin hizasında."

"Nerede saklıyorsunuz?"

"Yatağımın arkasında."

"Zindana atıldığınızdan beri yatağınızın yerini değiştirdiler mi?"

"Asla."

"Odanız nereye açılıyor?"

"Bir koridora."

"Ya koridor?"

"Bir avluya."

"Çok yazık!" diye mırıldandı ses.

"Ah! Tanrım! Neden öyle dediniz?" diye haykırdı Dantès.

"Çünkü yanılmışım, çizimlerimdeki sapma beni başka bir istikamete yöneltti, pergelimin olmaması beni mahvetti, planımdaki hatalı bir çizgi on beş ayağa tekabül etti ve kazdığınız duvarı kalenin duvarı sandım!"

"Ama denize mi ulaşacaktınız?"

"İsteğim buydu."

"Ya başarsaydınız?"

"Kendimi denize atıp If Şatosu yakınlarındaki Daume ya da Tiboulen Adası'na, hatta belki de kıyıya çıkacak, böylece kurtulmuş olacaktım."

"Oraya kadar yüzebilecek miydiniz?"

"Tanrı bana bu gücü verecekti ama şimdi her şey bitti."

"Her şey mi?"

"Evet. Açtığınız oyuğu dikkatlice geri kapayın, artık çalışmayın, hiçbir şeyle uğraşmayın ve benden haber bekleyin."

"En azından bana kim olduğunuzu söyleyin."

"Ben... ben... 27 numarayım."

"Demek bana güvenmiyorsunuz, öyle mi?" diye sordu Dantès.

Dantès acı bir gülüşün kirişi delip kendine doğru yükseldiğini duyar gibi oldu.

"Ah! Ben inançlı bir Hristiyanım," diye haykırdı, içgüdüsel olarak bu adamın kendisini terk etmek istediğini tahmin ederek, "gerçeğin küçük bir kırıntısını bile sizin ve benim cellatlarımıza belli etmektense kendimi öldürmeyi tercih edeceğime dair İsa üzerine yemin ederim ama Tanrı adına, beni varlığınızdan, sesinizden yoksun bırakmayın, yoksa gücüm tükendiği için, size yemin ederim ki kafamı duvarlara vurarak parçalayacağım ve ölümümden dolayı vicdan azabı çekeceksiniz."

"Kaç yaşındasınız? Sesiniz genç bir adamınkine benziyor."

"Yaşımı bilmiyorum çünkü buraya girdiğimden beri günleri tam saymadım. Tek bildiğim, tutuklandığım 15 Şubat 1815 tarihinde on dokuz yaşında olduğum."

"Daha yirmi altı bile sayılmazsınız," diye mırıldandı ses. "Yok canım, o yaşta hain olunmaz."

"Ah! Hayır! Hayır! Size yemin ederim," diye tekrarladı Dantès. "Size daha önce de söyledim ve tekrar söylüyorum, size ihanet etmektense kendimi parça parça kesmeyi tercih ederim."

"Benimle konuşmakla, bana yalvarmakla iyi ettiniz çünkü başka bir plan hazırlayıp sizden uzak duracaktım. Ama yaşınız bana güven veriyor, sizinle yeniden buluşacağım, beni bekleyin."

"Ne zaman?"

"Şansımızı hesaplamam lazım, işaretimi bekleyin."

"Ama beni terk etmeyeceksiniz, beni tek başıma bırakmayacaksınız, bana geleceksiniz ya da size gelmeme izin vereceksiniz, öyle değil mi? Birlikte kaçacağız, kaçamazsak konuşacağız, siz kendi sevdiklerinizden söz edeceksiniz, ben kendi sevdiklerimden. Sevdiğiniz biri olmalı?"

"Bu dünyada yapayalnızım."

"O zaman beni seveceksiniz, gençseniz arkadaşınız, yaşlıysanız oğlunuz olacağım. Hâlâ yaşıyorsa yetmiş yaşında bir babam var, sadece onu ve Mercedes adında genç bir kızı seviyordum. Babam beni unutmaz, bundan eminim ama sevdiğim kızın beni hâlâ düşünüp düşünmediğini Tanrı bilir. Sizi babam gibi seveceğim."

"Peki o halde yarın görüşmek üzere," dedi mahkûm.

Bu birkaç sözcük Dantès'i ikna eden bir vurguyla söylenmişti; o da başka bir şey istemiyordu, ayağa kalktı, duvardan söktüğü kalıntıları her zaman gösterdiği özenle ortadan kaldırdıktan sonra yatağını duvara doğru itti. Dantès o andan itibaren kendini mutluluğun kollarına bıraktı; artık kesinlikle yalnız kalmayacak, hatta belki de özgürlüğüne kavuşacaktı;

en kötü ihtimalle mahkûm olarak kalmaya devam ederse, bir arkadaşı olacaktı ve paylaşılan tutsaklık yarı tutsaklığa dönüşecekti. Ortak yakınmalar âdeta dualara benzer; iki kişinin ettiği dualar Tanrı'ya minnet duymak anlamına gelir.

Yüreği sevinçle çarpan Dantès gün boyunca zindanını turladı. Bu sevinç ara sıra soluğunu kesiyor, eliyle göğsüne bastırarak yatağına oturuyordu. Koridordan gelen en ufak gürültüde kapıya sıçrıyordu. Bir iki kez, hiç tanımadığı ama şimdiden bir dostu gibi sevdiği o adamı kendisinden ayıracakları endişesini yaşadı. Bunun üzerine kararını verdi: Zindancı yatağını kenara çekip oyuğa bakmak için eğildiğinde, testisini üzerine koyduğu döşeme taşıyla kafasını parçalayacaktı.

Onu ölüme mahkûm edeceklerdi, bunu iyi biliyordu ama o mucizevi gürültünün kendisini yeniden hayata döndürdüğü anda zaten sıkıntı ve umutsuzluktan ölmek üzere değil miydi?

Akşam zindancı geldiğinde, Dantès yatağının üzerindeydi, oradan tamamlanmamış deliğin görüntüsünü daha iyi kapayacağını düşünüyordu. Kuşkusuz bu can sıkıcı ziyaretçiye garip bakışlar yöneltmişti çünkü adam ona, "Vay canına, yeniden mi deliriyorsunuz?" diye sordu.

Dantès hiç yanıt vermedi, heyecanının sesine yansıyıp kendini ele vermesinden korkuyordu.

Zindancı başını iki yana sallayarak dışarı çıktı.

Gece olduğunda, Dantès komşusunun sessizlikten ve karanlıktan yararlanarak kendisiyle sohbet edeceğini sansa da yanılıyordu; gece hararetli bekleyişine hiçbir gürültünün yanıt vermemesiyle geçip gitti. Ama ertesi gün, sabah denetiminden sonra, yatağını duvarın kenarından çekerken duvara eşit aralıklarla üç kere vurulduğunu duydu ve dizlerinin üzerine çöktü.

"Siz misiniz?" dedi. "Ben buradayım!"

"Zindancınız gitti mi?"

"Evet," diye yanıtladı Dantès, "akşam geri gelecek, on iki saat özgürüz."

"Gelebilir miyim?"

"Ah! Evet, evet, hiç gecikmeden, hemen şimdi, size yalvarırım."

Beline kadar oyukta kaybolan Dantès, destek aldığı toprak parçasının ellerinin altında çöktüğünü fark etti, kendini geriye attı, o sırada bir taş ve toprak kütlesi kendi kazdığı oyuğun altına açılan bir deliğe düştü; ardından derinliğini ölçemediği o karanlık deliğin dibinde bir kafanın, omuzların ve nihayet oyuktan çevik bir hamleyle çıkan bir adamın belirdiğini gördü.

XVI

Bilge Bir İtalyan

Dantès çok uzun zamandır büyük bir sabırsızlıkla beklediği bu yeni dostu kollarına alıp zindana sızan hafif gün ışığının tamamen aydınlatması için onu penceresinin kenarına götürdü.

Saçları yaştan çok çektiği kederden beyazlaşmış, delici bakışları kırlaşmış kalın kaşlarının altına saklanmış, hâlâ siyah ve göğsüne kadar inen bir sakalı olan kısa boylu bir adamdı. Derin kırışıklıkların belirdiği yüzünün zayıflığı, yüz hatlarının ciddi görünümü onun fiziki güçten ziyade manevi yetilerini kullanmaya alışkın biri olduğunu belli ediyordu. Ziyaretçinin alnı ter içindeydi.

Giysisine gelince, lime lime olduğu için ilk halini tahmin etmek kolay değildi.

En az altmış beş yaşında görünüyordu ama hareketlerindeki canlılığa bakılırsa, uzun zaman hapiste kaldığı için bu kadar yaşlı görünüyordu.

Genç adamın coşkulu davranışlarını bir tür keyifle karşıladı; buz kesmiş ruhu bir an için yeniden ısınır ve bu ateşli

ruha temas ettiği için erir gibi oldu. Özgürlüğe kavuşacağını sandığı anda karşısında ikinci bir zindan bulmak onu büyük hayal kırıklığına uğratsa da, kendisine sıcak davrandığı, gösterdiği yakınlık için Dantès'e teşekkür etti.

"Önce buraya gelişimin izlerini zindancılarınızın görmemesi için ne yapabileceğimize bakalım," dedi. "Gelecekteki huzurumuz onların neler olup bittiğini bilmemelerine bağlı."

Bunun üzerine oyuğa doğru eğildi, kilosuna rağmen kolayca kaldırdığı taşı alıp deliğe soktu.

"Bu taş yerinden çok özensizce çıkarılmış," dedi başını iki yana sallayarak, "aletiniz yok muydu?"

"Ya sizin, sizin aletiniz var mı?" diye sordu Dantès şaşkınlıkla.

"Birkaç tane yaptım. Eğe dışında makas, pens, manivela gibi bana gereken her şeyim var."

"Ah! Sabrınızın ve çabalarınızın ürünü olan bu aletleri görmek için sabırsızlanıyorum."

"Bakın, önce bir makas."

Ve ona gürgen tahtasından bir sapı olan güçlü ve sivri bir alet gösterdi.

"Bunu neyle yaptınız?" dedi Dantès.

"Yatağımın millerinden biriyle. Beni yaklaşık elli ayak öteden buraya getiren tüm yolu bununla kazdım."

"Elli ayak!" diye haykırdı dehşete kapılmış gibi görünen Dantès.

"Alçak sesle konuşun genç adam, alçak sesle konuşun; mahkûmların kapıları sıkça dinlenir."

"Yalnız olduğumu biliyorlar."

"Olsun."

"Buraya ulaşmak için elli ayaklık bir yolu kazdığınızı mı söylüyorsunuz?"

"Evet, yaklaşık benim zindanımı sizinkinden ayıran mesafe kadar; yalnızca oranlama ölçeğimi düzenlemek için gerekli geometri aletlerim olmadığından eğimi yanlış hesapla-

dım; kırk ayaklık bir elips yerine elli ayaklık bir elips çizdim; size söylediğim gibi, dış duvara kadar ulaştığımı, bu duvarı deldiğimi ve ardından denize atlayacağımı sanıyordum. Ama odanızın açıldığı koridorun altından gideceğime koridor boyunca ilerlemişim, bütün emeklerim boşa gitti çünkü bu koridor nöbetçilerle dolu bir avluya açılıyor."

"Bu doğru," dedi Dantès, "ama bu koridor zindanımın sadece bir cephesine bakıyor ve odamın dört cephesi var."

"Evet, kuşkusuz ama öncelikle şu duvar güçlü bir kayadan yapılmış; kayalığı delmek için tüm aletlerle donanmış on madencinin on yıl çalışması gerekir, diğer cephe Müdür'ün bürosunun temellerine yaslanıyor olmalı; kuşkusuz kapıları kilitli mahzenlere çıkıp yakalanacağız; diğer cephe, biraz bekleyin, o cephe nereye açılıyor?"

Bu cephe gün ışığının içeri sızdığı pencerenin bulunduğu yerdeydi; gün ışığının içeri girdiği noktaya kadar giderek daralan ve bir çocuğun bile geçemeyeceği bu pencere ayrıca en şüpheci gardiyanın bile bu yolla kaçılamayacağını düşünerek içini rahatlatan üç sıra demir parmaklıkla kaplanmıştı.

Ve ziyaretçi şu soruyu sorarken masayı pencerenin altına çekti.

"Masanın üstüne çıkın," dedi Dantès'e.

Söylediğini yapan Dantès masanın üzerine çıktı ve arkadaşının niyetini tahmin ederek sırtını duvara yasladı ve iki elini uzattı. Zindanının numarasını söyleyen ve Dantès'in hâlâ ismini bilmediği adam yaşından beklenmedik bir çeviklikle, bir kedinin ya da kertenkelenin atikliğiyle önce masanın üstüne, ardından masadan Dantès'in ellerinin üzerine, sonra da genç adamın ellerinden omuzlarına çıktı. Zindanın tavanı ayakta dikilmesine izin vermediğinden iki büklüm olmuş bir halde başını ilk parmaklık sırasına doğru uzattı ve böylece yukarıdan aşağıyı inceleyebildi.

Bir an sonra başını hızla geri çekti.

"Ah! Ah!" dedi. "Bundan şüphelenmiştim."

Ve Dantès'in bedeninden masaya süzüldü, oradan da yere atladı.

Kendisi de masadan yere inen genç adam. "Neden şüphelenmiştiniz?" diye sordu endişeyle.

"Evet," dedi, "işte böyle; zindanınızın dördüncü cephesi dış bir koridora, devriyelerin geçtiği, nöbetçilerin gözlediği bir devriye yoluna açılıyor."

"Bundan emin misiniz?"

"Bir askerin namlusunu ve tüfeğinin namlusunu gördüm ve beni fark etmesinden ürkerek hemen geri çekildim."

"Peki bu durumda?.." dedi Dantès.

"Zindanınızdan kaçmanın mümkün olmadığını görüyorsunuz."

"Öyleyse?.." diye ekledi genç adam sorgulayıcı bir ses tonuyla.

"Öyleyse..." dedi yaşlı mahkûm, "Tanrı'nin istediği olur!"

Ve yaşlı adamın yüz hatlarına derin bir boyun eğişi belli eden bir ifade yayıldı.

Dantès onca süredir beslenen bir umuttan böylesine makul ve bilgece vazgeçen bu adamın yüzüne şaşkınlığa karışan hayranlık dolu bir ifadeyle baktı.

"Şimdi bana kim olduğunuzu söylemek ister misiniz?" diye sordu Dantès.

"Ah! Tanrım, artık sizin için elimden bir şey gelmez, buna rağmen sizi hâlâ ilgilendiriyorsa elbette söylerim."

"Beni teselli edebilir, bana destek olabilirsiniz çünkü bana oldukça güçlü görünüyorsunuz."

Başrahip hüzünle gülümsedi.

"Ben Başrahip Faria," dedi, "bildiğiniz gibi 1811'den beri If Şatosu'nda tutukluyum ama üç yıl da Fenestrelle Kalesi'nde tutuklu kaldım. 1811'de, beni Piemonte'den Fransa'ya naklettiler. İşte o dönemde, Napoléon'a boyun eğmiş gibi görünen kaderin, ona bir erkek çocuk verdiğini ve beşikteki o

çocuğun Roma kralı olarak adlandırıldığını öğrendim. O zamanlar bana söylediğiniz gibi dört yıl sonra o devin devrileceğini hiç sanmıyordum. Şimdi Fransa'ya kim hükmediyor? II. Napoléon mu?"

"Hayır, XVIII. Louis."

"XVI. Louis'nin kardeşi XVIII. Louis Tanrı'nın buyrukları garip ve gizemli. Yükselttiği adamı indirip, indirdiği adamı yükselten Tanrı'nın amacı ne olabilir ki?"

Dantès dünyanın yazgılarıyla ilgilenmek için bir anlığına kendi yazgısını unutan bu adamdan gözlerini ayırmıyordu.

"Evet, evet," diye devam etti, "tıpkı İngiltere'de olduğu gibi: I. Charles, ardından Cromwell, II. Charles ve belki de II. James'ten sonra bir damat, bir akraba, bir Orange prensi, bir başka ülkeden gelen bir yönetici kral olacak ve o zaman halka yeni tavizler verilecek, bir anayasa yapılacak ve özgürlük gelecek! Siz bunu göreceksiniz delikanlı," dedi Dantès'e dönerek ve ona kâhinlerinkini andıran parlak ve derin gözlerle bakarak. "Bunu görecek kadar gençsiniz, bunu *göreceksiniz.*"

"Evet, buradan çıkarsam."

"Ah! Bu doğru," dedi Başrahip Faria. "Biz mahkûmuz, bazen bunu unutuyorum ve bakışlarım duvarları delip geçtiği için kendimi özgür sanıyorum."

"Peki ya siz neden tutuklandınız?"

"Ben mi? Çünkü Napoléon'un 1811'de gerçekleştirmek istediği planı 1807'de düşledim çünkü Machiavelli gibi İtalya'yı küçük, zorba ve zayıf krallıklar yuvasına dönüştüren bütün o küçük prensliklerin ortasında, tek ve büyük, güçlü ve yekpare bir imparatorluk kurulmasını istedim çünkü bana da ihanet etmek için, beni çok iyi anlamış gibi davranan taçlı bir ahmakta Cesare Borgia'mı bulduğumu sandım. Bu, VI. Alessandro ve VII. Clemens'in projesiydi; asla başarıya ulaşamayacak çünkü Napoléon'un da gerçekleştiremediği bu projeye boşuna bir çabayla girişiler; İtalya'nın lanetlendiğine hiç kuşku yok!"

Ve yaşlı adam başını öne eğdi.

Dantès bir insanın böyle idealler için hayatını nasıl riske atabileceğini anlamıyordu; gördüğü ve onunla konuştuğu için Napoléon'u tanıdığı doğruydu, buna karşılık VII. Clemens'in ve VI. Alessandro'nun kim oldukları hakkında hiçbir şey bilmiyordu.

"Siz... hasta... olduğu sanılan rahip değil misiniz?" diye sordu zindancının ve If Şatosu'nun görüşünü paylaşmaya başlayan Dantès.

"Deli sanılan demek istediğiniz, öyle değil mi?"

"Bunu söylemeye cesaret edemedim," dedi Dantès gülümseyerek.

"Evet, evet," diye devam etti Faria acı bir gülümsemeyle, "deli sanılan benim; çok uzun süredir bu hapishanenin konuklarını eğlendiren benim ve umutsuz bir kederin bağrında yaşayan çocuklar olsaydı onları neşelendiren ben olacaktım."

Dantès bir an hiç kımıldamadan sessiz kaldı.

"Yani kaçmaktan vaz mı geçiyorsunuz?" dedi.

"Kaçmanın imkânsız olduğunu anlıyorum; Tanrı'nın gerçekleşmesini istemediği bir işi denemek Tanrı'ya karşı gelmektir."

"Neden cesaretinizi kaybediyorsunuz? İlk seferinde başarmayı istemek Tanrı'dan çok şey beklemek demektir. Daha öncekinden farklı bir yöne doğru yeniden başlayamaz mısınız?"

"Ama bu şekilde yeniden başlamaktan söz ederken, daha önce neler yaptığımı biliyor musunuz? Bu aletlere sahip olmak için dört yıl gerektiğini biliyor musunuz? İki yıldır granit gibi sert bir toprağı kazdığımı ve kazıdığımı biliyor musunuz? Eskiden yerinden oynatamayacağımı sandığım taşları duvardan sökmem gerektiğini, bütün gün çalıştıktan sonra, taş gibi sertleşmiş o yıllanmış çimentolardan bir avuç çıkarabildiğim için ne kadar sevindiğimi biliyor musunuz? Bütün o taş ve toprağı gömmek için bir merdivenin kubbesini delmem ve molozları artık bir avuç toz bile koyamaya-

cağım kadar dolan o boşluğa doldurmam gerektiğini biliyor musunuz? Nihayet, çalışmalarımın hedefine ulaştığını, bu görevi yerine getirmek için yeterince güçlü olduğumu sandığım anda Tanrı'nın bu hedefi sadece uzaklaştırmakla kalmayıp bilemediğim bir yöne çevirdiğini biliyor musunuz? Ah! Tekrar ediyorum, bundan böyle özgürlüğümü elde etmeyi denemek için hiçbir şey yapmayacağım çünkü Tanrı özgürlüğümü sonsuza kadar kaybetmemi istiyor."

Bir arkadaş edinmenin mutluluğunun, kurtulamayan mahkûmun yaşadığı acıyı hakkıyla paylaşmasını engellediğini belli etmek istemeyen Edmond başını öne eğdi.

Başrahip, Edmond'un yatağına oturdu ve Edmond ayakta kaldı.

Genç adam kaçmayı hiç düşünmemişti. O kadar olanaksız göründüğü için denenmesi bile düşünülemeyen ve içgüdüsel olarak uzak durulan şeyler vardır. Yer altında elli ayak kazma işini tamamlamak için bu işe üç yıl emek harcamak, başarılı olunursa denize doğru dimdik inen bir uçurumla karşılaşmak; nöbetçilerin mermileri sizi daha önce öldürmediyse, paramparça olmak için bir kayalığın üzerine elli, altmış, belki de yüz ayak yükseklikten atlamak; tüm bu tehlikeler atlatılırsa bir fersah yüzmek zorunda kalmak; tüm bunlar boyun eğmeye yeterdi ve gördüğümüz gibi, Dantès bu boyun eğişi az kalsın ölümle sonlandıracaktı.

Ama şimdi yaşlı bir adamın büyük bir kararlılıkla hayata tutunduğunu ve umutsuz çözümler için kendisine örnek oluşturduğunu gören genç adam, düşünmeye ve cesaretini ölçmeye başlamıştı. Bir başkası, aklına bile getirmediği bu işe girişmişti; kendisinden daha yaşlı, daha güçsüz, daha beceriksiz biri, sabrı ve ustalığı sayesinde, yanlış bir hesaplamanın başarısızlığa uğramasına yeteceği bu inanılmaz girişim için gerekli bütün malzemeleri yapmıştı. Bir başkası bütün bunları yapabildiğine göre, Dantès için hiçbir şey imkânsız değildi: Faria elli ayak kazdıysa o yüz ayak kazacaktı, Faria

elli yaşında üç yıl çalıştıysa, yaşı onunkinin yarısından az olduğuna göre o altı yıl çalışacaktı; Başrahip bilge bir din adamı olarak If Şatosu'ndan Daume, Ratonneau ya da Lemaire adalarına kadar yüzmeyi göze aldıysa, denizci Edmond, denizin dibinde sıklıkla mercan kayaları arayan yürekli dalgıç Dantès, bir fersah yüzmekte mi tereddüt edecekti? Karaya hiç çıkmadan saatler boyunca denizde kalmamış mıydı? Hayır, hayır, Dantès'in sadece bir örnekle cesaretlendirilmesi gerekiyordu. Bir başkasının yaptığı ya da yapabileceği her şeyi Dantès yapacaktı.

Genç adam bir an düşündü.

"Sizin aradığınız şeyi buldum," dedi yaşlı adama.

Faria ürperdi.

"Siz mi?" dedi, doğruyu söylüyorsa Dantès'in cesaretini kaybetmesinin uzun sürmeyeceğini belli eden bir ifadeyle başını kaldırarak. "Söyleyin bakalım ne buldunuz?"

"Buraya kadar gelebilmek için kazdığınız koridor aynı yönde dış kulvara doğru uzanıyor, öyle değil mi?"

"Evet."

"Koridor oradan on beş ayak uzakta olmalı?"

"En fazla."

"Tamam o zaman, koridorun ortasına doğru bir haçın kolu şeklinde bir yol kazalım. Bu sefer hesaplarınızı daha özenli yapacaksınız. Dış galeriye çıkacağız. Nöbetçiyi öldürüp kaçacağız. Bu planın başarıya ulaşması için sizdeki cesaretten ve bende eksik olmayan güçten fazlasına gerek yok. Sabırdan söz etmiyorum, siz sabrınızı kanıtladınız ve ben de kanıtlayacağım."

"Bir dakika," diye yanıtladı Başrahip, "sevgili dostum, nasıl bir cesarete sahip olduğumu ve gücümü hangi işte kullanmayı hesapladığımı bilmiyorsunuz. Sabra gelince, her sabah akşamın işine, her akşam sabahın işine başlayarak sanırım yeterince sabır gösterdim. Ama beni iyi dinleyin delikanlı, bunları masum olduğu halde tutuklanmış bir kulunu özgürleştirerek Tanrı'ya hizmet etmek için yaptım."

"Tamam o zaman, yine aynı şey söz konusu değil mi, kendinizi suçlu görmeye benimle karşılaştıktan sonra mı başladınız?"

"Hayır ama suçlu konumuna düşmek istemiyorum. Şimdiye kadar sadece nesnelerle uğraştığımı sanıyordum, sizse bana insanlarla uğraşmamı öneriyorsunuz. Bir duvarı delip bir merdiveni parçaladım ama bir göğsü delerek bir insanı yok edemem."

Dantès hafif şaşırdığını belli eden bir hareket yaptı.

"Nasıl?" dedi. "Özgür olmak varken, vicdanınız sizi burada mı tutacak?"

"Peki ya siz," dedi Faria, "neden zindancınızı masanızın ayağıyla öldürdükten sonra onun elbiselerini giyip kaçmayı denemediniz?"

"Aklıma bile gelmedi de ondan," dedi Dantès.

"Aslında, böyle bir suç işlemek için duyduğunuz, hiç düşünmediğiniz içgüdüsel bir korkudan dolayı," diye karşılık verdi yaşlı adam, "çünkü sıradan ve olanaklı şeylerde doğal arzularımız bizi doğru çizgiden sapmamamız konusunda uyarırlar. Kaplan doğası itibarıyla, yazgısından dolayı, kan dökmek için sadece tek bir şeye ihtiyaç duyar, koku alma duyusu onu avının yakınlarında olduğu konusunda uyarır. Hemen bu ava doğru hamle yapıp üzerine atlar ve onu parçalar. İçgüdüsüne itaat eder. Ama insan tam tersine kandan tiksinir; onu katil olmaktan tiksindiren toplumsal yasalar değil, doğal yasalardır."

Dantès'in kafası karıştı. Gerçekten de, zihninde ya da daha doğrusu ruhunda kendisi farkına varmadan olup bitenlerin açıklaması buydu çünkü bazı düşünceler akıldan, bazıları yürekten gelir.

"Üstelik, on iki yıllık tutukluluğum boyunca aklımdan ün salmış bütün kaçışları geçirdim. Kaçış denemelerinin nadiren başarıya ulaştığını gördüm. Mutlulukla sonlanan, büyük bir başarıyla taçlanan kaçışlar özenle düşünülmüş ve

ağır ağır hazırlanmış kaçışlardır; Beaufort dükünün Vincennes Şatosu'ndan, Başrahip Dubuquoi'nın Fort-l'Evêque'den ve Latude'ün Bastille'den kaçışları böyledir. Bazen şansın yaver gitmesiyle de kaçılır, bunlar en mükemmel kaçışlardır; bir fırsat bekleyelim, inanın bana, böyle bir fırsat doğarsa ondan yararlanalım."

"Siz bekleyebildiniz," dedi Dantès iç çekerek, "bu uzun süreli çalışma sizi her an meşgul ediyordu ve sizi oyalayacak bir işiniz kalmadığında, sizi avutacak umutlarınız vardı."

"Ben sadece bu işle uğraşmıyordum," dedi Başrahip.

"Peki ne yapıyordunuz?"

"Yazıyor, incelemeler yapıyordum."

"Demek size kâğıt, tüy ve mürekkep veriyorlar?"

"Hayır, onları ben yapıyorum."

"Kağıt, tüy ve mürekkep mi yapıyorsunuz?" diye haykırdı Dantès.

"Evet."

Dantès bu adama hayranlıkla baksa da, söylediklerine inanmakta hâlâ güçlük çekiyordu. Faria bu hafif kuşkuyu fark etti.

"Bana geldiğinizde, size yaşamım boyunca, Roma'daki Colosseum'un gölgesinde, Venedik'te San Marco sütununun dibinde, Floransa'da Arno kıyılarında yaptığım gözlemlerde, araştırmalarda edindiğim düşüncelerin sonucu olan ve günün birinde zindancılarımın beni If Şatosu'nun dört duvarı arasında kaleme almakta özgür bırakacaklarını hiç ummadığım eserimi göstereceğim. *İtalya'da Genel Bir Monarşi Olasılığı Üzerine Bir İnceleme* adlı bir çalışma. Dört yapraklık formalarla düzenlenmiş büyük bir kitap olacak."

"Onu yazdınız mı?"

"İki gömlek üzerine. Kumaşı parşömen gibi kaygan ve düz hale getiren bir yöntem keşfettim."

"Demek kimyacısınız."

"Biraz. Lavoisier'yi tanıdım ve Cabanis'le görüştüm."

"Ama böyle bir eser için tarih araştırmaları yapmanız gerekirdi. Kitaplarınız var mıydı?"

"Roma'da, kütüphanemde yaklaşık beş bin kitabım vardı. Onları tekrar tekrar okuyunca, iyi seçilmiş yüz elli kitapla insani bilgilerin tamamının özetini olmasa da, en azından bir insanın bilmesi gereken her türlü bilgiyi edinebileceğimi fark ettim. Hayatımın üç yılını o yüz elli kitabı tekrar tekrar okumaya adadım; öyle ki tutuklandığımda neredeyse hepsini ezbere biliyordum. Hapishanede hafızamı biraz zorlayarak hepsini eksiksiz hatırladım. Bu yüzden, size Thukididis'i, Ksenophon'u, Plutharkos'u, Titus Livius'u, Tacitus'u, Strada'yı, Jordanes'i, Dante'yi, Montaigne'i, Shakespeare'i, Spinoza'yı, Machiavelli'yi ve Bossuet'yi anlatabilirim. Size sadece en önemli olanları sıraladım."

"Demek birçok dil biliyorsunuz?"

"Almanca, Fransızca, İtalyanca, İngilizce ve İspanyolca gibi yaşayan beş dili biliyorum; Eski Yunancam sayesinde modern Yunancayı da anlıyorum, ancak iyi konuşamıyorum, yine de şu an bunun üzerine çalışıyorum."

"Çalışıyor musunuz?"

"Evet, bildiğim sözcüklerden oluşturduğum bir kelime dağarcığım var, onları düşüncelerimi ifade edebilecek şekilde tekrar tekrar gözden geçirip düzenledim. Sandığım kadarıyla sözlüklerde yüz bin kelime olsa da, gerektiğinde işime yarayacak yaklaşık bin kelime biliyorum. Çok akıcı konuşamasam da, derdimi rahatlıkla anlatabilirim, bu da bana yeter."

Hayranlığı giderek artan Edmond bu garip adamın yeteneklerini neredeyse doğaüstü bulmaya başlıyordu; herhangi bir konuda bir açığını bulmak isteyip sordu:

"Ama size tüy verilmeseydi, böylesine kapsamlı bir kitabı nasıl yazabilirdiniz?"

"Perhiz günlerinde bize verilen mezgit balığının kıkırdaklarıyla en mükemmelini yaptım, bu bilinseydi herkes onu sıradan tüylere tercih ederdi. Bu yüzden çarşamba, cuma, cu-

martesi günlerini büyük bir keyifle bekliyorum çünkü bana tüy istihkakımı artırma umudunu veriyorlar ve itiraf edeyim ki, tarih çalışmaları en sevdiğim meşguliyetim. Geçmişe döndükçe bugünü unutuyorum; tarihte özgür ve bağımsızca yol alırken, tutuklu olduğumu hiç hatırlamıyorum."

"Ama ya mürekkep? Mürekkebi nereden buluyorsunuz?"

"Eskiden zindanımda bir şömine varmış; bu şömine ben gelmeden bir süre önce kullanılmaz olmuş, yine de uzun süre ateş yakılmış; bu yüzden içi kurumla dolmuş. Bu kurumu bana her pazar getirilen şarapla sulandırıyorum, böylece çok kaliteli bir mürekkep elde ediyorum. Dikkat edilmesi gereken özel notları parmağımı delip kanımla yazıyorum."

"Peki bütün bunları ne zaman görebilirim?" diye sordu Dantès.

"Ne zaman isterseniz."

"Ah! Hemen şimdi!" diye haykırdı genç adam.

"Öyleyse beni izleyin."

Ve yer altı koridoruna girip gözden kaybolduğunda Dantès ardından gitti.

XVII

Başrahip'in Zindanı

Yer altı geçidinden eğilerek ama son derece kolayca geçen Dantès koridorun Başrahip'in zindanının bulunduğu karşı köşesine ulaştı. Orada daralan geçitte bir adamın içeri ancak sürünerek süzülebileceği kadar dar bir oyuk vardı. Başrahip'in zindanı taşla döşenmişti; Dantès'in sonunu gördüğü zahmetli girişimine en karanlık köşedeki taşlardan birini kaldırarak başlamıştı.

İçeri girip doğrulan genç adam bu zindanı büyük bir dikkatle inceledi. Zindan ilk bakışta hiç de özel bir görünüm sunmuyordu.

"Tamam," dedi Başrahip, "saat on ikiyi çeyrek geçiyor, daha önümüzde birkaç saat var."

Dantès, Başrahip'in zamanı hangi saate bakarak böyle kesin bir şekilde söylediğini anlamak için etrafına bakındı.

"Penceremden gelen şu gün ışığına bakın," dedi Başrahip, "ve duvara çizdiğim çizgilere bakın. Yeryüzünün kendi ekseni etrafındaki hareketi ve güneşin etrafında çizdiği elipse göre düzenlenmiş olan bu çizgiler sayesinde, zamanı bir saat varmışçasına kesinkes bilebiliyorum çünkü bir saat bozulabilir, oysa güneşin ve yeryüzünün düzeni asla bozulmaz."

Bu açıklamadan hiçbir şey anlamayan Dantès, güneşin dağların ardından doğduğunu ve Akdeniz'in ufkunda battığını gördüğünde hep yeryüzünün değil kendisinin hareket ettiğini sanmıştı. Üzerinde yaşadığı yerkürenin hiç fark etmediği bu ikili hareketi ona âdeta olanaksız gibi göründü; Başrahip'in her sözünde bilimin sırlarının, neredeyse çocuk yaştayken Guzarat ve Golconda'ya yaptığı bir yolculukta ziyaret ettiği o altın ve elmas madenlerini kazmak kadar hayranlık verici olduğunu fark ediyordu.

"Tamam," dedi Başrahip'e, "hazinelerinizi hemen görmek istiyorum."

Şömineye yönelen Başrahip hâlâ elinde tuttuğu makasla, eskiden ocağı oluşturan ve oldukça derin bir oyuğu gizleyen taşı kaldırdı. Dantès'e sözünü ettiği bütün aletler orada saklıydı.

"Önce neyi görmek istersiniz?" diye sordu.

"Bana İtalya'daki krallıkla ilgili büyük eserinizi gösterin."

Faria değerli dolabından papirüs kâğıtları gibi üst üste kıvrılmış üç dört çamaşır rulosu çıkardı: Bunlar dört başparmak genişliğinde ve on sekiz başparmak uzunluğunda bezden şeritlerdi. Numaralanmış bu şeritlerin üzerinde Dantès'in okuyabildiği yazılar vardı çünkü bu yazılar Başrahip'in anadilinde, yani Provencelı olarak Dantès'in kolayca anlayabildiği İtalyan diliyle yazılmıştı.

"Bakın," dedi ona, "her şey burada; altmış sekizinci şeridin altına *son* sözcüğünü yazalı yaklaşık bir hafta oldu. Gömleklerimden ikisini ve bütün mendillerimi kullandım; bir gün özgür kalırsam ve İtalya'da bunu basma cesareti gösterecek bir basımevi bulursam çok tanınmış biri olacağım."

"Evet," diye yanıtladı Dantès, "anlıyorum. Şimdi bana bu eseri yazdığınız tüyleri göstermenizi rica edeceğim."

"Bakın," dedi Faria. Ve genç adama bir fırça sapı kalınlığında, altı başparmak uzunluğunda bir çubuk gösterdi, çubuğun ucuna ve etrafına bir iple kıkırdaklar bağlanmıştı ve üzerinde hâlâ Başrahip'in sözünü ettiği mürekkebin lekesi vardı; bir gaga gibi uzuyordu ve sıradan bir tüy gibi yarıktı. Dantès çok düzgün bir şekilde yontulmuş tüyü incelerken gözleriyle de ona bu kadar düzgün bir şekil vermiş aleti arıyordu.

"Ah! Evet," dedi Faria, "çakı, öyle değil mi? Bu benim başyapıtım; onu tıpkı şu bıçak gibi eski bir demir şamdandan yaptım."

Çakı bir ustura gibi keskindi. Bıçağınsa hem bıçak hem de hançer işlevi görmek gibi bir yararı vardı. Bu farklı objeleri Marsilya'daki bir antikacı dükkânındaymış gibi dikkatle inceleyen Dantès, bazen bu eşyaların yerliler tarafından yapılmış ve uzun yol kaptanları tarafından Güney denizlerinden getirilmiş o aletlere benzediğini fark ediyordu.

"Mürekkebe gelince, nasıl yaptığımı biliyorsunuz; ihtiyacım olduğu kadar hazırlıyorum."

"Şimdi bir şey beni şaşırtıyor," dedi Dantès, "bu çalışmalar için günler size nasıl yetiyor?"

"Gecelerim de vardı," diye yanıtladı Faria.

"Geceler! Yoksa kedi familyasından mı geliyorsunuz? Geceleri net görebiliyor musunuz?"

"Hayır ama Tanrı insana duyularının yetersizliğini telafi etsin diye zekâ verdi: Kendime ışık sağladım."

"Nasıl yani?"

"Bana getirdikleri etin yağını ayırıyorum, onu eritip yoğun bir yağ elde ediyorum. Bakın, işte mumum."

Ve Başrahip sokakları aydınlatanlara benzeyen bir kandil gösterdi.

"Ama ya ateş?"

"İşte iki çakıltaşı ve yanmış çamaşır."

"Peki ya kibrit?"

"Bir deri hastalığına yakalanmış numarası yaptım ve istediğim kükürtü bana getirdiler."

Elindeki aletleri masanın üzerine bırakan Dantès, bu zihnin sebatı ve gücü karşısında ezilmiş bir halde başını öne eğdi.

"Hepsi bu değil," diye ekledi Faria, "çünkü tüm hazineleri tek bir zulaya yerleştirmemek gerekir; bunu kapatalım."

Taşı yeniden yerine bıraktılar; Başrahip taşa kesik yerlerinin görünmemesi için biraz toz serpip üzerine bastıktan sonra yatağına doğru yürüyüp üzerine yerleşti.

Yatağın başucunun arkasında üzeri bir taşla mükemmel bir şekilde sıkı sıkıya kapatılarak gizlenmiş bir delik ve bu deliğin içinde yirmi beş otuz ayak uzunluğunda bir ip merdiven vardı.

Dantès'in incelediği bu merdiven sapasağlamdı.

"Bu harika eser için gerekli ipi size kim sağladı?" diye sordu.

"Önce elimdeki birkaç gömlek, ardından Fenestrelle'deki üç yıllık tutukluluğum sırasında ipliklerini ayırdığım yatak çarşaflarım. Beni If Şatosu'na naklettiklerinde, o malzemeyi buraya getirmenin bir yolunu buldum ve işime burada devam ettim."

"Ama yatak çarşaflarınızın kenar ipliklerinin ayrıldığını fark etmediler mi?"

"Onları yeniden dikiyordum."

"Neyle?"

"Bu iğneyle."

Ve giysilerinin bir yırtığını açan Başrahip, Dantès'e taşıdığı uzun, sivri ve üzerinde hâlâ ipler bulunan bir kılçık gösterdi.

"Evet," diye devam etti Faria, "önce parmaklıkları söküp, gördüğünüz gibi sizinkinden biraz daha geniş ve geçerken daha da genişleteceğim şu pencereden kaçmayı düşünmüştüm ama bu pencerenin bir iç avluya açıldığını fark ettiğimde bu planımın şansımın çok yaver gitmesine bağlı olduğunu anlayıp vazgeçtim. Yine de, size sözünü ettiğim tesadüfe bağlı beklenmedik bir kaçış için merdiveni sakladım."

Merdiveni inceliyormuş gibi görünen Dantès, bu kez başka bir şey düşünüyordu. Bu kadar zeki, dâhi, derin bilgili olan bu adam, belki de kendi başına hiçbir şeyi seçemediği bahtsızlığının karanlığında her şeyi daha net görebilecekti.

"Ne düşünüyorsunuz?" diye sordu gülümseyen ve Dantès'in dalıp gidişini hayranlığının doruk noktasına çıkmasına bağlayan Başrahip.

"Öncelikle hedefinize ulaşmak için kullanmanız gereken o büyük yaratıcılığı düşünüyorum; özgür olsaydınız kimbilir neler yapardınız?"

"Belki de hiçbir şey yapmazdım. Beynimin içindekiler boş işlerle uçup gitti. İnsanın zihninde gizli olan gizemli madenleri kazması için bir bahtsızlık yaşaması gerekiyor; barutu patlatmak için basınç gerekiyor. Hapis, sağda solda salınan tüm yetilerimi bir noktada toplayıp birbirleriyle çarpışmalarını sağladı ve bildiğiniz gibi bulutların çarpışmasıyla elektriklenme oluşur, elektriklenmeden şimşek, şimşekten de aydınlık doğar."

"Hayır, hiçbir şey bilmiyorum," dedi cehaletinin yükü altında ezilen Dantès, "söylediğiniz sözcüklerden bir bölümünün benim için hiçbir anlamı yok; bu kadar bilge olduğunuz için çok şanslısınız!"

Başrahip gülümsedi.

"Demin iki şey düşündüğünüzü söylüyordunuz."

"Evet."

"Bana birincisini anlattınız; ikincisi nedir?"

"İkincisini siz bana hayatınızı anlattınız ve benim hayatım hakkında hiçbir şey bilmiyorsunuz."

"Genç adam, sizin hayatınız önemli olaylar yaşayamayacağınız kadar kısa."

"Hayatım hiç hak etmediğim olağanüstü bir bahtsızlığın damgasını taşıyor ve birkaç kez yaptığım gibi Tanrı'ya sövmemek için bahtsızlığımı insanlara mal ederek onlara öfkelenmek istiyorum."

"Size yüklenen suçu reddedip masum olduğunuzu mu iddia ediyorsunuz?"

"Sevdiğim iki insanın, babamın ve Mercedes'in başı üzerine yemin ederim ki kesinlikle masumum."

"Hadi o zaman," dedi deliğini kapatan ve yatağını yerine iten Başrahip, "bana başınızdan geçenleri anlatın."

Bunun üzerine Dantès bir kez Hindistan'a, birkaç kez de Ortadoğu'ya yaptığı yolculuklarla sınırlı hikâyesini anlattı; nihayet son yolculuğuna, Kaptan Leclère'in ölümüne, kendisine Büyük Mareşal'e iletilmek üzere verdiği pakete, Büyük Mareşal'le görüşmesine, Mösyö Noirtier adlı birine kendisi tarafından ulaştırılması gereken mektuba, Marsilya'ya varışına, babasını ziyaretine, Mercedes'le aşklarına, nişan yemeğine, tutuklanmasına, sorgulanmasına, Adalet Sarayı'nda geçici olarak nezarethanede kalmasına, sonunda da If Şatosu'ndaki tutukluluğuna geçti. Dantès buraya geldiğinden beri ne yapacağını, ne zamandır tutuklu olduğunu bilmiyordu.

Hikâyesini bitirdiğinde Başrahip derin düşüncelere daldı.

"Burada size az önce söylediğim gibi çok derin ve kanıtlanmamış bir hukuk sorunu var, kötü bir düşünce yanlış bir yorumlamadan doğmadıkça insan doğası suç işlemekten tiksinir. Yine de, uygarlık bazen iyi niyetli içgüdülerimizi bastırıp bizi kötülüğe sürükleyen ihtiyaçlarla, günahlarla ve yapmacık arzularla donattı. Şu deyişin kökeni buna dayanır: Suçluyu bulmak istiyorsanız, önce işlenen suçun kime

yaradığını araştırın! Sizin ortadan kaybolmanız kimin işine yarayabilirdi?"

"Kimseye, Tanrım! Çok önemsiz biriydim."

"Böyle cevap vermeyin çünkü yanıtınız mantıktan ve felsefeden yoksun; tahtın gelecekteki vârisinin canını sıkan kraldan geçici görevle çalışanın canını sıkan memura kadar her şey görelidir, sevgili dostum: kral ölürse taht vârisine kalır; memur ölürse geçici çalışana bin iki yüz frank maaş miras kalır. Bu bin iki yüz franklık maaş, onun kraliyet ödeneğidir; bu para bir kralın on milyonluk maaşı gibi onun geçinmesi için gereklidir. Toplumsal katmanların en altından en üstüne kadar her birey etrafında, Descartes'ın dünyaları gibi, burgaçları ve bağlılık atomları olan küçük bir çıkarlar dünyasını bir araya getirir. Ancak bu dünyalar daima yükseldikçe genişler. Bu ters dönmüş ve bir denge oyunuyla ayakta kalmış bir spiraldir. Yeniden sizin dünyanıza dönelim. Pharaon'un kaptanı mı olacaktınız?"

"Evet."

"Güzel bir kızla mı evlenecektiniz?"

"Evet."

"Pharaon'un kaptanı olmamanızda çıkarı olan biri var mıydı? Mercedes'le evlenmemenizde çıkarı olan biri var mıydı? Önce ilk soruya cevap verin, düzen tüm sorunların anahtarıdır. Pharaon'un kaptanı olmamanızda çıkarı olan biri var mıydı?"

"Hayır, gemide çok sevilirdim. Tayfaların bir kaptan seçme olanakları olsaydı, eminim beni seçerlerdi. Tek bir kişinin bana diş bilemek için bazı nedenleri vardı. Bir süre önce onunla kavga etmiştim, onu düelloya davet ettiğimde önerimi geri çevirmişti."

"Demek öyle. Bu adamın ismi nedir?"

"Danglars."

"Gemideki görevi neydi?"

"Muhasebeciydi."

"Kaptan olsaydınız onun görevine devam etmesine izin verir miydiniz?"

"Karar verme yetkisi bende olsaydı izin vermezdim çünkü hesaplarında bazı dolaplar çevirdiğini sanıyordum."

"Peki, şimdi Kaptan Leclère ile son görüşmeniz sırasında yanınızda başka biri var mıydı?"

"Hayır, yalnızdık."

"Biri konuştuklarınızı duymuş olabilir mi?"

"Evet çünkü kapı açıktı ve hatta... bir dakika... evet, evet, Kaptan Leclère bana tam Büyük Mareşal'e iletmem için o paketi verdiği sırada Danglars kapının önünden geçti.

"Güzel," dedi Başrahip, "doğru yolda ilerliyoruz. Elba Adası'nda karaya çıkarken yanınızda biri var mıydı?"

"Kimse yoktu."

"Size bir mektup verdiler mi?"

"Evet Büyük Mareşal bir mektup verdi."

"O mektubu ne yaptınız?"

"Cüzdanıma koydum."

"Demek üzerinizde bir cüzdan vardı. Bir denizcinin cebinde içinde resmî bir mektup bulunan bir cüzdan olabilir mi?"

"Haklısınız, cüzdanım gemideydi."

"Yani mektubu cüzdanınıza ancak gemiye döndüğünüzde koyabildiniz?"

"Evet."

"Porto Ferrajo'dan gemiye kadar o mektubu ne yaptınız?"

"Elimde taşıdım."

"O zaman, Pharaon'a çıktığınızda elinizde bir mektup olduğunu herkes görmüş olabilir miydi?"

"Evet."

"Danglars da dâhil olmak üzere?"

"Danglars da dâhil olmak üzere."

"Şimdi beni iyi dinleyin, tüm anılarınızı bir araya getirin: İhbar mektubunun hangi sözcüklerle kaleme alındığını hatırlıyor musunuz?"

"Ah! Evet, onu üç kere okudum ve her kelimesi hafızamda."

"Bana tekrarlayın."

Dantès bir an hafızasını topladı.

İşte aynen şöyleydi:

Sayın Kraliyet Savcısı,

Tahtın ve kilisenin bir dostu tarafından, bu sabah Smyrna'dan dönen Pharaon gemisinin ikinci kaptanı Edmond Dantès'in Napoli'ye ve Porto Ferrajo'ya uğradığı, Murat tarafından Zorba'ya bir paket iletmekle ve Zorba tarafından Paris Bonapartçılar komitesine bir mektup iletmekle görevlendirildiği konusunda uyarılıyor.

Yakalandığında suçunun kanıtı ele geçirilecektir çünkü bu mektup ya üzerinde ya babasının evinde ya da Pharaon'daki kamarasında bulunacaktır.

Başrahip omuzlarını silkti.

"Her şey gün gibi ortada," dedi, "olan bitenleri en baştan tahmin edememeniz için çok saf ve temiz bir yüreğiniz olmalı."

"Böyle mi düşünüyorsunuz?" diye haykırdı Dantès. "Ah! Bu çok alçakça bir şey!"

"Danglars'ın her zamanki el yazısı nasıldı?"

"İşlek bir yazıydı."

"İsimsiz mektuptaki yazı nasıldı?"

"Sola doğru eğimli bir yazı."

Başrahip gülümsedi.

"Çarpık çurpuk bir yazı, öyle değil mi?"

"Çarpık çurpuk olmayacak kadar gerçekçiydi."

"Bekleyin."

Başrahip tüyünü ya da daha doğrusu öyle adlandırdığı şeyi alıp mürekkep hokkasına daldırdı ve bu amaçla hazırladığı bir çamaşırın üzerine sol eliyle ihbar mektubunun ilk iki üç satırını yazmaya başladı.

Gerileyen Dantès âdeta dehşete kapılmış bir ifadeyle Başrahip'e baktı.

"Ah! Bu çok şaşırtıcı," diye haykırdı, "bu yazı diğerine nasıl da benziyor."

"Çünkü ihbar mektubu sol elle yazılmış. Bir şeyi gözlemlemiştim," diye ekledi.

"Neyi?"

"Sağ elle yazılan bütün yazılar farklıdır ama sol elle yazılanlar birbirlerine benzerler."

"Demek her şeyi gördünüz ve gözlemlediniz."

"Devam edelim."

"Ah! Evet, evet."

"İkinci soruya geçelim."

"Sizi dinliyorum."

"Mercedes'le evlenmemenizde çıkarı olan biri var mıydı?"

"Evet! Onu seven bir delikanlı."

"İsmi nedir?"

"Fernand."

"Bir İspanyol ismi mi?"

"Katalan'dı."

"Onun bu mektubu yazmış olabileceğini düşünüyor musunuz?"

"Hayır! O bana ancak bir bıçak saplardı. Hepsi bu."

"Evet, bu, İspanyolların doğasında vardır: Bir cinayet, evet, bir alçaklık, hayır."

"Zaten," diye ekledi Dantès, "ihbar mektubunda belirtilen ayrıntıları bilmiyordu."

"Bu ayrıntılardan kimseye, metresinize bile söz etmediniz mi?"

"Nişanlıma bile söz etmedim."

"Bunu yazan Danglars."

"Ah! Şimdi bundan eminim."

"Bir dakika... Danglars, Fernand'la tanışıyor muydu?"

"Hayır... evet... hatırlıyorum..."

"Neyi?"

"Evlenmeden bir gün önce onları Pamphile babanın çardağının altında otururken görmüştüm. Danglars'ın dostane ve alaycı bir hali vardı," yüzü solan Fernand altüst olmuş gibi görünüyordu.

"Yanlarında kimse yok muydu?"

"Benim iyi tanıdığım ve kuşkusuz onları tanıştırmış olan terzi Caderousse vardı ama o sarhoş olmuştu. Bekleyin... bekleyin... Bunu nasıl oldu da hatırlayamadım? İçki içtikleri masanın yanında bir mürekkep hokkası, kâğıt ve tüy vardı. (Dantès elini alnına götürdü). Ah! Alçaklar! Alçaklar!"

"Bir şeyi daha bilmek ister misiniz?" dedi Başrahip gülerek.

"Evet, evet çünkü her şeyi derinlemesine araştırdığınıza, her şeyi net gördüğünüze göre, neden bir kez sorgulandığımı, neden yargıçların önüne çıkarılmadığımı ve tutuklama kararı olmadan nasıl tutuklandığımı bilmek istiyorum."

"Ah! Bu sorun daha ciddi," dedi Başrahip, "adaletin içine sızılması güç olan karanlık ve gizemli bir işleyişi vardır. İki dostunuz hakkındakileri ortaya çıkarmak çocuk işiydi; bu konuda ise bana daha kesin bilgiler vermeniz gerek."

"Tamam, beni sorgulayın çünkü benim hayatımı benden daha iyi çözümlüyorsunuz."

"Sizi kim sorguladı? Kraliyet savcısı mı, savcı yardımcısı mı, sorgu hâkimi mi?"

"Savcı yardımcısı."

"Genç miydi yoksa yaşlı mıydı?"

"Gençti, yirmi yedi yirmi sekiz yaşlarında."

"Tamam! Henüz rüşvete bulaşmamış ama şimdiden ihtiraslı, peki size karşı tavırları nasıldı?"

"Katı değil, yumuşaktı."

"Ona her şeyi anlattınız mı?"

"Her şeyi."

"Peki sorgulama sırasında tavırlarında bir değişiklik oldu mu?"

"Bir dakika, beni suçlayan mektubu okuduğunda yüzü benim başıma bir felaket gelmiş gibi allak bullak oldu."

"Sizin başınıza gelen felaket yüzünden mi?"

"Evet."

"Başınıza gelen felakete üzüldüğünden emin misiniz?"

"En azından bana sempati duyduğunu kanıtlamıştı."

"Nasıl?"

"Benim suçlanmama neden olacak tek kanıtı yaktı."

"Hangi kanıtı? İhbar mektubunu mu?"

"Hayır, iletmem gereken mektubu."

"Bundan emin misiniz?"

"Benim yanımda yaktı."

"O zaman durum değişir; o adam aklınıza dahi gelmeyecek kadar büyük bir alçak olabilir."

"Onurum üzerine yemin ederim ki içimi ürpertiyorsunuz!" dedi Dantès. "Bu dünya kaplanlar ve timsahlarla mı dolu?"

"Evet ama iki ayaklı kaplanlar ve timsahlar diğerlerinden daha tehlikelidir."

"Devam edelim, devam edelim."

"Memnuniyetle. Mektubu yaktığını söylemiştiniz, öyle değil mi?"

"Evet, bana, 'gördüğünüz gibi size karşı kullanılabilecek olan tek kanıtı yok ediyorum,' diyerek..."

"Bu davranış doğal olamayacak kadar ulvi."

"Böyle mi düşünüyorsunuz?"

"Bundan eminim. Bu mektup kime gönderilmişti?"

"Mösyö Noirtier'ye, Coq-Héron Caddesi, No:13, Paris adresine."

"Savcınızın bu mektubu ortadan kaldırmakta bir çıkarı olup olmadığını söyleyebilir misiniz?"

"Belki de çünkü bana iki üç kez, benim çıkarıma olacağını söyleyerek bu mektuptan kimseye söz etmemem ve mektupta yazan kişinin adını ağzıma almamam için yemin ettirdi."

"Noirtier?" diye tekrarladı Başrahip. "Noirtier? Eski Etrürya kraliçesinin maiyetinde bir Noirtier ile tanışmıştım, Devrim sırasında Jironden olan bir Noirtier vardı. Savcınızın adı neydi?"

"De Villefort."

Başrahip bir kahkaha attı.

Dantès şaşkınlıkla ona bakıyordu.

"Neyiniz var?" dedi.

"Şu gün ışığını görüyor musunuz?" diye sordu Başrahip.

"Evet."

"Tamam o zaman, şimdi benim için her şey o ışık kadar saydam ve aydınlık. Zavallı çocuk, zavallı delikanlı! Demek o savcının size iyi davrandığını düşünüyorsunuz."

"Evet."

"O Saygıdeğer Savcı mektubu yakıp yok etti, değil mi?"

"Evet."

"Celladın bu onurlu aracısı size Noirtier isminden kimseye bahsetmemeniz için yemin ettirdi, değil mi?"

"Evet."

"Zavallı bir körsünüz, o Noirtier'nin kim olduğunu biliyor musunuz? O Noirtier babasıydı!"

Dantès'in ayağının dibine bir yıldırım düşse, önünde cehenneme uzanan bir uçurum açsa, bu beklenmedik sözler kadar şok edici, yıkıcı olamazdı; ayağa kalkıp kafasını âdeta patlamasını önlemek için iki elinin arasına aldı.

"Babası! Babası!" diye haykırdı.

"Evet, babası Noirtier de Villefort," diye ekledi Başrahip.

Bunun üzerine tutuklunun beynine şimşek gibi yayılan bir ışıltının etkisiyle o ana kadar karanlıkta kalan her şey aydınlandı. Villefort'un sorgulama sırasındaki savsaklamaları, yok edilen o mektup, ettirilen o yemin, tehdit edeceği yerde yalvarır gibi görünen Savcı'nın âdeta yakaran sesi, her şey hafızasında yeniden canlandı. Bir çığlık atıp bir an sarhoş olmuş gibi sendeledi; ardından Başrahip'in zindanından kendisininkine açılan oyuğa yöneldi.

"Ah!" dedi. "Bütün bunları düşünmek için yalnız kalmam gerek."

Ve zindanına döndüğünde, yatağına yığıldı. Akşam zindancı onun gözlerini bir noktaya sabitlemiş, yüz hatları gerilmiş bir halde hiç kımıldamadan bir heykel gibi sessizce yatağında oturduğunu gördü.

Saniyeler gibi akıp giden saatler boyunca düşündükten sonra korkunç bir karara varmış ve büyük bir yemin etmişti.

Bir ses Dantès'in dalıp gittiği düşlerden sıyrılmasını sağladı. Zindancısı yemeğini getiren Başrahip onu birlikte yemek yemeye davet ediyordu. Ünlenmiş bir deli, özellikle de eğlendirici bir deli olmasından dolayı, yaşlı tutukluya biraz daha beyaz ekmek ve pazar günleri ufak bir şişe şarap gibi bazı ayrıcalıklar tanınıyordu. Günlerden pazardı ve Başrahip genç arkadaşını ekmeğini ve şarabını paylaşmaya davet ediyordu.

Yüzünün bütün hatları yeniden her zamanki haline dönen ama söylemek gerekirse aldığı kararı belli eden katı ve kararlı bir ifadeyle donanan Dantès onu izledi. Başrahip bakışlarını ona sabitledi.

"Size sorunu çözmeniz için yardım ettiğim ve söylediklerimi söylediğim için üzgünüm," dedi.

"Ama neden?" diye sordu Dantès.

"Çünkü yüreğinizi daha önce hiç tanımadığı bir duyguyla, intikamla doldurdum."

Dantès gülümsedi.

"Başka şeylerden söz edelim," dedi.

Ona bir an daha bakan Başrahip başını hüzünle iki yana salladı, ardından Dantès'in ricası üzerine, başka şeylerden söz etti.

Yaşlı tutuklu, sohbeti çok çile çekmiş insanlar gibi birçok bilgi ve gizlenmiş ulvi bir geçmişi barındıran kişilerden biriydi ama bencil değildi ve bu bahtsız adam yaşadığı felaketlerden hiç söz etmiyordu.

Dantès her sözünü hayranlıkla dinliyordu. Başrahip, genç adama bazen zihninde var olan düşüncelere ve eski denizcilik mesleği sayesinde edindiği bilgilere hitap eden şeylerden, bazen de bilmediği ve güney enlemlerinde yolculuk eden denizcileri aydınlatan kuzey kızıllığına benzeyen şeylerden söz ederek fantastik ışıklarla aydınlanmış yeni görüntüler, yeni ufuklar sunuyordu. Dantès ahlâki, felsefi ya da toplumsal sorunların zirvelerinde gezinmeye alışkın bu üst düzey zekâyı izlemenin akıllı biri için mutluluk anlamına geldiğini anladı.

"Benden sıkılmazsanız, bana bildiklerinizin bir bölümünü öğretebilirsiniz," dedi Dantès. "Artık benim gibi eğitimsiz ve düzeysiz bir arkadaş yerine yalnızlığı tercih edecekmiş gibi görünüyorsunuz. İsteğimi kabul ederseniz size bir daha kaçmaktan bahsetmeyeceğime söz veriyorum."

Başrahip gülümsedi.

"Ne yazık ki, evlat," dedi, "insanlığın bilgisi çok sınırlıdır ve size matematik, fizik, tarih ve konuştuğum üç dört dili öğrettiğimde, benim bildiğim her şeyi bileceksiniz: bu yüzden bütün bildiklerimi sizin zihninize aktarmak yaklaşık iki yıl alacak."

"İki yıl!" dedi Dantès. "İki yılda her şeyi öğrenebileceğimi mi sanıyorsunuz?"

"Uygulamada hayır, prensipte evet: Öğrenmek bilmek değildir; bilenler ve bilgeler vardır: bilenler hafızalarından, bilgeler felsefeden yararlanır."

"Ama felsefe öğrenilemez mi?"

"Felsefe öğrenilmez; felsefe edinilen bilgilerin onları uygulayan dehada bir araya gelmesi, İsa'nın cennete yükselmek için ayağını bastığı parlak buluttur."

"Peki o zaman," dedi Dantès, "bana önce ne öğreteceksiniz? Başlamak için sabırsızlanıyorum, bilgiye susadım."

"Her şeyi!" dedi Başrahip.

Gerçekten de, hemen o akşam, ertesi gün başlayacakları bir eğitim programı hazırladılar. Dantès'in muhteşem bir ha-

fızası, olağanüstü bir kavrama gücü vardı: Matematik zekâsı tüm sayısal işlemleri anlamaya elverişliydi; denizci şiirselliği, maddi olan her şeyi, rakamların monotonluğuna ve satırların düzgünlüğüne indirgenmiş kanıtlamayı telafi ediyordu; zaten İtalyanca ve biraz da Doğu yolculuklarında öğrendiği Rumca biliyordu. Bu iki dil sayesinde kısa sürede diğer dillerin işleyişini de anladı ve altı ay sonra, İspanyolca, İngilizce ve Almanca konuşmaya başladı. Başrahip Faria'ya daha önce söylediği gibi, kâh öğrenmenin sağladığı oyalanmanın özgürlüğün yerini tutmasıyla, kâh da daha önceden gördüğümüz gibi verdiği söz tutmak konusundaki katı tavrı dolayısıyla, artık kaçmaktan bahsetmiyor ve bilgi dolu öğretici günler hızla akıp gidiyordu. Bir yıl sonra, bambaşka biriydi.

Başrahip Faria'ya gelince, Dantès, kendi varlığının, tutukluluğun sıkıntısını bir nebze hafifletmesine rağmen, onun her geçen gün daha da karamsarlaştığını fark ediyordu. Âdeta hiç aman vermeyen ve sonsuza dek uzanan bir düşünce zihnini kuşatmıştı; derin düşlere dalıyor, istemsizce iç çekiyor, aniden ayağa kalkıyor, kollarını kavuşturup karamsar bir ifadeyle zindanında geziniyordu.

Bir gün, zindanının etrafında yüz kez çizdiği halkalardan birinin ortasında durdu ve haykırdı:

"Ah! Nöbetçi olmasaydı!"

"Dilerseniz nöbetçi olmayacak," diye karşılık verdi âdeta bir kristali andıran kafatasının içindeki düşünceyi izleyen Dantès.

"Ah! Size söyledim," dedi Başrahip, "cinayetten tiksinirim."

"Yine de, eğer işlenecek olursa, bu cinayet kendimizi koruma içgüdümüzden ve kendimizi müdafaa etme gereğinden kaynaklanacak."

"Fark etmez, bunu kabul edemem."

"Yine de düşünüyorsunuz, öyle değil mi?"

"Hiç durmadan, hiç durmadan," diye mırıldandı Başrahip.

"Ve bir çözüm yolu buldunuz, değil mi?" dedi Dantès heyecanla.

"Evet, dehlize kör ve sağır bir nöbetçi dikmeleri koşuluyla."

"Kör ve sağır olacak," diye yanıtladı genç adam Başrahip'i ürküten kararlı bir ses tonuyla.

"Hayır, hayır! Bu mümkün değil," diye haykırdı.

Dantès üstelemek istese de başını iki yana sallayan Başrahip cevap vermeyi reddetti.

Aradan üç ay geçti.

"Gücünüz yerinde mi?" diye sordu bir gün Başrahip Dantès'e.

Dantès hiç yanıt vermeden makası alıp bir at nalı gibi büktü, sonra yeniden eski haline getirdi.

"Nöbetçiyi öldürmeye en son çare olarak başvuracağınıza söz veriyor musunuz?"

"Evet, onurum üzerine."

"O zaman planımızı uygulamaya koyabiliriz."

"Peki bu işi tamamlamamız için ne kadar zaman gerekecek?"

"En az bir yıl."

"Peki ne zaman işe koyulacağız?"

"Hemen."

"Ah! Şu işe bakın, bir yıl kaybettik," diye haykırdı Dantès.

"O bir yılı kaybettiğimizi mi düşünüyorsunuz?" dedi Başrahip.

"Ah! Bağışlayın, bağışlayın," diye yanıtladı kıpkırmızı kesilen Edmond.

"Şiiişşt!" dedi Başrahip. "İnsan yapabileceği kadarını yapar ve siz de tanıdığım en mükemmel insanlardan birisiniz. İşte planım şöyle."

Başrahip kendi zindanını, Dantès'in zindanını ve iki zindanı birbirine bağlayan koridoru çizdiği bir taslağı Dantès'e gösterdi. Bu dehlizin ortasında madenlerdekine benzer dar bir yol vardı. Bu dar yol iki tutukluyu nöbetçinin gezindiği dehlizin altına ulaştırıyordu; oraya vardıklarında, geniş bir oyuk açıp dehlizin zeminini oluşturan döşeme taşlarından

birini yerinden oynatacaklardı; döşeme taşı zamanı geldiğinde nöbetçinin ağırlığıyla çökecek ve nöbetçi de oyuğa düşecekti; Dantès düşüşün şokuyla afallayan ve kendini savunacak hali kalmayan adamın üzerine atılacak, onu bağlayacak, ağzını tıkayacak ve ardından bu dehlizin pencerelerinden birinden çıkarak ip merdivenin yardımıyla dış duvardan aşağı inecek ve kurtulacaklardı.

Ellerini çırpan Dantès'in gözleri sevinçle parladı, bu plan başarıya ulaşması kesin sayılacak kadar basitti.

Madenciler, aynı gün uzun bir dinlenme sürecini izlediği ve her ihtimalle her ikisinin de kendiliklerinden ve gizli bir şekilde düşünmeye devam ettikleri için bu çalışmaya dört elle sarıldılar.

Zindancının geliş saatlerinde zindanlarına dönmek zorunda kalmaları dışında çalışmaya hiçbir şekilde ara vermiyorlardı. Zaten, adımların algılanamayan gürültüsünü ayırt etmeye alışmışlardı ve ikisinin de hazırlıksız yakalanması mümkün değildi. Yeni dehlizden çıkardıkları ve nihayet eski koridoru dolduran toprak olağanüstü önlemler eşliğinde Dantès'in ya da Faria'nın zindanlarının pencerelerinden yavaş yavaş toz haline getirilerek dışarı atılmıştı: gece rüzgârı, özenle dışarı attıkları toprağı hiçbir iz bırakmadan uzaklara taşıyordu.

Bir makas, bir bıçak ve tahta bir maniveladan ibaret olan aletleriyle yürüttükleri bu çalışmanın üzerinden bir yıl geçti; bu yıl boyunca çalışırken Faria, Dantès'i bilgilendirmeye devam ediyor, onunla değişik dillerde konuşuyor, ona ulusların tarihini ve bazen arkalarında şan denen parıltılı izler bırakan ulvi insanların yaşamlarını öğretiyordu. Seçkin tabakadan gelen ve sosyal bir insan olarak pek çok kişiyi tanıyan Başrahip'in tavırlarında melankolik bir görkem vardı; Dantès doğanın kendisini donattığı benimseme yetisi sayesinde kendisinde eksik olan o zarif nezaketi ve genellikle üst sınıflarla ve üst düzey insanların topluluklarıyla ilişki içinde bulunmadan elde edilemeyen o aristokratik davranışları kendine mal etmeyi başardı.

On beş gün sonra gedik tamamlanmış, dehlizin altındaki oyuk hazırlanmıştı; nöbetçinin gidişgelişleri duyuluyordu ve kaçışlarını iyice garantiye almak için karanlık ve ayın olmadığı bir geceyi beklemek zorunda olan iki işçinin tek endişesi toprağın askerin ayakları altında vaktinden önce çökmesiydi. Bu aksiliği engellemek için binanın temelinde buldukları bir kirişi destek olarak yerleştirdiler. Dantès kirişi yerleştirirken, aniden, genç adamın zindanında ip merdiveni desteklemek için bir takozu bileyen Başrahip Faria'nın, kendisine sıkıntılı bir ifadeyle seslendiğini duydu. Hızla geri dönen Dantès zindanın ortasında ayakta duran Başrahip'in yüzünün solduğunu, alnının ter içinde kaldığını ve ellerini büzüştürdüğünü fark etti.

"Aman Tanrım!" diye haykırdı Dantès. "Ne oldu, neyiniz var?"

"Çabuk, çabuk!" dedi Başrahip. "Beni dinleyin."

Faria'nın solgun yüzüne, mavimtırak bir halkayla çevrili gözlerine, beyaz dudaklarına, dikelmiş saçlarına bakan Dantès endişeyle elindeki makası yere bıraktı.

"Ama neyiniz var?" diye haykırdı Edmond.

"İşim bitti!" dedi Başrahip. "Beni dinleyin. Korkunç, belki de ölümcül bir hastalık beni pençesine alacak; nöbetin yaklaştığını hissediyorum. Tutuklanmamdan bir yıl önce de nüksetmişti. Bu hastalığın tek ilacı var, bunu size söyleyeceğim. Hemen benim zindanıma koşup yatağımın ayağını kaldırın, o ayağın içi çukurdur, orada içinde kırmızı bir sıvıyla yarısına kadar dolu ufak bir şişe bulacaksınız, onu getirin, ya da daha doğrusu, hayır, hayır, burada yakalanabilirim; hâlâ biraz gücüm varken zindanıma dönmeme yardım edin. Nöbet devam ederken neler olacağını kim bilebilir?"

Bu felaket karşısında son derece sarsılmasına rağmen, soğukkanlılığını kaybetmeyen Dantès, bahtsız arkadaşını ardından sürükleyerek koridora indi ve büyük bir gayretle onu karşı köşeye götürüp Başrahip'in zindanına girdi ve onu yatağına bıraktı.

"Teşekkürler," dedi tüm bedeni buzlu sudan çıkmış gibi titreyen Başrahip. "İşte nöbet geliyor, bilincimi kaybedeceğim; belki hiç hareket edemeyeceğim, belki inlemeyeceğim ama ağzımdan köpükler gelecek, vücudum katılaşacak, bağıracağım; çığlıklarımın duyulmamasına dikkat edin, bu çok önemli çünkü o zaman belki zindanımı değiştirecekler ve bir daha hiç görüşemeyeceğiz. Âdeta ölü gibi hiç kımıldamadan buz kestiğimde, anlıyorsunuz, sadece o anda, kilitlenmiş dişlerimin arasına bir bıçak sokun ve şu sıvıdan ağzıma sekiz on damla damlatın, belki o zaman kendime gelebilirim."

"Belki mi?" diye haykırdı Dantès kederle.

"Yardım et! Yardım et!" diye haykırdı Başrahip. "Ben... ben ölü..."

Nöbet, bahtsız tutuklunun başladığı sözü tamamlayamayacağı ölçüde ani ve şiddetli geldi; alnından deniz fırtınaları gibi hızlı ve kasvetli bir bulut geçti; gözbebekleri büyüdü, ağzı büzüldü, yanakları pembeleşti; çırpındı, köpükler saçtı, kükremeyi andıran sesler çıkardı ama kendisinin tavsiyesi üzerine Dantès bu çığlıkları örtüyle bastırdı. Bu böyle iki saat sürdü. O zaman, bir külçeden daha hareketsiz, bir mermerden daha soğuk ve solgun, ayakların altında çiğnenmiş bir kamış gibi kırılmış bir halde yatağa gömüldü, son bir çırpınışla vücudu daha katılaştı ve soldu. Edmond bu görünüşteki ölüm halinin bütün bedenini kaplamasını ve yüreğini dondurmasını bekledi; ardından dişlerinin arasına soktuğu bıçakla kenetlenmiş çene kemiklerini büyük bir çabayla araladı, kırmızı sıvının on damlasını tek tek sayarak ağzına akıttı ve beklemeye başladı. Bir saat boyunca yaşlı adam hiç kımıldamadı. Geç kaldığından endişelenen Dantès saçlarını iki elinin arasına almış bir halde ona bakıyordu. Nihayet yanaklarına hafif bir renk geldi; sürekli açık duran ve boş bakan gözlerinde anlamlı bir ifade belirdi, hafifçe iç çekti, bir hareket yaptı.

"Kurtuldu! Kurtuldu!" diye haykırdı Dantès.

Hasta henüz konuşamasa da, belirgin bir endişeyi yansıtan elini kapıya doğru uzattı. Kulak kabartan Dantès zindancının adımlarını duydu; saat yedi olmalıydı ve Dantès zamanı kestirmeye fırsat bulamamıştı.

Genç adam oyuğa doğru hamle yapıp içine daldı, başının üstündeki taşı yerine yerleştirip zindanına döndü.

Bir an sonra kendi kapısı da açıldığında, zindancı onu her zamanki gibi yatağının üzerinde otururken buldu.

Zindancı dışarı çıkıp koridordaki ayak sesleri kaybolur kaybolmaz, içini endişe kaplayan Dantès yemek yemeyi aklına bile getirmeden geldiği yoldan geri döndü ve kafasıyla taşı kaldırarak Başrahip'in zindanına girdi.

Başrahip kendine gelse de, hâlâ kımıldamadan, güçten düşmüş bir halde yatağında yatıyordu.

"Sizi bir daha göreceğimi sanmıyordum," dedi Dantès'e.

"Ama neden?" diye sordu genç adam. "Öleceğinizi mi zannediyordunuz?"

"Hayır ama kaçmanız için her şey hazırdı, ben de kaçacağınızı sanıyordum."

Dantès'in yanaklarına gücenmişliğin kırmızılığı yayıldı.

"Siz olmadan!" diye haykırdı. "Gerçekten bunu yapabileceğimi mi düşündünüz?"

"Şimdi yanıldığımı anlıyorum," dedi hasta. "Ah! Çok zayıf düştüm, çok yoruldum, perişan oldum."

"Cesaret, gücünüzü toplayacaksınız," dedi Faria'nın yatağının kenarına oturup ellerini ellerinin arasına alan Dantès. Başrahip başını iki yana salladı.

"Son keresinde, nöbet yarım saat sürmüş, acıkmış bir halde kendi başıma ayağa kalkmıştım; bugünse ne bacağımı ne sağ kolumu kıpırdatabiliyorum; kafam kazan gibi, beynimde ödem oluştuğunun belirtisi. Üçüncü seferinde tamamen felç olacağım ya da hemen öleceğim."

"Hayır, hayır, içiniz rahat olsun, ölmeyeceksiniz; üçüncü nöbet gelirse, sizi özgürken yakalayacak. Sizi bu seferki gibi,

hatta elimizin altında gerekli her şey olacağı için daha kolay kurtaracağız."

"Dostum," dedi yaşlı adam, "abartmayın, atlattığım nöbet beni müebbet hapse mahkûm etti: Kaçmak için yürüyebilmek gerek."

"Tamam o zaman, gerekirse bir hafta, bir ay, iki ay bekleyeceğiz, bu süre zarfında gücünüz geri gelecek; kaçışımız için her şey hazır ve gününü, saatini seçme özgürlüğüne sahibiz. Kendinizi yüzecek kadar güçlü hissettiğiniz gün planımızı uygulamaya koyacağız."

"Artık yüzemeyeceğim," dedi Faria, "bu kolum bir günlüğüne değil, tamamen felç oldu. Kaldırsanıza, ağırlığını kendiniz hissedin."

Genç adamın kaldırdığı kol duyarsızdı, kendiliğinden düştü. Dantès iç çekti.

"Şimdi ikna oldunuz, değil mi, Edmond?" dedi Faria. "Bana inanın, ne söylediğimi biliyorum, bu hastalığın ilk nöbetinden beri hep bunu düşündüm. Bekliyordum çünkü kalıtsal bir hastalık; babam üçüncü krizde öldü, büyükbabam da öyle. Bana bu sıvıyı bizzat kendisi hazırlayan ünlü Doktor Cabanis de sonumun aynı olacağını söyledi."

"Doktor yanılıyor," diye haykırdı Dantès, "felç olmanıza gelince, umurumda değil, sizi omuzlarıma alıp size destek olarak yüzeceğim."

"Evlat," dedi Başrahip, "siz denizcisiniz, siz yüzücüsünüz, dolayısıyla böyle bir yükü taşımak zorunda kalan kişinin denizde elli kulaç bile atamayacağını bilmeniz gerekir. Kendi iyi yüreğinizin bile inanmadığı hayaller kurmayı bırakın. Kurtuluş, yani artık ölüm saatim çalana dek burada kalacağım. Size gelince, kaçın, gidin! Genç, becerikli ve güçlüsünüz, benim için endişelenmeyin, verdiğiniz söz artık benim için geçerli değil."

"Tamam," dedi Dantès. "O zaman ben de burada kalacağım."

Ardından ayağa kalkıp elini anlamlı bir şekilde yaşlı adama uzattı.

"İsa'nın kanı üzerine yemin ederim ki, sizi ancak öldüğünüzde terk edeceğim!"

Bu asil, sıradan, iyi yetişmiş genç adamı inceleyen Faria en saf fedakârlık ifadesiyle donanmış yüz hatlarında sevgisinin içtenliğini ve yemininin saygınlığını okudu.

"Tamam, kabul ediyorum, teşekkürler," dedi hasta.

Ardından elini uzatarak, "Belki de bu çıkarsız fedakârlığınızdan dolayı ödüllendirileceksiniz," dedi, "ama ben gidemediğim, siz de gitmek istemediğiniz için, dehlizin altındaki yer altı geçidini kapatmamız gerek. Asker yürürken, kazılan bölümden yayılan sesin çınlamasını fark edip kontrol edilmesini isteyebilir, o zaman sırrımız açığa çıkar ve birbirimizden ayrılırız. Size ne yazık ki yardım edemeyeceğim bu işi halledin; gerekirse bütün geceyi bu işe ayırın ve buraya yarın sabah zindancınız gittikten sonra gelin, sizinle konuşacağım önemli bir şey var."

Dantès içini rahatlatan bir gülümsemeyle kendisine bakan Başrahip'in elini tuttu ve yaşlı dostuna olan saygısını belli edercesine söylediğini yaparak dışarı çıktı.

XVIII

Hazine

Dantès ertesi sabah tutuklu arkadaşının zindanına geri döndüğünde, Faria'nın sakin bir yüz ifadesiyle oturduğunu gördü.

Zindanının dar penceresinden sızan gün ışığında, tahmin edilebileceği gibi, kullanabildiği tek eli olan sol elinde, sürekli rulo yapıldığı için açılmaya direnen, silindir şeklini almış ince bir kâğıt parçası tutuyordu.

Hiçbir şey söylemeden kâğıdı Dantès'e gösterdi.

"Bu nedir?" diye sordu genç adam.

"İyi bakın," dedi Başrahip gülümseyerek.

"Tüm dikkatimle bakıyorum," dedi Dantès, "ve yarısı yanmış ve üzerine garip bir mürekkep ve gotik harflerle yazılmış bir kâğıttan başka bir şey göremiyorum."

"Bu kâğıt dostum," dedi Faria, "sizi denediğim için artık her şeyi itiraf edebilirim, bu kağıt benim hazinem ve bugünden itibaren yarısı size ait."

Dantès'in alnını soğuk bir ter bastı. Bugüne kadar, hem de bu kadar zaman dilimi boyunca, zavallı Başrahip'in delilikle suçlanmasına neden olan o hazineden Faria'ya söz etmekten kaçınmış, içgüdüsel nezaketiyle beyninin kederle titreşen o hüzünlü notasına hiç dokunmamıştı ve Faria da bu konu hakkında hiç konuşmamıştı. Edmond yaşlı adamın bu suskunluğunu aklının başına geldiğine yormuş ama bugün ağzından kaçan birkaç söz nedeniyle, atlattığı zorlu nöbetten sonra Faria'nın zihnindeki gelgitlerin ciddi bir şekilde yeniden başladığını sanmıştı.

"Hazineniz mi?" diye geveledi Dantès.

Faria gülümsedi.

"Evet," dedi, "son derece asil bir yüreğiniz var, Edmond ve yüzünüzün solmasından bedeninizin hafifçe titremesinden, şu anda aklınızdan geçenleri biliyorum. Hayır, içiniz rahat olsun, deli değilim. Bu hazine var Dantès ve kader ona benim sahip olmamı istemezse, siz sahip olacaksınız. Deli sandıkları için, kimse beni dinlemek, bana inanmak istemedi ama siz deli olmadığımı bildiğinize göre, beni dinleyin, ondan sonra isterseniz inanırsınız."

"Çok yazık!" diye mırıldandı Edmond kendi kendine. "İşte akıl hastalığı yine nüksetti! Bir bu felaket eksikti."

Sonra yüksek sesle, "Dostum," dedi Faria'ya, "belki de atlattığınız nöbet sizi yormuş olmalı, biraz dinlenmek ister misiniz? Dilerseniz yarın hikâyenizi dinleyeceğim ama bugün sağlığınızla ilgilenmek istiyorum, hepsi bu. Zaten," diye ekledi gülümseyerek, "hazine için acelemiz var mı?"

"Çok acelemiz var Edmond. Yarın, belki de öbür gün üçüncü nöbetin gelmeyeceğini kim bilebilir? O zaman her şeyin biteceğini düşünün! Evet, doğru, on ailenin geleceğini güvence altına alacak olan ve bana eziyet eden o adamların elde etme fırsatını geri teptikleri bu zenginliği acı bir keyifle düşündüğüm oldu. Zindanımın karanlığında ve tutsaklığımın umutsuzluğunda intikam duygumu tatmin eden bu düşüncenin yavaşça tadını çıkarıyordum. Ama şimdi sizin sevginiz sayesinde bu dünyayı bağışladığımdan, şimdi sizin genç ve parlak bir geleceğe sahip olduğunuzu kavradığımdan, şimdi böyle bir açıklamanın ardından sizi bekleyen mutluluğu düşündüğümden gecikmekten korkuyorum ve toprağa gömülmüş onca zenginliğin mülkiyetinin sizin gibi saygın bir insanın eline geçmesini güvence altına alamayacağım düşüncesiyle ürperiyorum."

Edmond iç çekerek başını çevirdi.

"Bana inanmamakta diretiyorsunuz Edmond," diye ekledi Faria, "ses tonum sizi ikna edemedi mi? Size kanıtlar sunmamı beklediğinizi anlıyorum. Tamam o zaman, hiç kimseye göstermediğim şu kâğıdı okuyun."

"Yarın, dostum," dedi yaşlı adamın çılgınlığına alet olmaktan tiksinen Edmond, "bunları ancak yarın konuşacağımız konusunda hemfikir olduğumuzu sanıyordum."

"Yarın konuşacağız ama şu kâğıdı bugün okuyun."

"Üstüne fazla gitmeyeyim," diye düşündü Edmond.

Ve yarısı kuşkusuz bir kaza sonucu yok olmuş o kâğıdı alıp okumaya başladı.

Toplam iki Roma eküsüne yaklaşan
bu hazine ikinci oyuğun en uz.....
köşesinde mirasçım olarak tüm mülkiyetini
25 Nisan 149

"Ne diyorsunuz?" diye sordu Faria genç adam okumasını bitirdiğinde.

"Ama," diye yanıtladı Dantès, "bu kâğıttaki yarım satırlardan, ardı gelmeyen sözcüklerden başka bir şey görmüyorum; ateşin etkisiyle yarım kalan cümlelerden hiçbir şey anlaşılmıyor."

"İlk kez okuduğunuz için size öyle geliyor, dostum ama geceler boyunca kafa patlattığım, her cümleyi yeniden kurduğum, her düşünceyi tamamladığım için aynı şey benim için geçerli değil."

"Yani yazılanların gerçek anlamını bulduğunuzu mu sanıyorsunuz?"

"Bundan eminim, siz de aynı şekilde yorumlayacaksınız ama önce bu kâğıdın hikâyesini dinleyin."

"Susun!" dedi Dantès. "Adımlar!.. Gelenler var... ben gidiyorum... Hoşça kalın!"

Dostunun bahtsızlığını doğrulamaya yarayacak olan hikâyeden ve açıklamalardan kurtulduğuna sevinen Dantès dar dehlize bir karayılan gibi süzülürken, dehşetin harekete geçirdiği Faria ayağıyla ittiği taşın kesik izlerini gizleyecek zamanı bulamadığından üzerini hasır bir örtüyle kapladı.

Zindancıdan Faria'nın hastalığını öğrenen Müdür durumunun ciddiyetini bizzat görmek için gelmişti.

Onu oturduğu yerde karşılayan Faria şüpheye yol açacak her tür hareketten kaçınarak, Müdür'den bedeninin yarısını şimdiden öldüren felci gizlemeyi başardı. Müdür'ün kendisine acıyıp onu daha sağlıklı bir hücreye nakletmesinden ve böylece genç dostundan ayrı kalmaktan korkuyordu ama ne mutlu ki korktuğu başına gelmedi ve Müdür yüreğinin derinliklerinde biraz olsun sevgi beslediği yaşlı delisinin hafif bir rahatsızlık geçirdiğine ikna olmuş bir halde dışarı çıktı.

O sırada, yatağında oturan Edmond başını ellerinin arasına almış, kafasını toplamaya çalışıyordu; Faria'yı tanıdığından beri, Başrahip çok makul, çok yüce, çok mantıklı davranmıştı, bu yüzden her konuda sergilediği olağanüstü bilgeliğin bir saçmalığa yoğunlaşmasına anlam veremiyor-

du: Faria mı hazinesi konusunda yanılıyordu, yoksa herkes Faria hakkında mı yanılıyordu?

Dostunun yanına gitmeye cesaret edemeyen Dantès bütün gün kendi zindanında kaldı. Böylece Başrahip'in kesinkes deli olduğunu keşfetmeyi geciktirmeye çalışıyordu. Buna inanmak, işte bu Edmond için korkunç olurdu.

Ama akşama doğru, zindancı gittikten sonra, genç adamın gelmediğini gören Faria birbirlerini ayıran mesafeyi katetmeye çalıştı. Yaşlı adamın sürünmek için sarf ettiği kederli çabaları duyan Edmond ürperdi: Bacağını hareket ettiremiyor ve kolundan destek alamıyordu. Edmond onu kendi zindanına doğru çekmek zorunda kaldı çünkü Dantès'in zindanına açılan dar delikten tek başına çıkması mümkün değildi.

"İşte kendime acımadan kararlılıkla yanınıza geldim," dedi iyi niyetle ışıldayan bir gülümsemeyle. "Benim aydınlığımdan kaçabileceğinizi sanmıştınız ama istediğiniz gibi olmayacak. Şimdi beni dinleyin."

Kurtulamayacağını anlayan Edmond yaşlı adamı yatağına oturttu ve taburesini yanına yaklaştırdı.

"Bu ailenin ismini taşıyan son prenslerden biri olan Kardinal Spada'nın başkâtibi, yakını, dostu olduğumu biliyorsunuz," dedi Başrahip. "Bu hayatta yaşadığım her mutluluğu o saygın insana borçluyum. Ailesinin zenginliklerinin dillere destan olmasına ve 'Spada gibi zengin' sözlerini sıklıkla duymama rağmen zengin değildi. Ama rivayete göre bolluk içinde yaşıyordu. Sarayı benim cennetimdi. Daha sonra, ölen yeğenlerini eğittim. Hayatta kimsesi kalmadığında, benim için on yıl boyunca yaptıklarının karşılığı olarak her isteklerini mutlak bir bağlılıkla yerine getirdim.

Bir süre sonra kardinalin evinin benim için hiçbir sırrı kalmamıştı. Monsenyörü sıklıkla eski kitapları incelerken, ailesinden kalan tozlu elyazmalarını karıştırırken görüyordum. Bir gün ona yararsız araştırmalarından ve ardından yaşadığı bitkinlikten dolayı sitem ettiğimde bana kederle gü-

lümseyerek Roma şehrinin tarihiyle ilgili bir kitap açtı. *Papa VI. Alessandro'nun Hayatı* adlı bu kitabın yirminci bölümünde hiç unutamadığım satırlarda şunlar anlatılıyordu:

Büyük Romagna savaşları bitmişti. Fetihlerini tamamlayan Cesare Borgia'nın İtalya'nın tamamını satın almak için paraya ihtiyacı vardı. Papa'ya da aynı şekilde son geri adımlarına rağmen hâlâ bir tehdit unsuru olan Fransa kralı XII. Louis ile kozlarını paylaşmak için para lazımdı. Bu durumda bitip tükenmiş zavallı İtalya'da gerçekleşmesi güçleşen kârlı bir vurgun söz konusuydu.

Papa'nın aklına bir fikir geldi. İki kardinal atamaya karar verdi.

Bunun için, Roma'nın, özellikle de zengin olan iki önemli şahsiyetini seçmek, Papa'nın planladığı vurgun işte buydu: Önce, bu iki kardinalin elinde bulunan büyük görevleri ve yükümlülükleri satacaktı; ayrıca bu iki kardinalliğin satışından oldukça yüklü bir meblağ elde edeceğini düşünüyordu.

Geriye vurgunun kısa süre sonra ortaya çıkacak üçüncü bölümü kalıyordu.

Papa ve Cesare Borgia önce geleceğin iki kardinalini buldular: Bu kişiler, Papalık makamının dört önemli görevini tek başına yürüten Juan Rospigliosi ve Roma'nın en soylu ve zengin kişilerinden biri olan Cesare Spada idi. İkisi de Papa'nın böyle bir lütfunun bedelini hissediyordu. İhtiraslıydılar. Bu kişilerin belirlenmesi üzerine, Cesare kısa süre içinde onların görevlerini satın alacak kişileri buldu.

Sonunda Rospigliosi ve Spada kardinalliğin ve diğer sekiz kişi de bu yeni tarz kardinallerin eskiden ellerinde bulundurdukları makamların bedelini ödediler. Vurguncuların kasalarına sekiz yüz bin ekü girdi.

Şimdi vurgunun son bölümüne geçme zamanı. Papa övgüler düzerek kardinallik nişanlarını verdiği Rospigliosi ve Spada'nın minnet borçlarını ödemek üzere Roma'ya yerleşmek için servetlerini birleştireceklerinden ve paraya çevire-

ceklerinden emindi. Papa ve Cesare Borgia, bu iki kardinali yemeğe davet etti.

Bu konuda Papa ile oğlu arasında bir anlaşmazlık çıktı: Cesare en yakın dostları için her zaman hazır bulundurduğu iki yöntemden birini uygulamayı düşünüyordu: Bu yöntemlerden ilki bazı kişilere bir dolabı açmaları rica edilerek verilen ünlü anahtardı. Bu anahtarda işçilik ihmalkârlığı nedeniyle küçük demir bir çıkıntı vardı. Dolabın güç çevrilen kilidi zorlandığında, bu çıkıntının eline battığı kişi ertesi gün ölüyordu. Ayrıca Cesare'ın bazı kişilerle el sıkışacağı zaman parmağına taktığı aslan başlı bir yüzük vardı. Aslan bu gözde kişilerin üstderilerini sıyırıyor ve sıyrık yirmi dört saat sonra ölümcül hale geliyordu.

Cesare, babasına kardinalleri dolabı açmaya göndermeyi ya da onların ellerini içtenlikle sıkmayı önerdi ama VI. Alessandro'nun yanıtı şöyle oldu:

Spada ve Rospigliosi gibi eşsiz kardinaller söz konusu olduğunda bir yemeğe önem vermeyelim. İçimde bu parayı kazanacağımıza dair bir his var. Zaten, Cesare, hazımsızlık belirtilerinin hemen ortaya çıktığını, oysa bir sıyrığın etkisini bir iki gün içinde gösterdiğini unutuyorsunuz.

Cesare bu akıl yürütmeyi benimsedi. İşte kardinallerin yemeğe davet edilmelerinin nedeni buydu.

Papa'nın, kardinallerin ününü bildikleri San Pietro in Vincoli yakınındaki üzüm bağındaki muhteşem bazilikada sofra kuruldu.

Yeni makamının şaşkınlığını yaşayan Rospigliosi midesini hazırlayıp en zarif tavırlarını takındı. Temkinli bir adam olan ve sadece genç bir kaptan olarak geleceği umut vadeden yeğenini seven Spada kâğıt kalem alıp vasiyetini yazdı.

Ardından yeğenine kendisini bağın yakınlarında beklemesi için haber gönderdi ama görünen o ki hizmetkâr yeğenine ulaşamadı.

Spada davetlerin geleneğini biliyordu. Büyük bir uygarlaştırıcı gücü olan Hristiyanlığın Roma'da kaydettiği gelişmelerden beri, tiranın bir yüzbaşısı gelip *Cesare ölmeni istiyor,* demiyordu, bunun yerine Papa'nın üst düzey bir elçisinin gülümseyerek *Papa akşam yemeğini sizinle yemek istiyor,* demesi yeterli oluyordu.

Spada saat ikiye doğru Papa'nın kendisini beklediği San Pietro in Vincoli bağına gitti; Papa onu orada bekliyordu. Spada'nın gözüne ilk çarpan kişi Cesare Borgia'nın övgülere boğduğu şık giyimli, zarif görünümlü yeğeni oldu. Spada'nın yüzü soldu; alaycı bakışlarını kendisine yönelten Cesare tuzağın iyi hazırlandığını, Spada'nın tahmin ettiklerinin gerçekleşeceğini belli ediyordu.

"Yemek yendi. Spada yeğenine sadece şu soruyu sorabilmişti: *Mesajımı aldınız mı? Hayır,* diye yanıt veren yeğeni bu sorunun anlamını kusursuzca kavramıştı ama artık çok geçti çünkü Papa'nın kilercisinin az önce kendisi için getirdiği muhteşem şarabı içmişti. Spada aynı anda kendisine cömertçe bir başka şarap şişesi servis edildiğini gördü. Bir doktor bir saat sonra ikisinin de zehirli kuzumantarı nedeniyle öldüklerini bildirdi. Spada bağın çıkışında ölürken, yeğeni son nefesini evinin kapısında, karısına anlamadığı bir işaret yaparak verdi.

Cesare ve Papa ölüm belgelerini hazırlamak bahanesiyle hemen mirası ele geçirmeye çalıştı. Ama miras Spada'nın üzerine bir şeyler yazdığı bir kâğıt parçasından ibaretti:

Kasalarımı, aralarında kenarı altın yaldızlı güzel dua kitabımın da bulunduğu kitaplarımı sevgili yeğenime bırakıyorum, kendisini çok seven amcasının bu anısını saklaması dileğiyle.

Mirasçılar her yeri aradılar, dua kitabını hayranlıkla izlediler, mobilyaları aldılar ve zengin bir adam olan Spada'nın

amcaların en yoksulu olduğunu anlayarak şaşırdılar; kütüphane ve laboratuvarlarda saklı kalan bilim hazineleri hazine sayılmazsa, hazine namına hiçbir şey yoktu.

Hepsi buydu. Cesare ve babası aradılar, araştırdılar, bilgi topladılar ama hiçbir şey bulamadılar ya da çok az şey buldular: Yaklaşık bin ekü değerinde mücevher ve bir o kadar da gümüş para ama yeğenin evine döndüğünde karısına şu sözleri söyleyecek zamanı olmuştu: *Amcamın kâğıtlarını araştırın, orada gerçek bir vasiyet olmalı.*

Bu kez belki de yüce mirasçılardan daha titiz araştırmalar yapıldı. Ama çabalar boşunaydı, miras olarak iki saray ve Palatino'nun arkasında bir bağ kalmıştı. Ama o dönemde gayrimenkullerin değeri vasattı, Papa ve oğlunun açgözlülüklerine hitap etmeyen iki saray ve bağ aileye kaldı.

Aylar ve yıllar geçip gitti. VI. Alessandro, bildiğiniz gibi kendi tuzağına düştü ve zehirlenerek öldü, babasıyla aynı anda zehirlenen Cesare bu olaydan derisi yılan gibi değişerek ve zehrin kaplan kürkündekilere benzer lekeler bıraktığı yeni bir tene sahip olarak sıyrıldı, nihayet Roma'yı terk etmek zorunda kalınca, tarihin unuttuğu bir gece çatışmasında nedeni anlaşılmayacak bir şekilde öldü.

Papa'nın ölümünden ve oğlunun sürgüne gönderilmesinin ardından, herkes ailenin Kardinal Spada döneminde olduğu gibi lüks bir yaşam sürmesini bekliyordu ama öyle olmadı. Spadalar şüpheleri üzerlerine çeken orta halli bir hayat sürdüler, bu karanlık olayın üzerine sonsuz bir gizem çöktü ve söylentilere göre, babasından daha kurnaz olan Cesare iki kardinalden birinin mirasını Papa'nın haberi olmadan ele geçirmişti; iki kardinalden birinin diyorum çünkü hiçbir önlem almamış olan Kardinal Rospigliosi soyup soğana çevrilmişti Şimdilik bu kadar," diye sözünü yarıda kesti Faria gülümseyerek, "size çok saçma gelmedi, öyle değil mi?"

"Ah! Dostum," dedi Dantès, "tam tersine bilgi dolu bir tarih kitabı okuyorum âdeta. Rica ederim, devam edin."

"Devam ediyorum: Aile olayın üzerindeki bu belirsizliğe alıştı. Yıllar geçip gitti. Torunlardan kimileri asker, kimileri diplomat, din adamı ve bankacı oldu; bazıları zenginleşti, bazıları iflas etti. Ailenin son bireyine, başkâtipliğini yaptığım Kont Spada'ya geliyorum.

Onun sıklıkla, bulunduğu makamla serveti arasındaki uyumsuzluktan yakındığını duymuştum; bu yüzden ona elinde kalan az miktarda malvarlığını ömür boyu faize yatırmasını tavsiye etmiştim, o da söylediğimi yapıp gelirini ikiye katladı.

Ünlü dua kitabı ailede kalmıştı ve artık Kont Spada'nın mülkiyetindeydi: Bulunan tek vasiyetin garip bir maddesi, bu dua kitabını aileye batıl inançlara dayalı bir saygı kazandıran kutsal bir emanete dönüştürdüğünden, babadan oğula miras kalmıştı; zarif gotik karakterlerle bezenmiş, çok değerli olduğu için büyük ayin günlerinde bir uşağın hep kardinalin önünde taşıdığı bir kitaptı bu.

Ailenin arşivinde bulunan ve zehirlenen kardinalden kalmış her tür kâğıdı, evrakı, sözleşmeyi, parşömeni, o kalın tomarları benden önceki yirmi hizmetkâr, yirmi kâhya, yirmi sekreter gibi incelemeye başladım. Araştırmalarımdaki çabalarıma ve inancıma rağmen, hiçbir şey bulamadım. Yine de her şeyi okumuş, hatta kardinalim Cesar Spada'nın ölümüyle o prenslere ek bir miras kalıp kalmadığından emin olmak amacıyla, Borgia ailesinin tarihini eksiksizce ve neredeyse gün gün yazmıştım ve Kont Spada'nın bahtsız kader ortağı Kardinal Rospigliosi'nin malvarlığının hesabından başka bir şey bulamamıştım.

Bu yüzden, mirastan Borgiaların ya da ailenin yaralanmadığından ama onun tıpkı Arap masallarındaki hazineler gibi bir cinin denetiminde, toprağın altında sahipsiz kaldığından neredeyse emindim. Ailenin üç yüzyıllık gelirini ve harcamasını binlerce kez araştırdım, hesapladım. Hiçbir yararı olmadı, ben herhangi bir bilgi elde edemeden yaşarken, Kont Spada da sefalet çekerek yaşamaya devam etti.

Kardinalim öldü. Aile belgelerini, beş bin ciltten oluşan kütüphanesini ve ünlü dua kitabını ömür boyu faiz için yatırdığı mallardan ayırmıştı. Tüm bunları, bin Roma eküsüyle birlikte, her ölüm yıldönümünde ayinler düzenlemem ve ailesinin soyağacını çıkarıp tarihini yazmam koşuluyla bana miras bıraktı, bu isteğini hakkıyla yerine getirdim...

Rahat olun, sevgili Edmond, sona yaklaşıyoruz.

1807'de, tutuklanmamdan bir ay önce ve Kont Spada'nın ölümünden on beş gün sonra, Aralık ayının 25'inde, birazdan o unutulmaz günün tarihinin hafızama nasıl kazındığını anlayacaksınız, düzenlediğim o kâğıtları bininci kez okuyordum çünkü saray artık bir başkasına ait olduğundan, sahip olduğum binlerce kitapla, kütüphanemle ve ünlü dua kitabıyla birlikte Roma'dan Floransa'ya taşınacaktım. O titiz çalışmayla yorulmuş, yediğim ağır öğle yemeğinin etkisiyle biraz rahatsızlanmış bir halde başımı iki elimin üzerine bırakıp uyudum. Saat öğleden sonra üçtü.

Sarkaçlı saat altıyı çaldığında uyandım.

Başımı kaldırdım, etrafa derin bir karanlık çökmüştü. Işık getirmeleri için zili çalsam da kimse gelmedi; o zaman işimi kendim görmeye karar verdim. Zaten filozoflara özgü bu alışkanlığı edinmem gerekecekti. Bir elime mumu alıp, kutuda kibrit kalmadığı için diğer elimde şöminede sönmek üzere olan ateşe tutup yakmayı düşündüğüm bir kâğıt aradım ama karanlıkta işe yaramaz bir kâğıt yerine değerli bir kâğıdı almaktan korkarak tereddüt ettim, o sırada yanımdaki masanın üzerindeki ünlü dua kitabında üst kısmı sapsarı olmuş, sayfa ayracı olarak kullanılmışa benzeyen ve mirasçıların saygısından dolayı asırlar boyunca yerinde kalmış eski bir kâğıt gördüğümü hatırladım. El yordamıyla aradığım o değersiz kâğıdı buldum ve kıvırıp sönmek üzere olan ateşe tutarak yaktım.

Ama ateş yükseldikçe parmaklarımın altındaki beyaz kâğıtta âdeta bir büyünün etkisiyle sarımtırak harfler belirdiğini fark ettim; bunun üzerine dehşete kapılıp kâğıdı

elimde sıktım, ateşi söndürdüm, mumu doğrudan şömine-deki ateşe tutup yaktım, tasvir edilemez bir heyecanla kırışık kâğıdı açtım ve gizemli ve hoş bir mürekkeple yazılmış olan ve ancak yüksek ısıda belirginleşen harfleri gördüm. Sayfa-nın üçte birinden fazlası yanmıştı. Bu sabah okuduğunuz o kâğıttı, tekrar okuyun Dantès; eksikleri, yarıda kalan cümle-leri tamamlayacağım."

Ve sözünü yarıda kesen Faria, üzerinde pasa benzeyen kızıl renkli bir mürekkeple yazılmış şu cümleler olan kâğıdı Dantès'e uzattı, genç adam bu kez yazıyı büyük bir dikkatle okudu:

Bugün 25 Nisan 1498, Pa
VI. Alessandro tarafından yem
kardinallik için ödediğim paradan memn
benim mirasımı ele
ve beni Kardinal Crapara ve Bentiviglio gibi zehirleyerek öldürmek
yasal mirasçım olan yeğenim
tutarı iki milyon eküye yaklaşan altın külçelerden, altın paralardan
varlığını sadece benim
daha önce benimle birlikte gelip gelip gördüğü için bildiği
Doğu'daki koydan dümd
kayayı kaldırdığında
Bu mağaralarda iki
tüm mülkiyetini ona devr
ikinci oyuğun en uz

25 Nisan 1498
Ces

"Şimdi," dedi Başrahip, şu diğer kâğıdı okuyun." Ve Dantès'e başka satır parçaları bulunan ikinci kâğıdı verdi. Dantès kâğıdı alıp okumaya başladı:

pa
eğe davet edildiğim
un olmadığından
geçirmek
istediğinden endişelendiğim için
guido spada'ya tüm servetim olan ve
mücevherlerden, elmaslardan oluşan ve
bildiğim o hazineyi
küçük monte cristo adası'nın mağar... alarına gömdüğümü
üz ilerleyip yirminci
bu hazineyi bulacağını beyan ederim.
oyuk vardır
mirasçım olarak
ettiğim hazine
ak köşesindedir

*ar ** Spada*

Faria onu dikkatli bakışlarla inceliyordu.

"Ve şimdi de," dedi, Dantès'in son satırı bitirdiğini gördüğünde, "iki kâğıdı birbirlerine yaklaştırın ve kararınızı kendiniz verin."

Dantès söylediğini yaptı, iki kâğıdın birleştirilmesiyle şu yazı ortaya çıkıyordu:

Bugün 25 Nisan 1498, Pa... pa VI. Alessandro tarafından yem... eğe davet edildiğim, kardinallik için ödediğim paradan memn... un olmadığından, benim mirasımı ele... geçirmek ve beni Kardinal Crapara ve Bentivoglio gibi zehirleyerek öldürmek... istediğinden endişelendiğim için, yasal mirasçım olan yeğenim... Guido Spada'ya tüm servetim olan ve... tutarı iki milyon eküye yaklaşan, altın külçelerden, altın paralardan... mücevherlerden, elmaslardan oluşan ve varlığını sadece... benim ve daha önce benimle birlikte gelip yerini gördüğü için kendisinin bildiği o hazineyi, küçük Monte

Cristo Adası'nın mağar...alarına gömdüğümü, Doğu'daki koydan dümd... üz ilerleyip yirminci kayayı kaldırdığında... bu hazineyi bulacağını beyan ederim. Bu mağaralarda iki... oyuk vardır: mirasçım olarak... tüm mülkiyetini ona devr... ettiğim hazine ikinci oyuğun en uz... ak köşesindedir.

25 Nisan 1498

Cesar.. Spada.

"Nihayet anladınız mı?" dedi Faria.

"Kardinal Spada'nın beyanı ve uzun süredir aranan vasiyeti bu mu?" diye sordu hâlâ ikna olmamış gibi görünen Edmond.

"Evet, bin kere evet."

"Bu kâğıtta yazılanları eski haline kim getirdi?"

"Kalan parçanın yardımıyla, tıpkı bir yer altı geçidinde yukarıdan gelen hafif bir ışığın yönlendirdiği biri gibi, kâğıda bakarak, satırların uzunluğunu ölçerek ve derindeki gizli anlamı anlaşılır hale getirerek ben getirdim."

"Peki bu tahmininizin gerçek olduğuna inandığınızda ne yaptınız?"

"Yola çıkmak istedim ve yanıma İtalya Krallığı'nın birliği ile ilgili büyük çalışmamın başlangıç bölümünü alarak hemen yola çıktım ama o dönemde, bir oğlu olan Napoléon, ne zamandır istediğinin aksine, bölgelerin bölünmesini istiyordu ve imparatorluk polisi beni izliyordu. Nedenini tahmin etmenin mümkün olmadığı bir hızla yola çıkmam poliste kuşku uyandırdı ve Piombino'da gemiye binerken yakalandım."

"Şimdi," diye ekledi Dantès'e babacan bir ifadeyle bakan Faria, "şimdi dostum, siz de benim bildiğimi biliyorsunuz. Bir gün birlikte kurtulursak, hazinemin yarısı sizin, burada ölürsem ve siz tek başınıza kurtulursanız, hepsi sizin."

"Ama, bu hazinenin bizden başka yasal mirasçısı yok mu?" diye sordu Dantès tereddüt ederek.

"Hayır, içiniz rahat olsun, aile tamamen yok olup gitti; zaten son Spada kontu beni mirasçısı olarak belirledi; o sembolik dua kitabını bana miras bırakarak, içindekileri de miras bırakmış oldu; hayır, hayır, içiniz rahat olsun. Bu hazineyi ele geçirirsek hiç vicdan azabı çekmeden keyfini çıkaracağız."

"Bu hazinenin tutarının..."

"İki milyon Roma eküsü, bizim paramızla yaklaşık on üç milyon frank olduğunu söylüyorum."

"İmkânsız!" dedi bu meblağın yüksekliği karşısında ürken Dantès.

"İmkânsız mı ama neden?" diye karşılık verdi yaşlı adam. "Spadalar XV. yüzyılın kökleri çok eskiye dayanan en güçlü ailelerinden biriydi. Zaten hiçbir spekülasyonun, hiçbir sanayinin olmadığı o dönemlerde altın ve mücevher biriktirilmesine sıkça rastlanırdı, bugün bile babadan büyük evlatlara aktarılan ve ellerini bile süremedikleri bir milyon frank değerinde elmas ve mücevherin yanında, açlıktan ölen soylu Romalı aileler var."

Edmond düş gördüğünü sanıyor, kuşku ve sevinç arasında gidip geliyordu.

"Bu sırrı sizden bu kadar uzun süredir saklamamın nedeni," diye devam etti Faria, "sizi önce sınamak, ardından da şaşırtmaktı; geçirdiğim katalepsi nöbetinden önce kaçabilseydik, sizi Monte-Kristo'ya ben götürecektim, şimdi ise..." dedi iç çekerek, "beni oraya siz götüreceksiniz. Evet, Dantès, bana teşekkür etmeyecek misiniz?"

"O hazine size ait dostum," dedi Dantès, "sadece size ait ve benim onun üzerinde hiçbir hakkım yok, sizin akrabanız değilim."

"Siz benim oğlumsunuz Dantès!" diye haykırdı yaşlı adam. "Siz benim tutsaklığımın çocuğusunuz; mesleğim beni bekârlığa mahkûm etti: Tanrı, sizi bana, baba olamayan adamı ve özgürlüğüne kavuşamayan tutukluyu teselli etmeniz için gönderdi."

Ve Faria kullanabildiği kolunu uzattığında, genç adam ağlayarak boynuna sarıldı.

XIX

Üçüncü Nöbet

Başrahip'in zihnini uzun süredir meşgul eden bu hazine, artık Faria'nın oğlu gibi sevdiği kişinin gelecekteki mutluluğunu güvence altına alabilirdi, gözündeki değeri iki katına çıkmıştı, her gün hazinenin niceliğini vurgulayan Faria, Dantès'e günümüzdeki uygarlık düzeyinde on üç on dört milyonluk servete sahip olan birinin dostlarına ne gibi iyilikler yapabileceğini anlatıyordu; o zaman, ettiği intikam yemini aklına gelen Edmond'un yüzüne hüzün çöküyor ve günümüzdeki uygarlık düzeyinde on üç on dört milyonluk bir servetle düşmanlarına nasıl kötülükler yapabileceğini düşünüyordu.

Dantès rahibin bilmediği Monte Cristo Adası'nı biliyordu: Korsika ile Elba adaları arasında yer alan Pianosa'dan yirmi beş mil uzaktaki bu adanın önünden defalarca geçmiş, hatta bir keresinde oraya demir atmıştı. Her zaman olduğu gibi şimdi de tamamen ıssız olan bu ada, bir volkanik patlama sonucu denizin dibinden yüzeye fırlamışa benzeyen, neredeyse koni şeklinde bir kayalıktı.

Dantès Faria'ya adanın planını çizerken, Faria, Dantès'e hazineyi bulmak için başvurulacak çareleri anlatıyordu.

Ama Dantès yaşlı adam kadar coşkulu ve inançlı değildi. Kuşkusuz artık Faria'nın deli olmadığından emindi ve deli sanılmasına yol açan o hazineyi keşfetme yöntemi rahibe hayranlığını daha da artırıyordu ama aynı zamanda bu hazinenin bir zamanlar var olduğu varsayılsa bile, hâlâ aynı yerde olduğuna inanamıyordu ve hazineye hayal ürünü olarak bakmasa da, en azından artık orada olmadığını düşünüyordu.

Bu arada, kader âdeta tutukluların son umutlarını yok etmek, onları müebbet hapse mahkûm etmek ister gibiydi: Başlarına yeni bir felaket geldi, uzun süredir yıkılmaya yüz tutmuş gibi görünen deniz kenarındaki dehliz yeniden düzenlenmiş, temelleri onarılmış ve Dantès tarafından yarısı doldurulan gedik devasa kaya bloklarıyla kapatılmıştı. Hatırlanacağı gibi, Başrahip tarafından genç adama önerilen bu önlem alınmasa, kaçma girişimleri ortaya çıkacağı için bahtsızlıkları katlanacaktı, onları kesinlikle birbirlerinden ayıracak, yeni, diğerlerinden daha güçlü, daha acımasız bir kapı üzerlerine kapanacaktı.

"Gördüğünüz gibi," diyordu genç adam dingin bir hüzünle Faria'ya, "Tanrı sizin bağlılık olarak adlandırdığınız şeyin karşılığını bile benden almak istiyor. Size sonsuza kadar yanınızda kalacağıma söz vermiştim ve artık sözümü tutmak bana bağlı değil; hazineye sizin gibi ben de ulaşamayacağım, buradan ikimiz de çıkamayacağız. Zaten dostum, benim gerçek hazinem anlayacağınız gibi Monte Cristo'nun kasvetli kayalıklarının altında beni bekleyen hazine değil, sizin mevcudiyetiniz, zindancılarımıza rağmen günde beş altı saati birlikte geçirebilmemizdir, benim gerçek hazinem zihnimi aydınlattığınız bilgi ışığınız, hafızama kazıdığınız ve orada dilbilimsel anlamda dallanıp budaklanarak gelişen o dillerdir. Derin bilginiz sayesinde benim için çok kolaylaştırdığınız ve ilkelerinin netliğini özetlediğiniz o çeşitli bilimler, işte benim hazinem bu dostum, beni bu yolla zenginleştirip mutlu ettiniz. Bana inanın ve içiniz rahat olsun, bu benim için tonlarca altından, sandıklarca gümüşten daha değerli; o hazineler, sabah denizin üzerinde dalgalandıkları görülen, kara parçası sanılan ve yaklaşıldıkça buharlaşan, uçuşan, kaybolan bulutlar gibi belirsiz değil mi? Mümkün olabildiğince uzun süre yanınızda olmak, zihnimi donatan, ruhumu güçlendiren dokunaklı sesinizi dinlemek, bir gün özgürlüğüme kavuşursam girişeceğim müthiş ve olağanüstü işlerin

düzenlemesini yapmak, o girişimlerin içini, sizi tanıdığım zaman kendimi kaptırmaya hazır olduğum umutsuzluğun asla sızamayacağı şekilde doldurmak, işte benim servetim. Bu servet hayal ürünü değil; bunu gerçekten size borçluyum ve dünyanın bütün hükümdarları, Cesare Borgia'lar bile bu serveti elimden alamaz."

Sonraki günler iki bahtsız için mutlu değilse de en azından hızla geçip gitti. Hazineyle ilgili suskunluğunu uzun yıllardır koruyan Faria, artık her fırsatta ondan söz ediyordu. Tahmin ettiği gibi sağ kolu ve sol bacağı felç olmuş ve artık onları yeniden kullanacağı konusunda neredeyse bütün umudunu kaybetmişti ama her zaman genç arkadaşının kaçıp kurtulacağını düşünüyor, bunda teselli buluyordu. Kağıdın bir gün yıpranması ya da kaybolmasından korkarak Dantès'i yazıları ezberlemeye zorladı ve Dantès artık ilk kelimeden son kelimeye kadar hepsini ezbere biliyordu. Bunun üzerine, birincisini bulsalar da gerçek anlamını tahmin edemeyeceklerinden emin olduğu için ikinci bölümü yırttı. Faria bazen saatler boyunca ona özgür kaldığı gün işine yarayacak bilgileri aktarıyordu. Özgür kaldığı günde, saatte, anda, sadece tek bir şeyi, şüphe uyandırmamak için yanına kimseyi almadan Monte Cristo'ya ulaşmayı ve oraya vardığında muhteşem kayalıkları bulmayı ve belirtilen noktayı kazmayı düşünecekti. Hatırlanacağı gibi, belirtilen nokta ikinci oyuğun en uzak köşesiydi.

Böylece günler hızlı olmasa da, katlanılabilir şekilde geçiyordu. Söylediğimiz gibi, bir elini ve bir ayağını kullanamayan Faria'nın düşünsel yetileri tam anlamıyla geri gelmişti ve genç dostuna ayrıntılarını anlattığımız ahlâki bilgiler dışında, yavaş yavaş o sabırlı ve ulvi tutsaklık mesleğini, yoktan var etme becerisini öğretti. Böylece Faria giderek yaşlandığının farkına varma, Dantès ise neredeyse sönüp gitmiş ve hafızasının derinliklerinde, gece uzaktaki silik bir ışık gibi süzülen geçmişini hatırlama korkusuyla, sürekli bir şeylerle

meşgul oluyordu; her şey işte böyle, bahtsızlığın hiçbir zarar vermediği ve Tanrı'nın gözlerinin önünde kendi halinde sakince akıp giden yaşamlar gibi, sürüp gidiyordu.

Ama görünürdeki sükûnetin altında genç adamın ve belki de yaşlı adamın yüreğinde, Faria yalnız kaldığında ve Edmond zindanına döndüğünde açığa çıkan bastırılmış duygular, susturulmuş iç çekişler vardı.

Bir gece kendisine seslenildiğini sanan Edmond sıçrayarak uyandı.

Gözlerini açıp karanlığın derinliklerini delmeye çalıştı.

İsmi ya da daha doğrusu ismini inleyerek söylemeye çalışan bir ses kendisine ulaşmıştı.

Yatağında doğrulduğunda endişesini yansıtır biçimde alnını ter bastı ve kulak kabarttı. Hiç şüphe yok ki inilti arkadaşının zindanından geliyordu.

"Ulu Tanrım!" diye mırıldandı Dantès. "Yoksa..."

Ve yatağını çekip taşı yerinden çıkardı, dehlize dalıp karşı köşeye ulaştı, döşeme taşı kalkmıştı.

Edmond, sözünü ettiğimiz o biçimsiz ve titrek kandilin ışığında yatağının tahtasına kenetlenmiş, yine de ayakta durmaya çalışan yaşlı adamın solgun yüzünü gördü. Yüz hatları daha önceden tanık olduğu ve ilk yaşandığında kendisini çok ürküten o korkunç nöbetin etkisiyle allak bullak olmuştu.

"Evet, dostum," dedi kaderine boyun eğen Faria, "anladınız değil mi? Size hiçbir şey anlatmama gerek yok!"

Kederli bir çığlık atan ve kendini tamamen kaybeden Edmond haykırarak kapıya doğru atıldı:

"Yardım edin! Yardım edin!"

Faria'nın kolunda hâlâ onu durduracak kadar güç vardı.

"Susun!" dedi. "Yoksa mahvolacaksınız. Artık sadece sizi, tutukluluğunuzu katlanılır bir şekilde sürdürmenizi ve kaçışınızı mümkün kılmayı düşünelim. Benim yaptıklarımı ve zindancılarımızın bizim düşüncelerimizi fark etmeleri ha-

linde hemen yok edecekleri şeyi tek başınıza yapabilmeniz için size uzun yıllar gerekecek. Zaten rahat olun dostum, terk edeceğim zindan uzun süre boş kalmayacak, bir başka bahtsız benim yerimi alacak. O kişiye kurtarıcı bir melek gibi görüneceksiniz. Belki de sizin gibi genç, güçlü ve sabırlı olacak, ben sizi engellerken o kaçmanıza yardımcı olacak. Yanınızda size bütün hareketlerinizi felç etmek için bağlanmış bir yarı ceset olmayacak. Kuşkusuz, Tanrı nihayet sizin için bir şeyler yapıyor: Size aldığından fazlasını veriyor ve ölmemin tam zamanı."

Edmond ellerini kavuşturup haykırmaktan başka bir şey yapamadı:

"Ah dostum! Dostum, susun!"

Ardından bu beklenmedik darbeyle sarsılan gücünü ve yaşlı adamın sözleriyle kırılan cesaretini yeniden topladı:

"Ah!" dedi. "Sizi daha önce kurtarmıştım, bir kez daha kurtaracağım."

Ve yatağın ayakucundan hâlâ üçte biri o kırmızı sıvıyla dolu olan ufak şişeyi çıkardı.

"Bakın, içinde o kurtarıcı sıvıdan hâlâ var. Çabuk, çabuk, bana bu kez ne yapmam gerektiğini söyleyin; başka bilgiler verecek misiniz? Hadi konuşun dostum, sizi dinliyorum."

"Umut yok," dedi Faria başını iki yana sallayarak, "ama önemli değil, Tanrı yarattığı ve yüreğine yaşam sevgisini derin bir şekilde kazıdığı insanın bazen çok kederli ama daima çok değerli varlığını koruması için elinden geleni yapmasını ister."

"Ah! Evet, evet," diye haykırdı Dantès, "sizi kurtaracağımı söylüyorum!"

"Tamam o zaman, deneyin! İçimin ürperdiğini, kanın beynime yürüdüğünü hissediyorum, dişlerimi takırdatan ve kemiklerimin birbirinden ayrıldığı hissini veren o korkunç titreme bütün bedenimi sarıyor; beş dakika içinde kataleptik atak başlayacak, on beş dakika sonra benden geriye bir kadavra kalacak."

"Ah!" diye haykırdı yüreği kederle burkulan Dantès.

"İlk seferdeki gibi yapacaksınız, yalnız bu kez uzun süre beklemeyeceksiniz. Şimdi bütün yaşam güçleri tükenmiş durumda ve ölümün," diye ekledi felçli kolunu ve bacağını işaret ederek, "yapması gereken işin yarısını yapması yetecek. Ağzıma on yerine on iki damla damlattıktan sonra, kendime gelemediğimi görürseniz, kalanını da ağzıma boşaltın. Şimdi beni yatağıma götürün çünkü ayakta duramıyorum."

Edmond kollarına aldığı yaşlı adamı yatağına götürdü.

"Şimdi, sefil yaşamımın tek tesellisi dostum," dedi Faria, "Tanrı'nın bana biraz geç de olsa gönderdiği sizin gibi değerli bir dosta teşekkür ediyorum; sizden sonsuza dek ayrılacağım bu anda sizi hak ettiğiniz bütün mutluluklara ve refaha kavuşmanızı diliyorum, oğlum, sizi kutsuyorum!"

Diz çöken genç adam başını yaşlı adamın yatağına yasladı.

"Ama şu son anımda söyleyeceklerime özellikle kulak verin: Spada'nın hazinesi orada, Tanrı artık benim için mesafeleri ve engelleri ortadan kaldırdı. İkinci oyuktaki hazineyi görüyorum, toprağın derinliklerini delip geçen gözlerim onca zenginlikle kamaşıyor. Kaçmayı başarırsanız, herkesin deli sandığı zavallı Başrahip'in deli olmadığını hatırlayın. Hemen Monte Cristo'ya gidip servetimizden yararlanın, yeterince acı çektiniz."

Şiddetli bir çırpınış yaşlı adamın sözünü yarıda kesti, kafasını kaldıran Dantès Başrahip'in gözlerinin kan çanağı gibi olduğunu fark etti, âdeta bir kan dalgası göğsünden alnına doğru yükseliyordu.

"Elveda! Elveda!" diye mırıldandı genç adamın elini titreyerek sıkan yaşlı adam,."Elveda!"

"Ah! Henüz değil! Beni terk etmeyin, Tanrım, ona yardım edin... Yardıma koşun... yardıma koşun..."

"Susun! Susun!" diye mırıldandı can çekişen Başrahip. "Beni kurtarırsanız bizi birbirimizden ayırmasınlar!"

"Haklısınız. Ah! Evet, evet, içiniz rahat olsun, sizi kurtaracağım. Zaten çok acı çekseniz de, ilk seferki kadar acı çekiyor gibi görünmüyorsunuz."

"Ah! Yanılıyorsunuz! Daha az acı çekmemin nedeni acı çekmek için daha az gücümün kalmasından kaynaklanıyor. Sizin yaşınızda yaşama inanç duyulur, sanmak ve umut etmek gençliğin ayrıcalığıdır ama yaşlılar ölümü daha net görürler. Ah! İşte... geliyor... işim bitti... görme duyum kayboluyor... bilincim kapanıyor... Elinizi verin Dantès!.. Elveda... Elveda..."

Tüm gücünü topladı ve son bir çabayla hafifçe doğruldu.

"Monte Cristo," dedi, "Monte Cristo'yu unutmayın!"

Ve yeniden yatağına gömüldü. Nöbet korkunçtu: Kolları bacakları kıvrıldı, gözkapakları şişti, ağzından kanlı köpükler geldi, bedeni hareketsizleşti; işte bu keder yatağında, biraz önce orada yatan o bilge varlıktan geriye kalan buydu.

Dantès'in yatağın başında yükselti yapan bir taşın üzerine koyduğu lambanın titrek ışığı bu tükenmiş yüzü ve bu hareketsiz ve katılaşmış bedeni garip ve fantastik bir yansımayla aydınlatıyordu.

Gözlerini Başrahip'e sabitlemiş bir halde kurtarıcı ilacı uygulayacağı anı cesaretle beklemeye başladı.

Zamanın geldiğini düşündüğünde, bıçağı alıp ilk seferindekinden daha az direnç gösteren kenetlenmiş dişlerinin arasına soktu ve on damlayı tek tek akıttıktan sonra beklemeye başladı. Ufak şişede damlattığının yaklaşık iki katı kadar sıvı daha vardı.

On dakika, on beş dakika, yarım saat bekledi, hiç kımıltı yoktu. Saçları dimdik olmuş, alnını buz gibi bir ter basmış bir halde saniyeleri yüreğinin çarpıntılarına göre hesaplıyordu.

Ardından son bir girişimde bulunmanın zamanının geldiğini düşündü. Şişeyi Faria'nın morarmış dudaklarına yaklaştırıp, açık kalan ağzındaki dişleri zorlamadan içindeki tüm sıvıyı boşalttı.

Sıvının şok etkisi yaratmasıyla ihtiyarın bedeni şiddetle sarsıldı, korkunç görünen gözleri yeniden açıldı, çığlığa benzer şekilde iç çekti, ardından titreyen bu vücut yavaş yavaş hareketsizliğe gömüldü.

Sadece gözleri açık kalmıştı.

Yarım saat, bir saat, bir buçuk saat akıp geçti. Bu bir buçuk saatlik endişeli bekleyiş boyunca dostunun üzerine eğilip elini kalbinin üstüne koyan Edmond bu bedenin giderek soğuduğunu ve bu yüreğin çarpıntılarının giderek daha boğuk ve derinden geldiğini fark etti.

Sonunda hiçbir yaşam belirtisi kalmadı; yüreği son bir titreşimle durdu, yüzü iyice soldu, gözleri açık olsa da bakışları boştu.

Sabahın altısı olmuştu, doğmaya başlayan günün solgun ışığı zindana dolarken sönmek üzere olan lambanın aydınlığını bastırıyordu. Cesedin yüzüne vuran garip yansımalar ara sıra yaşam belirtisine benzer görüntüler oluşturuyordu. Gündüz ile gecenin mücadelesi sürdükçe Dantès'in kuşkuları devam etti ama gündüzün zaferiyle bir cesetle baş başa olduğunu anladı.

Bunun üzerine, içini derin ve karşı konulmaz bir korku kapladı, artık yatağın dışına sarkan o eli sıkmaya, birçok kez boşuna bir çabayla kapatmaya çalışsa da yeniden açılan o sabit bakan beyaz gözleri kapamaya cesaret edemedi. Söndürdüğü lambayı özenle saklayarak, başının üzerindeki döşeme taşını mümkün olabildiğince düzgün yerleştirerek kaçtı.

Zaten, tam zamanıydı, zindancı gelmek üzereydi.

Bu kez önce Dantès'e uğramış, ardından yemek ve çamaşır getirdiği Faria'nın zindanına yönelmişti.

Zaten bu adamın olan bitenlerden hiç haberi olmadığı belliydi.

O zaman, Dantès bahtsız dostunun zindanında neler yaşanacağını öğrenebilmek için tasvir edilemez bir sabırla bekledi; yer altı dehlizine girdiğinde yardım çağıran zindancının sesini duyabildi.

Kısa süre sonra diğer gardiyanlar da içeri girdi, ardından mesai saatleri dışında da olsa ağır ve düzenli adımlarla yürüyen askerlerin ayak sesleri duyuldu. Askerlerden sonra Müdür geldi.

Dantès, üzerindeki cesetle ilgilenilen yatağın gürültüsünü, yüzüne su atmaları talimatını veren ve tutuklunun kendine gelmediğini görünce doktorun çağrılmasını söyleyen Müdür'ün sesini duydu.

Müdür çıktığında, Dantès alaycı gülüşmelere karışan birkaç merhamet sözcüğü işitti.

"Hadi, hadi," diyordu biri, "deli hazinelerine kavuştu, iyi yolculuklar!"

"Onca milyon frangına rağmen kefeninin parasını ödeyemeyecek."

"Ah!" dedi üçüncü bir ses. "If Şatosu'nun kefenleri pahalı değil."

"Belki de, din adamı olduğu için onun adına harcama yapılabilir," dedi içlerinden biri.

"O zaman çuvalına girme onuruna kavuşur."

Edmond tek bir sözcüğü bile kaçırmadan dinliyor ama bütün bu söylenenlerden hiçbir şey anlamıyordu. Kısa süreliğine seslerin kesilmesiyle gardiyanların zindandan çıktığını hisseder gibi oldu.

Bunun üzerine soluğunu tutarak sessizce ve hiç kımıldamadan orada bekledi.

Yaklaşık bir saat sonra, sessizlik giderek yükselen zayıf bir gürültüyle bozuldu.

Müdür, arkasındaki doktor ve birçok subay eşliğinde geri dönüyordu.

Bir an sessizlik oldu: Kuşkusuz yatağa yaklaşan doktor cesedi inceliyordu.

Kısa süre sonra sorular başladı.

Doktor tutuklunun ölüm nedenini anlamaya çalıştıktan sonra, onun öldüğünü bildirdi.

Sorular ve cevaplar Dantès'i öfkelendiren bir kayıtsızlıkla dile getiriliyordu, âdeta kendisinin zavallı Başrahip'e beslediği sevginin bir parçasını herkesin paylaşmasını istiyordu.

"Bu söylediğinize üzüldüm," dedi Müdür, doktorun yaşlı adamın gerçekten öldüğünü bildirmesi üzerine, "deliliğiyle herkesi neşelendiren ve özellikle gözlenmesi kolay olan uysal, zararsız bir tutukluydu."

"Ah!" dedi zindancı. "Onu denetlemeye bile gerek yoktu, sizi temin ederim ki, elli yıl daha kalsa bile, hiçbir kaçma girişiminde bulunmayacaktı."

"Yine de," dedi Müdür, "sizin kanaatinizden ve bilginizden hiç şüphe duymamama rağmen, tutuklunun kesin öldüğünü anlamak için sorumluluklarımı yerine getirmem gerekiyor."

Yaşanan bir anlık sessizlik sırasında, kulakları sürekli kirişte olan Dantès doktorun cesedi ikinci bir kez incelediğini ve yokladığını düşündü.

"İçiniz rahat olsun," dedi bunun üzerine doktor, "ben öldüğüne kefilim."

"Mösyö, bildiğiniz gibi böyle vakalarda basit bir muayene ile yetinmiyoruz," diye ısrar etti Müdür, "bütün belirtilere rağmen, yasanın gerektirdiği formaliteleri yerine getirerek görevinizi tamamlayın."

"Demirler kızdırılsın," dedi doktor, "ama aslında bu çok gereksiz bir önlem."

Demirlerin kızdırılması talimatı Dantès'in içini ürpertti.

Aceleyle atılan adımlar, kapının gıcırtısı, zindandaki hareketlilikler duyuldu ve birkaç saniye sonra bir gardiyan içeri girip "işte kor ve demir," dedi.

Bir anlık sessizliğin ardından yanan etlerin cızırtısı duyuldu; etin yoğun ve mide bulandırıcı kokusu Dantès'in olan biteni dehşetle dinlediği duvarın arasından sızdı. Kömürleşmiş bu et kokusu karşısında alnını ter basan genç adam bayılacağını sandı.

"Kesinlikle öldüğünü görüyorsunuz Mösyö," dedi doktor, "topuktaki bu yanık kesin sonucu kanıtlar; zavallı deli deliliğinden ve tutsaklığından kurtuldu."

"Adı Faria değil miydi?" diye sordu Müdür'e eşlik eden subaylardan biri.

"Evet, Mösyö ve bunun eski bir isim olduğunu iddia ediyordu; zaten hazinesiyle ilgili konular dışında çok bilge, oldukça makul bir adamdı ama hazine söz konusu olduğunda iflah olmaz biriydi."

"Bu ruhsal bozukluğa monomani, yani tek bir düşünce sanrısı diyoruz," dedi doktor.

"Ondan hiç şikâyet ettiniz mi?" diye sordu Müdür Başrahip'in yemeklerini getirmekle görevli zindancıya.

"Sayın Müdür, asla," diye yanıtladı zindancı, "asla! Tam tersine eskiden hikâyeler anlatarak beni çok eğlendirirdi; bir gün hasta olan karım onun verdiği reçete sayesinde iyileşti."

"Ah! Ah!" dedi doktor. "Karşımda bir meslektaşımın olduğunu bilmiyordum; Sayın Müdür, umarım onun için gerekli işlemleri yaparsınız," diye ekledi gülerek.

"Evet, evet, içiniz rahat olsun, bulunabilecek en yeni çuvala sarılacak; memnun kaldınız mı?"

"Bu son formaliteyi sizin yanınızda yapabilir miyiz?" diye sordu bir gardiyan.

"Elbette ama acele edin, bu zindanda bütün gün kalamam."

Yeni geliş gidiş sesleri duyuldu; bir an sonra Dantès buruşmuş bir bez sesi işitti, yatak yayları üzerinde gıcırdadı, yük kaldıran bir adamınkine benzeyen ağır bir adım döşeme taşları üzerinde ağırlığını hissettirdi, ardından yatak, üzerine bırakılan ağırlığın etkisiyle yeniden gıcırdadı.

"Bu akşam," dedi Müdür.

"Bir ayin düzenlenecek mi?" diye sordu subaylardan biri.

"Mümkün değil," diye karşılık verdi Müdür, "şatonun rahibi dün benden Hyères'e bir haftalık küçük bir yolculuk

yapmak için izin istedi, ona bu süre zarfında bütün tutuklularımın sorumluluğunu üstüme alacağımı söyledim; zavallı Başrahip bu kadar acele etmeseydi ruhunu huzura kavuşturacak bir törenle uğurlanacaktı."

"Bak sen, demek Hyères!" dedi doktor, mesleğine özgü bir inançsızlığı yansıtırcasına. "O bir din adamı: Tanrı bu durumu dikkate alacak ve kendisine cehenneme bir rahip göndermenin şeytani keyfini tattırmayacak."

Bu kötü şakayı bir kahkaha izledi. O sırada kefenleme işlemi devam ediyordu.

"Bu akşam!" dedi Müdür işlem tamamlandığında.

"Saat kaçta?" diye sordu gardiyan.

"On on bir arası."

"Ölünün başında beklenecek mi?"

"Buna ne gerek var? Zindanın kapısı o yaşıyormuş gibi kapanacak, hepsi bu."

Bunun üzerine, ayak sesleri uzaklaştı, gıcırdayan kilidi ve sürgüsüyle kapının gürültüsü duyuldu, yalnızlığınkinden daha kasvetli bir sessizlik, bir ölüm sessizliği genç adamın buz tutmuş yüreğine kadar her yanı kapladı.

O zaman döşeme taşını başıyla kaldırdı ve zindana sorgulayan gözlerle baktı. Zindan boştu: Dantès dehlizden çıktı.

XX

If Şatosu'nun Mezarlığı

Yatağın üzerine uzunlamasına yerleştirilmiş ve pencereden sızan loş bir ışığın aydınlattığı kalın bezden bir çuvalın geniş kıvrımlarının altında belli belirsiz, uzun ve katı bir şekil görülüyordu: Bu, Faria'nın gardiyanların söylediğine göre hiç de pahalı olmayan son çuvalıydı. Böylece her şey bitmişti. Dantès ile yaşlı dostu şimdiden madden ayrılmışlardı; ar-

ık onun âdeta ölümün ötesini görmek için açık kalmış gözlerini göremiyor, kendisi için gizem dolu şeylerin üzerindeki örtüyü kaldıran o hünerli eli sıkamıyordu. Onca bağlılıkla alıştığı o yararlı, iyi yürekli dostu varlığına artık sadece hafızasında sahipti. Bunun üzerine o ürkütücü yatağın başucuna oturup kendini kederli ve kasvetli bir melankoliye kaptırdı.

Yalnız! Yeniden yalnız kalmıştı! Yeniden sessizliğe gömülmüştü, karşısında yeniden hiçliği buluyordu!

Yalnızdı, kendini bu dünyaya bağlayan tek varlığın görüntüsü, sesi kaybolmuştu! Faria gibi, acıların o iğrenç kapısından geçmek pahasına Tanrı'ya gidip ona hayatın muammasını sormak daha iyi değil miydi?

Dostunun varlığıyla zihninden uzaklaştırıp kovduğu intihar düşüncesi, Faria'nın cesedinin yanında bir hayalet gibi yeniden doğruldu.

"Ölebilseydim, onun gittiği yere gidecek ve hiç kuşkusuz ona yeniden kavuşacaktım. Ama nasıl ölmeli? Çok kolay," dedi akıl yürütmeye devam ederken gülerek, "burada kalacağım, içeri giren ilk kişinin üzerine saldırıp onu boğacağım ve böylece beni giyotine gönderecekler."

Ama büyük fırtınalarda olduğu gibi büyük kederlerde de iki dalga doruğunun arasında bir uçurum vardır, o iğrenç ölüm düşüncesinden vazgeçen Dantès'in umutsuzluğu yerini hızla hararetli bir yaşam ve özgürlük susuzluğuna bıraktı.

"Ölmek! Ah! Hayır," diye haykırdı, "bunca yaşanmışlıktan, bunca acıdan sonra ölmeye değer mi? Ölmek, eskiden, yıllar önce bir karara vardığımda güzeldi ama şimdi gerçekten sefil yazgıma yardımcı olmak anlamına geliyor. Hayır yaşamak, sonuna kadar mücadele etmek, elimden alınan mutluluğa yeniden kavuşmak istiyorum! Ölmeden önce cezalandıracağım cellatlarım ve belki de kimbilir ödüllendireceğim dostlarım olduğunu unutuyordum. Ama ölürsem beni burada unutacaklar ve zindanımdan sadece Faria gibi çıkabileceğim."

Ama bu sözler üzerine, aklına aniden bir şey, ürkütücü bir şey gelmiş gibi hareketsiz kaldı, gözlerini bir noktaya sabitledi; aniden ayağa kalktı, başı dönüyormuş gibi elini alnına götürdü, zindanda iki üç tur atıp yeniden yatağın kenarına geldi...

"Ah! Ah!" diye mırıldandı. "Aklıma bu düşünceyi kim getirdi? Yoksa siz mi Tanrım? Buradan sadece ölüler özgürce çıktığına göre ölülerin yerini alalım."

Düşüncelerine bu umutsuz karardan vazgeçecek zamanı vermek istemezmiş gibi, iğrenç çuvala doğru eğilip Faria'nın yaptığı çuvalı bıçakla açtı, cesedi çuvaldan çıkarıp kendi zindanına götürdü ve yatağına yatırdı, her zaman yaptığı gibi bir çamaşır parçasıyla başını örttü, üzerine örtüsünü serdi, o buz tutmuş alnı son kez öptükten sonra açık kalmayı sürdüren ve düşüncenin yoksunluğunda korkunç görünen o isyankâr gözleri yeniden kapamaya çalıştı, zindancı akşam yemeğini getirdiğinde çoğunlukla yaptığı gibi yattığını sanması için başını duvara doğru çevirdi, diğer zindana dönüp dolaptan iğne iplik aldı, çuvalın içinde çıplak bir beden olduğunu hissetmeleri için üzerindeki paçavraları çıkardı, delik çuvalın içine girdi, cesedin bulunduğu konuma benzer bir şekilde uzandı ve içeriden açtığı deliği dikti.

O anda bir aksilik olsa ve içeri biri girseydi yüreğinin çarpıntıları duyulabilirdi.

Dantès akşam ziyaretinin bitmesini bekleyebilirdi ama o zamana kadar Müdür'ün kararını değiştirmesinden ve cesedi zindandan çıkartmasından korkuyordu.

O zaman son umudunu da kaybetmiş olacaktı.

Her halükârda, artık planını uygulama kararını almıştı.

İşte aklından geçenler şunlardı: Mezarcılar yolda bir ölü yerine canlı taşıdıklarını fark ederlerse, Dantès onlara kendilerini tanıma zamanı bırakmayacak, güçlü bir bıçak darbesiyle çuvalı baştan aşağı yırtacak ve dehşete kapılmalarından yararlanarak kaçacak, kendisini engellemeye çalışırlarsa bıçağını kullanacaktı.

Mezarlığa kadar götürüp onu bir çukura yerleştirirlerse, üzerine toprak atmalarına izin verecek; ardından gece olduğu için mezarcılar gider gitmez yumuşak toprakta bir oyuk açacak ve kaçacaktı; toprağın kaldıramayacağı kadar ağır olmayacağını umuyordu.

Yanılıyorsa, toprak tam tersine çok ağırsa nefessiz kalarak ölecekti ve böylesi daha iyiydi! Her şey bitmiş olacaktı.

Dantès dünden beri yemek yememiş, sabah da aç olduğunu düşünmemişti ve hâlâ da düşünmüyordu. Durumu zihninin başka bir düşünceye yönelmesine izin vermeyeceği ölçüde kritikti.

Dantès'i bekleyen ilk tehlike akşam yedide yemeğini getirecek olan zindancının değişikliği fark etmesiydi; ne mutlu ki, kâh insanlardan kaçmak için kâh da yorgunluktan, onu defalarca yatarken görmüşlerdi ve böyle olduğunda zindancı genellikle ekmeğini ve çorbasını masanın üzerine bırakıp hiç konuşmadan çıkıyordu.

Ama bu kez, zindancı her zamanki suskunluğundan sıyrılıp Dantès'le konuşabilir ve cevap vermediğini görünce yatağına yaklaşıp her şeyi anlayabilirdi.

Saat yediye yaklaştığında, endişesi iyice artan Dantès kalbinin üzerine yasladığı eliyle çarpıntıları bastırmaya çalışırken, diğer eliyle şakaklarından akan teri siliyordu. Ara sıra, bütün bedeninde dolaşan ürpertiler yüreğini buzlu bir mengene gibi sıkıştırıyor, o zaman öleceğini sanıyordu. Saatler şatoda hiçbir hareketlilik yaşanmadan geçip gitti ve Dantès ilk tehlikeyi atlattığını anladı; işler yolunda gidiyordu. Nihayet, Müdür tarafından belirlenen saat yaklaştığında, merdivende ayak sesleri duyuldu. Zamanın geldiğini anlayan Edmond tüm cesaretini toplayıp soluğunu tuttu; soluğu gibi atardamarlarının çarpıntısını da durdurabilseydi mutlu olacaktı.

Kapıda iki ayak sesi duyulduğunda Dantès iki mezarcının kendisini götürmeye geldiğini tahmin etti. Sedyeyi yere bırakırken çıkardıkları gürültüyü duyduğunda bu şüphe kesinliğe dönüştü.

Kapı açılınca buğulu bir ışık Dantès'in gözlerine ulaştı. Kendisini saran bezin arasından iki gölgenin yatağına yaklaştığını gördü. Kapıda elinde fener tutan üçüncü biri daha vardı. Yatağına yaklaşan iki adam çuvalı birer ucundan kavradı.

"Öyle sıska bir ihtiyar için fazla ağır!" dedi çuvalı baş tarafından kaldıran.

"Kemiklerin ağırlığının her yıl iki yüz elli gram arttığı söyleniyor," dedi çuvalı arkadan tutan.

"Düğümünü attın mı?" diye sordu ilki.

"Gereksiz bir ağırlığı şimdiden yüklenmemiz ahmaklık olur," dedi diğeri.

"Haklısın; hadi gidelim."

"Bu düğüm de neyin nesi?" diye sordu Dantès kendi kendine.

Sözde ölüyü sedyenin üzerine aldılar.

Edmond ölü rolünün hakkını vermek için kaskatı kesildi.

Onu sedyenin üzerine koymalarının ardından, önden yürüyen adamın feneriyle aydınlattığı kortej merdivenleri çıkmaya başladı.

Aniden gecenin sert ve serin havasının içine işlemesiyle Dantès karayeli hissetti. Bu hem keyif hem de endişe dolu, beklenmedik bir duyguydu.

Taşıyıcılar yirmi adım sonra durup sedyeyi yere bıraktı.

İçlerinden biri uzaklaştığında Dantès ayakkabılarının döşeme taşlarının üzerinde yankılandığını duydu.

"Neredeyim acaba?" diye sordu kendi kendine.

"Farkında mısın, hiç de hafif değil," dedi Dantès'in yanında kalan taşıyıcı sedyenin yanına otururken.

Aklına gelen ilk şey kaçmak olsa da ne mutlu ki kendine hâkim oldu.

"Işığı bana doğru tutsana, hayvan herif," dedi uzaklaşan taşıyıcı, "yoksa aradığım şeyi bulamayacağım."

Feneri tutan adam görüldüğü gibi pek uygun sözcüklerle dile getirilen bu sövgüye itaat etti.

"Ne arıyor olabilir ki?" diye sordu Dantès kendi kendine. "Kuşkusuz bir kürek."

Mezarcının aradığını bulduğunu belli eden bir memnuniyet sesi duyuldu.

"Nihayet," dedi diğeri, "hiç de kolay olmadı."

"Evet ama beklemekle vakit kaybetmiş olmadı."

Bu sözlerin ardından, yanına yaklaştığı Edmond, yanına ağır ve yankılanan bir cisim konduğunu hissetti; aynı anda bir ip acı veren bir basınçla ayaklarını sarmaladı.

"İyi düğümledin mi?" dedi hareketsiz bekleyen mezarcı.

"Seni temin ederim ki, mükemmel oldu."

"O zaman yola koyulalım."

Ve yerden kaldırılan sedye yoluna devam etti.

Yaklaşık elli adım sonra bir kapıyı açmak için duruldu, ardından yola devam edildi. İlerlendikçe, şatonun üzerine inşa edildiği kayalıklara vuran dalga sesleri Dantès'in kulağına daha net bir şekilde gelmeye başladı.

"Hava kötü!" dedi taşıyıcılardan biri. "Bu gece denize girmek hiç de hoş olmayacak."

"Evet, Başrahip sırılsıklam olma tehdidi altında," dedi diğeri ve ikisi de kahkaha attı.

Dantès bu şakadan pek bir şey anlamasa da, saçları diken diken oldu.

"Tamam, işte geldik!"

"Daha ileri, daha ileri," dedi diğeri, "biliyorsun, sonuncusu yarı yolda kayalıklarda parçalanmıştı ve Müdür ertesi gün bize aylaklar demişti."

Yukarı doğru çıkarak dört beş adım daha attılar, ardından Dantès kafasından ve ayaklarından kaldırılıp iki yana sallandığını hissetti.

"Bir," dedi mezarcılar.

"İki."

"Üç."

Dantès aynı anda uçsuz bucaksız bir boşluğa fırlatıldığını, yaralı bir kuş gibi havada süzüldüğünü, yüreğini dondu-

ran bir korkuyla sürekli alçaldığını hissetti. Alttan ağır bir şeyin uçuşunu hızlandırdığını fark etmesine rağmen, bu düşüş ona bir asır gibi geldi. Nihayet korkunç bir gürültünün eşliğinde bir ok gibi daldığı buzlu suyun etkisiyle attığı çığlığı sular bastırdı.

Dantès ayaklarında, kendini dibe doğru çeken otuz altılık bir gülleyle birlikte denize atılmıştı.

If Şatosu'nun mezarlığı denizin ta kendisiydi.

XXI

Tiboulen Adası

Afallamış, âdeta soluğu kesilmiş bir halde olsa da, nefesini tutmayı akıl edebilmişti ve söylediğimiz gibi her olasılığa hazırlıklı olduğu için sağ elinde bıçağını tutuyordu. Hızla çuvalı yarıp önce kolunu, ardından başını dışarı çıkardı ama o zaman gülleyi kaldırmak için gösterdiği çabalara rağmen sürüklenmeye devam ettiğini hissetti; bunun üzerine ayaklarını bağlayan ipe ulaşmak için vücudunu geriye büktü ve soluğu tükeneceği anda olağanüstü bir çabayla ipi kesti; güçlü bir ayak darbesiyle ittiği gülle az kalsın kefeni olacak kalın bezi bilinmeyen derinliklere sürüklerken, özgürce su yüzeyine çıktı.

Dantès hemen bir soluk alıp ikinci kez daldı çünkü alması gereken ilk önlem bakışlardan uzaklaşmaktı.

İkinci kez yüzeye çıktığında, düştüğü yerin şimdiden en azından elli adım uzağındaydı; başının üzerinde, yüzeyinde rüzgârın birkaç hızlı bulutu süpürdüğü, ara sıra bir yıldızın bir parça maviliğini ortaya çıkardığı siyah ve çalkantılı gökyüzünü gördü; önünde dalgaların bir fırtınanın başlangıcını haber verircesine kabardığı karanlık ve gürüldeyen bir boşluk uzanıyordu; arkasında ise kasvetli yükseltisi avını yeniden yakalamak için uzanan bir kola benzeyen, denizden ve

gökten daha karanlık görünen, ürkütücü bir hayalet gibi yükselen o granit dev vardı; en yüksek kayanın üzerinde iki gölgeyi aydınlatan bir fener görünüyordu.

Bu iki gölgenin endişeyle denize baktıklarını görür gibi oldu; gerçekten de, o garip mezarcılar düşerken attığı çığlığı duymuş olmalıydılar. Bunun üzerine yeniden dalan Dantès denizin altında uzun bir mesafeyi katetti, eskiden sıklıkla uyguladığı bu manevra, Pharo koyunda kendisini hayranlıkla izleyenler tarafından sıklıkla Marsilya'nın en usta yüzücüsü olarak anılmasına neden olmuştu.

Yeniden yüzeye çıktığında fener gözden kaybolmuştu.

Yönünü tayin etmesi gerekiyordu: If Şatosu'nu çevreleyen adalar arasında en yakın olanlar Ratonneau ve Pomègue'di ama o adalarda yaşayanlar vardı; küçük Daume Adası için de aynı şey geçerliydi; bu yüzden en güvenli adalar If Şatosu'na bir fersah uzaklıktaki Tiboulen ya da Lemaire'di.

Dantès bu iki adadan birine çıkmaya karar verdi ama etrafında her an daha da yoğunlaşan karanlığın ortasında bu adaları nasıl bulacaktı!

O sırada, Planier fenerinin bir yıldız gibi parladığını gördü. Bu fenere doğru dümdüz yüzerse, Tiboulen Adası'nı biraz solunda bırakacaktı; biraz sola doğru yönelirse bu adayı karşısında bulacaktı.

Ama söylediğimiz gibi bu ada ile If Şatosu arasında en az bir fersahlık mesafe vardı.

Faria, zindanda onu bezgin ve tembel bir halde gördüğünde sıklıkla, "Dantès, kendinizi bu gevşekliğe kaptırmayın; gücünüzü toplamazsanız kaçmaya çalıştığınızda boğulacaksınız," derdi.

Kabaran şiddetli ve amansız dalgaların altında bu sözler Dantès'in kulağında çınladı; bunun üzerine gücünü gerçekten de kaybedip kaybetmediğini anlamak için hızla yüzeye çıkıp dalgaları yarmaya başladı ve zorunlu hareketsizliğinin, gücünden ve çevikliğinden hiçbir şey kaybettirmediğini sevinçle fark etti ve hâlâ iyi yüzebildiğini hissetti.

Zaten korku, o eli çabuk işkenceci, Dantès'in gücünü artırıyordu; dalgaların doruğunda eğilmiş bir halde, herhangi bir sesin kendisine kadar ulaşıp ulaşmadığını anlamak için çevresini dinliyordu. Bir dalganın üzerine her çıkışında, hızlı bakışları ufku tarıyor ve yoğun karanlığın içine dalmaya çalışıyordu; diğerlerinden biraz daha yüksek olan her dalgayı peşinden gelen bir kayık sanıyor, o zaman kendisini iyice uzaklaştıracak şekilde hızını artırıyor ama bu yanılsamanın sürekli tekrarlanması gücünün çabuk tükenmesine yol açacak gibi görünüyordu.

Yine de yüzmeye devam ediyor ve korkunç şato gecenin buğusunda şimdiden silikleşmeye başlıyordu; artık onu seçemese de varlığını hâlâ hissediyordu.

Tüm benliğini kaplayan özgürlük duygusuyla coşan Dantès'in, belirlediği istikamete doğru dalgaları yarmasının üzerinden bir saat geçmişti.

"İşte, bir saatten beri yüzüyorum," diyordu içinden, "ama karşı yönden esen rüzgâr hızımı biraz kesmiş olmalı; yine de gittiğim yönde yanılmıyorsam, şimdi Tiboulen Adası'ndan çok uzakta olamam... Ya yanılıyorsam?"

Tüm bedeni ürperen yüzücü bir an olsun dinlenmek için suyun yüzeyinde sırtüstü yatmayı denedi ama denizin giderek sertleşmesi nedeniyle kısa sürede karar verdiği gibi dinlenmesinin imkânsız olduğunu anladı.

"Tamam, olsun," dedi, "sonuna kadar, kollarım bitkin düşene, bedenime kramplar girene kadar yüzeceğim ve o zaman dibi boylayacağım!"

Ve umutsuzluğun gücü ve itkisiyle yeniden yüzmeye başladı.

Aniden, zaten karanlık olan gökyüzünün daha da kardığını, ağır, yoğun bir bulutun üzerine doğru alçaldığını hisseder gibi oldu; aynı zamanda dizinde şiddetli bir ağrı başlamıştı: o zaman hayalgücü o hesaplanamaz hızıyla bunun bir merminin acısı olduğunu ve hemen ardından bir tüfek patlamasını duyacağını haber verdi ama patlama olmadı. Dantès

elini uzattığında bir direnç hissetti, diğer bacağını kendine doğru çekip zemine dokundu ve o zaman bulut sandığı şeyin ne olduğunu anladı.

Yirmi adım ötesinde, içinde harlı bir ateşin yanmasıyla taş kesilmiş devasa bir sobaya benzeyen garip kayalık kümesini gördü: Burası Tiboulen Adası'ydı.

Doğrulan Dantès birkaç adım ilerledikten sonra, Tanrı'ya şükrederek o anda kendisine en yumuşak yataktan daha yumuşak gelen o granit kayaların üzerine uzandı.

Ardından, rüzgâra, fırtınaya, yeniden başlayan yağmura rağmen, yorgunluktan tükenmiş bir halde, bedeni uyuşsa da, ruhu umulmadık bir mutluluğun bilincini taşıyan bir insanın o deliksiz uykusuna daldı. Edmond, bir saat sonra şiddetli bir gökgürültüsünün sesiyle uyandı; dizgininden boşanan fırtına şiddetli esintisiyle havayı dövüyordu; ara sıra gökyüzünden ateşten bir yılan gibi inen bir şimşek, olağanüstü bir kaosun çalkantıları gibi birbirlerini izleyen dalgaları ve bulutları aydınlatıyordu.

Dantès denizci gözüyle yanılmamış, iki adanın ilkine, Tiboulen Adası'na çıkmıştı. Bu adanın çorak, bitki örtüsünden yoksun olduğunu ve sığınılacak hiçbir yer sunmadığını biliyordu ama fırtına dindiğinde yeniden denize dalacak ve aynı derecede çorak ama daha geniş, dolayısıyla daha konuksever olan Lemaire Adası'na yüzecekti.

Dantès kendisine geçici bir barınak sunan eğik bir kayaya sığındı ve neredeyse aynı anda fırtına tüm şiddetiyle patladı.

Edmond altına sığındığı kayanın titrediğini hissetti; devasa piramidin dibine vuran dalgalar kendisine kadar sıçrıyordu; güvenli bir yerde olmasına rağmen, derinden gelen o gürültünün, göz kamaştıran şimşeklerin ortasında başı dönüyordu: Ada fırtınanın altında âdeta titriyordu, her an demir atmış ama zincirleri kırılmış bir gemi gibi, kendisini uçsuz bucaksız bir burgacın içine sürükleyeceğini sanıyordu.

O zaman yirmi dört saatten beri hiçbir şey yemediğini, acıktığını, susadığını hatırladı.

Ellerini ve kafasını uzatan Dantès bir kayanın oyuğunda fırtınanın getirdiği suyu içti.

Ayağa kalktığı sırada Tanrı'nın göz kamaştırıcı tahtının dibinden gelmiş gibi görünen bir şimşek boşluğu aydınlattı; Dantès bu şimşeğin ışığında, Lemaire Adası ile Croisille Burnu arasında, kendisinden çeyrek fersah ötede, bir dalganın zirvesinden bir uçurumun dibine doğru bir hayalet gibi süzülen bir balıkçı teknesinin dalgaların ve fırtınanın etkisiyle sürüklendiğini gördü; bir an sonra bir başka dalganın doruğunda yeniden beliren hayalet korkunç bir hızla yaklaşıyordu. Onlara seslenmek isteyen Dantès, batmak üzerelerse, kendisini görmeleri için sallayacağı bir paçavra aradı ama zaten onlar da battıklarının farkındaydılar. Genç adam bir başka şimşeğin aydınlığında direklere ve halatlara tutunmuş dört kişiyi ve kırık dümenin çubuğunu tutan bir beşinciyi gördü. Islık çalan boranın kulağına ulaştırdığı umutsuz çığlıklar attıklarına göre, onlar da hiç kuşkusuz kendisini görüyorlardı. Kamış gibi eğrilmiş direğin üstünde paçavraya dönmüş bir yelken havada hızla şaklıyordu; aniden iplerin kopmasıyla, siyah bulutların üzerinde beliren iri beyaz kuşlar gibi göğün derin karanlıklarına sürüklenen yelken gözden kayboldu.

Aynı anda korkunç bir çatırdama duyuldu ve can çekişme çığlıkları Dantès'e kadar ulaştı. Bir sfenks gibi yapıştığı kayada uçurumun üzerinde salınıyordu. Yeni bir şimşek ona parçalanan tekneyi ve enkazların arasındaki umutsuz yüzleri, gökyüzüne uzanan elleri gösterdi. Sonra her yan kapkaranlık oldu, korkunç gösteri şimşeğin bir çakma süresinde tamamlanmıştı.

Kayaların kaygan yokuşuna doğru atılan Dantès suya düşme riskini göze alarak etrafa baktı, dinledi ama hiçbir şey göremedi, hiçbir şey duyamadı; artık çığlıklar, insanların çabaları duyulmuyordu; sadece, fırtına Tanrı'nın o büyük

yaratısı rüzgârlarla gürüldemeye, dalgalarla köpürmeye devam ediyordu.

Rüzgâr yavaş yavaş duruldu; gökyüzü fırtınanın âdeta rengini soldurduğu gri renkli iri bulutları Batı'ya doğru sürükledi; göğün mavisi her zamankinden daha parıltılı bir şekilde ışıldayan yıldızlarla yeniden belirdi; kısa süre sonra Doğu'da uzun kırmızımtırak bir şerit ufukta mavi ve siyah dalgalanmalar oluşturdu; yükselen dalgaların zirvelerinde beliren ani bir aydınlık suların köpüklü doruklarını altın yelelere dönüştürdü.

Gün doğuyordu.

Dantès bu uçsuz bucaksız enginliği sanki ilk defa görüyormuş gibi hiç kımıldamadan sessiz kaldı. Gerçekten de, If Şatosu'na girdiği günden beri görmediği bu görüntüyü unutmuştu. Uzun ve sorgulayan bir bakışla hem denizi hem karayı incelerken şatoya baktı.

Kasvetli yapı, hem denetler hem de talimatlar verir gibi görünen o hareketsiz nesnelere özgü, buyurgan bir görkemle dalgaların arasında yükseliyordu.

Saat sabahın beşi olmalıydı; deniz sakinleşmeye devam ediyordu.

"İki üç saat içinde," dedi Edmond içinden, "odama giren zindancı zavallı dostumun cesedini görünce, beni boş yere arayacak ve alarm verecek. O zaman oyuk ve dehliz bulunacak; beni denize atan ve attığım çığlığı duymuş olmaları gereken o adamlar sorgulanacak. Fazla uzaklaşamayacağı bilindiğinden, askerlerle dolu kayıklar hemen bahtsız kaçağın peşine düşecekler. Top sesleri kıyıları çıplak ve aç bir halde gezen bir adamı barındırmamaları konusunda uyaracak. Marsilya'nın muhbirleri ve polis ajanları durumdan haberdar edilip kıyıları araştırırken, If Şatosu Müdürü denizi tarayacak. O zaman denizde peşimden gelindiğinde, karada etrafım çevrildiğinde ne yapacağım? Açım, üşüyorum, yüzerken beni zorlayan kurtarıcı bıçağımı bile attım; kaderim

ilk rastladığım ve beni teslim ederek yirmi frank ödül kazanmak isteyen bir köylüye bağlı olacak; ne gücüm ne düşünecek ve karar verecek halim var. Ah Tanrım! Tanrım! Ne kadar acı çektiğimi görüyorsunuz, kendi başıma yapamayacağım bir şeyi siz yapabilirsiniz."

Gücünün tükenmesi ve zihninin boşalmasıyla âdeta sayıklayan Edmond, bakışlarını endişeyle If Şatosu'na çevirmiş bir halde bu inançlı duayı ederken, Pomègue Adası'nın burnunda, ufukta Latin yelkenini sergileyen ve dalgaların üzerinde bir martı gibi süzülen ve denizin hâlâ karanlık olan çizgisinde sadece bir denizci gözünün tek direkli bir Cenova yelkenlisi olduğunu anlayabileceği küçük bir gemiyi fark etti. Marsilya limanından geliyor ve şişkin bordalarına daha kolay bir yol açan sivri pruvasıyla, ışıldayan köpükler saçarak açık denize yöneliyordu.

"Ah!" diye haykırdı Edmond. "Sorgulanmaktan, bir kaçak olduğumun anlaşılmasından ve yeniden Marsilya'ya götürülmekten korkmasaydım, yarım saat içinde bu gemiye ulaşacaktım! Onları ikna etmek için ne yapmalı, ne demeli, nasıl bir masal uydurmalıyım? Bunların hepsi kaçakçı, yarı korsandır. Gemi işletme bahanesiyle kıyıları yağmalıyorlar; gereksiz bir iyilik yapmak yerine beni satmayı tercih ederler.

Bekleyelim.

Ama beklemek mümkün değil. Açlıktan ölüyorum, birkaç saat sonra kalan son gücüm de tükenecek, zaten denetim saati yaklaşıyor; henüz alarm verilmedi, belki de hiçbir şeyden şüphelenilmeyecek. Kendimi gece parçalanan o teknenin tayfalarından biri olarak tanıtabilirim. Bu hikâye gerçeğe ters düşmeyecek; hepsi boğulduğu için kimse beni yalanlayamaz. Harekete geçelim."

Dantès bu sözleri söylerken bakışlarını teknenin battığı noktaya yöneltti ve ürperdi. Bir kayanın sivriltisinde kazazede tayfalardan birinin frigya başlığı asılı kalmıştı ve onun hemen yakınında karinanın kalıntıları, denizin karaya sü-

rüklediği ve kıyıya güçsüz koçbaşları gibi çarpan kirişler yüzüyordu.

Bir anda kararını veren Dantès denize dalıp başlığa doğru yüzdü ve onu başına taktı, kirişlerden birini kavrayıp geminin izlemesi gereken yolu kesmek için yüzmeye devam etti.

"Şimdi kurtuldum," diye mırıldandı.

Ve bu inanç gücünün geri gelmesini sağladı.

Kısa süre sonra, rüzgârı neredeyse karşıdan alan tek direkli yelkenlinin If Şatosu ile Planier Kulesi arasında karaya doğru hafif manevralar yaptığını fark etti. Dantès bir an için küçük geminin istikameti Korsika ya da Sardinya ise, kıyı boyunca gitmek yerine açık denize yöneleceğinden korktu ama yüzücü geminin yaptığı manevralardan, İtalya'ya giden gemilerin sıklıkla yaptığı gibi Jaros ve Calasereigne adaları arasından geçeceğini anladı.

Yine de, gemi ve yüzücü yavaş yavaş birbirlerine yaklaşıyordu; hatta gemi yön değiştirmeden ilerlediği sırada Dantès'in yaklaşık bir çeyrek fersah yakınına kadar geldi. Bunun üzerine dalgaların zirvesine yükselerek zor durumda olduğunu belirtecek şekilde başlığını salladı ama hafif bir manevrayla yeni bir istikamete yönelen geminin içindekiler onu fark etmedi. Dantès bağırmayı düşünse de, aradaki mesafeyi ölçüp sesinin gemiye ulaşana kadar deniz yelinde ve dalgaların gürültüsünde kaybolup gideceğini anladı.

O zaman bir kirişin üzerine uzanmak gibi bir önlem aldığı için kendini kutladı. Yorgun düştüğü için belki de yelkenliye ulaşacak takatinin kalmayacağını ve bir ihtimal gemi onu fark etmeden geçip giderse kıyıya kadar yüzemeyeceğini düşündü.

Dantès izlediği güzergâhtan emin olsa da gemiyi, kendisine dyönelene kadar endişeyle izledi.

Sonra gemiye doğru yüzmeye başladı ama daha yüz yüze gelmeden gemi yönünü değiştirmeye başladı.

Olağanüstü bir çabayla neredeyse tüm bedeniyle suyun üzerinde yükselerek başlığını salladı ve zor durumdaki de-

nizciler gibi deniz cinlerinin inlemelerine benzeyen acı dolu bir çığlık attı.

Bu kez onu görmüş, duymuşlardı. Manevrasını yarıda kesen yelkenli, pruvasını ona çevirdi. Dantès aynı anda bir sandalın denize indirildiğini gördü.

Birazdan iki kişinin bindiği sandal çifte küreğiyle suları döverek ona doğru yöneldi. Bunun üzerine artık ihtiyacının kalmadığını düşündüğü kirişi bırakan Dantès kendisine doğru gelenleri karşılamak için hızla yüzmeye başladı.

Bu arada, yüzücü neredeyse tükenmiş olan gücüne güvenmişti: o zaman şimdiden kendisinden yüz adım ötede yüzen o tahta parçasının işine ne kadar yarayacağını hissetti. Kolları katılaşmaya başlıyordu, bacakları esnekliklerini kaybetmişti; hareket etmekte zorlanıyor, kulaçlarını büyük bir güçlükle atıyordu, göğsü daralmıştı.

Keskin bir çığlık attı, hızlarını artıran kürekçilerden biri ona İtalyanca, "Cesaret!" diye bağırdı.

Bu söz kulağına ulaştığında üstesinden gelemeyeceği bir dalga başının üzerinden geçerken onu köpüklere boğuyordu.

Boğulmakta olan bir adamın düzensiz ve ümitsiz hareketleriyle çırpınarak suyun üzerinde yeniden belirdi, üçüncü bir çığlık attı, ayağında hâlâ o ölümcül gülle varmış gibi denizin dibine sürüklendiğini hissetti.

Başının üzerinden geçen suyun arasından solgun gökyüzünde siyah lekeler gördü.

Şiddetli bir hamle onu su yüzeyine çekti. Biri onu saçlarından yakalamış gibiydi; ardından hiçbir şey görmedi, hiçbir şey duymadı; bayılmıştı.

Dantès gözlerini yeniden açtığında kendini yoluna devam eden yelkenlinin güvertesinde buldu; hemen geminin izlediği güzergâha baktı: If Şatosu'ndan uzaklaşmaya devam ediyordu.

Dantès, attığı sevinç çığlığı kederli bir iç çekiş sanılacak ölçüde tükenmişti.

Söylediğimiz gibi güvertede yatıyordu: Bir tayfa kollarını bacaklarını yün bir örtüyle ovuştururken, kendisine "Cesaret!" diye bağıran kişi olduğunu anladığı bir başka tayfa ağzına bir mataranın ucunu sokuyordu; geminin kaptanı ve sahibi olan yaşlı bir denizci ona genellikle bugün kurtuldukları bir felaketin yarın başlarına gelebileceğini hisseden insanların bencilce merhametiyle bakıyordu.

Mataradaki birkaç damla rom genç adamın durmak üzere olan kalbini canlandırırken, önünde diz çökmüş olan tayfanın yün örtüyle devam ettiği masaj kollarına bacaklarına esneklik kazandırıyordu.

"Kimsiniz?" diye sordu geminin sahibi bozuk bir Fransızcayla.

"Adım Dantès," diye yanıtladı Dantès bozuk bir İtalyancayla, "Maltalı bir tayfayım; Siraküza'da şarap ve panolin yükledikten sonra geri dönüyorduk. Gece çıkan fırtına bizi Morgiou Burnu'nda yakaladı ve orada gördüğünüz kayalara çarpan teknemiz parçalandı."

"Nereden geliyorsunuz?"

"Sıkıca sarılma şansına eriştiğim o kayalıklardan, zavallı kaptanımızın kafası orada parçalandı. Diğer üç arkadaşım boğuldu. Sadece ben sağ kaldım sanırım; geminizi fark ettim ve o ıssız ve çorak adada uzun süre kalacağımdan korkarak size ulaşmak için gemimizin enkazlarından birinden yararlandım. Teşekkür ederim," diye karşılık verdi Dantès, "hayatımı kurtardınız; tayfalarınızdan biri saçlarımdan yakalamasaydı ölmüştüm."

"O bendim," dedi yüz ifadesi temiz ve içten görünen, uzun siyah favorili bir tayfa, "ve tam zamanıydı, yoksa dibi boyluyordunuz."

"Evet," dedi Dantès elini uzatırken, "evet dostum, size bir kez daha teşekkür ediyorum."

"Bak şu işe!" dedi denizci. "Altı parmak uzunluğundaki sakalınızı, bir ayak uzunluğundaki saçınızı gördüğümde te-

reddüt etmiştim, dürüst bir adamdan çok bir hayduda benziyordunuz."

Dantès If Şatosu'na girdiğinden beri saçını ve sakalını kestirmediğini hemen hatırladı.

"Evet, bir tehlike anında Notre-Dame del Pie de la Grotta'da on yıl saçımı ve sakalımı kesmeyeceğime dair adak adamıştım. Bugün bu süre dolarken az kalsın boğuluyordum."

"Şimdi sizi ne yapacağız?" diye sordu kaptan.

"Ne yazık ki, dilediğinizi," diye yanıtladı Dantès, "bindiğim filika kayboldu, kaptan öldü; gördüğünüz gibi onunla aynı kaderi paylaşmaktan kurtuldum ama çırılçıplağım. Ne mutlu ki iyi bir tayfayım, uğrayacağınız ilk limanda beni bırakın, bir ticari gemide her zaman iş bulabilirim."

"Akdeniz'i biliyor musunuz?"

"Çocukluğumdan beri Akdeniz'de gemicilik yaptım."

"Demir atılacak uygun yerler biliyor musunuz?"

"En zorları da dâhil olmak üzere, gözüm kapalı girip çıkamayacağım sadece birkaç liman var."

"Tamam o zaman patron," dedi Dantès'e cesaret diye bağıran tayfa, "arkadaş gerçeği söylüyorsa, bizimle kalmasında ne mahzur var?"

"Evet, doğru söylüyorsa," dedi patron kuşkulu bir ifadeyle, "bu zavallının bulunduğu koşullarda olan biri çok söz verir ama bu sözlerin tutulacağından emin olunamaz."

"Söz verdiğimden fazlasını yapacağım," dedi Dantès.

"Ah! Bak sen!" dedi patron gülerek. "Bunu göreceğiz."

"Ne zaman isterseniz," dedi ayağa kalkan Dantès. "Nereye gidiyorsunuz?"

"Livorno'ya."

"Size değerli bir zaman kaybettirecek şekilde düz gideceğinize neden rüzgârı yanınıza alıp ilerlemiyorsunuz?"

"Çünkü dosdoğru Rion Adası'na gidiyoruz."

"En fazla yirmi kulaç yakınından geçeceksiniz."

"O zaman dümene geçin," dedi patron, "yeteneğinizi görmüş olacağız."

Genç adam dümene geçip hafif bir güç denemesiyle geminin dümene itaat ettiğinden emin oldu; geminin çok kaliteli olmasa da iş göreceğini anladı.

"Brasyalara ve borinalara!" dedi.

Mürettebatı oluşturan dört tayfa görev yerlerine koşarken patronları onları izliyordu.

"Halatları çekin!" diye ekledi Dantès.

Tayfalar itaat ederek görevlerini yerine getirdiler.

"Ve şimdi iyi palamarlayın!"

Bu talimat da ilk ikisi gibi yerine getirildi ve küçük gemi kıyı boyunca yol almak yerine Rion Adası'na doğru ilerledi ve Dantès'in öngördüğü gibi sancak tarafından adanın yirmi kulaç açığından geçti.

"Bravo!" dedi patron.

"Bravo!" diye tekrarladı tayfalar.

Ve hepsi eski yeteneğine ve gücüne, kuşkuya yer bırakmayacak biçimde geri kavuşmuş bu adama hayranlıkla bakıyordu.

"En azından bu yolculuk sırasında size yararlı olabileceğimi görüyorsunuz," dedi Dantès. "Kalmamı istemezseniz beni Livorno'da bırakırsınız ve ilk aylıklarımla o zamana kadar bana verdiğiniz yiyecek ve giysilerin parasını öderim."

"Tamam, tamam," dedi patron, "makul davranırsanız anlaşabiliriz."

"Bir adamın değeri bir adam kadardır," dedi Dantès, "arkadaşlara verdiğinizi bana da verirsiniz, böylece mesele hallolur."

"Bu adil değil," dedi denizde Dantès'i saçlarından kavramış olan tayfa, "çünkü bizden daha çok şey biliyorsunuz."

"Sen ne karışıyorsun lanet olası? Jacopo, bu seni ilgilendirir mi?" dedi patron. "Herkes kendine uygun düşen miktara razı olmakta özgürdür."

"Doğru," dedi Jacopo, "sadece düşüncemi söylemek istedim."

"Tamam o zaman, yedeğinde varsa, çırılçıplak olan bu yürekli gence bir pantolon ve bir ceket verebilirsin."

"Yok," dedi Jacopo, "ama bir gömleğim ve pantolonum var."

"Bana gereken de bu," dedi Dantès, "teşekkürler dostum."

Ambara inen Jacopo'nun birazdan yukarı çıkıp getirdiği giysileri Dantès tasvir edilemez bir sevinçle giydi.

"Şimdi, başka bir isteğiniz var mı?" diye sordu patron.

"Bir parça ekmek ve tadına baktığım o muhteşem romdan birkaç damla daha çünkü uzun zamandır hiçbir şey yemedim."

Gerçekten de, yaklaşık kırk saattir hiçbir şey yememişti. Dantès'e bir parça ekmek getirildi, Jacopo ona matarayı uzattı. "Dümen iskeleye!" diye bağırdı kaptan dümenciye dönerek. Dantès aynı yöne baktı, ağzına götürdüğü mataradaki romu içemedi.

"Şuraya bak!" dedi patron. "If Şatosu'nda neler oluyor?"

Gerçekten de If Şatosu'nun güney burcunun mazgallarının üzerinde Dantès'in de dikkatini çeken küçük beyaz bir bulut belirmişti.

Biraz sonra, uzaktan gelen bir patlama sesi geminin bordasında yankılandı.

Tayfalar birbirlerine bakarak başlarını kaldırdılar.

"Bu ne anlama geliyor?" diye sordu patron.

"Bu gece bir tutuklu kaçmış olmalı," dedi Dantès, "top atılıyor."

Patron bu sözleri söyledikten sonra matarayı ağzına götüren genç adama baktı ama onun içkisini oldukça sakin ve keyifle içtiğini görünce, duyduğu azıcık kuşku da aklından silinip gitti.

"İşte çok sert bir rom," dedi ter basan alnını gömleğinin koluyla silen Dantès.

"Ne olursa olsun," diye mırıldandı patron, "kaçan oysa, daha iyi, yürekli bir adam kazandım."

Dantès yorgunluğunu bahane ederek dümenin başında oturup oturamayacağını sordu. Birinin nöbetini devralmasına sevinen dümenci bakışlarını patrona yöneltti, o da başıyla dümeni yeni arkadaşına teslim edebileceğini işaret etti.

Böylece Dantès bakışlarını Marsilya tarafına çevirebilirdi.

"Bugün ayın kaçı?" diye sordu Dantès, If Şatosu gözden kaybolunca yanına gelip oturan Jacopo'ya.

"28 Şubat."

"Hangi yıl?" diye yeniden sordu Dantès.

"Hangi yıl mı? Hangi yılda olduğumuzu mu soruyorsunuz?"

"Evet," dedi genç adam, "size hangi yılda olduğumuzu soruyorum."

"Hangi yılda olduğumuzu unuttunuz mu?"

"Ne bekliyordunuz ki? Dün akşam çok korktum," dedi Dantès gülerek, "az kalsın aklımı kaçırıyordum; bu yüzden hafızam yerinde değil: Size hangi yılın 28 Şubat'ında olduğumuzu soruyorum."

"1829 yılının."

Dantès tutuklanalı günü gününe on dört yıl olmuştu.

On dokuz yaşında girdiği If Şatosu'ndan otuz üç yaşında çıkıyordu.

Dudaklarından kederli bir gülümseme geçerken, kendi kendine, kendisinin öldüğünü zanneden Mercedes'in bu süre zarfında ne yaptığını sordu.

Ardından böylesine uzun ve amansız bir hapis hayatı yaşamasına neden olan o üç kişiyi düşünürken gözlerinde kinin şimşekleri çaktı.

Ve Danglars'dan, Fernand'dan, Villefort'dan alacağı intikam için ettiği geri dönülmez yemini bir kez daha tekrarladı.

Ve bu yemin artık boş bir tehdit değildi çünkü yelkenlerini Livorno'ya doğru fora etmiş küçük gemiye Akdeniz'in en muhteşem yelkenlisi bile yetişemezdi.

XXIII

Kaçakçılar

Dantès daha gemiye bineli bir gün bile olmadan kimlerle yolculuk ettiğini anlamıştı. Başrahip Faria'dan eğitim almasa da, Cenovalı Giovane Amelia[18] yelkenlisinin saygın patronu Arapçadan Provence diline kadar Akdeniz denen bu büyük gölün etrafında konuşulan her dili az çok biliyordu, bu durum onun, her zaman sıkıcı ve bazen de boşboğaz olan çevirmenlere ihtiyaç duymadan, denizde karşılaştığı gemilerle, kıyılar boyunca rastladığı küçük kayıklarla, limanların kenarındaki rıhtımların taşları üzerinde her zaman bulunan ve geçimlerini sağlayacak hiçbir olanakları olmadığı için, kendilerine bizzat Tanrı tarafından gönderildiğine inanılması gereken gizli ve gizemli kaynaklarla yaşamlarını sürdüren o adsız, kimliksiz, yurtsuz insanlarla iletişim kurmasını sağlıyordu: Tahmin edildiği gibi, Dantès bir kaçakçı gemisindeydi.

Bu yüzden patron Dantès'i gemiye, kendisine belli bir güvensizlik duyarak kabul etmişti: kıyıdaki gümrükçülerin hepsi tarafından çok iyi tanınıyordu ve bu gümrükçüler ile kendisi karşılıklı ustaca dolaplar çevirip durduklarından, ilk başta Dantès'in, mesleğin bazı sırlarını kavramak için bu dâhiyane yöntemi kullanan Gümrük Müdürlüğü'nün ajanı olduğunu düşünmüştü. Ama Dantès'in adanın yakınından geçerken sınavını başarıyla vermesi üzerine ona tamamen güvenmişti, ardından If Şatosu'nun üzerinde bir sorguç gibi yükselen o hafif buharı görüp patlama sesini duyduğunda, aklına, kralların şehirlere giriş çıkışlarında olduğu gibi, toplarla selamlanan bir adamı gemisine aldığı gelmişti; bu olasılık onu Dantès'in gümrükçü olmasından daha az endişelendiriyordu ama bu ikinci varsayım da yeni tayfasının

---

18 *Genç Amelia.* Eserde geminin isminin Fransızcası, yani *Jeune Amélie* kullanılmıştır.

muhteşem sükûneti karşısında ilki gibi kısa süre sonra hükmünü yitirdi.

Edmond'un şöyle bir avantajı vardı: Patronu Edmond'un kim olduğunu bilmiyordu ama Edmond onun kim olduğunu biliyordu. Yaşlı denizci ve tayfalar her yolu denese de, kendine hâkim olup hiçbir itirafta bulunmadı: Marsilya kadar iyi tanıdığı Napoli ve Malta ile ilgili ayrıntılı bilgiler verirken hafızasının gücüyle ilk başta anlattığı hikâyesine sadık kalıyordu. Uysallığı, denizcilik konusundaki birikimi ve kimliğini bilgece gizlemesi sayesinde, ne kadar kurnaz olursa olsun, oyuna gelen Cenovalı kaptan olmuştu.

Üstelik, Cenovalı belki de sadece bilmeleri gerekenleri bilen ve sadece inanmanın çıkarına olduğu şeylere inanan o yetingen insanlar gibiydi.

İşte Livorno'ya bu koşullar altında varıldı.

Edmond'un yeni bir sınavdan geçmesi gerekiyordu: On dört yıldır görmediği kendisini tanıyabilecek miydi? Genç adamın nasıl göründüğü hakkında yeterince kesin bir anıyı saklamıştı, şimdiki adamın nasıl göründüğünü görecekti. Arkadaşlarının gözünde adağı yerine gelmişti. Daha önce Livorno'ya yaklaşık yirmi kez geldiği için Saint-Ferdinand Caddesi'nde bir berber tanıyordu. Sakalını ve saçlarını kestirmek için berbere girdi.

Berber, yüzü Titian'ın güzel başlarından birine benzeyen uzun saçlı, gür sakallı bu adama şaşkınlıkla baktı. O dönemde saçları ve sakalları uzatmak henüz moda değildi; günümüzde ise bir berber böylesine güçlü, fiziken üstün bir adamın uzun saç ve sakaldan yoksun kalmayı kabullenmesine şaşardı.

Livornolu berber hiçbir şey söylemeden işe koyuldu.

Tıraş bittiğinde, sakalı tamamen kesildiğinde, saçları eski kısalığına kavuştuğunda, Edmond bir ayna isteyip kendine baktı.

Söylediğimiz gibi otuz üç yaşındaydı ve on dört yıllık hapis hayatı yüz ifadesinde büyük bir manevi değişiklik yaratmış gibiydi.

Dantès, If Şatosu'na, hayatının ilk adımlarını kolay atmış ve geleceğinin de doğal bir şekilde geçmişini izleyeceğine güvenmiş mutlu bir delikanlının yuvarlak, güleç, ışıltılar saçan yüzüyle girmişti ama şimdi her şey farklıydı.

Yuvarlak yüzü uzamış, gülen dudaklarında kararlılığını belli eden katı ve keskin çizgiler belirmiş, kaşları düşünceli bir ifadeyi yansıtacak biçimde tek bir yay gibi birleşmişti; gözleri, derinliklerinden ara sıra kasvetli şimşeklerin, insan kaçkınlığının, kinin fışkırdığı büyük bir kederin izlerini taşıyordu; uzun süre gün ışığından ve güneşin huzmelerinden mahrum kalmış olan teni, Kuzey insanlarının siyah saçlarla çevrelendiğinde aristokratik bir güzelliği dışavuran yüzlerinde rastlanan mat rengi almıştı; ayrıca edindiği bilgi birikimi yüzüne zekice bir güven duygusunun halesini yansıtıyordu; boyu oldukça uzundu, bunun yanında gücünü kendi içinde tutmaya alışmış bir bedenin dinçliğine sahipti.

Canlı ve ince hatlarının zarafetinin yerini yuvarlak ve kaslı hatların sertliği almıştı. Dualaların, hıçkırıkların, lanet okumaların değiştirdiği sesine gelince, bazen garip bir uysallığı dışavuran bir tınıyla yankılanıyor, bazen de katı ve âdeta boğuk bir vurguyla çıkıyordu.

Ayrıca, sürekli loş ışığa ve karanlığa maruz kalan gözleri tıpkı bir sırtlanın ve kurdunkiler gibi, gece karanlığında nesneleri seçebilme yeteneğine kavuşmuştu.

Edmond kendisini görünce gülümsedi; en yakın dostu bile –dostu kaldıysa tabii– onu tanıyamayacaktı; neredeyse kendi kendini bile tanıyamıyordu.

Giovane Amelia'nın tayfasına Edmond gibi yetenekli bir denizcinin katılmasına çok önem veren patronu, ona gelecekte elde edeceği gelirlerden avans vermeyi önermiş ve Edmond da kabul etmişti; ilk dönüşümü gerçekleştiren berberden çıkınca ilk işi bir dükkâna girip çok sade, beyaz bir pantolon, çizgili bir gömlek ve frigya başlığından oluşan bir tayfa kıyafeti almak oldu.

Jacopo'ya giysilerini geri veren Edmond, hikâyesini yeniden anlatmak zorunda kaldığı patronun karşısına bu kıyafetlerle çıktı. Patron bu zarif ve kibar tayfanın, yarı ölü, saçları alglerle kaplı, çıplak bedeni sırılsıklamken gemisine aldığı adam olduğuna inanamıyordu.

Güleç yüzünden cesaret alan patron, Edmond'a yanında çalışmaya devam etmesi önerisini yineledi ama planları olan Dantès bu öneriyi ancak üç aylığına kabul etti.

Zaten Giovane Amelia'nın zaman kaybetmemeyi ilke haline getirmiş bir patronun emirlerini büyük bir gayretle yerine getiren bir mürettebatı vardı. Livorno'ya varalı henüz bir hafta olmuştu ki geminin ambarları renkli muslinlerle, kaçak pamuklarla, İngiliz pudrasıyla, rejinin damgasını basmayı unuttuğu tütün sandıklarıyla dolmuştu. Tüm bunları gümrük işlemlerinin uygulanmadığı serbest bir liman olan Livorno'dan çıkarmak ve Korsika kıyılarına ulaştırmak gerekiyordu; bazı spekülatörler bu yükü Fransa'ya naklediyorlardı.

Edmond, yola çıkıldığında, gençliğinin ilk ufku olan ve zindanda sıklıkla rüyalarına giren o mavi denizi yeniden gözleriyle taradı. Gorgone'u sağında, Pianosa'yı solunda bırakarak Paoli ve Napoléon'un ülkesine doğru yol aldı.

Ertesi gün, her zamanki gibi erken saatte güverteye çıkan patron, geminin küpeştesine yaslanmış Dantès'in, doğan güneşin pembe bir ışıkla donattığı granit bir kaya yığınına baktığını fark etti: Burası Monte Cristo Adası'ydı.

Adayı sancak tarafında yaklaşık üç çeyrek fersah geride bırakan Giovane Amelia Korsika'ya doğru yoluna devam etti.

Dantès, ismi zihninde onca yankılanan bu adanın yanından geçerken o vadedilmiş toprağa ulaşmak için yapması gereken tek şeyin denize atlamak olduğunu ve yarım saat içinde orada olacağını düşünüyordu. Ama hazineyi çıkarmak için aleti edevatı, onu korumak için silahları olmaksızın orada ne yapabilirdi ki? Üstelik tayfa ve patron onun hakkında ne düşünürdü? Beklemek gerekiyordu.

Ne mutlu ki Dantès beklemeyi biliyordu: Özgürlüğü için on dört yıl beklemişti, artık özgür olduğuna göre, zenginliğe kavuşmak için altı ay ya da bir yıl bekleyebilirdi.

Zenginliğe kavuşmaksızın özgür kalması önerilse kabul etmeyecek miydi?

Zaten bu zenginlik tamamen hayal ürünü değil miydi? Zavallı Başrahip Faria'nın hasta beyninde doğmuş ve onunla birlikte ölmüş olamaz mıydı?

Yine de, Kardinal Spada'nın mektubu ilginç bir şekilde kesindi.

Ve Dantès tek kelimesini bile unutmadığı o mektubu hafızasında baştan sona tekrarlıyordu.

Akşam olduğunda, Edmond alacakaranlığın beraberinde getirdiği her renkle boyanmış adanın, karanlıkta herkes için gözden kaybolduğunu fark etti ama o hiç kuşkusuz zindanın karanlığına alışmış gözleriyle adayı hâlâ görebiliyordu çünkü güvertede en son o kalmıştı.

Ertesi sabah uyandıklarında, gemi Aleria açıklarındaydı. Bütün gün kıyı boyunca yol alındı, akşam kıyıda ateşler yandı. Bu ateşlerin yerlerine bakılarak yük indirileceği anlaşılabilirdi çünkü küçük geminin bayrak direğine bir flama yerine fener asılmıştı ve kıyıya bir tüfek menzili kadar yaklaşıldı.

Dantès, Giovane Amelia'nın kaptanının karaya yaklaşırken, hiç kuşkusuz bu olağanüstü koşullar için bir bordaya, bin adım öteye hiç ses çıkarmadan yarım kilo ağırlığında dörtlük bir mermi gönderebilen uzun menzilli tüfeklere benzer iki ince, uzun top yerleştirdiğini fark etmişti.

Ama o akşamki önlemler gereksizdi, her şey olağanüstü bir sükûnet ve beklenmedik bir doğallıkla gerçekleşti. Dört kayık çok ses çıkarmadan gemiye yaklaştı ve gemi de kuşkusuz onlara olan saygısını belli etmek üzere, kendi kayığını denize indirdi, beş kayığın yoğun çalışması sonucunda sabah ikide Giovane Amelia'nın ambarlarındaki yükün tamamı karaya indirilmişti.

Giovane Amelia'nın patronu düzenli bir adam olduğu için ganimetten kazanılan paralar hemen o gece paylaşıldı: her tayfaya bizim paramıza göre seksen franga tekabül eden yüz Toscana lirası dağıtıldı.

Ama yolculuk henüz sona ermemişti; Sardinya'ya doğru yola çıkıldı. Boşaltılan geminin yeniden yüklenmesi gerekiyordu.

İkinci görev de Giovane Amelia'nın talihine uygun bir şekilde yerine getirildi.

Lucca dukalığı için yapılan yeni yükleme Havana purolarıyla Jerez de la Frontera ve Malaga şaraplarından oluşuyordu.

Orada Giovane Amelia'nın patronunun ezelî düşmanı olan Gümrük Müdürü'yle bir çatışma yaşandı. Bir gümrükçü sırtüstü yere yığıldı ve iki tayfa yaralandı. Bir merminin sol omzunu delip geçtiği Dantès de yaralanan bu iki tayfadan biriydi.

Dantès bu çatışmadan ve bu yaradan âdeta memnundu; bu zorlu eğitmenler ona tehlikeye hangi gözle baktığını, acıya hangi yürekle katlandığını öğretmişlerdi. Tehlikeye gülümsemiş ve mermi kendisine isabet ettiğinde Yunan filozof gibi "Acı sen bir kötülük değilsin,"[19] demişti.

Ardından ölümcül bir yara alan gümrükçüye bakmış ve kâh yaşadığı şoktan, kâh da insani duyguları köreldiğinden bu görüntüden çok az etkilenmişti. Dantès katetmek istediği yoldaydı ve ulaşmak istediği hedefine doğru yürüyordu: Yüreği göğsünde taşlaşıyordu.

Zaten yere düştüğünü gören ve öldüğünü sanan Jacopo ona doğru atılmış, onu ayağa kaldırdıktan sonra yarasını en yakın dostun yapacağı gibi tedavi etmişti.

Arkadaşından, parsadaki payını miras bırakması dışında bir beklentisi olamayacak bu adam, onun öldüğünü sanınca bu kadar üzüldüğüne göre, demek dünya –Doktor

19 Stoacı filozofların acıya bakışına gönderme.

Pangloss'un düşündüğü kadar iyi olmasa da– Dantès'in sandığı kadar kötü değildi.

Ne mutlu ki Edmond, söylediğimiz gibi sadece yaralanmıştı. Bir zamanlar yaşlı Sardinyalı kadınların toplayıp kaçakçılara sattıkları bazı otlar sayesinde yara hızla kapandı. Bunun üzerine Jacopo'yu denemek isteyen Dantès, kendisine gösterdiği özene karşı ona parsadaki payını önerdi ama gücenen Jacopo bu teklifi geri çevirdi.

Jacopo ilk gördüğü andan beri Edmond'a sevgi dolu bir yakınlıkla bağlanmıştı; Edmond da ona bir ölçüde sevgi besliyordu. Ama Jacopo fazlasını beklemiyordu: Edmond'un konumunun olağanüstü yüceliğini, Edmond'un başkalarından gizlemeyi başardığı bu üstünlüğü içgüdüsel olarak tahmin etmişti. Ve yürekli denizci Edmond'un kendisine ayırdığı bu sevgi kırıntısından memnundu.

Böylece gemi, yelkenlerini dolduran rüzgâr sayesinde bu mavi denizde sadece dümencinin çabasıyla güvenli bir şekilde yol alırken, eline bir deniz haritası alan Edmond, tıpkı zavallı Başrahip Faria'nın kendisini eğittiği gibi, Jacopo'ya bilgi veriyordu. Ona kıyılardaki maden yataklarını gösteriyor, pusulanın değişimlerinin nedenini açıklıyor, başlarımızın üzerinde açılmış, gökyüzü denen ve Tanrı'nın mavinin üzerine elmas harflerle yazdığı o büyük kitabı öğretiyordu.

Ve Jacopo ona, "Benim gibi zavallı bir tayfanın bütün bunları öğrenmesi neye yarar?" diye sorduğunda, Edmond'un yanıtı şöyle oluyordu:

"Kimbilir? Belki günün birinde bir geminin kaptanı olursun. Vatandaşın Bonaparte imparator oldu!"

Jacopo'nun Korsikalı olduğunu söylemeyi unutmuştuk.

İki buçuk ay peş peşe yolculuklarla geçip gitmişti. Bir zamanların yürekli denizcisi Edmond ayrıca usta bir kısa yol kaptanı olmuş, kıyının bütün kaçakçılarıyla ilişkiler kurmuş, bu yarı korsanların kendi aralarında anlaşmak için kullandıkları gizli işaretlerin hepsini öğrenmişti.

Monte Cristo Adası'nın önünden yirmi kez geçse de, bir kere bile oraya ayak basmaya fırsat bulamamıştı.

Bunun üzerine bir karar verdi:

Giovane Amelia'nın patronuyla sözleşmesi biter bitmez, kendi adına küçük bir kayık kiralayacak (Dantès bunu yapabilirdi çünkü yolculukları sırasında az da olsa bir miktar para biriktirmişti) ve herhangi bir bahaneyle Monte Cristo Adası'na gidecekti.

Orada araştırmalarını tamamen özgürce yapabilecekti.

Yine de, tam anlamıyla özgür olamayacaktı çünkü hiç kuşkusuz kendisini oraya götürenler tarafından gözetlenecekti.

Ama bu dünyada bir şeyleri göze almak gerekiyordu.

Zindan Edmond'a temkinlilik kazandırmıştı ve hiçbir şeyi riske atmak istemiyordu.

Ama gelişmiş hayalgücüne rağmen gitmeyi onca istediği adaya birileri tarafından götürülmekten başka çare bulamadı.

Kendisine büyük bir güven besleyen ve yanında çalışmasını çok isteyen patron bir akşam koluna girip onu Oglio Sokağı'nda, Livorno'nun en ünlü kaçakçılarının toplandığı bir meyhaneye götürdüğünde aynı tereddüdü yaşıyordu.

Kıyıdaki işler genellikle orada konuşulurdu. Daha önce bu denizci borsasına iki üç kez girmiş olan Dantès, yaklaşık iki bin fersah uzunluğundaki bir kıyının bu atılgan yağmacılarını gördüğünde, kendi kendine, aynı ya da farklı görüşlere sahip bu kaçakçılara iradesiyle nüfuzunu dayatan bir insanın ne denli güçlü hissedebileceğini sormuştu.

Bu kez büyük bir iş söz konusuydu: Türk halılarıyla, Ortadoğu ve Kaşmir kumaşlarıyla yüklü bir gemi için değiş-tokuşa uygun tarafsız bir bölge bulmak, ardından bu yükü Fransa kıyılarına ulaştırmayı denemek gerekiyordu.

Başarılı olunursa parsa çok büyüktü, herkese elli altmış piastra[20] düşecekti.

---

20 İtalya'nın birleşmesinden önce, belli bölgelerinde kullanılan para birimi.

Giovane Amelia'nın patronu, tamamen ıssız olan, askerlerin ve gümrükçülerin hiç uğramadığı, Yunan tanrıları zamanında, günümüzde ayrı tutulan ama İlk Çağ'da aynı kategoriye düştüğü anlaşılan tüccar ve hırsızların ortak tanrısı Merkür tarafından denizin ortasına bırakılmış gibi görünen Monte Cristo Adası'nı önerdi.

Monte Cristo adını duyan Dantès sevinçten ürperdi: Heyecanını gizlemek için ayağa kalkıp dünyanın bilinen bütün bölgesel dillerinin Sabircede bir araya geldiği dumanlı meyhanede bir tur attı.

Konuşan iki adamın yanına yaklaştığında, Monte Cristo Adası'na çıkılacağı ve bu yolculuk için ertesi akşam harekete geçileceğinin kararlaştırıldığını öğrendi.

Kendisine danışılan Dantès adanın her açıdan güvenli olduğunu ve büyük girişimlerin başarıya ulaşmaları için hızla tamamlanmaları gerektiğini söyledi.

Böylece kararlaştırılan programda hiçbir değişiklik yapılmadı. Ertesi akşam yolculuk hazırlıklarına başlanması ve deniz sakin, rüzgâr müsait olursa öbür akşam tarafsız adaya doğru yola çıkılması uygun görüldü.

XXIII

Monte Cristo Adası

Nihayet, bazen kaderin acımasızlığının bitkin düşürdüğü kişilerin başına gelen o umulmadık mutluluklardan biri sayesinde, Dantès sıradan ve doğal bir yolla hedefine ulaşacak ve kimsede herhangi bir şüphe uyandırmadan adaya ayak basacaktı.

Bu beklenmedik yolculuğa sadece bir gece vardı.

O gece Dantès'in geçirdiği en zor gecelerden biriydi. Gece boyunca olumlu ya da olumsuz bütün olasılıklar peş peşe

zihnine doldu. Gözlerini kapadığında, Kardinal Spada'nın duvara alev alev parlayan harflerle yazılmış mektubunu görüyordu; bir an uykuya dalsa en çılgınca düşler beyninde kasırga gibi esiyordu. Kaldırımları zümrütten, duvarları yakuttan, sarkıtları elmastan mağaralara iniyordu. İnciler yer altı suyunun doğal süzgecinden geçer gibi damla damla aşağı düşüyordu.

Büyülenen, hayran kalan Edmond mücevherleri cebine dolduruyor, dışarı çıktığında o mücevherler çakıltaşına dönüşüyordu. Bunun üzerine sadece hafifçe beliren o muhteşem mağaralara geri dönmeye çalışıyor ama yol sonu gelmeyen dönemeçlerle uzayıp gidiyor, giriş yeniden gözden kayboluyordu. Yorgun zihninde, Ali Baba'nın görkemli mağaralarının Arap balıkçının önünde açılmasını sağlayan o sihirli ve gizemli sözcüğü boşuna bir çabayla arıyordu. Hiçbir şey işe yaramıyordu; gözden kaybolan ve bir an için ellerinden almayı düşündüğü hazine yeniden toprağın cinlerine ait olmuştu.

Zihni gündüz de gece olduğu gibi yoğun çalıştı ama hayalgücüne mantığıyla yardımcı olan Dantès o ana kadar beyninde muğlak bir şekilde dalgalanan bir plan hazırlayabildi.

Akşam yolculuk hazırlıkları başladı. Bu hazırlıklar Dantès'in heyecanını gizlemesine yardımcı oldu. Zamanla arkadaşları üzerinde geminin sahibiymişçesine otorite kurmuştu ve emirleri hep net, kesin ve kolay olduğundan arkadaşları bu talimatları hemen ve dahası keyifle yerine getiriyorlardı.

Böyle davranmasına göz yuman yaşlı denizci, Dantès'in diğer tayfalardan ve bizzat kendisinden daha üstün bir birikime sahip olduğunu kabul etmişti. Genç adamı doğal halefi gibi görüyor ve onu yüce bir birliktelikle kendine bağlayacak bir kızı olmadığına üzülüyordu.

Akşam yedide her şey hazırdı, yediyi on geçe tam yandığı anda feneri çoktan geride bırakmışlardı.

Deniz sakindi ve serin bir güneydoğu rüzgârı esiyordu. Tanrı'nın, her biri ayrı bir dünya olan fenerlerini peş peşe yaktığı lacivert gökyüzünün altında yol alıyorlardı. Dantès dümene geçeceğini ve herkesin yatabileceğini söyledi.

Maltalının (Dantès'e böyle hitap ediliyordu) bunları söylemesi yeterli oluyor, herkes sakince uyumaya gidiyordu.

Ara sıra böyle oluyordu: Bu dünyada yalnızlığa itilmiş olan Dantès bazen şiddetli bir yalnız kalma ihtiyacı hissediyordu. Zaten hangi yalnızlık gece karanlığında, enginliğin sessizliğinde ve Tanrı'nın bakışları altında denizde tek başına yol alan bir gemininki kadar dokunaklı ve şiirsel olabilirdi?

Bu kez yalnızlığına düşünceleri eşlik ediyor, hayalleri geceyi aydınlatıyor, yeminleri sessizliği canlandırıyordu.

Patron uyandığında gemi yelkenler fora ilerliyordu. Rüzgârla dolmamış tek bir yelken parçası yoktu; gemi saatte iki buçuk fersah hızla yol alıyordu.

Monte Cristo Adası ufukta gitgide büyüyordu.

Gemiyi sahibine teslim eden Edmond gidip kendi hamağına uzandı ama geceyi uykusuz geçirmesine rağmen gözünü bile kırpmadı.

İki saat sonra yeniden güverteye çıktığında, Elba Adası'nı geride bırakan gemi, Mareciana açıklarında, düz ve yeşil Pianosa Adası'nın biraz üzerindeydi. Göğün mavisinin altında Monte Cristo'nun alev alev parlayan zirvesi görünüyordu.

Dantès, Pianosa'yı sağında bırakmak için dümenciye, dümeni sancağa doğru kırmasını söyledi; bu manevranın yolu iki üç mil kısaltacağını hesaplamıştı.

Akşam beşe doğru, adanın tamamı göründü. Gökyüzünün, batan güneşin yaydığı ışınların aydınlığına özgü berraklığı sayesinde adanın en ince kıvrımları bile seçilebiliyordu.

Edmond, alacakaranlığın açık pembeden koyu maviye kadar tüm renklerine boyanan o kaya yığınını bakışlarıyla delip geçiyordu; ara sıra yüzünü tutkulu bir ifade kaplıyor, alnı kızarıyor, gözünün önünde lal kırmızısı bir bulut beliriyordu.

Son parasıyla rest çeken bir kumarbaz bile umudun doruklarında gezinen Edmond kadar endişe duyamazdı.

Gece onda kıyıya yaklaşıldı, buluşma yerine ilk gelen Giovane Amelia'ydı.

Her zaman kendine hâkim olmayı bilen Dantès bu kez dayanamadı. Kıyıya ilk o atladı, Brutus kadar cesareti olsaydı toprağı öpecekti.

Hava karanlıktı ama on bire doğru ay, ortasından yükseldiği denizdeki yakamozların hepsini gümüşe boyadı; ardından yükselmeye devam ettikçe, ışınları bu diğer Pelion'un iç içe geçmiş kayalıklarının üzerinde beyaz ışık çağlayanları gibi dans etmeye başladı.

Her zamanki duraklarından biri olduğu için, ada Giovane Amelia'nın mürettebatına yabancı değildi. Dantès'e gelince, Ortadoğu'ya yaptığı yolculukların hepsinde önünden geçmişse de, oraya hiç ayak basmamıştı.

"Geceyi nerede geçireceğiz?" diye sordu Jacopo'ya.

"Elbette gemide," diye karşılık verdi denizci.

"Mağaralarda kalsak daha iyi olmaz mıydı?"

"Hangi mağaralarda?"

"Adanın mağaralarında."

"Adada hiç mağaraya rastlamadım," dedi Jacopo.

Dantès'in alnını soğuk bir ter bastı.

"Monte Cristo'da mağara yok mu?"

"Hayır."

Bir an için afallayan Dantès, ardından bu mağaraların herhangi bir toprak kayması nedeniyle dolmuş, hatta Kardinal Spada'nın temkinli davranması sayesinde ağızlarının tıkanmış olabileceğini düşündü. Bu durumda yapılacak tek şey kaybolan o açıklığı bulmaktı. O aralığı gece boyunca aramak yararsızdı. Bu yüzden Dantès araştırmalarını ertesi güne bıraktı. Zaten kıyının yarım fersah ötesinden bir işaret fişeği gönderildi ve Giovane Amelia de bu fişeğe karşılık vererek işe koyulma zamanının geldiğini belirtti. Geç kalan

gemi ilerleyebileceğini belli eden bu işaretin verdiği güvenle birazdan beyaz ve sessiz bir hayalet gibi belirdi ve kıyının yaklaşık iki yüz metre açığına demir attı.

Taşıma işlemleri hemen başladı.

Dantès çalışırken kulağında ve yüreğinde alçak sesle titreşip duran o yoğun düşünceyi yüksek sesle ve tek bir sözcükle dile getirse bütün bu insanların nasıl sevinç çığlığına boğulacağını düşünüyordu. Ama o muhteşem sırrı açığa çıkarmak bir yana, şimdiden çok şey belli ettiğinden ve gidip gelişleri, tekrarladığı talepleri, titiz gözlemleri ve zihninin sürekli meşgul olması nedeniyle şüphe uyandırdığından korkuyordu. Ne mutlu ki, en azından bu koşullarda, kederli bir geçmişin yüzüne yansıttığı kalıcı hüzünden ve bu bulutun altında hafifçe beliren neşe ışıltılarının şimşek hızıyla gelip geçmelerinden dolayı aklından geçenleri dışavurmuyordu.

Hiç kimse hiçbir şeyden şüphelenmiyordu ve ertesi sabah yanına bir tüfek, fişek ve barut alan Dantès kayalıklarda zıplayan yabankeçilerinden birkaçını vurmak istediğini söyleyince, herkes bu talebi onun av tutkusuna ya da yalnız kalma arzusuna yordu. Jacopo ısrarla ona eşlik etmek istiyordu. Dantès kendisine eşlik edilmesini istememesinin bazı şüpheler uyandıracağından korkarak karşı çıkmak istemedi. Ama bir çeyrek fersah ötede, ateş etme ve bir oğlağı vurma fırsatı bulduğunda, Jacopo'ya oğlağı arkadaşlarına götürmesini ve pişirdiklerinde kendine düşen payı yemeye gelmesi için tüfekle ateş ederek haber vermelerini söyledi; biraz kuru meyve ve bir şişe Monte-Pulciano şarabı yemeğin menüsünü tamamlayacaktı.

Dantès ara sıra arkasına bakarak yoluna devam etti. Bir kayanın zirvesine vardığında, bin ayak altında Jacopo'nun da yanlarına geldikleri arkadaşlarının şimdiden Edmond'un ustalığı sayesinde zenginleşen sofralarını hazırlamak için gayretle uğraştıklarını gördü.

Edmond onlara bir anlığına, üstün bir insanın o uysal ve hüzünlü gülümsemesiyle baktı.

"İki saat içinde," dedi, "bu adamlar elli piastra kazanarak geri dönecek ve yeniden hayatlarını tehlikeye atarak elli piastra daha kazanmayı deneyecekler, ardından altı yüz franklık bir servetle geri dönüp bu hazineyi şehrin birinde sultanların kibriyle ve Hint prenslerinin özgüveniyle saçıp savuracaklar. Şu an bana büyük bir sefalet gibi görünen zenginliklerini, umudum yüzünden küçümsüyorum, yarınsa belki de yaşayacağım hayal kırıklığı nedeniyle o büyük sefaleti en yüce mutluluk olarak görmek zorunda kalacağım... Ah! Hayır," diye haykırdı Edmond, "böyle olmayacak, birikimli bilge Faria bu konuda yanılmış olamaz. Zaten bu sefil ve aşağılık yaşamı sürdürmek yerine ölmek daha yerinde olacak."

Böylece daha üç ay önce özgürlüğün özlemini çeken Dantès artık özgürlükle yetinmiyor, zengin olmanın özlemini çekiyordu; bu Dantès'in değil, insanın gücünü sınırlarken onu sonu gelmeyen isteklerle donatan Tanrı'nın hatasıydı! Yine de kayadan iki duvar arasında gözden kaybolmuş bir yolda ilerleyip, sel sularının derinleştirdiği ve büyük bir olasılıkla insan ayağının hiç değmediği bir patikayı izleyen Dantès var olduğunu varsaydığı mağaraların bulunduğu yere yaklaşmıştı. Deniz kıyısı boyunca yoluna devam edip en küçük nesneleri bile olağanüstü bir dikkatle incelerken, bazı kayaların üzerinde insan eliyle atılmış çentikler gördüğünü sandı.

Manevi şeylerin üzerini unutuluşun paltosuyla nasıl örtüyorsa, maddi şeylerin üzerini de öyle yosunla kaplayan zaman, belirli bir düzenle ve muhtemelen işaretleme amacıyla bırakılmış bu izlere saygı gösterir gibiydi; yine de bu izler ara sıra çiçeklerle kaplı kalın mersin demetlerinin ya da asalak likenlerin altında gözden kayboluyordu. O zaman Edmond'un kendisini diğer labirente götüren izleri yeniden bulabilmesi için dalları aralaması, yosunları koparması gerekiyordu. Zaten bu işaretler Edmond'u iyice umutlandırmış-

tı. Kardinal, öngöremeyeceği bir aksilik olur diye, yeğenine rehberlik edecek bu işaretleri kendisi çizmiş olamaz mıydı? Bu ıssız mekân, hazine gömmek isteyen birine çok uygundu. Peki garip işaretler kendileri için çizildikleri diğer gözlerin dikkatini çekmemiş miydi ve kasvetli harikalar adası muhteşem sırrını hâlâ sadakatle korumuyor muydu?

Bu arada, arkadaşlarından arazinin engebeleri sayesinde saklanmaya devam eden Edmond, limana altmış adım mesafede çentiklerin sona erdiğini görür gibi oldu; ancak çentiklerin sonunda mağara yoktu. Bu işaretlerin sonu sağlam bir temel üzerine yerleştirilmiş büyük bir kayaya uzanıyordu. Edmond sona ulaştığını sanırken belki de tam tersine henüz başlangıçta olduğunu düşündü ve geri dönüp ters yönde ilerlemeye başladı.

O sırada, yemek hazırlayan arkadaşları kaynaktan su almaya gitmek, ekmek ve meyve getirmek, oğlağı pişirmekle meşguldü. Hazırladıkları şişten oğlağı çıkarırken bir dağkeçisi gibi hafif ve çevik Edmond'un bir kayadan diğerine sıçradığını fark ettiler ve ona işaret vermek için tüfeği ateşlediler. Hemen yönünü değiştiren avcı onlara doğru koşmaya başladı. Ama hepsi atılganlıktaki ustalığıyla uçar gibi gelişini izlerken, Edmond'un ayağının kaydığını, bir kayanın zirvesinde sendelediğini ve bir çığlık atarak gözden kaybolduğunu gördüler.

Üstün konumuna rağmen hepsi Edmond'u sevdiği için hep birlikte o yöne doğru koştular; yine de yanına ilk varan Jacopo oldu.

Edmond'un kanlar içinde, neredeyse bilincini kaybetmiş bir halde yerde yattığını gördü: On iki on beş ayaklık bir yükseklikten düşmüş olmalıydı. Ağzına birkaç damla rom damlattılar ve kendisine daha önce de çok iyi gelen bu ilaç ilk seferki gibi etkisini gösterdi.

Gözlerini açan Edmond dizinde şiddetli bir ağrı, başında korkunç bir ağırlık ve böğründe katlanılmaz sancılar

olduğundan yakındı. Onu kıyıya götürmek istediler ama taşıma işlemini Jacopo yönetse de, daha ona dokunur dokunmaz, kendisini taşımalarına katlanamayacağını söyleyerek inledi.

Dantès'in yemek yiyecek halinin kalmadığı anlaşıldı ama o arkadaşlarına yemek yememek için kendisi gibi bir gerekçeleri olmadığını söyleyerek kıyıya dönmelerini istedi.

Aç denizciler daha çok üstelemedi, oğlağın kokusu yayılıyordu ve deniz kurtları arasında fazla nezakete yer yoktu.

Bir saat sonra geri döndüklerinde, Dantès sırtını yosunlu bir kayaya yaslamak için on adım sürüklenmekten başka bir şey yapamamıştı.

Ama Dantès'in ağrıları yatışmak yerine daha da azmış gibi görünüyordu. Sabah, yükünü Piemonte ve Fransa sınırlarına, Nice ile Frejus arasına götürmek için yola çıkmak zorunda olan yaşlı denizci, Dantès'in ayağa kalkmayı denemesi için üsteledi. Dantès bu isteğe insanüstü çabalarla boyun eğmeye çalışsa da, her hareketinde inleyerek ve rengi solarak olduğu yere düşüyordu.

"Belini kırmış," dedi patron alçak sesle, "olsun! O iyi bir arkadaş, onu terk etmemek gerek, gemiye kadar taşıyalım."

Ama Dantès, ne kadar hafif olursa olsun, bir hareketin vereceği katlanılmaz acıyı çekeceğine orada ölmeyi tercih edeceğini söyledi.

"Tamam o zaman," dedi patron, "ne olursa olsun, durumu netleştirelim ama kimse bize sizin gibi yürekli bir arkadaşı hiç yardım etmeden burada bıraktığımızı söylemesin. Yola bu akşam çıkacağız."

Zaten kimsenin buna itirazı yoktu, yine de bu öneri tayfaları çok şaşırttı. Patron çok katı bir adamdı ve onun bir işten vazgeçtiği ya da yola çıkma saatini geciktirdiği ilk kez görülüyordu.

Bunun üzerine Dantès, kendisi için gemideki disiplin kurallarına böyle ciddi bir zarar verilmemesini istedi.

"Hayır," dedi patrona, "ben beceriksizlik ettim ve bunun cezasını kendim ödemeliyim. Bana biraz yiyecek, oğlak avlamam, hatta belki de kendimi savunmam için bir tüfek, barut ve fişek, bir de beni almakta gecikirseniz diye küçük bir sığınak hazırlamama yarayacak bir kazma bırakın."

"Ama açlıktan ölürsün," dedi patron.

"Ufak bir hareketin vereceği acıyı çekmek yerine açlıktan ölmeyi tercih ederim," diye karşılık verdi Edmond.

Patron küçük limanda hazırlıkların başlamasıyla salınan ve yola çıkması için sadece temizliğinin tamamlanması gereken gemiye doğru döndü. "Peki ne yapmamızı istiyorsun Maltalı, seni böyle burada bırakamayız ama burada da kalamayız."

"Yola çıkın, yola çıkın," diye haykırdı Dantès.

"En azından bir haftalık işimiz var," dedi patron, "ayrıca seni almak için geri dönmemiz gerek."

"Beni dinleyin," dedi Dantès, "iki üç gün içinde bir balıkçı teknesine ya da bu kıyılara doğru gelen bir başka gemiye rastlarsanız, onu buraya gönderin, beni Livorno'ya götürmeleri için yirmi beş piastra vereceğim. Bir tekneye rastlamazsanız geri döneceksiniz."

Patron başını iki yana salladı.

"Dinleyin patron Baldi, her şeyin bir çaresi vardır," dedi Jacopo, "siz gidin, ben yaralıyı tedavi etmek için burada kalacağım."

"Peki benimle kalmak için parsadan alacağın paydan vaz mı geçeceksin?" dedi Edmond.

"Evet," dedi Jacopo," hem de hiç pişmanlık duymadan."

"Sen yürekli bir adamsın Jacopo," dedi Edmond, "Tanrı bu iyi yürekliliğini ödüllendirecek ama benim kimseye ihtiyacım yok, teşekkürler. Bir iki gün dinlenirsem kendimi toplarım ve bu kayalıklarda yaralara iyi gelecek muhteşem otlar bulacağımı umuyorum."

Ve dudaklarında garip bir gülümseme beliren Dantès, Jacopo'nun elini içtenlikle sıktı ama kararından dönmeyip yalnız kalacağını belli eden o katı tavrını korudu.

Edmond'un isteğini yerine getirerek yanından uzaklaşan kaçakçılar sık sık arkaya dönerek ona en içten hoşça kal işaretleriyle veda ederken, Edmond da onlara sanki vücudunun geri kalanını hareket ettiremiyormuş gibi tek eliyle karşılık veriyordu.

Ardından, gözden kaybolduklarında, "Böyle insanlarda böyle dostane yaklaşımlara ve böyle fedakârca davranışlara rastlanması çok garip," diye mırıldandı gülerek.

Bunun üzerine, denizi iyice görmesini engelleyen bir kayanın zirvesine tırmandı ve oradan küçük geminin son hazırlıklarını tamamladığını, demir aldığını, uçan bir martı gibi zarifçe salınarak yola çıktığını gördü.

Gemi bir saat sonra tamamen gözden kaybolmuştu ya da en azından Dantès'in yaralandığı noktadan görülmesi imkânsız hale gelmişti.

O zaman, vahşi kayalıkların üzerindeki sakız ve mersin ağaçları arasında sıçrayan oğlaklardan daha atik ve çevik bir şekilde ayağa kalkıp bir eline tüfeğini, diğerine kazmasını aldı ve kayalıkların üzerinde fark ettiği çentiklerin sonlandığı o kayaya doğru koştu.

"Ve şimdi," diye haykırdı Faria'nın kendisine anlattığı Arap balıkçının hikâyesini hatırlayarak, "açıl susam açıl!"

XXIV

Göz Kamaşması

Gündüz güzergâhının yaklaşık üçte birini tamamlamış olan güneşin, sıcak ve canlı mayıs ışınları ısıya duyarlı gibi görünen kayalıklara vuruyordu; fundalıkların arasında gözden kaybolmuş binlerce ağustosböceği tekdüze ve sürekli

mırıltılarını yayarken, mersin ve zeytin ağaçlarının titreşerek çırpınan yaprakları âdeta metalik bir gürültü çıkarıyordu. Dantès ısınan granitin üzerinde attığı her adımda zümrütleri andıran kertenkelelerin kaçışmasına neden oluyordu; eğimli patikalarda bazen buraya avcıları çeken yabankeçilerinin sıçradığı görülüyordu: Bu canlı ve hareketli adanın sakinleri vardı, yine de Edmond orada kendini Tanrı'nın bakışları altında yalnız hissediyordu.

İçinde korkuya benzer garip bir duygu vardı: Bu duygu gündüz vakti, ıssızlığın ortasında bile üzerimize yöneltilmiş sorgulayıcı bakışlar olduğunu hissettiren güvensizlikten kaynaklanıyordu.

Bu duygu öyle güçlüydü ki, Edmond işe koyulacağı anda birden durup kazmasını yere attı ve tüfeğini aldı; son bir kez daha adanın en yüksek kayasına tırmanıp oradan etrafındaki her şeye bir göz attı.

Ama dikkatini çekenin, evlerini bile seçebildiği o şiirsel Korsika ya da arkasındaki Sardinya, o muhteşem anıları saklayan Elba Adası ya da nihayet ufukta beliren ve ancak deneyimli bir denizcinin gözünün muhteşem Cenova ve tüccar Livorno olduğunu sezebileceği o algılanamaz çizgi olmadığını söylememiz gerekir; hayır, onun gözleri, gün doğarken yola çıkan yelkenli ile bir saat kadar önce hareket eden tek direkli gemiye odaklanmıştı. İlki Bonifacio Boğazı'nda gözden kaybolurken, diğeri karşı istikamette yol alıyor, kıyısı boyunca ilerlediği Korsika'yı geride bırakmaya hazırlanıyordu.

Bu görüntü Edmond'un içini rahatlattı.

Bunun üzerine bakışlarını hemen etrafını çevreleyen nesnelere yöneltti; devasa bir kaidenin üzerindeki hafif bir heykeli andıran koni şeklindeki adanın en yüksek noktasında olduğunu fark etti; aşağısında tek bir insan yoktu; etrafında tek bir kayık yoktu; adanın dibini döven mavi denizden başka hiçbir şey görünmüyor ve kıyıdaki gümüş püsküllü dalgaların sürekli çalkantısından başka bir şey duyulmuyordu.

O zaman hızla ama çok temkinli bir şekilde aşağı indi. Böyle bir anda ustalıkla ve keyifle taklidini yaptığı benzer bir kazaya gerçekten maruz kalmaktan çok korkuyordu.

Dantès, söylediğimiz gibi, kayalıktaki çentiklerin sonlandığı noktadan ters yönde ilerlemeye başlamış ve bu yolun eski peri havuzları gibi gizlenmiş küçük bir koya yöneldiğini görmüştü; girişi oldukça geniş olan bu küçük koyun ortası küçük bir teknenin içine girip saklanabileceği kadar derindi. O zaman, tümevarım yönteminin halkalarını –Başrahip Faria'nın elinde zihne olasılıklar labirentinde dahice yol gösterdiğine tanık olduğu o zincirin halkalarını izleyerek– Kardinal Spada'nın kimseye görünmemek için bu küçük koya yanaştığını, teknesini oraya gizlediğini, çentiklerle belirlenen hattı izlediğini ve bu hattın sonuna da hazinesini gömdüğünü düşündü.

İşte Dantès'in yuvarlak kayaya yönelmesini sağlayan bu varsayımdı.

Sadece, bir şey Edmond'u endişelendiriyor ve dinamik konusunda bildiği her şeyi altüst ediyordu: Beş altı ton ağırlığındaki bu kaya büyük bir güç kullanılmadan nasıl kaldırılıp üzerinde durduğu yere yerleştirilmişti?

Aniden Dantès'in aklına bir fikir geldi.

"Kayayı yukarı çıkarmak yerine aşağı indirmişler," dedi içinden.

Ve ilk tabanının yerini saptamak üzere kayanın üzerine atıldı.

Gerçekten de, kısa süre sonra hafif bir eğimin oluştuğunu fark etti; kaya tabanından kaydırılmış ve bulunduğu noktada durmuştu; sıradan bir kesmetaş iriliğindeki bir başka kaya onun için takoz işlevi görmüştü; taşlar ve çakıltaşları izlerin ortadan kaybolması için özenle yerleştirilmiş, bu küçük duvarcılık eserinin üzeri geri toprakla örtülmüş, üzerinde otlar bitmiş, yosunlar oluşmuş, birkaç mersin ve sakızağacı tohumu serpilmiş, eski kaya âdeta zeminle bütünleşmişti.

Toprağı özenle eşeleyen Dantès bu dâhiyane düzeni anladı ya da anladığını sandı.

O zaman kazmasını zamanla sağlamlaşmış olan bu ara katmana sallamaya başladı.

On dakikalık bir çalışmanın ardından bu katmanın yıkılmasıyla bir kolun gireceği genişlikte bir aralık ortaya çıktı.

Dantès bulabildiği en kalın zeytin ağacının dallarını koparıp kaldıraç olarak kullanmak üzere deliğe soktu.

Ama çok ağır olan kaya alttaki kayayla, Herakles bile olsa, bir insan gücünün müdahale edemeyeceği ölçüde bütünleşmişti.

Bunun üzerine Dantès bu noktaya yüklenmesi gerektiğini düşündü.

Ama hangi araçla?

Kafası karışmış gibi etrafına bakınan Dantès dostu Jacopo'nun bıraktığı ve yabankoyunu boynuzundan yapılmış içi barut dolu keseyi fark etti.

Gülümsedi. Şeytani buluşu işini halledecekti.

Dantès kazmasının yardımıyla, istihkâm askerlerinin kollarına fazla yük bindirmek istemedikleri zaman yaptıkları gibi, üst kaya ile alt kaya arasına bir oluk kazdı; ardından oluğu barutla doldurdu ve kıvırdığı mendilini güherçilenin içinde yuvarlayarak bir fitil haline getirdi.

Fitili ateşe veren Dantès uzaklaştı.

Patlama gecikmedi: Üstteki kaya bir anda olağanüstü bir güçle yukarı fırladı, alttaki kaya parçalara ayrıldı, Dantès'in daha önce açtığı aralıktan titreyerek kaçışan bir yığın böcek fırladı ve bu gizemli yolun bekçisi olan iri bir yılan mavimtırak kıvrımlarıyla kaçarak gözden kayboldu.

Dantès yaklaştı, artık desteksiz kalan üst kaya, boşluğa doğru eğilmişti, yürekli avcı kayanın etrafında bir tur atıp en dayanıksız noktayı seçtikten sonra köşelerinden birine kaldıracını yaslayıp Sisyphus gibi vargücüyle kayaya yüklendi.

Patlamayla çoktan sarsılmış olan kaya sendeledi, Dantès âdeta tanrıların efendisiyle savaşa girmek için dağları kökünden söken Titanlardan biri gibi, daha güçlü yüklendi. Nihayet yerinden oynayan kaya sıçrayarak hızla denize yuvarlandı ve gözden kayboldu.

Kayanın arkasında bıraktığı daire şeklindeki boşluktan, kare şeklindeki bir döşeme taşının ortasında duran gömülü bir demir halka görünüyordu. Dantès bir sevinç ve şaşkınlık çığlığı attı: Bir ilk girişim asla böyle muhteşem bir sonuçla taçlanamazdı.

Devam etmek istedi ama dizleri tir tir titrediği, yüreği şiddetle çarptığı, gözlerinin önünden alev alev yanan bir bulut geçtiği için durmak zorunda kaldı.

O tereddüt anı bir şimşek çakması kadar sürdü. Kaldıracını geçirdiği halkayı güçlü bir şekilde kaldırmasıyla gömülü döşeme taşı açıldı ve giderek karanlıklaşan bir mağaraya inen bir merdivenin dik yokuşu ortaya çıktı.

Başkası olsa aceleci davranıp sevinç çığlıkları atardı, öylece duran Dantès'in rengi kuşkuyla soldu.

"Dur bakalım," dedi içinden, "mantıklı davranalım! Felaketlere alışmış biri olarak bir hayal kırıklığıyla altüst olmayalım; yoksa boş yere acı çekmiş olurum! Umudun ılık soluğunu derinliklerine kadar çekerek genişleyen yürek, buz gibi bir gerçeklikle içe kapanırsa parçalanır! Faria bir hayal kurdu; Kardinal Spada bu mağaraya hiçbir şey gömmedi; hatta belki de buraya hiç gelmedi; geldiyse de, gözüpek maceracı, gözü doymaz ve yorulmak bilmez hırsız Cesare Borgia da izini bulup peşinden geldi, benim gibi aynı işaretleri takip edip benim gibi bu taşı kaldırdı ve benden önce aşağı inip bana hiçbir şey bırakmadı."

Bir an hiç kımıldamadan düşüncelere dalıp gözlerini o karanlık ve dibe inen aralığa dikti.

"Şimdi hiçbir şey beklemediğime, biraz umut beslemenin saçmalık olacağını düşündüğüme göre, bu maceranın devamı sadece merakımı giderecek, hepsi bu."

Ve bir süre daha düşündü ve hiç kımıldamadı.

"Evet, evet, bu, o haydutlar kralının, karanlığın aydınlıkla iç içe geçtiği yaşamında, varlığının karmaşık entrikasını oluşturan garip olayların dokusundaki yerini bulmaya yönelik bir macera olacak; masalı andıran o olay kesinlikle başka olaylarla bağlantılı olmalı; evet, Borgia bir gece bir elinde meşalesi, diğerinde kılıcıyla buraya geldi; iki koruması yirmi adım ötesinde, belki de bu kayanın dibinde kasvetli ve tehditkâr bakışlarıyla karayı, havayı, denizi gözlüyorlardı; efendileri ise o sırada tıpkı benim yapacağım gibi korkunç ve alevler saçan koluyla karanlıkları sarsarak aşağı iniyordu."

"Evet ama Cesare sırrını açtığı korumalarına ne yapacaktı?" diye sordu Dantès kendi kendine.

"Alaric'in kefencileri gibi kefenlenip gömüleceklerdi," diye kendi sorusunu gülümseyerek yanıtladı.

"Yine de, buraya geldiyse, hazineyi bulmuş ve götürmüş olmalı; İtalya'yı bir enginar gibi yaprak yaprak yiyen Borgia, zamanı, bu kayayı yeniden yerine koyup zaman kaybetmeyecek kadar iyi kullanıyordu.

"Aşağı inelim."

Bunun üzerine insani sağduyunun şu son sözünü mırıldanarak dudaklarında kuşkulu bir gülümsemeyle aşağı indi:

"Belki de!"

Ama karanlıklarla, kasvetli ve boğucu bir ortamla karşılaşacağını sanırken, mavimsi gün ışığına benzeyen hafif bir aydınlıktan başka bir şey göremedi; hava ve ışık sadece açtığı gedikten değil, dışarıdan görünmeyen kayaların çatlaklarından da içeri sızıyordu. Bu çatlakların arasından gökyüzünün fonunda titreşerek dans eden yeşil meşe dalları ve böğürtlenlerin dikenli ve eğik yaprakları görünüyordu.

Havası nemli olmaktan çok ılık, kokusu boğucu olmaktan ziyade güzel ve ısısı adanınkinden çok farklı olan bu mağarada birkaç saniye bekleyen Dantès, söylediğimiz gibi gözleri karanlığa alışık olduğu için mağaranın en dipteki

köşelerini bile seçebildi: Elmas gibi parlayan ışıltılı duvarlar granittendi.

"Ne yazık!" dedi Edmond içinden, gülümseyerek. "İşte, hiç kuşkusuz kardinalin bıraktığı hazineler bunlar olmalı; o iyi yürekli Başrahip rüyasında ışıldayan bu duvarları görerek büyük umutlar beslemiş." Ama Dantès ezbere bildiği vasiyette yazılanları hatırladı: "İkinci girişin en uzak köşesinde."

Dantès sadece ilk mağaraya girmişti, şimdi ikinci mağaranın girişini bulmak gerekiyordu.

Dantès dikkatini topladı: İkinci mağaranın doğal olarak adanın daha da içlerine doğru bir yerde olması gerekirdi, taşların diplerini inceledi ve kuşkusuz büyük bir dikkatle gizlenmiş aralığın bulunduğunu sandığı duvarlardan birine vurdu.

Kazma bir an yankılandı, kayanın sertliğinden dolayı, Dantès'in alnına ter basmasına neden olan boğuk bir ses geldi; nihayet sebatkâr madenci, granit duvarın bir bölümünün kendisine daha boğuk ve daha derinden yanıt verdiğini hisseder gibi oldu; dikkatli bakışlarını duvara yönelttiğinde, bir tutuklunun sezgisiyle belki de kimsenin anlayamayacağı bir şekilde orada bir aralık bulunması gerektiğini tahmin etti.

Yine de, Cesare Borgia gibi zamanın değerini kavramış olan Dantès, boşuna çaba harcamamak için kazmayla diğer duvarlara da vurdu, zemini tüfeğinin kabzasıyla denetledi, kuşkulu görünen noktalarda kumu eşeledi ve hiçbir ipucu elde edemeyince o teselli edici sesi çıkaran duvar parçasına geri döndü.

Yeniden ve daha kuvvetli vurdu.

O zaman, ilginç bir şeyi fark etti; kazma darbeleriyle birlikte duvarlara fresk çizmek için kullanılana benzer bir sıvanın kabardığını ve bizim sıradan kesmetaşlarımıza benzer beyazımtırak ve yumuşak bir taşı açığa çıkararak yere düştüğünü gördü. Kayanın aralığını farklı bir taşla kapatmışlar, bu sıvayı taşın üzerine yaymışlar, ardından bir boya ile granitin rengini ve billursu görünümünü taklit etmişlerdi.

Bunun üzerine, Dantès'in salladığı kazmanın sivri ucu duvarın bir parmak içine girdi.

Kazılması gereken yer burasıydı.

Faria'nın iddialarının bir yanılgının eseri olmadığını peş peşe anlayıp içi rahatladıkça, güçten düşen yüreği kendini kuşkulara ve neredeyse umutsuzluğa kaptırıyordu, insan doğasının garip bir gizemiydi bu: Ona yeni bir güç katması gereken bu yeni girişim geriye kalan gücünü de tüketiyordu. İndirdiği kazmanın neredeyse elinden fırlayacağını fark edince onu yere bıraktı, alnını sildi ve gözetlenip gözetlenmediğine bakma bahanesiyle yukarıya çıktı, aslında temiz havaya ihtiyacı vardı, aslında bayılacağını hissediyordu.

Ada ıssızdı ve doruk noktasındaki güneş, adayı ateşten bakışlarıyla sarmalıyordu; uzakta, küçük balıkçı tekneleri safir mavisi denizin üzerinde kanatlarını açıyordu.

Dantès henüz bir şey yememişti ama böyle bir anda yemek yemek zaman alırdı; birkaç yudum rom içtikten sonra kalbi yeniden güçlenmiş olarak içeri girdi.

Az önce kendisine çok ağır gelen kazma yeniden hafiflemişti; onu bir tüy gibi kaldırıp olanca gücüyle işe koyuldu.

Birkaç darbeden sonra, taşların birbirlerine harçla tutturulmadığını, üst üste yerleştirildiğini ve söylediğimiz gibi üzerlerinin sıvayla kaplandığını fark etti; o yarıklardan birine soktuğu kazmasının koluna abandı ve taşın ayaklarının dibine düşüşünü sevinçle izledi.

O andan itibaren Dantès'in yapması gereken tek şey her taşı, kazmanın demir ucuyla kendisine çekmekti, taşlar birer birer ilk taşın yanına düştü.

Dantès ilk aralıktan içeri girebilirdi ama birkaç saniye bekledi amacı umuda yaslanarak gerçeği geciktirmekti.

Nihayet bir anlık yeni bir tereddütten sonra Dantès ilk mağaradan ikincisine geçti.

Bu ikinci mağara ilkinden daha alçak, daha karanlık, daha ürkütücüydü; sadece yeni açılan aralıktan giren hava

öyle pis kokuyordu ki Dantès ilk mağaradaki havanın böyle kötü kokmamasına şaşırdı.

Dantès dışarıdan giren havanın bu ölgün ortamı canlandırması için bekledikten sonra ilerlemeye başladı.

Girişin solunda derin ve karanlık bir köşe vardı.

Ama söylediğimiz gibi, Dantès'in gözleri için karanlığın bir anlamı yoktu.

Bakışlarıyla incelediği ikinci mağara da ilki gibi boştu.

Hazine varsa, o karanlık köşeye gömülmüştü.

Endişelenmenin zamanı gelmişti; Dantès'in büyük bir sevinç ya da olağanüstü bir hayal kırıklığı yaşaması için iki ayaklık toprağı kazmaktan başka yapacağı bir şey yoktu.

Köşeye yaklaştı ve ani bir karar almış gibi toprağı hiç korkmadan kazmaya başladı.

Beşinci ya da altıncı darbede kazmanın demir ucu metale çarpıp yankılandı.

Titreşen bir yas ya da cenaze çanı bu sesi duyan kişi üzerinde asla bu kadar etkili olamazdı. Dantès kuşkusuz renginin böyle solmasına neden olan bir şeyle hiç karşılaşmamıştı.

Kazmayı önceden kazdığı yerin yanına indirdi ve aynı dirençle karşılaşsa da yükselen ses aynı değildi.

"Üstü demirle çevrelenmiş tahta bir sandık," dedi.

O anda gün ışığını engelleyen hızlı bir gölge geçti.

Kazmasını yere bırakıp tüfeğini alan Dantès aralıktan geçip aydınlığa çıktı.

Mağaranın ilk girişinin üzerinden sıçrayan bir yabankeçisi birkaç adım ötede otluyordu.

Yemeğini güvenceye almak için güzel bir fırsat olsa da Dantès tüfeğin patlamasının birilerinin dikkatini çekeceğinden endişelendi.

Bir an düşünüp reçineli bir ağaç dalı kesti ve onu kaçakçıların yemeklerini pişirdikleri hâlâ tüten ateşte yaktı ve bu meşaleyle geri döndü.

Hiçbir ayrıntıyı kaçırmak istemiyordu.

Meşaleyi biçimsiz ve henüz tamamen kazılmamış oyuğa yaklaştırdı ve yanılmadığını anladı: İndirdiği darbeler önce metale, ardından tahtaya çarpmıştı.

Meşalesini zemine saplayıp işe koyuldu.

Bir anda yaklaşık üç ayak uzunluğunda ve iki ayak genişliğinde bir alan açıldı, Dantès işlenmiş demirle çevrili meşe bir sandık gördü. Kapağın ortasında, toprağın rengini solduramadığı gümüş bir levhanın üzerine, Spada ailesinin simgeleri, yani İtalyan armalarında olduğu gibi dik duran bir kılıcın üzerinde bir kardinal başlığı işlenmişti.

Dantès onları kolayca tanıdı: Başrahip Faria bunları defalarca çizmişti!

Artık hiç şüphe yoktu, hazine oradaydı, boş bir sandığı buraya yerleştirmek için bunca önlem alınmazdı.

Bir anda sandığın etrafını temizleyen Dantès yavaş yavaş iki asma kilidin arasına yerleştirilmiş bir orta kilidin, ardından da yan yüzeylerdeki kulpların belirdiğini gördü; hepsi sanatın en berbat metalleri değerli kıldığı dönemdeki gibi işlemeliydi. Dantès sandığı kulplarından tutup kaldırmayı denedi, bu mümkün değildi.

Dantès sandığı açmaya çalıştı ama kilit ve asma kilit, sadık gardiyanlar gibiydi, âdeta hazineyi vermek istemiyorlardı.

Keskin yanını kapakla sandık arasına soktuğu kazmanın sapına yüklendi ve kapak gıcırdadıktan sonra açıldı. Tahtaların arasındaki geniş aralık demir aksamları işlevsiz kılmıştı. Demir parçaları, inatçı tırnaklarıyla sıktıkları tahta parçalarla birlikte yere düştü. Sandık açılmıştı.

Şiddetli bir ateş Dantès'in tüm bedenini sardı, kavradığı silahını doldurdu ve yanına koydu. Önce bir çocuğun hayalgücünde aydınlık bir gecede göremeyeceğinden daha çok yıldız görmek için yaptığı gibi gözlerini kapattı, ardından yeniden açtığı gözleri kamaştı.

Sandığın üç bölmesi vardı.

İlkinde kızıl renkli yansımalarla altın eküler ışıldıyordu.

İkinci bölmede, pek parlak olmayan ve düzgünce dizilmiş ama ağırlıkları ve değerleri kadar altın içeren külçeler vardı.

Nihayet yarısına kadar dolu olan üçüncü bölmede, elinden bıraktığında parıltılı bir çağlayan gibi birbirlerinin üzerine düşerken, cama vuran dolu gibi ses çıkaran elmasları, incileri, yakutları avuçluyordu.

Edmond altınlara ve mücevherlere dokunduktan, titreyen ellerini içlerine daldırdıktan sonra ayağa kalkıp çıldırmanın eşiğindeki birinin abartılı coşkusuyla mağaraların arasında ilerledi. Denizi görebileceği bir kayanın üzerine sıçrasa da, hiçbir şey göremedi; kendine ait olağanüstü, destansı, hesaplanması mümkün olmayan zenginliklerle birlikte yalnız, yapayalnızdı: Rüya mı görüyordu yoksa uyanık mıydı? Kaçamak bir düşe mi dalmıştı yoksa gerçekle yüz yüze miydi?

Altınlarını yeniden görme ihtiyacı hissetti, ancak o anda bu görüntüye katlanacak gücü olmadığını fark etti. Bir an âdeta aklının başından uçup gitmesini engellemek için şakaklarını iki elinin arasına aldı; ardından Monte Cristo Adası'nda yol olmadığı için belirli bir hattı izleyerek, çığlıkları ve hoplayıp sıçramalarıyla yabankeçilerini kaçırarak ve deniz kuşlarını ürküterek ada boyunca koşmaya başladı. Sonra bir dönemeçten geri döndü; içindeki şüphenin izleri devam ederken birinci mağaradan ikincisine geçti ve kendini bu altın ve elmas madeninin karşısında buldu.

Bu kez diz çökerek, titreşen iki elini çırpınan kalbine bastırarak sadece Tanrı'nın anlayabileceği bir duayı mırıldandı.

Kısa süre sonra, mutluluğunun bu andan itibaren başladığını fark ederek kendini daha sakin ve daha mutlu hissetti.

Bunun üzerine, servetini hesaplamaya koyuldu; her biri bir bir buçuk kilo ağırlığında bin altın külçe vardı; ardından bugünkü paramızla her biri seksen frank değerinde olabilecek yirmi beş bin altın eküyü üst üste yığdı, her birinin üzerinde Papa VI. Alessandro ve seleflerinin portreleri vardı

ve bölmenin sadece yarısının boşaldığını fark etti; nihayet, iki eliyle, dönemin en ünlü kuyumcuları tarafından hazırlanmış, değerlerinin yanı sıra işçilikleri de mükemmel olan incilerin, mücevherlerin, elmasların ne kadarını sığdırabildiğini on kez hesapladı.

Güneşin yavaş yavaş alçaldığını ve havanın karardığını fark eden Dantès, mağarada kalırsa birilerinin baskın yapacağından korkarak tüfeğiyle dışarı çıktı. Biraz bisküvi ve birkaç yudum şarapla akşam yemeğini geçiştirdi. Ardından taşı yerine yerleştirdi, mağaranın girişini bedeniyle kapayacak şekilde üzerine uzandı ve birkaç saat uyudu.

O gece insanı altüst eden heyecanları olan bu adam için, daha önce iki üç kez yaşadığı, hayatının en mutlu ve en korkunç gecelerden biriydi.

XXV

Meçhul Adam

Dantès'in uzun süredir açık gözlerle beklediği gün doğdu. Günün ilk ışıklarıyla kalkıp dün yaptığı gibi çevreyi kolaçan etmek için adanın en yüksek kayasına çıktı, dünkü gibi her taraf ıssızdı.

Aşağı inip taşı kaldıran Edmond ceplerini mücevherle doldurdu, sandığın tahtalarını ve demir aksamını elinden geldiğince düzenli yerleştirdi, üzerini kapladığı toprağı çiğnedi, yeni kazılmış toprağın üzerine zeminin geri kalanından ayırt edilmemesi için kum döktü; mağaradan çıkıp döşeme taşını yerine yerleştirdi, taşın üzerine farklı büyüklüklerde taş parçaları koydu, aralarına toprak attı, bu aralıklara mersin ve süpürgeotu dikti, eski görünmeleri için yeni bitkileri suladı; bu noktada yoğunlaşan ayak izlerini sildi ve sabırsızlıkla arkadaşlarının dönüşünü bekledi. Ger-

çekten de, artık zamanını altınlara ve elmaslara bakarak geçirmesi, Monte Cristo'da yararsız hazinelerinin başında nöbet bekleyen bir ejderha gibi kalması gerekmiyordu. Şimdi hayata, insanların arasına geri dönmeli ve toplum içinde, bu dünyada insan varlığının sahip olabileceği güçlerin ilki ve en büyüğü olan zenginliğin verdiği önceliği, etkinliği ve gücü elde etmeliydi.

Kaçakçılar altıncı gün geri döndü. Uzaktan Giovane Amelia'nın güvertesini ve yol alışını izleyen Dantès kıyıya kadar yaralı Philoktetes gibi sendeleyerek yürüdü ve arkadaşları karaya çıkınca yakınmaya devam ederek kendini biraz daha iyi hissettiğini söyledi; ardından maceracıların hikâyesini dinledi. Doğrusu işlerini başarıyla halletmişlerdi ama yüklerini boşaltır boşaltmaz Toulon gümrüğüne ait iki direkli bir yelkenlinin limandan ayrıldığını ve kendilerine doğru geldiğini görmüşlerdi. Bunun üzerine, gemiye nasıl hızla yol aldıracağını bilen Dantès'in yokluğuna üzülerek kaçmaya başlamışlardı. Gerçekten de, kısa süre sonra peşlerindeki geminin iyice yaklaştığını fark etmiş ama gece karanlığının yardımıyla Korsika Burnu'nu aşarak onu atlatmayı başarmışlardı.

Netice itibarıyla yolculuk kötü geçmemişti ve hepsi, özellikle de Jacopo, Dantès'in parsadan elli piastraya yaklaşan payını alamadığına üzülmüştü.

Diğerleri adadan mürettebatla ayrılsaydı neler kazanmış olurdu? Duygularını yüzüne yansıtmayan Edmond bunları sayarken gülümsemedi bile ve Giovane Amelia Monte Cristo'ya sadece kendisini almak için geldiğinden hemen o akşam gemiye binip patrona Livorno'ya kadar eşlik etti.

Livorno'da bir Yahudi'ye gidip en küçük elmaslardan dördünü beşer bin franga sattı. Yahudi, bir tayfanın bu kadar elmasa nasıl sahip olabileceği konusunda bilgi toplayabilirdi ama bunu yapmadı çünkü kendisi de her elmastan bin frank kazanacaktı.

Ertesi sabah üç direkli yepyeni bir yelkenli satın alıp onu Jacopo'ya armağan etti ve mürettebat toplaması için bu hediyeye yüz piastra daha ekledi, bunun karşılığında Jacopo'dan Marsilya'ya gidip Allées de Meilhan'da oturan Louis Dantès adlı yaşlı bir adamdan ve Katalan mahallesinde oturan Mercedes adlı genç bir kızdan haber getirmesini istiyordu.

Olan biten karşısında Jacopo düş gördüğünü sandı: O zaman Edmond ona, ailesi kurmak istediği iş için gerekli parayı vermediği için ani bir kararla denizci olduğunu ama Livorno'ya gittiğinde tek vâris olarak bir amcasının mirasına konduğunu anlattı. Dantès'in bilgi birikimi, bu hikâyeyi Jacopo'nun eski dostunun kendisine yalan söyleyeceğinden bir an bile şüphe etmeyeceği kadar gerçek kılıyordu.

Diğer yandan, Giovane Amelia ile sözleşmesi biten Edmond yaşlı denizciden izin istedi; önce onu yanında çalışmaya ikna etmeye çalışan ama Jacopo'dan mirasın hikâyesini öğrenen patron eski tayfasının karar değiştirmesinden umudunu kesti.

Ertesi sabah Jacopo yelkenleri şişirip Marsilya'ya doğru yola çıktı; daha sonra Edmond'la Monte Cristo'da buluşacaktı.

Aynı gün Giovane Amelia'nın fevkalade ödüllendirdiği mürettebatıyla ve birkaç gün içinde kendisine neler olup bittiğini anlatmayı vadettiği patronuyla vedalaşan Dantès, nereye gideceğini söylemeden yola çıktı.

Dantès Cenova'ya gitti.

Oraya vardığında, Cenovalıların Akdeniz'in en mükemmel gemi ustaları olduğunu öğrenen ve burada bir yat yaptırmak isteyen bir İngiliz'in siparişiyle imal edilen küçük bir yat ilk kez deneniyordu; İngiliz kırk bin frank ödemişti: Dantès kendisine hemen o gün teslim edilmesi koşuluyla altmış bin frank önerdi. İngiliz, yatı hazırlanırken İsviçre'ye seyahate gitmişti ve ancak üç hafta ya da bir ay sonra dönecekti: Gemi imalatçısı tersanede bir başka yat daha yapabilecek kadar zamanı olduğunu düşündü. Dantès gemi ustasını bir

Yahudi'ye götürdü, dükkânın arkasına geçtiklerinde Yahudi gemi ustasına altmış bin frank verdi.

Gemi yapımcısı Dantès'e bir mürettebat kurmak için yardımcı olmayı önerse de, Dantès ona tek başına yolculuk etmeye alışık olduğunu söyleyerek teşekkür etti ve istediği tek şeyin kamarada, yatağın başucuna, içinde gizli üç bölmesi olan gizli bir dolap yapılması olduğunu söyledi. Ölçülerini verdiği bölmeler ertesi gün hazır oldu.

Dantès iki saat sonra, tek başına yolculuk etme alışkanlığına sahip İspanyol beyefendiyi görmek isteyen meraklı bir kalabalığın bakışları eşliğinde Cenova limanından ayrılıyordu.

Dantès yatı mükemmel yönetiyordu; başından ayrılmaya gerek duymadığı dümenin yardımıyla yatına istediği her manevrayı yaptırdı; yat âdeta kendisine yöneltilen en ufak bir itkiye itaat eden zeki bir insan gibiydi ve Dantès Cenovalıların dünyanın en iyi gemi ustaları olma ününü hak ettiklerine ikna olmuştu.

Meraklıların küçük gemiyi gözden kaybolana kadar izlemelerinin ardından tahminler yürütüldü: Bazıları Korsika'ya, bazıları Elba Adası'na gideceğini ileri sürüyordu; kimileri İspanya'ya gittiğine dair bahse girmeye hazır olduğunu söylerken, diğerleri Afrika'ya gittiği konusunda ısrar ediyordu ama kimse Monte Cristo Adası'nın adını anmayı aklına getirmiyordu.

Oysa Dantès, Monte Cristo'ya gidiyordu.

İkinci günün akşamına doğru oraya vardı: Yat mükemmel bir yelkenliydi ve mesafeyi otuz beş saatte katetmişti. Adanın konumunu çok iyi bilen Dantès her zamanki kıyı yerine küçük koya yanaştı.

Issız adaya Dantès ayrıldıktan sonra kimse uğramamış gibi görünüyordu; hazinesinin yanına gitti: her şey bıraktığı gibiydi.

Ertesi gün, devasa hazinesini yata taşımış ve gizli dolabın üç bölmesine yerleştirmişti.

Dantès bir hafta daha bekledi. Bir hafta boyunca bir atı eğiten seyis gibi yatını eğiterek ona adanın etrafında manevralar yaptırdı: Bu sürenin sonunda, bütün iyi yanlarını ve kusurlarını biliyordu; Dantès iyi yanları artırmaya ve kusurları gidermeye karar verdi.

Sekizinci gün bütün yelkenleri fora iken, adaya yaklaşan küçük geminin Jacopo'nun üç direkli yelkenlisi olduğunu anladı; Jacopo verdiği işareti yanıtladı ve yelkenli iki saat sonra yatın yanındaydı.

Edmond'un sorduğu iki sorunun yanıtı da hüzünlüydü.

Yaşlı Dantès ölmüştü.

Mercedes ortadan kaybolmuştu.

Bu iki haberi sakin bir yüz ifadesiyle dinleyen Edmond, kimsenin ardından gelmesine izin vermeden hemen karaya çıktı.

İki saat sonra geri geldiğinde, Jacopo'nun yelkenlisinden iki tayfa, manevraya yardımcı olmak için yata geçtiler. Marsilya'ya doğru yola çıkma talimatını veren Dantès babasının ölmüş olabileceğini tahmin ediyordu. Peki Mercedes'e ne olmuştu?

Edmond sırrını açmadan polise yeterli bilgiyi veremezdi; zaten öğrenmek istediği başka şeyler de vardı ve bu konuda sadece kendine güvenebilirdi. Livorno'daki berberin aynası tanınma riskinin olmadığını söylemişti, zaten şimdi elinde kılık değiştirmek için gereken bütün olanaklar vardı. Bu yüzden, bir sabah yat kendisine eşlik eden küçük yelkenliyle birlikte Marsilya limanına dalıp o lanetli akşam kendisini If Şatosu'na götürmek için kayığa bindirdikleri yerin tam karşısına demirledi.

Dantès bir filikayla kendisine doğru gelen jandarmayı görünce ürperdi. Ama edindiği o mükemmel güven duygusuyla, Livorno'da satın aldığı bir İngiliz pasaportunu gösterdi ve Fransa'da bizimkinden daha çok saygı gösterilen bu garip geçiş belgesi sayesinde hiç zorluk çekmeden karaya çıktı.

Canabière'e ayak basar basmaz dikkatini ilk çeken Pharaon'un tayfalarından biri oldu. Emrinde çalışmış olan bu adamın orada olması, Dantès'in geçirdiği değişimi sınaması için âdeta bir fırsattı. Doğrudan yanına gidip adama kendisini ömründe ilk kez görmüş gibi, sözlerinden, görünümünden hiç şüphe duymadan birçok soru sordu, adam da yanıtladı.

Dantès verdiği bilgilerden dolayı teşekkür etmek için tayfaya bozuk para verdi; biraz sonra iyi yürekli gemicinin arkasından koştuğunu duydu.

Dantès geri döndü.

"Pardon Mösyö," dedi tayfa, "ama kuşkusuz yanıldınız, bana iki frank verdiğinizi zannederken, çifte Napoléon altını verdiniz."

"Gerçekten de dostum, yanılmışım ama dürüstlüğünüz ödülü hak ettiği için, işte size ikinci bir altın daha, sizden arkadaşlarınızla birlikte sağlığıma içmenizi rica ediyorum."

Tayfa Dantès'e teşekkür etmeyi bile düşünemeyecek kadar şaşırmıştı ve uzaklaşırken arkasından "Hindistan'dan gelen bir prens olmalı," dedi.

Yoluna devam eden Dantès'in yüreği, attığı her adımda yeni bir heyecanla sıkışıyordu: Çocukluğunun zihninden hiç çıkmayan o silinmez anıları meydanın her köşesinde, caddenin her dönemecinde, kavşağın her kenartaşındaydı. Noailles Caddesi'nin sonuna gelip ağaçlık Meilhan yolunu fark ettiğinde, dizlerinin tutmadığını hissetti ve az kalsın bir arabanın tekerleklerinin altına yuvarlanacaktı. Çatı penceresinde duran, eskiden iyi yürekli yaşlı adamın özenle baktığı loğusaotları ve latinçiçekleri ortadan kaybolmuştu. Bir ağaca yaslanıp bu zavallı küçük evin üst katlarına bakarak bir süre düşüncelere daldı; nihayet kapıya doğru yürüyüp eşiği aştıktan sonra boş bir daire olup olmadığını sordu ve tutulmuş olsa da, beşinci katı görmek için uzun süre üsteleyince kapıcı, yukarı çıkıp orada oturanlara bir yabancının iki

odadan oluşan evlerini görmek istediğini söyledi. Bu küçük dairede daha bir hafta önce evlenmiş olan genç bir adam ve genç bir kadın oturuyordu.

Bu iki genci gören Dantès derin bir iç çekti.

Zaten hiçbir şey Dantès'e babasının evini hatırlatmıyordu: Duvar kâğıtları aynı değildi, Edmond'un çocukluk arkadaşı olan ve bütün ayrıntılarıyla hafızasında yer alan o eski mobilyaların tamamı gitmişti. Sadece duvarlar aynıydı.

Dantès eski kiracınınkiyle aynı yerde duran yatağa döndüğünde gözlerinden yaşlar akmasına engel olamadı: Yaşlı adam oğlunun ismini anarken son nefesini orada vermiş olmalıydı.

Genç çift, yüzündeki sert ifade hiç değişmese de yanaklarından iri damlalar süzülen bu adama şaşkınlıkla baktı. Ama her acı kendisiyle birlikte gizemini de getirdiği için yabancıya hiçbir şey sormadan, dilediğince ağlaması için bir kenara çekildiler ve çıkarken ona eşlik edip dilediği zaman gelebileceğini, yoksul evlerinin kapısının ona her zaman açık olduğunu söylediler.

Bir alt kata inen Edmond bir kapının önünde durup terzi Caderousse'un hâlâ orada oturup oturmadığını sordu. Kapıcı bahsettiği adamın işlerinin kötü gittiğini ve şimdi Bellegarde'dan Beaucaire'e giden yolda küçük bir han işlettiğini söyledi.

Aşağı indiğinde binanın sahibinin adresini isteyen Dantès ona kendini Lord Wilmore olarak tanıttı (pasaportundaki ismi buydu) ve bu küçük binayı yirmi beş bin franga satın aldı. Bu fiyat binanın değerinden en az on bin frank fazlaydı. Ama Dantès yarım milyon isteseler de ödemeye hazırdı.

Aynı gün beşinci katta oturan gençler sözleşmeyi hazırlayan noter tarafından, yeni mal sahibinin, oturdukları iki odayı kendisine bırakmaları koşuluyla, kiraları kesinlikle artırılmadan diledikleri başka bir daireye taşınabileceklerinden haberdar edildiler.

Meilhan yolu sakinlerini bir hafta boyunca meşgul eden bu garip olay, onların hiçbiri doğru çıkmayan binlerce tahminde bulunmalarına yol açtı.

Ama bütün kafaları karıştıran ve zihinleri allak bullak eden şey Meilhan yolundaki eve gelen adamın aynı akşam küçük Katalan mahallesinde gezinmesi ve yoksul bir balıkçı evine girip bir saati aşkın bir süre boyunca on beş on altı yıl önce ölmüş ya da ortadan kaybolmuş olan birçok kişi hakkında sorular sormasıydı.

Ertesi gün, bu soruları yöneltmek için evlerine girdiği kişilere sürtme ve çökertme ağlarıyla donanmış yepyeni bir Katalan teknesi hediye edildi.

Bu mert insanlar cömert sorgucuya teşekkür etmek isteseler de, onun yanlarından ayrıldıktan sonra bir denizciye bazı talimatlar verip atla Aix kapısından geçip Marsilya'dan gittiğini öğrendiler.

XXVI

Pont du Gard Hanı

Fransa'nın güneyinde benim gibi yaya yolculuk etmiş olanlar Bellegarde ile Beaucaire arasında, neredeyse köy ile kent arasındaki yolun ortasında yer alan ama Bellegarde'dan ziyade Beaucaire'e yakın bir mevkide, önünde en ufak esintide gıcırdayan ve Pont du Gard'ın kabataslak resmini taşıyan sac levhanın asılı olduğu küçük hanı fark etmişlerdir. Yolun sonunda bulunan ve sırtını Rhône Nehri'nin aktığı istikamete veren bu küçük hanın bitişiğinde Languedoc'ta "bahçe" olarak anılan bir alan vardır. Yolcuların girdiği kapının karşı cephesinin baktığı, çitle çevrilmiş bu alanda yaprakları tozla gümüşe boyanmış birkaç çelimsiz zeytin ve yabaninciri ağacı vardır; ağaçların arasında sebze niyetine sarımsak, biber,

yabansarımsağı yetişir; nihayet unutulmuş bir patikaya benzeyen köşelerinden birinde ulu bir fıstıkçamı esnek kökünü melankolik bir ifadeyle sallarken, yelpaze gibi açılmış zirvesi de otuz derecelik güneşin altında inler.

İrili ufaklı bu ağaçlar, Provence'ın üç musibetinden biri –bilindiği ya da bilinmediği gibi diğer ikisi taşkın Durance Nehri ve Aix Parlamentosu'dur– sayılan karayelin estiği yöne doğru eğilirler.

Büyük bir toz gölünü andıran bitişik ovada, sağda solda bölgenin bahçıvanlarının kuşkusuz merak yüzünden yetiştirdikleri, tiz ve monoton ezgileriyle bu ıssız yerde yolunu şaşıran yolcuları izleyen ağustosböceklerine tünek işlevi gören birkaç buğday sapı vardır.

Yaklaşık yedi sekiz senedir, bir erkek ve bir kadın tarafından işletilen bu küçük handa Trinette adlı bir odacı kız, her hizmetçilik görevini üstleniyor, Pacaud adında bir genç de ahırla ilgileniyordu; zaten, Beaucaire'den Aigues-Mortes'a uzanan bir kanalın açılmasıyla, gemilerin zafer kazanarak hızlı araba taşımacılığının, nehir kayıklarının ve hızlı posta arabalarının yerini alması sayesinde, bu iki çalışanın işbirliği ihtiyaçların görülmesine fazlasıyla yetiyordu.

Bu kanal, âdeta iflasa sürüklediği bahtsız hancının sıkıntılarını daha da katlanılmaz kılmak için, kendisini besleyen Rhône ile biraz önce kısaca ama olduğu haliyle tasvir ettiğimiz hanın yaklaşık yüz adım ötesinde gitgide aşındırdığı yolun arasından geçiyordu.

Bu küçük hanın kırk kırk beş yaşlarında görünen, gerçek bir Güneyli gibi derin ve parlak gözleri, bir etobur gibi beyaz ve sivri dişleri olan, burnu kartal gagasına benzeyen sahibi uzun boylu, zayıfça, dinç bir adamdı. Yaşlılığın ilk esintilerine rağmen beyazlaşmakta tereddüt eden saçlarında, tıpkı gür, kıvırcık dairesel sakalındaki gibi yer yer beyaz kıllar vardı. Doğuştan esmer olan teni, zavallının yaya ya da süvari herhangi bir müşterinin gelip gelmediğini gözlemek için

sabahtan akşama kadar kapının eşiğinde bekleme alışkanlığı yüzünden, barut rengi bir katmanla kaplanmıştı: Neredeyse her zaman hayal kırıklığıyla sonuçlanan bu bekleyiş sırasında güneşin kavurucu ışınlarına sadece İspanyol katırcılar gibi başına bağladığı kırmızı bir mendille karşı koyuyordu. Bu adam bizim eski tanıdık Gaspard Caderousse'tu.

Kızlık adı Madeleine Radelle olan karısı ise tam tersine solgun, sıska, hastalıklı bir kadındı; Arles yakınlarında doğmuştu, yüzü Aigues-Mortes göletlerinin ve Camargue bataklıklarının yakınlarında yaşayanlarda yaygın görülen o daimî gizli ateş nöbetlerinin etkisiyle bozulmaya başlamışsa da, o bölge kadınlarının geleneksel güzelliklerinin ilk izlerini hâlâ taşıyordu. Hastalığı yüzünden neredeyse her zaman birinci kattaki odasının dibindeki koltuğuna gömülüyor ya da yatağına yaslanıp titreyerek ayakta duruyordu. Kocası ise alışıldık görevini yerine getirmek üzere kapıda nöbet tutuyor, cırlak sesli karısının kadere karşı bitmek bilmeyen yakınmalarından uzak kalmak için bu nöbetini seve seve uzatıyor, bu yakınmalara genellikle şu felsefi sözlerle yanıt veriyordu: "Kes sesini Carconte! Tanrı böyle olmasını istiyor."

Bu lakap Madeleine Radelle'in Salon ile Lambesc arasındaki Carconte köyünde doğmuş olmasından kaynaklanıyordu. Bölgenin neredeyse her zaman herkese ismiyle değil lakabıyla hitap edilmesi alışkanlığına riayet eden kocası da, kadının kaba şivesine göre belki de çok yumuşak ve melodik kaçan Madeleine Radelle yerine, ona böyle sesleniyordu.

Yine de, Tanrı'nın buyruklarına sözde boyun eğmelerine rağmen, hancımızın o sefil Beaucaire kanalının kendisini perişan ettiğini derinden hissetmediği ve karısının durmadan yakınmasına karşı kayıtsız kaldığı düşünülmesin. Tüm Güneyliler gibi aşırı istekleri olmayan kanaatkâr bir adam olsa da, gösterişe meraklıydı; bu yüzden varlıklı oldukları dönemde Carconte'la birlikte, birisi Güneyli erkeklere özgü Katalan ve Endülüs tarzı şık kostümünü, diğeri Yunan ve

Arap tarzından ödünç alınmışa benzeyen gözalıcı giysilerini giyer, hiçbir dağlama şenliğini, Tarascon'un tek bir ejderha gününü dahi kaçırmazlardı ama zamanla saat zincirleri, kolyeler, rengârenk kemerler, işlemeli korseler, kadife ceketler, zarif çoraplar, alacalı tozluklar, gümüş tokalı ayakkabılar ortadan kaybolmuştu ve artık geçmişinin ihtişamını yaşayamayan Gaspard Caderousse, kendisi ve karısı adına bu törenlere katılmamaya karar vermişti; yine de şenliklerin neşeli gürültülerinin, artık bir ticarethane olarak değil bir barınak olarak kullandığı o yoksul hana kadar ulaştığını duyduğunda dertleniyordu.

Caderousse her zamanki alışkanlığıyla, o sabahın bir bölümünü kapıda geçirmişti; hüzünlü bakışlarını birkaç tavuğun gagaladığı küçük cılız çimenliğe, bir yandan kuzeye, bir yandan güneye uzanan ıssız yolun kenarlarına çevirdiği sırada, karısının aniden yükselen cırlak sesi onun nöbet yerinden ayrılmasına neden oldu; içeri girip homurdanarak birinci kata çıkarken geçen yolcuların fark edip içeri girmeleri kapıyı ardına kadar açık bıraktı.

Caderousse içeri girdiğinde, bakışlarıyla taradığı anayol öğlen güneşi altındaki çöl kadar boş ve ıssızdı ve iki cılız ağaç dizisi arasında sonsuza dek bembeyaz uzanıyordu, günün başka saatini tercih etmekte özgür olan herhangi bir yolcunun bu ürkütücü sahraya girmeyi göze alamayacağı açıkça ortadaydı.

Yine de, Caderousse her ihtimali dikkate alarak yerinde kalsaydı, Bellegarde yönünden bir at ve süvârisi arasındaki kusursuz bir dostluğa işaret eden, yavaşça ilerleyen bir süvari ve atının belirdiğini görebilecekti. İğdiş edilmiş at hoş adımlarla ilerliyordu; süvari ise öğle güneşinin kavurucu sıcağına rağmen siyahlar giymiş ve başına üç kenarlı bir şapka takmış bir rahipti; sakince tırıs gidiyorlardı.

İkili kapının önüne gelince durdu. Atın mı adamı yoksa adamın mı atı durdurduğuna karar vermek zordu; yine de

süvari yere indi ve yularından çektiği hayvanı tek bir zıvanası sağlam kalmış harap bir kepengin mandalına bağladı; ardından kapıya doğru ilerlerken, ter içinde kalmış alnını kırmızı mendiliyle kurulayan Rahip, elindeki bastonun demir ucuyla kapıyı üç kere vurdu.

Hemen yerinden fırlayan iri, siyah bir köpek havlayarak ve beyaz, sivri dişlerini göstererek insanlarla pek az karşılaştığını kanıtlayan bir iki düşmanca davranışta bulundu.

Bir an sonra duvar boyunca yükselen ahşap merdivende, kapısında rahibin beklediği fakirhanenin eğilerek ve geri geri aşağı inen sahibinin ağır adımları duyuldu.

"İşte geldim!" diyordu afallayan Caderousse. "İşte geldim! Margottin, susar mısın! Korkmayın Mösyö, havlar ama ısırmaz. Şarap istiyorsunuz, öyle değil mi? Çünkü kavurucu bir sıcak var... Ah! Pardon," diye sözünü yarıda kesti nasıl bir yolcuyla karşı karşıya olduğunu fark eden Caderousse, "kimi ağırlama onuruna eriştiğimi bilmiyordum; ne istersiniz Sayın Başrahip? Emrinizdeyim."

Bu adama iki üç saniye boyunca garip garip bakan Rahip de hancının dikkatini çekmek ister gibiydi; ardından adamın yüzünde bir yanıt alamamanın şaşkınlığından başka bir ifade olmadığını görünce bu şaşkınlığı sona erdirmenin zamanının geldiğine karar verdi ve ağır bir İtalyan aksanıyla. "Siz Mösyö Caderousse değil misiniz?" dedi.

"Evet Mösyö," dedi yaşanan sessizliğin ardından bu soruyla iyice şaşıran hancı, "gerçekten de Gaspard Caderousse'um, hizmetinizdeyim."

"Gaspard Caderousse... Evet, sanırım adınız ve soyadınız; eskiden Meilhan yolunda, dördüncü katta oturuyordunuz, değil mi?"

"Evet."

"Orada terzilik yapıyordunuz?"

"Evet ama işler kötü gitti: O lanet Marsilya çok sıcak, sanırım sonunda kimse üzerine bir şey giymeyecek. Ama

sıcaklık demişken, biraz serinlemek istemez misiniz, Sayın Başrahip?"

"Elbette, bana en güzel şarabınızı verin ve dilerseniz sohbete kaldığımız yerden devam ederiz."

"Nasıl isterseniz Sayın Başrahip."

Ve Caderousse elinde kalan Cahors şarabının son şişelerinden birini satma fırsatını kaçırmamak için aceleyle hem salon hem mutfak işlevi gören bu giriş katının zeminindeki bir kapağı kaldırdı.

Beş dakika sonra geri geldiğinde, Başrahip'i bir taburenin üzerine oturmuş, kolunu bir masaya yaslamış halde buldu. Onunla barışmış gibi görünen Margottin bu yolcunun, alışılmışın dışında bir şeyler yiyeceğini hissederek ince boynunu ve bitkin gözlerini bacağına doğru uzatmıştı.

"Tek başına mısınız?" diye sordu Başrahip, önüne bir şişe ve bir kadeh koyan hancıya.

"Ah! Tanrım! Evet! Tek başına ya da neredeyse tek başına Sayın Başrahip çünkü hep hasta olduğu için bana hiçbir şekilde yardım edemeyen bir karım var, zavallı Carconte."

"Ah! Demek evlisiniz!" dedi merakla Rahip, bu arada fakirhanenin tek tük mobilyasının kaç kuruş edeceğini hesaplarcasına etrafa göz gezdiriyordu.

"Zengin olmadığımı görüyorsunuz, değil mi Sayın Başrahip?" dedi Caderousse iç çekerek. "Ne yapmamı bekliyordunuz ki? Bu dünyada refah içinde yaşamak için dürüst olmak yetmiyor."

Rahip ona delici bir bakış yöneltti.

"Evet, dürüst bir adam olmak konusunda kendimle övünebilirim Mösyö," dedi bir elini göğsüne koyup başını yukarıdan aşağıya doğru sallarken Başrahip'in bakışlarına karşılık veren hancı, "ve günümüzde herkes aynı şeyi söyleyemez."

"Doğru söylüyorsanız sizin için çok iyi," dedi Başrahip, "çünkü er ya da geç dürüst insanın ödüllendirileceğine ve kötü insanın cezalandırılacağına dair kesin bir inancım var."

"Sizin mesleğiniz bunları söylemenizi gerektiriyor," diye karşılık verdi Caderousse hüzünlü bir ifadeyle, "yine de insanlar sizin söylediklerinize inanmamakta özgür."

"Böyle konuşarak haksızlık ediyorsunuz Mösyö," dedi Başrahip, "çünkü belki de birazdan, ileri sürdüklerimi size bizzat kanıtlayacağım."

"Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu şaşıran Caderousse.

"Bilgi alabileceğim kişinin siz olup olmadığını anlamam gerektiğini söylemek istiyorum."

"Size ne gibi kanıtlar sunmamı istiyorsunuz?"

"1814, 1815 yıllarında Dantès adında bir denizci tanıyor muydunuz?"

"Dantès!.. Evet, o zavallı Edmond'u tanıyordum! Evet, iyi hatırlıyorum! Hatta en iyi dostlarımdan biriydi!" diye haykırdı yüzü kıpkırmızı olan Caderousse; Başrahip'in keskin ve kendinden emin gözleriyse sorguladığı kişiyi tamamen denetim altına almak için büyümüş gibi görünüyordu.

"Evet, gerçekten de adı Edmond'du. Evet, o küçüğün adı Edmond'du! Bundan adım kadar eminim!" dedi hancı.

"Onu tanıdınız mı? Hâlâ yaşıyor mu? Özgür mü? Mutlu mu?"

"Hapishanede, Toulon tersanelerinde prangalarını sürükleyen kürek mahkûmlarından daha umutsuz, daha perişan bir halde öldü."

Caderousse'un daha önce kıpkırmızı olan yüzünü ölüm solgunluğu kapladı. Başrahip arkasını döndüğünde onun başına bağladığı kırmızı mendille gözünden gelen bir damlayı kuruladığını gördü.

"Zavallı çocuk!" diye mırıldandı Caderousse. "İşte az önce size söylediğimin, Ulu Tanrı'nın sadece kötülere yardım ettiğinin bir kanıtı daha, Sayın Başrahip." "Ah!" diye devam etti Güneylilerin zengin diliyle. "Dünya daha da kötüye gidiyor, gökten iki gün barut, ardından bir saat ateş yağsın ve son söz söylenmiş olsun!"

"Bu çocuğu tüm kalbinizle seviyormuş gibi görünüyorsunuz Mösyö," dedi Başrahip.

"Evet, onu çok seviyordum, yine de onun mutluluğunu bir anlığına kıskandığım için kendimi suçluyorum. Ama size ismim üzerine yemin ederim ki daha sonra bahtsız kaderine çok üzüldüm."

Kısa süren bir sessizlik sırasında, Başrahip hancının yüz ifadesindeki değişiklikleri bir an olsun gözden kaçırmadı.

"Peki siz bu zavallı çocuğu gördünüz mü?" diye ekledi Caderousse.

"Ölüm döşeğindeyken dinî vecibeleri yerine getirmek için çağrıldım."

"Ama neden öldü?" diye sordu Caderousse boğuk bir sesle.

"Zindanda otuz yaşında neden ölünür ki? Elbette zindan yüzünden."

Caderousse alnından akan teri sildi.

"Burada asıl ilginç olan, Dantès'in ölüm döşeğinde, tutsaklığının gerçek nedenini bilmediğine dair, ayaklarını öpecek kadar inandığı İsa üzerine yemin etmesi," dedi Başrahip.

"Bu doğru, bu doğru," diye mırıldandı Caderousse, "bunu bilemezdi, hayır Sayın Başrahip, zavallı çocuk yalan söylemiyordu."

"Bu yüzden beni felaketinin kendisinin aydınlatamadığı nedenini araştırmakla ve geçmişi bir şekilde lekelenmişse bu lekeyi temizlemekle görevlendirdi."

Ve Başrahip'in giderek sabitlenen bakışları Caderousse'un yüzündeki neredeyse kederli ifadeyi titizlikle inceledi.

"Bahtsız kaderinin ortağı olan zengin bir İngiliz'in çok değerli bir elması varmış," diye devam etti Başrahip, "ve İkinci Restorasyon Dönemi'nde hapisten çıkarken, geçirdiği bir hastalık sırasında kendisiyle öz kardeşi gibi ilgilenen Dantès'e minnet borcunu ödemek için bu elması ona bırakmak istemiş.

Dantès rüşvet olarak verse de zindancıların kendisine ihanet edeceklerini bildiğinden, bu elması onları yoldan çıkarmak yerine hapisten çıkacağı güne saklamış çünkü hapisten çıkarsa bu elması satarak geleceğini güvence altına alacağını düşünüyormuş."

"Demek söylediğiniz gibi çok değerli bir elmasmış, öyle mi?" diye sordu Caderousse gözleri parlayarak.

"Her şey görelidir," diye yanıtladı Başrahip. "Edmond için çok değerli olan bu elmasın fiyatının elli bin frank olduğu sanılıyor."

"Elli bin frank!" dedi Caderousse. "Ama o zaman ceviz kadar iri olmalı?"

"Hayır, tam da öyle değil," dedi Başrahip, "ama bunu kendi gözlerinizle görebilirsiniz çünkü elmas yanımda."

Caderousse Başrahip'in sözünü ettiği emaneti onun giysilerinin altında arıyor gibiydi.

Başrahip cebinden çıkardığı siyah deriden küçük bir kutuyu açıp bir yüzüğün üzerine mükemmel bir işçilikle yerleştirilmiş olan ışıltılı elmasla Caderousse'un gözlerini iyice kamaştırdı.

"Değeri elli bin frank mı?"

"Çerçevesi hariç, onun da belli bir değeri var," dedi Başrahip.

Ve kapadığı mücevher kutusunu cebine koyarken elmas Caderousse'un zihninde parlamaya devam ediyordu.

"Ama bu elmas nasıl sizin mülkiyetinizde bulunuyor, Sayın Başrahip?" diye sordu Caderousse. "Demek Edmond sizi mirasçısı ilan etti."

"Hayır, onun vasiyetini yerine getirmemi istedi. Bana 'Sevdiğim üç dostum ve bir nişanlım var, dördünün de benim için çok üzüldüklerinden eminim: İyi dostlarımdan birinin adı Caderousse'tu,' dedi."

Caderousse ürperdi.

"Diğerinin adı," diye devam etti Caderousse'un heyecanını fark etmemiş gibi davranan Başrahip, " 'diğerinin adı

Danglars'dı; üçüncü dostum ise rakibim olmasına rağmen beni seviyordu,'" diye ekledi.

Yüz hatlarında şeytani bir gülümseme beliren Caderousse Başrahip'in sözünü kesmek için öne doğru atıldı.

"Bekleyin," dedi Rahip, "bırakın bitireyim, bana aktaracağınız bir gözleminiz varsa biraz sonra söyleyin. 'Diğeri rakibim olsa da beni seviyordu ve adı Fernand'dı; nişanlıma gelince, adı...' Nişanlısının adını hatırlayamıyorum," dedi Başrahip.

"Mercedes," dedi Caderousse.

"Ah! Evet öyleydi," dedi Başrahip bastırmaya çalıştığı bir iç çekişle, "Mercedes."

"Ya sonra?" diye sordu Caderousse.

"Bana bir sürahi su verin," dedi Başrahip.

Caderousse söyleneni yapmakta acele etti.

Bardağı dolduran Başrahip birkaç yudum su içti.

"Nerede kalmıştık?" diye sordu bardağı masaya bırakırken.

"Nişanlısının adı Mercedes'ti."

"Evet, öyleydi. 'Marsilya'ya gideceksiniz...' Hâlâ Dantès konuşuyor, anlıyorsunuz değil mi?"

"Elbette."

" 'Bu elması satıp parasını beşe bölecek ve beni bu dünyada tek seven o iyi dostlarım arasında paylaştıracaksınız!'"

"Neden beşe böleceksiniz, bana dört kişiden bahsetmiştiniz."

"Çünkü bana söylendiğine göre beşinci kişi öldü... O kişi Dantès'in babasıydı."

"Ne yazık ki öyle!" dedi içinde çarpışan tutkuların heyecanıyla. "Ne yazık ki! Evet, zavallı adam öldü."

"Bu olayı Marsilya'da öğrendim," diye yanıtladı kayıtsız kalmış gibi görünmeye çalışan Başrahip, "ama aradan çok uzun zaman geçtiği için hiçbir ayrıntıyı öğrenemedim... Siz bu yaşlı adamın akıbeti hakkında bir şeyler biliyor musunuz?"

"Elbette!" dedi Caderousse. "Bunu benden iyi kim bilebilir ki?.. Yaşlı adamla altlı üstlü oturuyorduk... Ey Tanrım!

Evet. Zavallı yaşlı adam oğlunun ortadan kaybolmasından yaklaşık bir yıl sonra öldü."

"Ama neden öldü?"

"Doktorlar... sanırım mide-bağırsak iltihabından dediler; onu tanıyanlar kederden öldüğünü söylediler... ve onu neredeyse ölmek üzereyken gören bense onun..."

Caderousse durdu.

"Neden öldü?" diye tekrarladı Başrahip endişeyle.

"Tamam o zaman, açlıktan öldü."

"Açlıktan mı?" diye haykırdı taburesinden sıçrayan Başrahip. "Açlıktan! beş para etmez hayvanlar bile açlıktan ölmüyorlar! Sokaklarda gezinen köpekler bile kendilerine bir parça ekmek atan merhametli bir ele rastlıyorlar ve bir insan, bir Hristiyan kendisine tıpkı onun gibi Hristiyan diyen insanların ortasında açlıktan ölüyor! Ah! Bu imkânsız!"

"Söylemem gerekeni söyledim," dedi Caderousse.

"Ve hata yaptın," dedi merdivenden gelen bir ses, "sen niye bu işe karışıyorsun?"

Sesin geldiği yana dönen iki adam tırabzanın parmaklıkları arasından Carconte'un hastalıklı başını gördüler; sendeleyerek oraya kadar gelmiş, son basamağa oturmuştu ve başını dizlerine yaslamış bir halde konuşulanları dinliyordu.

"Peki sen neden bu işe karışıyorsun?" dedi Caderousse. "Mösyö bilgi istiyor, nezaketimden dolayı onu yanıtlıyorum."

"Evet ama temkinli olman, o soruları geri çevirmeni gerektirir. Seni hangi niyetle konuşturduklarını kim bilebilir, ahmak?"

"Çok soylu bir amaçla Madam, sizi temin ederim," dedi Başrahip. "İçtenlikle konuşması halinde kocanızın endişeleneceği hiçbir şey yok."

"Endişelenecek hiçbir şey yok, evet! İşe güzel vaatlerle başlanır, endişelenecek bir şey yok demekle yetinilir; ardından vaatlerin hiçbiri yerine getirilmeden gidilir ve günün birinde başımıza nedeni bilinmeyen bir felaket gelir."

"İçiniz rahat olsun Sevgili Madam, sizi temin ederim ki felaket başınıza benim yüzümden gelmeyecek."

Duyulmayan bir şeyler geveleyen Carconte bir an kaldırdığı başını yeniden dizlerine yaslayıp ateşten titremeye başladı ve kocasının sohbete devam etmesine izin verse de, tek bir kelimeyi bile kaçırmayacak bir şekilde yerine yerleşti.

O arada birkaç yudum su içen Başrahip toparlanmıştı.

"Ama bu yaşlı adam herkes tarafından mı terk edilmişti ki böyle öldü?"

"Ah! Mösyö," diye karşılık verdi Caderousse, "sadece Katalan Mercedes ve Mösyö Morrel onu terk etmedi ama yaşlı adam Fernand'a karşı büyük bir antipati besliyordu, Dantès'in size dostlarından biri olduğunu söylediği kişiye karşı," diye ekledi Caderousse alaycı bir gülümsemeyle.

"Yani dostu değil miydi?" diye sordu Başrahip.

"Gaspard! Gaspard!" diye mırıldandı kadın merdivenin üstünden. "Söyleyeceklerine dikkat et."

Caderousse sabırsızca elini sallayıp sözünü kesen kadına yanıt vermedi.

"İnsanın karısına göz diken, dostu olabilir mi?" diye yanıtladı. "Altın gibi bir yüreğe sahip olan Dantès bütün bu insanları dostu sanıyordu... Zavallı Edmond!.. Aslında hiçbir şey bilmemesi daha iyi oldu, ölürken onları bağışlamakta çok güçlük çekecekti... Ve ne derlerse desinler," diye ekledi Caderousse kaba bir şiirselliği barındıran konuşmasıyla, "yaşayanların kininden çok ölülerin lanetinden korkarım."

"Ahmak!" dedi Carconte.

"Fernand'ın Dantès'e ne yaptığını biliyor musunuz?"

"Evet, biliyorum, bildiğimi sanıyorum."

"O zaman anlatın."

"Gaspard, istediğini yap, patron sensin," dedi kadın, "ama bana kalırsa hiçbir şey söylememelisin."

"Bu kez haklısın," dedi Caderousse.

"Yani hiçbir şey söylemeyecek misiniz?" diye sordu Başrahip.

"Neye yarar ki!" dedi Caderousse. "Çocuk yaşasaydı ve bana gelip bütün dostlarını ve düşmanlarını söylememi isteseydi, kabul ederdim ama bana söylediğinize göre artık toprağın altında, kimseye kin besleyemez, kimseden intikam alamaz. Bu konuşmayı burada keselim."

"Demek, bu alçak ve sahte dostlara sadakatleri için adanmış bir ödülü vermemi istiyorsunuz?"

"Bu doğru, haklısınız," dedi Caderousse. "Zaten zavallı Edmond'un mirasının onlar için ne anlamı var ki? Denize düşen bir su damlası!"

"Bu adamların seni bir hamlede ezeceklerini de hesaba kat," dedi kadın.

"Nasıl olur? Demek bu adamlar güçlü ve zengin oldular?"

"Onların hikâyelerini bilmiyor musunuz?"

"Hayır, bana anlatın."

Caderousse bir an düşüncelere dalmış gibi göründü.

"Hayır, gerçekten de, fazla ileri gitmiş olurum."

"Susmakta özgürsünüz dostum," dedi Başrahip derin bir kayıtsızlık gösteren bir ses tonuyla, "ve sizin temkinli davranmanıza saygı duyuyorum; zaten bu tavrınız iyi bir insan olduğunuzu gösteriyor. Artık bu konuda konuşmayalım. Görevim neydi? Basit bir formalite. Bu elması satacağım."

Cebinden çıkardığı mücevher kutusunu açıp Caderousse'un gözlerini kamaştırdı.

"Gel de gör, kadın!" dedi Caderousse boğuk bir sesle.

"Bir elmas!" dedi ayağa kalkıp sert adımlarla merdiveni inen Carconte. "Bu elmas da nereden çıktı?"

"Anlamadın mı?" dedi Caderousse. "Çocuğun bize miras bıraktığı elmas: önce babasına, üç dostu olan Fernand'a, Danglars'a ve bana, bir de nişanlısı Mercedes'e. Elmas elli bin frank değerinde."

"Ah! Güzel bir mücevher!" dedi karısı.

"Bu durumda beşte biri bize ait, öyle mi?" diye sordu Caderousse.

"Evet Mösyö, ayrıca Dantès'in babasının payı, sanırım onu dörde bölmeye yetkim var."

"Peki neden biz dördümüze?" diye sordu Carconte.

"Çünkü sizler Edmond'un dört dostuydunuz."

"Dostlar ihanet etmez!" diye mırıldandı kadın kendi kendine.

"Evet, evet," dedi Caderousse, "söylediğim buydu; ihaneti ödüllendirmek, dine, kutsal değerlere saygısızlık, hatta bir suçtur."

"Bunu siz istediniz," dedi elması cübbesinin cebine koyan Başrahip sakince, "şimdi son arzusunu yerine getirmem için bana Edmond'un dostlarının adreslerini verin."

Alnından iri ter damlaları akan Caderousse rahibin ayağa kalktığını, atına göz atmak için kapıya yöneldiğini ve geri geldiğini gördü.

Caderousse ve karısı birbirlerine tasvir edilemez bir ifadeyle bakıyorlardı.

"Elmasın hepsi bizim olacak," dedi Caderousse.

"Öyle mi düşünüyorsun?" diye sordu karısı.

"Bir din adamı bizi aldatmak istemez."

"Bildiğin gibi yap," dedi kadın, "bana gelince, bu işe karışmam."

Ve titreyerek merdivene doğru yürüdü; kavurucu sıcağa rağmen dişleri takırdıyordu.

Son basamakta bir an durdu.

"İyi düşün, Gaspard!" dedi.

"Kararımı verdim," dedi Gaspard.

Carconte iç çekerek odasına döndü; kendini hantalca bıraktığı koltuğuna gidene kadar zemin ayak sesleriyle gıcırdadı.

"Neye karar verdiniz?" diye sordu Başrahip.

"Size her şeyi anlatmaya."

"Gerçekten de, böylesi daha iyi olacak," dedi Başrahip, "bunun nedeni benden gizlemek istediğiniz şeyleri öğrenmek istemem değil ama bana mirası vasiyet edenin isteklerine göre paylaştırmama yardım edebilirsiniz."

"Umarım," diye yanıtladı yanakları umudun ve açgözlülüğün kırmızısıyla alevlenen Caderousse.

"Sizi dinliyorum."

"Bekleyin," dedi Caderousse, "en can alıcı noktada sözümüzü kesebilirler ve bu hiç de hoş olmaz; zaten kimsenin buraya geldiğinizi bilmesine gerek yok."

Ve hanın kapısını kapayıp önlem olarak sürgüsünü de çekti.

O sırada her şeyi daha rahat dinlemek için yerini seçen Başrahip karanlıkta kalabileceği bir köşeye oturmuştu, ışık tam Caderousse'un yüzüne vuruyordu ve başını eğmiş, ellerini kavuşturmuş ya da daha doğrusu büzüştürmüş bir halde her şeyi kulaklarıyla duymaya hazırlanıyordu.

Bir tabure çeken Caderousse karşısına oturdu.

"Seni hiçbir şeye zorlamadığımı unutma!" dedi Carconte titreyen sesiyle, aşağıda hazırlanan sahneyi döşemenin arasından izliyordu.

"Tamam, tamam," dedi Caderousse, "artık bunu konuşmayalım; tüm sorumluluğu üzerime alıyorum."

Ve anlatmaya başladı.

XXVII

Hikâye

"Her şeyden önce Mösyö, sizden bana bir söz vermenizi rica etmeliyim."

"Ne için?" diye sordu Başrahip.

"Size vereceğim ayrıntıları kullandığınızda, bu ayrıntıları benden öğrendiğiniz bilinmeyecek çünkü hakkında konuşa-

cağım kişiler zengin ve güçlüler, parmaklarının ucuyla dokunsalar beni cam gibi tuzla buz ederler."

"İçiniz rahat olsun dostum," dedi Başrahip, "ben rahibim ve itiraf edilen günahlar bende kalır; dostumuzun son arzularını hakkını vererek yerine getirmekten başka bir amacımız olmadığını unutmayın; her şeyi olduğu gibi ve kin beslemeden anlatın; gerçeği, tüm gerçeği söyleyin; bana sözünü edeceğiniz kişileri tanımıyorum ve muhtemelen de tanımayacağım; zaten ben Fransız değil İtalyan'ım; insanlara değil Tanrı'ya bağlıyım ve sadece ölmekte olan birinin son isteklerini yerine getirmek için ayrıldığım manastırıma geri döneceğim.

Bu rahatlatıcı vaatler Caderousse'a biraz güven verir gibi oldu.

"Tamam o zaman," dedi Caderousse, "sizi zavallı Edmond'un içten ve sadık sandığı bu dostluklar konusunda yanılgıdan kurtarmak istiyorum, daha doğrusu bunu yapmam gerekiyor."

"Lütfen, babasından başlayalım," dedi Başrahip. "Edmond derin bir sevgiyle bağlı olduğu o yaşlı adamdan bana çok söz etti."

"Hüzün verici bir hikâye," dedi Caderousse başını iki yana sallayarak, "muhtemelen evveliyatını biliyorsunuz."

"Evet, Edmond Marsilya'daki küçük bir meyhanede tutuklanana kadar yaşananları anlattı."

"Réserve'de! Aman Tanrım! Olan bitenleri dün gibi hatırlıyorum."

"Nişan yemeğiydi, değil mi?"

"Evet, neşeli başlayan yemek hüzünle bitmişti; dört tüfekli adamıyla gelen bir komiser içeri girip Dantès'i tutuklamıştı."

"İşte bildiklerim bu kadar Mösyö," dedi Başrahip. "Dantès de kendi şahsi düşünceleri dışında başka bir şey bilmiyordu çünkü size isimlerini saydığım beş kişiyi bir daha ne gördü ne de haklarında bir söz edildiğini duydu."

"Evet, Dantès tutuklanınca, Mösyö Morrel bilgi almaya koştu. Söylenenler iç açıcı değildi. Evine tek başına dönen yaşlı adam nişan töreni giysilerini çıkarıp tüm günü odasında yürümekle geçirdi ve gece hiç yatmadı. Ben alt katında oturduğum için tüm gece yürüdüğünü duydum; söylemem gerekir ki, ben bile hiç uyumadım çünkü o zavallı babanın kederi beni derinden yaralıyor, yüreğim her adımını sanki göğsümün üzerine atıyormuş gibi daralıyordu.

Mercedes ertesi gün Mösyö de Villefort'a hoşgörülü davranmasını rica etmek için Marsilya'ya gelse de, hiçbir sonuç elde edemedi; ardından yaşlı adamı ziyarete geldi. Çok kederli ve yıkılmış bir halde görüp geceyi uykusuz geçirdiğini, dünden beri hiçbir şey yemediğini anlayınca onu evine götürmek istedi ama yaşlı adam bunu kabul etmeye asla razı olmadı.

'Hayır,' diyordu, 'evden ayrılmayacağım çünkü zavallı oğlum her şeyden çok beni sever ve hapisten çıkarsa önce beni görmeye gelecek. Onu burada beklemediğimi görürse ne düşünür?'

Tüm bunları sahanlıktan dinliyordum çünkü ben de yaşlı adamın Mercedes'in önerisini kabul etmesini istiyordum; bütün gün yankılanan ayak sesleri bir an olsun dinlenmeme izin vermiyordu."

"Peki siz yaşlı adamı teselli etmeye çıkmıyor muydunuz?" diye sordu Başrahip.

"Ah! Mösyö!" diye yanıtladı Caderousse. "Sadece teselli edilmek isteyenler teselli edilebilir, o ise bunu istemiyordu: Zaten nedenini bilmiyorum ama beni görmekten rahatsız oluyordu sanki. Yine de, hıçkırıklarını duyduğum bir gece artık dayanamayıp yukarı çıktım ama kapının önüne geldiğimde artık hıçkırmıyor, dua ediyordu. Kullandığı dokunaklı sözleri ve acınası yakarışlarını size aktaramayacağım Mösyö, bu sözlerde merhamet dilemekten çok keder vardı; sofu olmamama ve Cizvitleri sevmememe rağmen, o gece kendi kendime şöyle dedim: 'Tek başıma olmam ve Ulu Tanrı'nın

beni çocuk sahibi yapmaması ne büyük lütuf çünkü baba olsaydım ve zavallı yaşlı adamınkine benzer bir acı çekseydim, ne yüreğimden ne hafızamdan onun Ulu Tanrı'ya söylediği şeyler çıkmazdı, kedere daha çok boğulmamak için kendimi doğrudan denize atardım.'"

"Zavallı baba!" diye mırıldandı Başrahip.

"Giderek tek başına ve kendini insanlardan yalıtarak yaşamaya başladı: Mösyö Morrel ve Mercedes sık sık onu görmeye geliyordu ama kapısı hep kapalıydı ve evde olduğundan emin olmama rağmen kapıyı açmıyordu. Bir gün her zamankinin aksine Mercedes'i içeri aldı ve zavallı kız kendi umutsuzluğuna rağmen onu rahatlatmaya çalışsa da, 'İnan bana kızım, o öldü,' dedi, 've biz onu beklerken aslında o bizi bekliyor: Çok mutluyum, yaşlı olduğum için onu ilk ben göreceğim.'

Anlayacağınız gibi, insan ne kadar iyi olursa olsun, bir süre sonra kendisine acı veren kişiyi görmeye gelmemeye başlıyor; yaşlı Dantès sonunda tamamen yalnız yaşamaya başladı: Ara sıra yukarı çıkan tanımadığım insanların pek iyi gizlenmemiş paketlerle aşağı indiğini görüyordum; o zaman bu paketlerin ne anlama geldiğini anladım: Yavaş yavaş elinde avucunda ne varsa satıyordu. Sonunda yaşlı adam perişan giysilerini satacak duruma düştü; üç aylık kira borcu vardı: Ev sahibi onu kapı dışarı etmekle tehdit ediyordu; bir hafta daha izin isteyince kabul etti. Bu ayrıntıyı ev sahibinin ondan çıktıktan sonra bana uğraması nedeniyle biliyorum.

İlk üç gün boyunca, onun her zamanki gibi yürüdüğünü duydum ama dördüncü gün hiç ses gelmedi. Yukarı çıktığımda kapı kapalıydı ama anahtar deliğinden bakıp onun çok solgun, çok bitkin olduğunu görünce Mösyö Morrel'e haber gönderip Mercedes'e koştum. İkisi de hemen geldi. M. Morrel'in getirdiği doktor mide bağırsak iltihabı teşhisi koyup perhiz önerdi. Ben oradaydım Mösyö, yaşlı adamın bu tavsiye karşısında nasıl gülümsediğini asla unutmayacağım.

O günden sonra, kapısını açtı: artık yememek için bir bahanesi vardı; doktor ona perhiz yapmasını tavsiye etmişti."

Başrahip inlercesine iç çekti.

"Bu hikâye size ilginç geliyor, öyle değil mi Mösyö?" dedi Caderousse.

"Evet," diye yanıtladı Başrahip, "kederli bir hikâye."

"Tekrar gelen Mercedes onu çok değişmiş bulunca ilk seferki gibi evine götürmek istedi. Mösyö Morrel de, zorla da olsa onun Mercedes'e gitmesini istiyordu ama yaşlı adam bağırıp çağırmaya başlayınca ürktüler. Mercedes yatağının başucunda beklerken, ona şöminenin üzerine bir kese bıraktığını işaret eden Mösyö Morrel dışarı çıktı. Ama doktorun tavsiyesiyle eli güçlenen yaşlı adam hiçbir şey yemek istemedi. Nihayet dokuz günlük bir umutsuzluk ve yoksunluktan sonra, başına gelen felakete neden olanlara lanet okuyup Mercedes'e şunları söyleyerek son nefesini verdi:

'Edmond'umu görürseniz, ona ölürken kendisini kutsadığımı söylersiniz.'"

Ayağa kalkan Rahip salonda iki üç tur attıktan sonra titreyen elini kuruyan boğazına götürdü.

"Size göre ölüm nedeni..."

"Açlık Mösyö, açlık..." dedi Caderousse, "bundan Hristiyan olduğumuz kadar eminim."

Başrahip titreyen elleriyle yarısına kadar dolu bardağı alıp içindeki suyu bir dikişte içti ve gözleri kızarmış, yanakları solmuş bir halde yeniden yerine oturdu.

"Yaşananın büyük bir felaket olduğunu itiraf edin!" dedi boğuk bir sesle.

"Çok büyük bir felaket Mösyö ve bunun nedeni Tanrı değil, insanlar."

"O adamlara geçelim," dedi Başrahip ve biraz tehditkâr bir ifadeyle ekledi: "bana her şeyi anlatmaya söz verdiniz: Bakalım, oğulu umutsuzluktan, babayı açlıktan öldüren bu adamlar kimlermiş?"

"Onu biri aşk, diğeri ihtiras yüzünden kıskanan iki adam: Fernand ve Danglars."

"Peki kıskançlıklarının intikamını nasıl aldılar?"

"Edmond'u ihbar edip onun Bonapartçı bir ajan olduğunu söylediler."

"Ama hangisi ihbar etti, gerçek suçlu hangisi?"

"İkisi de Mösyö, biri mektubu yazdı, diğeri postaya verdi."

"Bu mektup nerede yazıldı?"

"Düğünden bir gün önce, yine Réserve'de."

"Çok güzel, çok güzel," diye mırıldandı Başrahip. "Ey Faria! Faria insanları ve olan bitenleri nasıl da iyi biliyorsun!"

"Ne dediniz Mösyö?" diye sordu Caderousse.

"Hiçbir şey, siz devam edin."

"Danglars yazısının tanınmaması için ihbar mektubunu sol eliyle yazdı ve Fernand da mektubu gönderdi."

"Ama," diye haykırdı aniden Başrahip, "demek siz de oradaydınız!"

"Ben mi," dedi şaşıran Caderousse, "orada olduğumu size kim söyledi?"

Başrahip fazla ileri gittiğini fark etti.

"Kimse söylemedi ama olayın ayrıntılarını bu kadar iyi biliyorsanız, buna tanık olmuş olmanız gerekir."

"Bu doğru," dedi Caderousse boğuk bir sesle, "oradaydım."

"Ve bu alçaklığa karşı çıkmadınız?" dedi Başrahip. "Bu durumda siz de onların suç ortağısınız."

"Mösyö, ikisi birlikte beni küfelik etmişti. Olan biteni sisler arasından izliyor gibiydim. Bu konumdaki birinin söyleyebileceği her şeyi söyledim ama bana şaka yapmak istediklerini ve bu şakanın arkasının gelmeyeceğini söylediler."

"Ertesi gün Mösyö, ertesi gün, şakanın gerçek olduğunu gördünüz; tutuklandığında orada olduğunuz halde hiçbir şey söylemediniz."

"Evet Mösyö, oradaydım ve her şeyi anlatmak istedim ama Danglars bana engel oldu. 'Suçluysa, gerçekten Elba

Adası'na uğrayıp Paris Bonapartçılar komitesine bir mektup iletmekle görevlendirildiyse, bu mektup üzerinde bulunursa, ona destek olanlar da suç ortağı sayılacaklar,' dedi.

O dönemde izlenen siyasetten korkuyordum, bunu size itiraf ediyorum; sustum, yaptığımın alçaklık olduğunu kabul ediyorum ama bir suçum yoktu."

"Anlıyorum; her şeyi oluruna bıraktınız, hepsi bu."

"Evet Mösyö," diye yanıtladı Caderousse, "ve gece gündüz bunun vicdan azabını yaşıyorum. Sık sık Tanrı'ya beni bağışlaması için yalvarıyorum, başıma gelen felaketlerin nedeninin hayatım boyunca kendimi suçladığım bu davranışım olduğuna yemin ederim. Bir anlık bencilliğin bedelini ödüyorum; bu yüzden her gün halinden yakınan Carconte'a, 'Kes sesini, Tanrı böyle olmasını istiyor,' diyorum."

Ve Caderousse gerçek bir pişmanlığı belli eden bir yüz ifadesiyle başını öne eğdi.

"Tamam Mösyö," dedi Başrahip, "içtenlikle konuştunuz; kendini böyle suçlayan kişi bağışlanmayı hak eder."

"Ne yazık," dedi Caderousse. "Edmond öldü ve beni bağışlamadı!"

"Bunu bilmiyordu," dedi Başrahip.

"Ama belki de şimdi biliyor; ölülerin her şeyi bildiğini söylerler."

Başrahip kısa süren bir sessizlik sırasında ayağa kalkıp düşünceli bir ifadeyle dolaştı; ardından tekrar yerine oturdu.

"Bana iki üç kez Mösyö Morrel'den söz ettiniz. O adam kimdi?"

"O Pharaon'un armatörü, Dantès'in patronuydu."

"Bu hüzünlü hikâyede nasıl bir rol oynadı?"

"Onurlu, yürekli ve şefkatli bir adamın rolünü Mösyö. Edmond için yirmi kez araya girdi, imparatorun dönüşünde, İkinci Restorasyon sırasında Bonapartçı olarak mektuplar yazdı, ricalarda bulundu, tehdit etti. Size söylediğim gibi, onu kendi evine götürmek için defalarca Dantès babaya gel-

di ve yine size söylediğim gibi ölmeden bir ya da iki gün önce şöminenin üzerine bıraktığı parayla borçları ödendi ve defin işlemleri halledildi; böylece zavallı yaşlı adam en azından yaşadığı gibi, hiç kimseye haksızlık etmeden ölmüş oldu. Kırmızı kesesi hâlâ bende duruyor."

"Peki bu Mösyö Morrel hâlâ yaşıyor mu?"

"Evet," dedi Caderousse.

"O halde, Tanrı tarafından kutsanmış, zengin... mutlu biri olmalı?"

Caderousse kederle gülümsedi.

"Evet, benim kadar mutlu."

"Mösyö Morrel'in başına bir felaket mi geldi?" diye haykırdı Başrahip.

"Sefalet içinde Mösyö ve dahası onursuz bir konuma düşmek üzere."

"Nasıl yani?"

"Evet, söylediğim gibi," dedi Caderousse, "yirmi beş yıllık çalışma hayatından, Marsilya ticaretinde onurlu bir mevkiye ulaştıktan sonra, Mösyö Morrel borca battı. İki yılda beş gemisi kaza geçirdi, üç kere korkunç bir şekilde iflas etmenin eşiğinden döndü ve tek umudu zavallı Dantès'in kaptanlığını yaptığı Pharaon'un Hindistan'dan getireceği çivit ve kırmızböceği boyası. Bu gemi de diğerleri gibi elinden giderse mahvolacak."

"Peki bu bahtsız adamın karısı, çocukları var mı?"

"Evet, tüm bu perişanlığın ortasında bir azize gibi davranan bir karısı var; sevdiği adamla evlenmek isteyen ama çocuğun ailesinin, babası iflas etmiş biriyle evlenmesine izin vermediği bir kızı ve teğmen olan bir oğlu var ama anlayacağınız gibi tüm bunlar o zavallı adamı rahatlatacağı yerde ona keder veriyor. Yalnız olsa beynine bir kurşun sıkıp tüm sıkıntıları sona erdirirdi."

"Bu çok korkunç," diye mırıldandı Başrahip.

"İşte bakın Tanrı erdemi nasıl ödüllendiriyor Mösyö," dedi Caderousse. "Bakın, size anlattığım dışında kimseye

kötülüğe dokunmamış ben sefalet içindeyim; karım elimden hiçbir şey gelmediği için ateşten öldüğünde, ben de Dantès baba gibi açlıktan öleceğim, oysa Fernand ve Danglars altın içinde yüzüyorlar."

"Nasıl yani?"

"Çünkü talihleri yaver gitti, oysa dürüst insanların işleri hiç yolunda gitmiyor."

"Danglars ne yapıyor? En büyük suçlu, suçu tetikleyen o değil mi?"

"Ne mi yapıyor? Marsilya'dan ayrıldı; yaptığı alçaklıktan haberdar olmayan Mösyö Morrel'in tavsiyesi üzerine İspanyol bir bankacının yanında muhasebeci olarak çalıştı; İspanya Savaşı sırasında Fransız ordusunun bazı ihtiyaçlarını tedarik edip zengin oldu; bunun üzerine bu ilk sermayesiyle yatırım yapıp parasını üçe dörde katladı, bankacısının kızı olan karısı ölünce, kralın şu anki mabeyincisi olan ve sarayda çok takdir edilen Mösyö Servieux'nün dul kızı Madam de Nargonne'la evlendi. Milyoner oldu, baronluk unvanı aldı. Artık Baron Danglars olarak anılıyor, Mont-Blanc Caddesi'nde bir konağı, ahırlarında on atı, bekleme odasında altı uşağı var, kasalarında kaç milyonu var bilmiyorum."

"Ah!" dedi Başrahip garip bir ses tonuyla. "Peki mutlu mu?"

"Ah! Bunu kim bilebilir? Mutsuzluk ya da mutluluk duvarların sırrıdır; duvarların kulakları olsa da, ağızları yoktur; böyle bir servetle mutlu olunuyorsa, Danglars mutlu olmalı."

"Ya Fernand?"

"Fernand'ın durumu farklı."

"Ama eğitimi, parası olmayan zavallı bir Katalan balıkçı nasıl zengin olabildi? İtiraf edeyim, buna bir anlam veremiyorum."

"Buna kimse de bir anlam veremiyor; hayatında kimsenin bilmediği garip bir sır olmalı."

"Ama bunca servete, böyle yüksek bir konuma ulaşmak için hangi basamakları tırmandı?"

"İkisine de ulaştı Mösyö, ikisine de! Hem serveti hem yüksek bir mevkisi var."

"Bana masal anlatıyorsunuz!"

"Evet, masala benziyor ama dinleyin, anlayacaksınız. Fernand, Napoléon'un dönmesinden önce askere çağrılmış, yine de Bourbonlar onu Katalan mahallesinde kendi haline bırakmışlardı ama Napoléon'un geri dönmesiyle büyük bir seferberlik çağrısı yapıldı ve Fernand askere gitmek zorunda kaldı. Ben de askere gittim ama Fernand'dan daha büyük olduğum ve zavallı karımla yeni evlendiğim için beni cephe arkasında görevlendirdiler.

Fernand cephede aktif bir görev üstlenmiş bir alayda Ligny Muharebesi'ne katıldı.

Muharebenin akşamı düşmanla gizli ilişkiler yürüten bir generalin emir eri olarak, onun yanındaydı. Aynı gece İngilizlerle görüşmüş olması gereken General, Fernand'a kendisine eşlik etmesini önerdi; bu öneriyi kabul eden Fernand görevini terk edip General'i izledi.

Napoléon tahtta kalsa askerî mahkemeye çıkmasını gerektirecek şey onun Bourbonların gözünde itibar kazanmasını sağladı. Fransa'ya asteğmen rütbesiyle geri döndü ve saygınlığı artan General'in himayesinde, 1823'teki İspanya Savaşı'nda yüzbaşı oldu; o sırada Danglars ilk yatırımlarını yapıyordu. İspanyol olduğu için yurttaşlarının düşüncelerini gözlemlemek üzere İspanya'ya gönderilen Fernand, orada Danglars ile karşılaştı, General'ine başkentteki ve taşradaki kralcıların desteği için söz verdi, sözler aldı, kralcıların denetimindeki boğazlarda, sadece kendisinin bildiği yollarda alayına rehberlik yaptı ve nihayet o kısa seferdeki önemli hizmetleri sayesinde Trocadero'nun işgalinden sonra albay rütbesine yükseltilerek Légion d'honneur nişanı ve kont unvanı aldı."

"Kader! Kader!" diye mırıldandı Başrahip.

"Evet ama dinleyin, hepsi bu kadar değil. İspanya Savaşı'nın bitmesiyle Avrupa'da uzun bir barış döneminin yaşanacak olması Fernand'ın kariyerini tehlikeye atıyordu. Sadece bağımsızlık savaşını başlatan Yunanlar Osmanlı'ya karşı ayaklanmıştı; tüm gözler Atina'ya çevrilmişti ve Yunanları desteklemek revaçtaydı. Bildiğiniz gibi Fransız yönetimi onları açıkça himaye etmese de, kısmi göçlere göz yumuyordu. Ordudaki görevini sürdüren Fernand, Yunanistan'a gitmek için izin istedi ve isteği kabul edildi.

Bir süre sonra, kullandığı ad Morcerf kontu olan kişinin Ali Paşa'nın emrinde eğitmen general olarak görev yaptığı öğrenildi.

Bildiğiniz gibi Ali Paşa öldürüldü ama ölmeden önce hizmetlerini yüklü miktarda para ödeyerek ödüllendirdiği Fernand Fransa'ya döndüğünde tümgenerallik rütbesini aldı."

"Peki şimdi?" diye sordu Başrahip.

"Bugün Paris'te, Helder Caddesi, numara 27'de muhteşem bir konağı var."

Ağzını açan Başrahip bir an duraksamıştı, bekledi, âdeta kendine hâkim olmaya çalışıyordu.

"Peki ya Mercedes? Bana ortadan kaybolduğu söylendi."

"Ortadan mı kaybolmuş?" dedi Caderousse. "Evet tıpkı ertesi gün daha parlak doğmak üzere ortadan kaybolan güneş gibi."

"O da mı zengin oldu?" diye sordu Başrahip alaycı bir gülümsemeyle.

"Mercedes bugün Paris'in en gözde kadınlarından biri."

"Devam edin," dedi Başrahip, "sanki bir düşün hikâyesini dinliyorum. Ama ben de çok akıl almaz olaylarla karşılaştığım için anlattıklarınız beni fazla şaşırtmıyor."

"Mercedes ilk başta Edmond'u kaybetmenin umutsuzluğunu yaşadı. Size Mösyö de Villefort'a ricalarından ve Dantès'in babasına olan bağlılığından söz etmiştim. Umutsuzlu-

ğunun ortasında, yaptığı alçaklıktan habersiz, kardeşi gibi gördüğü Fernand'ın askere gitmesiyle yeni bir keder yaşadı.

Fernand askere gidince Mercedes yalnız kaldı.

Üç ay boyunca Edmond'dan, Fernand'dan haber alamadı ve umutsuzluktan ölmek üzere olan yaşlı bir adamla meşgul olduğu sırada gözyaşları hiç dinmedi.

Bir akşam, hep yaptığı gibi bütün gün Marsilya'dan Katalan mahallesine giden iki yolun köşesinde bekledikten sonra, sevgilisinin ve dostunun bu iki yoldan geldiklerini göremeden, onlardan bir haber alamadan her zamankinden daha çok yıkılmış bir halde evine döndü.

Aniden tanıdık bir ayak sesi duyar gibi olup endişeyle geri döndü, kapı açıldığında Fernand'ın asteğmen üniformasıyla karşısında belirdiğini gördü.

Gözyaşlarının yarısı bile onun için akmasa da, geçmiş yaşamının bir bölümü kendisine geri dönüyordu.

Mercedes'in bu dünyada tek başına olmadığını ve yalıtılmış bir kederden sonra nihayet bir dostu görmenin sevincini, coşkusunu dışavururcasına ellerine sarılmasını Fernand, aşkın ifadesi sandı. Dahası şunu söylemeliyim ki, Mercedes, Fernand'dan asla nefret etmemiş, sadece ona âşık olmamıştı. Mercedes'in yüreği bir başkasına aitti ve o kişi ortadan kaybolmuş... belki de ölmüştü. Bu düşüncenin etkisiyle Mercedes hıçkırarak ağlıyor, kederle kıvranıyordu ama bir zamanlar bir başkası tarafından önerildiğinde geri çevirdiği bu düşünce şimdi yalnız kaldığında aklına geliyordu; zaten yaşlı Dantès de ona hiç durmadan, 'Edmond'umuz öldü çünkü ölmeseydi bize geri dönerdi,' demiyor muydu?

Size söylediğim gibi, yaşlı adam öldü. Yaşasaydı sadakatsizliğine hep sitem edeceketi, bu sayede de belki Mercedes bir başkasıyla evlenmeyecekti. Fernand durumu anladı. Yaşlı adamın öldüğünü öğrenince geri döndü. Bu kez teğmen olmuştu. İlk dönüşünde Mercedes'e tek bir aşk sözcüğü etmemişti ama ikinci dönüşünde ona kendisini sevdiğini hatırlattı.

Mercedes, Edmond'u beklemek ve onun için ağlamak üzere altı ay süre istedi."

"Aslında," dedi Başrahip kederli bir gülümsemeyle, "toplam on sekiz ay geçmiş, en büyük âşık daha ne ister?"

Ardından İngiliz şairin sözlerini mırıldandı: *Frailty, thy name is woman!*[21]

"Altı ay sonra Accoules kilisesinde evlendiler," diye ekledi Caderousse.

"Edmond'la evleneceği kilise," diye mırıldandı Başrahip, "sadece nişanlısı değişti, hepsi bu."

"Böylece Mercedes evlendi," diye devam etti Caderousse, "ama herkese sakin gibi görünse de, yüreğinin derinliklerine bakmaya cesaret etse hâlâ sevdiğini göreceği Edmond'la nişanlandıkları Réserve'in önünden geçerken bayılacak gibi oluyordu.

O zamanlar gördüğüm kadarıyla daha mutlu ama hiç de sakin olmayan ve hiç durmadan Edmond'un geri döneceğinden endişelenen Fernand, karısıyla birlikte ikametgâh değiştirmeye karar verdi; anılarla dolu olan Katalan mahallesinde kalmak çok tehlikeliydi. Düğünden bir hafta sonra gittiler."

"Mercedes'i bir daha gördünüz mü?"

"Evet, İspanya Savaşı sırasında Fernand'ın onu bıraktığı Perpignan'da, o zamanlar oğlunu eğitiyordu."

Titreyen Başrahip, "Oğlunu mu?" dedi.

"Evet, küçük Albert'i."

"Ama oğlunu eğitebilmesi için kendisinin de eğitim almış olması gerekmez mi? Edmond'un bana onun sıradan bir balıkçının güzel ama eğitimsiz kızı olduğunu söylediğini hatırlar gibiyim."

"Ah!" dedi Caderousse. "Demek nişanlısını iyi tanımıyormuş! Taç en güzel ve zeki başların üzerine yerleştirilseydi Mercedes kraliçe olabilirdi. Daha o zamandan, serveti büyüyor, kendisi de servetiyle büyüyordu. Resim, müzik

21 Zaaf, adın kadın olmalıydı.

dersleri alıyor, her şeyi öğreniyordu. Zaten aramızda kalsın, tüm bunları oyalanmak, unutmak, yüreğindekiyle savaşmak için beynini doldurmak amacıyla yaptığını sanıyorum. Ama artık her şey geride kalmış olmalı," diye devam etti Caderousse, "serveti ve itibarı onu kuşkusuz avutmuştur. Zengin bir kontes ve yine de..."

Caderousse sustu.

"Yine de?" diye sordu Başrahip.

"Yine de, mutlu olmadığından eminim."

"Bunu nereden biliyorsunuz?"

"Bir gün kendimi çok sıkıntıda hissettiğimde, eski dostlarımın bana bir şekilde yardım edeceklerini düşündüm. Danglars beni yanına bile çağırtmadı. Fernand'a gittim, bana uşağı aracılığıyla yüz frank gönderdi."

"O zaman ikisini de görmediniz?"

"Hayır ama Madam de Morcerf beni gördü."

"Bu nasıl oldu?"

"Dışarı çıktığımda, ayaklarımın dibine içinde beş yüz frank bulunan bir kese düştü. Başımı kaldırdığımda Mercedes'in panjuru kapadığını gördüm."

"Ya Mösyö de Villefort?"

"Ah! O benim dostum değildi; beni tanımadığı için ondan hiçbir şey isteyemezdim."

"Ama şimdi ne yaptığını ve Edmond'un başına gelen felaketteki payını bilmiyor musunuz?"

"Hayır, sadece onu hapse attırdıktan bir süre sonra Matmazel de Saint-Méran'la evlenip Marsilya'dan ayrıldığını biliyorum. Kuşkusuz diğerleri gibi talihi yaver gitmiş, Danglars gibi zengin olmuş, Fernand gibi saygınlık kazanmıştır; gördüğünüz gibi bir tek ben yoksul, sefil kaldım ve Tanrı tarafından unutuldum."

"Yanılıyorsunuz dostum," dedi Başrahip, "bazen adaleti bir süre kendi halinde kaldığında, Tanrı unutmuş gibi görünebilir ama hatırladığı an mutlaka gelir; işte bunun kanıtı..."

Başrahip bunları söyledikten sonra cebindeki elması çıkarıp Caderousse'a uzattı.

"Alın dostum," dedi, "bu elması alın çünkü sizin hakkınız."

"Nasıl, sadece benim mi?" diye haykırdı Caderousse! "Ah! Mösyö, benimle dalga mı geçiyorsunuz?"

"Bu elmasın dostları arasında paylaşılması gerekiyordu: Edmond'un tek bir dostu olduğuna göre paylaşmak gereksiz hale geliyor. Bu elması satın, size tekrar edeyim, elli bin frank değerinde, umarım bu meblağ sizi sefaletten kurtarmaya yeter."

"Ah! Mösyö," dedi bir elini çekinerek uzatıp diğer eliyle alnında biriken teri silen Caderousse. "Ah! Mösyö, bir mutluluk şakası yapıp bir insanı umutsuzluğa sürüklemeyin."

"Mutluluğun ve umutsuzluğun ne olduğunu iyi bilirim ve insanların duygularıyla asla oynamam. Hadi alın ama buna karşılık..."

Caderousse elmasa dokunan elini geri çekti.

Başrahip gülümsedi.

"Buna karşılık, bana Mösyö Morrel'in yaşlı Dantès'in şöminesinin üzerine bıraktığı ve hâlâ sizde olduğunu söylediğiniz kırmızı ipek keseyi verin."

İyice afallayan Caderousse büyük meşe dolaba doğru yürüdü, kapısını açıp Başrahip'e etrafında bir zamanlar yaldızlanmış iki halkanın bulunduğu uzun, solmuş, kırmızı ipek keseyi uzattı.

Keseyi alan Başrahip onun yerine elması Caderousse'a verdi.

"Ah! Siz Tanrı'nın gönderdiği bir insansınız Mösyö!" diye haykırdı Caderousse. "Çünkü Edmond'un size verdiğini kimsenin bilmediği bu elması kendinize saklayabilirdiniz."

"Tamam," dedi Başrahip alçak sesle, "görünen o ki sen böyle yapardın."

Ayağa kalkan Başrahip şapkasını ve eldivenlerini giydi.

"Bana anlattıklarınızın hepsi doğru, değil mi, bunların hepsine inanabilir miyim?" dedi.

"Bakın, Sayın Başrahip," dedi Caderousse, "işte şu duvarın köşesinde İsa'nın ahşaptan kutsanmış bir biblosu var; şu dolabın üzerinde karımın İncilleri duruyor: İncil'i açın, elimi İsa'ya doğru uzatarak size o kitap üzerine, size anlattıklarımın Başmelek Mikail'in kıyamet günü Tanrı'nın kulağına fısıldayacağı şekilde yaşandığına dair ruhumun selameti ve Hristiyanlık inancım üzerine yemin edeceğim."

"Tamam," dedi Caderousse'un ses tonundan gerçeği söylediğine ikna olan Başrahip, "bu paranın size yararı olsun! Elveda, birbirlerine bunca kötülük yapmış insanlardan uzaklaşmak için geri dönüyorum."

Ve Caderousse'un coşkulu övgülerinden güçlükle sıyrılan Başrahip kapının sürgüsünü kendisi çekip dışarı çıktı, atına bindikten sonra gürültücü uğurlama sözcükleriyle kendinden geçmiş olan hancıyı son kez selamlayarak geldiği yöne doğru ilerlemeye başladı.

Caderousse içeri girdiğinde karşısında her zamankinden daha solgun ve daha titrek bir halde duran Carconte'u buldu.

"Duyduklarım doğru mu?" diye sordu.

"Hangisi? Elması sadece bize vermesi mi?" dedi sevinçten âdeta çılgına dönen Caderousse.

"Evet."

"Kesinlikle doğru, işte bak."

Kadın bir an elmasa baktıktan sonra boğuk bir sesle, "Ya sahteyse?" dedi.

Yüzü solan Caderousse sendeledi.

"Sahte," diye mırıldandı, "sahte... ama bu adam bana neden sahte bir elmas versin ki?"

"Beş para vermeden sırrını öğrenmek için, ahmak!"

Caderousse böyle bir varsayımın ağırlığıyla bir an için afalladı.

"Ah! Bunu birazdan öğreneceğiz," dedi başına bağladığı mendilin üzerine şapkasını takarak.

"Nasıl öğreneceğiz?"

"Beaucaire'de fuar var, Parisli sarraflar orada, gidip onlara göstereceğim, sen hana göz kulak ol; iki saat içinde dönerim."

Ve handan çıkan Caderousse yabancının gittiği yolun tam tersi istikamete koşmaya başladı.

"Elli bin frank!" diye mırıldandı yalnız kalan Carconte. "İyi para... ama bir servet değil."

XXVIII

Hapishane Kayıt Defterleri

Bellegarde'dan Beaucaire'e giden yolda geçen size anlattığımız hikâyenin ertesi günü, açık mavi bir frak, nankin pantolon ve beyaz bir yelek giymiş otuz otuz iki yaşlarında bir adam İngiliz görünümü ve aksanıyla Marsilya Belediye Başkanı'nın makamına çıktı.

"Mösyö," dedi, "Roma'daki Thomson ve French Şirketi'nin müdürüyüm. On yıldır, Marsilya'daki Morrel ve Oğlu Şirketi'yle ticari ilişkiler yürütüyoruz. Bu şirkete mal temini için yüz bin frank ödedik ve şirketin iflas tehdidiyle karşı karşıya olduğunu öğrendiğimizde endişeye kapıldık. Bu yüzden sizden bilgi almak için Roma'dan geldim."

"Mösyö," diye yanıtladı Belediye Başkanı, "dört beş yıldır bahtsızlıkların Mösyö Morrel'in yakasını bırakmadığını biliyorum: Peş peşe dört beş gemisi battı, üç dört kere hileli iflas yoluna gitti. Ama benim de kendisinden on bin frank kadar alacağım olmasına rağmen serveti hakkında bilgi vermek bana düşmez. Bana Belediye Başkanı olarak, Mösyö Morrel hakkında ne düşündüğümü sorun, size son derece dürüst bir adam olduğu ve şimdiye kadar tüm yükümlülüklerini muntazam bir şekilde yerine getirdiği yanıtını vereceğim. İşte size söyleyeceklerim bu kadar Mösyö, fazlasını

öğrenmek istiyorsanız, Noailles Caddesi 15 numaraya gidip Mösyö de Boville'le görüşün, sanırım Morrel Şirketi'nden iki yüz bin franklık hisse aldı ve endişelenilecek bir durum varsa, bu meblağ benimkinden çok daha büyük olduğu için, muhtemelen bu konuda benden daha çok bilgi sahibi olduğunu göreceksiniz."

Bu ulvi hassasiyetin değerini anlamış gibi görünen İngiliz, Başkan'ı selamlayıp dışarı çıktıktan sonra Büyük Britanya'nın evlatlarına özgü adımlarla, verilen adrese doğru yürüdü.

Mösyö de Boville çalışma odasındaydı. İngiliz onu gördüğünde, ziyaret ettiği bu adamı hayatında ilk kez görmediğini belli eden bir şaşkınlıkla irkildi. Çok umutsuz görünüyordu ve şu an zihnini ablukaya almış bir düşünceden dolayı ne hafızası ne de hayalgücüyle geçmişe yönelemeyecek haldeydi.

İngiliz ulusuna özgü soğuk bir ifadeyle, Marsilya Belediye Başkanı'na sorduğu soruları neredeyse aynı sözcüklerle tekrarladı.

"Ah! Mösyö," diye haykırdı Mösyö de Boville, "ne yazık ki kaygılanmakta tamamen haklısınız ve ne kadar umutsuz olduğumu görüyorsunuz. Morrel Şirketi'ne iki yüz bin frank yatırdım: O iki yüz bin frank on beş gün sonra evlendirmeyi düşündüğüm kızımın çeyiziydi; o iki yüz bin frangın yüz bini bu ayın 15'inde, yüz bini gelecek ayın 15'inde geri ödenecekti. Bu borcu kesinlikle gününde ödemesini istediğimi Mösyö Morrel'e bildirmiştim ama yaklaşık yarım saat önce buraya gelip gemisi Pharaon ayın 15'inden önce geri dönmezse bu borcu ödemesinin mümkün olmayacağını söyledi."

"Ama," dedi İngiliz, "bu daha çok borcun ertelenmesi talebine benziyor."

"Bunun hileli bir iflasa benzediğini söylemeniz daha yerinde olur Mösyö!" diye haykırdı umutsuzluğun pençesindeki Mösyö de Boville.

İngiliz bir an düşünür gibi göründükten sonra, "Yani, Mösyö, alacağınız konusunda endişeleriniz var, öyle mi?" diye sordu.

"O parayı artık geri alamayacağımı düşünüyorum."

"O zaman, o hisseleri ben satın alıyorum."

"Siz mi?"

"Evet, ben."

"Ama kuşkusuz çok ucuza."

"Hayır, iki yüz bin frank karşılığında," dedi İngiliz gülerek, "şirketimiz bu tür işlere girişmez."

"Peki nasıl ödeyeceksiniz?"

"Peşin."

Ve İngiliz cebinden Mösyö de Boville'in kaybetmekten korktuğu meblağın yaklaşık iki katı değerinde bir para destesi çıkardı. Adamın yüzünde bir sevinç ifadesi belirse de, kendini tutamayıp, "Mösyö, büyük bir olasılıkla bu paranın yüzde altısını bile geri alamayacağınız konusunda sizi uyarmam gerek," dedi.

"Bu beni değil, çalıştığım Thomson ve French Şirketi'ni ilgilendiriyor," diye karşılık verdi İngiliz. "Belki de rakip bir şirketin bir an önce iflas etmesini istiyorlardır. Bildiğim tek şey, Mösyö, bana hissenizi devretmeniz halinde size bu parayı ödemeye hazır olduğum; sizden sadece komisyon ücretimi isteyeceğim."

"Elbette Mösyö, çok doğru!" diye haykırdı Mösyö de Boville. "Komisyon genellikle bir buçuktur: İki ister misiniz? Üç mü istersiniz? Yoksa beş mi? Yoksa daha mı çok? Söyleyin!"

"Mösyö," diye yanıtladı İngiliz gülerek, "ben de şirketim gibiyim, bu tür işlere girmem; benim komisyon hakkım farklıdır."

"Söyleyin Mösyö, sizi dinliyorum."

"Hapishaneler Genel Müfettişi'siniz, değil mi?"

"On dört yılı aşkın bir süredir."

"Giriş çıkış kayıtlarını tutuyor musunuz?"

"Elbette."

"Bu kayıtlara mahkûmlarla ilgili notlar eklenmiş olmalı?"

"Her tutuklunun bir dosyası vardır."

"Tamam o zaman Mösyö, Roma'da aniden ortadan kaybolan zavallı bir Başrahip tarafından yetiştirildim. Daha sonra If Şatosu'nda tutuklu olduğunu öğrendim ve ölümü hakkında bilgi edinmek istiyorum."

"Adı neydi?"

"Başrahip Faria."

"Ah! Onu çok iyi hatırlıyorum!" diye haykırdı Mösyö de Boville. "Deliydi."

"Öyle söyleniyordu."

"Ah! Gerçekten deliydi."

"Bu mümkün olabilir, peki nasıl bir deliydi?"

"Olağanüstü bir hazineye sahip olduğunu iddia ediyor ve yönetime, özgür bırakılırsa büyük meblağlar öneriyordu."

"Zavallı! Peki öldü mü?"

"Evet Mösyö, yaklaşık beş altı ay önce, geçen Şubat'ta."

"Tarihleri böyle hatırlamanıza bakılırsa muhteşem bir hafızanız var Mösyö."

"Bu olayı hatırlamamın nedeni, zavallının ölümüne garip bir olayın eşlik etmesi."

"Bu olayı öğrenmem mümkün mü?" diye sordu dikkatli bir gözlemcinin bu soğuk yüzde beliren merak ifadesini şaşkınlıkla fark edeceği şekilde.

"Ah Tanrım! Tabii Mösyö, Başrahip'in zindanı, Zorba'nın 1815'teki dönüşüne en çok katkıda bulunan Bonapartçı ajanlardan biri olan, çok kararlı ve çok tehlikeli bir tutuklunun zindanına kırk kırk beş ayak mesafedeydi."

"Gerçekten mi?" diye sordu İngiliz.

"Evet, 1816 ya da 1817'de o adamı tanıma fırsatım oldu, zindanına ancak askerler eşliğinde inilebiliyordu. O adam bende derin bir etki uyandırmıştı ve yüzünü asla unutmayacağım."

İngiliz hafifçe gülümsedi.

"Mösyö, demek iki zindan arasında..."

"Kırk ayaklık bir mesafe vardı ama görünen o ki Edmond Dantès..."

"O tehlikeli adamın adı..."

"Edmond Dantès'ti. Evet Mösyö, o Edmond Dantès alet tedarik etmiş ya da üretmişti çünkü tutukluların birbirleriyle görüşmelerini sağlayan bir dehliz bulundu."

"Bu dehliz kuşkusuz kaçma amacıyla açılmıştı."

"Tam da öyle, tutuklular için, ne yazık ki Başrahip Faria bir katalepsi nöbeti sırasında öldü."

"Anlıyorum, kaçış projeleri suya düşmüş olmalı."

"Ölü için öyle ama sağ kalan için tam tersi geçerli, o Dantès bu ölümde kaçışını hızlandıracak bir fırsat yakaladı; kuşkusuz If Şatosu'nda ölen tutukluların bir mezarlığa gömüldüğünü sanıyordu; ölüyü odasına taşıyıp içine girdiği çuvalı dikti ve gömüleceği anı beklemeye başladı."

"Tehlikeli ve cesaret gerektiren bir yöntem," dedi İngiliz.

"Ah! Size onun çok tehlikeli bir adam olduğunu söylemiştim Mösyö, ne mutlu ki, kendisi hakkındaki endişelerden yönetimi bizzat kendisi kurtardı."

"Nasıl oldu?"

"Nasıl mı? Anlamıyor musunuz?"

"Hayır."

"If Şatosu'nun mezarlığı yoktur; ölüler ayaklarına otuz altılık bir gülle bağlandıktan sonra denize atılır."

"Yani?" dedi İngiliz, durumu anlamakta güçlük çekiyormuş gibi.

"Yani ayağına otuz altılık bir gülle bağlanıp denize atıldı."

"Gerçekten mi?" diye haykırdı İngiliz.

"Evet Mösyö. Kaçağın kayalıkların dibine doğru alçaldığı sırada yaşadığı şaşkınlığı anlıyorsunuzdur. O anda yüzünü görmek isterdim."

"Bu çok güç olurdu."

"Önemi yok!" dedi iki yüz bin frangını geri almanın kesinliğinin verdiği keyifle. "Önemi yok! Yüzünü hayal edebiliyorum."

Ve bir kahkaha attı.

"Ben de öyle," dedi İngiliz.

Ve İngilizlerin yaptığı gibi dudaklarını hafifçe aralayarak gülmeye başladı.

"Demek kaçak boğuldu?" dedi her zamanki soğukkanlı ifadesini takınarak.

"Elbette. Böylece If Şatosu Müdürü hem öfkeliden hem deliden kurtulmuş oldu."

"Ama bu olay hakkında bir tutanak tutulmuştur, öyle değil mi?" diye sordu İngiliz.

"Evet, ölüm tutanağı. Anlayacağınız gibi, Dantès'in ebeveynleri varsa, onun öldüğünden ya da yaşadığından emin olmak isteyebilirlerdi."

"Böylece kendilerine ondan bir miras kalmışsa, bunu rahatça kullanabilirler, değil mi?"

"Ah! Tanrım, elbette. Ne zaman isterlerse onlara ölüm belgesi verilebilir."

"Tamam," dedi İngiliz. "Ama kayıtlara bakalım."

"Doğru. Bu hikâye bizi asıl meselemizden uzaklaştırdı. Pardon."

"Neden pardon? Hikâyeden dolayı mı? Hayır, bana çok ilgi çekici geldi."

"Gerçekten de öyle. Uysal bir adam olan zavallı Başrahip'inizle ilgili her şeyi görmek istiyorsunuz, değil mi?"

"Çok sevinirim."

"Arşiv odasına geçelim, size hepsini göstereceğim."

Ve birlikte Mösyö de Boville'in çalışma odasına geçtiler. Bu odada her şey çok düzenliydi: her kaydın bir numarası, her dosyanın bir bölmesi vardı. Müfettiş, koltuğuna oturttuğu İngiliz'in önüne If Şatosu'yla ilgili kayıtları ve dosyaları koydu. Ona dosyaları dilediğince karıştırmasını söyleyip kendisi bir köşeye oturdu ve gazetesini okumaya başladı.

İngiliz, Başrahip Faria ile ilgili dosyayı kolayca buldu ama Mösyö de Boville'in anlattığı hikâye onun çok ilgisini çekmiş gibi görünüyordu, bu yüzden ilk sayfaları karıştırdıktan sonra Edmond Dantès'le ilgili bölüme geldi. Dosyada her şey düzenliydi: ihbar mektubu, sorgulama, Morrel'in dilekçesi, Mösyö de Villefort'un kenar notu. İhbar mektubunu hafifçe kıvırıp cebine koydu, sorgulamayı okuduğunda Noirtier adının hiç geçmediğini gördü, Napoléon o sırada tahtta olduğu için, Mösyö Morrel'in, Savcı Yardımcısı'nın tavsiyesi üzerine büyük bir iyi niyetle Dantès'in İmparatorluk hizmetlerini abarttığı ve Villefort'un kaşesini bastığı 10 Nisan tarihli dilekçeyi inceledi. O zaman her şeyi anladı, Napoléon'a yöneltilen ve Villefort'un sakladığı bu talep İkinci Restorasyon sırasında Kraliyet Savcısı'nın elinde korkunç bir koz haline gelmişti. Bu yüzden, kayıt dosyasını okurken isminin yanına düşülmüş şu kenar notunu gördüğünde hiç şaşırmadı:

Edmond Dantès, Ateşli Bonpartçı: Elba Adası'ndan dönüşte aktif rol aldı.
Büyük bir gizlilikle, sıkı gözetim altında tutulmalı.

Bu satırların altında başka bir el yazısıyla şu sözler kaleme alınmıştı.

Yukarıdaki not okundu, yapılacak hiçbir şey yok.

Kenar notu ile Mösyö Morrel'in dilekçesine eklenen notu karşılaştırdığında, ikisinin de Mösyö de Villefort'un elinden çıktığını kesinkes anladı.

İngiliz, alta düşülen notu ise Dantès'in durumuna geçici bir ilgi gösteren ama yukarıdaki notun hiçbir şey yapmasına olanak vermediği bir müfettiş tarafından yazıldığını fark etti.

Müfettiş ise, söylediğimiz gibi, Başrahip Faria'nın öğrencisini rahatsız etmemek için bir kenara çekilmişti ve *Drapeau Blanc*'ı okuyordu.

Bu yüzden, İngiliz'in, Réserve'in çardağında Danglars tarafından yazılmış, Marsilya postanesinin 27[22] Şubat tarihli mührünü taşıyan, akşam 6'da postacının eline geçen ihbar mektubunu kıvırıp cebine koyduğunu görmedi.

Ama söylemek gerekirse, İngiliz'in yaptığı kurallara aykırı olsa bile, Müfettiş iki yüz bin franga o kâğıttan daha çok önem verdiği için görse de görmezlikten gelecekti.

"Teşekkürler," dedi İngiliz kayıt dosyasını gürültüyle kapatarak. "Gerekli bilgileri edindim, şimdi sözünü yerine getirme sırası bende. Hisselerinizi bana verin, arkalarına aldığınız miktarı yazın, ben de size parayı peşin olarak ödeyeyim."

Ve koltuğunu Mösylö de Boville'e bıraktı. Müfettiş teklifsizce oturup aceleyle senetleri hazırlarken, İngiliz evrak dolabının kenarında paraları sayıyordu.

XXIX

Morrel Şirketi

Marsilya'dan birkaç yıl önce ayrılan ve Morrel Şirketi'nin işleyişini bilen biri günümüzde oraya gitse büyük bir değişiklikle karşılaşırdı.

Âdeta müreffeh bir yolda ilerleyen, yaşam, huzur, mutluluk dolu bir ortamın yerini, perdelerin ardından görünen o sevinçli yüzlerin, kulaklarında bir tüyle koridorlarda dolaşan işi başından aşkın çalışanların, komisyoncuların çığlıkları ve kahkahalarıyla yankılanan, balyalarla dolup taşan avlunun yerini, daha ilk bakışta kederin ve ölümün esintisinin aldığını fark ederdi. Bu ıssız koridorda, bu boş avluda bir zamanlar bürolarda çalışan çok sayıda görevliden sadece ikisi kalmıştı: Biri yirmi üç yirmi dört yaşlarında, ebeveynleri işten ayrılması için ellerinden geleni yapsalar da, Mös-

22 28 Şubat olmalı. Gemi Marsilya'ya 28'inde geldi ve mektup o gün yazıldı.

yö Morrel'in kızına âşık olduğu için şirketten ayrılmayan Emmanuel Raymond adlı bir gençti; diğeri ise bugün kimse girip çıkmasa da eskiden büyük bir arı kovanı gibi işleyen şirkette çalışan gençlerin taktıkları lakapla Coclès[23] olarak anılan ve bu lakapla büyük bir uyum içinde olduğu için büyük bir olasılıkla kendi ismiyle seslenilse dönüp bakmayacak olan yaşlı, tek gözü kör bir muhasebeciydi.

Coclès, Mösyö Morrel'in hizmetinde çalışmaya devam etmiş, bu yürekli adamın konumunda büyük bir değişiklik olmuştu. Hem başmuhasebeci mevkisine yükselmiş, hem de uşaklık görevini üstlenmişti.

İyi yürekli, sadık, sabırlı bir adam olan Coclès, herkese, hatta Mösyö Morrel'e bile kafa tuttuğu aritmetik konusunda kimseye taviz vermezdi ve sadece ezbere bildiği Pisagor cetveline güvenir, kendisini yanıltmaya, kafasını karıştırmaya çalışanların çabalarını boşa çıkarırdı.

Zaten Morrel Şirketi'ni kaplayan genel hüzün ortamında soğukkanlılığını koruyan tek kişi Coclès'ti. Ama kimsenin yanılgıya düşmemesi için, bu soğukkanlılığın bir sevgi yoksunluğundan değil, sarsılmaz bir inançtan kaynaklandığını söyleyelim. Geçimlerini armatörün şirketinden sağlayan o memurlar ve çalışanlar kalabalığı bürolardan ve depolardan kaderin batmaya mahkûm ettiği bir gemiyi yavaş yavaş terk eden fareler gibi terk ederken, Coclès onları ayrılma nedenlerini hiç düşünmeden izlemişti; söylediğimiz gibi onun için her şey rakamlardan ibaretti ve Morrel Şirketi'nde çalıştığı yirmi yıldır, kasa hep dolu olduğundan, ödemelerin düzenli yapıldığına tanıklık ettiği için, tıpkı değirmeni büyük bir nehrin sularıyla çalışan bir değirmencinin bu nehrin günün birinde akmayacağını kabul etmemesi gibi, o da bu düzenin bozulacağını ve ödemelerin erteleneceğini kabul edemiyordu. Gerçekten de bugüne kadar hiçbir şey Coclès'in inancını sarsamamıştı. Geçen ay sonunda hesaplar büyük bir titizlikle düzenlenmişti.

---

23 Horatius Cocles.

Mösyö Morrel'in kendi zararına yetmiş kuruşluk hata yaptığını tespit etmiş ve aynı gün kasada fazla çıkan bu parayı Mösyö Morrel'e vermişti. Bu parayı alıp neredeyse boş bir çekmeceye koyan Mösyö Morrel hüzünlü bir gülümsemeyle ona, "Siz muhasebecilerin incisisiniz," demişti.

Ve Coclès onun yanından çok memnun ayrılmıştı çünkü Marsilya'nın dürüst insanlarının incisi olan Mösyö Morrel'in bir övgüsü onu elli ekülük bir ödülden daha çok gururlandırıyordu.

Ama büyük bir başarıyla tamamlanan o ay sonundan beri, bu ayın sonunu nasıl getireceğini düşünen Mösyö Morrel çok sıkıntılı günler geçirmiş, kalan tüm malvarlığını ortaya koymuş ve son çarelere başvurduğunun görülmesinden ve Marsilya'da bahtsızlığıyla ilgili söylentilerin yayılmasından endişelenerek karısının ve kızının mücevherlerini, gümüş sofra takımının bir bölümünü satmak için Beaucaire fuarına gitmişti. Bu fedakârlığın karşılığında, her şey bir kez daha Morrel Şirketi'nin onuruna yaraşır bir şekilde gerçekleşmişti ama kasa tamamen boştu. Söylentilerden ürken kredi sağlayıcılar her zamanki bencillikleriyle geri çekilmişlerdi ve Mösyö Morrel'in Mösyö de Boville'e o ayın 15'inde ve gelecek ayın 15'inde ödemek zorunda olduğu borcunu karşılamak için Pharaon'un geri dönüşünden başka bir umudu yoktu. Pharaon'la birlikte demir alan ve limana ulaşan bir gemiden Pharaon'un hareket ettiğini öğrenmişti.

Ama Pharaon gibi Kalküta'dan yola çıkan bu gemi on beş gün önce Marsilya'ya gelmişti, oysa Pharaon'dan hiç haber yoktu.

Mösyö de Boville'le anlattığımız o önemli meseleyi halleden Thomson ve French Şirketi'nin temsilcisi ertesi gün Mösyö Morrel'in şirketine geldi.

Onu karşılayan ve karşılaştığı her yüzden, şirketin sahibini soran yeni bir alacaklının yüzüymüş gibi korkan genç Emmanuel, patronunu bu ziyaretin sıkıntısından kurtar-

mak için gelen adama endişeyle sorular sordu ama adam Mösyö Emmanuel'e söyleyecek bir şeyi olmadığını, Mösyö Morrel'le görüşmek istediğini söyledi. Emmanuel iç çekerek çağırdığı Coclès'e gelen adamı Mösyö Morrel'in yanına götürmesi talimatını verdi.

Yabancı önden yürüyen Coclès'i izledi.

Merdivende yabancıya endişeyle bakan on altı on yedi yaşında bir kızla karşılaştılar.

Coclès yabancının gözünden kaçmayan bu yüz ifadesinin farkına bile varmadı.

"Mösyö Morrel çalışma odasında, öyle değil mi Matmazel Julie?" diye sordu muhasebeci.

"Evet, sanırım öyle," dedi tereddüt eden genç kız, "ama önce babamın orada olup olmadığını öğrenin, sonra Mösyö'nün geldiğini bildirirsiniz."

"Benim geldiğimi bildirmek bir işe yaramayacak Matmazel," diye karşılık verdi İngiliz, "Mösyö Morrel benim ismimi bilmiyor. Bu beyin, sadece benim sayın babanızın ticari ilişkileri olduğu Roma'daki Thomson ve French Şirketi'nin müdürü olduğumu söylemesi yeter."

Rengi solan genç kız aşağı inerken, Coclès ve yabancı yukarı çıkmaya devam ettiler.

Genç kız Emmanuel'in bürosuna girerken, patronu görmek isteyen önemli ziyaretçilere eşlik eden Coclès taşıdığı anahtarla ikinci katın sahanlığının köşesindeki bir kapıyı açtı, yabancıyı bir bekleme odasına sokup açtığı ikinci kapıyı arkasından kapadı ve Thomson ve French Şirketi'nin temsilcisini bir an yalnız bıraktıktan sonra yeniden belirerek içeri girebileceğini işaret etti.

İçeri giren İngiliz, borçlarının yazılı olduğu ürkütücü kayıt defterlerinin önünde yüzü solmuş bir halde masasında oturan Mösyö Morrel'i gördü.

Yabancıyı gören Mösyö Morrel kayıt defterlerini kapatıp ayağa kalktı ve bir sandalye uzattı; yabancının oturduğunu görünce kendisi de oturdu.

Bu hikâyenin başında otuz altı yaşında olan ve şimdi ellisine yaklaşan saygıdeğer tüccar on dört yılda çok değişmişti; saçları beyazlaşmış, alnı kırışıklıklarla dolmuş, nihayet eskiden kararlı ve sert bakışlı olan gözlerine kararsızlığın, belirsizliğin ifadesi yerleşmişti ve bakışları hep bir düşünceye ya da bir insana yoğunlaşmaktan ürker gibiydi.

İngiliz ona ilgiyle karışık bir merak duygusuyla baktı.

"Mösyö," dedi bu meraklı bakışlarla sıkıntısı daha da artmış gibi görünen Mösyö Morrel, "benimle görüşmek mi istediniz?"

"Evet Mösyö. Kimin temsilcisi olduğumu biliyorsunuz, değil mi?"

"Muhasebecimin söylediği kadarıyla Thomson ve French Şirketi'nin."

"Doğru söylemiş Mösyö. Thomson ve French Şirketi'nin bu ay ve gelecek ay Fransa'ya yapacağı üç dört yüz bin franklık bir ödemesi var ve şirket sizin sarsılmaz dürüstlüğünü bildiği için imzanızın bulunduğu tüm senetleri topladı ve beni vadeleri geldiğinde bu senetlerin karşılığını sizden alıp yatırım yapmakla görevlendirdi."

Derin bir iç çeken Morrel elini ter basmış alnına götürdü.

"Yani elinizde tarafımca imzalanmış senetler var, öyle mi?"

"Evet Mösyö, yüklü bir meblağ."

"Toplamı ne kadar?" diye sordu Morrel kendine güvenini belli etmeye çalıştığı bir ses tonuyla.

"Öncelikle," dedi cebinden bir tomar kâğıt çıkaran İngiliz, "Hapishaneler Genel Müfettişi Mösyö de Boville tarafından şirketimize devredilmiş iki yüz bin franklık bir poliçe. Mösyö de Boville'e olan bu borcunuzu kabul ediyor musunuz?"

"Evet Mösyö, bana yüzde dört buçuk faizle yatırım yapmıştı, yakında beş yıl olacak."

"Ve bu borcu ödemeniz gerekiyor..."

"Yarısını bu ayın, yarısını gelecek ayın 15'inde."

"Evet, ayrıca şirketimize üçüncü elden devredilmiş ve sizin imzanızı taşıyan otuz iki bin beş yüz franklık bir senet daha var."

"Onu da kabul ediyorum," dedi hayatında ilk kez imzasına sadık kalamayacağını düşünürken yüzü utançtan kızaran Morrel. "Hepsi bu mu?"

"Hayır Mösyö, Marsilya'daki Wild and Turner ile Pascal şirketlerinin gelecek ayın sonunda ödenmesi gereken senetleri de elimizde, yaklaşık elli beş bin frank tutarında; hepsinin toplamı iki yüz seksen yedi bin beş yüz frank ediyor."

Morrel'in bu meblağların sıralanması esnasında çektiği sıkıntıyı tasvir etmek imkânsızdı.

Istemsizce, "İki yüz seksen yedi bin beş yüz frank," diye tekrarladı.

"Evet Mösyö," dedi İngiliz. "Ancak," diye devam etti bir anlık bir sessizlikten sonra, "kusursuz dürüstlüğünüz dikkate alınsa da, Marsilya'da bu ödemeleri yapamayacağınız söylentilerinin dolaştığını sizden gizlemeyeceğim."

Bu ani girizgâh karşısında Morrel'in yüzü bembeyaz oldu.

"Mösyö," dedi, "babamın otuz beş sene boyunca yönetip yirmi dört sene önce bana devrettiği şirketimin bugüne kadar hiçbir senedi karşılıksız kalmadı, protesto edilmedi."

"Evet, bunu biliyorum," diye yanıtladı İngiliz, "iki onurlu insan olarak konuşalım Mösyö. Bana bu meblağı aynı titizlikle ödeyip ödeyemeyeceğinizi açıkça söyleyin."

Ürperen Morrel öncekinden daha çok güven veren bir ses tonuyla konuşan adama baktı.

"Böyle içtenlikle sorulan sorulara içtenlikle yanıt verilmeli," dedi. "Evet Mösyö, gemim dönerse umarım ödeyeceğim çünkü gemimin dönüşü mağduru olduğum peş peşe kazaların yok ettiği itibarımı bana yeniden kazandıracak ama bir felaket yaşanır ve güvendiğim bu son kaynağı da kaybedersem..."

Zavallı armatörün gözleri yaşlarla doldu.

"Peki ya bu son kaynağı da kaybederseniz?.." diye sordu İngiliz.

"İşte o zaman Mösyö," diye yanıtladı Morrel, "söylemesi çok güç ama şimdiden felaketlere alışmış biri olarak utanca da alışmam gerekecek ve sanırım ödemelerimi ertelemek zorunda kalacağım."

"Bu koşullarda size yardım edecek bir dostunuz yok mu?"

"Bildiğiniz gibi Mösyö, ticarette dostluk olmaz, sadece ticari ilişkiler olur."

"Bu doğru," diye mırıldandı İngiliz. "Demek bu durumda sadece tek bir umudunuz var?"

"Tek."

"Son umut mu?"

"Son umut."

"Yani bu umudunuz boşa çıkarsa..."

"Mahvolurum Mösyö, tam anlamıyla mahvolurum."

"Size gelirken limana bir gemi giriyordu."

"Biliyorum Mösyö. Bahtsızlığıma rağmen bana sadık kalan bir delikanlı iyi haberi bana ilk olarak iletmek için zamanının bir bölümünü şirketin çatısında geçiriyor. Bana o geminin limana girdiğini söyledi."

"Peki sizin geminiz değil mi?"

"Hayır, bir Bordeaux gemisi olan Gironde. O da Hindistan'dan geliyor ama benimki değil."

"Belki Pharaon'un durumu hakkında bilgisi vardır ve size bir haber getirmiş olabilir."

"Size şunu söylemem gerekir Mösyö! Üç direkli gemim hakkında bilgi almaktan neredeyse belirsizlik içinde beklemek kadar korkuyorum. Belirsizlik bir ölçüde umudu barındırır."

Ardından Mösyö Morrel boğuk bir sesle devam etti:

"Bu gecikme normal değil; Pharaon Kalküta'dan 5 Şubat'ta yola çıktı, en az bir ay önce burada olmalıydı."

"Bu da nesi?" dedi İngiliz kulak kabartarak. "Bu gürültü de ne?"

"Ah! Tanrım! Tanrım!" diye haykırdı yüzü solan Morrel. "Yine ne var?"

Gerçekten de, merdivende büyük bir uğultu vardı; inip çıkılıyor, hatta bir keder çığlığı duyuluyordu.

Morrel kapıyı açmak için ayağa kalksa da, gücü tükendiği için yeniden koltuğuna yığıldı.

İki adam baş başaydı; Morrel'in tüm bedeni titriyor, İngiliz derin bir merhamet duygusuyla ona bakıyordu. Gürültü durmuştu ama Morrel âdeta bir şeyler bekliyor gibiydi; bu gürültünün bir nedeni vardı ve arkası gelecekti.

İngiliz basamakların yavaşça çıkıldığını ve birçok adımın sahanlıkta durduğunu duyar gibi oldu.

Kilidine bir anahtar sokulan ilk kapının gıcırtısı duyuldu.

"Bu kapının anahtarı iki kişide var," diye mırıldandı Morrel, "Coclès ve Julie'de."

Kısa süre sonra ikinci kapının da açılmasıyla rengi solmuş, yanakları gözyaşları içinde kalmış genç kız belirdi.

Titreyerek ayağa kalkan Mösyö Morrel ayakta duramadığı için koltuğuna yaslandı. Neler olduğunu sormak istiyor ama sesi çıkmıyordu.

"Ah, babacığım!" dedi genç kız ellerini kavuşturarak. "Kızınızı size kötü bir haber getirdiği için bağışlayın!"

Morrel'in beti benzi soldu; Julie ona yaklaşıp kollarına atıldı.

"Ah! Babacığım! Babacığım!" dedi. "Cesaret!"

"Demek Pharaon battı?" diye sordu Morrel boğuk bir sesle.

Genç kız cevap vermese de, babasının göğsüne yasladığı başıyla onaylayan bir işaret yaptı.

"Ya mürettebat?" diye sordu Morrel.

"Kurtuldu," dedi genç kız, "limana giren Bordeaux gemisi onları kurtarmış."

Morrel ulvi bir boyun eğiş ve minnet duygusuyla ellerini havaya kaldırdı.

"Şükürler olsun Tanrım; en azından bana felaketi tek başıma yaşatıyorsunuz."

Ne kadar soğuk biri olursa olsun, İngiliz'in gözü bir damla yaşla nemlendi.

"İçeri girin," dedi Morrel, "içeri girin çünkü sanırım hepiniz kapıdasınız."

Gerçekten de, bu sözleri söyler söylemez, Madam Morrel hıçkırarak içeri girdi; Emmanuel onu izliyordu; arkada, bekleme odasında yarı çıplak yedi sekiz denizcinin kederli yüzleri görülüyordu. Bu adamları gören İngiliz titreyerek onlara doğru gitmek için bir adım attı ama kendine hâkim olup çalışma odasının en karanlık ve en uzak köşesine çekildi.

Bir koltuğa oturan Madam Morrel kocasının ellerinden birini ellerinin arasına alırken, Julie başını babasının göğsüne yaslamıştı. Odanın girişinde ayakta duran Emmanuel, Morrel ailesi ile kapıda bekleyen denizciler arasında bağlantı kuruyor gibiydi.

"Bu nasıl oldu?" diye sordu Morrel.

"Yaklaşın Penelon," dedi delikanlı, "ve olayı anlatın."

Teni Ekvator güneşiyle bronzlaşmış yaşlı bir tayfa şapkasından geri kalanı elinde yuvarlayarak yaklaştı.

"İyi günler Mösyö Morrel," dedi, dün Marsilya'dan ayrılmış ve şimdi Aix'den ya da Toulon'dan geri dönmüş gibi.

"İyi günler dostum," dedi gözyaşlarına rağmen kendini gülümsemekten alamayan armatör. "Kaptan nerede?"

"Kaptan Palma'da hastalandı ama Tanrı izin verirse, birkaç gün sonra sizden ve benden daha sağlıklı bir şekilde geri döneceğini göreceğiz."

"Çok iyi... Şimdi anlatmaya başlayın Penelon," dedi Mösyö Morrel.

Çiğnediği tütünü sağ yanağından sol yanağına geçiren Penelon arkasını dönüp bekleme odasına doğru siyahımtı-

rak bir tükürük yolladı, bir adım atıp kalçalarının üzerinde sendeleyerek, "Mösyö Morrel," dedi, "o sırada bir hafta boyunca sakin bir havada ilerledikten sonra, Blanc Burnu'yla Boyador Burnu arasında bir yerlerde güzel bir güney-güneybatı rüzgârıyla yol alıyorduk. Kaptan Gaumard yanıma yaklaştığında dümendeydim, bana, 'Penelon baba, orada, ufukta beliren şu bulutlar hakkında ne düşünüyorsunuz?' dedi.

O an ben de tam onlara bakıyordum.

'Bence kaptan, gerekenden daha hızlı yükseliyorlar ve kötü niyetli bulutlara yakışacak kadar siyah görünüyorlar.' dedim.

'Ben de böyle düşünüyorum,' dedi kaptan, 've önlemlerimi almaya gidiyorum. Biraz sonra çıkacak rüzgâr için çok fazla açık yelkenimiz var... Hey! Babafingonun üstündeki yelkeni topla, küçük floku indir!'

Tam zamanıydı; daha talimat yerine getirilmeden yelkenler rüzgârla dolmaya, gemi yan yatmaya başladı.

'Tamam!' dedi kaptan. 'Hâlâ çok yelkenimiz var, büyük yelkeni istinga et!'

Beş dakika sonra büyük yelken istinga edildi ve mizanayla, gabyalarla, grandiyle ve pruva yelkenleriyle yola devam ettik.

'Penelon baba,' dedi kaptan, 'neden başınızı iki yana sallıyorsunuz?'

'Sizin yerinizde ben olsaydım, daha çok önlem alırdım,' dedim.

'Sanırım haklısın, ihtiyar,' dedi, 'sert bir rüzgârla karşı karşıya kalacağız.'

'Ah! Olur şey değil,' diye yanıtladım, 'orada olup bitenin sert bir rüzgâr olduğuna bahse giren parasını kaybedecek, çok şiddetli bir fırtına geliyor ya da ben hiçbir şey bilmiyorum!' dedim. Montredon'da tozun geldiğini gördüğümüz gibi rüzgârın geldiğini görüyorduk; ne mutlu ki karşısında kendisini iyi tanıyan biri vardı.

'Gabya yelkenlerine iki camadan vur!' diye bağırdı kaptan. 'Borinaları gevşet, rüzgâra yönelt, gabya yelkenlerini indir, palangaları serenlerin üzerine getir!'"

"O sularda bu yeterli olmaz," dedi İngiliz, "ben olsam dört camadan vurup mizanayı toplardım."

Bu yankılanan, beklenmedik ve tok ses karşısında herkes ürperdi. Elini gözlerinin üzerine koyan Penelon, kaptanının manevrasını bütün ayrıntılarıyla kavramış olan kişiye baktı.

"Bundan daha iyisini yaptık Mösyö," dedi yaşlı denizci saygısını belli ederek, "çünkü randa yelkenini istinga edip fırtınanın önünden gitmek ve pruvayı rüzgârın geldiği yönden uzaklaştırmak için dümen kırdık. On dakika sonra gabya yelkenlerini istinga etmiştik ve bütün yelkenleri toplamış bir halde yol alıyorduk."

"Gemi öyle eskiydi ki bu riske girilemezdi," dedi İngiliz.

"Evet, çok doğru! Zaten bu yüzden battık. Şeytanın bile paniğe kapılacağı şekilde sallandığımız on iki saatin ardından gemi su almaya başladı. 'Penelon,' dedi kaptan, 'sanırım batıyoruz dostum, dümeni bana bırakıp sintineye in.'

Dümeni ona bırakıp sintineye indim, şimdiden üç ayak su dolmuştu. Yukarı çıkıp, 'Pompalara koşun! Pompalara koşun!' diye bağırdım. Evet ama artık çok geçti! İşe koyulduk ama sanırım bizim boşalttığımız kadar su yeniden içeri doluyordu.

'Ah! Dört saatlik bir çalışmanın sonunda, nasıl olsa battığımıza göre artık uğraşmayalım, insan bir kez ölür,' dedim.

'Demek böyle örnek oluyorsun Üstat Penelon,' dedi kaptan; 'tamam o zaman, bekle, bekle!' Kamarasına gidip iki tabanca aldı.

'Pompaların başından ayrılanın beynini patlatacağım!' dedi."

"Doğru," dedi İngiliz.

"Hiçbir şey insanı haklı gerekçeler kadar cesaretlendiremez," diye devam etti denizci, "o sırada hava aydınlanmış,

rüzgâr hafiflemişti ama su fazla olmasa da, saatte iki parmak yükselmeye devam ediyordu. Saatte iki parmak, önemli değilmiş gibi görünüyor ama on iki saatte yirmi dört parmak, yani iki ayak yükseliyordu. Zaten önceden üç ayak yüksekliğinde olan su beş ayağa yükseldi. Sintinesinde beş ayak su olan bir gemi, vücudunda ödem birikmiş insan gibidir.

'Tamam,' dedi kaptan, 'bu kadarı yeter, Mösyö Morrel bize sitem edemez: Gemiyi kurtarmak için elimizden geleni yaptık; şimdi kendimizi kurtarmamız lazım. Filikaya binin evlatlar, hem de hemen!'"

"Dinleyin, Mösyö Morrel," diye devam etti Penelon. "Pharaon'u çok seviyorduk ama bir denizci gemisini ne kadar çok severse sevsin, canını daha çok sever. Bu yüzden kaptanın söylediklerini tekrarlatmadık, ayrıca anlayacağınız gibi, gemi inliyordu ve bize, 'Hadi çabuk gidin, hadi gidin artık!' der gibiydi. Ve zavallı Pharaon yalan söylemiyordu, onun ayaklarımızın altında suya gömülmeye başladığını hissediyorduk. Filikayı hemen denize indirip sekiz kişi içine doluştuk.

Kaptan en son indi ya da daha doğrusu inmedi çünkü gemiyi terk etmek istemiyordu, onu belinden kavrayıp arkadaşlara doğru attım. Tam zamanıydı. Güverteden atladığımda, geminin bordası kırk sekizlik bir gülle yemiş gibi büyük bir gürültüyle çatladı.

On dakika sonra önce önden, ardından arkadan sulara gömüldü, sonra kuyruğunun peşinde koşan bir köpek gibi kendi etrafında dönmeye başladı ve sonunda iyi akşamlar arkadaşlar der gibi şışşş diye battı... olan olmuştu, artık Pharaon yoktu!

Bize gelince, üç gün boyunca hiçbir şey yiyip içmedik; kimin diğerlerini besleyeceğini belirlemek için kura çekmek üzereyken, Gironde'u fark edip ona el kol salladık, bizi görünce yönünü değiştirip bir filika gönderdi. İşte denizci onurum üzerine yemin ederim ki, her şey böyle gerçekleşti! Öyle değil mi, arkadaşlar?"

Onaylayan genel bir mırıldanma anlatıcının gerçeği söylediğini ve ayrıntıları incelikle dile getirdiğini belli ediyordu.

"Tamam dostlarım," dedi Mösyö Morrel, "sizler yürekli insanlarsınız ve başıma gelecek felaketin tek suçlusunun kaderim olacağını önceden biliyordum. Bu, insanların değil, Tanrı'nın iradesi. Tanrı'nın iradesine saygı duyalım. Şimdi size ne kadar borcum var?"

"Ah! Bundan hiç söz etmeyelim Mösyö Morrel."

"Tam tersine, söz edelim," dedi armatör kederli bir gülümsemeyle.

"Tamam o zaman, bize üç aylık maaş borcunuz var..." dedi Penelon.

"Coclès, bu yürekli insanların her birine iki yüz frank ödeyin. Dostlarım, durum bildiğiniz gibi olmasa, 'Her birine iki yüz frank da ödül verin,' diyecektim ama işler kötü gitti dostlarım ve geriye kalan az miktarda para artık bana ait değil. Beni bağışlayın ve bu yüzden bana olan sevginizi kaybetmeyin."

Hüzünle yüzünü buruşturan Penelon arkadaşlarının yanına gidip onlarla bir şeyler konuştuktan sonra geri döndü.

"Bu meseleye gelince, Mösyö Morrel," dedi çiğnediği tütünü diğer yanağına geçirip ilk bekleme odasına düşecek bir tükürük yollarken, "bu meseleye gelince..."

"Hangi meseleye?"

"Para meselesine?"

"Ne oldu?"

"Mösyö Morrel, arkadaşlar şimdilik her birimize elli frangın yeteceğini, kalanı için de bekleyeceğimizi söylüyorlar."

"Teşekkürler dostlarım, teşekkürler!" diye haykırdı yüreğinin en ücra köşelerine kadar etkilenen Mösyö Morrel. "Hepiniz yürekli insanlarsınız ama paranızı alın ve iyi bir iş bulursanız girin, karar vermekte özgürsünüz."

Cümlenin bu son bölümü yürekli denizciler üzerinde olağanüstü bir etki yarattı. Hepsi şaşkın bir ifadeyle birbirlerine

baktılar. Soluğu kesilen Penelon az kalsın tütününü yutacaktı; ne mutlu ki son anda elini boğazına götürdü.

"Nasıl olur Mösyö Morrel?" dedi kederli bir ses tonuyla. "Demek bizi kovuyorsunuz! Demek bizden memnun değilsiniz!"

"Hayır, evlatlarım," dedi armatör, "hayır, tam tersine sizden memnunum. Hayır, sizi kovmuyorum. Ama ne yapmamı bekliyorsunuz ki? Artık gemim yok, bu yüzden denizciye de ihtiyacım yok."

"Nasıl, artık geminiz mi yok?" dedi Penelon. "Tamam o zaman, gemiler yaptırın, biz bekleriz. Tanrı'ya şükür ki aylak aylak dolaşmanın ne demek olduğunu biliyoruz."

"Gemi yaptıracak param yok, Penelon," dedi armatör kederli bir gülümsemeyle, "bu yüzden ne kadar iyi niyetli olursa olsun teklifinizi kabul edemem."

"Olsun, paranız yoksa, bize para ödemezsiniz; biz de zavallı Pharaon'un yaptığı gibi yelkensiz yol alırız, hepsi bu!"

"Yeter dostlarım, bu kadarı yeter," dedi fazlasıyla duygulanan Morrel, "sizden gitmenizi rica ediyorum. Daha iyi günlerde yeniden birlikte olacağız. Emmanuel, onlara eşlik edin ve talimatlarım yerine getirilene kadar yanlarından ayrılmayın."

"Bu, en azından tekrar görüşürüz anlamına geliyor, öyle değil mi Mösyö Morrel?" dedi Penelon.

"Evet dostlarım, en azından öyle umuyorum, hadi gidin."

Ve önden giden Coclès'e bir işaret yaptı. Muhasebeciyi izleyen denizcilerin ardından Emmanuel geliyordu.

"Şimdi, beni biraz yalnız bırakın," dedi armatör, "Mösyö'yle konuşmam gerek."

Ve gözleriyle, Thomson ve French Şirketi'nin, az önceki sahne sırasında köşesinde kımıldamadan ayakta duran ve konuşmaya sadece aktardığımız birkaç sözcükle katılan temsilcisini işaret etti. İki kadın gözlerini tamamen unuttukları yabancıya çevirdiler, sonra dışarı çıktılar ama o sırada

genç kızın kendisine yüce bir yakarışı dışavuran bakışlar yöneltmesi üzerine yabancı ona, o buz gibi yüze bakan sıkı bir gözlemciyi şaşırtacak bir gülümsemeyle karşılık verdi.

"Evet Mösyö," dedi kendini yeniden koltuğuna bırakan Morrel, "her şeyi gördünüz, her şeyi duydunuz, bu yüzden size söyleyeceğim yeni bir şey yok."

"Başınıza diğerleri gibi hak edilmemiş bir felaket geldiğini gördüm Mösyö," dedi İngiliz, "bu da bana sizi sevindirecek bir karar vermemi sağladı."

"Ah Mösyö!" dedi Morrel.

"Söyleyin," dedi yabancı. "Sizin en önemli alacaklılarınızdan biri benim, öyle değil mi?"

"Siz en azından en kısa vadeli borçlarımın alacaklısısınız."

"Bana ödeme yapmak için bir vade ister misiniz?"

"Bir vade onurumu, dolayısıyla hayatımı kurtarabilir."

"Ne kadar süre istiyorsunuz?"

Morrel tereddüt etti.

"İki ay," dedi.

"Tamam, size üç ay süre veriyorum."

"Ama Thomson ve French Şirketi'nin..."

"İçiniz rahat olsun Mösyö, tüm sorumluluk bana ait. Bugün 5 Haziran."

"Evet."

"Tamam o zaman, bana 5 Eylül tarihli yeni senetler verin; 5 Eylül günü sabah on birde (sarkaçlı saat on biri gösteriyordu) size uğrayacağım."

"Sizi bekleyeceğim Mösyö," dedi Morrel, "ya paranızı ödeyeceğim ya da öleceğim."

Bu son sözleri yabancının duyamayacağı kadar alçak bir sesle söylemişti.

Senetler yenilendi, eskileri yırtıldı ve zavallı armatör son kaynaklarını bir araya getirmek için önünde üç ay olduğunu düşündü.

İngiliz, Morrel'in teşekkürlerine ulusuna özgü soğuk bir ifadeyle karşılık verdi, ardından kendisi için dua ederek kapıya kadar eşlik eden Morrel'den izin istedi.

Merdivende Julie'yle karşılaştı. Genç kız aşağı iner gibi yapsa da, aslında onu bekliyordu.

"Ah Mösyö!" dedi ellerini kavuşturarak.

"Matmazel," dedi yabancı, "bir gün... Denizci Sinbad... imzalı bir mektup alacaksınız... Talimatlar size ne kadar garip gelse de, bu mektupta yazılanları harfi harfine yapın."

"Tamam Mösyö," diye yanıtladı Julie.

"Bana söz veriyor musunuz?"

"Size yemin ederim."

"Tamam! Hoşça kalın Matmazel. Her zaman şimdi olduğunuz gibi iyi yürekli ve erdemli olun. Tanrı'nın sizi Emmanuel'le evlendirerek ödüllendireceğini umuyorum."

Hafif bir çığlık atan Julie kiraz gibi kızarırken düşmemek için tırabzana tutundu.

Ona veda işareti yapan yabancı aşağı indi. Avluda ellerinde yüzer frank tutan ve onları alıp almamakta hâlâ tereddüt eden Penelon'a rastladı.

"Gelin dostum," dedi ona İngiliz, "sizinle konuşacaklarım var."

XXX

Beş Eylül

Morrel daha azını beklerken, Thomson ve French Şirketi'nin temsilcisi tarafından verilen bu süre, zavallı armatöre kaderinin nihayet üzerine gelmekten yorulduğunu müjdeleyen mutluluk habercilerinden biri gibi göründü. Aynı gün olan biteni kızına, karısına ve Emmanuel'e anlattı, aile bununla huzura kavuşmasa da bir süreliğine umutlan-

dı. Ama ne yazık ki, Morrel sadece kendisine son derece iyi niyetli yaklaşan Thomson ve French Şirketi'yle iş yapmıyordu. Söylediği gibi ticarette dostluklar değil ticari ilişkiler vardı. Enine boyuna düşündüğünde, Thomson ve French Şirketi'nin kendisine bu kadar cömert davranmasına bir anlam veremiyor, kendine bu durumun ancak şirketin zeki bir bencilliğinin ürünü olduğunu açıklıyordu: Bize yaklaşık üç yüz bin frank borcu olan bir adamın iflasını hızlandırıp anaparanın sadece yüzde altısını ya da sekizini geri almak yerine, ona üç ay mühlet verip paranın tamamını tahsil etmek daha uygundur.

Ne yazık ki, kâh kinden kâh da öngörüsüzlükten dolayı, Morrel'in iş yaptığı tüm şirketler aynı düşünceyi paylaşmıyor, tam tersi girişimlerde bulunuyorlardı. Yine de, İngiliz'in tanıdığı süre sayesinde, Morrel'in imzasının bulunduğu senetler Coclès tarafından büyük bir titizlikle ödendi. Coclès her zamanki sükûnetini korumaya devam ediyordu. Ancak Mösyö Morrel bu erteleme olmaksızın, ayın 15'inde Mösyö de Boville'in elli bin franklık[24] ve 30'unda başka bir alacaklıya otuz iki bin beş yüz franklık borcunu ödemek zorunda kalsa işinin bitmiş olacağının farkındaydı.

Marsilya'nın tüm ticaret camiasının düşüncesi peş peşe gelen felaketlerle yıkılan Morrel'in artık dayanamayacağıydı. Bu yüzden o ayın ödemelerinin her zamanki titizlikle yapılması büyük bir şaşkınlık uyandırdı. Yine de, bu durumdan dolayı zihinlerdeki güvensizlik kaybolmadı ve herkes gelecek ay bahtsız armatörün bilançosunun açık vereceği konusunda hemfikirdi.

Morrel ay boyunca tüm kaynaklarını seferber etmek için olağanüstü çabalar harcadı. Eskiden, senetleri hangi tarihe yazılmış olursa olsun güvenle kabul edilir, itibar görürdü. Bankalar Morrel'in doksan günlük senedinin vadesini uzatmayı kabul etmedi. Ne mutlu ki, Morrel'in de güvenebile-

24 15'inde ödenmesi gereken miktar yüz bin franktı.

ceği alacakları vardı; bu alacakların ödenmesiyle bilançosu temmuz sonunda da açık vermedi.

Thomson ve French Şirketi'nin temsilcisi bir daha Marsilya'da görülmemiş, Mösyö Morrel'i ziyaret ettiğinin ertesi günü ya da öbür günü ortadan kaybolmuştu: Zaten Marsilya'da Belediye Başkanı'ndan, Hapishaneler Müfettişi'nden ve Mösyö Morrel'den başka kimseyle görüşmediği için, oraya gelişi sadece bu üç kişinin hafızlarındaki farklı anılardan başka bir iz bırakmamıştı. Pharaon'un tayfalarına gelince, onlar da ortadan kaybolduklarına göre bir iş bulmuş olmalıydılar.

Palma'da yakalandığı hastalığı atlatan Kaptan Gaumard, Marsilya'ya döndüğünde Mösyö Morrel'in yanına gitmekte tereddüt etmişti ama kaptanın döndüğünü öğrenen armatör onu bizzat kendisi buldu. Penelon'un hikâyesi sayesinde kaptanın o felaket sırasındaki gözüpek tavrını önceden bilen Mösyö Morrel onu teselli etmeye çalıştı ve Kaptan Gaumard'ın almak için yanına uğramaya cesaret edemeyeceği üç aylık ücretini kendisine verdi.

Merdivenden inen Morrel yukarı çıkan Penelon'la karşılaştı. Yepyeni giysilerine bakılırsa Penelon parasını iyi kullanmış gibi görünüyordu. Armatörünü fark ettiğinde yürekli dümencinin canı çok sıkılmış gibiydi; sahanlığın en uzak köşesine gidip tütününü sol yanağından sağ yanağına, sağ yanağından sol yanağına geçirdi, afallamış iri gözleriyle etrafına bakınırken Mösyö Morrel'in her zamanki içtenliğiyle kendisine uzattığı elini çekinerek sıktı. Mösyö Morrel, Penelon'un sıkıntısını giysisinin şıklığına yordu: Bu mert adamın böylesine zarif bir şekilde giyinecek kadar parası olmadığı ortadaydı; demek başka bir gemide işe başlamıştı ve utancı, şöyle ifade edilebilirse, Pharaon'un yasını uzun süre tutmamış olmasından kaynaklanıyordu. Belki de Kaptan Gaumard'ı yaver giden talihinden ve yeni patronunun sunduğu olanaklardan haberdar etmeye geliyordu.

"Mert insanlar," dedi Morrel uzaklaşırken, "yeni patronunuz da sizi benim sevdiğim kadar sevsin ve benim olduğumdan daha mutlu olun."

Ağustos ayı Morrel'in eski itibarını kazanma ve yeni kredi bulma çabalarıyla geçti. 20 Ağustos günü, Marsilya'da bir posta arabasında yer ayırttığı öğrenilince, o ayın sonunda bilançonun açık vereceği ve Morrel'in hiç kuşkusuz müdürü Emmanuel'e ve muhasebecisi Coclès'e havale ettiği o amansız işlem sırasında orada olmamak için Marsilya'dan ayrıldığı söylentileri yayıldı. Ama tüm öngörülere rağmen, 31 Ağustos günü kasa her zamanki gibi açıldı. Veznenin arkasında Horatius'un adil karakteri gibi sakince beliren Coclès kendisine uzatılan hisseleri aynı dikkatle inceledi ve ilkinden sonuncusuna kadar ödemeleri aynı titizlikle yaptı. Mösyö Morrel'in tahmin ettiği iki ödeme daha geldi ve Coclès onları da armatörün şahsi senetleri gibi özenle ödedi. Kimse bir şey anlamıyordu ve herkes felaket tellallarına özgü bir inatla iflası Eylül sonuna erteliyordu.

1 Eylül'de, tüm ailesi tarafından büyük bir endişeyle beklenen son kurtuluş çaresi olarak gördüğü Paris yolculuğundan geri döndü. Morrel artık milyoner olan ve eskiden yanında çalışan Danglars'ı düşünmüştü. Olağanüstü servetini edinmeye kendi tavsiyesiyle muhasebeci olarak çalışmaya girdiği İspanyol bankacının yanında başlamıştı. Söylenenlere göre, Danglars'ın altı yedi milyonu ve sınırsız bir itibarı vardı. Danglars cebinden bir ekü çıkarmadan Morrel'i kurtarabilirdi: Sadece bir borcuna kefil olması yeterliydi, böylece armatör iflastan kurtulmuş olacaktı. Morrel, Danglars'ı uzun süre aklından geçirmiş ama hâkim olunamayan o içgüdüsel ertelemelerin etkisiyle bu son çareye başvurmayı mümkün olduğunca geciktirmişti. Haklıydı çünkü geri çevrilmenin aşağılanmışlığıyla yıkılmış bir halde geri dönmüştü.

Bu yüzden, geri döndüğünde hiç yakınmamış, ağzından sitemkâr tek bir söz bile çıkmamıştı; karısını ve kızını ağla-

yarak kucaklamış, Emmanuel'in elini dostça sıktıktan sonra ikinci kattaki çalışma odasına çekilip Coclès'i çağırmıştı.

"Bu kez mahvolduk," dedi iki kadın Emmanuel'e.

Aralarındaki kısa bir fısıldaşmanın ardından Julie'nin Nîmes garnizonundaki ağabeyine hemen gelmesi için mektup yazmasına karar verdiler.

Zavallı kadınlar kendilerini tehdit eden darbeye hazırlıklı olmak için tüm güçlerini toplamaları gerektiğini seziyorlardı.

Zaten, daha yirmi iki yaşında olsa da, Maximilien Morrel'in şimdiden babası üzerinde büyük bir nüfuzu vardı.

Kararlı ve dürüst bir delikanlıydı. Bir meslek seçmesi gerektiğinde, ona önceden belirlenmiş bir gelecek dayatmak istemeyen babası, genç Maximilien'in eğilimlerini sormuştu. Bunun üzerine, subay olmak istediğini söyleyen genç adam mükemmel bir eğitim almış, politeknik sınavını kazanmış ve oradan mezun olup 53. Alay'da asteğmen olmuştu. Bir yıldır asteğmendi ve ilk fırsatta teğmen olacağı söyleniyordu. Maximilien Morrel alayda sadece askerî yükümlülüklerini değil, insani sorumluluklarını da büyük bir titizlikle yerine getiriyor, bu yüzden ona sadece "Stoacı" diye hitap ediliyordu. Kuşkusuz ona böyle seslenenlerin çoğu bu sözcüğü başkasından duymuştu ve anlamını bilmiyordu.

İşte annesi ve kız kardeşi, karşılaşacaklarını hissettikleri zor koşullarda kendilerine destek olması için bu genç adamı çağırıyorlardı.

Durumun ciddiyeti konusunda yanılmamışlardı çünkü Mösyö Morrel'in Coclès'le çalışma odasına girmesinden kısa süre sonra, Julie muhasebecinin solgun, allak bullak olmuş bir yüzle, titreyerek dışarı çıktığını gördü.

Yanından geçerken neler olup bittiğini sormak istedi ama o mert adam hiç alışılmamış bir tarzda merdivenleri hızla inerken ellerini yukarı kaldırarak, "Ah Matmazel! Matmazel! Ne korkunç bir felaket! Buna kim inanırdı!" diye haykırmakla yetindi.

Birazdan Julie onun iki üç büyük kayıt defteri, bir cüzdan ve bir para kesesiyle yukarı çıktığını gördü.

Kayıt defterlerini inceleyen Morrel ardından cüzdanı açıp parayı saydı.

Tüm parası yedi sekiz bin franktı, ayın 5'ine kadarki alacakları da dört beş bin franktı; iki yüz seksen yedi bin beş yüz frangı ödemek için elinde topu topu on dört bin frank vardı. Bu parayı ödemesi mümkün değildi.

Yine de, akşam yemeği için aşağı indiğinde çok sakin görünüyordu. Bu sükûnet iki kadını onun yıkılmış bir halde gelmesinden daha çok ürküttü.

Morrel akşam yemeğinden sonra kahve içmek için Phocéens kahvehanesine gider ve *Sémaphore* gazetesini okurdu. O gün dışarı çıkmadı ve yeniden çalışma odasına döndü.

Coclès'e gelince, tamamen afallamış görünüyordu. Günün bir bölümünü avluda, otuz derece güneş altında bir taşın üzerinde şapkasız oturarak geçirdi.

Emmanuel kadınların içini rahatlatmayı denese de, yeterince etkili konuşamıyordu. Genç adam Morrel ailesinin başına gelmek üzere olan büyük felaketi hissedemeyecek kadar şirketin işlerine yoğunlaşmıştı.

Gece olduğunda, Morrel'in çalışma odasından çıkıp aşağı ineceğini uman iki kadın uyumadı ama onun gürültü çıkarmamak için kapılarının önünden hafif adımlarla geçtiğini duydular.

Kulak kabarttıklarında odasına dönüp kapısını içeriden kilitlediğini işittiler.

Madam Morrel kızını yatmaya gönderdikten yarım saat sonra, ayakkabılarını çıkarıp anahtar deliğinden kocasının ne yaptığını görmek için koridora geçti.

Koridorda bir gölgeyi fark etti: bu, kendisi de endişelenip annesini izleyen Julie'ydi.

Genç kız annesinin yanına gitti.

"Yazıyor," dedi.

İki kadın hiç konuşmadan ne yazdığını tahmin etmeye çalıştılar.

Madam Morrel yeniden anahtar deliğine doğru eğildi. Gerçekten de Morrel bir şeyler yazıyordu ama kızı fark etmese de, Madam Morrel kocasının kaşeli bir kâğıt üzerine ne yazdığını anladı.

Aklına vasiyetini yazdığı gibi ürkütücü bir düşünce geldiğinde tüm bedeni titredi; yine de hiçbir şey söylememe gücünü kendinde buldu.

Ertesi sabah Mösyö Morrel çok sakin görünüyordu; her zamanki gibi çalışma odasına çıkıp öğle yemeği için aşağı indi, sadece, yemekten sonra yanına oturttuğu kızının başını kollarına alıp onu uzun süre göğsüne bastırdı.

Akşam Julie, annesine sakin görünse de babasının kalbinin şiddetle çarptığını söyledi.

Sonraki iki gün de neredeyse aynı şekilde geçti. 4 Eylül akşamı Mösyö Morrel kızından çalışma odasının anahtarını istedi.

Julie hiç de hayra yormadığı bu istek karşısında ürperdi. Babası her zaman yanında bulunan ve çocukluğunda sadece cezalandırılmak amacıyla kendisinden alınan bu anahtarı neden istiyordu?

"Babacığım," dedi, "benden bu anahtarı geri almanız için nasıl bir kabahat işledim?"

"Hiçbir kabahat işlemedin kızım," dedi bu soru karşısında gözleri yaşaran bahtsız Morrel, "sadece ona ihtiyacım var."

Julie anahtarı arar gibi yaptı.

"Odamda bırakmış olmalıyım," dedi.

Dışarı çıkıp odasına gitmek yerine aşağı indi ve Emmanuel'e danıştı.

"O anahtarı babanıza vermeyin," dedi genç adam, "ve yarın sabah mümkün olduğunca yanından ayrılmayın."

Genç kız Emmanuel başka sorular yöneltmese de, delikanlı başka bir şey bilmiyordu ya da söylemek istemiyordu.

4 Eylül'ü 5'ine bağlayan gece boyunca kulağını duvardan ayırmayan Madam Morrel, kocasının saat üçe kadar odasında hızlı hızlı yürüdüğünü duydu.

Morrel yatağına ancak saat üçe geldiğinde uzandı.

Geceyi birlikte geçiren iki kadın akşamdan beri Maximilien'i bekliyorlardı.

Saat sekizde odalarına gelen Mösyö Morrel sakin görünse de, gece boyunca yaşadığı sıkıntı solgun ve bitkin yüzünden okunuyordu.

Kadınlar ona iyi uyuyup uyumadığını sormaya cesaret edemediler. Morrel karısına her zamankinden daha büyük bir sevgiyle, kızına da babacan bir şefkatle yaklaştı; zavallı kızına bakmaya ve onu kucaklamaya doyamıyordu.

Emmanuel'in tavsiyesini hatırlayan Julie dışarı çıkan babasının arkasından gitmek istedi ama babası onu hafifçe geri itti.

"Annenin yanında kal," dedi.

Julie üstelemek istedi.

"Ben böyle istiyorum!" dedi Morrel.

Morrel kızına ilk kez söylediği "Ben böyle istiyorum!" sözlerini öylesine babacan bir şefkatle dile getirdi ki, Julie öne doğru bir adım daha atmaya cesaret edemedi.

Olduğu yerde hiç sesini çıkaramadan kalakaldı. Kısa süre sonra kapı yeniden açıldığında iki kolun bedenini sardığını ve bir ağzın onu alnından öptüğünü hissetti.

Başını kaldırıp bir sevinç çığlığı attı.

"Maximilien, ağabeyim!" diye haykırdı.

Bu çığlık üzerine yanlarına gelen Madam Morrel oğlunun kollarına atıldı.

"Anneciğim," dedi, bir Madam Morrel'e bir kız kardeşine bakan genç adam, "neler olup bitiyor? Mektubunuz beni ürküttü ve hemen buraya geldim."

"Julie," dedi genç adama bir işaret yapan Madam Morrel, "babana Maximilien'in geldiğini haber ver."

Hızla dışarı çıkan genç kız merdivenin ilk basamağında elinde bir mektup olan bir adamla karşılaştı.

"Siz Matmazel Julie Morrel misiniz?" dedi adam ağır bir İtalyan aksanıyla.

"Evet Mösyö," diye yanıtladı Julie geveleyerek, "benden ne istiyorsunuz? Sizi tanımıyorum."

"Bu mektubu okuyun," dedi adam bir kâğıt uzatarak.

Julie tereddüt ediyordu.

"Babanızın selameti için yazılmış," dedi aracı.

Genç kız kâğıdı hemen aldı ve okumaya başladı:

Hemen şimdi Meilhan yoluna gidin, 15 numaralı eve girip kapıcıdan beşinci katın anahtarını isteyin, içeri girin, şöminenin kenarındaki kırmızı ipek keseyi alıp o keseyi babanıza götürün.

Bu işin saat on birden önce halledilmesi çok önemli.

Bana gözünüz kapalı itaat edeceğinize söz vermiştiniz, size bu sözünüzü hatırlatıyorum.

Denizci Sinbad

Bir sevinç çığlığı atan genç kız soru sormak için gözlerini kaldırdığında mektubu getiren adam ortadan kaybolmuştu.

Mektubu ikinci kez okurken bir dipnotu fark etti.

"Bu görevi tek başınıza yerine getirmeniz çok önemli, biriyle birlikte gider ya da kendi adınıza birini gönderirseniz, kapıcı ne demek istediğinizi anlamadığını söyleyecek."

Bu dipnot genç kızın neşesine karanlık bir gölge düşürdü. Korkacak bir şey yok muydu, bu mektup ona kurulmuş bir tuzak olamaz mıydı? Masumiyeti onun yaşındaki bir kızın karşısına çıkacak tehlikeleri bilmesini engelliyordu ama korkmak için tehlikeyi bilmeye gerek yoktur; hatta en büyük korkulara neden olanın bilinmeyen tehlikeler olduğuna dikkati çekmek gerekir.

Julie tereddüt ediyordu, birine danışmaya karar verdi.

Ama garip bir duygunun etkisiyle annesine ya da ağabeyine değil Emmanuel'e danıştı.

Aşağı inip Thomson ve French Şirketi'nin temsilcisinin babasıyla görüşmeye geldiği gün olanları anlattı; Emmanuel'e merdivendeki sahneden, verdiği sözden bahsetti ve ona mektubu gösterdi.

"Gitmek gerek Matmazel," dedi genç adam.

"Gitmek mi gerek?" diye mırıldandı Julie.

"Evet, size eşlik edeceğim."

"Ama yalnız gitmem gerektiğini okumadınız mı?"

"Yalnız gideceksiniz, ben sizi Musée Caddesi'nin köşesinde bekleyeceğim, beni endişelendirecek kadar gecikirseniz, o zaman yanınıza geleceğim ve sizi temin ederim ki, bana şikâyet edeceğiniz kişilerin canına okuyacağım!"

"Yani Emmanuel, söyleneni yapmam gerektiğini düşünüyorsunuz?"

"Evet, aracı size mektubun babanızın selameti için yazıldığını söylemedi mi?"

"Ama ya başıma bir iş gelirse?"

Emmanuel bir an tereddüt etse de, genç kızı hemen ve geç kalmadan ikna etmeye karar verdi.

"Dinleyin," dedi, "bugün 5 Eylül, öyle değil mi?"

"Evet."

"Bugün saat on birde babanızın yaklaşık üç yüz bin frank ödemesi gerekiyor."

"Evet, bunu biliyoruz."

"Tamam o zaman, kasada ancak on beş bin frank var."

"Peki nasıl ödeyecek?"

"Babanız bugün on bire kadar kendisine yardım edecek birini bulamazsa, iflasını açıklamak zorunda kalacak."

"Ah! Gelin! Gelin!" diye haykırdı genç kız Emmanuel'i sürükleyerek.

Bu arada Madam Morrel oğluna her şeyi anlatmıştı.

Maximilien babasının başına peş peşe gelen felaketlerin ardından şirketin harcamalarında büyük değişiklikler olduğunu biliyordu ama işlerin bu aşamaya vardığından haberdar değildi.

Afalladı. Ardından aniden hızla yukarı çıktı çünkü babasının çalışma odasında olduğunu sanıyordu ama kapıyı çalması boşunaydı. Çalışma odasının kapısında beklerken evin kapısının açıldığını duydu, başını çevirdiğinde babasını gördü. Mösyö Morrel çalışma odasına çıkmak yerine odasına dönmüştü ve şimdi yukarı çıkıyordu.

Oğlunun geldiğini bilmeyen Mösyö Morrel onu fark edince hafif bir şaşkınlık çığlığı attı. Sol koluyla redingotunun altında saklamaya çalıştığı bir şeyi sıkarken olduğu yerde kalakaldı.

Merdiveni hızla inip babasının boynuna sarılan Maximilien sadece sağ elini babasının göğsünde bırakarak geri çekildi.

"Babacığım," dedi rengi ölü gibi solarak, "redingotunuzun altında neden iki tabanca var?"

"Ah! İşte korktuğum başıma geldi!" dedi Morrel.

"Babacığım! babacığım! Tanrı aşkına!" diye haykırdı genç adam. "Bu silahlara ne gerek var?"

"Maximilien," diye yanıtladı bakışlarını oğluna sabitleyen Morrel. "Sen bir erkeksin, hem de onurlu bir erkek; gel, sana her şeyi anlatacağım."

Ve Morrel kendinden emin adımlarla çalışma odasına çıkarken oğlu sendeleyerek arkasından geliyordu.

Morrel açtığı kapıyı oğlu girdikten sonra kapadı, ardından bekleme odasına geçip tabancalarını masanın bir kenarına bıraktı ve oğluna parmağıyla açık duran hesap defterini gösterdi.

Son durum büyük bir titizlikle bu deftere kaydedilmişti.

Morrel'in yarım saat içinde iki yüz seksen yedi bin beş yüz frank ödemesi gerekiyordu.

Elindeki parasının toplamı on beş bin iki yüz franktı.

"Oku," dedi Morrel.

Defterde yazılanları okuyan Maximilien bir an yıkılmış gibi kalakaldı.

Morrel hiçbir şey söylemedi: Rakamların acımasız yargısına ekleyebileceği ne vardı ki?

"Babacığım," dedi bir an sonra genç adam, "bu felaketi önlemek için elinizden gelen her şeyi yaptınız mı?"

"Evet," diye yanıtladı Morrel.

"Hiçbir alacağınız yok mu?"

"Hayır."

"Tüm gelir kaynaklarınız tükendi mi?"

"Hepsi."

"Ve yarım saat sonra ismimizin onuru zedelenecek."

"Onursuzluğu kan temizler," dedi Morrel.

"Haklısınız babacığım, sizi anlıyorum."

Ardından elini tabancalara uzatarak, "Biri sizin ve biri de benim için, teşekkürler," dedi.

Morrel oğlunun elini tuttu.

"Ya annen... ya kız kardeşin... onlara kim bakacak?"

Genç adamın tüm bedeni ürperdi.

"Babacığım, bana yaşamam gerektiğini mi söylemek istiyorsunuz?"

"Evet, bunu söylüyorum çünkü bu senin görevin; Maximilien, sen makul düşünen bir gençsin... sen sıradan bir insan değilsin; sana hiçbir şey tavsiye etmiyor, hiçbir talimat vermiyorum, sana sadece durumu dışarıdan gözlemleyip kendi kararını vermeni söylüyorum."

Bir süre düşünen genç adamın gözlerinde ulvi bir boyun eğişin izi okundu; sadece ağır ve hüzünlü bir hareketle rütbesini gösteren apoletini söktü.

"Tamam," dedi elini Morrel'e uzatarak, "huzur içinde ölün, babacığım! Ben yaşayacağım."

Maximilien, dizlerine kapanmak için bir hamle yapan Morrel'i kendine çekti ve bu iki soylu yürek bir an için karşı karşıya çarptı.

"Bunun benim hatamdan kaynaklanmadığını biliyorsun, değil mi?" dedi Morrel.

Maximilien gülümsedi.

"Tanıdığım en onurlu insan olduğunuzu biliyorum, babacığım."

"Tamam, sorun halledildi, şimdi annenle kız kardeşinin yanına dön."

"Babacığım," dedi genç adam dizini bükerek, "beni kutsayın."

Oğlunun iki eliyle kavradığı başını kendine yaklaştırıp alnını defalarca öptü:

"Ah! Evet, evet," dedi, "seni kendim ve ailemizin kusursuz üç kuşağı adına kutsuyorum; söylediklerimi dinle: Bahtsızlığın yıktığı binayı Tanrı yeniden inşa edebilir. Benim bu şekilde öldüğümü gören en acımasız kişiler bile sana merhamet edecekler; belki de sana bana vermeyi reddettikleri süreyi vereceklerdir; o alçakça sözleri etmelerine izin verme; işe koyul, çalış, genç adam, yüreklice ve tüm gücünle mücadele et ve alacaklılarımın paralarını ödemek için annen ve kız kardeşinle tutumlu yaşa. Saygınlığına yeniden kavuştuğun o büyük, görkemli günde bu çalışma odasında, 'Babam benim yaptığımı yapamadığı için öldü ama sukûnet ve huzur içinde öldü çünkü ölürken bunu başaracağımı biliyordu,' diyeceksin."

"Ah! Babacığım, babacığım," diye haykırdı genç adam, "keşke yaşayabilseydiniz!"

"Yaşarsam, her şey farklı olur; yaşarsam, gösterilecek yakınlık kuşkuya, merhamet hırsa dönüşür; yaşarsam, sözünü yerine getirmemiş, hileli iflas etmiş bir adam olurum. Maximilien, şunu iyi düşün, ölürsem, tam tersine, cesedim bahtsız ama onurlu bir adamın cesedi olur. Yaşarsam, en iyi dostlarım benden uzak durur, ölürsem, tüm Marsilya ebedî

istirahatgâhıma kadar ağlayarak ardımdan gelir; yaşarsam, adımdan utanç duyarsın; ölürsem, başını kaldırıp 'Sözünü ilk kez yerine getiremediği için intihar eden birinin oğluyum,' dersin."

Genç adam inlese de, boyun eğer gibi göründü. Bu kez yüreğiyle değil, beyniyle inanıyordu.

"Ve şimdi," dedi Morrel, "beni yalnız bırak ve anneni ve kız kardeşini buradan uzaklaştırmaya çalış."

"Kız kardeşimi bir kez daha görmek istemiyor musunuz?"

Genç adam bu öneriyi son ve belli belirsiz bir umutla yapıyordu. Mösyö Morrel başını iki yana salladı.

"Onu bu sabah gördüm ve vedalaştım."

"Bana vereceğiniz özel bir tavsiye var mı, babacığım?" diye sordu Maximilien hüzünlü bir ses tonuyla.

"Evet oğlum, kutsal bir tavsiye."

"Söyleyin babacığım."

"İnsanların akıllarından geçenleri okuyamam ama belki insanlıktan, belki de bencillikten dolayı bana tek merhamet eden Thomson ve French Şirketi oldu. On dakika sonra buraya gelecek olan şirket temsilcisi bana iki yüz seksen yedi bin beş yüz frangı ödemem için süreyi üç ay uzatırken, âdeta süreyi uzatmamış, armağan etmişti. İlk ödeme bu şirkete yapılsın, oğlum, o adam senin için yüce bir değer taşısın."

"Peki babacığım."

"Ve şimdi bir kez daha elveda," dedi Morrel, "hadi git, yalnız kalmaya ihtiyacım var; vasiyetimi yatak odamdaki yazı masasının üzerinde bulacaksın."

Ayakta kımıldamadan bekleyen genç adam iradesinin gücünü uygulamaya geçiremedi.

"Dinle Maximilien," dedi babası, "senin gibi bir asker olduğumu, bir tabyayı ele geçirme emri aldığımı ve bu görevi yerine getirirken ölmem gerektiğini bildiğimi düşün, bana az önce söylediğini söylemeyecek miydin? 'Tamam babacığım, aksi takdirde onurumuzu lekelersiniz, ölüm utançtan daha iyidir!'"

"Evet, evet," dedi genç adam, "evet!"

Ve Morrel'i titreyerek kucaklarken, "Tamam, babacığım," dedi.

Ve çalışma odasından dışarı çıktı.

Oğlu dışarı çıktığında, bir an bakışlarını kapıya sabitleyerek ayakta bekleyen Morrel, ardından elini uzatıp zili çaldı.

Birazdan Coclès içeri girdi.

Artık aynı kişi değildi, gerçeği kabullendiği şu üç günde yıkılmıştı. Morrel Şirketi'nin ödemelerini yapamayacağı düşüncesi onun belini yaşadığı son yirmi yılın yapamayacağı kadar bükmüştü.

"İyi yürekli dostum," dedi Morrel tasvir edilmesi mümkün olmayan bir ses tonuyla, "bekleme odasında kalacaksın. Üç ay önce gelen beyefendiyi, Thomson ve French Şirketi'nin temsilcisini tanıyorsun, o geldiğinde bana haber vereceksin."

Hiç cevap vermeden başını sallayan Coclès bekleme odasına gidip oturdu.

Yeniden koltuğuna oturan Morrel'in gözleri sarkaçlı saate yöneldi: Topu topu yedi dakikası kalmıştı, inanılmaz bir hızla ilerleyen yelkovanın hareket ettiğini görür gibiydi.

Hâlâ genç olan, belki yanlış ama en azından doğru gibi görünen bir akıl yürütmenin sonucunda dünyada sevdiği her şeyden, ailesinin şefkatinden ayrılıp hayatı terk edecek bu adamın aklından geçenleri izah etmek olanaksızdı. Bir fikir edinebilmek için terle kaplı ama boyun eğmiş yüzünü, yaşlarla dolu olduğu halde göğe çevirdiği gözlerini görmek gerekirdi.

Yelkovan ilerlemeye devam ediyordu, tabancalar doluydu; elini uzatıp silahlardan birini aldı ve kızının ismini mırıldandı.

Ardından ölümcül silahı yerine bırakıp bir tüy aldı ve bir şeyler yazmaya başladı.

Sevgili kızıyla hakkıyla vedalaşmadığını düşünüyordu.

Ardından sarkaçlı saate döndü, artık dakikaları değil saniyeleri sayıyordu.

O anda alnından daha soğuk bir ter boşanırken, ölümcül bir endişe yüreğini daralttı.

Merdivene açılan kapının gıcırdadığını duydu.

Ardından çalışma odasının kapısı açıldı.

Saat on biri çalmak üzereydi.

Kapıya bakmayan Morrel, Coclès'in şu sözlerini bekliyordu: "Thomson ve French Şirketi'nin temsilcisi."

Ve silahı ağzına yaklaştırdı...

Aniden bir çığlık işitti: Bu, kızının sesiydi.

Geri dönüp Julie'yi gördüğünde tabanca elinden düştü.

"Babacığım!" diye haykırdı soluk soluğa kalmış ve sevinçten ölecek hale gelmiş genç kız. "Kurtuldunuz! Kurtuldunuz!"

Ve elindeki kırmızı ipekten keseyi kaldırarak babasının kollarına atıldı.

"Kurtuldum mu? Yavrum!" dedi Morrel, "ne demek istiyorsun?"

"Evet, kurtuldunuz! Bakın, bakın!"

Keseyi alan Morrel belli belirsiz bir anının bu kesenin bir zamanlar kendisine ait olduğunu hatırlatması yüzünden titredi. İçinde iki yüz seksen yedi bin beş yüz franklık bir senet vardı.

Senet ödenmişti.

Kesede ayrıca üzerinde bir parşömene yazılmış şu iki sözcüğün bulunduğu fındık iriliğinde bir elmas vardı: *Julie'nin Çeyizi.* Elini alnına götüren Morrel düş gördüğünü sanıyordu. O anda saat on biri çaldı.

Saat her çınladığında yüreği çelik bir çekiç indirilmişçesine titreşiyordu.

"Bana bu keseyi nereden bulduğunu açıklar mısın, kızım?" dedi.

"Meilhan yolundaki 15 numaralı evin beşinci katındaki küçük, viran bir odada."

"Ama," diye haykırdı Morrel, "bu kese sana ait değil."

Julie babasına sabah aldığı mektubu uzattı.

"Peki o eve yalnız mı gittin?" dedi mektubu okuyan Morrel.

"Emmanuel bana eşlik etti. Beni Musée Caddesi'nin köşesinde beklemesi gerekiyordu ama ne garip ki, döndüğümde orada değildi."

"Mösyö Morrel!" diye haykırdı merdivenden gelen biri. "Mösyö Morrel!"

"Bu onun sesi," dedi Julie.

Bir an sonra içeri giren Emmanuel'in yüzü heyecandan ve sevinçten allak bullak olmuştu.

"Pharaon!" diye haykırdı. "Pharaon!"

"Pharaon'a ne olmuş? Emmanuel, yoksa çıldırdınız mı? Geminin battığını biliyorsunuz!"

"Pharaon! Mösyö, Pharaon'un limana girdiği haberi veriliyor."

Koltuğuna yığılan Morrel'in gücü tükenmişti ve zihni bu inanılmaz, olağanüstü, masalsı olaylar dizisini sıralamayı reddediyordu.

Birazdan oğlu da geldi.

"Babacığım," diye haykırdı Maximilien. "Pharaon'un battığını söylemiyor muydunuz? Gözcü kulesinden geminin limana girdiği haberi verildi."

"Dostlarım," dedi Morrel, "bu gerçekse Tanrı'nın bir mucizesi olduğuna inanmalı! Mümkün değil! Mümkün değil!"

Ama gerçek ve daha inanılır olan elinde tuttuğu kese, ödenmiş olan senet ve o muhteşem elmastı.

"Ah! Mösyö," dedi Coclès kendi payına, "neden Pharaon'dan söz ediliyor?"

"Hadi, evlatlarım," dedi ayağa kalkan Morrel, "gidip bakalım ve bu haber yanlışsa Tanrı bize merhamet etsin."

Aşağı inerken, merdivenin ortasında yukarı çıkmaya cesaret edemeyen zavallı Madam Morrel'in beklediğini gördüler.

Birazdan Canabière'deydiler.

Liman insan kaynıyordu.

Tüm bu kalabalık Morrel'e yol açtı.

"Pharaon! Pharaon!" sesleri yükseliyordu.

Gerçekten de, muhteşem, olağanüstü bir olay gerçekleşmişti, Saint-Jean Kulesi'nin karşısında, pupasında beyaz harflerle Pharaon (Morrel ve Oğlu-Marsilya) yazan, diğer Pharaon'la aynı ebatlara sahip, kırmızböceği ve çivit taşıyan bir gemi demir atıyor ve yelkenlerini istinga ediyordu; Kaptan Gaumard güvertede talimatlar verirken, Üstat Penelon, Mösyö Morrel'e el kol işaretleri yapıyordu.

Kuşkuya yer yoktu: Duyuların tanıklığına on bin kişinin tanıklığı eşlik ediyordu.

Morrel ve oğlu bu mucizeye tanık olan tüm şehrin alkışları arasında dalgakıranda kucaklaşırken, yüzünün yarısı siyah bir sakalla kaplı olan ve bir nöbetçi kulübesinin arkasına gizlenen bir adam bu sahneyi yüreği sızlayarak izlerken şu sözleri mırıldanıyordu:

"Mutlu ol, soylu yürek, yaptığın ve yapacağın iyilikler için Tanrı seni kutsasın, senin yaptığın iyilik gibi benim minnetim de gölgede kalsın."

Ve sevinç ve mutluluğun iç içe geçtiği bir gülümsemeyle gizlendiği yerden çıkıp, herkes günün olayıyla meşgul olduğundan, kimse kendisini fark etmeden iskele işlevini gören küçük merdivenlerden birinden aşağı indi ve üç kere seslendi:

"Jacopo! Jacopo! Jacopo!"

Bunun üzerine, yanına gelen bir filika onu bir denizci çevikliğiyle atladığı zengin donanımlı bir yata götürdü; oradan, sevinç gözyaşları dökerken tüm kalabalığın elini içtenlikle sıkan ve gökyüzünde ararmış gibi göründüğü o meçhul iyiliksevere teşekkür eden Morrel'e bir kez daha baktı.

"Ve şimdi," dedi meçhul adam, "iyiliğe, insancıllığa, minnettarlığa elveda... Yüreği çiçeklendiren tüm duygulara elveda!.. İyileri ödüllendirmek için Tanrı'nın görevini üstlenmiştim... Şimdi kötüleri cezalandırmam için intikam tanrısı yerini bana bıraksın!"

Bu sözlerin ardından işaret verdi, yat hareket etmek için bu işareti bekliyordu âdeta, hemen denize açıldı.

XXXI

İtalya - Denizci Sinbad

1838 yılının başına doğru, Paris'in en seçkin tabakasına mensup olan Vikont Albert de Morcerf ve Baron Franz d'Épinay adlı iki genç Floransa'daydı. O yılın karnavalına katılmak için Roma'ya gitmeyi kararlaştırmışlardı ve dört yıldır İtalya'da yaşayan Franz, Albert'e rehberlik edecekti.

Ancak Roma Karnavalı'na katılmak, özellikle geceyi Popolo Meydanı ya da Campo Vaccino'da geçirmek istemeyenler için kolay bir iş olmadığından, kendilerine konforlu bir daire bulmayı rica etmek üzere Spagna Meydanı'ndaki Londra Oteli'nin sahibi Üstat Pastrini'ye mektup yazdılar.

Üstat Pastrini onlara elinde sadece ikinci katta tuvaletli iki odası olduğunu ve günlük bir louis gibi düşük bir fiyata odaları kendilerine tahsis edeceği yanıtını gönderdi. İki genç bu öneriyi kabul etti, zamanını değerlendirmek isteyen Albert Napoli'ye giderken, Franz Floransa'da kaldı.

Bir süre Medicilerin şehrinin keyfini çıkarıp, Cascine Parkı denilen o cennet bahçelerini gezdikten ve Floransa'nın önde gelen o muhteşem ev sahiplerinin konuğu olduktan sonra, daha önce Bonaparte'ın beşiği olan Korsika'yı ziyaret ettiği için, aklına Napoléon'un büyük barınağı Elba Adası'na gitmek esti.

Bunun üzerine, bir akşam küçük bir yelkenli tekneyi Livorno limanına bağlayan demir halkayı söküp, mantosuna sarınarak bir kenara uzandı ve denizcilere sadece "Elba Adası'na!" diye seslendi.

Yuvasından ayrılan bir deniz kuşu gibi limandan denize açılan yelkenli gemi ertesi gün Franz'ı Porto Ferrajo'ya bıraktı.

Franz, imparatorluk adasını gezip devin bıraktığı tüm izleri inceledikten sonra Mareciana'da tekneye bindi.

Karadan ayrıldıktan iki saat sonra, söylendiğine göre, kırmızı kekliklerin hiç tükenmeyen uçuşlarının beklediği Pianosa'da yeniden karaya çıktı.

Av kötü geçti. Ancak birkaç cılız keklik avlayan Franz boşuna yorulmuş tüm avcılar gibi yelkenlisine canı sıkkın döndü.

"Ah! Ekselansları isteseydi," dedi kaptan, "çok bereketli bir av olurdu."

"Peki ama nerede?"

"Şu adayı görüyor musunuz?" diye devam etti parmağını güneye doğru uzatıp zarif bir şekilde çivit mavisine boyanmış denizin ortasında yükselen koni biçiminde bir kütleyi göstererek.

"O adanın adı ne?" diye sordu Franz.

"Monte Cristo Adası," diye yanıtladı Livornolu.

"Ama o adada avlanma iznim yok."

"Ekselanslarının izin almasına gerek yok, orası ıssız bir adadır."

"Ah! Vay canına," dedi genç adam. "Akdeniz'in ortasında ıssız bir adanın olması çok ilginç."

"Ve çok doğal, ekselansları. Kayalıklardan oluşan bu adada ekilebilecek toprak bir dönümü geçmez."

"Bu ada hangi bölgeye bağlı?"

"Toscana'ya."

"Orada ne avlayabilirim?"

"Binlerce yabankeçisi var."

"Taşları yalayarak beslenen," dedi Franz inanmadığını belli eden bir gülümsemeyle.

"Hayır ama taşların arasında yetişen süpürgeotlarını, mersin ve sakızağacı yapraklarını yiyerek besleniyorlar."

"Peki nerede yatacağım?"

"Mağaraların içinde ya da mantonuza sarınarak. Zaten, ekselansları isterse avdan hemen sonra yola çıkarız; ekselansları gündüz olduğu gibi gece de yelken açtığımızı, yelken olmazsa kürek çektiğimizi bilirler."

Arkadaşıyla buluşmak için yeterince zamanı olan ve Roma'da kalacak yer sorunu olmayan Franz ilk avını telafi etmek için bu öneriyi kabul etti.

Verdiği olumlu yanıt karşısında tayfalar kendi aralarında alçak sesle bir şeyler konuştular.

"Evet ne oldu?" diye sordu. "Yeni bir gelişme mi var? Bir aksilik mi çıktı?"

"Hayır," dedi kaptan ama ekselanslarına bildirmemiz gerekiyor, bu adanın adı çıkmıştır."

"Bu ne anlama geliyor?"

"Yerleşim olmadığından Monte Cristo Adası bazen Korsika'dan, Sardinya'dan ya da Afrika'dan gelen kaçakçılara ve korsanlara ev sahipliği yapıyor, olur da adaya uğradığımız ihbar edilirse, Livorno'ya döndüğümüzde altı gün karantinada kalmamız gerekecek."

"Vay canına! Durum değişti! Altı gün! Tanrı'nın dünyayı yarattığı süre kadar. Bu süre biraz uzun, çocuklar."

"Ama ekselanslarının Monte Cristo'ya uğradığını kim söyleyecek?"

"Ah! Herhalde ben değil," diye haykırdı Franz.

"Ne de biz," diye ekledi tayfalar.

"O zaman hemen Monte Cristo'ya."

Kaptanın manevra talimatı vermesi üzerine burnu adaya çevrilen yelkenli o istikamette yol almaya başladı. Manevrayı ve geminin yeni istikamete yönelmesini izleyen Franz, yelkenlerin rüzgârla dolmasının, üç denizcinin öne, birininse dümene geçmesinin ardından sohbeti yeniden başlattı.

"Sevgili dostum Gaetano," dedi kaptana, "sanırım az önce bana korsanların Monte Cristo Adası'nı sığınak olarak

kullandıklarını söylemiştiniz, bu, bana keçilerden daha iyi bir av gibi görünüyor."

"Evet ekselansları, bu doğru."

"Kaçakçıları biliyordum ama Cezayir'in fethinden ve Naiplik Dönemi'nin sona ermesinden sonra korsanların sadece Cooper'ın ve Kaptan Marryat'ın romanlarında kaldığını düşünüyordum."

"O halde ekselansları yanılıyorlarmış: Papa XII. Leo tarafından köklerinin kurutulduğu sanılan ama yolcuları Roma kapılarına kadar kovalayan haydutlar gibi, korsanlar da varlıklarını sürdürüyorlar. Fransa'nın Vatikan maslahatgüzarının yaklaşık altı ay önce Velletri'nin beş yüz adım ötesinde soyulduğunu duymadınız mı?"

"Elbette duydum."

"Tamam o zaman, ekselansları da bizim gibi Livorno'da ikamet etseydi, ara sıra Bastia'da, Porto Ferrajo'da ya da Civitavecchia'da beklenen yük dolu bir geminin ya da güzel bir İngiliz yatının geri dönmediğini, geminin ya da yatın başına ne geldiğinin bilinmediğini ve hiç kuşkusuz bir kayalığa çarparak battığının düşünüldüğünü duyacaklardı. Oysa, çarptıkları bu kaya, tıpkı haydutların bir posta arabasını durdurup yağmaladıkları gibi, karanlık ve fırtınalı bir gecede ıssız ve kimsenin yaşamadığı bir adanın açıklarında o gemileri ve yatları durduran ve yağmalayan, içinde altı yedi kişi bulunan alçak ve dar bir teknedir.

"Ama," diye karşılık verdi Franz teknede uzandığı yerden, "başlarına böyle aksilik gelen kişiler neden şikâyette bulunmuyorlar. Fransa, Sardinya ya da Toscana yönetimlerinden bu korsanların yaptıklarının intikamının alınmasını neden talep etmiyorlar?"

"Neden mi?" dedi Gaetano gülümseyerek.

"Evet, neden?"

"Çünkü önce gemide ya da yatta işe yarayacak ne varsa tekneye taşınıyor; ardından elleri ayakları bağlanan tüm mü-

rettebatın boyunlarına yirmi dörtlük bir gülle bağlanıyor, ele geçirilen geminin omurgasına bir fıçı büyüklüğünde delik açılıyor, yeniden güverteye çıkılıp ambar ağızları kapatıldıktan sonra tekneye geçiliyor. On dakika sonra gemi sızlanmaya, inlemeye başlıyor ve yavaş yavaş suya gömülüyor. Önce bir yana ardından diğer yana yattıktan sonra yeniden doğruluyor, ardından tekrar ve giderek suya gömülüyor. Aniden bir top patlamasına benzer bir gürültü yankılanıyor: Bu olay güverteyi havaya uçuran havanın etkisiyle gerçekleşiyor. O zaman tekne çırpınarak boğulan biri gibi sarsılmaya, her hareketinde ağırlaşmaya başlıyor. Kısa süre sonra oyuklarda sıkışan sular, bazı devasa balinaların burun deliklerinden fışkıran su gibi açıklıklardan içeri doluyor. Nihayet son bir kez hırlayan gemi, kendi etrafında bir tur atıyor ve bir an gömüldüğü suların ortasında geniş bir huni gibi döndükten sonra içine dolan sularla birlikte tamamen ortadan kayboluyor; öyle ki beş dakika sonra batan gemiyi o sakin denizin dibinde aramak için Tanrı'nın gözlerine sahip olmak gerekiyor."

"Şimdi," diye ekledi kaptan gülümseyerek, "geminin limana neden geri dönmediğini ve mürettebatın neden şikâyette bulunmadığını anlıyor musunuz?"

Gaetano bu hikâyeyi yola çıkmayı önermeden anlatsaydı, Franz muhtemelen yolculuğa çıkmadan önce iki kere düşünürdü ama artık hareket etmişlerdi ve geri dönmek ona korkaklık gibi göründü. Franz tehlikeli bir olayın üzerine gitmeyen ama böyle bir olay başına gelirse onunla sarsılmaz bir soğukkanlılıkla mücadele eden, makul düşünen, yaşamdaki tehlikelere düellodaki bir rakip gibi bakan, rakibinin hamlelerini hesaba katan, gücünü gözlemleyen, soluk alacak ama korkak gibi görünmeyecek kadar geri çekilen, bir bakışta bütün avantajlarını anlayıp darbeyi bir hamlede indiren adamlardan biriydi.

"Olsun!" diye karşılık verdi. "Sicilya'ya ve Calabria'ya gittim, iki ay boyunca takımadalar arasında yolculuk ettim ve bir haydudun ya da bir korsanın gölgesine bile rastlamadım."

"Zaten planını değiştirmemesi için ekselanslarına bundan söz etmemiştim; kendisi sordu, ben de cevapladım, hepsi bu."

"Evet, sevgili Gaetano, anlattıklarınız son derece ilginç, ben de söylediklerinizin mümkün olduğunca keyfini çıkarmak istiyorum, hemen Monte Cristo'ya!"

Bu arada yolculuğun sonuna hızla yaklaşılıyordu. Rüzgâr sert esiyor ve küçük yelkenli saatte altı yedi mil hızla yol alıyordu. Ada, yaklaşıldıkça denizin ortasından büyüyerek yükseliyormuş gibi görünüyor ve günün son ışıklarının berraklığında birbirleriyle iç içe geçmiş gibi görünen bu kaya yığını bir cephanelikteki gülleler gibi belirirken, kayalıkların arasında süpürgeotlarının kızardığı, ağaçların yeşillendiği seçiliyordu. Tayfalara gelince, oldukça sakin görünmelerine rağmen, her ihtimale karşı hazırlıklı oldukları ve bakışlarıyla üzerinde süzüldükleri geniş aynayı ve ufukta dalgaların üzerinde salınan martılar gibi görünen yelkenleri bembeyaz birkaç balıkçı teknesini dikkatle gözlemledikleri belli oluyordu.

Monte Cristo'yla aralarında yaklaşık on beş mil mesafe kaldığında, güneş, dağları sağda beliren, iniş çıkışlı tepecikleriyle göğe doğru yükselen Korsika'nın arkasında batmaya başladı; dev Adamastor'a benzeyen bu taş yığını, üst kısmını yaldızlayan güneşin görüşünü engellediği küçük yelkenlinin karşısında tehditkâr bir ifadeyle dikiliyordu; denizden yavaş yavaş yükselen karanlık, batan güneşin yansımasını önünden süpürür gibi görünüyordu, nihayet koninin zirvesine kadar çekilen parıltılı ışık, orada bir an bir volkanın alevli sorgucu gibi durdu. Sonunda, giderek yükselen karanlık adanın altı gibi üstünü de kapladı ve ada artık gitgide kararan gri bir dağ gibi görünmeye başladı. Yarım saat sonra karanlık iyice bastırmıştı.

Ne mutlu ki, denizciler tanıdıkları bir bölgede yol alıyor, Toscana takımadalarının en ufak kayalığını bile biliyorlardı; yelkenliyi sarmalayan koyu karanlığın ortasında, Franz tamamen endişesiz görünmüyordu. Korsika tamamen gözden kaybolmuş, Monte Cristo Adası bile görünmez hale gelmişti

ama tayfalar vaşaklara özgü bir karanlıkta görme yetisine sahip gibiydiler ve dümeninin başındaki dümenci en ufak bir tereddüt emaresi göstermiyordu.

Güneşin batmasından yaklaşık bir saat sonra, solda, çeyrek mil ötede karanlık bir kütleyi fark eder gibi oldu ama gördüğünün ne olduğunu anlaması mümkün değildi, bu yüzden süzülen bulutları kara sandı ama tayfaların kendisiyle dalga geçmelerinden çekinerek hiçbir şey söylemedi. Ama aniden kıyıda yoğun bir ışık belirdi; kara buluta benzese de, ateş meteora benzemezdi.

"O ışık nedir?" diye sordu.

"Şiişşt!" dedi kaptan. "Bir ateş."

"Ama adada kimsenin yaşamadığını söylüyordunuz!"

"Sürekli kalan sakinleri olmadığını söylüyordum ama aynı zamanda kaçakçıların mola yeri olduğunu da söyledim."

"Ve de korsanların!"

"Ve de korsanların," dedi Franz'ın sözlerini tekrarlayan Gaetano, "bu yüzden adayı geçme talimatı verdim, gördüğünüz gibi ateş arkamızda kaldı."

"Ama," diye ekledi Franz, "bu ateş bana bir endişenin değil güvenliğin göstergesi gibi geliyor, fark edilmekten korksalar bu ateşi yakmazlardı."

"Ah! Bunun hiç önemi yok," dedi Gaetano, "karanlıkta adanın konumunu seçebilseydiniz, bu ateşin kıyıdan ve Pianosa'dan değil, sadece açık denizden görülebileceğini anlayacaktınız."

"Yani bu ateşin bizim için hayra alamet olmadığından mı endişeleniyorsunuz?"

"Bu öyle hemen anlaşılmaz," diye yanıtladı gözlerini o yeryüzü yıldızından hiç ayırmadan.

"Bunu nasıl anlayacaksınız?"

"Şimdi göreceksiniz."

Gaetano, bu sözlerin ardından arkadaşlarıyla görüş alışverişinde bulundu ve beş dakikalık bir tartışmadan sonra

sessiz bir manevrayla rüzgârı önden alacak şekilde çark edildi ve gelinen yoldan geri dönüldü; bu yön değişikliğinden birkaç saniye sonra, bir kayalığın arkasında kalan ateş görünmez oldu.

Bunun üzerine, dümencinin yeni bir yön vermesiyle küçük yelkenli adaya belirgin bir şekilde yaklaştı ve kısa süre içinde kıyıyla aralarında en fazla elli adım kaldı.

Gaetano'nun yelkenleri indirmesiyle yelkenli hareketsiz kaldı.

Yolculuk önerisini getiren Gaetano tüm sorumluluğu üzerine almıştı. Gözlerini ondan ayırmayan dört tayfa kürekleri hazırlıyordu ve bu karanlıkta kürek çekerek ilerlemek hiç kuşkusuz zor olmayacaktı.

Franz bildiğimiz soğukkanlılığıyla silahlarını kontrol ediyordu; iki çiftesi ve bir karabinası vardı, silahlarını doldurup mermileri namluya sürdü.

O arada kaptan kabanını ve gömleğini çıkarmış, pantolonunun kemerini sıkmıştı ve ayakları çıplak olduğu için çoraplarını ve ayakkabılarını çıkarması gerekmiyordu. Bu kılığıyla ya da daha doğrusu bu kılıksızlığıyla çok sessiz olunması gerektiğini işaret etmek için bir parmağını dudaklarına götürdü ve kendini denize bırakarak en ufak bir gürültü duymanın bile imkânsız olduğu bir temkinlilikle kıyıya doğru yüzdü. Gittiği yön sadece hareketlerinden yayılan ışıltılı çizgilerden belli oluyordu.

Kısa süre sonra bu çizgiler gözden kayboldu: Hiç kuşkusuz Gaetano karaya çıkmıştı.

Küçük gemideki hiç kimsenin yerinden kımıldamadığı yarım saatin sonunda kıyıdan yelkenliye yaklaşan aynı ışıltılı çizgiler belirdi. Birkaç kulaç atan Gaetano birkaç saniye sonra yelkenliye çıktı.

"Neler oldu?" diye sordu Franz ve dört tayfa.

"İspanyol kaçakçılar, yanlarında iki Korsikalı haydut var."

"Peki bu iki Korsikalı haydudun İspanyol kaçakçıların yanında ne işi var?"

"Ulu Tanrım! Ekselansları," diye yanıtladı derin bir Hristiyan merhametini belli eden bir ses tonuyla, "insanlar birbirlerine yardımcı olmalı. Haydutlar karada sıklıkla jandarmanın ve polisin takibindedir, işte o zamanlar, küçük bir yelkenliyle ve bu yelkenlinin içinde bizim gibi iyi yürekli denizcilerle karşılaşırlar. Bizden kendilerini, yüzen evimizde konuk etmemizi isterler. Takip edilen bir zavallının yardım talebi reddedilebilir mi? Onu yanımıza alırız ve daha güvende olması için açık denize açılırız. Bunun bize hiçbir zararı olmaz ve fırsat doğduğunda ona yaptığımız iyiliğin karşılığı olarak, bize meraklılar tarafından rahatsız edilmeden mallarımızı indirebileceğimiz uygun bir mekân gösterecek olan bir arkadaşımızın hayatı kurtulmuş ya da en azından arkadaşımız özgür kalmış olur."

"Bak sen!" dedi Franz. "Sevgili dostum Gaetano, demek siz de biraz kaçakçılıkla uğraşıyorsunuz?"

"Ah! Ne yapmamızı bekliyordunuz ki ekselansları?" dedi tasvir edilemez bir gülümsemeyle. "Geçinmek için her işten biraz yapmak gerekir."

"O halde şu anda Monte Cristo Adası'nda bulunan kişileri tanıyor musunuz?"

"Hemen hemen. Biz denizciler masonlar gibi birbirimizi bazı işaretlerden tanırız."

"Karaya çıkarsak endişeleneceğimiz bir şeyle karşılaşabileceğimizi düşünüyor musunuz?"

"Kesinlikle hayır, kaçakçılar hırsız değildir."

"Ama ya o iki Korsikalı haydut..." dedi tüm tehlike olasılıklarını önceden hesaplayan Franz.

"Ulu Tanrım!" dedi Gaetano. "Haydut olmaları onların değil yönetimin suçu."

"Yönetimin mi?"

"Kesinlikle! Sanki Korsikalıların doğasında intikam almak yokmuş gibi, onları birini *nalladılar* diye takip ediyorlar."

"*Nalladılar* derken neyi kastediyorsunuz? Bir insanı öldürmeyi mi?" dedi sorgulamasına devam eden Franz.

"Bir düşmanı öldürmeyi kastediyorum, bu çok farklıdır."

"Tamam o zaman," dedi genç adam, "kaçakçılardan ve haydutlardan bizi konuk etmelerini isteyelim. Bizi kabul edeceklerine inanıyor musunuz?"

"Hiç şüphesiz."

"Kaç kişiler?"

"Dört, ekselansları, iki haydutla birlikte altı kişiler."

"Sayıları bizim kadar, bu beyler bize kötü niyetle yaklaşırlarsa onlarla eşit ve dolayısıyla onlarla başa çıkabilecek güçteyiz. O zaman bir kez daha, hadi Monte Cristo'ya."

"Evet ekselansları, peki bazı önlemler almama izin verir misiniz?"

"Bu da sorulur mu sevgili dostum! Nestor gibi bilge ve Ulysses gibi temkinli olun. Size izin vermekten fazlasını yapıp bunu yapmanızı öğütlüyorum."

"Tamam o zaman, sessiz olun!" dedi Gaetano.

Herkes sustu.

Her şeye tüm gerçekliği dikkate alan bir bakış açısıyla yaklaşan Franz gibi biri için, durum tehlike arz etmese de, bir ölçüde ciddiydi. Kopkoyu bir karanlıkta, denizin ortasında, kendisini tanımayan, kendisine sadık kalmak için hiçbir gerekçeleri olmayan, kemerinde birkaç bin frank olduğunu bilen ve çok güzel olan silahlarını kıskançlıktan olmasa da meraktan en az on kere incelemiş olan denizcilerle birlikte tek başınaydı. Diğer yandan, sadece bu adamlar eşliğinde, ismi dinî olan,[25] ama kaçakçıları ve haydutları nedeniyle Franz'a Golgota Tepesi'nin İsa'ya gösterdiği konukseverliği gösterecekmiş gibi görünen bu adaya çıkacaktı. Üstelik gündüz abartılı bulduğu gemilerin batırılması hikâyesi, gece ona daha gerçekçi geliyordu. Bu yüzden, belki de hayalî olan bu çifte tehlikenin ortasında gözlerini o adamlardan, elini de tüfeğinden ayırmıyordu.

---

25 *Monte Cristo*, "İsa Tepesi", "İsa Dağı" olarak çevrilebilir.

Bu arada denizciler yeniden yelken açmış, daha önceden gidip geldikleri yolda ilerlemeye başlamışlardı. Gözü şimdiden karanlığa biraz olsun alışan Franz küçük geminin yaklaştığı granit devi seçebiliyordu; nihayet yeni bir kayanın köşesini aştıklarında, ateşin az öncekinden daha parlak yandığını ve ateşin etrafında beş altı kişinin oturduğunu fark etti.

Ateşin yansıması kıyının yüz adım açığına kadar uzanıyordu. Gaetano ateşe doğru yaklaşsa da, yelkenliyi ışık almayan bir noktada tutuyordu; ardından, teknenin burnunu tam karşısına geldiği ateşe yöneltip ışıklı halkaya yüreklice girdi ve arkadaşlarının nakaratlarına eşlik ettikleri bir balıkçı şarkısını söylemeye başladı.

Ateşin etrafında oturanlar şarkının daha ilk sözünde ayağa kalkmış ve kıyıya yaklaşarak gelenlerin gücünü ve niyetlerini gözlemlemek için bakışlarını yelkenliye sabitlemişlerdi. Kısa süre sonra, gözlemlerini yeterli bulup oğlağın piştiği ateşin etrafındaki yerlerine dönerken kıyıda sadece tek bir kişiyi bırakmışlardı.

Gemi kıyıya yirmi adım mesafeye geldiğinde, kıyıdaki adam bir nöbetçi gibi karabinasını istemsizce doğrultup Sardinya aksanıyla bağırdı: "Dur! Kim o?"

Franz soğukkanlı bir ifadeyle tüfeklerine sarıldı. O sırada Gaetano bu adamla Franz'ın hiçbir şey anlamadığı ama kuşkusuz kendisiyle ilgili bir şeyler konuştu.

"Ekselansları isimlerini söylemek mi yoksa kimliklerini gizlemek mi isterler?" diye sordu kaptan.

"İsmim kesinlikle bilinmemeli, bu yüzden onlara sadece keyfine yolculuk eden bir Fransız olduğumu söyleyin."

Franz'ın bu yanıtı üzerine, nöbetçi ateşin etrafında oturanlardan birine talimat verdi ve adam hemen ayağa kalkıp kayalıkların içinde gözden kayboldu.

Bir sessizlik oldu. Franz karaya çıkmaya hazırlanıyor, tayfalar yelkenleri indiriyor, kaçakçılar oğlaklarıyla ilgileniyormuş gibiydi ama herkes kendi işiyle uğraşmış gibi görünse de, bu belirgin kayıtsızlığın ortasında birbirini gözlüyordu.

Az önce kayalıklara dalan adam gözden kaybolduğu yerin tam karşı noktasında yeniden belirdi. Başıyla bir işaret yaptığı nöbetçi yeni gelenlere dönerek sadece şu sözü etmekle yetindi: *S'accommodi.*

İtalyanca *s'accommodi* sözcüğünün çevrilmesi mümkün değildir; aynı zamanda *gelin, girin, hoş geldiniz, evinizdeymişsiniz gibi davranın, ev sahibi sizsiniz,* anlamlarına gelir. Bu sözcük Molière'in, içeridiği onca anlamla *Kibarlık Budalası*'nı çok şaşırtan o Türkçe cümleye[26] benzer.

Tayfaların söyleneni ikiletmemesi üzerine, dört kürek darbesiyle kıyıya yanaşıldı. Kumsala atlayan Gaetano nöbetçiyle alçak sesle birkaç kelime daha etti, arkadaşlarının birer birer aşağı inmesinden sonra, sıra Franz'a geldi.

Tüfeklerinden birini omzundan çapraz geçirmişti, diğer tüfeği Gaetano, karabinayı tayfalardan biri tutuyordu. Hem bir artistinkine hem de bir züppeninkine benzeyen giysileri ev sahiplerinde hiçbir kuşku, dolayısıyla hiçbir endişe uyandırmadı.

Yelkenlinin kıyıya bağlanmasının ardından uygun bir kamp yeri aramak için birkaç adım attılar ama nöbetçilik görevini üstlenen kaçakçının gittikleri yönü uygun bulmadığı kuşkusuzdu çünkü "Hayır, oradan değil, lütfen," diye bağırdı.

Bir af dileme sözcüğü geveleyen Gaetano daha da üstelemeden karşı yöne doğru ilerlerken, iki tayfa yolu aydınlatmak için meşalelerini ateşe yanaştırdılar.

Yaklaşık otuz adım sonra, içlerine nöbetçi kulübelerindekilere benzer oturulabilecek yerler oyulmuş kayalarla çevreli küçük bir düzlükte durdular. Etraftaki ekilebilir alanda birkaç bodur meşe ve kalın mersin demetleri vardı. Meşaleyi

---

26 Cléonte'un söylediği "Bel-men," kastediliyor. Türkçe "Bilmem,"in bozulmuş halidir. Covielle bu ifadeyi şöyle tercüme eder: "Hemen gidip merasim için hazırlanın, sonra da kızınızla konuşup evlilik işini nihayete erdirin." M. Jourdain bu kadar kısa bir cümleyle bunca şey anlatılmasına şaşırır. Covielle de cevaben Türk dilinin az sözle çok şey anlattığını söyler. (IV. Perde, 4. Sahne)

aşağıya doğru indiren Franz bir kül yığınını fark ettiğinde, bu mekânın konforundan ilk yararlananın kendisi olmadığını ve buranın Monte Cristo Adası'nın göçebe ziyaretçilerinin mola yeri olduğunu anladı.

Bir aksilik çıkacağı beklentisi kaybolmuştu; karaya ayak basıp, ev sahiplerinin dostane olmasa da kayıtsız tavırlarını gördüğünde endişesi sona ermiş, komşu kampta pişen oğlağın kokusuyla kaygının yerini iştah almıştı.

Bu yeni gelişme hakkında birkaç şey söylediği Gaetano ona yelkenlilerinde ekmek, şarap, altı keklik ve onları kızartmak için gerekli malzeme bulunduğu için akşam yemeğinin hiç sorun olmadığı yanıtını verdi.

"Zaten," diye ekledi. "Ekselansları oğlağın kokusunu iştah açıcı buluyorlarsa, komşularımıza dört ayaklılarının bir dilimi karşılığında iki keklik öneririm."

"Tamam Gaetano, öyle yapın," dedi Franz, "siz ticari bir dehayla doğmuşsunuz."

O arada, tayfalar topladıkları süpürgeotlarını, mersinlerden ve yeşil meşelerden kopardıkları çalı çırpıları harlı bir ateş oluşturacak şekilde tutuşturmuşlardı.

Oğlağın kokusunu içine çekmeye devam eden Franz sabırsızlıkla kaptanın dönüşünü bekliyordu. Gaetano kafası oldukça karışmış bir ifadeyle yanına geldi.

"Neler oldu?" diye sordu Franz. "Önerimizi ret mi ettiler?"

"Tam tersine. Genç bir Fransız olduğunuzu ilettikleri şefleri sizi yemeğe davet ediyor."

"Bak sen," dedi Franz, "bu şef oldukça medeni bir adammış, bu önerisini neden geri çevireyim ki? Üstelik kendi yemeğimi de götürüyorum."

"Ah! Durum böyle değil, onun fazlasıyla yiyeceği var ama mekânına girebilmeniz için ilginç bir koşul öne sürüyor."

"Mekânına mı? Demek bir ev inşa ettirmiş?"

"Hayır ama ev kadar konforlu bir mekânı var, en azından bundan eminim."

"Demek bu şefi tanıyorsunuz?"

"Hakkında söylenenleri duydum."

"İyi mi kötü mü?"

"Her ikisi de."

"Vay canına! Peki koşulu neymiş?"

"Gözlerinizin bağlanması ve bağın ancak sizi yanınıza davet ettiğinde çıkarılması."

Franz bu önerinin altında neyin yattığını anlamak için Gaetano'nun gözlerinin içine baktı.

Franz'ın bakışlarına yanıt olarak. "Ah! Elbette! Bunu iyi anlıyorum, bu öneri düşünülmeyi hak ediyor," dedi Gaetano.

"Benim yerimde olsanız ne yapardınız?" diye sordu genç adam.

"Kaybedecek hiçbir şeyim olmadığına göre giderdim."

"Öneriyi kabul eder miydiniz?"

"Evet, en azından merakımı gidermek için."

"Demek bu şefin mekânı merak uyandırıyor?"

"Dinleyin," dedi sesini alçaltan Gaetano, "söylenenlerin doğru olup olmadığını bilmiyorum..."

Birinin kendisini dinleyip dinlemediğini anlamak için susup etrafına baktı.

"Neler söylüyorlar?"

"Bu şefin yer altında bir mekânı olduğunu ve Pitti Sarayı'nın yanında hiç kaldığı kaldığını."

"Ne büyük bir hayal!" dedi yeniden yerine oturan Franz.

"Ah! Bu bir hayal değil, gerçek Saint-Ferdinand'ın kaptanı bir gün oraya girmiş ve peri masallarında bile böyle bir ihtişamın olmadığını söyleyerek büyülenmiş bir halde dışarı çıkmış."

"Şuraya bakın! Ama bu sözlerle beni Ali Baba'nın mağarasına indireceğinizin farkında mısınız?"

"Size bana söylenenleri anlatıyorum ekselansları."

"Peki bana bu öneriyi kabul etmemi salık verir misiniz?"

"Ah! Böyle bir şey söylemiyorum! Ekselansları keyfine göre karar verecek. Böyle bir durumda kendisine tavsiyede bulunmak istemem."

Biraz düşünen Franz bu kadar zengin bir adamın, yanında sadece dört beş bin frank bulunan birinin parasına tenezzül etmeyeceğini anladı ve tüm bu anlatılanlarda muhteşem bir akşam yemeğini hissedip kabul etti. Gaetano yanıtını iletmeye gitti.

Yine de söylediğimiz gibi temkinli bir genç olan Franz, garip ve gizemli ev sahibi hakkında mümkün olduğunca daha çok bilgi edinmek istedi. Bu yüzden, az önceki sohbet sırasında kekliklerin tüylerini yaptığı işle gurur duyan birinin ciddiyetiyle yolan tayfaya dönüp ona bu adamların kıyıya nasıl çıktıklarını sordu zira etrafta ne bir kayık ne bir yelkenli ne de tek direkli bir gemi vardı.

"Bu beni endişelendirmiyor," dedi tayfa, "bindikleri gemiyi biliyorum."

"Güzel bir gemi mi?"

"Ekselanslarının böyle bir gemiyle dünya turuna çıkmalarını dilerim."

"Gücü ne kadar?"

"Yaklaşık yüz tonilato. Zaten zevke uygun inşa edilmiş bir gemi, İngilizlerin dediği gibi bir yat ama tam donanımlı, her hava koşulunda denize açılabilecek türden."

"Peki nerede yaptırılmış?"

"Bilmiyorum. Yine de, sanırım Cenova'da."

"Ama bir kaçakçı elebaşı kendi işinde kullanmak üzere bir yatı Cenova'da nasıl yaptırabilir?" diye sordu Franz.

"O yatın sahibinin bir kaçakçı olduğunu söylemedim," dedi tayfa.

"Hayır ama sanırım Gaetano öyle söyledi."

"Gaetano mürettebatı uzaktan gördü ama henüz kimseyle konuşmadı."

"Ama bu adam kaçakçıların elebaşı değilse, kimin nesi?"

"Keyif için seyahat eden zengin bir beyefendi."

"Bak sen!" diye düşündü Franz. "Anlatılanlar farklı olduğuna göre bu adam hayli gizemli biri olmalı."

"Peki adı ne?"

"Adı sorulduğunda kendini Denizci Sinbad olarak tanıtıyor. Ama bunun gerçek adı olmasından şüpheleniyorum."

"Denizci Sinbad mı?"

"Evet."

"Peki bu beyefendi nerede yaşıyor?"

"Denizde."

"Hangi ülkeden?"

"Bilmiyorum."

"Onu gördünüz mü?"

"Birkaç kere."

"Nasıl bir adam?"

"Ekselansları kendileri karar verecek."

"Peki beni nerede ağırlayacak?"

"Kuşkusuz Gaetano'nun size sözünü ettiği o yer altı sarayında."

"Peki burada mola verip adayı boş bulduğunuzda merak edip bu büyülü saraya girmeyi denemediniz mi?"

"Ah! Denemez miyim ekselansları, hem de birçok kez ama tüm araştırmalarımız sonuçsuz kaldı. Mağaranın her yanını kazdık ama en küçük bir dehliz bile bulamadık. Zaten kapının anahtarla değil, sihirli bir sözcükle açıldığı söyleniyor."

"Tamam," diye mırıldandı Franz, "*Bin Bir Gece Masalları*'ndan birinin içine düştüğüm kesin."

"Ekselansları sizi bekliyor," dedi arkasından nöbetçiye ait olduğunu anladığı bir ses. Nöbetçinin yanında yatın mürettebatından iki kişi daha vardı. Franz yanıt olarak cebinden mendilini çıkarıp kendisine seslenen adama uzattı.

Gözleri tek bir söz edilmeden bir gafta bulunma endişesinin verdiği özenle bağlandı; ardından kendisine gözündeki bandı hiçbir şekilde çıkarmayı denemeyeceğine dair yemin ettirildi.

Yemin etti. Bunun üzerine, kollarına giren iki adamın ve önden giden nöbetçinin rehberliğinde yürümeye başla-

dı. Otuz adım sonra, oğlağın iştahı giderek daha çok kabartan kokusundan kampın önünden geçtiklerini hissetti; ardından kuşkusuz Gaetano'nun girmesini istemedikleri yöne doğru elli adım daha ilerlediler: Yasağın nedeni şimdi açıklığa kavuşuyordu. Kısa süre sonra, ortamdaki havanın değişmesinden bir yer altı dehlizine girdiğini anladı; birkaç saniyelik bir yürüyüşün ardından duyduğu bir çatırtıyla havanın daha da değişip ılıklaştığını, bir kokunun yayıldığını, nihayet ayaklarının altında kalın ve yumuşak bir halı olduğunu hissetti. Yanındakilerin onu bırakmalarıyla bir anlık bir sessizlik oldu ve bir ses yabancı bir aksanla da olsa iyi bir Fransızcayla, "Evime hoş geldiniz Mösyö, mendili çıkarabilirsiniz," dedi.

Anlaşılacağı gibi Franz bu öneriyi ikiletmedi; mendilini çıkardığında karşısında, başındaki mavi ipekten uzun püsküllü kırmızı fesiyle, her yanı altınla işlenmiş siyah kumaştan ceketiyle, koyu kırmızı geniş ve kabarık pantolonuyla, ceketiyle aynı renkte olan altın işlemeli tozluklarıyla, sarı terlikleriyle, belini saran muhteşem bir kaşmir kemerle ve bu kemere geçirilmiş sivri ucu kıvrık bir hançerle, Tunuslu gibi giyinmiş otuz dokuz kırk yaşlarında bir adam gördü.

Yüzü oldukça solgun görünse de, dikkati çekecek kadar yakışıklı olan bu adamın bakışları canlı ve deliciydi; düz ve neredeyse alın hizasından aşağı doğru uzanan burnu katıksız bir Yunan burnuydu ve siyah bıyığının çevrelediği inci gibi beyaz dişleri hayran olunası bir şekilde parlıyordu.

Ancak yüzü solgundu âdeta uzun süre bir mezara kapatılmış gibiydi ve teninin garip rengi yaşayanlarınkinden farklıydı. Boyu çok uzun olmasa da yapılıydı ve Güneyli erkekler gibi elleri ve ayakları küçüktü.

Ama Gaetano'nun anlattıklarını hayal olarak yorumlayan Franz'ı asıl şaşırtan mekânın döşenmesindeki ihtişamdı.

Tüm oda altın sarısı çiçekler nakşedilmiş kızıl Türk kumaşıyla kaplıydı. Bir girintideki divanın üstünde yaldızlı gü-

müşten kınları ve mücevherlerin parıldadığı saplarıyla Arap silahları vardı; tavandan Venedik camından yapılmış, şekli ve rengi gözalıcı bir lamba sarkıyordu ve ayaklar topuklara kadar bir Türk halısının içine gömülüyordu; Franz'ın içeri girdiği kapıda ve görkemli bir şekilde aydınlatılmış ikinci bir odanın kapısında perdeler asılıydı.

Franz'ı bir an için şaşkınlığıyla baş başa bırakan ev sahibi onu üzerinden hiç ayırmadığı bakışlarıyla sorguluyordu.

"Mösyö," dedi sonunda, "yanıma getirilirken alınan önlemler için beni binlerce kez bağışlayın ama bu ada çoğunlukla ıssızdır, hiç kuşkusuz sırrı açığa çıkarsa ara sıra kaldığım bu mekânı berbat bir halde bulacağım ve bana verdiği zarardan değil, dilediğim zaman dünyanın geri kalanından uzaklaşabilme olanağından yoksun kalacağım için canım çok sıkılacak. Şimdi size burada bulmayı ummadığınız bir şeyi, yani mütevazı bir yemek ve rahat yataklar sunarak yaşadığınız bu sıkıntıyı unutturmaya çalışacağım."

"Sevgili ev sahibim, inanın benden bunun için özür dilemenize gerek yok," diye yanıtladı Franz. "Büyülü saraylara girerken gözleri bağlanan kişileri çok tanıdım: *Huguenots*'daki Raoul'u hatırlarsınız ve gerçekten hiç de yakınacak değilim çünkü bana *Bin Bir Gece Masalları*'ndaki mükemmelliklerin geri kalanını gösteriyorsunuz."

"Ne yazık! Size Lucullus gibi şunları söyleyeceğim: Beni ziyaretinizle onurlandıracağınızı bilseydim hazırlık yapardım. Ama neticede, işte ıssız barınağım bu halde, bu mekân olduğu haliyle sizin emrinizdedir; akşam yemeğimi size sunuyorum. Ali, yemek hazır mı?"

Aynı anda kapı perdesinin kalkmasıyla, sade beyaz bir tunik giymiş, abanoz gibi siyah Nubiyalı bir zenci belirdi ve efendisine yemek salonuna geçebileceğini işaret etti.

"Şimdi," dedi yabancı Franz'a, "benimle aynı fikirde olup olmadığınızı bilmiyorum ama iki üç saati baş başa geçirecek kişilerin, birbirlerine hangi isim ya da unvanla hi-

tap edeceklerini bilememelerinden daha can sıkıcı bir şey olamayacağını düşünüyorum. Konukseverliğin kuralları-na size isminizi ya da unvanınızı sormayacak kadar saygı gösterdiğime dikkatinizi çekerim; sizden sadece size hitap edebileceğim herhangi bir isim söyleyin. Bense, işinizi kolaylaştırmak için bana genellikle Denizci Sinbad diye hitap ettiklerini söyleyeceğim."

"Ve ben de," diye karşılık verdi Franz. "Alaaddin'in konumunda olmak için tek eksiğim o muhteşem sihirli lamba olduğuna göre, şimdilik bana Alaaddin diye hitap etmenizde hiçbir sakınca görmediğimi söyleyeceğim. Böylelikle bazı iyi cinlerin gücünün beni taşıdığına inanmaya başladığım Doğu'dan uzaklaşmamış oluruz."

"Tamam o zaman, Alaaddin Efendi," dedi garip ev sahibi, "yemeğin hazır olduğunu duydunuz, değil mi? Yemek salonuna buyurun, mütevazı hizmetkârınız size yolu göstermek için önden gidecek."

Ve bu sözlerin ardından, kapı perdesini kaldıran Sinbad hemen Franz'ın önüne geçti.

Franz büyülendikçe büyüleniyordu, masa görkemli bir şekilde hazırlanmıştı. Bu önemli ayrıntıyı yakaladıktan sonra, etrafını kolaçan etti. Yemek salonu, çıktıkları oda kadar ihtişamlıydı; her yanı üzerleri son derece pahalı alçak kabartmalarla bezenmiş mermerle kaplıydı ve boyu eninden uzun olan salonun iki ucunda üstlerinde sepetler olan iki muhteşem heykel vardı. Bu sepetlerde piramit şeklinde hazırlanmış Sicilya ananasları, Malaga narları, Balear adalarından portakallar, Fransız şeftalileri ve Tunus hurmaları gibi lezzetli meyveler vardı.

Yemeğe gelince, Korsika karatavuklarıyla çevrili kızarmış sülünden, jöleli yabandomuzu jambonundan, tartar soslu iri bir oğlak budundan, ağızları sulandıran bir kalkandan ve devasa bir langusttan oluşuyordu. Büyük tabakların aralarında çukur meze tabakları vardı.

Çukur tabaklar gümüşten, tabaklar Japon porselenindendi.

Franz düş görüp görmediğini anlamak için gözlerini ovuşturdu.

Servisi tek başına yapan Ali işini çok iyi biliyordu. Davetli ev sahibine iltifat etti.

"Evet," dedi yemeğini keyfini çıkararak rahatça yiyen ev sahibi, "evet, bana çok sadık olan ve benim için elinden geleni yapan bir zavallı. Hayatını kurtardığımı unutmuyor ve göründüğü kadarıyla bunu asla unutmuyor, onu kurtardığım için bana minnet duyuyor."

Ali yanına yaklaştığı efendisinin elini öptü.

"Sayın Sinbad," dedi Franz, "hangi koşullarda bu iyiliksever davranışta bulunduğunuzu sormam saygısızlık mı olur?"

"Yok canım! Bu çok basit," diye yanıtladı ev sahibi. "Sanırım bu zavallı kendi renginden birine uygun düşmeyecek şekilde Tunus beyinin sarayının yakınlarında dolaşmış ve bey tarafından ilk gün dilinin, ikinci gün ellerinin, üçüncü gün kellesinin kesilmesine mahkûm edilmiş. Hizmetimde bir sağırın çalışmasını hep istemişimdir; dilinin kesilmesini bekledim ve önceki gün ekselanslarının dikkatini çektiğini fark ettiğim muhteşem bir çifte karşılığında onu bana vermesini önerdim. Bu zavallıyı cezalandırmayı çok istediğinden bir an tereddüt etti. Ama tüfeğin yanına ekselanslarının yatağanını parçalara ayırdığı İngiliz avcı bıçağını da ekleyince, bey bir daha Tunus'a asla ayak basmaması koşuluyla onu bağışlamaya karar verdi. Bu koşula gerek yoktu. Zındık, Afrika kıyıları uzaktan görünür görünmez sintinenin dibine saklanıyor ve onu oradan çıkarmak ancak dünyanın üçüncü bölgesi gözden kaybolduğunda mümkün oluyor."

Ev sahibinin bu hikâyeyi acımasız bir saflıkla anlatması hakkında ne düşünmesi gerektiğini bulmaya çalışan Franz bir süre sustu ve düşüncelere daldı.

"Ve ismini aldığınız saygıdeğer denizci gibi hayatınızı yolculuk ederek mi geçiriyorsunuz?" dedi konuyu değiştirerek.

"Evet, böyle bir yaşam tarzını yaratamayacağımı düşündüğüm zamanlar bunu dilerdim," dedi meçhul adam gülümseyerek. "Bazı yolculuklar yaptım ve umarım sırası geldikçe diğerlerini de yapacağım."

Sinbad bu sözleri büyük bir soğukkanlılıkla söylese de, gözlerinde garip bir acımasızlığı yansıtan bir ifade vardı.

"Çok mu acı çektiniz Mösyö?" diye sordu Franz.

Tüm bedeni ürperen Sinbad bakışlarını ona sabitledi.

"Bunu da nereden çıkardınız?"

"Her şeyden," diye yanıtladı Franz, "sesinizden, bakışlarınızdan, solgunluğunuzdan, hatta yaşam tarzınızdan."

"Ben bildiğim en mutlu hayata, bir paşanın hayatına sahibim; evrenin kralıyım: Bir yer hoşuma giderse orada kalırım; sıkıldığımda oradan ayrılırım; kuş gibi özgürüm, kuş gibi kanatlarım var; etrafımdakiler bir işaretimle bana itaat ediyorlar. Ara sıra aradığı bir haydudu, peşinde olduğu bir caniyi elinden alıp adaletle alay ederek eğlenirim. Benim iyi ya da kötü, hiç ertelemeden kesinkes uyguladığım, bazen cezalandıran, bazen affeden kendi adaletim var ve buna kimse karışamaz. Ah! Benim yaşadığım hayatın keyfini çıkarsaydınız, başka hiçbir şey istemez, gerçekleştirmeniz gereken önemli bir projeniz yoksa dünyaya asla geri dönmezdiniz."

"Örneğin, bir intikam!" dedi Franz.

Meçhul adam Franz'a yüreğin ve beynin derinliklerine kadar uzanan o bakışlardan birini yöneltti.

"Peki ama neden bir intikam?" diye sordu.

"Çünkü bana toplum tarafından ezilmiş ve onunla korkunç bir hesabı olan biri gibi görünüyorsunuz."

"Ve yanılıyorsunuz," dedi Sinbad beyaz ve sivri dişlerini göstererek gülerken, "gördüğünüz gibi insanları bir şekilde

severim ve belki de bir gün Mösyö Appert[27] ve Küçük Mavi Paltolu Adamla[28] yarışmak için Paris'e giderim."

"Bu yolculuğa ilk kez mi çıkacaksınız?"

"Ah! Tanrım, evet. Pek meraklı görünmüyorum, öyle değil mi? Ama sizi temin ederim ki bu kadar gecikmemin sorumlusu ben değilim, bir gün oraya gideceğim!"

"Bu yolculuğa kısa süre içinde mi çıkmayı planlıyorsunuz?"

"Henüz bilmiyorum, oraya gidip gitmeyeceğim henüz belli değil ve iç içe geçmiş olayların yaratacağı koşullara bağlı."

"Paris'e geldiğinizde orada olmak, size bana Monte Cristo'da gösterdiğiniz büyük konukseverliğin karşılığını elimden geldiğince sunmak isterdim."

"Önerinizi büyük bir memnuniyetle kabul ederdim ama ne yazık ki, oraya gidersem belki de kimliğimi gizlemem gerekecek."

Bu arada yemek faslı sürüyor ve servis âdeta sadece Franz'a yapılıyormuş gibi görünüyordu çünkü meçhul adam bu muhteşem şöleni oluşturan yemeklerden bir iki kaşık almışken, beklenmedik konuk kendisine sunulan her şeyin tadına bakmıştı.

Nihayet Ali meyveleri ya da daha doğrusu heykellerin üzerindeki sepetleri getirip masaya koydu.

İki sepetin arasına yaldızlı gümüşten ve kapağı da aynı metalden yapılmış bir kâse bıraktı.

Ali'nin bu kâseyi getirirken gösterdiği özen Franz'ın dikkatini çekti. Kâsenin kapağını kaldırdığında melekotu reçeline benzeyen ama daha önce hiç görmediği yeşilimtırak bir ezme gördü.

---

27 Nicolas Appert (1749-1841), gıda maddelerinin konservelenme yöntemini bulan Fransız kâşif. Keşfinin patentini almak yerine onu tüm insanlığa bağışlamıştır.

28 Edmé Champion (1766-1852), Parisli hayırsever bir mücevheratçı. Mütevazı yaşamını yansıtırcasına hep aynı mavi paltoyu giydiği için bu lakapla anılmıştır.

Kâsenin kapağını kaldırmadan önceki merakını gideremeden kapattı ve bakışlarını çevirdiği ev sahibinin, yaşadığı hayal kırıklığına güldüğünü gördü.

"Bu küçük kâsenin içinde hangi yiyeceğin olduğunu tahmin edemezsiniz," dedi, "ve bu durum kafanızı karıştırıyor, öyle değil mi?"

"Bunu itiraf etmem gerek."

"Bu yeşil reçelin Hebe'nin Jupiter'in masasına koyduğu *ambrosia*dan[29] ne eksiği ne fazlası vardır."

"Ama," dedi Franz, "insanların eli değdiğinden hiç kuşkusuz bu *ambrosia*nın tanrısal ismi geçersizleşmiş ve insanların taktığı bir ismi almış olmalı, zaten pek de hoşuma gitmeyen bu ezmenin halk dilindeki adı nedir?"

"İşte tam da maddi kökenimizi açığa çıkaran şey," diye haykırdı Sinbad, "sıklıkla mutluluğun yanından onu görmeden, ona bakmadan geçeriz ya da bakıp görsek bile onun anlamını fark etmeyiz. Maddiyata önem veren ve tanrısı altın olan biri misiniz, bunun tadına bakın, Peru'nun, Gujarat'ın, Golkonda'nın tüm madenleri önünüze serilecek. Hayalperest biri, şair misiniz, bunun tadına bakın, olanaklı olanın tüm engelleri kaybolacak; önünüze açılan sonsuzluğun tarlalarında, düşlerin sınırsız alanında yüreğiniz ve zihniniz özgür gezineceksiniz. İhtiraslı biri olarak bu dünyanın yüceliklerinin peşinde misiniz, yine bunu tadın, bir saat içinde Fransa, İspanya ya da İngiltere gibi Avrupa'nın bir köşesinde kalmış krallıkların değil, dünyanın, evrenin, tüm varlıkların kralı olacaksınız. Tahtınız şeytanın İsa'yı götürdüğü dağda yükselecek ve şeytana saygı göstermenize, onun pençesini öpmenize gerek kalmadan dünyadaki bütün krallıkların hükümdarı olacaksınız. Söylesenize, size önerdiğim şey çok çekici değil mi, sadece tadına bakacağınız için gerçekleşmesi çok kolay değil mi? Şimdi bakın."

---

29 Yunan mitolojisinde tanrıların yiyeceği ya da nektar.

Bu sözlerin ardından, içinde onca övülen o maddenin bulunduğu yaldızlı gümüşten küçük kâsenin kapağını açtı, büyülü reçelden bir kahve kaşığı aldı, ağzına götürdü ve gözleri yarı kapalı bir halde başını arkaya yaslayarak yavaş yavaş tadını çıkardı.

Franz ona gözde reçelinin tadını çıkarması için zaman tanıdı, ardından biraz kendine geldiğini görünce.

"Söylesenize, bu değerli reçelin adı ne?"

"Philippe Auguste'ü öldürtmek isteyen Vieux de la Montagne'dan[30] söz edildiğini duydunuz mu?" diye sordu Sinbad.

"Elbette."

"O zaman, ilginç ismini aldığı dağa, tepeden bakan bereketli bir vadide hüküm sürdüğünü biliyorsunuzdur. O vadide Hasan Sabbah tarafından ağaçlar dikilmiş bahçeler ve bu bahçelerde yalıtık kulübeler vardı. Marco Polo'nun dediğine göre, seçtikleri kişileri bu kulübelerde ağırlıyor ve onlara kendilerini ağaçları her zaman çiçekli, meyveleri her zaman olgun, kadınları hep bakire olan cennete götüren bir ot yediriyormuş. Oysa bu mutlu insanların gerçek sandıkları şey bir düştü ama bu düş onu kendilerine yaşatan kişiye bedenlerini ve ruhlarını satacak, talimatlarına Tanrı'nın emriymiş gibi itaat edecek, ismini verdiği kişiyi öldürmek için dünyanın öbür ucuna gidecek ölçüde tatlı, esritici ve şehvetliydi. O kişiler ölümün, önünüzde duran o kutsal ot sayesinde bir ön izlenim edindikleri o tatlı âleme geçiş olduğu düşüncesiyle işkencelerde hiç sızlanmadan ölüyorlardı."

"O zaman," diye haykırdı Franz, "bu haşhaş! Evet, en azından ismini biliyorum."

"Tam da ismini söylediniz, Alaaddin efendi, bu haşhaş, İskenderiye'nin en mükemmel, en katkısız haşhaşı, üzerine *Mutluluk taciri, bütün dünya sana minnettar,* yazılacak bir saray inşa edilmesi gereken büyük düzenbazın, eşi benzeri olmayan bir adamın, Abugor'un haşhaşı."

---

30 Dağın şeyhi Hasan Sabbah.

"Övgülerinizin gerçek mi yoksa abartılı mı olduğuna kendim karar vermek istiyorum," dedi Franz.

"Kendiniz karar verin, konuğum ama bir denemeyle yetinmeyin: Her şeyde olduğu gibi, duyuları yeni, tatlı ya da sert, hüzünlü ya da neşeli bir etkiye alıştırmak gerekir. İnsan doğası, neşeye alışkın olmayan ve kedere tutunan insan doğası bu ilahî maddeye karşı mücadele eder. İnsan doğasının bu mücadelede yenik düşmesi, gerçeğin düşün yerini alması gerekir; o zaman düş hüküm sürmeye başlar, o zaman düş yaşama, yaşam düşe dönüşür ama bu dönüşümler nasıl da farklıdır! Gerçek var oluşun acıları ile yapay var oluşun keyiflerini kıyasladığınızda, yaşamayı asla istemeyecek, hep düş kurmayı arzulayacaksınız. Diğerlerinin dünyası için size ait olan dünyayı terk ettiğinizde, Napoli ilkbaharından Laponya kışına geçmiş, cenneti dünya için, cehennem için terk etmiş gibi hissedeceksiniz. Haşhaşın tadına bakın konuğum! Tadına bakın!"

Franz yanıt olarak bu mükemmel ezmeden ev sahibi gibi bir kaşık aldı ve ağzına götürdü.

"Lanet olsun!" dedi ilahî reçeli yuttuktan sonra. "Henüz etkisinin sizin anlattığınız kadar hoş olup olmayacağını bilmiyorum ama tadı sizin söylediğiniz kadar hoşuma gitmedi."

"Çünkü damağınızın tat tomurcukları henüz tadına baktıkları maddenin yüceliğine alışamadı. Söylesenize, daha sonra vazgeçemediğiniz istiridyeyi, çayı, İngiliz birasını, mantarları ilk kere tattığınızda sevmiş miydiniz? Sülünleri şeytantersi ile çeşnilendiren Romalıları, kırlangıç yuvalarını yiyen Çinlileri anlayabiliyor musunuz? Ey Ulu Tanrım, hayır. Aynı şey haşhaş için de geçerlidir: Sadece bir hafta peş peşe yerseniz, dünyadaki hiçbir yiyecek şu an belki de yavan ve mide bulandırıcı bulduğunuz bu şeyin lezzetine ulaşamayacak. Yan odaya, yani sizin odanıza geçelim, Ali bize kahve ve tütün çubukları getirecek."

İkisi de ayağa kalktı. Kendisine *Sinbad* diye hitap edilen ve ara sıra, misafiri gibi onu bir lakapla anmak için bu şekilde adlandırdığımız kişi uşağına bazı talimatlar verirken, Franz yan odaya girdi.

Aynı şıklıkta olsa da daha sade döşenmiş bu oda yuvarlaktı ve duvarlarına tam bir çember oluşturacak şekilde yaslanmış bir sedir vardı. Sedir, duvarlar, tavanlar ve zemin yumuşacık halılar gibi muhteşem, yumuşak ve huzur veren derilerle kaplanmıştı. Odada geniş yeleli Nubiya aslanlarının, parlak çizgili Bengal kaplanlarının, Dante'deki gibi şirin lekeleri olan Cap panterlerinin, Sibirya ayılarının ve nihayet Norveç tilkilerinin postları vardı ve bütün bu postlar insana yoğun bir çimenlikte yürüdüğü, en yumuşak yatakta yattığı hissini verecek şekilde üst üste serilmişti.

Sedire uzandıklarında, marpucu yasemin ağacından, sipsisi kehribardan nargilelere uzanabiliyorlardı ve her şey aynı sipsiyi iki kere kullanmayacakları şekilde hazırlanmıştı. Ali aldıkları çubukları yakıp kahve getirmek için dışarı çıktı.

Sinbad hiç durmadan, hatta sohbet esnasında bile zihnini kurcalarmış gibi görünen düşüncelere dalarken, Franz, kendini, dumanıyla zihnin tüm kederlerini alıp yerine ruhun düşlerini koyarmış gibi görünen o mükemmel tütün içildikten sonra neredeyse her zaman yaşanan o sessiz düşlere bıraktı.

Ali kahveyi getirdi.

"Kahveyi nasıl alırsınız?" dedi meçhul adam. "Fransız usulü mü, Türk usulü mü, açık mı koyu mu, şekerli mi şekersiz mi, üstüne sıcak su dökülerek mi pişirilerek mi? Siz seçin, kahveyi her şekilde hazırlayabiliriz."

"Türk usulü olsun," diye yanıtladı Franz.

"Haklısınız," diye haykırdı ev sahibi, "bu tercihiniz Doğu'nun yaşam tarzına eğilimli olduğunuzu gösteriyor. Ah! Doğulular, yaşamayı sadece onlar bilir! Bana gelince," diye ekledi genç adamın gözünden kaçmayan o garip gülümsemelerinden biriyle. "Paris'teki işlerimi hallettikten sonra ölmek

için Doğu'ya gideceğim ve o zaman bana ulaşmak isterseniz, Kahire'ye, Bağdat'a ya da İsfahan'a gelmeniz gerekecek."

"İnanın bu dünyanın en kolay işi olacak," dedi Franz, "çünkü sanırım kartal kanatlarım çıkmaya başlıyor ve bu kanatlarla yirmi dört saatte dünya turu yapacağım."

"Ah! Haşhaş etkisini gösteriyor, tamam o zaman, kanatlarınızı açıp insanların ulaşamayacağı bölgelere uçun ve kanatlarınız İkarus gibi güneşte erirse sizi tutmak için orada olacağız."

Ardından Arapça bir şeyler söylediği Ali itaatini belli edercesine geri çekilse de fazla uzaklaşmadı.

Franz'da ise garip bir dönüşüm gerçekleşiyordu. Günün bedensel yorgunluğu, akşam yaşananların zihninde yarattığı bütün kuşkular, uykunun bastırdığı anlardaki rehavette olduğu gibi, ortadan kaybolmuştu. Bedeni âdeta tüy gibi hafiflemiş, zihni olağanüstü bir ışıkla aydınlanmıştı, duyularının kapıları giderek açılıyordu; ufuk sürekli genişliyordu ama bu ufuk düşlere dalmadan önce gördüğü ve üzerinde belli belirsiz bir korkunun gezindiği o kasvetli ufuk değil, denizin tüm mavisini, güneşin tüm parıltısını, meltemin bütün kokularını kapsayan saydam, geniş bir ufuktu; ardından, tayfaların notaya dökülebilse ilahî bir armoni oluşturacak, duru ve net bir şekilde duyulan şarkılarının ortasında, Monte Cristo Adası'nı, dalgaların üzerinde yükselen tehditkâr bir kayalık olarak değil, çölde nadir rastlanan bir vaha gibi görüyordu; küçük yelkenli karaya yaklaştıkça şarkılar çoğalıyordu çünkü büyüleyici ve gizemli bir armoni bu adadan Tanrı'ya doğru yükseliyor, âdeta Loreley gibi bir peri ya da Amphion gibi büyücü bir ruhu gökyüzüne çağırıp orada bir şehir kurmak istiyordu.

Nihayet hiçbir çaba gerektirmeksizin, hiçbir sarsıntı yaşanmaksızın, tıpkı dudakların birbirine dokunması gibi, küçük yelkenlinin karaya yanaşmasıyla süren o muhteşem müziğin eşliğinde mağaraya girdi. Circeo mağarasının etrafını çevrelemesi gereken, zihinleri düşlere sürükleyen parfümler

yayan, keskinliğiyle duyuları allak bullak eden o serin ve hoş kokulu havayı içine çekerek birkaç basamak indi ya da daha doğrusu iner gibi hissetti ve fantastik ev sahibi Sinbad'dan sessiz hizmetkâr Ali'ye kadar, düşlere dalmadan önce gördüğü her şeyi yeniden gördü; ardından söndürülen sihirli bir lambanın son solgun ışıkları gibi gözlerinin önündeki her şey âdeta silindi, bulanıklaştı ve kendisini geceleri uykuyu ya da şehveti gözlemleyen o eski ve solgun lambalardan biriyle aydınlatılmış heykelli odada buldu.

Biçimleri, zarafetleri ve şiirsellikleriyle gözleri kamaştıran, gülümsemeleri şehvet yayan, gözleri büyüleyen o aynı gür saçlı heykeller oradaydı. Phryne, Kleopatra, Messalina, o üç kibar fahişe oradaydı. Ardından bu iffetsiz karaltıların arasından o erdemli yüzlerden biri, o dingin gölgelerden biri, mermerin bütün iffetsizliklerinin altında bakire alnını gizler gibi görünen o hoş görüntülerden biri saf bir ışık, Olympos'un ortasındaki Hristiyan bir melek gibi süzülüyordu.

Bunun üzerine, bu üç heykelin aşklarını tek bir erkekte yoğunlaştırdıklarını ve o erkeğin kendisi olduğunu, uzun beyaz tuniklerinin altında kaybolmuş ayaklarıyla, çıplak göğüsleriyle, dalga dalga saçlarıyla, tanrıların boyun eğdiği ama azizlerin direndiği o edalardan biriyle, kuşa bakan yılanın keskin ve ateşli bakışlarıyla, ikinci bir uykuya daldığı yatağa yaklaştıklarını ve kendini, kucaklaşma gibi kederli, öpücük gibi şehvetli bakışlara bıraktığını gördü.

Gözlerini kaparken etrafına son bir kez bakınan Franz iffetli heykelin tamamen örtündüğünü görür gibi oldu, ardından gözlerini gerçeklere kapatırken, duyularının kapıları olanaklının ötesindeki izlenimlere açıldı.

O zaman peygamberin seçilmiş kullarına vadettiği gibi arkası gelmeyen bir şehvetin, aralıksız bir aşkın etkisini hissetti. Haşhaşın hükümranlığına ilk kez maruz kalan ve bütün taştan ağızlar böyle canlanınca, bütün göğüsler böyle alevlenince, kurumuş dudaklarına heykellerin karayılanın hal-

kaları gibi kaygan ve soğuk dudakların değdiğini hisseden Franz için, bu aşk neredeyse kedere, bu şehvet de neredeyse işkenceye dönüşmüştü ama kolları bu tanımadığı aşkı itmeye çalıştıkça, duyuları bu gizemli düşün çekiciliğine boyun eğiyordu, böylece olağanüstü bir mücadelenin ardından, her şeyi kabullendi ve soluk soluğa kalmış, yorgunluktan tükenmiş, şehvetten bitkin düşmüş bir halde kendini yeniden bu mermerden metreslerin öpücüklerine, bu olağanüstü düşün büyülerine bıraktı.

XXXII

Uyanış

Franz kendine geldiğinde, etrafındaki nesneler düşün ikinci bölümüymüş gibi görünüyordu; güneşin merhamet dolu bir bakışla güçlükle sızdığı bir mezarda olduğunu sandı; elini uzattığında taşı hissetti, yerinden doğruldu. Bornozuyla, çok yumuşak ve çok güzel kokular yayan süpürgeotundan bir yatakta uyumuştu.

Bütün hayaller ortadan kaybolmuştu ve düşünde mezardan çıkmış gölgeler gibi görünen heykeller uykusuna saplanıp kalmıştı.

Işığın geldiği noktaya doğru birkaç adım attı; düşünün her sarsıntısının yerini gerçekliğin sükûneti alıyordu. Bir mağarada olduğunu fark etti, açıklığa doğru ilerledi ve kemerli kapı aralığından mavi gökyüzünü ve denizi gördü. Hava ve su sabah güneşinin altında parıldıyordu; kıyıda oturan tayfalar sohbet ediyor ve gülüşüyorlardı; on adım açıktaki tekne demirinin üzerinde zarifçe salınıyordu.

Bunun üzerine, bir süre yüzüne vuran o serin esintinin keyfini çıkardı; kıyıda çalkanan ve kayaların üzerine gümüşü andıran kıvrımlı köpüklerini bırakan dalganın hafiflemiş

gürültüsünü dinledi; hiç aldırmadan, özellikle fantastik bir düşün etkisinden sıyrıldığı anda, doğadaki nesnelerin barındırdıkları o ulvi çekiciliği düşünmeden ilerledi; ardından dünyanın çok dingin, çok saf, çok engin yaşamı ona yavaş yavaş düşünün inanılmazlığını hatırlattı ve anılar hafızasına geri dönmeye başladı.

Adaya gelişini, kaçakçıların şefiyle tanıştırılışını, ihtişam dolu yer altı sarayını, muhteşem akşam yemeğini, bir kaşık haşhaşı hatırladı.

Ancak, gündüz vaktinin gerçekliği karşısında, düş beyninde o kadar canlıydı ve zihnini öyle etkiliyordu ki, yaşadıklarının üzerinden en az bir yıl geçmiş gibi hissediyordu. Bu yüzden, hayalgücü ara sıra gecesini öpücükleriyle aydınlatan o gölgelerden birini tayfaların arasına oturtuyor, bir kayanın üzerinden geçiriyor ya da yelkenlinin üzerinde sallandırıyordu. Kafası oldukça dinçti ve vücudu fazlasıyla dinlenmişti: başında hiç ağırlık yoktu, tam tersine genel bir rehavet içindeydi, hava ve güneşi her zamankinden daha çok içine çekecek durumdaydı.

Bunun üzerine neşeyle tayfalara yaklaştı.

Tayfalar onun geldiğini görür görmez ayağa kalktılar ve kaptan ona doğru yürüdü.

"Senyör Sinbad bizi siz ekselanslarına olan saygılarını iletmekle görevlendirdi ve bize sizden izin istemeden yanından ayrıldığı için duyduğu üzüntüden söz etti ama kendisini Malaga'da bekleyen çok acele bir işi olduğunu öğrendiğinizde onu bağışlayacağınızı umuyor."

"Vay canına! Sevgili dostum Gaetano," dedi Franz, "demek tüm bunlar gerçekmiş: Beni bu adada ağırlayan, bana mükemmel bir konukseverlik gösteren ve ben uyurken yola çıkan bir adam gerçekten varmış!"

"Elbette var; işte tüm yelkenlerini fora ederek uzaklaşan küçük yatı, dürbününüzle bakmak isterseniz, mürettebatının ortasında duran ev sahibinizi muhakkak tanıyacaksınız."

Dürbününü çıkarıp ayarlayan Franz işaret edilen noktaya baktı.

Gaetano yanılmıyordu. Garip yabancı yatının arkasında, yüzü adaya dönük, ayakta duruyor ve elinde onun gibi bir dürbün tutuyordu; üzerinde dün akşam misafirini karşılarken giydiği giysi vardı ve mendilini hoşça kal dercesine sallıyordu.

Franz cebinden çıkardığı mendilini onun gibi sallayarak selamına karşılık verdi.

Bir an sonra, yatın pupasında beliren hafif bir duman bulutu arka taraftan nazikçe sallanarak göğe doğru yükseldi; ardından hafif bir patlama sesi Franz'a kadar ulaştı.

"Bakın, duyduğunuz gibi size hoşça kal diyor," dedi Gaetano.

Karabinasını alan genç adam göğe doğru ateş etti ama gürültünün yatı kıyıdan ayıran mesafeyi aşacağını ummuyordu.

"Ekselanslarının emirleri nedir?" diye sordu Gaetano.

"Önce bana bir meşale yakın."

"Ah! Evet anlıyorum," dedi kaptan, "büyülü evin girişini aramak için. Memnuniyetle ekselansları, sizi eğlendirecekse istediğiniz meşaleyi yakacağım. Ben de aklınıza gelen düşüncenin etkisi altında kalmış, üç dört kez aynı fanteziyi aklımdan geçirmiştim ama sonunda vazgeçtim. Giovanni, bir meşale yakıp ekselanslarına ver."

Giovanni söyleneni yaptı. Meşaleyi alan Franz arkasından gelen Gaetano'yla yer altına indi. Genç adam üzerinde uyandığı ve hâlâ kırışık duran ottan yatağı tanıdı ama meşalesini mağaranın dış yüzeyinde gezdirmesi boşunaydı, kendisinden önce gereksiz yere aynı araştırmayı yapanların bıraktığı duman izlerinden başka hiçbir şey göremedi.

Bununla birlikte, gelecek gibi içine nüfuz edilemeyen granit duvarın her yanını karış karış inceledi; av bıçağının girebileceği tek bir çatlak göremedi; bıçağa boyun eğeceği

umuduyla üzerine bastırmadığı tek bir çıkıntı bile bırakmadı; tüm çabası boşunaydı ve hiçbir sonuç alamadığı araştırmasına iki saat boyunca devam etti.

Sonunda Gaetano'nun muzaffer edalı bakışları altında bu işten vazgeçti.

Franz kumsala geri döndüğünde, yat ufuktaki siyah bir noktadan ibaretti, yeniden dürbününü alsa da bir şeyi seçebilmesi mümkün değildi.

Gaetano ona adaya keçi avlamaya geldiğini hatırlattı, Franz bunu tamamen unutmuştu. Tüfeğini aldı ve keyif almaktan ziyade görevini yerine getiren bir adamın ifadesiyle adayı dolaşmaya başladı, on beş dakika içinde bir keçi ve iki oğlak vurmuştu. Ama dağkeçileri gibi yabani ve atik olsalar da bizim evcil keçilere çok benzediklerinden Franz onlara av hayvanı gözüyle bakmıyordu.

Üstelik zihnini meşgul eden daha baskın bazı düşünceler vardı. Gerçekten de, dünden beri *Bin Bir Gece Masalları*'ndan birinin kahramanı gibiydi ve karşı konulmaz bir istekle mağaraya geri dönmeye karar verdi.

Bunun üzerine, ilk araştırmanın yararsızlığına rağmen, Gaetano'ya oğlaklardan birini kızartmasını söyledikten sonra, ikinci bir araştırmaya girişti. Bu ikinci inceleme oldukça uzun sürdü çünkü geri döndüğünde oğlak kızarmıştı ve yemek hazırdı.

Dün akşam o gizemli ev sahibi tarafından yemeğe davet edildiğinde bulunduğu yere oturan Franz, bir dalganın zirvesinde salınan martı gibi Korsika'ya doğru yol almaya devam eden küçük yatı fark etti.

"Ama," dedi Gaetano'ya, "bana Senyör Sinbad'ın Malaga'ya doğru yelken açtığını söylemiştiniz, oysa görünen o ki doğrudan Porto-Vecchio'ya gidiyor."

"Size şu an yolcuları arasında iki Korsikalı haydudun olduğunu söylediğimi hatırlamıyor musunuz?" diye sordu kaptan.

"Bu doğru! Onları kıyıya mı bırakacak?"

"Tam da öyle. Ah! Söylendiğine göre, o ne Tanrı'dan ne de şeytandan korkan ve zavallı birine yardım etmek için yolunu elli fersah uzatacak bir adamdır."

"Ama böyle bir yardım, insanseverlik gösterdiği ülkenin yetkilileriyle başını derde sokabilir," dedi Franz.

"Onun umurunda mı!" dedi Gaetano gülerek. "Yetkililer ona ne yapabilir? Onlarla dalga geçmeyi sever! Yeter ki peşine düşsünler. Öncelikle yatı bir deniz aracı değil bir kuştur ve on iki deniz milinde bir fırkateyni üç mil geride bırakır, üstelik her yerde dostları olduğundan herhangi bir kıyıya çıkması yeterlidir!"

Burada daha net bir şekilde ortaya çıkan şey Franz'ı konuk eden Senyör Sinbad'ın Akdeniz kıyısındaki her yerde kaçakçılar ve haydutlarla ilişki kurma yüceliğinde olmasıydı; bu da onu fazlasıyla ilginç bir konuma yerleştiriyordu.

Franz'a gelince, artık Monte Cristo'da kalmasını gerektirecek bir neden yoktu, mağaranın sırrını çözme umudunu tamamen kaybetmişti, bu yüzden adamlarına yelkenliyi yemek biter bitmez harekete hazır hale getirmeleri talimatını vererek bir şeyler atıştırdı.

Yarım saat sonra teknedeydi.

Son bir kez baktığı yat Porto-Vecchio Körfezi'nde gözden kaybolmak üzereydi.

Hareket edilmesi için işaret verdi.

Tekne yeniden yola koyulduğunda yat artık neredeyse seçilemiyor ve onunla birlikte dün gecenin son gerçeği silinip gidiyordu. Böylece akşam yemeği, Sinbad, haşhaş ve heykeller Franz için aynı düşün içinde eriyip gitmeye başlıyordu. Tekne gece gündüz aralıksız yol aldı ve ertesi gün güneş doğduğunda bu kez Monte Cristo Adası gözden kaybolmuştu. Franz karaya ayak basar basmaz Floransa'daki eğlencelerini ve nezaket ziyaretlerini tamamlamak ve ardından kendisini Roma'da bekleyen arkadaşının yanına gitmek üzere harekete geçti, yaşanan olayları en azından bir süreliğine unutmuştu.

Roma'ya doğru posta arabasıyla yola çıktı ve cumartesi akşamı Douane Meydanı'ndaydı.

Daire, söylediğimiz gibi önceden tutulmuştu, bu yüzden yapılacak tek şey Üstat Pastrini'nin oteline gitmekti ama bu çok kolay bir şey değildi çünkü kalabalıklar caddeleri dolduruyor ve Roma şimdiden büyük olayları önceleyen o boğuk ve heyecanlı mırıltıyla sarsılıyordu. Roma'da her yıl dört büyük olay yaşanır: karnaval, Paskalya, Corpus Cristi, Noel.

Şehri kasvetli bir durağanlığın kapladığı yılın geri kalan günleri yaşam ve ölüm arasındaki bir geçiş dönemi gibidir. Şehir bu süre boyunca âdeta bu dünya ile öbür dünya arasındaki bir istasyona benzer, Franz'ın daha önce dört beş kez mola verdiği ve her seferinde daha muhteşem ve daha fantastik bulduğu şiir ve kişilik dolu bu istasyon ulvidir.

Nihayet, giderek artan ve hareketlenen bu kalabalığı aşan Franz otele ulaştı. İlk sorusu karşılığında, arabası kiralanmış arabacıların ve odaları dolmuş hancıların o bilinen densizliğiyle Londra Oteli'nde kendisi için yer olmadığı yanıtı verildi. Bunun üzerine, kartını Üstat Pastrini'ye gönderip Albert de Morcerf'e haber verilmesini istedi. Bu yöntem başarılı olmuştu ve Üstat Pastrini ekselanslarını bizzat karşılamaya gelirken, kendisini beklettiği için özürler diledi, çalışanları azarladı, rehberin daha önce yolcunun elinden kaptığı el şamdanını geri aldı ve kendisini yanına götürmeye hazırlandığı Albert o sırada dostunu karşılamaya geldi.

Tutulan daire iki küçük odadan ve bir tuvaletten oluşuyordu. İki oda, Üstat Pastrini'nin takdir edilemez bir değer yükleyerek övüneceği tarzda, caddeye bakıyordu. Katın geri kalanı Sicilyalı ya da Maltalı olduğu sanılan çok zengin bir kişiye kiralanmıştı; otelci bu yolcunun iki ulustan hangisinin vatandaşı olduğunu söyleyemedi.

"Çok güzel Üstat Pastrini," dedi Franz, "ama bize hemen bir akşam yemeği, yarın ve diğer günler için bir araba gerekiyor."

"Akşam yemeği hemen servis edilecek," dedi otelci, "arabaya gelince..."

"Ne demek bu şimdi! Arabaya gelinceymiş!" diye haykırdı Albert. "Bir dakika, bir dakika! Burada şaka yapmıyoruz Üstat Pastrini! Bize bir araba gerekiyor."

"Mösyö," dedi otelci, "size araba bulmak için elimizden geleni yapacağız. İşte size tüm söyleyebileceğim bu."

"Bize kesin yanıtı ne zaman verebilirsiniz?" diye sordu Franz.

"Yarın sabah."

"Lanet olsun!" dedi Albert. "Arabaya daha çok para ödenecek, hepsi bu: işlerin nasıl yürüdüğünü herkes bilir; Drake ya da Aaron'da ücret normal günlerde yirmi beş frank, pazar ve bayram günlerinde otuz beş franktır; beş frank da aracı için ekleyin, kırk frank eder, bundan bir daha hiç söz etmeyelim."

"Korkarım ki beyefendiler iki katını da ödeseler bir araba bulamayacaklar."

"O zaman yolculuk sırasında biraz yıpranmış olsa da atlar benim arabama koşulsun."

"At da bulunamaz."

Albert, Franz'a anlam veremediği bir cevapla karşı karşıya kalan bir adamın ifadesiyle baktı.

"Şuraya bakın Franz! At bulunamazmış! Peki ya posta arabalarının atları, onları alamaz mıyız?"

"Hepsi on beş gün önceden kiralandı ve geriye sadece hizmetler için gerekli atlar kaldı."

"Buna ne dersiniz?" diye sordu Franz.

"Bir şey zihnimin sınırlarını zorladığında, onun üstüne gitmeme ve başka bir konuya geçme alışkanlığına sahip olduğumu. Üstat Pastrini, yemek hazır mı?"

"Evet ekselansları."

"Tamam o zaman, önce yemek yiyelim."

"Ya araba ve atlar?" dedi Franz.

"Sakin olun sevgili dostum, kendiliklerinden gelecekler; sadece fiyatlarını belirlemek gerek."

Ve para kesesi şişkin ya da cüzdan doluysa hiçbir şeyin imkânsız olmayacağına inanan bu hayran olunası felsefeye sahip Morcerf yemeğini yedi, yatağına uzandı, derin bir uykuya daldı ve rüyasında karnavalı altı at koşulmuş bir arabayla gezdiğini gördü.

XXXIII

Romalı Haydutlar

Ertesi sabah ilk uyanan Franz kalkar kalkmaz çıngırağı çaldı.

Üstat Pastrini içeri girdiğinde çıngırak hâlâ titreşiyordu.

"Evet," dedi. Otelci zafer kazanmış bir ifadeyle ve Franz'ın kendisine soru sormasına bile fırsat vermeden. "Ekselansları, dün kuşkularım olduğundan size söz vermek istemiyordum; çok geç kaldınız ve Roma'da tek bir araba bile kalmadı, tabii ki son üç gün için."

"Evet," dedi Franz, "tam da mutlaka gerekli olduğu günler için."

"Neler oluyor?" diye sordu Albert. "Araba yok mu?"

"Tam da öyle, sevgili dostum, bunu bir bakışta anladınız."

"Başka ne beklenebilirdi ki, işte sizin sonsuz güzel şehriniz!"

"Yani ekselansları," diye araya girdi yolcularının gözünde Hristiyan dünyasının başkentinin saygınlığını bir ölçüde korumak isteyen Üstat Pastrini, "yani pazar sabahından salı akşamına kadar araba yok ama o zamana kadar isterseniz elli araba bulabilirsiniz."

"Ah! Bu da bir şey," dedi Albert, "bugün perşembe, pazara kadar nelerin değişeceğini kim bilebilir?"

"On on iki bin ziyaretçi daha gelecek," diye karşılık verdi Franz, "böylece araba bulmak daha da zorlaşacak."

"Dostum," dedi Morcerf, "şu anın keyfini çıkaralım ve yarınımıza gölge düşürmeyelim."

"En azından pencereli bir odamız olabilir mi?" diye sordu Franz.

"Nereye bakacak?"

"Elbette, Corso Caddesi'ne!"

"Ah! Pencere!" diye haykırdı Üstat Pastrini. "İmkânsız, tamamen imkânsız! Doria Sarayı'nın beşinci katında bir oda kalmıştı ama günlüğü yirmi Venedik altınına bir Rus prensine kiralandı."

İki genç şaşkınlıkla birbirlerine bakakaldılar.

"Tamam o zaman," dedi Franz, Albert'e. "Biliyor musunuz, yapılması gereken daha iyi bir şey var, Venedik karnavalına gitmek, orada araba bulamasak bile en azından gondol kiralayabiliriz."

"Ah! Kesinlikle hayır!" diye haykırdı Albert. "Karnavalı Roma'da geçirmeye karar verdim ve cambaz ayaklığının üzerinde olsa da bunu yapacağım."

"Bakın, bu muhteşem bir fikir!" dedi Franz. "Hele ki mum söndürme oyunu için, soytarı vampir ya da Landes sakini kılığına girip muhteşem bir başarı kazanacağız."

"Ekselansları hâlâ pazara kadar araba istiyorlar mı?"

"Elbette!" dedi Albert. "Roma caddelerini mübaşirler gibi yaya dolaşacağımızı mı sanıyorsunuz?"

"Ekselanslarının emirlerini hemen yerine getireceğim," dedi Üstat Pastrini, "ancak arabanın kendilerine günde altı piastraya mal olacağını bildirmeliyim."

"Sevgili Mösyö Pastrini," dedi Franz, "ben sizin milyoner komşunuz değilim, Roma'ya dördüncü kez geldiğim için normal günlerde, pazarları ve bayramlarda araba ücretlerini bildiğimi size bildirmeliyim. Size bugün, yarın ve öbürsü gün için on iki piastra vereceğiz ve yine de iyi bir kazanç sağlamış olacaksınız."

"Ama ekselans!" dedi Üstat Pastrini karşı çıkmaya çalışarak.

"Tamam, sevgili otelcim, tamam," dedi Franz, "aynı zamanda benim işlerimi de gören adamınızla ücreti kendim görüşeceğim, benden iyi para sızdırmış eski bir dostumdur ve ileride benden daha çok para sızdırmak umuduyla size önerdiğimden daha düşük bir ücrete razı olacaktır. Böylece elde edeceğiniz kazancı kaybetmek sizin hatanız olacak."

"Hiç zahmet etmeyin ekselansları," dedi Üstat Pastrini yenildiğini kabul eden bir İtalyan dolandırıcının gülümsemesiyle, "elimden geleni yapacağım ve umarım memnun kalırsınız."

"Mükemmel! İşte kazançlı sohbet diye buna denir"

"Arabayı ne zaman istiyorsunuz?"

"Bir saat sonra."

"Bir saat sonra kapıda olacak."

Gerçekten de, araba bir saat sonra iki genci bekliyordu: Sıradan bir faytondu ve koşulların görkemiyle bir gezinti arabası düzeyine yükselmişti ama ne kadar vasat görünürse görünsün, iki genç karnavalın son üç günü için böyle bir arabayı kiralamaktan büyük mutluluk duyacaklardı.

"Ekselansları!" diye bağırdı Franz'ın burnunu cama dayadığını gören rehber. "Saltanat arabası saraya yaklaştırılsın mı?"

İtalyan abartısına çok alışkın olmasına rağmen, Franz'ın ilk tepkisi etrafına bakınmak oldu ama bu sözler kendisine söylenmişti.

Ekselansları Franz, saray arabası fayton, saray da Londra Oteli'ydi.

Ulusun tüm övgücü dehası bu tek cümlede yatıyordu.

Franz ve Albert aşağı indi. Saltanat arabası saraya yanaştı. Ekselansları ayaklarını banklara uzatırken rehber arka koltuğa geçti.

"Ekselansları kendilerini nereye götürmemi isterler?"

"Önce San Pietro'ya, ardından Colosseum'a," dedi Albert gerçek bir Parisli olarak.

Ama Albert bir şeyi bilmiyordu: San Pietro'yu görmek için bir gün, incelemek için bir ay gerekiyordu, böylece gün sadece San Pietro'yu gezmekle geçti.

İki arkadaş aniden havanın karardığını fark etti.

Franz saatini çıkardı, saat dört buçuktu.

Hemen otele geri dönüldü. Franz arabacıya saat sekizde kapıda olması talimatını verdi. Albert'e San Pietro'yu gündüz vakti gösterdiği gibi, Colosseum'u da ayışığında seyrettirmek istiyordu. Bir arkadaşa daha önceden görülmüş bir şehri gezdirirken, âşık olunan bir kadına gezdirircesine ince davranmak gerekiyordu.

Bunun üzerine, Franz arabacıya güzergâhı tarif etti: Popolo kapısından çıkıp dış sur boyunca ilerledikten sonra San Giovanni kapısından girmesi gerekiyordu. Böylece Capitole, Forum, Septimius Severum kemeri, Antoninus ve Faustina Tapınağı ve Kutsal Yol[31] kademeler halinde yoluna çıkıp heybetini sarsmaksızın doğrudan Colosseum'a ulaşılabiliyordu.

Masaya oturdular. Üstat Pastrini onlara muhteşem bir ziyafet sözü verdiği halde vasat bir yemek sunmuştu, söylenecek bir şey yoktu.

Yemeğin sonunda üstat bizzat geldi. Franz önce iltifatları kabul etmeye geldiğini sanarak ona beklediği şeyleri söylemeye hazırlandı ama daha ağzını açar açmaz lafı yarıda kesildi:

"Ekselans," dedi, "yemeği beğenmeniz gururumu okşadı ama yanınıza bunun için gelmedim..."

"Bize bir araba bulduğunuzu söylemeye mi geldiniz?" diye sordu Albert sigarasını yakarak.

"Bunu konuşmuştuk ve hatta ekselans, artık bunu düşünmez ve durumu kabullenirseniz iyi yaparsınız. Roma'da işlerin yürümesi ya olasıdır ya da imkânsızdır. Size imkânsız denmişse artık yapılacak bir şey yoktur."

---

31 Via Sacra. Antik Roma'nın Capitol'den Colosseum'a uzanan ana caddesi.

"Paris buna daha elverişlidir: Bir iş olamıyorsa iki katı ödenir ve isteğiniz hemen o an yerine getirilir."

"Bütün Fransızların bunu söylediğini duyuyorum," dedi biraz gücenen Üstat Pastrini. "Bu yüzden nasıl yolculuk ettiklerini anlayamıyorum."

"Ben de anlayamıyorum," dedi dumanını soğukkanlı bir ifadeyle tavana doğru üfleyen ve sırtını yasladığı koltuğun arka ayakları üzerinde sallanarak, "ancak bizim gibi deliler ve ahmaklar yolculuğa çıkıyor; akıllı insanlar Helder Caddesi'ndeki konaklarından, Gand Bulvarı'ndan, Café de Paris'den dışarı çıkmazlar."

Kuşkusuz Albert yukarıda adı geçen caddede oturuyor, her gün gösterişli gezintisini o bulvarda yapıyor, her gün yemeğini, garsonlarla ilişkileri iyi oldukça akşam yemeği veren o kafede yiyordu.

Bir an sessiz kalan Üstat Pastrini kuşkusuz tam olarak anlaşılır bulmadığı bu yanıtı düşünüyordu.

"Ama buraya bir şeyler söylemeye gelmiştiniz, bize ziyaretinizin nedenini açıklar mısınız?" diye sordu otelcinin coğrafi konumlarla ilgili düşüncelerini yarıda kesen Franz.

"Tamam, haklısınız; geliş nedenim akşam sekizde arabanızın hazır olması talimatını verip vermediğinizi öğrenmekti."

"Olur."

"Colosseum'u mu ziyaret etmeyi düşünüyorsunuz?"

"Colisée'yi demek istiyorsunuz?"

"İkisi aynı şey."

"Peki."

"Arabacınıza Popolo kapısından çıkıp surlar boyunca ilerledikten sonra San Giovanni kapısından girmesini mi söylediniz?"

"Bunları ben söyledim."

"Tamam o zaman, bu güzergâhı izlemeniz mümkün değil."

"Mümkün değil mi?"

"Ya da en azından çok tehlikeli."

"Tehlikeli mi? Peki neden?"

"Ünlü Luigi Vampa yüzünden."

"Öncelikle sevgili dostum, ünlü Luigi Vampa da kimin nesi?" diye sordu Albert. "Roma'da ünlü olabilir ama size Paris'te onu kimsenin tanımadığını söylemeliyim."

"Nasıl! Onu tanımıyor musunuz?"

"Bu onura erişemedim."

"İsmini hiç duymadınız mı?"

"Hiç duymadım."

"Tamam o zaman, Deserasisler, Gasparoneler onun yanında kilise korosundaki çocuklar gibi kalırdı."

"Dikkat et Albert!" diye haykırdı Franz. "İşte nihayet bir haydut!"

"Sevgili otelci, söyleyeceğiniz tek bir söze bile inanmayacağımı size belirtmeliyim. Bu konuda anlaştığımıza göre, dilediğiniz kadar konuşun, sizi dinliyorum. *Bir varmış, bir yokmuş*... Buyurun devam edin."

Üstat Pastrini bu iki gençten kendisine daha makul görünene, yani Franz'a döndü. Bu mert adama hakkını vermek gerekir: Fransızları hayatına yerleştirmeyi iyi bilmişti ama akıllarından ne geçtiğini tam anlamıyla asla anlamamıştı.

"Ekselans," dedi söylediğimiz gibi, ciddiyetle Franz'a hitap ederek, "bana bir yalancı gözüyle bakarsanız, size söylemek istediğim şeylerin bir anlamı kalmaz, yine de bunu sadece siz ekselanslarının çıkarı için yapabilirim."

"Sevgili Mösyö Pastrini, Albert size yalancı olduğunuzu söylemiyor, sadece size inanmayacağını söylüyor, hepsi bu. Ama ben size inanacağım, içiniz rahat olsun; hadi anlatın."

"Yine de ekselans, doğru sözlülüğümden şüphe edilirse..."

"Sevgili dostum, kâhin olmasına rağmen kimsenin kulak asmadığı Cassandra'dan daha alıngansınız, oysa siz dinleyicilerinizin yarısının sizi dinleyeceğinden eminsiniz. Hadi, oturun ve bize Mösyö Vampa'nın kim olduğunu anlatın."

"Ekselans, size bunu söyledim, ünlü Mastrilla'dan beri hiç rastlamadığımız bir haydut."

"Peki, bu haydutla benim arabacıma Popolo kapısından çıkıp San Giovanni kapısından girmesi talimatını vermemin ne alakası var?"

"Şöyle alakası var," diye karşılık verdi Üstat Pastrini, "bir kapıdan çıksanız bile diğerinden girebileceğinizden emin değilim."

"Nedenmiş o?" diye sordu Franz.

"Çünkü karanlık çöktüğünde kapıların elli adım ötesi bile güvenli değildir."

"Gerçekten mi?" diye haykırdı Albert.

"Sayın Vikont," dedi Albert'in açık sözlülüğü hakkındaki şüphelerinden yüreğinin derinliklerine kadar incinmiş olan Üstat Pastrini, "ben sizinle değil, Roma'yı tanıyan ve bu tür şeylerin şakaya gelmeyeceğini bilen yol arkadaşınızla konuşuyorum."

"Sevgili dostum," dedi Albert Franz'a, "işte karşımızda muhteşem bir macera var: Arabamızı tabancalarla, karabinalarla ve çiftelerle doldururuz. Luigi Vampa karşımıza çıkarsa onu yakalarız. Roma'ya götürüp Papa hazretlerine sunarız, o da bize böyle bir hizmet karşısında minnet borcunu ödemek için ne yapabileceğini sorar. O zaman, ondan sadece bir araba ve ahırlarından iki at isteriz ve karnavalı arabamızla gezeriz; dahası minnettar Roma halkı büyük bir olasılıkla bize Capitole'de taç giydirir, bizi Curtius ve Horatius Cocles gibi vatanın kurtarıcıları ilan eder."

Albert bu öneriyi dile getirirken, Üstat Pastrini'nin yüzünün aldığı ifadeyi tasvir etmek olanaksızdı.

"Öncelikle arabanızı doldurmak istediğiniz bu tabancaları, karabinaları, çifteleri nereden bulacaksınız?" diye sordu Franz Albert'e.

"Cephaneliğimden değil herhalde çünkü Terracina'da hançerime kadar her şeyimi aldılar, peki ya siz?"

"Acquapendente'de bana da aynısını yaptılar."

"Tamam işte, sevgili otelci dostum," dedi Albert ikinci sigarasını ilkiyle yakarken, "bu önlemin hırsızlara çok uygun olduğunu ve bunun haydutların da kendi paylarına düşeni alabileceği bir yöntem gibi göründüğünü biliyor musunuz?"

Üstat Pastrini'nin bu şakayı tehlikeli bulduğu şüphesizdi çünkü bu soruyu geveleyerek yanıtlarken, yine uygun bir şekilde anlaşabileceği tek kişi olarak gördüğü Franz'a doğru konuştu.

"Ekselansları haydutlar saldırdığında kendini savunmanın yersiz olduğunu bilirler."

Cesareti hiçbir şey yapmadan soyulma düşüncesine isyan eden Albert, "Nasıl!" diye haykırdı. "Nasıl! Yersiz mi olur?"

"Evet çünkü hiçbir savunmanın yararı olmayacaktır. Bir çukurda, yıkık bir kulübede, bir sukemerinde saklanıp size nişan almış bir düzine haydut karşısında ne yapabilirsiniz?"

"Lanet olsun! Kendimi öldürtürüm!" diye haykırdı Albert.

Otelci Franz'a, "Ekselans, arkadaşınız hiç kuşkusuz bir deli," dercesine baktı.

"Sevgili Albert," diye karşılık verdi Franz, "yanıtınız muhteşem ve yaşlı Corneille'in *Ölsün*'ü ile eşdeğerde ama Horace[32] bu yanıtı verdiğinde söz konusu olan Roma'nın kurtuluşuydu ve ölmek buna değerdi. Ama bize gelince, sadece bir kaprisin tatmin edilmesi söz konusudur ve hayatımızı bir kapris için tehlikeye atmak gülünçlükten ibaret olacaktır."

"Ah! *Per Bacco*!"[33] diye haykırdı Üstat Pastrini. "Nihayet, işte konuşmak diye buna denir."

Albert bir kadeh Lacryma Christi şarabı doldurup yudum yudum içerken anlaşılmaz sözler mırıldandı.

"Tamam, Üstat Pastrini, işte arkadaşım sakinleşti ve benim iyi niyetli yaklaşımımı takdir edersiniz, şimdi Senyör

---

32 Corneille'in *Horace* oyununun başkişisi.

33 Tabii ki, elbette.

Luigi Vampa'nın kim olduğuna dönelim. Çoban mı soylu mu? Genç mi yaşlı mı? Ufak tefek mi iriyarı mı? Bize onu tasvir edin, böylece bir yerlerde Jean Sbogar ya da Lara gibi onunla karşılaşırsak en azından onu tanıyabiliriz."

"Ekselans, en doğru ayrıntılar için benden daha iyisini bulamazsınız çünkü Luigi Vampa'yı daha çocukken tanıdım ve bir gün Ferentino'dan Alatri'ye giderken eline düştüm, ne mutlu ki eski tanışıklığımızı hatırladı; bana haraç ödetmemekle kalmadı, çok zarif bir saatle ödüllendirip serbest bırakmadan önce bana hayatını anlattı."

"Saati görelim," dedi Albert.

Üstat Pastrini yeleğinin cebinden üzerinde imalatçısının ismi, bir Paris damgası ve bir Kont tacı bulunan muhteşem bir Breguet çıkardı.

"İşte!" dedi.

"Vay canına! dedi Albert. "Sizi takdir ediyorum; bende de neredeyse aynısı var –yeleğinin cebinden bir saat çıkardı– bana üç bin franga mal oldu."

"Hikâyeye gelelim," dedi bir koltuk çeken ve Üstat Pastrini'ye oturmasını işaret eden Franz.

"Ekselansları izin veriyorlar mı?"

"Elbette!" dedi Albert. "Dostum, ayakta durmanız için vaiz olmanız gerekir."

Otelci dinleyicilerinin her birine, Luigi Vampa hakkında istedikleri bilgileri vermeye hazır olduğunu belli eden saygı dolu bir selam verdikten sonra oturdu.

"Bir dakika," dedi Franz Pastrini'nin konuşmaya başlayacağı anda. "Luigi Vampa'yı çocukken tanıdığınızı söylüyorsunuz, demek genç bir adam?"

"Genç bir adam mı? Kuşkusuz öyle, daha yirmi iki yaşında! Ah! Şanını daha da artıracak bir delikanlı, bu konuda içiniz rahat olsun!"

"Buna ne dersiniz Albert? Yirmi iki yaşında ün salmak güzel bir şey," dedi Franz.

"Evet, hiç şüphesiz ve dünyayı biraz olsun sarsan İskender, Cesar ve Napoléon onun yaşındayken bu kadar nam salmamıştı."

"Demek, hikâyesini dinleyeceğimiz kahraman ancak yirmi iki yaşında," dedi Franz otelciye.

"Size söyleme onuruna eriştiğim gibi ancak yirmi iki yaşında."

"Uzun boylu mu yoksa kısa mı?"

"Orta boylu, neredeyse ekselansları gibi," dedi otelci Albert'i işaret ederek.

"Bu mukayese için teşekkürler," dedi Albert öne doğru eğilerek.

"Hadi devam edin Üstat Pastrini," dedi arkadaşının alınganlığına gülümseyen Franz. "Hangi sosyal sınıfa mensup?"

"San Felice kontunun Palestrina ve Gabri Gölü arasında yer alan çiftliğinde çalışan sıradan küçük bir çobandı. Pampinara'da doğmuş ve beş yaşında Kont'un yanında çalışmaya başlamıştı. Anagni'de kendisi de çobanlık yapan babasının, kendisine ait bir sürüsü vardı ve koyunlarının yününü ve süt ürünlerini Roma'da satarak geçinirdi.

Vampa'nın daha küçükken ilginç bir kişiliği vardı. Yedi yaşına geldiğinde, bir gün Palestrina rahibinin yanına gitmiş ve ondan kendisine okumayı öğretmesini rica etmişti. Bu zor bir işti çünkü küçük çoban, sürüsünün başından ayrılamıyordu. İyi yürekli Rahip ayin için her gün, bir rahibin ücretini karşılayamayacak kadar yoksul olan ve ismi bile olmadığı için Borgo diye anılan küçük bir kasabaya gidiyordu. Luigi'ye dönüş yolunda kendisini bulmasını ve ona ancak öyle ders verebileceğini söyledikten sonra, ders kısa süreceği için bu süreden iyi yararlanmasını tembihledi.

Çocuk bu öneriyi sevinçle karşıladı.

Luigi sürüsünü her gün Palestrina yolundan Borgo'ya doğru güdüyordu ve sabah dokuzda Rahip ve çocuk bir hendeğin kenarına oturuyor, küçük çoban rahibin dua kitabından okumayı öğreniyordu.

Üç ay sonra okumayı öğrenmişti.

Hepsi bu değildi, şimdi yazmayı öğrenmek istiyordu.

Rahip Roma'daki bir yazı öğretmenine biri büyük, biri orta, biri küçük harfli üç alfabe hazırlattı ve çocuğa bu alfabeyi arduvaz tahta üzerinde bir demir ucuyla izleyerek yazmayı öğrenebileceğini gösterdi.

Aynı akşam, sürüyü çiftliğe götüren küçük Vampa, Palestrina'daki çilingire koşup kalın bir çivi aldı, çiviyi çekiçle dövüp ucunu eğrileştirerek ona bir tür eski kama biçimi verdi.

Ertesi gün arduvaz tahtaları toplayıp işe koyuldu.

Üç ay sonra yazmayı öğrenmişti.

Bu derin kavrayıştan ve bu yetenekten etkilenen Rahip ona defterler, bir paket tüy ve çakılar hediye etti.

Bu yeni bir çalışma tarzıydı ama ilkinin yanında hiç önemi yoktu. Bir hafta sonra tüyü kama gibi kullanıyordu.

Rahibin bu yetenekten söz ettiği San Felice kontu küçük çobanı görmek istedi, gözünün önünde ona okuttu ve yazdırdı, kâhyasına çocuğun yemeğini uşaklarla birlikte yemesi talimatını verdi ve ona ayda iki piastra harçlık vermeye başladı.

Luigi bu parayla kitap ve kalem aldı.

Gerçekten de, bu taklit yeteneğini her şeye uyguluyor ve çocuk Giotto gibi arduvaz tahtaların üzerine koyunlarını, ağaçları, evleri çiziyordu.

Ardından, çakısının ucuyla tahtaları yontmaya ve onlara her tür şekli vermeye başladı. Ünlü heykeltıraş Pinelli sanatına böyle başlamıştı.

Altı yedi yaşlarında, yani Vampa'dan biraz küçük bir kız da, Palestrina'daki komşu çiftliğin sürülerini güdüyordu, öksüzdü, Valmontone'de doğmuştu ve adı Teresa'ydı.

İki çocuk karşılaşıyor, birlikte oturuyor, sürülerini birbirine karışmaları ve birlikte otlamaları için kendi hallerine bırakıyor, sohbet ediyor, gülüşüyor ve oyun oynuyorlardı, ardından akşam olduğunda, San Felice kontu ve Cervetri baronunun koyunları birbirinden ayrılıyor ve çocuklar er-

tesi sabah yeniden buluşma sözü vererek çiftliklerine dönüyorlardı.

Ertesi sabah verdikleri sözü tutuyor ve böylece birlikte büyüyorlardı.

Vampa on iki, Teresa on bir yaşına gelmişti.

Bu arada doğal içgüdüleri gelişiyordu.

Yalnızlıkla, sanata olan ilgisini elinden geldiğince geliştiren Luigi, iğnelemeler karşısında neşesiz, el şakaları karşısında fevri, kaprisler karşısında öfkeli davranıyor, her zaman alaycı bir tavır sergiliyordu. Pampinara'nın, Palestrina'nın ya da Valmontone'nin delikanlılarının hiçbiri onun üzerinde etkili olamamış, dahası onun dostluğunu kazanamamıştı. Daima buyurmaya alışkın ama hiç ödün vermeyen, asla boyun eğmek istemeyen direngen mizacı, onu her tür dostane yaklaşımdan, sevimli tavırlardan uzak tutuyordu. Bir kadına boyun eğen ve kim olursa olsun, bir erkek karşısında kendisini kaybedecek kadar gerginleşen bu kişiliği sadece Teresa'nın bir sözü, bir bakışı, bir jesti etki altına alabiliyordu.

Teresa ise tam tersine canlı, atik ve neşeliydi ama bunun yanı sıra gösterişe aşırı düşkündü, San Felice kontunun kâhyasının, Roma incik boncuk pazarında sattığı küçük oyma eserler karşılığında Luigi'ye verdiği iki piastra, inci küpelere, cam kolyelere, altın tokalara harcanıyordu. Böylece, Teresa genç dostunun savurganlığı sayesinde Roma civarlarının en güzel ve en şık köylü kızı olmuştu.

Her günü birlikte geçiren ve ilkel doğalarının içgüdülerine hiç karşı çıkmaksızın boyun eğen iki çocuk birlikte büyüdü. Bu yüzden, sohbetlerinde, dileklerinde, düşlerinde Vampa kendisini daima bir savaş gemisinin kaptanı, bir general ya da bir bölge valisi olarak görüyor, Teresa ise zengin olmayı, şık elbiseler giymeyi ve yanında üniformalı uşaklar olduğunu hayal ediyordu. Ardından, bütün günlerini, geleceklerini bu çılgınca ve gösterişli düşlerle süsleyerek geçirdikten sonra, koyunlarını ağıla götürmek ve bir kez daha

düşlerinin zirvesinden gerçek yaşamlarının yalınlığına alçalmak üzere birbirlerinden ayrılıyorlardı.

Bir gün genç çoban, Kont'un kâhyasına Sabini Dağları'ndan bir kurdun indiğini ve sürüsünün etrafında dolandığını söyledi. Kâhya ona bir tüfek verdi: Vampa'nın bütün isteği buydu.

Bu tüfek tesadüfe bakın ki mermiyi bir İngiliz karabinası gibi yollayan muhteşem bir Brescia namlusuna sahipti, ancak Kont'un bir gün yaralı bir tilkiyi öldürürken dipçiğini kırması üzerine ıskartaya çıkarılmıştı.

Vampa gibi bir oymacı için bu halledilmesi güç bir aksaklık değildi. İlk kundağı inceledi, nişan alması için yapması gereken değişikliği hesapladı ve istese şehirde sadece tahtasını on beş yirmi piastraya satacağı muhteşem süslemeli bir başka dipçik yaptı.

Ama tüfeği satmadı. Genç adamın hayalinde uzun süredir bir tüfek vardı. Özgürlüğün yerini bağımsızlığın aldığı her ülkede, her güçlü yürek, her dirayetli örgütün ilk ihtiyacı hem saldırıyı hem savunmayı güvence altına alan ve taşıyanı korkunç, sıklıkla dehşet saçar hale getiren silahtı.

Vampa, o dönemden itibaren, işinden geriye kalan zamanın tamamını tüfek eğitimine ayırdı, barut ve mermi satın aldı ve onun için her şey bir hedef haline geldi: Sabini Dağları'nın yamacında yetişen hüzünlü, cılız, gri bir zeytin ağacının gövdesi; akşamları karanlıktaki avına başlamak için deliğinden çıkan tilki ve havada süzülen kartal. Kısa sürede öyle ustalaştı ki, ilk başlarda patlama sesini duyduğunda hissettiği korkuyu yenen Teresa genç dostunun tüfeğinin mermisini eliyle koymuş gibi istediği yere hedefe gönderdiğini görerek eğlenmeye başladı.

Bir akşam, gençlerin her zaman kenarında oturdukları köknar ormanından çıkan bir kurt daha on adım atmadan mermiyi yedi.

Bu çok isabetli atışla gururlanan Vampa kurdu omzuna alıp çiftliğe götürdü.

Yaşanan bütün bu gelişmeler Luigi'nin çiftlik dolaylarında belli bir ün kazanmasını sağlıyordu; üstünlükleri olan bir insanın bulunduğu her yerde bir hayran kitlesi oluşur. Yaşadığı çiftliğin on fersah ötesine kadar, bu genç çobanın en usta, en güçlü ve en yürekli köylü olduğu söyleniyordu ve Teresa daha geniş bir çevrede Sabini'nin en güzel kızlarından biri olarak görülmesine rağmen, kimse ona bir aşk sözcüğü edemiyordu çünkü Vampa'nın kendisini sevdiği biliniyordu.

Bununla birlikte, iki genç birbirlerini sevdiklerini hiçbir zaman söylememişlerdi. Kökleri yer altında, dalları yer üstünde, kokuları gökte birbirine karışan iki ağaç gibi birlikte yetişmişlerdi, ancak birbirlerini görme arzuları aynıydı, bu arzu bir ihtiyaç haline gelmişti ve ölümü bir günlük ayrılığa yeğliyorlardı.

Teresa on altı, Vampa on yedi yaşındaydı.

O dönemde, Lepini Dağları'nda hüküm süren bir haydut çetesinden çok söz edilmeye başlanmıştı. Roma yakınlarında haydutluğun kökü asla tam anlamıyla kazınamamıştı. Bazen şeflerin eksikliği hissedilir ama bir şef ortaya çıktığında çetesinin olmamasına nadir rastlanır.

Abruzzo'da peşine düşen Napoli krallığına karşı gerçek bir mücadele veren ünlü Cucumetto, Manfred gibi Garigliano'yu aşmış ve Sonino ile Juperno arasındaki Amasine kıyılarına sığınmıştı.

Bir çete örgütlemeye çalışıyor, çok geçmeden namlarını geride bırakacağını umduğu Deserasis ve Gasparone'nin izinden gidiyordu. Palestrinalı, Frascatili ve Gasparoneli birçok genç ortadan kayboldu. Önce onlar hakkında endişe duyuldu ama kısa süre sonra Cucumetto'nun çetesine katıldıkları öğrenildi.

Cucumetto bir süre sonra ilgi odağı olmuştu. Bu çete reisinin olağanüstü cesaretinden ve insanları afallatan gaddarlığından söz ediliyordu.

Günün birinde genç bir kızı kaçırdı: Frosinone Kadastro Müdürü'nün kızıydı. Haydutların kuralları kesindir: Genç kız önce kendisini kaçıran hayduda aittir, ardından diğerleri kura çekerler ve bahtsız kız haydutlar onu bırakıp gidene ya da ölene kadar tüm çetenin hayvani zevklerini tatmin eder.

Ebeveynler kızlarını geri alacak kadar zenginse, fidye için bir aracı gönderilir; tutsak kızın hayatı aracının güvenilirliğine bağlıdır. Aile fidye ödemeyi reddederse tutsak kız bir daha geri dönemeyecek şekilde mahkûm edilmiştir.

Genç kızın sevgilisi Cucumetto'nun çetesine mensuptu ve adı Carlini'ydi.

Genç adamı gördüğünde ellerini ona doğru uzatıp kurtulduğunu sandı. Ama onu karşısında bulan zavallı Carlini yüreğinin parçalandığını hissetti çünkü sevgilisini bekleyen sondan çok emindi.

Bununla birlikte, Cucumetto'nun gözde adamı olduğundan, onunla üç yıldır aynı tehlikeleri paylaştığından, kılıcını kafasına indirmek üzere olan bir jandarmayı bir mermiyle yere sererek hayatını kurtardığından Cucumetto'nun kendisine biraz merhamet edeceğini umdu.

Bunun üzerine şefi bir kenara çekti. Ormanın açıklığında yükselen büyük bir çam ağacının dibine oturan ve saçlarını Romalı köylüler gibi gözalıcı bir peçe yapmış olan genç kız, yüzünü haydutların şehvet dolu bakışlarından gizliyordu.

Carlini kaçırılan kızla birbirlerini sevdiklerini, bağlılık yeminlerini, bu bölgeye geldiklerinden beri her gece bir viranede buluştuklarını anlattı.

Cucumetto tam da o gece Carlini'yi yakındaki bir köye göndermiş, genç adam bu yüzden buluşmaya gidememişti ama Cucumetto, söylediğine göre tesadüfen karşılaştığı genç kızı o sırada kaçırmıştı.

Carlini kendisine bir istisna yapıp Rita'yı gözetmesi için şefine yalvardı, zengin olduğundan kızın babasının iyi bir fidye ödeyeceğini söyledi.

Dostunun ricaları karşısında ikna olmuş gibi görünen Cucumetto, Carlini'yi Rita'nın Frosinone'deki babasına göndermek üzere bir çoban bulmakla görevlendirdi.

Bunun üzerine büyük bir sevinçle genç kızın yanına giden Carlini ona kurtulduğunu söyledi, babasına başına gelenleri anlattığı ve ona fidyesinin üç yüz piastra olarak belirlendiğini bildireceği bir mektup yazmasını istedi.

Babaya fidyeyi ödemesi için on iki saatlik bir süre, yani ertesi sabah dokuza kadar zaman tanınıyordu.

Mektubu alan Carlini bir elçi aramak için hemen ovaya koştu.

Sürüsünü ağıla sokan genç bir çoban buldu. Haydutların olağan elçileri kent ve dağ, yabanıl ve uygar hayat arasında yaşayan çobanlardır.

Hemen yola koyulan genç çoban bir saat geçmeden Frosinone'de olacağına söz verdi.

Carlini sevgilisinin yanına gidip ona bu güzel haberi vermek için neşeyle geri döndü.

Ormanda ağaçların seyreldiği yerde köylülerden haraç olarak aldıkları erzakı keyifle yiyen çeteyle karşılaştı, bu neşeli haydutlar arasında Cucumetto ve Rita'yı araması boşunaydı.

Nerede olduklarını sorduğunda haydutlar buna kahkahalarla yanıt verdiler. Alnını soğuk bir ter basan Carlini'nin bedenini bir endişe kapladı.

Sorusunu yineledi. Haydutlardan biri Orvietto şarabıyla doldurduğu bardağı ona uzatırken, 'Yürekli Cucumetto'nun ve güzel Rita'nın sağlığına!' dedi.

O sırada bir kadın çığlığı duyan Carlini ne olduğunu anlamıştı. Bardağı, onu uzatan haydudun suratında parçaladı ve çığlığın geldiği yöne koştu.

Yüz adım sonra, bir çalılığın kenarında Cucumetto ve kollarına baygın yatan Rita'yla karşılaştı.

Carlini'yi fark eden Cucumetto her iki elinde birer tabancayla ayağa kalktı.

İki haydut bir an bakıştı: Birinin dudaklarında şehvetin gülümsemesi, diğerinin yüzünde ölümün solukluğu vardı.

İkisinin arasında korkunç bir şeyler geçeceği düşünülebilirdi. Ama yüz hatları yavaş yavaş gevşeyen Carlini'nin belindeki tabancaya götürdüğü eli aşağı sarktı.

Rita ikisinin arasında yatıyor, ay bu sahneyi aydınlatıyordu.

'Evet, görevini yerine getirdin mi?' dedi Cucumetto.

'Evet şef, Rita'nın babası yarın sabah dokuzdan önce parayla birlikte burada olacak.'

'Güzel. Bu arada, keyifli bir gece geçireceğiz. Bu genç kız çok çekici Üstat Carlini, gerçekten de zevkliymişsin. Bencil biri olmadığımdan, arkadaşların yanına dönüp şimdi ona kimin sahip olacağını belirlemek için kura çekeceğiz.'

'Yani onun için her zamanki kuralları uygulamaya mı karar verdiniz?' diye sordu Carlini.

'Onun için neden bir ayrıcalık yapalım ki?'

'Benim ricamı dikkate alacağınızı sanmıştım...'

'Senin diğerlerinden farkın ne?'

'Bu doğru.'

'Ama için rahat olsun,' diye ekledi Cucumetto, 'er geç senin de sıran gelecek.'

Carlini dişlerini kıracakmış gibi sıktı.

'Hadi,' dedi Cucumetto çetesine doğru bir adım atarak. 'Gelmiyor musun?'

'Sizi izliyorum...'

Cucumetto, kendisini arkadan vuracağı endişesiyle gözünü Carlini'den ayırmadan uzaklaştı. Ama hiçbir şey haydudun düşmanca eğilimine işaret etmiyordu.

Hâlâ baygın olan Rita'nın yanında kollarını kavuşturup ayakta bekledi.

Bir an için Cucumetto'nun aklına genç adamın kızı kollarına alıp onunla birlikte kaçabileceği geldi. Ama artık umurunda değildi, Rita'dan istediğini almıştı; haydutlar arasında

bölüştürülecek üç yüz piastradan kendine düşecek pay pek de önemsemediği düşük bir meblağdı.

Böylece açıklığa doğru yürümeye devam etti ama Carlini'nin hemen yanına gelmesine çok şaşırmıştı.

'Kura çekelim! Kura çekelim!' diye bağırdı şeflerinin geldiğini gören haydutlar.

Ve gözleri sarhoşluk ve şehvetle parlayan bu adamlar, yanan ateşin alevlerinin üzerlerine yansıttığı kızılımtırak ışıkta iblislere benziyorlardı.

Bunu istemek haklarıydı, şef bir baş işaretiyle taleplerini onayladığını belirtti. Carlini'ninki de dâhil olmak üzere bütün isimler bir şapkaya atıldı ve içlerinden en genci şapkadan rastgele bir kâğıt çekti.

Kağıtta Diavolaccio'nun ismi yazıyordu.

Carlini'ye şefin sağlığına içmeyi öneren ve Carlini'nin bardağı yüzünde parçalayarak karşılık verdiği hayduttu bu.

Şakağından ağzına kadar açılan geniş yaradan kan boşalıyordu.

Şansın kendisine güldüğünü gören Diavolaccio bir kahkaha attı.

'Şef,' dedi, 'Carlini az önce sağlığınıza içmek istemedi, ona benim sağlığıma içmesini önerin, belki bu isteğiniz karşısında size benden daha alçakgönüllü davranır.'

Bu sözlere büyük bir tepki vermesi beklenen Carlini herkesin şaşkın bakışları altında bir eline bir bardak, diğerine uzun ince boyunlu bir şişe aldı ve bardağı doldurduktan sonra son derece sakin bir ses tonuyla, 'Sağlığına Diavolaccio,' dedi.

Ve şarabı eli hiç titremeden sonuna kadar içtikten sonra ateşin yanına oturdu.

'Benim yemeğimi getirin!' dedi. 'Gidip gelirken koşunca iştahım açıldı.'

'Yaşasın Carlini!' diye haykırdı haydutlar.

'Hele şükür, işte her şeyi dostlukla halletmek diye buna denir.'

Ve Diavolaccio yanlarından ayrılırken ateşin etrafında yeniden halka oluşturdular.

Carlini hiçbir şey olmamış gibi yiyip içiyordu.

Ona şaşkınlıkla bakan haydutlar bu soğukkanlılığa bir anlam veremiyorlardı, o sırada arkalarındaki zeminde ağırlaşmış bir ayak sesinin yankılandığını duydular.

Arkalarına döndüklerinde kolları arasında genç kızı taşıyan Diavolaccio'yu fark ettiler.

Kızın başı geriye doğru düşmüştü ve uzun saçları yere kadar uzanıyordu.

Ateşten yansıyan ışık çemberine girdikçe genç kızın ve haydudun yüzlerinin solukluğu daha açıkça fark ediliyordu.

Bu görüntünün çok garip ve çok heybetli olması karşısında herkes ayağa kalktı; yerinde oturmaya devam eden Carlini etrafında olup bitenleri umursamazmış gibi yemeye ve içmeye devam etti.

Diavolaccio derin bir sessizliğin ortasında ilerlemeye devam ediyordu ve Rita'yı şefin ayaklarının kenarına bıraktı.

Bunun üzerine herkes genç kızın ve haydudun solgunluğunun nedenini anlayabildi: Rita'nın sol göğsünün altında iyice saplanmış bir bıçak vardı.

Tüm bakışlar Carlini'ye yöneldi: Belindeki kılıf boştu.

'Ah! Şu işe bakın!' dedi şef. 'Carlini'nin neden arkada kaldığını şimdi anlıyorum.'

Her yabani kişilik güçlü bir eylemi değerlendirmeye yatkındır; haydutlardan hiçbiri Carlini'nin yaptığını yapamazdı ama hepsi ne yaptığını anladı.

'Tamam işte,' dedi Carlini kendisi de ayağa kalkıp elini tabancalarından birinin kabzasına götürerek cesede yaklaşırken, 'bu kadın hakkında benimle tartışmak isteyen başka biri var mı?'

'Hayır,' dedi şef, 'o sana ait!'

Bunun üzerine kızı kucağına alan Carlini onu yanan ateşin alevlerinin yansıdığı ışık çemberinin dışına taşıdı.

Cucumetto her zamanki gibi nöbetçileri yerleştirdi ve paltolarına sarınan haydutlar ateşin etrafına uzandılar.

Gece yarısı nöbetçinin alarm vermesi üzerine şef ve arkadaşları hemen ayağa fırladı.

Rita'nın babası kızının fidyesini bizzat getirmişti.

'Al,' dedi Cucumetto'ya bir para kesesi uzatarak, 'işte üç yüz piastra, bana çocuğumu geri ver.'

Şef parayı almadan ona kendisini izlemesini işaret etti. Yaşlı adam söyleneni yaptı ve birlikte ayışığının sızdığı dalların altından uzaklaştılar. Nihayet Cucumetto durdu ve elini uzatarak yaşlı adama bir ağacın dibinde bütünleşmiş iki kişiyi gösterdi.

'Al, işte,' dedi, 'kızına ne olduğunu Carlini'ye sor, sana onun hesabını kendisi verecek.'

Ve arkadaşlarına doğru geri döndü.

Yaşlı adam gözlerini o noktaya sabitleyerek hiç kımıldamadan bekledi. Başının üzerinde bilinmedik, olağanüstü, beklenmedik bir felaketin süzüldüğünü hissediyordu.

Nihayet, bir anlam veremediği bu biçimsiz gruba doğru birkaç adım attı.

Carlini kendisine doğru yürürken çıkardığı gürültüyü duyup başını kaldırdı ve iki kişinin hatları yaşlı adamın gözlerinde daha belirgin bir hal almaya başladı.

Yere yatmış bir kadın başını, oturmuş ve kendine doğru eğilmiş bir adamın dizlerine koymuştu; bu adamın ayağa kalkmasıyla göğsüne bastırdığı kadının yüzü ortaya çıkmıştı.

Yaşlı adam kızını ve Carlini de yaşlı adamı tanıdı.

'Seni bekliyorum,' dedi haydut Rita'nın babasına.

'Sefil herif!' dedi yaşlı adam. 'Ona ne yaptın?'

Ve göğsünde bir bıçakla kanlar içinde kalmış, solmuş, hiç kımıldamayan Rita'ya dehşetle bakıyordu.

Kızın yüzüne vuran ayışığı onu ölgün solukluğuyla aydınlatıyordu.

'Cucumetto kızına tecavüz etti,' dedi haydut, 've onu sevdiğim için öldürmek zorunda kaldım çünkü bütün çete ona aynısını yapacaktı.'

Yaşlı adam tek bir söz bile söylemedi ama yüzü bir hayalet gibi soldu.

'Şimdi,' dedi Carlini, 'haksızsam intikamını al.'

Ve kızın göğsündeki bıçağı çıkarıp ayağa kalktı; bir eliyle bıçağı yaşlı adama uzatırken, diğer eliyle gömleğini çıkarıp çıplak göğsünü öne doğru uzattı.

'İyi yapmışsın,' dedi yaşlı adam boğuk bir sesle. 'Oğlum, bana sarıl.'

Carlini hıçkırarak sevgilisinin babasının kollarına atıldı. Bu soylu adamın gözleri ilk kez yaşarıyordu.

'Şimdi,' dedi yaşlı adam, 'kızımı gömmeme yardım et.'

Carlini iki kazma getirdi, baba ve âşık sık dalları genç kızın mezarının üzerini kaplayacak bir meşenin dibini kazmaya başladılar.

Mezar kazıldığında, genç kızı önce babası, ardından âşığı öptü, sonra biri ayaklarından, diğeri omuzlarından tutarak onu çukura indirdiler.

Sonra çukurun iki yanına diz çöküp ölüm duasını okudular.

Dua bitince çukur doluncaya kadar cesedin üzerine toprak attılar.

'Sana teşekkür ederim, evlat,' dedi Carlini'ye elini uzatan yaşlı adam, 'şimdi beni yalnız bırak.'

'Ama...'

'Sana beni yalnız bırakmanı emrediyorum.'

Söyleneni yapan Carlini arkadaşlarının yanına gitti, paltosuna sarındı ve biraz sonra diğerleri gibi, derin bir uykuya dalmış gibi görünüyordu.

Dün kamp yerinin değiştirilmesi kararlaştırılmıştı.

Gün doğmadan bir saat önce adamlarını uyandıran Cucumetto yola çıkma talimatını verdi.

Ama Carlini, Rita'nın babasına neler olduğunu öğrenmeden ormandan ayrılmak istemedi.

Onu tek başına bıraktığı yere doğru gitti.

Yaşlı adam, kendisini kızının mezarını gölgeleyen meşe ağacının dallarından birine asmıştı.

Bunun üzerine, birinin cesedi, diğerinin mezarı üstüne ikisinin de intikamlarını alacağına dair yemin etti.

Ama bu yeminin gereğini yerine getiremedi çünkü Carlini iki gün sonra çıkan bir çatışmada Roma jandarması tarafından öldürüldü.

Ancak, düşmanla göğüs göğüse çarpışırken iki omzunun arasına arkadan bir kurşun yemesine herkes şaşırdı.

Haydutlardan birinin arkadaşlarına Carlini'nin vurulduğu sırada Cucumetto'nun onun on adım arkasında olduğunu söylemesi üzerine bu genel şaşkınlık dağıldı.

Frosinone ormanından yola çıktıkları sabah, karanlıkta Carlini'yi gözetlemiş, ettiği yemini duymuş ve temkinli bir adam olduğundan önlemini almıştı.

Bu korkunç çete reisi hakkında en az bunun kadar ilginç onlarca hikâye anlatılıyordu.

Böylece, Fondi'den Perugia'ya kadar herkes Cucumetto'nun sadece adını duyduğunda bile titriyordu.

Bu hikâyeler sıklıkla Luigi ve Teresa'nın sohbet konusu oluyordu.

Genç kız bütün bu hikâyeler karşısında tir tir titriyordu ama Vampa onu bir gülümsemeyle sakinleştiriyor, hedefini asla şaşmayan zarif tüfeğini eline alıyordu; ardından, içi hâlâ rahatlamamışsa, ona yüz adım ötedeki ölü bir dalın üzerine tünemiş kargayı gösteriyor, nişan alıyor, tetiği çekiyor ve mermiye hedef olan karga ağacın dibine düşüyordu.

Bu arada zaman geçip gidiyordu, Vampa yirmi, Teresa on dokuz yaşına geldiğinde evlenmeye karar vermişlerdi.

İkisi de yetimdi, toprak sahiplerinden başka kimseden izin almaları gerekmiyordu, bu izni istemiş ve almışlardı.

Bir gün gelecekteki projelerinden konuşurken, iki üç el silah sesi duydular; ardından her zaman sürülerini otlattıkları ormandan çıkan bir adam onlara doğru koştu.

Kendisini işitecekleri bir noktaya ulaştığında, 'Takip ediliyorum!' diye bağırdı. 'Beni saklayabilir misiniz?'

İki genç bu kaçağın bir haydut olduğunu hemen anladı ama Romalı köylüler ve haydutlar arasındaki doğal sempati köylüyü daima yardıma hazır kılar.

Bunun üzerine, hiçbir şey söylemeden mağaraların girişini kapayan taşa doğru koşan Vampa, taşı kendine doğru çekerek bu girişi açtı, kaçağa hiç kimsenin bilmediği bu sığınağa girmesini işaret etti, taşı tekrar yerine koyup Teresa'nın yanına oturdu.

Neredeyse aynı anda, ormanın çıkışında dört atlı jandarma belirdi; üçü kaçağı ararmış gibi görünüyor, biri yakalanmış bir mahkûmu boynundan tutarak sürüklüyordu.

Üç jandarma etrafa bir göz attı, iki genci fark edince dörtnala yanlarına gelip sorular sormaya başladı.

Gençler hiçbir şey görmemişlerdi.

'Bu çok kötü,' dedi onbaşı, 'çünkü reislerini arıyorduk.'

Luigi ve Teresa birlikte, 'Cucumetto'yu mu?' diye haykırmaktan kendilerini alamadılar.

'Evet,' diye karşılık verdi onbaşı, 'üstelik başına bin Roma eküsü ödül konduğu için, onun yakalanmasına yardım etmiş olsaydınız beş yüz ekü sizin olacaktı.'

İki genç bakıştı. Onbaşı bir an umutlandı. Beş yüz Roma eküsü üç bin frank tutar ve üç bin frank evlenecek iki yoksul yetim için bir servettir.

'Evet ne talihsizlik! Ama onu görmedik,' dedi Vampa.

Bunun üzerine, jandarma farklı yönlere doğru giderek bölgeyi taradı ama çabaları boşunaydı.

Ardından birer birer gözden kayboldular.

O zaman Vampa taşı gediğinden çıkardı ve Cucumetto dışarı çıktı.

Granit kayanın aralığından iki gencin jandarmalarla konuştuklarını görmüş, ne konuştukları hakkında şüpheye düşmüştü. Luigi ve Teresa'nın yüzlerinde onu ele vermediklerini belli eden sarsılmaz kararlılığı görünce cebinden altın dolu bir kese çıkarıp onlara uzattı.

Ama Vampa başını gururla kaldırdı, Teresa'nın gözleri ise bu altın kesesi sayesinde alabileceği pahalı mücevherlerin ve şık giysilerin düşüncesiyle parladı.

Cucumetto çok kurnaz bir şeytandı: Haydut kılığına girmiş bir yılandı, bu bakışı yakalayarak Teresa'nın Havva'ya yaraşır bir kız olduğunu anladı ve ormana doğru giderken kendisini kurtaranları selamlamak bahanesiyle birçok kez arkasını döndü.

Cucumetto bir daha ortaya çıkmadan, kendisinden söz edildiği hiç duyulmadan günler geçip gitti.

Karnaval zamanı yaklaşıyordu. San Felice kontu Roma'nın en seçkin şahsiyetlerinin davet edileceği bir maskeli balo düzenleneceğini açıkladı.

Teresa bu baloyu görmeyi çok istiyordu. Luigi hamisi olan kâhyadan evin hizmetkârlarına karışarak baloya katılmaları için izin istedi.

Bu balo Kont tarafından aslında hayranlıkla sevdiği kızını sevindirmek için düzenlenmişti.

Carmela Teresa'yla aynı yaşta ve aynı boydaydı ve Teresa en az Carmela kadar güzeldi.

Teresa balo akşamı en şık elbisesini giymiş, en zarif tokalarını, en parlak takılarını takmıştı. Bu haliyle Frascatili kadınlara benziyordu.

Luigi'nin üzerinde, Romalı köylülerin bayram günlerinde giydiği gözalıcı elbiseler, giysiler vardı.

İzin verildiği için her ikisi de hizmetkârların ve köylülerin arasına karıştılar.

Balo muhteşemdi. Villanın alev alev yanan tüm ışıklarının yanı sıra bahçedeki ağaçlara binlerce renkli fener asılmıştı. Çok geçmeden saray taraçalara, taraçalar yollara taştı.

Her köşe başında bir orkestra, büfeler ve serinletici içecekler vardı; gezinenler oralarda mola veriyor, kadril grupları oluşuyor ve herkes keyfi nerede isterse orada dans ediyordu.

Carmela Soninolu kadınlar gibi giyinmişti. Başlığı incilerle süslenmişti, tokaları altından ve elmastandı, Türk ipeğinden kemerine iri çiçekler işlenmişti, pelerini ve jüponu kaşmirden, önlüğü Hint muslinindendi; korsesinin düğmeleri mücevherlerle kaplanmıştı.

Arkadaşlarından biri Nettunolu, diğeri Riccialı kadınlar gibi giyinmişti.

Roma'nın en zengin ve en soylu ailelerinden dört genç onlara hiçbir ülkede rastlanmayan o İtalyan rahatlığı içinde eşlik ediyorlardı: Onlar da Albano, Velletri, Civita Castellana ve Sora köylüleri gibi giyinmişlerdi.

Kuşkusuz bu köylü giysileri de, kadın köylülerinkiler gibi altınlarla ve mücevherlerle parıldıyordu.

Carmela'nın aklına benzer giysilerle bir kadril yapmak geldi, ancak bir kadın eksikti.

Carmela etrafına bakındı, hiçbir davetlinin üzerinde kendisininkine ve arkadaşlarınınkilere benzeyen giysiler yoktu.

San Felice kontu ona köylülerin arasında Luigi'nin koluna yaslanmış bir halde duran Teresa'yı gösterdi.

'Babacığım, buna izin verir misiniz?' dedi Carmela.

'Elbette, karnavalda değil miyiz?'

Carmela kendisine eşlik eden genç bir adama doğru eğildi ve parmağıyla genç kızı göstererek ona bir şeyler söyledi.

Kendisine işaret eden güzel eli izleyen genç adam, kabul ettiğini belirten bir işaret yaptı ve Kont'un kızının yöneteceği kadrile davet etmek için Teresa'nın yanına geldi.

Teresa, yüzünden bir alevin esintisinin geçtiğini hissetti. Bakışlarıyla Luigi'yi sorguladı: bu öneriyi geri çevirmenin yolu yoktu. Luigi, Teresa'nın kolunun yavaşça kolundan kayıp çıkmasına izin verdi ve zarif kavalyesiyle birlikte uzaklaşan Teresa titreyerek aristokratik kadrildeki yerini aldı.

Teresa'nın kesimi muntazam ama kaba görünen elbisesi, bir sanatçının gözünde kuşkusuz Carmela ve arkadaşlarının elbiselerinden daha farklı bir tarzı ifade edecekti ama Teresa havai ve cilveli bir kızdı; muslininin işlemeleri, kemerindeki hurma dalları, kaşmirinin parıltısı gözlerini kamaştırıyor, safirlerin ve elmasların yansıması onu çılgına çeviriyordu.

Luigi'ye gelince, içinde tanımadığı bir duygunun canlandığını hissediyordu: Bir keder âdeta önce yüreğini sızlatıyor ve oradan toplardamarlarında titreşerek tüm bedenine yayılıyordu; Teresa ve kavalyesinin en ufak hareketlerini bile izledi, elleri birbirine dokunduğunda gözlerinin kardığını hissediyor, atardamarları şiddetle atıyor ve sanki bir çan sesi kulaklarında çınlıyordu. Teresa çekingen ve başını öne eğmiş bir halde dinlese de, Luigi, yakışıklı genç kavalyenin ateşli gözlerinden, söylediklerinin iltifat olduğunu okuyor, âdeta dünya etrafında fır dönüyor ve cehennemin tüm sesleri ona cinayet ve katliam düşüncelerini esinliyordu. Bunun üzerine, kendini bu çılgınlığa kaptırmaktan korkarak bir eliyle ayakta durmasını sağlayan gürgen çite yapışıyor ve diğer eliyle kemerindeki soyma saplı hançerini elleri titreyerek sıkıyor, bazen farkında olmadan kınından neredeyse tamamen çıkarıyordu.

Luigi kıskançtı! Cilveli ve kibirli kişiliğinin etkisine kapılacak Teresa'nın elinden kaçabileceğini hissediyordu.

Bu arada, ilk başta çekingen davranan ve biraz ürkmüş görünen köylü kızı, kısa sürede ortama ayak uydurmuştu. Teresa'nın güzel olduğunu söylemiştik. Hepsi bu kadar da değildi. Teresa'nın bizim gülücüklü ve yapmacık zarafet anlayışımızdan farklı, vahşi bir çekiciliği vardı.

Kadrili neredeyse büyük bir başarıyla tamamlamıştı ve San Felice kontunun kızını kıskansa da, Carmela'nın da onu kıskandığını söylemeden geçemeyeceğiz.

Böylece yakışıklı kavalyesi ona iltifatlarla eşlik ederek, aldığı ve Luigi'nin beklediği yere götürdü.

Genç kız, eşlerin iki sıra halinde dizildiği yerde iki üç kez ona bakmış ve her seferinde yüzünün solgun ve endişeli ifa-

desini görmüştü. Hatta bir keresinde kınından yarı çıkardığı hançerinin ucu, gözlerinde lanetli bir şimşek gibi çakmıştı.

Bu yüzden, sevgilisinin koluna neredeyse titreyerek girdi.

Kadril çok başarılı olmuştu ve ikinci kez sergilenmesinin isteneceği kesindi; buna sadece Carmela karşı çıktı ama San Felice kontunun büyük bir sevecenlikle rica etmesi üzerine Carmela sonunda razı oldu.

Kavalyelerden biri, yokluğunda kadril oynamanın mümkün olmayacağı Teresa'yı davet etmeye gitti ama genç kız ortadan kaybolmuştu.

Gerçekten de, Luigi ikinci bir dansa katlanacak gücü kendinde bulamamış ve kâh ikna ederek kâh da zorlayarak Teresa'yı bahçenin bir başka köşesine götürmüştü. Teresa istemese de boyun eğmişti ama o arada genç adamın allak bullak olmuş yüzünü görmüştü, gergin titreyişlerle bölünen sessizliğinden, garip bir şeyler olduğunu anlamıştı. Kendisi de bir iç sarsıntının etkisi altındaydı ve kötü bir şey yapmış olmasa da, Luigi'nin kendisine sitem etmekte haklı olduğunu düşünüyordu ama neden sitem edecekti? İşte bunu bilmiyor ama bu sitemleri hak ettiğini hissediyordu.

Yine de, akşam boyunca Luigi'nin sessiz kalması ve ağzından tek sözcük çıkmaması Teresa'yı çok şaşırttı. Sadece, davetlilerin gecenin serinliğinden dolayı bahçelerden ayrılması ve aile ile yakınlarının kendi aralarında eğlenmek üzere villanın kapılarını kapatması üzerine Teresa'yı evine götürdü ama kız içeri girerken, 'Teresa,' dedi. 'San Felice kontesiyle yan yana dans ederken ne düşünüyordun?' diye sordu.

'Onun üzerindeki giysiye sahip olabilmek için ömrümün yarısını vereceğimi düşünüyordum,' dedi genç kız tüm içtenliğiyle.

'Peki kavalyen sana ne diyordu?'

'Bana onunla birlikte olmamın bana bağlı olduğunu ve bunun için tek bir sözümün yeteceğini söylüyordu.'

'Haklıymış,' dedi Luigi. 'Elbiseyi söylediğin kadar çok mu istiyordun?'

'Evet.'

'Tamam o zaman, elbise senin olacak!'

Şaşıran genç kız soru sormak için başını kaldırdı ama Luigi'nin yüzü öyle kasvetli, öyle korkunçtu ki, sözleri dudaklarında donup kaldı.

Zaten o konuşmaya başladığında Luigi uzaklaşmıştı.

Teresa gece karanlığında gözden kaybolana dek ona baktı. Ardından iç çekerek evine girdi.

Aynı gece, hiç şüphesiz mumları söndürmeyi ihmal eden birkaç hizmetkârın tedbirsizliği sonucunda büyük bir olay yaşandı; San Felice villasının tam da güzel Carmela'nın odasının bulunduğu ek binalarını alevler sardı. Gece alevlerin ışığıyla uyandığında, yatağından fırlayıp sabahlığını giydi ve kapıdan kaçmaya çalıştı ama geçmesi gereken koridor şimdiden tutuşmuştu. Bunun üzerine, odasına dönüp imdat çığlıkları attığı sırada aniden zeminin altı metre üzerinde yer alan penceresi açıldı; genç bir köylü odaya girmiş, Carmela'yı kucağına almış ve insanüstü bir güç ve beceriyle onu çimenlerin üzerine bırakmıştı, o sırada genç kız da bayılmıştı. Kendine geldiğinde babası yanındaydı. Yardım etmek isteyen tüm hizmetkârlar etrafını çevrelemişti. Villanın bir kanadı tamamen yanmıştı ama Carmela kurtulduğuna göre bunun ne önemi vardı.

Her yanda kendisini kurtaran genç aransa da kurtarıcısı ortaya çıkmadı; herkese kim olduğu soruldu ama onu kimse görmemişti. Carmela ise dehşete kapıldığından onu tanıyamamıştı.

Zaten Kont çok zengindi, Carmela'nın yaşadığı tehlike ve ona gerçek bir felaketten ziyade Tanrı'nın yeni bir lütfu olarak görünen mucizevi kurtulma biçimi dışında, alevlerin verdiği hasar onun için önemsizdi.

Ertesi sabah her zamanki saatte, iki genç ormanın kenarında buluştular. Önceden gelmiş olan Luigi genç kızın yanında çok neşeli görünüyordu, dünkü olayı tamamen unut-

muş gibiydi. Teresa fazlasıyla düşünceliydi ama Luigi'nin neşesini fark ettiğinde, bir tutkuyla sarsılmadıkça kişiliğinin özünü oluşturan o güleç kayıtsızlığına büründü.

Luigi Teresa'nın koluna girdi ve onu mağaranın kapısına götürdü. Orada durdu. Olağandışı bir şeyler olduğunu anlayan genç kız bakışlarını ondan ayırmıyordu.

'Teresa,' dedi Luigi, 'dün akşam bana Kont'un kızınınki gibi bir elbiseye sahip olmak için her şeyini vereceğini söylemiştin?'

'Evet,' dedi Teresa şaşırarak, 'ama böyle bir dilekte bulunmak için delirmiş olmam gerekir.'

'Ve ben sana, *Elbise senin olacak*, diyerek güvence vermiştim.'

'Evet,' diye karşılık verdi şaşkınlığı Luigi'nin her sözüyle artan genç kız, 'ama bu güvenceyi hiç şüphesiz beni mutlu etmek için vermiştin.'

'Sana yerine getiremeyeceğim bir söz vermedim asla Teresa,' dedi Luigi kibirle, 'mağaraya gir ve giyin.'

Bu sözlerden sonra taşı kendine doğru çekti ve Teresa'ya muhteşem bir aynanın iki yanında yanan iki mumla aydınlanan mağarayı gösterdi, Luigi'nin yaptığı köy tarzı bir masanın üzerinde inci kolyeler ve elmas tokalar vardı; masanın yanındaki sandalyede elbise duruyordu.

Bir sevinç çığlığı atan Teresa bu elbisenin nereden geldiğini öğrenmeye, Luigi'ye teşekkür etmeye gerek duymadan giyinme odasına dönüşmüş mağaraya doğru atıldı.

Luigi onun arkasından taşı yerine koydu çünkü bulunduğu yerden Palestrina'nın görülmesini engelleyen küçük bir tepenin üstünde, bir an için gideceği yönü kestiremiyormuş gibi duran, göğün maviliğinde güney ülkelerinin ufuklarına özgü net bir görünümle beliren atlı bir yolcuyu fark etmişti.

Luigi'yi fark ettiğinde atını dörtnala sürerek onun yanına geldi.

Luigi yanılmamıştı, Palestrina'dan Tivoli'ye giden yolcu izleyeceği yol hakkında tereddüde düşmüştü.

Genç adam gideceği yolu tarif etti ama çeyrek mil sonra yol üç patikaya ayrıldığından yolcu yolunu yine şaşırabilirdi, Luigi'den kendisine rehberlik yapmasını rica etti.

Paltosunu çıkarıp yere bırakan Luigi karabinasını omzuna astı ve ağır giysisinden kurtulmuş halde, bir dağcının atın adımlarını güçlükle izleyen hızlı adımlarıyla yolcunun önünden yürüdü.

Luigi ve yolcu on dakikada genç çobanın gösterdiği kavşağa ulaştılar.

Luigi oraya geldiklerinde tıpkı bir imparator gibi heybetli bir jestle elini uzatarak yolcunun üç yoldan hangisini izleyeceğini gösterdi.

'İşte bu yoldan gideceksiniz,' dedi, 'Ekselans artık yolunuzu şaşırmayacaksınız.'

'İşte ödülün,' dedi genç çobana biraz bozuk para uzatan yolcu.

'Teşekkürler,' dedi Luigi elini geri çekerek, 'ben bu hizmeti para karşılığında vermiyorum.'

'Ama,' dedi kentte yaşayanların köle ruhluluğu ile taşralının kibri arasındaki farkı zaten bilir gibi görünen yolcu, 'bir ücreti reddetsen de, en azından bir hediyeyi kabul edersin.'

'Evet, o başka.'

'Tamam o zaman, şu iki Venedik altınını al ve bir çift küpe yapması için nişanlına ver.'

'O zaman siz de şu hançeri alın,' dedi genç çoban, 'Albano'dan Civita Castellana'ya kadar sapı bu kadar iyi işlenmiş bir hançer bulamazsınız.'

'Peki,' dedi yolcu, 'ama o zaman ben sana borçlu kalıyorum çünkü bu hançer iki Venedik altınından fazla eder.'

'Bir tüccar için öyle olabilir ama onu ben işlediğim için, ancak bir piastra eder.'

'Adın ne?' diye sordu yolcu.

'Luigi Vampa,' diye yanıtladı çoban, Makedonya Kralı İskender der gibiydi. 'Ya sizin?'

'Denizci Sinbad.'"

Franz d'Épinay şaşkınlıkla bir çığlık attı.

"Denizci Sinbad!" dedi.

"Evet," diye karşılık verdi anlatıcı, "yolcunun Vampa'ya söylediği ad buydu."

"Ama böyle bir isme ne söylenebilir?" diye araya girdi Albert. "Çok güzel bir ad ve bu mösyönün efendisinin maceralarının gençliğimde beni çok eğlendirdiğini itiraf etmeliyim."

Franz fazla üstelemedi. Anlaşılacağı gibi, bu Denizci Sinbad ismi dün Monte Cristo isminin yarattığına benzer bir etkiyle zihninde bir anılar dünyasını harekete geçirmişti.

"Devam edin," dedi otelciye.

"İki altını umursamadan cebine atan Vampa geldiği yoldan yavaşça geri döndü. Mağaraya iki üç yüz adım kala bir çığlık duyduğunu sandı.

Durup çığlığın hangi yönden geldiğini anlamaya çalıştı.

Bir an sonra isminin seslenildiği net bir şekilde duydu.

Ses mağara tarafından geliyordu.

Bir dağkeçisi gibi sıçradı, koşarken tüfeğini doldurdu ve bir dakika geçmeden yolcuyu fark ettiği tepenin karşısındaki tepenin zirvesindeydi.

Oradan imdat çığlıkları daha net duyuluyordu.

Yukarıdan gözleriyle çevreyi taradı; bir adam tıpkı yarı at yarı insan Nessus'un Dejanire'i kaçırdığı gibi Teresa'yı kaçırıyordu.

Ormana yönelen bu adam orman ve mağara arasındaki mesafenin dörtte üçünü katetmişti.

Vampa mesafeyi ölçtü; bu adam kendisinden en az iki yüz adım ilerideydi, onu ormana girmeden yakalamak olanaksızdı.

Genç çoban hiç kımıldamadan durdu. Tüfeğinin dipçiğini omzuna yasladı, namluyu kızı kaçıran adama doğrulttu, bir an onu izledi ve ateş etti.

Adam olduğu yerde kalakaldı, dizleri kıvrıldı ve Teresa'yı da sürükleyerek yere düştü.

Ama Teresa hemen ayağa kalktı, vurulan adamsa can çekişip çırpınarak düştüğü yerden kalkamadı.

Vampa hemen Teresa'ya doğru koştu çünkü ölmek üzere olan adamın on adım ötesinde onun da dermanı kalmamış, dizlerinin üstüne çökmüştü. Genç adam düşmanını yere seren merminin aynı zamanda nişanlısını da yaraladığının korkunç endişesine kapılmıştı.

Neyse ki hiçbir şeyi yoktu, Teresa'nın gücünü sadece yaşadığı dehşet tüketmişti. Luigi kızın bir şeyi olmadığını anlayınca yaralıya doğru döndü.

Yumruklarını sıkmış, ağzı acıyla büzüşmüş, saçları can çekişmenin teriyle diken diken olmuş bir halde son nefesini vermişti.

Tehditkâr gözleri açık kalmıştı.

Vampa cesede yaklaştı ve onun Cucumetto olduğunu anladı.

Haydut iki genç tarafından kurtarıldığı gün, Teresa'ya âşık olmuş ve ona sahip olmaya yemin etmişti. O günden sonra onu gözetlemiş ve sevgilisinin yolcuya yolu tarif etmek için onu yalnız bıraktığı andan istifade ederek onu kaçırmıştı ve genç çobanın şaşmaz gözünün rehberliğindeki mermi kalbini yarıp geçtiği anda kızın şimdiden kendisine ait olduğunu sanıyordu.

Vampa ona duygusuz bir ifadeyle bir an baktı, hâlâ titreyen Teresa cesede yavaş yavaş yaklaşmış ve tereddüt ederek ona sevgilisinin omzu üzerinden bakmıştı.

Vampa hemen sevgilisine dönmüştü.

'Ah! Şuraya bakın!' dedi. 'Ne güzel elbiseni giymişsin, şimdi üzerini değiştirme sırası bende.'

O anda oradan bir yolcu daha geçseydi garip bir şeyle karşılaşacaktı: Kaşmirden bir elbiseyle, küpelerle, inciden bir kolyeyle, elmas tokalarla ve safirden, zümrütten, yakuttan düğmelerle sürü otlatan bir kız çoban görecekti.

Kuşkusuz Florian dönemine geri döndüğünü sanacak, Paris'e döndüğünde Sabini Dağları'nın eteğinde Alpler'deki kız çobanla karşılaştığını anlatacaktı.

Vampa da bir çeyrek saat sonra mağaradan çıktı. Kendi ait bir tarzı olan giysileri Teresa'nınkiler kadar zarifti.

Narçiçeği, düğmeleri altın oymalı kadife ceket, işlemelerle bezenmiş ipek yelek, boynuna sardığı Roma şalı, dizinin üzerine elmas halkalarla bağlanmış gök mavisi kısa kadife pantolon ve binlerce süslemeyle rengârenk görünen alageyik derisinden tozluklar giymiş, beline de iki saatin ve muhteşem bir hançerin sarktığı altın ve yeşil-kırmızı ipekle süslenmiş bir fişeklik takmıştı.

Teresa hayranlık dolu bir çığlık attı. Vampa bu görünümüyle Leopold Robert'in ya da Schnetz'in bir tablosuna benziyordu.

Cucumetto'nun üzerindeki her şeyi giymişti.

Nişanlısı üzerinde yarattığı etkiyi fark eden genç adamın dudaklarında kibirli bir gülümseme belirdi.

'Şimdi,' dedi Teresa'ya, 'hangi koşullar altında olursa olsun geleceğimi benimle paylaşmaya hazır mısın?'

'Ah! Evet!' diye haykırdı genç kız coşkuyla.

'Gideceğim her yere benimle gelecek misin?'

'Dünyanın öbür ucuna kadar.'

'O zaman koluma gir ve yola çıkalım çünkü kaybedecek zamanımız yok.'

Genç kız kendisini nereye götüreceğini bile sormadan koluna girdi çünkü Luigi o anda kendisine çok yakışıklı, kibirli ve Tanrı kadar güçlü görünüyordu.

Ve birlikte ilerlemeye başladılar, on dakika sonra ormanın girişindeydiler.

Vampa'nın dağın tüm patikalarını bildiğini söylemeye gerek yok; böylece ormanda açık bir yol olmamasına rağmen hiç tereddüt etmeden ilerledi, izleyeceği yönü sadece ağaçların ve çalılıkların kılavuzluğu sayesinde belirledi; yaklaşık bir buçuk saat boyunca bu şekilde yürüdüler.

Nihayet ormanın en sık ağaçlık noktasına gelmişlerdi. Yatağı kurumuş bir dere derin bir boğaza doğru uzanıyordu. Vampa iki kıyı arasına sıkışmış ve çamların kalın gölgesiyle kararmış, inişi kolay bir yoldan ziyade Vergilius'un bahsettiği Averne Gölü'ne benzeyen o garip yolu tercih etti.

Bu vahşi ve ıssız yerin görüntüsü karşısında yeniden korkuya kapılan Teresa hiçbir şey söylemeden rehberinin koluna iyice sarılmıştı ama onun hep sakin adımlarla yürüdüğünü, yüzüne derin bir dinginliğin hâkim olduğunu gördüğünde, kendinde heyecanını gizleyecek gücü buluyordu.

Aniden, on adım ötede, arkasına gizlendiği ağacın bir parçasıymış gibi görünen bir adam yerinden çıktı ve Vampa'ya nişan aldı.

'Bir adım daha atma, yoksa ölürsün,' diye bağırdı.

'Hadi canım,' dedi Vampa elini küçümseyen bir ifadeyle sallayarak; heyecanını artık gizleyemeyen Teresa ise ona sokuluyordu, "kurtlar kendi aralarında kapışırlar mı?"

'Kimsin?' diye sordu nöbetçi.

'Adım Luigi Vampa, San Felice çiftliğinin çobanıyım.'

'Ne istiyorsun?'

'Rocca Bianca düzlüğündeki arkadaşlarını konuşmak istiyorum.'

'Tamam, beni izle ya da daha doğrusu yerlerini bildiğine göre önden yürü.'

Haydudun bu önlemini küçümseme dolu bir gülümsemeyle karşılayan Vampa, Teresa ile öne geçip aynı sakin ve kendinden emin adımlarla yoluna devam etti.

Haydut beş dakika sonra durmalarını işaret etti.

İki genç söyleneni yaptı.

Haydut üç kez karga sesi çıkardı.

Bir gaklama sesi bu üçlü çağrıya karşılık verdi.

'Tamam,' dedi haydut. 'Şimdi yoluna devam edebilirsin.'

Ama yürüdükçe daha çok titreyen Teresa sevgilisine giderek daha sıkı sarılıyordu; gerçekten de, ağaçların arasından silahların belirdiği, namluların parladığı görülüyordu.

Rocca Bianca düzlüğü hiç şüphesiz sönmüş bir volkan olan küçük bir dağın zirvesindeydi; bu volkan Romus ve Romulus Roma'yı kurmak için Alba'dan ayrılmadan önce sönmüştü.

Zirveye tırmanan Teresa ve Luigi bir anda karşılarında yirmi kadar haydut buldu.

'İşte sizi arayan ve sizinle konuşmak isteyen genç,' dedi nöbetçi.

'Peki bize ne söylemek istiyor?' diye sordu, Reis yokken geçici olarak onun görevini üstlenen haydut.

'Artık çobanlık yapmaktan sıkıldığımı söylemek istiyorum,' dedi Vampa.

'Tamam, anlıyorum,' dedi şef yardımcısı, 've bizim saflarımıza katılmak istediğini söylemeye geldin.'

'Hoş gelmiş!' diye haykırdılar Ferrusino'nun, Pampinara'nın ve Anagni'nin Luigi Vampa'yı tanıyan haydutları.

'Evet, sizden silah arkadaşınız olmak dışında bir şey istemiyorum.'

'Tamam da ne istiyorsun?' diye sordu haydutlar şaşkınlıkla.

'Sizin reisiniz olmak istiyorum.'

Haydutlar kahkahayı bastı.

'Peki bu onura erişmek için ne yaptın?' diye sordu Reis'in yardımcısı.

'Reisiniz Cucumetto'yu öldürdüm, işte ondan geri kalanlar üzerimde,' dedi Luigi, 've nişanlıma bir düğün elbisesi hediye etmek için San Felice villasını ateşe verdim.'

Luigi Vampa bir saat sonra Cucumetto'nun yerine şef olarak seçilmişti."

"Sevgili dostum Albert," dedi arkadaşına dönen Franz, "şimdi yurttaş Luigi Vampa hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Bunun bir mit olduğunu, onun hiçbir zaman yaşamadığını," diye karşılık verdi Albert.

"Mit nedir?" diye sordu Pastrini.

"Sevgili dostum, bunu size anlatmak çok uzun sürer," diye yanıtladı Franz. "Üstat, demek Vampa'nın şu an hay-

dutluk mesleğini Roma yakınlarında icra ettiğini söylüyorsunuz?"

"Hem de kendisinden önce hiçbir haydudun gösteremediği bir cesaretle."

"Bu durumda polisin onu yakalama çabaları boşa mı gitti?"

"Ne bekliyordunuz ki! Hem ovanın çobanlarıyla, hem Tiber Nehri'nin balıkçılarıyla, hem de kıyılardaki kaçakçılarla iyi ilişkiler içinde. Onu dağda aradıklarında nehirde, nehirde aradıklarında açık denizde oluyor; sonra aniden Giglio, Guanouti ya da Monte Cristo Adası'na sığındığı sanıldığında, Albano'da, Tivoli'de ya da Riccia'da ortaya çıkıyor.

"Peki yolculuk edenlere nasıl davranıyor?"

"Tanrım! Çok basit. Şehirle aradaki mesafeye göre, fidyelerini ödemek için onlara sekiz saat, on iki saat, bir gün süre tanır; bu süre dolduğunda bir saat daha merhamet eder. Bu saatin altmışıncı dakikasında para gelmemişse, bir mermiyle tutsağın beynini parçalar ya da hançerini yüreğine saplar ve her şey çözülmüş olur."

"Tamam o zaman Albert, Colosseum'a hâlâ dış bulvarlardan gitmeye hazır mısınız?"

"Elbette," dedi Albert, "yol güzelse neden olmasın."

O an saatin dokuzu çalmasıyla kapı açıldı ve arabacı belirdi.

"Ekselansları," dedi, "araba sizi bekliyor."

"Peki o halde, hadi Colosseum'a," dedi Franz.

"Ekselansları Popolo kapısından mı yoksa caddelerden mi gitmek isterler?"

"Elbette caddelerden! Caddelerden!" diye haykırdı Franz.

"Ah! Sevgili dostum," dedi Albert ayağa kalkıp üçüncü sigarasını yakarken, "doğrusu, sizi daha cesur sanıyordum."

Bunun üzerine iki genç merdivenleri inip arabaya bindi.

XXXIV

Beliriş

Franz Albert'i hiçbir eski harabenin önünden geçirmeden ve dolayısıyla peş peşe karşılaşılacak anıtların, devasa Colosseum'un tek bir karışının dahi ihtişamını azaltmasına izin vermeden oraya götürmenin bir yolunu bulmuştu. Sistinia yolu izlenecek, Santa Maria Maggiore'nin önünden dik açıyla dönülecek, Urbana ve San Pietro il Vincoli yoluyla Colosseum'a varılacaktı.

Zaten bu güzergâh başka bir avantaj daha sunuyordu: Böylece Üstat Pastrini'nin anlattığı ve içinde Monte Cristo'nun gizemli ev sahibinin de adının geçtiği hikâyenin Franz üzerinde yarattığı etki asla silinmeyecekti. Çekildiği köşede dirseklerini dayamış oturan Franz kendi kendine ardı arkası kesilmeyen sorular soruyor ve hiçbirine tatmin edici yanıtlar bulamıyordu.

Zaten bir şey ona dostu Sinbad'ı bir kez daha hatırlatmıştı. Haydutlar ve tayfalar arasındaki gizemli ilişkileri de. Üstat Pastrini'nin Vampa'nın balıkçı teknelerine ve kaçakçılara sığınmasını anlatması, Franz'a küçük yatın mürettebatıyla yemek yiyen iki Korsikalı haydudu anımsatıyordu; ardından yat sadece haydutları Porto-Vecchio'ya bırakmak amacıyla yolunu değiştirmişti. Monte Cristo'daki ev sahibinin söylediği ve İspanyol otelcinin telaffuz ettiği isim, ona Piombino, Civitavecchia ve Gaete kıyılarında olduğu gibi Korsika, Toscana ve İspanya kıyılarında da aynı insanca görevi yerine getirdiğini kanıtlıyordu; üstelik Franz'ın hatırlayabildiği kadar, bu kişi Tunus'tan ve Palermo'dan da söz etmişti ki bu oldukça geniş bir ilişkiler ağına sahip olduğunun göstergesiydi.

Ama genç adamın zihninde ağırlığını hissettirecek kadar güçlü olan bütün bu düşünceler, karşısında ayın uzun ve sol-

gun ışınlarının yarıklarından, hayalet gözlerinden sızar gibi sızdığı kasvetli ve devasa Colosseum'un hayaletini görünce silinip gitti. Araba Mesa Sudans'ın birkaç adım ötesinde durdu. Arabacı kapıyı açınca iki genç aşağı atladı ve karşılarında yerin dibinden çıkmışa benzeyen bir rehber buldular.

Oteldeki rehber de kendileriyle geldiğinden şimdi iki rehberleri vardı.

Zaten Roma'daki bu rehber bolluğundan uzak durmak mümkün değildir. Sizden otelin kapısından içeri girdiğiniz anda ayrılan ve şehrin dışına çıkacağınız güne kadar peşinizi bırakmayan asıl rehber dışında, her anıta özgü, hatta neredeyse anıtın her parçasına özgü özel bir rehber vardır. Bu durumda, Colosseum'da, yani Martial'a şu sözleri söyleten o muhteşem anıtta rehberlerin bolluğunu tahmin etmek zor değildir: *Memphis bize piramitlerinin barbarca mucizelerini övmeyi kessin, artık Bâbil'in harikalarının şarkısı söylenmesin; herkes Cesarların olağanüstü amfiteatr eseri karşısında boyun eğmelidir, ün salmış şahsiyetlerin hepsinin sesleri bu anıtı övmek için bir araya gelmelidir.*

Franz ve Albert rehberlerin zorbalığından uzak durmayı hiç denemedi. Zaten anıtta meşale taşıma hakkına sadece rehberler sahip olduğu için böyle bir çaba işleri daha da güçleştirecekti. Bu yüzden hiçbir şekilde karşı çıkmadılar ve kendilerini kılavuzlarına elleri kolları bağlanmış bir halde teslim ettiler.

Franz daha önce on kez yaptığı bu gezintiyi biliyordu. Ama henüz acemi olan arkadaşı Flavius Vespasianus'un anıtına ilk kez ayak basıyordu ve onun adına övgüyle itiraf etmeliyim ki, rehberlerinin cahilce boşboğazlıklarına rağmen, bu görüntü karşısında fazlasıyla etkilenmişti. Bunun nedeni, her boyutu, ışınları Doğu alacakaranlığınınkine benzeyen o güney ayının gizemli aydınlığıyla daha da yüceleşen böyle bir harabenin ihtişamı hakkında hiçbir fikri olmamasıydı.

Böylece düşünceli Franz iç kemerlerin altında yüz adım attıktan sonra, Aslan Çukuru'nu, Gladyatör Kafesi'ni, Cesarların Podyumu'nu bütün ayrıntılarıyla göstermenin zamanaşımına uğramayan hakkından vazgeçmek istemeyen rehberleriyle Albert'i yürüdükleri simetrik yolda baş başa bırakarak, yarı viran bir merdivenden çıktı ve granit devi enginliğini tüm ihtişamıyla izlemesine izin veren ayça biçimli bir oyuğun karşısındaki sütunun gölgesine oturmaya gitti.

Franz, söylediğim gibi, bir sütunun gölgesinde gözden kaybolmuştu ve samanalevini izleyen gölgelere benzer iki meşale taşıyıcısının eşliğinde Colosseum'un diğer ucundaki bir kemerli kapıdan çıkmakta olan, ardından Vesta rahibelerine ayrılmış bölüme basamak basamak inen Albert'e bakıyordu. O sırada anıtın derinliklerinde, merdivenin tam karşısındaki merdivenden düşen bir taşın oturduğu yere yuvarlandığını duyar gibi oldu. Zamanın ayağından koparak dibe doğru düşen bir taşa pek de nadir rastlanmazdı ama bu kez taş bir insanın ağırlığına dayanamazmış gibi düşüyor ve attığı adımı duyulmaz kılmak isteyen birinin gürültüsü ona kadar ulaşıyordu.

Gerçekten de, birkaç saniye sonra Franz'ın karşısında, ayın aydınlattığı yuvarlak oyuktan, basamakları çıktıkça karanlığı yavaş yavaş ardında bırakan bir adam belirdi, buna karşın aynı basamaklar o indikçe karanlığa gömülüyordu.

Bu kişi, kendisi gibi, rehberlerin anlamsız gevezeliklerinden uzak durmaya çalışarak kendi kendine düşlere dalmayı tercih eden biri olabilirdi, dolayısıyla belirişinde şaşırtıcı bir şey yoktu ama son basamakları çıktığında duraksaması, sahanlığa ulaştığında durup çevresini dinliyormuş gibi görünmesi oraya gelmesinin belli bir amacı olduğunu ve birini beklediğini belli ediyordu.

Franz içgüdüsel bir tepkiyle sütunun arkasına iyice gizlendi.

İkisinin de yukarısında bulundukları zeminin altı metre üzerindeki tonoz çökmüştü ve kuyuya benzeyen yuvarlak bir gedik yıldızlarla bezenmiş göğün izlenmesini sağlıyordu.

Belki de yüzyıllardır ayışığının içeri sızmasına izin veren bu gediğin etrafında yeşil ve cılız kıvrımlarıyla göğün maviliğine tırmanan çalılıklar vardı, bir yanda da iri sarmaşanlar ve güçlü sarmaşık sürgünleri bu üst terastan aşağı sarkıyor ve tonozun altında dalgalanan halatlar gibi salınıyordu.

Gizemli belirişiyle Franz'ın dikkatini çeken kişi, yüz hatlarını görünür kılmayan gölgelik bir yere oturmuştu: sol omzuna attığı, kolları geniş kahverengi bir palto yüzünün alt bölümünü gizlerken, geniş kenarlı şapkası da alnını ve gözlerini karanlıkta bırakıyordu. Yuvarlak deliği dikine aşan ve cilalı bir çizmeyi zarifçe çevreleyen bir pantolonun gözle seçilmesini sağlayan ışıkta giysilerinin sadece alt kısmı görünüyordu.

Bu adam aristokrasiye olmasa da hiç şüphesiz yüksek sosyeteye mensuptu.

Orada beklediği birkaç dakika boyunca sabırsızlık belirtileri gösterdiği anda üst terastan hafif bir ses duyuldu.

Aynı anda gölgesi ışığı kesen, gediğin ağzında beliren bir adam karanlıkları delen bakışıyla paltolu adamı fark etti; avuçlarıyla sarkan sarmaşanları ve dalgalanan sarmaşıkları kavrayarak zeminin üç dört ayak üzerine süzüldükten sonra kendini hafifçe yere bıraktı. Bu adamın üzerinde tam bir Trastevere giysisi vardı.

"Ekselans beni bağışlayın," dedi Romalı aksanıyla. "Sizi beklettim. Gerçi birkaç dakika geciktim. San Giovanni in Laterano'nun çanı onu çaldı."

"Siz gecikmediniz, ben erken geldim," diye karşılık verdi yabancı sert bir Toscana şivesiyle, "bu yüzden özre gerek yok. Zaten beni bekletseydiniz, elinizde olmayan sebeplerden şüphelenecektim."

"Ve haksız da sayılmayacaktınız ekselansları, Sant'Angelo Kalesi'nden geliyorum ve Beppo'yla konuşmak çok zor oldu."

"Beppo da kimin nesi?"

"Cezaevi çalışanlarından biri, Papa hazretlerinin kalesinde neler olup bittiğini öğrenmek için ona biraz para ödedim."

"Evet dostum, sizin tedbirli biri olduğunuzu görüyorum!"

"Ekselansları, ne yapmamı beklerdiniz ki! Kimse başına ne geleceğini bilemez, belki ben de bir gün o zavallı Peppino gibi polislerin eline düşer, hücremin parmaklıklarını kemirmesi için bir fareye ihtiyaç duyabilirim."

"Tamam, kısa kesin, neler öğrendiniz?"

"Roma'da âdet olduğu üzere salı günü saat ikide iki infaz gerçekleşecek. Biri kendisini yetiştiren bir rahibi öldüren ve hiçbir merhamete layık olmaksızın başı kesilecek bir mahkûm. Diğeri giyotine gönderilecek olan zavallı Peppino."

"Ne bekliyordunuz ki sevgili dostum, sadece Papalık yönetiminde değil, komşu krallıklarda da büyük bir dehşet uyandırdığınız için böyle bir infaz isteniyor."

"Ama Peppino benim çetemin üyesi değildi, tek suçu bize yiyecek sağlamak olan zavallı bir köylüydü."

"Bunu yapması, sizin suç ortağınız olduğunu kesinleştiriyor. Bu yüzden onun hakkında neler düşündüklerine bir bakın: Bir gün ellerine geçerseniz, sizi kurşuna dizmek yerine başınızı giyotinle kesmekle yetinecekler. Zaten bu, halkın beğenilerine çeşni katacak ve her zevke hitap eden bir gösteri olacak."

"Benim planladıklarımı ve hiç hazırlıklı olmadıklarını hesaba katmazsanız," dedi Trastevereli.

"Sevgili dostum," dedi paltolu adam, "saçma bir şey yapmaya hazır olduğunuzu söylememe izin verin."

"Meryem aşkına! O zavallının bana yardım etti diye infaz edilmesini engellemek için her şeyi yapmaya hazırım! O yürekli genç için bir şey yapamazsam kendimi büyük bir alçak addedeceğim."

"Peki ne yapacaksınız?"

"Giyotin sehpasının etrafına yirmi adamımı yerleştireceğim ve onu getirdikleri sırada vereceğim bir işaret üzerine muhafızlara hançerlerimizle saldıracaklar, onu kaçıracağız."

"Bu bana pek de ihtimal dâhilinde gibi gelmiyor ve benim planımın sizinkinden daha iyi olduğunu düşünüyorum."

"Ekselansları, sizin planınız nedir?"

"Tanıdığım ve Peppino'nun infazını gelecek yıla erteleyebilecek birine on bin piastra vereceğim, ardından yine tanıdığım biri sayesinde hapisten kaçmasını sağlayacağım."

"Başaracağınızdan emin misiniz?"

"Elbette!" dedi paltolu adam Fransızca.

"Böyle mi düşünüyorsunuz?"

"Sevgili dostum, altınımla sizin ve adamlarınızın hançerlerinizden, tabancalarınızdan, karabinalarınızdan daha iyisini yapacağımı düşünüyorum. Bu işi bana bırakın."

"Peki ya başaramazsanız, biz hep hazır olacağız."

"İstediğinizi yapın ama onun cezasını erteleteceğimden emin olun."

"İnfaz yarından sonraki salı günü gerçekleşecek. Dikkat edin, size sadece yarın kalıyor."

"Tamam ama bir gün yirmi dört saatten, her saat altmış dakikadan, her dakika altmış saniyeden oluşur; seksen altı bin dört yüz saniyede de çok iş halledilir."

"Ekselansları, cezayı erteletirseniz bundan nasıl haberdar olacağız?"

"Çok basit. Kafe Ruspoli'de en arkadaki üç pencereyi kiraladım; ertelemeyi sağlarsam köşedeki iki pencereye sarı damasko, ortadaki pencereye kırmızı haçlı beyaz damasko asılacak."

"Harika. Ama cezanın ertelendiğini nasıl ileteceksiniz?"

"Bana tarikat üyesi kılığına girmiş bir adamınızı gönderin. Giysisi sayesinde giyotin sehpasının kenarına kadar gidip mühürlü zarfı tarikat liderine iletecek, o da zarfı cellada verecek."

"Dinleyin ekselansları," dedi köylü, "size ne kadar sadık olduğumu biliyorsunuz değil mi?"

"Umarım öyledir."

"Tamam o zaman, Peppino'yu kurtarırsanız bundan böyle size sadakatle değil itaatle bağlanacağım."

"Söylediklerine dikkat et sevgili dostum! Çünkü bir gün, belki de bir gün benim de sana ihtiyacım olacak ve seni hatırlayacağım..."

"Tamam ekselansları, ihtiyacınız olduğunda beni şu an olduğu gibi karşınızda bulacaksınız, dünyanın öbür ucunda bile olsanız, bana yazıp 'Şunu yap' diyeceksiniz ve inanın ki söylediğinizi..."

"Şişşt! Sesler geliyor."

"Bunlar, meşalelerle Colosseum'u gezen ziyaretçiler."

"Bizi birlikte görmelerine gerek yok. Bu muhbir rehberler sizi tanıyabilirler ve sevgili dostum, dostluğumuz ne kadar değerli olursa olsun, bizi birlikte görmeleri halinde bu ilişki biraz da olsa itibarımı sarsacak."

"Bu durumda infazı erteletirseniz?"

"Orta pencereye kırmızı haçlı bir damasko asılacak."

"Ya erteletemezseniz?"

"Üç sarı kumaş asılacak."

"Peki ya o zaman?"

"O zaman, sevgili dostum, hançerinizi dilediğinizce kullanın, buna izin veriyorum ve sizi izlemek için orada olacağım."

"Hoşça kalın ekselans, ben size güveniyorum, siz de bana güvenin."

Bu sözlerin ardından Trastevereli merdivende gözden kaybolurken, yüzünü paltosuyla iyice gizleyen meçhul adam Franz'ın iki adım yanından geçip dış basamaklardan arenaya indi.

Franz bir an sonra isminin tonozlar altında yankılandığını duydu: Albert ona sesleniyordu.

Yüzlerini görmemiş olsa da konuşmalarının tek bir sözcüğünü bile kaçırmamıştı ve bir tanık olduğunu öğrenmelerini umursamadan cevap vermek için iki adamın uzaklaşmasını bekledi.

Franz on dakika sonra, Albert'in, Plinius'un ve Caprinius'un anlattıklarından yola çıkarak, yırtıcı hayvanların izleyicilerin üzerine atılmalarını engellemek için gerilen demir uçlu ağlardan bilgece söz edişini küstahça bir kayıtsızlıkla dinleyerek Spagna Oteli'ne dönüyordu.

Hiç karşılık vermeden Albert'in konuşmasını dinliyor, az önce tanık olduğu şeyleri hiç kimse tarafından rahatsız edilmeden düşünmek için acele ediyordu.

Bu iki adamdan birini kuşkusuz tanımıyor, onu ilk kez görüyor ve dinliyordu ama diğeri için aynı şey geçerli değildi ve Franz sürekli olarak gölgeyle ya da paltosuyla gizlediği yüzünü seçemese de, sesini ilk kez duyduğu andaki vurguları öyle derinden etkilemişti ki yanında bir kez daha yankılansa tanımaması mümkün olmazdı.

Özellikle sesinin alaycı perdelerinde kendisini Colosseum harabelerinde Monte Cristo'daki mağaradaki gibi titreten keskin ve metalik tınılar vardı.

Bu yüzden, bu adamın Denizci Sinbad'dan başkası olmadığına fazlasıyla ikna olmuştu.

Bu adamın kendisinde uyandırdığı merak öyle derindi ki, başka her koşulda kendisini ona tanıtacaktı ama bu kez dinlediği konuşma öyle gizliydi ki ortaya çıkması kendisi adına hiç de hoş sonuçlar doğurmazdı, makul bir kaygıyla kendini tutması gerekiyordu. Bu yüzden uzaklaşmasına hiç ses çıkarmadı ama kendi kendine onunla bir kez daha karşılaşırsa bu fırsatı şimdi yaptığı gibi kaçırmayacağına söz vermişti.

Franz'ın kafası uykuya dalamayacak kadar karışıktı. Tüm geceyi, mağaradaki adamla Colosseum'daki meçhul kişiyi ilintilendirecek ve bu ikisinin aynı kişi olduğunu kanıtlayacak koşulları zihninde evirip çevirmekle geçirdi ve Franz düşündükçe bu düşüncesine daha da sıkı sarılıyordu.

Gün doğarken uyuduğu için çok geç kalktı. Albert gerçek bir Parisli olarak akşam için hazırlıklarını şimdiden yapmış, Argentina Tiyatrosu'nda bir loca ayırtmak için birini göndermişti.

Franz'ın Fransa'ya birçok mektup yazması gerekiyordu, bu yüzden arabayı gün boyunca Albert'e bırakmıştı.

Saat beşte Albert geri döndü; tavsiye mektuplarını getirmiş, orada kalacağı her akşam için davetler almış, Roma'yı gezmişti.

Albert'e tüm bunlar için bir gün yetmişti.

Üstelik oynanacak oyun ve sanatçılar hakkında bilgi toplayacak zamanı da bulmuştu. Oyunun adı *Parisina*'ydı; oyuncuların adları Coselli, Moriani ve La Spech'di.

Gördüğümüz gibi iki gencin şansları o kadar da kötü gitmiyordu: *Lucia di Lammermoor*'un bestecisinin en muhteşem operalarından birini, hem de İtalya'nın en ünlü üç sanatçısının icrasıyla izleyeceklerdi.

Albert orkestra bölümünde oturulmayan, balkonları, açık locaları olmayan hiyerarşik düzene aykırı bu tiyatrolara hiç alışamamıştı; Bouffes'ta özel koltuğu ve operada kasvetli bir locası olan biri için böyle bir şey pek de keyifli değildi.

Yine de bu durum Albert'in Franz'la birlikte operaya her gidişinde çok şık giyinmesini engellemiyordu ama bu giysiler amacına ulaşmıyordu çünkü modamızın en saygın temsilcilerinden birinin ayıbı olarak itiraf etmek gerekir ki, İtalya'yı karış karış gezdiği dört ay boyunca Albert tek bir aşk macerası bile yaşamamıştı.

Albert bazen bu konuyu şakaya vurmak istiyordu ama aslında garip bir şekilde incinmişti, o, Albert de Morcerf, en seçkin gençlerden biri hayal kırıklığına uğramıştı. Üstelik Albert'in, sevgili yurttaşlarımızın mütevazı alışkanlığı uyarınca, Paris'ten İtalya'ya büyük başarılar elde edeceği ve dönüşünde Gand Bulvarı'nda peşinden koşan kadınların hikâyelerini anlatmanın hazzını yaşayacağı inancıyla gitmesi durumu daha acıklı kılıyordu.

Ne yazık ki hayallerinin hepsi suya düşmüş, Cenovalı, Floransalı ve Napolili çekici kontesler kocalarıyla olmasa da âşıklarıyla yetinmişlerdi. Bunun üzerine Albert, İtalyan

kadınların Fransız kadınlar karşısında en azından sadakatsizliklerine sadık kalmak gibi, bir açıdan üstün oldukları gibi acımasız bir inanca kapılmıştı.

Her yerde olduğu gibi İtalya'da da istisnalar olmadığını söylemek istemiyorum.

Bununla birlikte, Albert sadece zarif bir kavalye değil ama çok zeki bir gençti; dahası vikonttu: Doğrusu genç bir soyluydu ama günümüzde kökeni ister 1399'a ister 1815'e dayansın, soyluluk kişinin kendini kanıtlamasına yetmez! Bunların yanı sıra elli bin frank geliri vardı. Görüldüğü gibi Paris'te itibar görmek için bundan fazlasına ihtiyaç yoktu. Bu yüzden ziyaret ettiği şehirlerden hiçbirinde henüz gerçekten dikkat çekmemesi biraz aşağılayıcıydı.

Ama dünyanın bütün ülkelerinde kutlanan saygın bir şölen olan ve en ciddi şahsiyetlerin bile kendilerini bir ölçüde çılgınca davranışlara kaptırdıkları karnaval yaklaştığından Roma'da şansının döneceğini umuyordu. Karnaval ertesi gün başlayacağından, bu açılıştan önce bütün bakışların kendi üzerinde toplanması Albert için çok önemliydi.

Albert bu amaçla tiyatronun en görünen localarından birini kiralamış ve orada yerini almak için çok şık giyinmişti. Locası bizde balkona tekabül eden en ön sıradaydı. Zaten ilk üç kat birbirinden aristokratikti ve bu nedenle onlara *soyluların locası* deniyordu.

Üstelik on iki kişinin sıkışık oturabileceği bu loca iki arkadaşa Ambigu Tiyatrosu'nun dört kişilik localarından biraz daha ucuza mal olmuştu.

Albert'in bir diğer umudu ise güzel bir Romalı kadının kalbinde taht kurmaktı, böylece bir arabada hazır bir yeri olacak ve karnavalı bir soylunun arabasının üzerinden ya da prenslere yaraşır bir balkondan izleyecekti.

Bütün bu düşünceler Albert'i her zamankinden daha neşeli kılıyordu. Sanatçılara sırtını dönüyor, locasından yarı beline kadar sarkıyor, altı parmak uzunluğundaki çifte cep dürbününü en güzel kadınlara çeviriyordu.

Ama bütün çabaları tek bir kadının bile sadece meraktan dahi olsa bakışlarını Albert'e çevirmesine yaramıyordu.

Gerçekten de herkes, oyunculara ya da oyuna bir an bile dikkat etmeksizin, işlerinden, aşklarından, zevklerinden, Paskalya haftasını izleyen gün başlayacak karnavaldan konuşuyor, sadece belli anlarda Coselli'nin bir resitatifinin bir bölümünü dinlemek, Moriani'nin parlak nüktelerini alkışlamak ya da Spech'e *bravo* diye bağırmak için sahneye dönüyor, ardından her zamanki özel sohbetler yeniden başlıyordu.

İlk perdenin sonuna doğru o zamana kadar boş kalmış bir locanın kapısı açıldı ve Franz, Paris'te tanıştırılma onuruna eriştiği ve hâlâ Fransa'da yaşadığını sandığı birinin içeri girdiğini gördü. Albert kadın belirince dostunun yaptığı bir hareketi fark edip ona doğru döndü:

"Bu kadını tanıyor musunuz?"

"Evet, onu nasıl buldunuz?"

"Çok çekici, dostum, hem de sarışın. Ah! Hayran olunası saçlar! Fransız mı?"

"Venedikli."

"Ona nasıl hitap ediyorsunuz?"

"Kontes G..."

"Evet! Bu ismi biliyorum," diye haykırdı Albert, "güzelliğinden olduğu kadar zekâsından da söz ediliyor. Lanet olsun, Madam de Villefort'un son balosunda onunla tanışabileceğimi ama bunu ihmal ettiğimi düşünüyorum da, ne büyük bir ahmaklık etmişim!"

"Bu hatayı telafi etmemi ister misiniz?" diye sordu Franz.

"Nasıl! Onu beni locasına götürecek kadar iyi mi tanıyorsunuz?"

"Onunla üç dört kere konuşma onuruna eriştim ama bildiğiniz gibi, uygunsuz bir davranışta bulunmamak için bu kadarı yeterlidir."

O sırada Franz'ı fark eden Kontes ona zarif bir el işareti yaptı, genç adam da ona başını saygıyla öne eğerek karşılık verdi.

"Ah, şuraya bakın! Onunla aranız oldukça iyi anlaşılan," dedi Albert.

"İşte sizi yanıltan ve biz Fransızlara yabancı ülkelerde hiç durmadan saçmalıklar yaptıran da bu: İspanya'da ve özellikle İtalya'da her şeyi kendi bakış açımıza göre değerlendiriyoruz; insanların yakınlığını asla ilişkilerindeki özgürlüklerine bağlamayın. Kontes ve ben birbirimize sempatiyle yaklaştık, hepsi bu."

"Yürekten gelen bir sempatiyle mi?" diye sordu Albert gülerek.

"Hayır, zihinden, hepsi bu," diye yanıtladı Franz ciddiyetle.

"Hangi vesileyle?"

"Colosseum'da birlikte yaptığımıza benzeyen bir gezinti vesilesiyle."

"Ayışığında mı?"

"Evet."

"Baş başa mı?"

"Hemen hemen!"

"Neden söz ettiniz?"

"Ölülerden."

"Vay canına!" diye haykırdı Albert. "Çok eğlenceli bir sohbete benziyor. Tamam o zaman, ben de size eğer güzel Kontes'le böyle bir gezinti yapma mutluluğuna erişirsem sadece canlılardan bahsedeceğime söz veriyorum."

"Belki de hata yapmış olursunuz."

"Bu arada söz verdiğiniz gibi beni onunla tanıştıracak mısınız?"

"Perde iner inmez."

"Şu lanet ilk perde ne kadar uzunmuş!"

"Final bölümünü dinleyin, çok güzel, Coselli muhteşem söylüyor."

"Evet ama nasıl bir üslupla!"

"La Spech varsa orada daha dramatik bir oyun sergilenemez."

"Ama anlayacağınız gibi, Sontag ve Malibran'ı dinledikten sonra..."

"Moriani'nin tarzının muhteşem olduğunu görmüyor musunuz?"

"Kendi tarzına uygun olmayan işleri yapanları sevmem."

"Ah! Sevgili dostum," dedi Franz dürbünüyle bakmaya devam eden Albert'e dönerek, "gerçekten de çok seçiciniz!"

Nihayet perdenin inmesini büyük bir memnuniyetle karşılayan Vikont Morcerf şapkasını aldı, saçlarını, kravatını, kol ağızlarını hızla düzeltti ve Franz'a kendisini beklediğini söyledi.

Kontes de kendi payına Franz'ı sorguluyordu, ona bir işaretle yanına gelmesinden memnun kalacağını belirtti. Albert'in sabırsızlığın gidermekte hiç gecikmek istemeyen Franz amfiyi yarım tur geçerek –Albert peşinden gelirken, bu yürüyüşten gömleğinin yakasındaki ve ceketinin devrik yakasındaki kırışıklıkları düzeltmek için yararlandı– Kontes'in 4 numaralı locasının kapısını çaldı.

Bunun üzerine, locanın ön kısmında Kontes'in yanında oturan genç bir adam ayağa kalktı ve İtalyan âdetlerine göre yerini yeni gelen kişiye bıraktı, locayı bir başkası ziyaret ettiğinde o kişi de yerini bir başkasına bırakmalıydı.

Franz, Albert'i toplumsal statüsü ve zekâsıyla en seçkin gençlerimizden biri olarak tanıttı; bu zaten doğruydu çünkü Albert, Paris'te yaşadığı çevrede eşi bulunmaz bir kavalyeydi. Franz ayrıca dostunun, Kontes'in Paris'te bulunduğu sırada kendisiyle tanışma fırsatından yararlanamamanın sıkıntısını yaşadığını, bu yüzden kendisini bu hatayı telafi etmekle görevlendirdiğini, onun da Albert'in bu densizliğini bağışlaması için Kontes'in yanındayken ihtiyaç duyduğu aracılık görevini üstlendiğini ekledi.

Kontes Albert'i hoş bir ifadeyle selamladı ve elini Franz'a uzattı.

Kontes'in davet ettiği Albert locanın ön sırasındaki yerini alırken, Franz genç kadının arkasındaki koltuğa oturdu.

Albert muhteşem bir sohbet konusu bulmuştu: Kontes'e Paris'teki ortak tanıdıklarından söz ediyordu. İyi yolda ilerlediğini anlayan Franz onu kendi haline bıraktı ve ondan o kocaman dürbününü isteyerek salonu gözlemlemeye başladı.

Karşılarında, sahnenin yanındaki üçüncü locanın ön sırasında tek başına oturmuş olağanüstü güzel bir kadın vardı, üzerindeki Grek elbisesini sanki kendi teniymiş gibi rahatlıkla taşıyordu.

Arkasındaki karanlıkta yüzünü ayırt etmenin mümkün olmadığı bir erkeğin silüeti beliriyordu.

Franz, Albert ile sohbetini böldüğü Kontes'e, sadece erkeklerin değil kadınların da dikkatini çekmeye layık o güzel Arnavut kadını tanıyıp tanımadığını sordu.

"Hayır," dedi Kontes, "tek bildiğim sezon başından beri Roma'da olduğu çünkü tiyatronun açılışında da aynı yerde oturuyordu ve bir aydır kimi zaman şu an yanındaki adamla, kimi zaman da zenci bir uşakla birlikte, tek bir gösteriyi dahi kaçırmadı."

"Kontes, onu nasıl buluyorsunuz?"

"Olağanüstü güzel. Medora bu kadına benziyor olmalıydı."

Franz ve Kontes birbirlerine gülümsedi. Ardından Kontes Albert'le sohbetine, Franz ise Arnavut kadını dürbünle incelemeye devam etti.

Perde baleyle açıldı. Bu, İtalya'da koreograf olarak büyük ün kazanan ama Nautique Tiyatrosu'nda yaşadığı bahtsızlıkla bu ününü kaybeden meşhur Henry'nin[34] sahneye koyduğu o zarif İtalyan balelerinden biriydi; başrol oyuncusundan en önemsiz figürana kadar herkesin etkili bir rol üstlendiği bu bale stilinde yüz elli kişi aynı anda aynı hareketi yapıyor ve hep birlikte sağ kollarını ya da bacaklarını havaya kaldırıyordu.

Bu baleye *Poliska* deniyordu.

---

34 Ünlü dansçı ve koreograf Henry Louis.

Franz, ne kadar ilginç olursa olsun, bale yerine güzel Grek kadınla ilgileniyordu. Kadına gelince, bu gösteriden keyif aldığı açıkça belli oluyordu; bu keyif, kendisine eşlik eden ve bu koreografi başyapıtı süresince trompetlerin, zillerin, perküsyon aletlerinin çıkardığı kulakları sağır eden gürültüye rağmen, sakin ve ışıltılı bir uykunun semavi hazlarını yaşar gibi görünerek hiç kımıldamadan arkasında oturan adamın derin kayıtsızlığıyla korkunç bir tezat oluşturuyordu.

Nihayet bale sona erdi ve parterin kendinden geçmiş izleyicilerinin çılgınca alkışları ortasında perde aşağı indi.

İtalya'da operaya bir bale ile ara verilmesi sayesinde perde araları çok kısadır, şarkıcılar dinlenmeye ve kostüm değiştirmeye ancak zaman bulurken, dansçılar topukları üzerinde dönüşlerini ve ayaklarını birbirlerine çarparak zıplayışlarını sergilerler.

İkinci perdenin uvertürü başladı; Franz, uyuyan adamın ilk keman sesleriyle birlikte yavaşça doğrulduğunu, yanına yaklaştığı Grek kadınınsa arkasını dönüp kendisine bir şeyler söyledikten sonra dirseklerini yeniden locanın kenarına koyduğunu gördü.

Konuştuğu adamın yüzü hâlâ karanlıktaydı ve Franz hatlarının hiçbirini seçemiyordu.

Perde kalktığında ilgisi doğal olarak oyunculara yoğunlaşan Franz'ın bakışları bir an için sahneye yönelerek güzel Grek kadının locasından ayrıldı.

Perde bilindiği gibi uyku düetiyle açıldı: uyumakta olan Parisina, Azzo'nun yanında Ugo'ya olan aşkıyla ilgili bir şeyler sayıklar; ihanete uğrayan koca, kıskançlığın öfke dolu bütün aşamalarını atlattıktan sonra, kendisine sadık kalmadığına inandığı karısını ona alacağı intikamı bildirmek için uyandırır.

Donizetti'nin üretken kaleminden çıkan en güzel, en anlamlı, en ürkütücü düetlerden biridir. Tutkulu bir müzik düşkünü olmasa bile üçüncü kez dinlediği bu düet Franz'ı

derinden etkiledi. Ancak salondaki alkışlara ve bravo seslerine eşlik edeceği sırada, birleştirmek üzere olduğu elleri birbirlerine kavuşamadı ve kımıldatmak üzere olduğu dudakları aralık kaldı.

Locadaki adam ayağa kalkmıştı ve yüzüne ışık vurduğunda, Franz'ın karşısında Monte Cristo'nun gizemli ev sahibi, dün Colosseum harabelerinde görünümünü ve sesini iyi tanıdığını sandığı kişi vardı.

Hiç şüphe yok ki gizemli gezgin Roma'da oturuyordu.

Kuşkusuz Franz'ın yüz ifadesi bu belirişin zihninde yarattığı karmaşayla uyum içindeydi çünkü ona bakan Kontes bir kahkaha attı ve neyi olduğunu sordu.

"Sayın Kontes," diye yanıtladı Franz, "az önce size şu Arnavut kadının kim olduğunu sormuştum: şimdi size kocasını tanıyıp tanımadığınızı soracağım."

"Karısını tanıdığım kadar."

"Hiç dikkatinizi çekmedi mi?"

"İşte tam Fransızlara özgü bir soru! Biz İtalyan kadınlar için, dünyada sevdiğimizden başka erkek olmadığını bilirsiniz!"

"Bu doğru."

"Yine de," dedi Albert'in dürbününü gözlerine yaklaştırıp locaya yönelterek, "mezardan yeni çıkmış, mezar kazıcısının izniyle mezarından kalkmış biri olmalı çünkü çok ürkütücü görünüyor."

"Her zaman böyle," dedi Franz.

"Demek onu tanıyorsunuz?" diye sordu Kontes. "O zaman onun kim olduğunu size ben soracağım."

"Onu daha önce gördüğümü sanıyorum ve onu tanıyor gibiyim."

"Gerçekten de," dedi Kontes içinden bir ürperti geçiyormuşçasına güzel omuzlarını kımıldatarak, " böyle bir adamı bir kez gören onu unutamaz bence."

Bir başkası da aynı şeyi hissettiğine göre Franz'ınki şahsi bir izlenim olarak görülemezdi.

"Tamam o zaman," dedi Franz ona bir kez daha bakan Kontes'e, "bu adam hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Ete kemiğe bürünmüş Lord Ruthwen'e benzettim." Onu vampirlerin varlığına inandırabilecek biri varsa bu o adamdı.

"Kim olduğunu öğrenmem lazım," dedi ayağa kalkan Franz.

"Ah! Hayır," diye haykırdı Kontes, "yanımdan ayrılmayın, bana eşlik etmeniz için size güveniyorum ve beni bırakmamanızı istiyorum."

"Nasıl! Gerçekten korktunuz mu?" diye sordu Franz kulağına doğru eğilerek.

"Beni dinleyin," dedi Kontes. "Byron bana vampirlere inandığına dair yemin etti, bana onları gördüğünü söyledi, bana yüzlerini tasvir etti, evet, tam da bu adama benziyorlar: O siyah saçlar, garip bir alevle parlayan o iri gözler, o ölümcül solgunluk; üstelik dikkat ederseniz diğerlerine benzeyen bir kadınla değil, garip bir kadınla... bir Grekle, dinden sapmış biriyle birlikte... hiç şüphesiz kendisi gibi bir büyücü. Size yalvarırım oraya gitmeyin. Yarın uygun görürseniz onu ararsınız ama bu akşam yanımdan ayrılmanıza izin vermeyeceğimi söyleyeyim."

Franz üsteledi.

"Dinleyin," dedi Kontes ayağa kalkarak, "ben gidiyorum, gösterinin sonuna kalamayacağım, evde beni bekleyen misafirlerim var. Nezaket kurallarına, bana eşlik etmeyi geri çevirecek kadar yabancı mısınız?"

Franz'ın şapkasını almak, kapıyı açmak ve Kontes'e kolunu uzatmaktan başka verecek yanıtı yoktu.

Öyle de yaptı.

Kontes gerçekten çok ürkmüştü ve bizzat Franz da batıl inançlara dayanan bir korkunun etkisinden kurtulamıyordu. Kontes'in korkusu içgüdüsel bir duygunun ürünüyken, kendi endişesi bir anıdan kaynaklanmasından dolayı daha doğaldı.

Kadının arabaya binerken titrediğini hissetti.

Onu evine kadar bıraktı. Evde kimse yoktu ve kimse tarafından beklenmiyordu; Franz bundan dolayı ona sitem etti.

"Doğrusu kendimi iyi hissetmiyorum ve yalnız kalmaya ihtiyacım var; o adamın görüntüsü beni altüst etti."

Franz gülmeye çalıştı.

"Gülmeyin; zaten gülecek haliniz yok. Ayrıca bana bir söz verin."

"Neyle ilgili?"

"Bana söz verin."

"Bu adamın kim olduğunu öğrenmek dışında, size her konuda söz veriyorum. Onun kim olduğunu, nereden geldiğini, nereye gittiğini öğrenmek istiyorum, size açıklayamayacağım gerekçelerim var."

"Nereden geldiğini bilmiyorum ama size nereye gittiğini söyleyebilirim. Hiç şüphesiz cehenneme gidiyor."

"Benden istediğiniz söze geri dönelim, Kontes."

"Ah! Doğruca otele gideceğinize ve bu akşam o adamı görmeye çalışmayacağınıza dair bir söz. Yanından ayrılınan ve yanına gidilen kişiler arasında bazı bağlantılar vardır. O adamla benim aramda aracı olmayın. Yarın uygun görürseniz peşinden gidin ama beni korkudan öldürmek istemiyorsanız onu benimle asla tanıştırmayın. İyi akşamlar, uyumaya çalışın ama ben kimin uyuyamayacağını iyi biliyorum."

Ve Kontes bu sözlerin ardından Franz'ı, kendisiyle eğlendiği ya da dışavurduğu korkuyu gerçekten hissettiği konusunda kararsız bırakarak yanından ayrıldı.

Otele dönen Franz, ropdöşambrını, pijamasının altını giyip keyifle uzandığı bir koltukta sigarasını içen Albert'le karşılaştı.

"Ah! Siz misiniz?" dedi. "İnanın sizi yarından önce beklemiyordum."

"Sevgili Albert, size son bir kez daha İtalyan kadınlar hakkında yanıldığınızı söyleme fırsatı bulduğuma memnu-

num; zaten aşk konusundaki hayal kırıklıklarınız sizi bu düşüncelerinizden vazgeçirecekmiş gibi görünüyor."

"Ne bekliyordunuz ki! Bu kadınların şeytanlıklarından bir şey anlamak mümkün değil! Size elinizi uzatıyor, elinizi sıkıyor, alçak sesle konuşuyor, kendilerine evlerine kadar eşlik etmenizi sağlıyorlar. Bu tavırların birazını sergileseler Fransız kadınların isimleri kötüye çıkar."

"Evet! Tam da öyle çünkü saklayacakları hiçbir şeyleri yok, her şeyleri ortada, Dante'nin dediği gibi *si* sözcüğünün yankılandığı bu güzel ülkede hiç de yapmacık davranışlarda bulunmuyorlar. Zaten siz de Kontes'in gerçekten korktuğuna tanık oldunuz."

"Neden korkuyor ki? Karşımızda o güzel Grek kadınla oturan o saygın mösyöden mi? Locadan çıktıklarında iyice emin olmak için koridorda onların yanından geçtim. Öbür dünyadan gelen o lanet fikirleri nereden edindiğinizi anlamadım! Çok yakışıklı, şık giyimli ve giysilerini Fransa'da Blin'e ya da Humann'a yaptırmış gibi görünen bir adam; evet biraz solgun ama solgunluğun bir seçkinlik belirtisi olduğunu bilirsiniz."

Franz gülümsedi, Albert solgun görünmeye çok eğilimliydi.

"Kontes'in bu adam hakkındaki düşüncelerinin akla uygun olmadığına ben de ikna oldum," dedi Franz. "Yanınızdan geçerken konuştu mu, sözlerinden bazılarını duydunuz mu?"

"Konuştu ama Rumca. Bunu şivesi değişik bazı Yunanca sözcüklerden anladım. Sevgili dostum söylemem gerekir ki, kolejde Yunancam çok iyiydi."

"Yani Rumca mı konuşuyordu?"

"Muhtemelen."

"Hiç şüphe yok," diye mırıldandı Franz, "bu o."

"Ne dediniz?"

"Hiçbir şey. Burada ne yapıyordunuz?"

"Size bir sürpriz hazırlıyordum."

"Nasıl bir sürpriz?"

"Bir araba bulmanın imkânsız olduğunu biliyorsunuz."

"Elbette! Bunun için bir insanın elinden gelebilecek bütün çabalarımız boşa gitti."

"Tamam o zaman! Muhteşem bir fikrim var."

Franz Albert'e, onun düşüncelerine pek de güvenmediğini belirtircesine baktı.

"Sevgili dostum," dedi Albert, "beni ifadesini değiştirmenizi istemeyi hak eden bir bakışla onurlandırıyorsunuz."

"Sevgili dostum, düşünce söylediğiniz gibi dâhiyane ise bu ifadeyi değiştirmeye hazırım."

"Dinleyin."

"Dinliyorum."

"Araba bulma imkânı yok, öyle değil mi?"

"Evet."

"Ya at?"

"Aynı şekilde."

"Ama iki ayaklı bir yük arabası bulunamaz mı?"

"Belki de."

"Bir çift öküz?"

"Muhtemelen."

"Tamam o zaman, sevgili dostum! İşte planımız: Arabayı süsleyeceğim, Napolili hasatçılar gibi giyineceğiz ve Léopold Robert'in muhteşem tablosunun gerçeğini sergileyeceğiz. Daha da benzememiz için Kontes, Pozzuolili ya da Sorrentolu bir kadın elbisesini giymeyi kabul ederse maskeli balo tamamına ermiş olacak, Kontes *Mutlu Anne*[35] tablosunun aslı sanılacak kadar güzel."

"Tabii ki!" diye haykırdı Franz. "Bu kez siz haklısınız Mösyö Albert, işte gerçekten de yerinde bir düşünce."

"Hem de tembel kralların tekrarladıkları gibi tamamen ulusal bir düşünce, hepsi bu! Ah! Romalı beyefendiler, caddelerinizde ayaktakımı gibi yaya dolaşacağımızı sanıyorsu-

35 Léopold Robert'in *Mutlu Anne* (1834) isimli tablosundan söz ediyor.

nuz, hem de bunun nedeni arabalarınızın ve atlarınızın yetersiz kalması, tamam o zaman, biz de onları icat ederiz!"

"Peki bu yaratıcı düşüncenizden kimseye söz ettiniz mi?"

"Otelcimize. Geri döndüğümde onu yukarı çağırıp isteklerimi açıkladım. Bana hiçbir şeyin bundan kolay olamayacağının güvencesini verdi; öküzlerin boynuzlarını süsletmek istiyordum ama bunun üç gün süreceğini söyledi. Bu yüzden bu gereksiz uğraştan vazgeçmek gerekti."

"Peki o nerede?"

"Kim?"

"Otelci?"

"Bu işi halletmeye gitti. Yarın belki biraz geç olabilirmiş."

"O halde bize bu akşam sonucu bildirecek."

"Onu bekliyorum."

O sırada kapı açıldı ve Üstat Pastrini'nin başı belirdi.

"*Permesso?*"[36] dedi.

"Elbette, müsaade sizin!" diye haykırdı Franz.

"İstediğimiz yük arabasını ve öküzleri buldunuz mu?" diye sordu Albert.

"Daha iyisini buldum," diye yanıtladı otelci kendinden tamamen emin bir halde.

"Ah! Sevgili otelci, dikkat edin," dedi Albert, "daha iyi, iyinin düşmanıdır."

"Ekselansları bana güvensinler," dedi Üstat Pastrini işini bilen birinin ses tonuyla.

"Peki söylesenize ne buldunuz?" diye sordu bu kez Franz.

"Monte Cristo'yla aynı katta oturduğunuzu biliyor musunuz?"

"Sanırım öyle," dedi Albert, "çünkü onun sayesinde Saint-Nicolas-du-Chardonnet Caddesi'nin iki öğrencisi gibi buraya tıkışıp kaldık.

"Tamam o zaman, çektiğiniz sıkıntıyı biliyor ve size arabasında ve Ruspoli Sarayı'ndaki pencerelerinde iki yer sunuyor."

---

36 Müsaade var mı?

Albert ve Franz birbirlerine baktılar.

"Ama, tanımadığımız bu yabancının önerisini kabul etmek zorunda mıyız?" diye sordu Albert.

"Bu Monte Cristo kontu nasıl bir adam?" diye sordu Franz otelciye.

"Çok büyük bir senyör, Sicilyalı ya da Maltalı, tam olarak hangisi bilemiyorum ama bir Borghese kadar soylu ve bir altın madeni kadar zengin."

"Bana öyle geliyor ki," dedi Franz, Albert'e, "bu adam otelcinin dediği kadar iyi niyetli olsaydı, davetini başka bir şekilde iletir, yazar ya da..."

O sırada kapıya vuruldu.

"Girin," dedi Franz.

Çok zarif bir üniforma giymiş bir uşak kapının eşiğinde belirdi.

"Monte Cristo kontu tarafından Mösyö Franz d'Épinay ve Sayın Vikont Albert de Morcerf'e," dedi.

Ve otelciye iki kartvizit uzattı, o da gençlere iletti.

"Sayın Monte Cristo kontu," diye devam etti uşak, "komşuları olarak, beyefendilerden yarın sabah kendileriyle tanışma izni istiyorlar; beyefendilerin hangi saatte uygun olacaklarını öğrenmekten onur duyacaklar."

"Vay canına," dedi Albert, Franz'a, "yapılacak bir şey yok, her şey kararlaştırılmış."

"Kont'a kendisini ziyaret etmekten onur duyacağımızı söyleyin," diye yanıtladı Franz.

Uşak dışarı çıktı.

"İşte nezaket yarışına girmek diye buna denir," dedi Albert, "şuraya bakın Üstat Pastrini kesinlikle haklıymışsınız, Monte Cristo kontunuz tam anlamıyla asil bir adammış."

"O zaman önerisini kabul ediyor musunuz?"

"Elbette," dedi Albert. "Yine de, arabamız ve hasatçılar için üzülüyorum ve Ruspoli Sarayı'nın bu kaybımızı telafi edecek penceresi olmasa, sanırım ilk düşüncemde ısrar edecektim. Siz ne dersiniz Franz?"

"Benim kararımı da Ruspoli Sarayı'nın pencereleri belirledi," diye yanıtladı Franz.

Gerçekten de, Ruspoli Sarayı'nın penceresinin önünde ayrılan bu iki yer, Franz'a Colosseum harabelerinde o meçhul adamla Trastevereli arasındaki konuşmayı hatırlatmıştı. Paltolu adam bu konuşma sırasında cezayı erteletme işini üstleneceğini belirtmişti. Paltolu adam, Franz'ın sandığı gibi Argentina Tiyatrosu'nda belirişiyle kafasını iyice meşgul eden adamsa, hiç kuşkusuz onu tanıyacak ve o zaman merakını gidermesini hiçbir şey engelleyemeyecekti.

Franz gecenin bir bölümünü bu iki adamı düşünmekle ve ertesi günün bir an önce gelmesini dilemekle geçirdi. Gerçekten de, ertesi gün her şey aydınlığa kavuşacaktı ve bu kez Monte Cristo'da kendisini ağırlayan kişi Gyges yüzüğüne ve bu sayede görünmez olma yetisine sahip değilse, onu tanıyacaktı. Bu yüzden sabah sekizden önce uyandı.

Albert'e gelince, Franz gibi erken kalkmasını gerektirecek nedenleri olmadığı için deliksiz uykusuna devam ediyordu.

Franz'ın çağırttığı otelci her zamanki dalkavukluğuyla yukarı çıktı.

"Üstat Pastrini, bugün bir infazın gerçekleşmesi gerekmiyor muydu?"

"Evet ekselans ama benden bunun için bir pencere bulmamı istemeyin, çok geç kaldınız."

"Hayır, zaten bu gösteriyi çok izlemek isteseydim, yer bulurdum, örneğin Pincio Tepesi."

"Ah! Ekselanslarının bütün o ayaktakımının yanında kendisini tehlikeye atmayacağını sanıyordum, orası bir tür doğal amfiteatrdır."

"Muhtemelen gitmeyeceğim ama bazı ayrıntıları öğrenmek isterdim."

"Hangi ayrıntıları?"

"Kaç kişinin nasıl infaz edileceğini, isimlerini..."

"Bu çok kolay, ekselans! *Tavoletta*ları az önce getirdiler.

Tavoletta infazlardan bir gün önce her sokak köşesine asılan tahta levhalardır, üzerlerine mahkûmların isimlerinin, mahkûmiyet nedenlerinin ve cezalarının nasıl infaz edileceğinin yazıldığı bir afiş yapıştırılır. Bu ilanın amacı dindarları, mahkûmlara içten bir pişmanlık bahşetmesi için Tanrı'ya dua etmeye çağırmaktır."

"Peki size dualarınızın dindarların dualarıyla bütünleşmesi için *tavoletta* getiriliyor mu?" diye sordu Franz kuşkulu bir ifadeyle.

"Hayır ekselans ama levhaları asan adamla anlaştım, o da konuklarımdan infaza katılmak isteyenler çıkarsa haberleri olsun diye bana bunları gösteri afişleri gibi getiriyor."

"Ah! Ne ince bir davranış!" diye haykırdı Franz.

"Elbette!" dedi Üstat Pastrini gülümseyerek. "Beni güvenleriyle onurlandıran soylu yabancıları memnun etmek için elimden geleni yapmakla övünebilirim."

"Bunu görüyorum otelci! Ve bunu bilmek isteyen herkese tekrarlayacağımdan emin olun. Bu arada o *tavolettа*lardan birini okumak isterdim."

"Bu çok kolay," dedi otelci kapıyı açarak, "birini sahanlığa astırmıştım."

Dışarı çıkıp *tavolettа*yı duvardan söktü ve Franz'a uzattı.

İşte infaz afişinin kelimesi kelimesine çevirisi:

Karnavalın ilk günü olan 22 Şubat Salı, San Giovanni in Laterano Kilisesi'nin çok saygın ve çok değerli piskoposluk kurulu üyesi Don Cesar Torlini'yi öldürmekle suçlanan Andrea Rondolo'nun ve aşağılık haydut Luigi Vampa ve çetesiyle suç ortaklığı yaptığı tespit edilen Rocca Priori *lakaplı Peppino'nun, Rota mahkeme heyetinin kararı uyarınca Popolo Meydanı'nda infaz edilecekleri herkese duyurulur.*

Birincisinin infazı mazzolato.[37]

37 Bir sopayla dövülerek öldürülmesi.

Ve ikincisinin decapitato.[38]

Merhametli dindarlar Tanrı'ya bu iki bahtsız mahkûma içten bir pişmanlık bahşetmesi için dua etmeye davetlidir.

Franz'ın iki gün önce Colosseum harabelerinde duyduğu tam da buydu ve programda hiçbir şey değişmemişti: Mahkûmların isimleri, mahkûmiyet nedenleri ve infaz biçimleri tamamen aynıydı.

Böylece, Trastevereli haydudun Luigi Vampa'dan ve paltolu adamın, Roma'da olduğu gibi, Porto-Vecchio'da ve Tunus'ta insani amaçlı yolculuklarına devam eden Denizci Sinbad'dan başkası olmadığı kesindi.

Bu arada zaman geçiyordu, saat dokuz olmuştu ve Albert'i uyandırmaya giden Franz onun odasından giyinmiş bir halde çıkmasına çok şaşırdı. Karnaval onun da zihnini meşgul ediyordu ve dostunu umduğundan daha erken uyandırmıştı.

"Tamam o zaman," dedi Franz otelciye, "sevgili Üstat Pastrini, şimdi ikimiz de hazır olduğumuza göre kendimizi Monte Cristo kontuna tanıtabilir miyiz?"

"Ah! Tabii ki!Monte Cristo kontu erken kalkmaya alışkındır ve en az iki saat önce uyandığından eminim."

"Şu an onunla tanışmaya gitmemizin bir saygısızlık olmayacağına inanıyor musunuz?"

"Kesinlikle."

"O halde Albert, hazırsanız..."

"Tamamen hazırım."

"O zaman kibarlığından dolayı komşumuza teşekkür etmeye gidelim."

"Tamam gidelim!"

Franz ve Albert'in sadece sahanlığı geçmeleri gerekiyordu, önden giden otelci onlar için kapıyı çaldı; bir uşak kapıyı açmaya geldi.

---

38 Genel anlamda başın kesilmesi, burada giyotinle kesilmesi.

"*I Signori Francesi,*"[39] dedi otelci.

Öne doğru eğilen uşak onlara içeri girmelerini işaret etti.

Üstat Pastrini'nin otelinde bulacaklarını sanmadıkları bir ihtişamla döşenmiş iki odayı geçtiler ve nihayet çok zarif bir salona girdiler. Döşemenin üzerine bir Türk halısı serilmişti ve en konforlu mobilyalar şişkin yastıklarını, geriye doğru eğimli arkalıklarını sergiliyorlardı. Duvarlarda üstatların ünlü tabloları ve görkemli silah armaları yan yana asılmıştı ve geniş kapı perdeleri kapıların üzerinde salınıyordu.

"Ekselansları oturmak isterlerse," dedi uşak. "Sayın Kont'a geldiklerini haber vereceğim."

Ve kapılardan birinin ardından gözden kayboldu.

Kapı açıldığı anda, iki arkadaşa kadar ulaşan bir *guzla*[40] sesi hemen kesildi. Açılmasıyla kapanması bir olan kapıdan salona âdeta bir ahenk dalgası yayılmıştı.

Franz ve Albert bakıştılar ve ardından bakışlarını yeniden mobilyalara, tablolara, armalara çevirdiler. Bütün bunlar ikinci bakışta ilkinden daha mükemmel göründü.

"Buna ne dersiniz?" diye sordu Franz dostuna.

"Sevgili dostum, komşumuz İspanyol hisselerini düşük fiyattan toplayan bir borsacı ya da kimliğini gizleyerek yolculuk eden bir prens olmalı."

"Şişşt!" dedi Franz. "Bunu şimdi öğreneceğiz çünkü işte geliyor."

Gerçekten de, zıvanaları üzerinde dönen bir kapının sesi ziyaretçilere kadar ulaştı ve neredeyse aynı anda havaya kalkan kapı perdeleri bütün bu zenginliklerin sahibine yol açtı.

Albert öne doğru çıkarken Franz olduğu yerde kalakaldı.

İçeri giren kişi Colosseum'daki paltolu adamdan, locadaki yabancıdan, Monte Cristo'nun gizemli ev sahibinden başkası değildi.

---

39 Fransız beyefendiler.

40 Balkanlara özgü tek telli bir enstrüman.

XXXV

La Mazzolato

"Beyefendiler," dedi içeri giren Monte Cristo kontu, "size daha önceden haber veremediğim için özürlerimi kabul edin ama erken saatte gelerek saygısızlık etmekten korktum. Zaten bana geleceğini bildirmiştiniz ve ben de isteğinize uygun davrandım."

"Sayın Kont, Franz ve ben size binlerce kez teşekkür ederiz," dedi Albert, "gerçekten de bizi büyük bir sıkıntıdan kurtarıyorsunuz ve o muhteşem davetiniz bize ulaştığında biz de en fantastik arabaları icat etmek üzereydik."

"Ah! Tanrım!" karşılık verdi iki gence bir divana oturmalarını işaret eden Kont. "Beyefendiler, sizi uzun süre sıkıntıda bırakmam o ahmak Pastrini'nin hatası! Burada tek başına ve yalnız bulunduğum, komşularımla tanışmak için bir fırsat kolladığım halde sizin sıkıntınızdan hiç söz etmedi. Size bir şekilde yararlı olacağımı öğrendiğim anda, bu fırsattan size saygılarımı sunmak için yararlanmak için nasıl acele ettiğime tanık oldunuz."

İki genç öne doğru eğildi. Franz henüz söyleyecek tek bir söz bile bulamamış, hâlâ bir karara varamamıştı ve Kont'un kendisini tanıdığını ya da kendisi tarafından tanındığını belli eden hiçbir davranışta bulunmaya niyetli görünmemesi üzerine, geçmişe dair bir imada bulunmalı mıydı yoksa işi zamana bırakıp yeni kanıtlar mı elde etmesi gerekirdi bilemedi. Zaten, onun dün akşam locada gördüğü kişi olduğundan hiç kuşku duymasa da, daha önceki akşam Colosseum'daki adamın o olduğundan aynı derecede emin değildi, bunun üzerine Kont'a doğrudan hiçbir açıklamada bulunmadan olayları akışına bırakmaya karar verdi. Kaldı ki, sırrını bildiği için üstünlük Franz'ın elindeydi, oysa kendisinin saklayacak hiçbir şeyi olmadığından, Kont'un elinde kendisine karşı kullanacağı bir koz yoktu.

Bununla birlikte, sohbeti sürekli olarak kuşkularını aydınlatacak bir noktaya çekmeye karar verdi.

"Sayın Kont," dedi, "bizi arabanıza ve Ruspoli Sarayı'ndaki pencerelerinize davet ettiniz, şimdi, bize Popolo Meydanı'nda, İtalya'da söylendiği gibi bir mekânı nasıl bulabileceğimizi söyleyebilir misiniz?"

"Ah! Evet, bu doğru," dedi Morcerf'e belirgin bir dikkatle bakan Kont dalgın bir ifadeyle, "Popolo Meydanı'nda bir infaz gerçekleşmeyecek miydi?"

"Evet," diye yanıtladı Franz, sohbeti çekmek istediği noktaya Kont'un kendiliğinden yaklaştığını fark ederek.

"Tamam, tamam, sanırım dün yardımcıma bu işle uğraşmasını söylemiştim; belki bu konuda da size küçük bir hizmette bulunabilirim."

Elini çıngırağın ipine uzatıp üç kere çekti.

"Zamanın kullanımı ve uşakların gidişgelişlerini basitleştirmenin yolları üzerine hiç düşündünüz mü?" diye sordu Franz'a. "Ben bu konuda bir inceleme yaptım: Bir kez çaldığımda odacım, iki kez çaldığımda sofracıbaşım, üç kez çaldığımda yardımcım gelir. Böylece ne bir dakika ne de bir söz kaybetmiş olurum. Bakın, işte bizimki."

İçeri giren kırk beş elli yaşlarındaki adam Franz'a kendisini mağaraya götüren adamın ikiz kardeşi gibi göründü ama o Franz'ı hiç tanımamış gibiydi. Bu tavrın aralarında önceden kararlaştırıldığını anladı.

"Mösyö Bertuccio," dedi kont, "size dün bir talimat vermiştim, bana Popolo Meydanı'na bakan bir yer ayırttınız mı?"

"Evet, ekselans ama çok geç kalınmıştı."

"Nasıl!" dedi Kont kaşlarını çatarak. "Size orada yer ayırtmanızı söylememiş miydim?"

"Ekselanslarına daha önce Prens Lobaniyev'e kiralanan yeri ayırttım ama bu yer için yüz..."

"Tamam, tamam, Mösyö Bertuccio, bu beyefendileri işin bütün ayrıntılarını dinlemeye maruz bırakmayın; pencereyi

ayırttınız, yapılması gereken de buydu. Yerin adresini arabacıya verin ve bize yol göstermek için merdivende bekleyin. Hepsi bu, hadi gidin."

Adam selam verip kapıya doğru bir adım attı.

"Bekleyin," dedi Kont, "lütfen Pastrini'ye kendisine *tavoletta* getirildiyse, bana infaz programını gönderip göndermeyeceğini sorun."

"Buna gerek yok," dedi cebinden not defterini çıkaran Franz, "o afişlerden birini okudum ve buraya kaydettim, işte bakın."

"Peki o zaman Mösyö Bertuccio, çekilebilirsiniz, size ihtiyacım kalmadı. Sadece yemek hazır olduğunda bize haber verilsin. Bu beyefendiler," diye ekledi iki gence dönerek, "bana birlikte yemek yeme onurunu bahşederler mi?"

"Ama Sayın Kont," dedi Albert, "bu, sizi suistimal etmek olur."

"Hayır, tam tersine, sizinle birlikte olmak büyük bir keyif, biriniz ya da her ikiniz bir gün Paris'te bunları telafi edersiniz. Mösyö Bertuccio, sofraya üç takım koydurun."

Franz'ın not defterini aldı.

"Nerede kalmıştık?" diye ekledi ve Paris'te dağıtılan günlük küçük ilanları okurmuşçasına devam etti. "San Giovanni in Laterano Kilisesi'nin çok saygın ve çok değerli piskoposluk kurulu üyesi Don Cesar Torlini'yi öldürmekle suçlanan Andrea Rondolo'nun ve aşağılık haydut Luigi Vampa ve çetesiyle suç ortaklığı yaptığı tespit edilen Rocca Priori lakaplı Peppino'nun 22 Şubat Salı günü..."

"Bak sen! Birincisi *mazzolato*... ikincisi *decapitato*... Evet," dedi Kont, "ilk başta böyle olması planlanmıştı ama dünden beri infaz düzeninde bir değişiklik oldu."

"Ne gibi?" diye sordu Franz.

"Evet, dün akşam Kardinal Rospigliosi ile birlikteydim, iki mahkûmdan biri için bir erteleme kararından söz ediliyordu."

"Andrea Rondolo için mi?" dedi Franz.

"Hayır..." diye karşılık verdi Kont umursamaz bir ifadeyle, "diğeri için (ismi hatırlamak istermiş gibi not defterine baktı), Rocca Priori lakaplı Peppino için. Bu karar sizi bir giyotin gösterisini izlemekten mahrum bırakıyor ama ilk kez hatta ikinci kez izlendiğinde bile oldukça ilginç bir infaz biçimi gibi görünen *mazzolato*yı kaçırmayacaksınız; oysa zaten bilmeniz gerektiği gibi diğer infaz biçimi çok sıradan ve tekdüzedir: Beklenmedik hiçbir şey gerçekleşmez. Giyotin yanılmaz, titremez, hedefini şaşırmaz, Chalais kontunu infaz eden ve belki de Richelieu tarafından görevlendirilmiş olan asker gibi baltayı otuz kere indirmez. Dinleyin!" diye ekledi küçümsercesine. "Bana infazlar hakkında Avrupalılardan söz etmeyin, bundan hiçbir şey anlamıyorlar ve gerçekten de acımasızlığın çocukluk ya da daha doğrusu yaşlılık evresini yaşıyorlar."

"Gerçekten de Kont," diye karşılık verdi Franz, "dünyanın farklı halklarının infaz yöntemlerini karşılaştırmalı incelediğiniz düşünülebilir."

"Bilmediğim pek az yöntem vardır," dedi Kont soğuk bir ifadeyle.

"Peki o korkunç gösterilere katılmaktan keyif aldınız mı?"

"İlk izlenimim tiksinti, ikincisi kayıtsızlık, üçüncüsü ilgi oldu."

"İlgi mi? Bunun ürkütücü bir sözcük olduğunun farkında mısınız?"

"Neden? Hayatta insanın zihnini cidden meşgul eden tek bir mesele vardır: ölüm. Tamam o zaman! Ruhun bedenden hangi farklı biçimlerde çıktığını ve ülkelerin niteliklerine, tarzlarına, hatta geleneklerine göre insanların varlıktan hiçliğe o ulvi geçişlerini nasıl karşıladıklarını incelemek ilginç değil midir? Bana gelince, size tek bir şey söyleyebilirim: Ne kadar çok ölüme tanık olunursa, ölmek o kadar kolaylaşır, bana göre ölüm bir işkence olabilir ama günahların bedelinin ödenmesi değildir."

"Sizi tam olarak anlayamıyorum," dedi Franz, "iyice açıklar mısınız? Çünkü söylediklerinizin bende ne kadar merak uyandırdığını anlatamam."

"Dinleyin," dedi yüzü safra yeşili kesen Kont, bir başkası olsa yüzü kan kırmızısı olurdu. "Bir insan babanızı, annenizi, sevgilinizi, nihayet yüreğinizden koparıldığında orada sonsuz bir boşluk ve hiç durmadan kanayan bir yara bırakan o varlıklardan birini öldürdüğünde, giyotinin bıçağı katilin artkafa kemiğinin altı ile trapez kası arasından geçtiği ve size yıllar boyunca manevi ızdıraplar yaşatan kişi birkaç saniyeliğine fiziki acılar çektiği için, toplumun sizin kederinizi yeterince telafi ettiğine mi inanacaksınız?"

"Evet, anlıyorum," diye yanıtladı Franz, "insan adaletinin teselli edici yanı yetersiz kalıyor: kana karşı kan dökebilir, hepsi bu; ondan yapabileceği bir şeyi istemek gerekir, başka bir şey değil."

"Bu durumda size somut bir örnek daha vereyim," diye devam etti Kont, "bir bireyin ölümüyle temelinden sarsılan toplum ölümün intikamını ölümle alır ama bir insanın, toplumun hiç umurunda olmaksızın, ona az önce sözünü ettiğimiz intikamın yeterli aracını sağlamaksızın yüreğini parçalayan milyonlarca keder yok mudur? Türklerin kazığının, İranlıların fıçılarının, İrokuaların sinir uçlarına bağlayıp çevirdikleri çubukların çok hafif işkence yöntemleri olarak kalacağı ve yine de kayıtsız toplumun cezasız bıraktığı suçlar yok mudur? Söyleyin, bu tür suçlar yok mudur?"

"Evet," diye karşılık verdi Franz, "ve onları cezalandırmak için düello hoş görülüyor."

"Peh! Düello," diye haykırdı Kont, "inanın ki, hedef intikam olduğunda hedefe varmanın eğlenceli bir yoludur! Bir adam sevgilinizi kaçırır, bir adam karınızı baştan çıkarır, kızınızın onurunu lekeler; Tanrı'dan yarattığı her insana vadettiği mutluluktan payını isteyen tüm bir yaşamı keder, sefalet ya da alçaklıkla mahvolmuş bir var oluşa dönüştürür ve siz de ru-

hunuzu çılgınlıkla, yüreğinizi umutsuzlukla dolduran bu adamın göğsüne bir kılıç sapladığınız ya da kafasına bir mermi sıktığınız için intikamınızı aldığınızı sanırsınız! Hadi canım! Üstelik düelloyu sıklıkla o kazanır, herkesin gözünde aklanır ve bir şekilde Tanrı tarafından bağışlanır. Hayır, hayır, birinden intikam alacak olsam bu yöntemi asla denemezdim."

"Demek düelloyu onaylamıyorsunuz? Demek biriyle düello etmezsiniz?" diye sordu böyle garip bir teoriyi duyduğuna şaşıran Albert.

"Ah! Tabii ki ederim!" dedi Kont. "Bir konuda anlaşalım: Bir rezillik, bir hakaret, bir yalanlama, bir tokat için düello ederim, üstelik her tür bedensel egzersizle kazandığım çeviklik ve tehlikeye zaman içinde alışmam sayesinde, karşımdaki adamı öldüreceğimden neredeyse emin olacağım için bunu büyük bir kayıtsızlıkla yaparım. Ah! Bütün bunlar için elbette düello ederim ama ağır ağır nüfuz eden, derin, tükenmek bilmez, sonsuz bir keder söz konusuysa, mümkünse bana bu kederi yaşatana benzer bir ızdırap çektirerek karşılık veririm: Her konuda üstadımız, düşleri yaşama ve gerçekleri cennete dönüştürmeyi bilen yaradılışın o seçilmiş varlıkları olan Doğuluların dedikleri gibi, göze göz, dişe diş."

"Ama," dedi Franz Kont'a, "sizi kendi davanızda hem yargıç hem cellat yapan bu teoriyle, yasanın gücünden sonsuza kadar kaçabilecek durumda olmanız zor. Nefretin gözü kördür, öfke bilinçsizdir ve intikamı kadehine dolduran zehirli şerbeti içmeyi göze alır."

"Evet, yoksul ve beceriksizse öyle ama milyoner ve kurnazsa öyle değil. Zaten en kötü ihtimalle, onun cezası az önce konuştuğumuz ve insanı gözeten Fransız Devrimi'nin kol bacak koparma ve çark işkencesinin yerine getirdiği giyotin olacaktır. Peki ama intikam alındıysa, infazın amacı nedir? Aslında her ihtimal göz önünde bulundurulduğunda, o sefil Peppino'nun söyledikleri gibi *decapitato* olmamasına neredeyse üzüleceğim, ne kadar kısa sürdüğünü ve bundan

söz etmenin ne kadar gereksiz olduğunu görecektiniz. Ama beyler, şuraya bakın, bir karnaval günü için ne garip bir sohbete dalmışız. Buraya nereden geldik? Ah! Hatırladım! Benden penceremde yer ayırtmamı istemiştiniz, tamam, bu isteğinizi yerine getireceğim ama önce masaya oturalım, işte sofranın hazır olduğunu bildirmeye geliyorlar."

Gerçekten de, bir uşak salonun dört kapısından birini açtı ve şu törensi sözleri söyledi: *Al suo commodo!*

İki genç ayağa kalkıp yemek salonuna geçti.

Franz, mükemmel ve büyük bir özenle servis edilen yemek sırasında, ev sahibinin sözlerinin hiç şüphe duymadığı etkisini anlamak için Albert'in gözlerine baktı ama kâh alışıldık kayıtsızlığıyla bu sözlere pek önem vermemesinden, kâh Monte Cristo kontunun düello konusunda kendisine verdiği taviz nedeniyle ona uyum sağlamasından, kâh da sadece kendisinin bildiği önceki gelişmeler yüzünden Kont'un teorilerinin sadece kendisini etkilediğini, arkadaşının kafasının hiç de meşgul olmadığını fark etti; tam tersine dört beş aydır İtalyan mutfağına, yani dünyanın en kötü mutfaklarından birine mahkûm olduğu için yemeklere övgüler yağdırıyordu. Kont'a gelince, her yemeğin şöyle bir tadına bakıyordu. Âdeta konuklarıyla sofraya otururak basit bir nezaket kuralına uyuyor ve garip ya da özel başka yemekler servis edilmesi için onların gitmelerini bekliyordu.

Bu durum da Franz'a elinde olmadan Kont'un Kontes G.'de uyandırdığı korkuyu ve Kont'un, yani karşı locadaki adamın bir vampir olduğu konusundaki inancını hatırlatıyordu.

Yemeğin sonunda Franz saatini çıkardı.

"Peki şimdi ne yapıyorsunuz?" diye sordu Kont Franz'a.

"Bizi bağışlayın Sayın Kont, daha çok işimiz var."

"Ne gibi?"

"Bugün kılık değiştirmek gerekiyor ve bizim kıyafetimiz yok."

"Bunu sorun etmeyin. Sanırım Popolo Meydanı'nda özel bir odamız var; benden isteyeceğiniz giysileri oraya getirteceğim ve üzerimizi hemen değiştireceğiz."

"İnfazdan sonra mı?" diye haykırdı Franz.

"Elbette ya da infaz sırasında, infazdan önce, siz nasıl isterseniz."

"İdam iskelesinin karşısında mı?"

"İdam iskelesi bayramın bir parçasıdır."

"Bakın Sayın Kont, ben kararımı verdim," dedi Franz, "kuşkusuz, cömertliğiniz için size teşekkür ediyorum ama arabanızdaki ve Ruspoli Sarayı'ndaki pencerenizdeki yeri kabul etmekle yetineceğim ve Popolo Meydanı'ndaki penceredeki yerimi nasıl kullanacağınız konusunda kararı size bırakacağım."

"Ama sizi çok ilginç bir olayı kaçıracağınız konusunda uyarıyorum," diye yanıtladı Kont.

"Bana anlatacaksınız ve sizin ağzınızdan dinlediğimde, infazı görmüş kadar olacağıma inanıyorum. Zaten birkaç kez bir infaza katılmak istedim ve hiçbir zaman kararımı veremedim, ya siz Albert?"

"Ben Castaing'in infazını gördüm," diye yanıtladı Vikont, "ama o gün sanırım biraz sarhoştum. Kolejden mezun olduğum gündü ve geceyi hangi meyhanede geçirdiğimizi hatırlamıyorum."

"Bir şeyi Paris'te görmüş olmanız aynı şeyi yabancı bir ülkede görmemeniz için bir gerekçe olamaz: Bilgilenmek için seyahat edilir; mekân değiştirmenin amacı görmektir. Size 'Roma'da infazlar nasıl gerçekleşiyor?' diye sorulduğunda ve siz de, 'Bilmiyorum,' yanıtını verdiğinizde suratınızın halinin ne olacağını düşünün. Üstelik mahkûmun, kendisini oğlu gibi yetiştiren iyi yürekli bir piskoposluk kurulu üyesini ocak ızgarası darbeleriyle öldüren onursuz bir alçak, bir rezil olduğu söyleniyor. Lanet olsun! Bir kilise mensubu, özellikle de bu kişi belki de babası gibiyse, insan ocak ızgarasından

daha gösterişli bir silah kullanır. İspanya'ya yolculuk etseydiniz, boğa güreşlerini seyretmeye gidecektiniz, öyle değil mi? Tamam o zaman, görmeye gideceğimiz şeyin de bir güreş olduğunu varsayın; arenalardaki eski Romalıları, üç yüz aslanın ve yüzlerce insanın öldüğü o boğuşmaları düşünün. Ellerini çırpan o seksen bin seyirciyi, oraya evlendirmek için kızlarını getiren o saygıdeğer kadınları ve beyaz ellerinin başparmağıyla, *hadi, tembellik yok, zaten yarı ölü hale gelmiş şu adamın işini bitirin,* dercesine küçük şirin bir işaret yapan o sevimli rahibeleri düşünün."

"Albert, infaza gidecek misiniz?" dedi Franz.

"İnanın ki gideceğim sevgili dostum! Ben de sizin gibi düşünüyordum ama Kont'un hitabet gücü kararımı değiştirdi."

"Madem istiyorsunuz, o zaman gidelim," dedi Franz, "ama Popolo Meydanı'na giderken Corso Caddesi'nden geçmeyi istiyorum; bu mümkün mü Sayın Kont?"

"Yaya olarak mümkün; arabayla geçemeyiz."

"Peki o zaman, yürüyerek gideceğim."

"Corso Caddesi'nden geçmeniz gerekli mi?"

"Evet, görmem gereken bir şey var."

"Tamam, Corso Caddesi'nden geçelim, arabayı bizi beklemesi için Strada Caddesi yolundan Popolo Meydanı'na göndeririz; zaten verdiğim talimatların yerine getirilip getirilmediğini görmek için Corso Caddesi'nden geçmek canımı sıkmayacak."

"Ekselans," dedi kapıyı açan uşak, "tarikat cübbesi giymiş biri sizinle konuşmak istiyor."

"Ah! Evet," dedi Kont, "kim olduğunu biliyorum. Beyefendiler, yeniden salona geçer misiniz, ortadaki masada muhteşem Havana puroları var, kısa süre sonra yanınıza geleceğim."

Ayağa kalkan iki genç bir kapıdan çıkarken, onlardan tekrar özür dileyen Kont diğer kapıdan çıktı. Sıkı bir tiryaki olan ve İtalya'ya geldiğinden beri, Café de Paris'nin sigarala-

rından mahrum kalmanın hiç de önemsiz bir fedakârlık olmadığını düşünen Albert masaya yaklaştı ve gerçek puroları görünce bir sevinç çığlığı attı.

"Söylesenize," dedi Franz, "Monte Cristo kontu hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Ne mi düşünüyorum?" dedi arkadaşının böyle bir soru sormasına bir hayli şaşıran Albert. "Bizi evinde mükemmel bir şekilde ağırlayan çok görmüş geçirmiş, çok incelemelerde bulunmuş, çok düşünmüş hoş bir adam olduğunu, Brutus gibi Stoa okulundan geldiğini düşünüyorum," diye ekledi purosunun keyifle üflediği dumanı tavana doğru helezonlar çizerek yükselirken, "ayrıca muhteşem puroları var."

Albert'in Kont'la ilgili düşünceleri buydu; oysa Franz, Albert'in insanlar ve olaylarla ilgili iyice düşünüp taşındıktan sonra bir karara vardığını bildiği için, kendi kanısını değiştirmeyi denemedi.

"İlginç bir şeyi fark ettiniz mi?"

"Ne gibi?"

"Size nasıl dikkatle baktığını."

"Bana mı?"

"Evet, size."

Albert biraz düşündü.

"Ah!" dedi iç çekerek. "Bunda şaşılacak bir şey yok. Bir yıldır Paris'ten uzaktayım, elbiselerim başka bir dünyadan gibi görünüyor olmalı. Kont beni taşralı sanmıştır; ona yanıldığını söyleyin sevgili dostum ve ilk fırsatta bunun doğru olmadığını anlatın."

Franz gülümsedi, biraz sonra Kont geri döndü.

"İşte geldim beyler ve size tabiyim, talimatlar verildi; araba kendi yolundan Popolo Meydanı'na gidecek ve biz de dilerseniz Corso Caddesi'nden geçmek üzere kendi yolumuzu izleyeceğiz. Mösyö de Morcerf, şu purolardan birkaç tane alın."

"Elbette, büyük bir memnuniyetle çünkü İtalyan sigaralarınız Reji'ninkilerden daha berbat. Paris'e geldiğinizde, hepsinin karşılığını göreceksiniz."

"Bu reddedilecek bir öneri değil; birkaç günlüğüne oraya gitmeyi düşünüyorum ve madem izin veriyorsunuz, kapınızı çalmaya geleceğim. Hadi beyler, gidelim, kaybedecek zamanımız yok, saat on iki buçuk, yola koyulalım."

Üçü birlikte aşağı indi. O zaman efendisinden son talimatları alan arabacı Babuino yolunu izledi, üç yayaya gelince, kendilerini doğrudan Fiano ve Ruspoli saraylarına götürecek olan Spagna Meydanı ve Frattina yolunda ilerlemeye başladılar.

Franz'ın bakışları Ruspoli Sarayı'nın pencerelerine odaklanmıştı, Colosseum'da paltolu adam ile Trastevereli arasında kararlaştırılan işareti unutmamıştı.

"Sizin pencereleriniz hangileri?" diye sordu Kont'a doğallığını kaybetmemeye mümkün olduğunca dikkat ederek.

"Arka üç pencere," diye yanıtladı Kont, hiç yapmacıksız bir umursamazlıkla çünkü bu sorunun kendisine hangi amaçla yöneltildiğini tahmin edemezdi.

Franz hızla o üç pencereye baktı. Arka iki pencereye sarı damasko, ortadaki pencereye üzerinde kırmızı bir haçın bulunduğu beyaz damasko asılmıştı.

Paltolu adam Trastevereliye verdiği sözü tutmuştu ve paltolu adamın Kont olduğuna şüphe yoktu.

Üç pencere henüz boştu.

Aslında her yanda hazırlıklar yapılıyor, sandalyeler yerleştiriliyor, iskeleler kuruluyor, pencerelere kumaşlar asılıyordu. Çan sesi duyulana kadar maskeler ortaya çıkamaz, arabalar harekete geçemezdi ama her pencerenin ardında maskelerin, her kapının ardında arabaların olduğu hissedilebiliyordu.

Franz, Albert ve Kont, Corso Caddesi'nden aşağıya doğru inmeye devam ediyorlardı. Popolo Meydanı'na yaklaşıldıkça kalabalık daha da artıyor ve bu kalabalığın üzerinden bakınca iki şeyin yükseldiği fark ediliyordu: Üzerinde meydanın merkezini işaret eden bir haç bulunan dikilitaş ve

dikilitaşın önünde, tam da Babuino, Corso ve Ripetta caddelerinin bağlantı noktasında, aralarında yuvarlak giyotin bıçağının parıldadığı iki devasa kalas.

Sokağın köşesinde Kont'un, efendisini bekleyen yardımcısıyla karşılaştılar.

Kont'un kuşkusuz çok pahalıya kiraladığından konuklarına hiç söz etmek istemediği pencereler, Babuino Sarayı ve Pincio Tepesi arasındaki bu büyük sarayın ikinci katındaydı; kiralanan dairede, söylediğimiz gibi, bir yatak odasına açılan bir banyo vardı; kiracılar yatak odasının kapısını kapadıklarında kendilerini evlerinde hissettiler; sandalyelerin üzerine en zarif beyaz ve mavi satenden palyaço giysileri bırakılmıştı.

"Giysilerin seçimini bana bıraktığınız için, size bunları hazırlattım," dedi Kont iki gence. "Bir kere bu yıl bu kostümlere büyük ilgi var; ayrıca toz tutmadıkları için konfetiye de çok uygun."

Franz Kont'un sözlerini iyi duyamadı ve belki de bu yeni cömertliğin değerini yeterince idrak edemedi çünkü tüm dikkati Popolo Meydanı'nın sunduğu görüntüye ve o sırada meydanın başlıca süsünü oluşturan o ürkütücü alete yoğunlaşmıştı.

Franz hayatında ilk kez bir giyotin görüyordu; giyotin dememizin nedeni şudur: Roma'nın giyotin bıçağı bizim ölüm aletimizle neredeyse aynı kalıba göre yapılmıştır. Boynu dışbükey yanıyla kesen yarım ay biçimindeki bıçak sadece daha alçaktan düşer, tek fark budur.

Mahkûmun yatırılacağı, tahtırevanı andıran tahtanın üzerine oturmuş iki adam Franz'ın görebildiği kadarıyla ekmek ve sosis yiyordu; içlerinden biri tahtayı kaldırıp bir şişe çıkardı, bir yudum içtikten sonra şişeyi arkadaşına uzattı; bu iki adam celladın yardımcılarıydı!

Franz sadece bu görüntü karşısında saçlarının köklerinde beliren ter damlalarının irileştiğini hissetti.

Dün akşam Carceri Nuevo'dan küçük Santa Maria del Popolo Kilisesi'ne nakledilen mahkûmların her biri geceyi iki rahibin eşliğinde, mumlarla aydınlanmış ve önünde her saat başı değişen nöbetçilerin beklediği parmaklıklı bir şapelde geçirmişlerdi.

Kilisenin kapısının her iki yanındaki jandarma safları giyotin sehpasına kadar uzanıp onun etrafında çevresi yaklaşık yüz ayaklık bir çember oluşturuyor, yaklaşık on ayaklık bir yürüyüş yoluna geçit veriyordu. Meydanın geri kalanı erkek ve kadın başlarıyla çevriliydi. Kadınların birçoğu çocuklarını omuzlarına almıştı. Kalabalığa tepeden bakan bu çocuklar yerlerine hayran olunası bir şekilde yerleşmişti.

Pincio Tepesi bütün basamakları izleyicilerle dolu geniş bir amfiteatrı andırıyordu, Babuino ve Ripetta caddelerinin kavuştuğu yerdeki iki kilisenin balkonlarına ayrıcalıklı meraklılar yığılmıştı; sütunlu avlunun basamakları hiç durmak bilmeyen bir gelgitin kemerin altına doğru itelediği hareketli dalgalara benziyordu: Surun bir insanın yerleşebileceği her girinti ve çıkıntısında canlı bir heykel vardı.

Demek Kont'un hayatta en ilginç şeyin bir ölüm sahnesi olduğu hakkında söyledikleri doğruydu.

Bununla birlikte, gösterinin törenselliğinin gerektirdiği sanılan sessizliğin yerini, kalabalıktan yükselen, kahkahalardan, yuhalamalardan ve neşeli çığlıklardan oluşan büyük bir gürültü almıştı; bu infazın, Kont'un dediği gibi, halkın tamamı için karnavalın başlangıcından başka bir anlam taşımadığı çok açıktı.

Bu gürültü âdeta bir büyü yapılmış gibi aniden kesildi, kilisenin kapısı açılıyordu.

İlk başta, her üyesi sadece göz hizasında delinmiş gri bir çuval giymiş ve elinde yanmış bir mum taşıyan bir tarikat heyeti belirdi; en önde tarikat lideri yürüyordu.

Heyetin arkasından uzun boylu bir adam geliyordu. Bu adamın üzerinde sol yanındaki kılıfta gizli büyük bir bıçak

taşıyan bezden bir don dışında hiçbir şey yoktu; sağ omzunda demirden bir balyoz taşıyordu. Bu adam cellattı.

Ayrıca bacağına iplerle bağlanmış sandaletleri vardı.

Celladın ardında infaz sırasına göre Peppino ve Andrea yürüyordu.

Her birine ikişer rahip eşlik ediyordu.

İkisinin de gözleri bağlanmamıştı.

Peppino kendinden emin adımlarla yürüyordu, hiç şüphesiz kendisi için planlananlar hakkında bilgisi vardı.

Andrea'nın kollarına iki rahip girmişti.

Her ikisi de günah çıkaran rahibin arada kendilerine uzattığı haçı öpüyordu.

Sadece bu görüntü karşısında dizlerinin çözüldüğünü hisseden Franz, Albert'e baktı, onun yüzü de gömleği kadar beyazdı ve henüz yarısına kadar içtiği puroyu istemsizce elinden attı.

Sadece Kont sakin görünüyordu. Hatta hafif bir kırmızılık yanaklarının solgun rengine nüfuz etmiş gibiydi.

Burun delikleri kan kokusu alan yırtıcı bir hayvan gibi genişliyor ve hafif aralık dudakları arasından bir çakalınkine benzeyen beyaz, küçük ve sivri dişleri görünüyordu.

Ve hepsine rağmen, yüzünde Franz'ın daha önce hiç görmediği güleç bir uysallık ifadesi beliriyordu; siyah gözlerindeki hoşgörüye ve yumuşak bakışlara tanık olmak hayranlık vericiydi.

Bu arada mahkûmlar giyotin sehpasına doğru yürüyor ve yürüdükçe yüz hatları belirginleşiyordu. Peppino yirmi dört yirmi altı yaşlarında, teni güneşten esmerleşmiş, bakışları özgür ve yabani, yakışıklı bir gençti. Başı dik yürüyor ve âdeta kurtarıcısının hangi yandan geleceğini görmek için havayı kokluyordu.

Andrea iriyarı ve kısa boyluydu: alçakça bir acımasızlığı belli eden yüzünden yaşı anlaşılamıyordu; yine de otuz yaşlarında olmalıydı. Cezaevinde sakal bırakmıştı. Başı bir sağ bir

sol omzuna düşüyor, bacakları tutmuyordu, tüm bedeni sanki iradesinden bağımsız istemsiz bir harekete itaat ediyordu.

"Sanırım bana sadece bir infazın gerçekleşeceğini söylemiştiniz," dedi Franz Kont'a.

"Size gerçeği söyledim," diye yanıtladı Kont soğuk bir ifadeyle.

"Ama gördüğünüz gibi iki mahkûm götürülüyor."

"Evet, bu iki mahkûmdan biri ölüme doğru yürüyor ama diğerinin önünde uzun yıllar var."

"Af kararı hemen gelmeli, kaybedecek hiç zaman yok."

"İşte geliyor, bakın," dedi Kont.

Gerçekten de, Peppino giyotin sehpasının kenarına geldiği anda, geç kalmış gibi görünen bir tarikat üyesi geçişini engellemeye çalışmayan jandarma saflarını yardı ve tarikat heyeti liderine doğru ilerleyerek ona dörde katlanmış bir kâğıt uzattı.

Peppino'nun şimşekler çakan bakışları bu gelişmelerden hiçbirini gözden kaçırmamıştı; tarikat lideri kâğıdı açtı ve okuyup elini kaldırdı.

"Tanrı'ya ve Papa hazretlerine şükür!" dedi yüksek ve anlaşılabilir bir sesle. "Mahkûmlardan birinin canı bağışlanmış."

"Affedildi!" diye bağırdı halk tek bir ağızdan. "Affedildi!"

Bu bağışlanma sözcüğünü duyan Andrea yerinden sıçrayarak başını havaya kaldırdı.

"Kim affedilmiş?" diye bağırdı.

Peppino soluk soluğa kalmış bir halde hiç kımıldamadan sessizce bekledi.

"Peppino Rocca Priori'nin canı bağışlanmıştır," dedi tarikat lideri.

Ve kâğıdı jandarma birliğinin komutanına uzattı, o da yazıyı okuduktan sonra kâğıdı ona geri verdi.

"Peppino'nun cezası affedilmiş!" diye haykırdı içine gömüldüğü uyuşukluk halinden tamamen sıyrılmış gibi görünen Andrea. "Neden ben değil de o affedilmiş? Birlikte

ölmemiz gerekirdi. Bana benden önce öleceği vadedilmişti, beni tek başıma öldürme hakları yok, bunu kabul edemem!"

Ve iki büklüm, hırlayarak, kükreyerek ve ellerini bağlayan ipleri çılgınca çabalarla koparmaya çalışarak iki rahibin kollarından sıyrıldı.

Celladın işareti üzerine giyotin sehpasından aşağı atlayan yardımcıları mahkûmu yakaladılar.

"Neler oluyor?" diye sordu Franz Kont'a.

Çünkü tüm bunlar Roma diliyle ifade edildiği için neredeyse hiçbir şey anlamamıştı.

"Neler mi oluyor?" dedi Kont. "Anlamakta güçlük mü çekiyorsunuz? Ölmek üzere olan bu yaratık aynı türden bir benzeri kendisiyle birlikte ölmeyecek diye öfkeleniyor, bıraksalar, kendisini mahrum ettikleri yaşamın keyfini çıkarmasına izin vermektense affedileni tırnakları ve dişleriyle parçalayacak. Karl Room'un dediği gibi *Ah insanlar! İnsanlar! Timsah soyundan gelenler!*" diye haykırdı Kont iki yumruğunu bu kalabalığın üzerine doğru sıkarak. "Sizi çok iyi tanıyorum ve hep böyle kendi kendinize ne kadar da layıksınız!"

Gerçekten de Andrea ve iki cellat yardımcısı tozda yuvarlanırlarken mahkûm, "Ölmesi gerek, ölmesini istiyorum! Tek başıma ölmeme izin veremezler!" diye bağırıyordu.

"Şuraya bakın, şuraya bakın," diye devam etti Kont iki genci ellerinden kavrayarak, "şuraya bakın, işte bu çok ilginç, işte kaderine boyun eğmiş, cellat kütüğüne yürüyen, bir alçak gibi ölecek bir adam, evet bu doğru ama ölüme doğru hiç direnç göstermeden, hiç yakınmadan yürüyordu: Ona bu ani gücü verenin ne olduğunu biliyor musunuz? Onu teselli edenin ne olduğunu biliyor musunuz? Cezasını sabırla kabullenmesini sağlayanın ne olduğunu biliyor musunuz? Bir başkası onun sıkıntısını paylaşıyordu; bir başkası da onun gibi ölecekti; bir başkası ondan önce ölecekti! İki koyunu kasaba, iki öküzü mezbahaya götürün ve ikisinden birine diğerinin ölmeyeceğini anlatmaya çalışın, koyun sevinçle meleyecek,

öküz keyifle böğürecektir ama insanın, Tanrı'nın kendi görünümüne bir biçim vermek için yarattığı insanın, Tanrı'nın ilk, yegâne ve en yüce görevi olarak yakınlarını sevmeyi dayattığı insanın, Tanrı'nın düşüncesini ifade etsin diye ses verdiği insanın arkadaşının kurtulduğunu öğrendiğinde atacağı ilk çığlık bir sövgüden ibaret olacaktır. Doğanın başyapıtı, yaratılışın kralı olan insanı kutlamak gerek!"

Ve Kont bir kahkaha attı ama böyle korkunç bir kahkahayla gülebilmesi olağanüstü ızdıraplar çektiğini belli ediyordu.

Bu arada itiş kakış sürüyordu ve böyle bir sahneye tanık olmak ürkütücüydü. Halk celladın iki yardımcısının kütüğe doğru sürüklediği Andrea'ya karşı tavır almıştı ve on binlerce ses tek bir ağızdan haykırıyordu: "Ölüm! Ölüm!"

Franz geriye çekildi ama kolunu yeniden kavrayan Kont onu pencerenin önüne doğru çekti.

"Ne yapıyorsunuz, yoksa acıyor musunuz?" dedi. "İnanın hak ettiğini buldu! Kudurmuş bir köpeğin havladığını duyduğunuzda tüfeğinizi alıp sokağa fırlayacaktınız ve aslında bir başka köpek tarafından ısırılmaktan ve kendisine yapılanı bir başkasına yapmaktan başka suçu olmayan zavallı hayvanı hemen oracıkta öldürecektiniz. Ama şimdi, kimsenin ısırmadığı ve buna rağmen velinimetini öldüren, elleri bağlı olduğu için artık kimseyi öldüremeyen, vargücüyle tutsaklık, bahtsızlık, arkadaşının öldüğünü görmek isteyen bir adama merhamet duyguları besliyorsunuz! Hayır, hayır, bakın, seyredin."

Bu tavsiyenin neredeyse hiç faydası olmamıştı, Franz bu korkunç sahne karşısında âdeta büyülenmişti. İki cellat yardımcısı mahkûmu kütüğün yanına kadar sürüklemiş ve orada bütün çabalarına, ısırma girişimlerine, çığlıklarına rağmen onu diz çökmeye zorlamışlardı. Bu arada cellat, kımıldamaksızın elinde tuttuğu balyozuyla sehpanın yanındaki yerini almıştı; o zaman iki yardımcı onun bir işaretiyle uzaklaştı. Mahkûm doğrulmak istedi ama buna vakit bu-

lamadan balyozun sağ şakağının üzerine inmesiyle boğuk bir ses duyuldu, mahkûm bir öküz gibi yüzüstü yere düştü, ardından sarsılarak ters döndü. Bunun üzerine cellat balyozunu yere bıraktı, kemerinden bir hamlede çıkardığı bıçağıyla mahkûmun boğazını kesti, hızla üzerine çıktığı karnına ayaklarıyla basınç uygulamaya başladı.

Her bastırışında mahkûmun boynundan kan fışkırıyordu.

Bu kez daha dayanamayan Franz geriye çekildi ve yarı baygın bir halde bir koltuğa yığıldı.

Gözlerini kapayan Albert pencerenin perdelerine tutunarak ayakta kaldı.

Kont kötülük meleği gibi, zafer kazanmış bir edayla ayakta duruyordu.

XXXVI

Roma Karnavalı

Franz kendine geldiğinde, yüzünün solukluğundan çok ihtiyaç duyduğu anlaşılan bir bardak suyu içen Albert'i ve şimdiden palyaço kıyafetini giyen Kont'u fark etti. Bakışlarını istemsizce meydana çevirdi; cellat kütüğü, cellatlar, mahkûmlar, her şey ortadan kaybolmuş, geriye sadece uğuldayan, neşe içinde kendinden geçen halk kitlesi kalmıştı; sadece Papa'nın ölümünde ve maskeli eğlencenin açılışında çalan Monte Citorio'nun çanları vargücüyle çalıyordu.

"Söylesenize," dedi Kont'a, "neler oldu?"

"Hiçbir şey, kesinlikle hiçbir şey, gördüğünüz gibi sadece karnaval başladı, hemen giyinelim."

"Gerçekten de," diye karşılık verdi Franz, "bu korkunç sahneden geriye sadece bir düşün izi kalıyor."

"Çünkü gördüğünüz şey bir düşten, bir karabasandan başka bir şey değil."

"Evet, benim için öyle, peki ya mahkûm için?"

"Onun için de bir düştü; sadece o uyuyakaldı, oysa siz uyandınız, hanginizin daha şanslı olduğunu kim söyleyebilir?"

"Peki ya Peppino, ona ne oldu?" diye sordu Franz.

"Peppino kendini hiç umursamayan makul bir gençtir; kendileriyle ilgilenilmediğinde öfkelenen insanların aksine genel ilginin arkadaşı üzerinde yoğunlaşmasına çok sevindi ve böylece bu fırsattan, kendisine eşlik eden saygıdeğer rahiplere teşekkür bile etmeden kalabalığın arasına sızıp ortadan kaybolmak için yararlandı. İnsan hiç kuşkusuz çok nankör ve bencil bir hayvan... Hadi giyinsenize; bakın, gördüğünüz gibi Mösyö de Morcerf size örnek oluyor."

Gerçekten de, Albert istemsizce siyah kısa pantolonunun üzerine tafta pantolonunu geçiriyor, cilalı botlarını giyiyordu.

"Söylesenize Albert," dedi Franz, "çılgınlık yapmayı seviyor musunuz? Hadi, içtenlikle yanıtlayın."

"Hayır ama aslında böyle bir şeyi gördüğüm için çok memnunum ve siz Sayın Kont'un söylediklerini şimdi anlıyorum: Bir kez böyle bir gösteriye alışıldığında heyecan sadece bu şekilde yaşanabilir."

"Ayrıca kişilik incelemeleri sadece o anda yapılabilir," dedi Kont, "cellat kütüğüne çıkan ilk basamakta ölüm, yaşam boyunca taşınan maskeyi söküp alır ve böylece gerçek yüz ortaya çıkar. Andrea'nın gerçek yüzünü izlemenin güzel bir şey olmadığını kabul etmek gerek... İğrenç soytarı!.. Giyinelim beyler, giyinelim!"

Franz'ın nazlı bir genç kız rolüne bürünmesi ve arkadaşlarına eşlik etmemesi gülünç kaçacaktı. Bunun üzerine kostümünü giyip en az yüzü kadar soluk olan maskesini taktı.

Giyinmeleri tamamlandığında aşağı indiler. Konfetiler ve çiçek demetleriyle dolu araba kapıda bekliyordu.

Konvoya katıldılar.

Yaşanmakta olan o muazzam karşıtlığı tasvir etmek hiç kolay değildi. Popolo Meydanı, o kasvetli ve sessiz sahnenin

yerine, çılgınca ve uğultulu bir sefahat âlemini sahneliyordu. Her yandan taşan, kapılardan fırlayan, pencerelerden inen bir maskeli kalabalığı alana yayılıyordu; soytarılarla, palyaçolarla, kukuletalılarla, markilerle, Trasteverelilerle, gülünç giysililerle, şövalyelerle, köylülerle dolup taşan arabalar dört bir yandan meydana giriş yapıyordu. Kimsenin kızmaktan, gülüp geçmekten başka bir şey yapma hakkı yoktu, herkes haykırıyor, ellerini kollarını sallıyor, un dolu yumurtaları, konfetileri, buketleri birbirine fırlatıyordu.

Franz ve Albert, tıpkı derin bir kederin avutulması için bir sefahat âlemine götürülen ve içip sarhoş oldukça geçmiş ile şimdi arasında bir perdenin kalınlaştığını hisseden kişilere benziyordu. Gördüklerini görmeye ya da daha doğrusu gördüklerinin yansımasını içlerinde hissetmeye devam ediyorlardı. Ama yavaş yavaş genel esriklik halinin etkisi altına girdikçe, gidip gelen bilinçlerinin kendilerinden uzaklaştığını duyumsuyorlardı; bu gürültüye, bu hareketliliğe, bu çalkantıya katılmaya garip bir ihtiyaç duyuyorlardı. Yan arabadan Morcerf'e doğru atılan ve iki arkadaşıyla birlikte kendisini toz içinde bırakırken, boynunu ve yüzünün maskenin örtmediği bölümlerini âdeta yüz iğne fırlatılmış gibi sıyırarak acıtan bir avuç konfeti, onu rastladıkları bütün maskelilerin çoktan başlattığı bu büyük savaşa katılmaya teşvik etti. O da arabada doğrularak ellerini çuvallara daldırdı ve vargücüyle ve tüm yeteneğiyle yandaki arabalara yumurtalar ve bademşekeri yağdırmaya başladı.

Savaş o andan itibaren başlamıştı. Karşılarındaki son derece renkli, hareketli ve çılgınca manzara düşüncelerini başka yöne çektiğinden, iki genç adamın yarım saat önce tanık olduğu olay zihinlerinden tamamen silinmişti. Monte Cristo kontuna gelince, söylediğimiz gibi, bir an olsun heyecanlanmış gibi görünmemişti.

Gerçekten de, baştan başa bütün balkonları işlemeli örtülerle, bütün pencereleri kumaşlarla kaplanmış, Romalılarla, İtalyanlarla, dünyanın dört bir yanından gelenlerle, doğuştan

ya da servetleri veya dehaları sayesinde aristokrat payesi almış kimselerle, bu gösterinin etkisine kendiliklerinden kapılıp balkonlarda iki büklüm, pencerelerden sarkarak kendilerine gönderilen buketleri karşılarken arabalara konfeti yağdıran çekici kadınlarla dolup taşan dört beş katlı bir sarayla çevrili, üç yüz bin izleyiciyi barındıran o şirin Corso Caddesi'ni; aşağı doğru inen bademşekeri ve yukarı doğru yükselen çiçeklerle yoğunlaşan atmosferi; kaldırımlarda gülünç giysileriyle hiç durmaksızın, çılgınca ve neşeyle tepinen kalabalığı; gezinen devasa lahanaları, insan bedenleri üzerinde böğüren manda başlarını, arka ayakları üzerinde yürüyormuş gibi görünen köpekleri ve bütün bunların ortasında, çıkarılan bir maskeyi ve Callot'nun düşünde gördüğü Saint Antoine'ın bu günahında[41] Astarte'nin seyredilmek istenen ve rüyalardakilere benzer iblisler yüzünden gözden kaybedilen büyüleyici görünümünü zihninizde canlandırırsanız, Roma Karnavalı hakkında belli belirsiz bir düşünceye sahip olabilirsiniz.

İkinci tur sırasında, arabayı durdurak arkadaşlarından izin isteyen Kont arabasını onlara bıraktı. Franz gözlerini yukarı kaldırdı: Ruspoli Sarayı'nın karşısına gelmişlerdi ve kırmızı haçlı beyaz damaskoyla kaplı orta pencerede mavi kukuletalı bir giysi vardı, Franz bu giysinin içinde Argentina Tiyatrosu'ndaki güzel Yunan'ın olduğunu kolayca tasavvur etti.

"Beyler," dedi Kont arabadan aşağı atlarken, "aktör olmaktan yorulup yeniden izleyici olmak isterseniz pencerelerimin önünde yerinizin ayrıldığını biliyorsunuz. Bu arada arabacım, arabam ve uşaklarım emrinizdedir."

Kont'un arabacısının gerçekten de *Ayı ve Paşa* vodvilindeki Odry'ninkine tıpatıp benzeyen bir ayı postu giydiğini ve arabanın arkasında ayakta duran iki uşağın üzerlerinde bedenlerine tam uyan yeşil maymun kostümü bulunduğunu ve gelip geçenlere yüzlerine çeşitli ifadeler vererek baktıkları esnek maskeler taktıklarını söylemeyi unutmuştuk.

---

41 Jacques Callot'nun (1592-1635) *Saint Antoine'ın Günahı* gravürü.

Franz Kont'a bu nazik önerisinden dolayı teşekkür etti: Albert'e gelince, konvoylarda sık rastlanan genel molalardan birinde Kont'unki gibi durmak zorunda kalan, Romalı köylü kadınlarla dolu bir arabaya çapkınca bakıyor ve buketler gönderiyordu.

Onun açısından ne yazık ki konvoy yeniden harekete geçti ve kendi arabaları Popolo Meydanı'na inerken, Albert'in ilgisini çeken araba Venedik Sarayı'na doğru gidiyordu.

"Ah! Sevgili dostum! Görmediniz mi?" dedi Franz'a.

"Neyi?"

"Bakın, Romalı köylü kadınlarla dolu şu faytonu."

"Hayır."

"Hepsinin çekici kadınlar olduğundan eminim."

"Maske takmış olmanız ne büyük bir bahtsızlık sevgili Albert, aşkta yaşadığınız hayal kırıklıklarını telafi etmenin tam zamanıydı."

"Ah!" diye yanıtladı Albert biraz gülerek, biraz da ikna olmuştu. "Karnavalın bana şans getirmeden sonlanmayacağını umuyorum."

Albert'in bu umuduna rağmen, gün boyunca Romalı köylü kadınlarla dolu faytonla iki üç kez daha karşılaşmaktan başka bir macera yaşanmadı. Albert bu karşılaşmalardan birinde, kazara ya da bilerek maskesini çıkardı.

Bu karşılaşma sırasında kalan buketleri faytona doğru fırlattı.

Albert'in köylü kadın kostümü altında çekici olduklarını sezdiği kadınlardan biri kuşkusuz bu zarif davranıştan etkilenmişti çünkü o da iki dostun arabası bir kez daha yanlarından geçtiğinde onlara bir menekşe buketi yollamıştı.

Albert bukete doğru hamle yaptı. Franz bu buketin kendisine yollanması için hiçbir gerekçe olmadığını düşündüğünden onu Albert'e bıraktı. Albert bir tutam menekşeyi sevinçle yakasına takarken, araba muzaffer bir edayla yoluna devam etti.

"İşte, bir maceranın başlangıcı!" dedi Franz.

"İstediğiniz kadar gülün ama aslında bu işin yolunda gittiğine inanıyorum, bu yüzden bu menekşeyi yakamdan çıkarmayacağım."

"Tabii ki buna ben de inanıyorum!" dedi Franz gülerek. "Bu bir tanışmanın simgesi."

Zaten şaka kısa süre sonra gerçeğe dönüştü çünkü arabaları hâlâ konvoyu izlemeye devam eden Franz ve Albert köylü kadınların arabasıyla yeniden karşılaştıklarında Albert'e menekşe yollayan kadın onu yakasında görünce ellerini çırptı.

"Bravo, sevgili dostum, bravo!" dedi Franz. "İşte bir mucize gerçekleşmeye başlıyor! Yanınızdan ayrılıp sizi yalnız bırakmamı ister misiniz?"

"Hayır, hiçbir şeyi aceleye getirmeyelim; ilk tanışmada, söylediğimiz gibi opera balosu için saatin altında randevu verip ahmak durumuna düşmek istemem. Güzel köylü daha ileri gitmek isterse onu yarın buluruz ya da o bizi bulur. O zaman bana ciddiyetini kanıtlamış olur ve ben de ne yapacağımı düşünmeye başlarım."

"Aslında sevgili Albert," dedi Franz, "Nestor kadar bilge, Ulysses kadar temkinlisiniz ve Kirke'nizin sizi herhangi bir hayvana dönüştürmesi için ya çok becerikli ya da çok güçlü olması gerekecek."

Albert haklıydı. Meçhul güzel kadın hiç kuşkusuz bu aşk oyununu o gün için daha ileriye götürmemeye karar vermişti çünkü iki genç birçok tur daha atsalar da, bakışlarıyla aradıkları faytonu bir daha göremediler: Araba hiç şüphesiz yan yollardan birinde gözden kaybolmuştu.

Bunun üzerine, Ruspoli Sarayı'na geri döndüler ama Kont da mavi kukuletalı giysiyle ortadan kaybolmuştu. Sarı damasko asılmış iki pencerenin kenarı kuşkusuz davet ettiği kişilerle doluydu.

O sırada maskeli eğlencenin başladığını bildiren çan şenliğin bittiğini haber verdi, Corso konvoyu hemen dağıldı ve bütün arabalar bir anda yan sokaklarda gözden kayboldu.

Franz ve Albert, Maratte yolunun önündeydiler.

Arabacı hiçbir şey söylemeden yoluna devam etti ve Poli Sarayı boyunca ilerleyerek Spagna Meydanı'nı geçtikten sonra otelin önünde durdu.

Üstat Pastrini konuklarını kapının eşiğinde karşıladı.

Franz'ın ilk işi Kont hakkında bilgi edinmek ve onunla zamanında buluşamadıkları için duyduğu üzüntüyü belirtmek oldu ama Pastrini, Monte Cristo kontunun kendisi için ikinci bir araba getirttiğini, bu arabanın saat dörtte kendisini almak için Ruspoli Sarayı'na gittiğini söyleyerek onun içini rahatlattı. Ayrıca Kont, Pastrini'yi iki arkadaşa Argentina Tiyatrosu'ndaki locasının anahtarını iletmekle görevlendirmişti.

Franz, Albert'e ne yapmak istediğini sordu ama Albert'in tiyatroya gitmeden önce hayata geçirmesi gereken büyük projeleri vardı; dolayısıyla cevap vermek yerine Üstat Pastrini'ye kendisine bir terzi bulup bulamayacağını sordu.

"Terzi mi ama ne amaçla?" diye sordu otelcimiz.

"Bize yarına kadar olabildiğince zarif Roma köylü elbiseleri dikmesi için."

Üstat Pastrini başını iki yana salladı.

"Yarına kadar iki elbise dikmek mi!" diye haykırdı. "Ekselansları beni bağışlasın, işte ancak Fransızlara özgü bir talep: iki elbise! Hem de bir günde! Hiç kuşkusuz düğme başına bir ekü ödeseniz bile yeleğinize altı düğme dikmeyi kabul edecek tek bir terzi bulamayacağınız koşullarda!"

"Bu durumda istediğim elbiselerin dikilmesinden vazgeçmem mi gerekiyor?"

"Hayır çünkü bu elbiseler hazır elimizde var. Bununla benim ilgilenmeme izin verin, yarın uyandığınızda memnun kalacağınız bir şapka, ceket ve pantolon koleksiyonuyla karşılaşacaksınız."

"Sevgili dostum," dedi Franz, Albert'e, "otelcimize güvenelim, bize daha önce gerekli kaynakları sağlayan biri olduğunu kanıtladı; rahatça yemeğimizi yiyelim ve yemekten sonra *Cezayir'de Bir İtalyan Kızı*'nı[42] izlemeye gideriz."

"Tamam, *Cezayir'de Bir İtalyan Kızı*'nı izlemeye gidelim," dedi Albert, "ama Üstat Pastrini, yarın istediğimiz elbiseleri giymemizin bizim için çok önemli olduğunu unutmayın."

Otelci konuklarına son bir kez daha hiç endişelenmemelerini ve dileklerinin yerine getirileceğini belirtti; ardından Franz ve Albert palyaço kıyafetlerinden kurtulmak için yukarı çıktılar.

Albert üzerindekileri çıkarırken menekşe demetini büyük bir özenle bir kenara koydu: Bu demet yarın kendisini tanıtmaya yarayacaktı.

İki dost masaya oturdu ama yemek yerken Albert Üstat Pastrini ile Monte Cristo kontunun aşçılarının becerileri arasındaki hatırı sayılır farka dikkat çekmekten kendini alamadı. Gerçek Franz'ı, Kont'a karşı ihtiyatlı bir tavır sergilemesine rağmen, mukayesenin Üstat Pastrini'nin aşçısı lehine olmadığını itiraf etmek zorunda bıraktı.

Tatlı yenirken, uşak gençlere arabayı hangi saatte istediklerini sordu. Ölçüsüz davranmaktan korkan Franz ve Albert bakıştı. Uşak ne düşündüklerini anladı.

"Ekselansları Monte Cristo kontu arabanın gün boyunca sinyorların emirlerine amade olacağı talimatını verdi; bu yüzden sinyorlar, ölçüsüz davranacaklarından endişe duymadan arabayla gezebilirler."

Bunun üzerine, gençler Kont'un nezaketinden sonuna dek yararlanmaya karar verdiler ve girdikleri birçok mücadeleden dolayı az da olsa kırışan gündüz kıyafetlerinin yerine gece giysilerini giymeye giderken arabanın koşulması emrini verdiler.

---

42 Gioacchino Rossini'nin bir operası.

Bu önlemi aldıktan sonra, Argentina Tiyatrosu'na gidip Kont'un locasındaki yerlerini aldılar.

Birinci perde sırasında kendi locasına giren Kontes G...'nin ilk bakışı dün Kont'u gördüğü tarafa yöneldi, Franz ve Albert orada, yirmi dört saat önce hakkında Franz'a garip düşüncelerini anlattığı kişinin locasındaydı.

Dürbününü büyük bir ısrarla kendisine doğru çevirince, Franz kadının merakını gidermeyi uzun süre geciktirmenin acımasızlık olacağını anladı; bunun üzerine İtalyan tiyatrolarında izleyicilere tanınan kendi localarını gösteri salonlarına dönüştürme ayrıcalığından yararlanan iki dost, Kontes'e saygılarını sunmak için kendi localarından ayrıldılar.

Onlar locaya girer girmez Kontes Franz'a saygın ziyaretçilere ayrılan koltuğa oturmasını işaret etti.

Albert de arka koltuğa yerleşti.

"Neler oluyor," dedi daha Franz yerine ancak yerleşirken, "görünen o ki yeni Lord Ruthwen'le tanışmakta hiç gecikmemiş ve onunla mükemmel bir dostluk kurmuşsunuz."

"Sayın Kontes, dediğiniz gibi yakın bir ilişki içinde olmasak da, gün boyunca onun nezaketinden yararlandığımızı inkâr edemem."

"Nasıl, gün boyunca mı?"

"İnanın, doğrusu bu: bu sabah kahvaltı davetini kabul ettik, maskeli eğlence boyunca arabasıyla Corso'da dolaştık, nihayet bu akşam gösteriyi onun locasında seyretmeye geldik."

"Demek onu tanıyorsunuz?"

"Hem evet hem hayır."

"Nasıl yani?"

"Bu uzun bir hikâye."

"Bana anlatacak mısınız?"

"Sizi çok korkutacak."

"İşte anlatmanız için bir neden daha."

"En azından bu hikâyenin bir sonuca varmasını bekleyin."

"Peki, tamamlanmış hikâyelerden hoşlanırım. Bu arada, onunla nasıl ilişkiye geçtiniz? Sizi kim tanıştırdı?"

"Hiç kimse, tam tersine o bize kendini tanıttı."

"Ne zaman?"

"Dün akşam, sizin yanınızdan ayrıldıktan sonra."

"Kimin aracılığıyla?"

"Ah! Tanrım! Pek de kibar olmayan otelcimiz aracılığıyla!"

"O da sizin gibi Spagna Oteli'nde mi kalıyor?"

"Sadece aynı otelde değil aynı katta."

"Adı ne? Hiç kuşkusuz adını biliyorsunuzdur."

"Tabii ki, Monte Cristo kontu."

"Bu isim ne ifade ediyor? Bir soylunun ismi değil."

"Hayır, satın aldığı bir adanın ismi."

"Kendisi kont mu?"

"Toscana kontu."

"Neyse, onu da diğerleri gibi kabulleneceğiz," diye karşılık verdi Venedik'in en eski ailelerinden birine mensup olan Kontes, "peki nasıl biri?"

"Bunu Morcerf vikontuna sorun."

"Duyuyorsunuz Mösyö, size danışmam söyleniyor," dedi Kontes.

"Onun hoş bir adam olmadığını söylememiz hiç de kolay olmayacak Madam," diye yanıtladı Albert, "on yıllık bir dost bile onun bizim için yaptıklarından fazlasını yapamazdı ve hepsini çok seçkin bir beyefendi olduğunu kanıtlayacak bir lütufkârlık, incelik ve nezaketle yaptı."

"Hadi canım," dedi Kontes gülerek, "vampirin sadece milyonlarının hoş görülmesini sağlamak ve Mösyö de Rothschild ile karıştırılmaması için Lara'nın yüz ifadesini takınmaya çalışmak isteyen yeniyetme bir zengin olduğunu göreceksiniz. Ya onu, onu gördünüz mü?"

"Kimi?" diye sordu Franz gülümseyerek.

"Dün akşamki güzel Yunan'ı."

"Hayır. Guzlasının sesini duyduğumuzdan eminim ama kendisi hiç görünmedi."

"Sevgili dostum Franz," dedi Albert, "kendisi hiç görünmedi demenizin nedeni tamamen bu olayı gizemli kılma isteği. Beyaz damasko asılmış pencerenin ardındaki mavi kukuletalı giysinin kime ait olduğunu sanıyorsunuz?"

"Peki ya beyaz damasko asılmış o pencere nerede?" diye sordu Kontes.

"Ruspoli Sarayı'nda."

"Demek Kont'un Ruspoli Sarayı'nda üç penceresi var?"

"Evet. Corso Caddesi'nden geçtiniz mi?"

"Tabii ki."

"O zaman, sarı damasko asılmış iki pencereyi ve üzerinde kırmızı bir haç bulunan pencereyi fark ettiniz mi? O üç pencere Kont'a aitti."

"Şuraya bakın! Bu adam o kadar zengin mi? Karnaval zamanında Ruspoli Sarayı'nda, yani Corso'nun en güzel yerinde böyle üç pencerenin fiyatını biliyor musunuz?"

"İki üç yüz Roma eküsü."

"Siz ona iki üç bin deyin."

"Vay canına."

"Adası iyi bir gelir getiriyor mu?"

"Adası mı? Ada bir metelik gelir getirmiyor."

"Ama o zaman adayı neden satın almış?"

"Keyfi için."

"Demek garip bir adam?"

"Aslında bana çok aykırı biri gibi göründü," dedi Albert. "Paris'te yaşasaydı, gösterilerimize sık sık gelseydi, size onun hayatla dalga geçen ya da edebiyatın değerini bilemediği zavallı bir adam olduğunu söylerdim; gerçekten de bu sabah Didier'ye[43] ya da Antony'ye[44] yaraşır iki üç saptamada bulundu."

O sırada içeri bir ziyaretçinin girmesiyle, Franz âdetlere uyarak yerini yeni gelene bıraktı; bu durum yer değiştirmenin ötesinde sohbetin gidişatının da değişmesini sağladı.

---

43 Victor Hugo'nun *Marion de Lorme* oyununun kişilerinden biri.

44 Yazarın aynı isimli oyununun başkişisi.

Bir saat sonra iki dost otele dönüyordu. Üstat Pastrini yarın giyecekleri kıyafetlerle şimdiden ilgilenmişti ve onlara bu ustalıklı girişiminden memnun kalacakları sözünü verdi.

Gerçekten de, ertesi sabah dokuzda dokuz on Roma köylü giysisi taşıyan bir terziyle birlikte Franz'ın odasına girdi. İki dost birbirine benzeyen, bedenlerine hemen hemen uyan giysileri seçtiler ve otelcilerine şapkalarının her birine yirmişer metrelik kurdeleler diktirmesini ve kendilerine halktan insanların bayram günlerinde bellerine doladıkları canlı renkli, enlemesine şeritleri olan iki ipek kuşak getirmesini söylediler.

Albert yeni giysisinin kendisine yakışıp yakışmadığını görmek için acele ediyordu: Üzerinde mavi kadife bir ceket ve pantolon, ipek bir yelek vardı, ayağına kenarları işlemeli çoraplar ve tokalı ayakkabılar giymişti. Zaten Albert bu gözalıcı giysiden daha iyisini bulamazdı ve kemeri zarif belini sardığında, kurdeleler hafifçe yana doğru eğilmiş şapkasından omzuna dalgalar halinde sarktığında, Franz bazı halklara atfettiğimiz fiziki üstünlükte kostümün önemli bir rol oynadığını itiraf etmek zorunda kaldı. Eskiden rengârenk uzun elbiseleriyle son derece zarif görünen Türkler, şimdi düğmeli mavi redingotları ve kendilerini kırmızı tıpalı şarap şişesi gibi gösteren Yunan fesleriyle iğrenç bir görüntü sergilemiyorlar mı?

Franz, aynanın önünde ayakta dururken benzersiz bir memnuniyet ifadesiyle gülümseyen Albert'e iltifatlarını sundu.

Monte Cristo kontu içeri girdiğinde işte bu haldeydiler.

"Beyler," dedi, "keyifli bir dostluk ne kadar hoş olursa olsun, özgürlük ondan daha da hoştur, size dün bindiğiniz arabanın bugün ve daha sonraki günlerde de hizmetinizde olduğunu söylemeye geldim. Otelcimiz size elinde üç dört arabam daha olduğunu söylemiş olmalı, bu yüzden beni kırmayın: Arabayı ister gezinmek, ister işlerinizi halletmek için dilediğiniz gibi kullanın. Konuşacak bir şeyimiz olursa Ruspoli Sarayı'nda buluşacağız."

İki genç ona bir şekilde itiraz etmek isteseler de, zaten hoşlarına giden böyle bir öneriyi geri çevirmek için akla uygun bir neden bulamadılar ve sonunda teklifi kabul ettiler.

Monte Cristo kontu her konudan olağanüstü bir akıcılıkla söz ederek yanlarında on beş dakika kadar kaldı. Daha önce de dikkatleri çektiği gibi, her ülkenin edebiyatına fazlasıyla hâkimdi. Salonunun duvarlarına bir göz atan Franz ve Albert onun tablo meraklısı olduğunu anlamışlardı. Laf arasında söylediği birkaç söz onlara bilimlere de yabancı olmadığını kanıtlamıştı, özellikle kimyaya ilgi duyduğu belli oluyordu.

İki dost Kont'a kendilerini kahvaltıya davet etmesine karşılık olarak Kont'u yemeğe alıkoymaya yeltenemediler; muhteşem sofrasına karşı ona Üstat Pastrini'nin vasat menüsünü sunmak kötü bir şaka gibi olacaktı. Bunu Kont'a açıkça söylediklerinde bu inceliklerini takdir ederek karşıladı.

Albert Kont'un davranışlarından son derece etkilenmişti, ancak hakkında bildikleri onun gerçek bir soylu beyefendi olup olmadığını öğrenmesine yetmiyordu. Özellikle arabayı dilediğince kullanma özgürlüğü içini sevinçle dolduruyordu: Güzel köylü kadınlarla ilgili düşünceleri vardı ve dün onları zarif bir arabada gördüğünden, bu hususta onlarla denk bir konumda olmak hoşuna gidiyordu.

Saat bir buçukta iki genç aşağı indi; arabacı ve uşaklar hayvan derisinden giysilerinin üzerine üniformalarını giymeyi düşünmüşlerdi ve bu görünümleri onlara dünkünden daha gülünç bir hal veriyordu, bunun üzerine Franz ve Albert onlara iltifatlarını sundular.

Albert yakalığında solan menekşe tutamıyla duygusal bir bağ kurmuştu.

İlk çan sesiyle birlikte yola koyuldular ve Vittoria yolundan geçerek Corso Caddesi'ne doğru ilerlediler.

İkinci turda palyaço kadınlarla dolu bir faytondan atılan ve Kont'un arabasına düşen taze bir menekşe demeti

Albert'in, dünkü köylü kadınların kendisi ve dostu gibi kıyafet değiştirdiklerini ve kâh tesadüfen kâh da içini kıpırdatana benzer bir duyguyla kendileri köylü kılığına girerken, köylü kadınların da palyaço kıyafetleri giydiğini fark etmesini sağladı.

Albert taze menekşe tutamını eskisinin yerine koysa da, solmuş tutamı elinde tutmaya devam etti ve faytonla yeniden karşılaştığında tutamı âşıklara özgü bir ifadeyle dudaklarına götürdü: Bu davranışı sadece menekşeyi kendisine gönderen kadını değil, çılgın arkadaşlarını da keyiflendirmiş gibiydi.

O gün de dünkü kadar coşkuluydu, hatta dikkatli bir gözlemci gürültünün ve neşenin arttığını kolayca fark ederdi. Bir an için pencerede görünen Kont araba sarayın önünden geçerken gözden kaybolmuştu.

Albert ile menekşeli palyaço kadın arasındaki gönül okşayıcı yakınlaşmaların gün boyu süreceğine şüphe yoktu.

Franz akşam geri döndüğünde kendisine büyükelçilikten gönderilmiş bir mektup aldı; mektupta ertesi gün Papa hazretleri tarafından kabul edilme onuruna erişeceği bildiriliyordu. Daha önceleri Roma'ya yaptığı her yolculukta aynı lütfu talep etmiş ve kâh dindarlığın kâh da minnet duygusunun etkisiyle talebi kabul edilmişti, Hristiyan dünyasının başkentinden, tüm erdemlerin nadir rastlanan örneğini sunmuş olan Aziz Petrus'un haleflerinden birinin önünde diz çökerek ona saygılarını sunmadan ayrılmak istememişti.

Bu nedenle o gün karnavalı düşünmesi söz konusu olamazdı çünkü yüceliğini çevreleyen iyi yürekliliğine rağmen, XVI. Gregorius adlı o soylu ve aziz yaşlı adamın önünde eğilmeye daima derin bir heyecanla dolu bir saygıyla hazırlanırdı.

Vatikan'dan çıkan Franz, Corso Caddesi'nden geçmekten bile uzak durarak doğrudan otele geldi. Zihninde, maskeli eğlencenin çılgınca neşeleriyle temasa geçmenin dine

aykırı bir davranış olarak görüleceği dindarca düşüncelerin hazinesini taşıyordu.

Beşi on geçe, Albert geri döndü. Sevincin doruklarındaydı, palyaço kadın yine köylü kıyafetini giymiş ve Albert'in arabasının yanından geçerken maskesini çıkarmıştı.

Çok çekici görünüyordu.

Albert, Franz'ın içten iltifatlarını bu övgülere layık olduğunu belli edercesine kabul etti. Söylediğine göre, bazı benzersiz nezaket belirtileri dikkate alınırsa meçhul güzel kadın aristokrasinin en üst katmanlarına mensuptu.

Ona yarın yazmaya karar verdi.

Franz, bu sırrını paylaştığı Albert'in kendisine bir şey sormak isteyip de sormakta tereddüt ettiğini fark etti. Önce davranarak onun mutluluğu için elinden gelen her türlü fedakârlığı yapacağını vurguladı. Albert, dostane bir nezaketin gerektirdiği bir süre boyunca onun üstelemesine izin verdi: Nihayet Franz'a ertesi gün kendisine, arabayı bırakarak destek olmasını istediğini itiraf etti.

Albert, güzel köylünün maskesini çıkarma lütfunda bulunmasını dostunun yanında olmamasına bağlıyordu.

Anlaşılacağı gibi, Franz hem kendi merakını gidermesini, hem de gururunu okşamasını sağlayacak böyle hoş bir fırsat vadeden bir maceranın ortasında Albert'i engelleyecek kadar bencil değildi. Değerli dostunun boşboğazlığı sayesinde, yaşayacağı güzel serüvenlerden en ince ayrıntısına kadar haberdar olacağına son derece emindi, üstelik iki üç yıldır İtalya'nın dört bir yanını gezmesine rağmen, kendisi böyle bir macera yaşamadığından, bu durumlarda işlerin nasıl yürüdüğünü öğrenmek hoşuna gitmiyor değildi.

Bunun üzerine Albert'e ertesi gün gösteriyi Ruspoli Sarayı'nın pencerelerinden izlemekle yetineceğine söz verdi.

Gerçekten de, ertesi gün Albert'in pencerenin önünden defalarca geçtiğini gördü. Elinde kuşkusuz aşk mektubunu taşımakla görevlendirdiği kocaman bir buket vardı. Franz,

kenarlarındaki beyaz kamelyalarla dikkati çeken aynı buketi pembe satenden bir elbise giymiş palyaço kadının elinde gördüğünde bu olasılık gerçeğe dönüştü.

Albert bu yüzden akşam bir sevinç değil tam bir esrime halindeydi. Meçhul güzel kadının kendisine aynı şekilde cevap vereceğinden şüphe duymuyordu. Onun isteklerini önceden sezen Franz karnaval gürültüsünün kendisini yorduğunu, ertesi günü defterine notlar düşerek geçirmek istediğini söyledi.

Zaten Albert de tahminlerinde yanılmamıştı: Franz ertesi akşam onun odaya sıçrayarak girdiğini, bir köşesinden tuttuğu bir kâğıdı istemsizce salladığını gördü.

"Şimdi söyleyin," dedi, "yanılmış mıyım?"

"Cevap verdi mi?" diye haykırdı Franz.

"İşte okuyun."

Bu sözler betimlemesi imkânsız bir ses tonuyla söylenmişti. Franz aldığı mektubu okudu:

Salı akşamı, saat yedide, Pontefici yolunun karşısında arabanızdan inin ve elinizden mumunuzu alacak Romalı köylü kadını izleyin. San Giacomo Kilisesi'nin ilk basamağına geldiğinizde, sizi tanıyabilmesi için palyaço kıyafetinizin omzuna pembe bir kurdele takın.

O zamana kadar beni görmeyeceksiniz.

Sabredin ve ağzınızı sıkı tutun.

"Evet, bu konuda ne düşünüyorsunuz, sevgili dostum?" dedi mektubu okumayı bitiren Franz'a.

"Bu yakınlaşmanın çok hoş bir macera niteliğine büründüğünü düşünüyorum."

"Ben de öyle düşünüyorum," dedi Albert, "ve korkarım Bracciano dükünün balosuna yalnız gitmeniz gerekecek."

Franz ve Albert o sabah ünlü Romalı bankacıdan birer davetiye almıştı.

"Makul davranın sevgili Albert," dedi Franz, "tüm aristokrasi Dük'ün evinde toplanacak ve sizin meçhul güzel gerçekten aristokrasiye mensupsa kesinlikle orada olacaktır."

"Olsun ya da olmasın, hakkındaki düşüncem değişmez. Mektubu okudunuz mu?"

"Evet."

"İtalya'da *mezzo cito* kadınlarının yetersiz bir eğitim aldığını biliyor musunuz?"

Burjuvazi böyle adlandırılıyordu.

"Evet," diye yanıtladı Franz.

"Tamam o zaman, o mektubu yeniden okuyun, yazıyı inceleyin ve dilinde ya da imlâsında kusur bulmaya çalışın."

Gerçekten de yazı mükemmel ve imlâ kusursuzdu.

"Siz Tanrı'nın seçilmiş kulusunuz," dedi Franz, mektubu ikinci kez geri verdiği Albert'e.

"Dilediğiniz kadar gülün, istediğiniz kadar alay edin, ben âşığım."

"Ah Tanrım! Beni korkutuyorsunuz!" diye haykırdı Franz. "Ayrıca sadece baloya yalnız gitmekle kalmayıp Floransa'ya da yalnız dönebileceğimi hissediyorum."

"Doğrusu bu ya, meçhul kadınım güzel olduğu kadar sevimliyse, size en az altı hafta daha Roma'da kalacağımı söyleyeyim. Roma'ya hayranım, zaten arkeolojiden hep fazlasıyla keyif almışımdır."

"Tamam, böyle birkaç karşılaşmadan sonra sizi Yazıtlar ve Edebî Eserler Akademisi'nin üyesi olarak görmeyi umuyorum."

Kuşkusuz Albert akademideki kürsüsünü hak edeceğini ciddiyetle tartışacaktı ama iki gence yemeğin hazır olduğu bildirildi. Aşk Albert'in iştahını hiç kaçırmamıştı. Bu yüzden tartışmayı yemek sonrasına erteleyerek, dostuyla birlikte masaya oturmakta acele etti.

Yemekten sonra Monte Cristo kontunun geldiği bildirildi. Gençler iki gündür Kont'u görmemişti. Üstat Pastrini'nin

söylediğine göre, bir işi için Civitavecchia'ya çağrılmıştı. Dün akşam yola çıkmış, ancak bir saat önce geri dönmüştü.

Kont onlara oldukça yakın davrandı; kâh ihtiyatlı davranmasından kâh da koşullar daha önce yeri geldiğinde kederli sözlerinde iki üç kere açığa vurduğu içindeki çatışmalı duyguları tetiklemediğinden, neredeyse herkes gibi görünüyordu. Bu adam Franz için gerçek bir muammaydı. Kont'un, genç yolcunun kendisini tanıdığından kuşku duymaması mümkün değildi; yine de yeniden karşılaştıklarından beri ağzından onunla daha önce karşılaştıklarını hatırlatacak tek bir söz çıkmamıştı. İlk görüşmelerini ima etmeyi ne kadar isterse istesin, kendisinin ve dostunun her isteğini yerine getiren bir adamın keyfini kaçırma endişesi Franz'ın kendine hâkim olmasını sağlıyordu; bu yüzden Kont gibi ihtiyatlı davranmaya devam etti.

Kont iki dostun Argentina Tiyatrosu'nda bir loca ayırtmak istediklerini ve onlara bütün locaların dolu olduğunun söylendiğini öğrenmişti.

Bu yüzden, ziyaretinin görünürdeki nedeni olarak en azından onlara locasının anahtarını getirmişti.

Franz ve Albert, onu gösteriyi izlemekten mahrum etme endişelerini ileri sürerek biraz güçlük çıkarsalar da, Kont onlara o akşam Palli Tiyatrosu'na gideceğini, bu durumdan yararlanmak istemezlerse Argentina Tiyatrosu'ndaki locasının boş kalacağını söyledi.

Bu teminat iki dostun teklifi kabul etmeye karar vermelerini sağladı.

Franz, Kont'un ilk gördüğünde çok etkilendiği solgunluğuna yavaş yavaş alışmaya başlamıştı. Solgunluğu tek kusuru ya da temel niteliği olan sert ifadeli yüzünün güzelliğinin hakkını vermekten kendini alamıyordu. Franz, Kont'un kasvetli yüzünü, gerçek bir Byron kahramanınki gibi –sadece Manfred'in omuzları üzerinde ya da Lara'nın kenarsız şapkası altında görüyor diyemesek de– tasavvur ediyordu.

Alnındaki o kırışıklık, kederli bir düşüncenin hiç durmadan zihninde dolaştığını belli ediyor, alev alev parlayan gözleri ruhların en derin katmanlarında olup bitenleri okuyordu; kibirli ve alaycı dudakları, ağzından çıkan sözlere kendisini dinleyenlerin hafızalarının derinlerine kazınan o özel niteliği kazandırıyordu.

Kont genç değildi; en az kırk yaşında vardı, yine de kendini, karşılaştığı gençler üzerinde hâkimiyet kuracak kadar iyi yetiştirdiği kolayca anlaşılıyordu. Gerçekten de, İngiliz şairin fantastik kahramanlarına benzerliği de Kont'u büyüleme yetisine sahip biri gibi gösteriyordu.

Albert sürekli kendisinin ve Franz'ın böyle bir adamla karşılaşma mutluluğuna erişmesinden söz ediyordu. Franz onun kadar coşkulu değildi, yine de üstün insanların, etraflarını çevreleyenler üzerindeki etkisini hissediyordu.

Kont'un iki üç kez dile getirdiği Paris'e gitme planını düşünüyor, alışılmadık kişiliği, anlamlı yüzü ve olağanüstü servetiyle orada büyük bir etki uyandıracağından kuşku duymuyordu.

Bununla birlikte, o geldiğinde Paris'te olmak istemiyordu.

Akşam, İtalyan tiyatrolarında âdet olduğu gibi şarkıcıları dinlemekle değil, locaları ziyaret etmekle ve sohbetlerle geçti. Kontes G... konuyu Kont'a getirmek istediğinde, Franz ona anlatacağı çok yeni bir gelişme olduğunu söyledi ve Albert'in takındığı yapmacık mütevazı tavırlara rağmen, iki üç gündür iki dostun zihinlerini meşgul eden büyük olaydan söz etti.

En azından gelip geçenlerin anlattıklarına göre bu tür aşk oyunlarına İtalya'da nadir rastlanmadığından, anlatılanlara inanan Kontes böylesine memnun edici bir son vadeden bir maceraya atıldığı için Albert'i kutladı.

Bütün Roma'nın davetli olduğu, Bracciano dükünün verdiği baloda görüşmek üzere birbirlerinden ayrıldılar.

Buketi alan kadın sözünü tuttu: Ne ertesi gün ne de daha sonraki gün ortalıkta gözüktü.

Nihayet karnavalın son ve en gürültülü salı günü geldi. Salı günü tiyatrolar saat onda açılır çünkü sekizden sonra perhize girilir. Salı günü zaman, para ya da şevk yoksunluğundan daha önceki kutlamalarda yer alamayan herkes o görkemli şenliğe katılır, kendini sefahat âlemine kaptırır ve genel hareketliliğe ve gürültüye kendi hareketliliği ve gürültüsüyle eşlik eder.

Franz ve Albert, saat ikiden beşe kadar, tek bir aksilik, tartışma, kavga dövüş çıkmayan bu ürkütücü kalabalığın ortasında karşı yönden gelen konvoydaki arabalarla, atların ayaklarının dibinden, arabaların tekerleklerinin kenarından geçen yayalarla konfeti savaşı yaparak konvoyu izledi. İtalyanlar bu konuda başı çeken bir halktır. Bayram onlar için gerçekten bayramdır. İtalya'da beş altı yıl kalan bu hikâyenin yazarı, bizimkiler için her zaman bir tartışma nedeni olan bu olaylardan hiçbirinin bir şenliğin keyfini kaçırdığına asla rastlamamıştır.

Albert palyaço kılığıyla tüm dikkatleri üzerine çekiyordu. Omzunda uçları baldırlarına kadar inen pembe bir kurdele düğümü vardı. Franz, kendisiyle dostunun hiçbir şekilde karıştırılmaması için, Roma köylüsü kıyafetini giymeye devam ediyordu.

Saatler ilerledikçe uğultu daha da artıyordu; tüm bu kaldırımlarda, arabalarda, pencerelerde sessiz kalan tek bir ağız, aylaklık eden tek bir kol yoktu, bu gerçekten de çığlıkların gök gürültüsünden ve bademşekerlerinin, buketlerin, yumurtaların, portakalların, çiçeklerin sağanağından oluşan insana özgü bir fırtınaydı.

Saat üçte Popolo Meydanı'nda ve Venedik Sarayı'nda kurusıkı ateşlenen ve bu korkunç uğultuyu güçlükle delip geçen top sesleri yarışların başlayacağını haber veriyordu.

Yarışlar da *moccoli*ler[45] gibi karnavalın son gününün özel olaylarındandı. Top seslerinin duyulması üzerine, kon-

45 Mumlar ya da mum söndürme yarışı.

voy sıralarından hemen dağılan arabalar bulundukları yerin en yakınındaki yan sokaklara sığındılar.

Zaten tüm bu hareketlilik şaşılacak bir beceriyle ve polisin kimseye nereye gitmesi ya da hangi yolu izlemesi gerektiğini söylemesine lüzum kalmaksızın yaşanıyordu.

Yayaların saray duvarlarına yaslanmasının ardından atların ve kılıç kınlarının muhteşem gürültüsü duyuldu.

Yan yana sıralanmış on beş askerlik bir jandarma mangası dörtnala ilerliyor ve berberilere[46] yol açmak için Corso Caddesi'ni enlemesine katediyordu. Manga Venedik Sarayı'nın önüne ulaştığında bir başka topun yankılanması caddenin boşaldığını bildirdi.

Neredeyse aynı anda, olağanüstü, alışılmadık, genel bir yaygaranın ortasında, üç yüz bin kişinin uğultusuyla ve sırtlarına indirilen demir gibi yumruklarla uyarılan yedi sekiz atın gölgesinin geçtiği görüldü; ardından Sant'Angelo Kalesi'nden gelen üç pare top atışı üç numaralı atın kazandığını haber verdi.

Bu çan sesleri dışında bir işarete gerek kalmadan hareket geçen arabalar Corso'ya doğru geri dönerken sokaklardan bir an önü kesilen ve ardından hep birlikte besledikleri o ırmağın yatağına hızla sel gibi boşaldılar ve devasa insan dalgası iki granit kıyı arasındaki taşkınlığını her zamankinden daha hızla sürdürdü.

Ancak bu kalabalığa yeni bir gürültü ve hareketlilik unsuru daha katılmıştı: *Moccoli* satıcıları sahneye giriyordu.

Moccoli ya da *moccoletti,* büyüklükleri paskalya mumundan, mahzenleri aydınlatan boğumlu, ince uzun mumlara kadar değişen ve Roma Karnavalı'nı sonlandıran büyük sahnenin aktörlerinde iki karşıt düşünce uyandıran mumlardır:

1. Kendi *moccoletto*sunun sönmemesi için çabalamak,
2. Başkalarının *moccoletto*sunu söndürmeye çabalamak.

---

46 Arap atları.

Yaşam da *moccoletto* gibidir: İnsan henüz onu bir nesilden diğerine aktarmanın yolunu bulamamıştır ve bu yol Tanrı'ya bağlıdır.

Ama yaşamı ortadan kaldırmanın binlerce yolunu keşfetmiştir; doğrusu bu ya, bu ulvi işlem için şeytan ona biraz da olsa yardım etmiştir.

Moccoletto herhangi bir ışık kaynağına yaklaştırılarak yanar.

Ama kocaman körükler, sapları upuzun mum söndürücü külahlar, devasa yelpazeler de dâhil olmak üzere *moccoletto*ları söndürmek için icat edilen binlerce yöntemi kim tasvir edebilir?

Franz, Albert ve tüm kalabalık *moccoletto* satın almaya koştu.

Hava hızla kararıyordu ve binlerce satıcının tiz sesleriyle tekrarladığı *Moccoli* haykırışlarının ortasında, kalabalığın üzerinde şimdiden iki üç yıldız ışıldamaya başlamıştı. Bu âdeta bir işaretti.

On dakika sonra, Venedik Sarayı'ndan Popolo Meydanı'na doğru inen ve Popolo Meydanı'ndan yeniden Venedik Sarayı'na doğru çıkan elli bin ışık parıldıyordu.

Âdeta bir alev şöleniydi.

Bu manzarayı görmeyenler bu şenlik hakkında bir fikir yürütemez.

Gökyüzünden kopup gelen ve yeryüzündeki çılgınca bir dansa katılan bütün yıldızları gözünüzde canlandırın.

Her şeye insan kulağının daha önce dünyanın geri kalan bölgelerinde hiç duymadığı çığlıklar eşlik ediyordu.

Özellikle bu anda toplumsal katmanlar arasında hiçbir ayrım yoktur. *Facchino*[47] prensle, prens Trastevereliyle, Trastevereli burjuvayla iç içedir, herkes mumlara soluğunu üfler, mumları söndürmeye, yeniden yakmaya çalışır. O anda yaşlı

47 Hamal.

Aiolos[48] ortaya çıksa *Moccoli* Tanrısı ve Aquilo[49] ise tahtın veliahdı ilan edilirdi.

Alevler saçan bu çılgınca yarış yaklaşık iki saat sürdü; Corso Caddesi gündüz gibi aydınlanmıştı, üçüncü dördüncü kattaki seyircilerin yüz hatları ayırt edilebiliyordu.

Albert'in beş dakikada bir baktığı saati sonunda yediyi gösterdi.

İki dost tam da Pontefici yolunun karşısına gelmişti. Albert elindeki *moccolett*oyla arabadan atladı.

İki üç maskeli mumunu söndürmek ya da elinden almak için ona yaklaştı ama usta bir boksör olan Albert onları peş peşe on adım ötede yere serip San Giacomo Kilisesi'ne doğru yürümeye devam etti.

Basamaklar meraklılarla ve birbirlerinin elinden mum almak için dövüşen maskelilerle doluydu. Albert'i bakışlarıyla izleyen Franz onun ilk basamağa adımını attığını gördü; ardından neredeyse hemen o anda, buketi alan köylü kadının o bilindik kıyafetini giymiş bir maskeli kolunu uzattı ve bu kez Albert'in direnişiyle karşılaşmadan *moccolett*oyu aldı.

Franz konuştuklarını duyamayacak kadar uzaktaydı ama hiç kuşkusuz konuşmalarında düşmanca bir ifade yoktu çünkü Albert ve köylü kadının kol kola girerek uzaklaştıklarını gördü.

Kalabalığın ortasında bir süre daha onları izledi ama Macello yolunda ikisi de gözden kayboldu.

Aniden karnavalın sona erdiğini bildiren çan sesi yankılandı ve aynı anda tüm *moccolett*olar sihirli bir değnek değmişçesine söndü. Âdeta tek ve çok şiddetli bir esinti her şeyi yok etmişti.

Franz kendini çok derin bir karanlıkta buldu.

Aynı şekilde, sanki ışıkları söndüren güçlü esinti gürültüyü de beraberinde götürürmüş gibi çığlıklar da kesildi.

---

48 Rüzgâr tanrısı.

49 Soğuk kuzey rüzgârlarının tanrısı.

Artık maskelileri evlerine götüren arabaların gürültüsünden başka bir şey duyulmuyor, sadece pencerelerin ardından yansıyan seyrek ışıklar görülüyordu.

Karnaval bitmişti.

XXXVII

San Sebastiano Katakompları

Franz belki de hayatı boyunca böylesine çarpıcı bir izlenim edinmemiş, neşeden kedere şu an olduğu kadar hızla asla geçmemişti; Roma, âdeta gece iblisinin sihirli bir soluğuyla geniş bir mezara dönüşüyordu. Karanlıkların yoğunluğuna eklenen bir tesadüfün etkisiyle, küçülen ay ancak saat on bire doğru yükselecekti; bu yüzden genç adamın geçtiği sokaklar derin bir karanlığa gömülmüştü. Zaten yol uzun değildi; arabası ya da daha doğrusu Kont'un arabası Londra Oteli'nin önünde durdu.

Akşam yemeği hazırdı ama Albert erken dönmeyeceğini söylediği için Franz masaya tek başına oturdu.

Akşam yemeğini birlikte yediklerini görmeye alışmış Üstat Pastrini Albert'in neden gelmediğini sorsa da, Franz, Albert'in iki gün önce çağrıldığı bir davete gittiğini söylemekle yetindi. *Mocolettoların* aniden sönmesi, aydınlığın yerini alan bu karanlık, gürültünün ardından gelen bu sessizlik Franz'ın zihninde endişeyle iç içe geçen bir hüzün yaratmıştı. Bu nedenle bir şeye ihtiyacı olup olmadığını sormak için iki üç kez odasına giren otelcinin iyi niyetli özenine rağmen yemeğini hiçbir şey söylemeden yedi.

Franz, Albert'i mümkün olduğunca geç bir saate kadar beklemeye karar vermişti. Bu yüzden Üstat Pastrini'ye Albert'in herhangi bir nedenle otele geri döndüğü anda kendisine haber vermesini rica ederek arabasının on birde hazır

olmasını istedi. Albert saat on birde geri dönmedi. Otelciye geceyi Bracciano dükünün evinde geçireceğini söyleyen Franz giyinip yola koyuldu.

Bracciano dükünün evi Roma'nın en şirin evlerinden biriydi; Colonna ailesinin son vârislerinden biri olan karısı konuklarını benzersizce karşılıyordu: dolayısıyla Dük'ün düzenlediği şölenlerin ünü Avrupa'ya yayılmıştı. Franz ve Albert Roma'ya Dük'e sunacakları tavsiye mektuplarıyla gelmişti; bu yüzden Dük'ün Franz'a yönelttiği ilk soru yol arkadaşının nerede olduğuydu. Franz ona Albert'in *moccoli*ler sönünce yanından ayrıldığını ve Macello yolunda onu gözden kaybettiğini söyledi.

"Demek geri dönmedi." dedi Dük.

"Onu bu saate kadar bekledim," diye karşılık verdi Franz.

"Peki nereye gittiğini biliyor musunuz?"

"Hayır, tam olarak bilmiyorum; yine de bir randevuya gittiğini sanıyorum."

"Şu işe bakın!" dedi Dük. "Gecikmek için kasvetli bir gün ya da daha doğrusu kasvetli bir gece, öyle değil mi Sayın Kontes?"

Bu son sözler, yanlarına gelen ve Dük'ün kardeşi Mösyö Torlonia'nın koluna girmiş dolaşan Kontes G...'ye yöneltilmişti.

"Tam tersine bu gecenin muhteşem olduğunu düşünüyorum," diye yanıtladı Kontes, "ve buradakiler sadece tek bir şeyden, gecenin çok hızlı geçmesinden yakınacaklar."

"Ben baloya gelenlerden söz etmiyorum," dedi Dük gülümseyerek, "onların karşı karşıya olduğu tek tehlike, erkekler için size âşık olmak, kadınlar içinse güzelliğiniz karşısında kıskançlıktan hasta düşmek, ben Roma caddelerinde gezinenlerden bahsediyorum."

"Ama bu saatte, baloya gelenler dışında Roma caddelerinde kim gezinir?" diye sordu Kontes.

"Dostumuz Albert de Morcerf, Sayın Kontes," dedi Franz, "saat yediye doğru meçhul bir kadının peşinden gitmek üzere yanımdan ayrıldı, o zamandan beri onu görmedim."

"Nasıl olur! Nerede olduğunu bilmiyor musunuz?"

"Kesinlikle bilmiyorum."

"Yanında silahı var mıydı?"

"Palyaço kılığındaydı."

"Roma'yı ondan çok daha iyi tanıyorsunuz, gitmesine izin vermemeliydiniz," dedi Dük, Franz'a.

"Ah! Bu dediğiniz bugün yarışı kazanan üç numaralı atı durdurmayı denemek," diye yanıtladı Franz, "başına ne gelmesini bekliyorsunuz ki?"

"Kimbilir! Gece çok kasvetli ve Tiber Nehri Macello yoluna çok yakın."

Dük'ün ve Kontes'in düşüncelerinin kendi şahsi endişeleriyle uyum içinde olduğunu anlayan Franz damarlarında akan kanın titreştiğini hissetti.

"Otele geceyi sizin evinizde geçirme onuruna eriştiğimi bildirdim Sayın Dük," dedi Franz, "dönerse bana haber verecekler."

"İşte bakın," dedi Dük, "sanırım uşaklarımdan biri sizi arıyor."

Dük yanılmıyordu, Franz'ı fark eden uşak ona doğru yaklaştı.

"Ekselans," dedi, "Londra Oteli'nin sahibi, bir adamın Morcerf vikontunun ilettiği bir mektupla sizi otelde beklediğini bildiriyor."

"Vikont'un gönderdiği bir mektupla mı?" diye haykırdı Franz.

"Evet."

"Peki bu adam kim?"

"Tanımıyorum."

"Mektubu neden buraya getirmedi?"

"Haberci bana hiçbir açıklama yapmadı."

"Peki haberci nerede?"

"Size haber vermek için balo salonuna girdiğimi görür görmez uzaklaştı."

"Ah Tanrım!" dedi Kontes Franz'a. "Çabuk gidin. Zavallı delikanlı, belki de başına bir felaket geldi."

"Hemen gidiyorum," dedi Franz.

"Bize haberleri iletmeniz için sizi yeniden görecek miyiz?" dedi Kontes.

"Evet, durum ciddi değilse kendi adıma bile söz veremiyorum."

"Her halükârda tedbirli olun," dedi Kontes.

"Ah! İçiniz rahat olsun."

Franz şapkasını alıp hemen dışarı çıktı. Arabasını saat ikide kendisini almak üzere geri göndermişti ama neyse ki bir yanı Corso Caddesi'ne, diğer yanı San Pietro Meydanı'na bakan Bracciano Sarayı Londra Oteli'ne en çok on dakika mesafedeydi. Otele yaklaşan Franz caddenin ortasında duran bir adam gördüğünde onun Albert'in habercisi olduğundan bir an bile kuşku duymadı. Bu adam dökümlü bir palto giymişti. Yanına gittiğinde, ilk sözü onun söylemesi Franz'ı çok şaşırttı.

"Ekselans, benden ne istiyorsunuz?" dedi kendini korumaya özen gösteren biri gibi bir adım geri çekilerek.

"Bana Morcerf vikontundan mektup getiren siz değil misiniz?"

"Pastrini'nin otelinde ekselansları mı kalıyor?"

"Evet."

"Vikont'un yolculuk arkadaşı ekselansları mı?"

"Evet."

"Ekselanslarının ismi nedir?"

"Baron Franz d'Épinay."

"O zaman bu mektup ekselanslarına gönderildi."

"Cevap yazmam gerekiyor mu?" diye sordu mektubu eline alan Franz.

"Evet, en azından dostunuz öyle umuyor."

"Odama çıkın, size yanıtı yazacağım."

"Burada beklemeyi tercih ederim," dedi haberci gülerek.

"Ama neden?"

"Ekselansları mektubu okuyunca durumu anlayacak."

"Döndüğümde sizi burada bulacak mıyım?"

"Hiç kuşkusuz."

Franz otele girdi, merdivende Üstat Pastrini'yle karşılaştı.

"Neler oluyor?" diye sordu.

"Nasıl neler oluyor?" diye karşılık verdi Franz.

"Dostunuz adına sizinle konuşmak isteyen adamı gördünüz mü?"

"Evet, gördüm, bana bu mektubu verdi. Sizden odamı aydınlatmanızı rica ediyorum."

Otelci hizmetkârlardan birine bir mumla Franz'ın önünden gitmesi talimatını verdi.

Genç adam Üstat Pastrini'nin yüzünde ürkme ifadesi görmüş ve bu ifade Albert'in mektubunu okuma isteğini perçinlemişti: Derhal yanan muma yaklaştı ve kâğıdı açtı. Mektubu Albert yazmış ve imzalamıştı. Franz içeriğini hiç tahmin edemediği için mektubu iki kere okudu.

İşte kelimesi kelimesine mektupta yazanlar:

Sevgili Dostum,

Bu mektup elinize geçer geçmez, çalışma masasının çekmecesinde bulacağınız cüzdanımdan akreditifi almaya büyük özen gösterin, meblağ yeterli değilse sizdeki parayı da ekleyin. Hemen Torlonia'ya gidin, derhal dört bin piastra alın ve parayı haberciye verin. Bu paranın bana hiç gecikmeksizin acilen iletilmesi gerek.

Sizin bana güvenebileceğiniz gibi, ben de size güvendiğim için fazla üstelemiyorum.

Not: I believe now to Italian banditti.[50]

Dostunuz,
Albert de Morcerf

---

50 Şimdi İtalyan haydutların varlığına inanıyorum.

Bu satırların altında başka bir el yazısıyla İtalyanca birkaç sözcük yazılmıştı:

Se alle sei della mattina le quattro mille piastre non sono nelle mie mani, alle sette comte Alberto avrà cessato di vivere. [Sabah altıda dört bin piastra elimde olmazsa, saat yedide Vikont Albert'in yaşamı sona erecek.]

Luigi Vampa

Bu ikinci imza habercinin neden odaya çıkmak istemediğini açıklıyordu, cadde ona Franz'ın odasından daha güvenli görünmüştü. Albert var olduklarına inanmayı uzun süre reddettiği haydutların ünlü şefinin eline düşmüştü.

Kaybedecek zaman yoktu. Çalışma masasına koşup söylenen çekmecedeki cüzdanı ve cüzdanın içindeki akreditifi buldu: Mektubun değeri altı bin piastraydı ama Albert bu altı bin piastranın üç binini harcamıştı. Franz'a gelince, onun akreditifi yoktu; Floransa'da oturduğu ve Roma'ya sadece yedi sekiz gün geçirmeye geldiği için yanına yüz louis almış ve bundan geriye en fazla elli louis kalmıştı.

Bu yüzden Franz ve Albert'in istenen meblağı tamamlamaları için yedi sekiz yüz piastra daha gerekiyordu. Doğrusu bu ya, Franz böyle bir durumda Mösyö Torlonia'nın cömertliğine güvenebilirdi.

Bunun üzerine, bir an bile kaybetmeden Bracciano Sarayı'na geri dönmek için hazırlanırken, aklına aniden parlak bir fikir geldi.

Monte Cristo kontunu düşündü. Franz Üstat Pastrini'nin çağrılması için emir vermek üzereyken onun kapı eşiğinde olduğunu gördü.

"Sevgili Mösyö Pastrini," dedi aceleyle. "Kont odasında mı?"

"Evet ekselans, biraz önce içeri girdi."

"Yatmış olabilir mi?"

"Hiç sanmıyorum."

"O zaman kapısını çalmanızı ve odasına kabul etmesi için benim adıma izin almanızı rica ediyorum."

Talimatları yerine getirmek için acele eden Üstat Pastrini beş dakika sonra geri döndü.

"Kont, ekselanslarını bekliyor," dedi.

Sahanlığı geçen Franz'ı bir uşak Kont'un odasına aldı. Kont, Franz'ın henüz görmediği ve divanlarla çevrili küçük bir çalışma odasındaydı. Franz'ı karşılamaya geldi.

"Şuraya bakın! Sizi bu saatte hangi iyi niyetli rüzgâr buraya attı, yoksa benimle yemek yemeğe mi geldiniz? Bu sizin için çok hoş bir fırsat olacaktı."

"Hayır, size ciddi bir işten söz etmeye geldim."

"Ciddi bir iş mi?" dedi Franz'a her zamanki derin bakışlarını yönelten Kont. "Nasıl bir iş?"

"Yalnız mıyız?"

Kont kapıya gidip geri döndü.

"Kesinlikle yalnızız."

Franz ona Albert'in mektubunu uzattı.

"Okuyun," dedi.

Kont mektubu okudu.

"Bak sen şu işe!" dedi.

"Dipteki notu gördünüz mü?"

"Evet, tabii ki gördüm."

Se alle sei della mattina le quatro mille piastre non sono nelle mie mani, alle sette comte Alberto avrà cessato di vivere.

Luigi Vampa

"Buna ne dersiniz?" diye sordu Franz.

"İstenilen para elinizde mi?"

"Evet ama sekiz yüz piastra eksik."

Çalışma masasına giden Kont altın dolu bir çekmeceyi açarken, "Umarım, benden başkasına başvurarak bana saygısızlık etmezsiniz," dedi Franz'a.

"Tam tersine, gördüğünüz gibi doğrudan size geldim."

"Bunun için teşekkür ederim. Alın."

Ve Franz'a elini çekmeceye daldırması için işaret etti.

"Bu parayı Luigi Vampa'ya göndermek zorunda mıyım?" diye sordu bakışlarını Kont'a sabitleyen Franz.

"Elbette! Buna siz karar verin, altta yazılanlar çok net."

"Sanırım araştırma zahmetine girerseniz, pazarlığı çok kolaylaştıracak bir yol bulacaksınız."

"Nasıl bir yol?" dedi şaşıran Kont.

"Mesela, birlikte Luigi Vampa'yı bulmaya gidersek, Albert'i özgür bırakma önerinizi reddetmeyeceğinden eminim."

"Benim mi? Ama o haydut üzerinde nasıl bir etkim olmasını bekliyorsunuz?"

"Ona hiçbir zaman unutmayacağı bir yardımda bulunmadınız mı?"

"Ne gibi?"

"Peppino'nun hayatını kurtarmadınız mı?"

"Şuraya bakın! Bunu size kim söyledi?"

"Bunun önemi yok. Ben biliyorum."

Bir an sessiz kalan Kont kaşlarını çattı.

"Peki Vampa'yı aramaya gidersem bana eşlik edecek misiniz?"

"Size eşlik etmemden rahatsız olmazsanız."

"Tamam o zaman, hava güzel, Roma banliyösünde bir gezinti bize iyi gelecek."

"Yanımıza silah almak gerekir mi?"

"Hangi amaçla?"

"Ya para?"

"Gerek yok. Bu mektubu getiren adam nerede?"

"Caddede."

"Yanıt mı bekliyor?"

"Evet."

"Nereye gideceğimizi bilmemiz lazım, onu çağıracağım."

"Boşuna bir çaba, yukarı çıkmak istemedi."

"Belki de bu sizin için geçerlidir ama benim odama çıkmak için zorluk çıkarmayacaktır."

Odanın caddeye bakan penceresine yaklaşan Kont garip bir tarzda ıslık çaldı. Paltolu adam duvarın dibinden çıkıp caddenin ortasına doğru yürüdü.

"*Salite!*"[51] dedi Kont, bir uşağa talimat veren bir ses tonuyla.

Haberci hiç gecikmeden, hiç tereddüt etmeden, hatta acele ederek itaat etti ve dört basamağı çıkarak otele girdi. Beş saniye sonra kapıdaydı.

"Ah! Peppino, sen misin!" dedi Kont.

Ama Peppino yanıt vermek yerine diz çöktü, Kont'un elini kavrayarak defalarca öptü.

"Ah! Vay canına!" dedi Kont. "Hayatını kurtardığımı henüz unutmamışsın! Garip... oysa üzerinden bir hafta geçti."

"Hayır ekselans, bunu hiçbir zaman unutmayacağım," diye karşılık verdi Peppino, derin bir minneti belli eden bir ses tonuyla.

"Hiçbir zaman, çok uzun bir süre! Yani senin sandığından daha uzun bir süre. Ayağa kalk ve bana cevap ver."

Peppino Franz'a endişeyle baktı.

"Endişelenme! Ekselanslarının yanında konuşabilirsin, dostlarımdan biridir," dedi.

Franz'a dönen Kont Fransızca "Size bu şekilde hitap etmeme izin verir misiniz?" dedi.

"Benim yanımda konuşabilirsiniz," dedi Franz, "ben Kont'un bir dostuyum."

"Nihayet," dedi Peppino Kont'a doğru dönerek. "Ekselansları bana sorular sorsun, kendisine cevap vereceğim."

"Vikont Albert, Luigi Vampa'nın eline nasıl düştü?"

"Ekselans, Fransız'ın arabası Teresa'nın faytonuyla birçok kez karşılaştı."

"Reis'in metresinin arabasıyla mı?"

---

51 İtalyanca argoda *yukarı tırman.*

"Evet. Fransız ona gözlerini süzerek baktı, Teresa da karşılık vermekten keyif aldı; Fransız ona buketler gönderdi, Teresa da aynı şekilde karşılık verdi. Tahmin edilebileceği gibi bütün bunlar aynı faytonda bulunan Reis'in rızasıyla oldu."

"Nasıl olur!" diye haykırdı Franz. "Luigi Vampa Romalı köylü kadınlarla aynı faytonda mıydı?"

"Faytonu o sürüyordu, arabacı kılığına girmişti."

"Sonra?" diye sordu Kont.

"Sonra Fransız maskesini çıkardı; Teresa da, yine Reis'in onayıyla aynısını yaptı; Fransız bir randevu istedi, Teresa da bunu kabul etti, ancak San Giacomo Kilisesi'nin basamaklarına Teresa'nın yerine Beppo gitti."

"Nasıl!" diye araya girdi Franz. "*Moccoletto*mu alan köylü kadın?"

"On beş yaşında bir çocuktu," diye yanıtladı Peppino, "ama dostunuzun böyle yanılmasında utanılacak bir şey yok, Beppo başkalarını da böyle yanılttı, buna aldırmayın."

"Demek Beppo onu surların dışına götürdü?" dedi Kont.

"Tam da öyle oldu, Macello yolunun sonunda bir fayton bekliyordu; Beppo Fransız'ı kendisini izlemeye davet ederek arabaya bindi; o da bu daveti tekrarlatmadı. Sağ koltuğu kibarca Beppo'ya bırakarak yanına yerleşti. Bunun üzerine, Beppo ona kendisini Roma'nın bir fersah ötesinde yer alan bir villaya götüreceğini bildirdi. Fransız onu dünyanın öbür ucuna kadar izleyeceğini söyleyerek Beppo'nun içini rahatlattı. Arabacı biraz sonra Ripetta Sokağı'nı geçip San-Paolo kapısına ulaştı ve iki yüz adım sonra Fransız'ın kendinden çok emin davrandığını gören Beppo boğazına iki tabanca dayadı; hemen faytonu durduran arabacı arkasını dönerek Beppo'nun yaptığını yaptı. O sırada Almo kıyısına saklanmış dört arkadaşımız kapıları açtı. Fransız kendini kurtarmaya niyetli görünüyordu, hatta duyduğum kadarıyla Beppo'nun gırtlağına sarıldı ama silahlı beş adama karşı yapabileceği bir şey yoktu. Direnmekten vazgeçmesi gerekti; onu fayton-

dan indirdiler, küçük nehrin kıyısını izleyerek kendisini San Sebastiano katakomplarında bekleyen Teresa ve Luigi'nin yanına götürdüler."

"Tamam ama," dedi Kont Franz'a dönerek, "bu hikâye bana başka şeyler çağrıştırıyor. Onu tanıdığınıza göre siz ne dersiniz?"

"Bu işin zavallı Albert'den başkasının başına gelmesi pek garip olurdu," diye karşılık verdi Franz.

"Aslında," dedi Kont, "beni bulamasaydınız, bu iş dostunuza biraz pahalıya mal olacaktı ama içiniz rahat olsun, korktuğuyla kalacak."

"Onu aramaya gidiyoruz, öyle değil mi?" diye sordu Franz.

"Elbette! Hem de çok gözalıcı bir yerde olması bu araştırmayı daha da çekici kılıyor. San Sebastiano katakomplarına hiç gittiniz mi?"

"Hayır, oraya hiç gitmedim ama bir gün gideceğime dair kendime söz vermiştim."

"Tamam işte, fırsat ayağınıza geldi ve bundan daha mükemmel bir vesile bulamazdınız. Arabanız burada mı?"

"Hayır."

"Önemli değil, benim için gece gündüz hazır bekleyen bir araba hep vardır."

"Koşulmuş halde mi?"

"Evet, biraz fazla kaprisliyimdir; bazen akşam yemeğinden kalktığımda, karanlığın ortasında, dünyanın herhangi bir yerine gitmenin aklıma estiğini ve hemen yola çıktığımı size söylemem gerek."

Kont'un çıngırağı çalmasıyla uşağı belirdi.

"Arabayı arabalıktan çıkarın ve ceplerdeki tabancaları bırakın, arabacıyı uyandırmaya gerek yok, arabayı Ali sürecek," dedi Kont.

Bir an sonra kapının önünde duran arabanın gürültüsü duyuldu.

Kont cebinden saatini çıkardı.

"Saat yarım," dedi, "sabah beşte yola çıksak oraya zamanında ulaşabilirdik ama belki de bu gecikme arkadaşınızın kötü bir gece geçirmesine yol açacak, bu yüzden onu o alçakların elinden kurtarmak için hemen gitmek daha iyi olacak. Bana eşlik etmeye hâlâ kararlı mısınız?"

"Her zamankinden daha çok."

"Tamam o zaman, gelin."

Franz ve Kont arkalarından gelen Peppino'yla birlikte odadan çıktı.

Kapıda bekleyen arabanın sürücü koltuğunda Ali oturuyordu. Franz, Monte Cristo mağarasının suskun kölesini tanıdı.

Franz ve Kont faytona bindi, Peppino da Ali'nin yanına yerleşince dörtnala yola çıkıldı. Ali talimatları önceden almıştı, bu yüzden Corso Caddesi'nden geçip Campo Vaccino'yu aştıktan sonra San-Gregorio yoluna çıktı ve San Sebastiano kapısına ulaştı; kapıcı biraz zorluk çıkarsa da, Monte Cristo kontu Roma valisinden alınan, kente gece ve gündüz her saatte girip çıkmasına izin veren belgeyi gösterdi; bunun üzerine sürgü açıldı ve kapıcıya bu zahmeti karşılığında bir louis verilerek yola devam edildi.

Araba her yanı mezarlarla çevrili eski Appia yolunu izliyordu. Franz, ara sıra yükselmeye başlayan ayın aydınlığında, bir nöbetçinin bir yıkıntıdan çıktığını görür gibi oluyor ama Peppino ile bu nöbetçi arasındaki bir işaretleşmenin ardından nöbetçi hemen karanlıkta gözden kayboluyordu.

Araba Massenzio yarış alanının biraz ötesinde durdu, Peppino kapıyı açınca Kont ve Franz aşağı indi.

"On dakika sonra oraya varmış olacağız," dedi Kont dostuna.

Kont Peppino'yu bir kenara çekip alçak sesle bir talimat verdi, bunun üzerine arabanın kasasından çıkarılan bir meşaleyi eline alan Peppino yürümeye devam etti.

Beş dakika daha geçti, Franz çobanın Roma ovasının inişli çıkışlı zeminini oluşturan engebeli arazinin ortasındaki bir patikaya girdiğini ve devasa bir aslanın dikelmiş yelesine benzeyen kızılımtırak uzun otların arasında gözden kaybolduğunu gördü.

"Şimdi," dedi Kont, "onu izleyelim."

Franz ve Kont da aynı patikaya girdi ve yüz adım sonra küçük bir vadinin dibine inen bir yokuşa geldiler.

Kısa süre sonra karanlıkta konuşan iki adamı fark ettiler.

"Yola devam etmemiz mi yoksa beklememiz mi gerekiyor?" diye sordu Franz Kont'a.

"Yürüyelim, Peppino nöbetçiye geldiğimizi söylemiş olmalı."

Gerçekten de, iki adamdan biri Peppino, diğeri ise nöbet tutan bir hayduttu.

Franz ve Kont kendisine yaklaştığında haydut onları selamladı.

"Ekselans," dedi Peppino Kont'a hitaben, "beni izler misiniz? Katakompların girişi iki adım ötede."

"Tamam, önden yürü," dedi Kont.

Gerçekten de, çalılıkların arkasında ve birkaç kayanın ortasında ancak bir adamın geçebileceği bir aralık vardı.

Bu yarığın arasından ilk önce Peppino süzüldü ama birkaç adım atar atmaz yer altı geçidi genişledi. Bunun üzerine durdu ve meşalesini yakıp kendisini izleyip izlemediklerini görmek için arkasına döndü.

Kont hava deliğine benzeyen bu yarıktan içeri girdi, Franz arkasından geliyordu.

Yürüdükçe, zemin hafif bir eğimle alçalıyor ve genişliyordu, yine de Franz ve Kont hâlâ iki büklüm olmuş halde ve yan yana güçlükle yürüyerek ilerliyordu. Böylece elli adım attıktan sonra, *Dur! Kim o?* bağrışıyla durduruldular.

O anda karanlığın ortasında bir karabinanın namlusunda kendi meşalelerinin parladığını gördüler.

"Bir dost!" dedi Peppino.

Ve tek başına ilerleyerek bu ikinci nöbetçiye de alçak sesle bir şeyler söyledi, nöbetçi de ilk nöbetçi gibi gece yarısı ziyaretçilerini selamlayarak onlara yollarına devam edebileceklerini işaret etti.

Nöbetçinin arkasında yirmi basamaklı bir merdiven vardı; Franz ve Kont yirmi basamak indi ve kendilerini ölülere ait bir kavşakta buldular. Burada beş yol bir yıldızın ışınları gibi farklı yönlere dağılıyordu ve duvarlara üst üste kazılmış tabut biçimli oyuklar nihayet katakomplara girdiklerini gösteriyordu.

Genişliğini ölçmenin imkânsız olduğu oyuklardan birinden, gündüzleri, gün ışığının yansıması görülüyordu. Kont elini Franz'ın omzuna koydu.

"İstirahat eden haydutların karargâhını görmek ister misiniz?" dedi.

"Kuşkusuz," diye yanıtladı Franz.

"Tamam o zaman, benimle gelin... Peppino, meşaleyi söndür."

Peppino'nun söyleneni yapması üzerine Franz ve Kont kendilerini derin bir karanlığın ortasında buldular; sadece, kendilerinden yaklaşık elli adım ötedeki duvarlarda, Peppino'nun meşaleyi söndürmesinden beri daha da belirginleşen birkaç kırmızımtırak ışık dans etmeye devam ediyordu.

Kont karanlıkta görmek gibi garip bir yeteneğe sahip biriymişçesine Franz'a kılavuzluk ederken sessizce yürüdüler. Zaten, Franz da kendilerine rehberlik eden o yansımalara yaklaştıkça yolunu daha iyi seçebiliyordu.

Kapı işlevi gören ortadaki üç kemer onlara yol açıyordu.

Bu kemerler, bir yanda Kont ve Franz'ın bulunduğu koridora, diğer yanda ise her tarafı daha önce söz ettiklerimize benzeyen oyuklarla çevrilmiş büyük bir dörtgen bölmeye açılıyordu. Bu bölmenin ortasında, üzerlerinde hâlâ duran haçın da belli ettiği gibi, eskiden sunak olarak kullanılan dört taş yükseliyordu.

Bir sütunun gövdesi üzerine yerleştirilmiş tek bir lamba, soluk ve titrek bir ışıkla karanlıkta gizlenen ziyaretçilere bu garip sahneyi sunuyordu.

Bir adam, yeni gelenlerin kendisine baktıkları kemerin aralığına sırtını dönüp oturmuş, bir şeyler okuyordu.

Bu, haydutların reisi Luigi Vampa'ydı.

Etrafında, keyiflerine göre dağılmış, paltolarının üzerine ya da ölülerin küllerinin saklandığı mahzeni dört yandan saran bank benzeri taşa yaslanıp yatmış, karabinaları ellerinin hemen yakınında duran yirmi kadar haydut seçiliyordu.

Dipte, güçbela görülebilen ve bir gölgeyi andıran bir nöbetçi, karanlığın daha da yoğunlaşması nedeniyle seçilemeyen bir aralığın önünde sessizce gidip geliyordu.

Franz'ın bu gözalıcı manzaradan yeterince keyif aldığına karar verdiğinde Kont ona sessiz olmasını işaret etmek için parmağını dudaklarına götürdü ve koridordan mahzene açılan üç basamağı çıkıp ortadaki kemerden bölmeye girdi. Okumaya daldığı için ayak seslerini hiç duymayan Luigi Vampa'ya doğru ilerledi.

"Kimdir o?" diye haykırdı Reis'i kadar dalgın olmayan ve lambanın ışığında Vampa'nın arkasında bir gölgenin büyüdüğünü fark eden nöbetçi.

Bu haykırışı duyan Vampa hızla doğrulup kemerindeki tabancayı çekti.

Bir anda bütün haydutlar ayaklanmış ve yirmi karabina namlusu Kont'a doğru çevrilmişti.

"Şuraya bakın," dedi son derece sakin bir ses tonuyla ve yüzündeki tek bir kas bile kımıldamadan, "sevgili dostum Vampa, sanırım bir dost için pek soğuk bir karşılama bu!"

"Tüfekleri indirin!" diye bağırdı Reis eliyle buyurgan bir işaret yaparak, diğer eliyle de şapkasını saygıyla çıkarıyordu.

Ardından bu sahneye tamamen hâkim olan bu ilginç şahsiyete dönerek, "Bağışlayın Sayın Kont," dedi, "ama zi-

yaretinizle beni onurlandıracağınızı hiç düşünmediğim için sizi tanıyamadım."

"Hafızanız her konuda zayıfmış gibi görünüyor Vampa ve sadece insanların yüzlerini değil, onlarla yaptığınız anlaşmaları da unutuyorsunuz."

"Hangi anlaşmayı unutmuşum Sayın Kont?" diye sordu, bir hata yaptıysa bunu hemen telafi etmekten başka bir şey istemiyormuş gibi görünen haydut.

"Sadece bana değil, dostlarıma karşı da büyük özen göstereceğinizi kararlaştırmamış mıydık?" dedi Kont.

"Peki ama ekselans, nasıl oldu da bu anlaşmaya aykırı davrandım?"

"Bu akşam Vikont Albert de Morcerf'i kaçırıp buraya getirdiniz," diye devam etti Kont, Franz'ın içini ürperten bir ses tonuyla, "bu genç *dostlarımdandır*, bu genç benimle aynı otelde kalıyor, bu genç Corso'da bir hafta boyunca benim arabamla gezindi ve buna rağmen, tekrar ediyorum, onu kaçırıp buraya getirdiniz, sıradan biriymiş gibi onun için fidye istediniz," diye ekledi Kont cebinden mektubu çıkarırken.

"Sizler beni bu durumdan niye haberdar etmediniz?" dedi Reis, kendilerine döndüğünde bakışlarının etkisiyle hepsi geri çekilen adamlarına. "Hepimizin hayatını elleri arasında tutan Sayın Kont gibi bir adama karşı sözümü tutmamama neden yol açtınız? İsa'nın kanı adına! İçinizden birinin bu gencin ekselanslarının dostu olduğunu bildiğini öğrenseydim, ellerimle beynini dağıtırdım."

"Bakın," dedi Kont Franz'a doğru dönerek, "size bu işin altında bir şeyler olduğunu söylemiştim."

"Yalnız değil misiniz?" diye sordu Vampa endişeyle.

"Yanımda bu mektubun gönderildiği ve Luigi Vampa'nın sözünü tutan bir adam olduğunu kendisine kanıtlamak istediğim biri var. Gelin ekselans," dedi Franz'a, "işte size yaptığı hatadan dolayı üzgün olduğunu kendi ağzıyla söyleyecek olan Luigi Vampa."

Franz yaklaştı, Reis Franz'a doğru birkaç adım attı.

"Aramıza hoş geldiniz ekselans," dedi. "Kont'un ne söylediğini ve benim de ne cevap verdiğimi duydunuz ayrıca dostunuza dört bin piastra değer biçtim, bu yüzden böyle bir şeyin olmasını istemediğimi eklemeliyim."

"Peki," dedi Franz etrafına endişeyle bakarak, "rehine nerede? Onu göremiyorum."

"Başına bir şey gelmediğini umuyorum!" dedi kaşlarını çatan Kont.

"Rehine orada," dedi Vampa nöbetçinin önünde gezdiği girintiyi eliyle göstererek, "ona özgür olduğunu bizzat söyleyeceğim."

Reis Albert'in rehin tutulduğu yere doğru yürürken Franz ve Kont da onu izledi.

"Rehine ne yapıyor?" diye sordu Vampa nöbetçiye.

"Reis, bu konuda hiçbir şey bilmiyorum, bir saatten beri kımıldadığını duymadım."

"Gelin ekselans," dedi Vampa.

Kont ve Franz yedi sekiz basamak çıktılar, önlerinden gitmeye devam eden Reis bir sürgüyü çekip kapıyı açtı.

O zaman, ölülerin küllerinin saklandığı mahzeni aydınlatan lambaya benzeyen bir lambanın ışığında, haydutlardan birinin ödünç verdiği bir paltoya sarınmış halde bir köşede yatan ve derin bir uykuya dalmış Albert'i gördüler.

"Vay canına!" dedi Kont kendine özgü gülümsemesiyle. "Sabah yedide kurşuna dizilecek birine göre durumu hiç de kötü değil."

Vampa uyuyan Albert'e belli bir hayranlıkla bakıyor, Vampa'nın bu cesaret belirtisine duyarsız kalmadığı anlaşılıyordu.

"Haklısınız Sayın Kont, bu adam dostlarınızdan biri olmalı."

Ardından Albert'e yaklaşıp omzuna dokunurken, "Ekselans," dedi, "kalkmak ister misiniz?"

Albert gerindi, gözkapaklarını ovuşturdu ve gözlerini açtı.

"Ah! Şuraya bakın!" dedi. "rReis siz misiniz? İyi de neden uyumama izin vermediniz? Muhteşem bir rüya görüyordum. Torlonia'nın konağında Kontes G... ile dans ediyordum!"

Geçen zamanı bizzat anlamak için saatini çıkardı.

"Saat bir buçuk!" dedi. "Beni bu saatte ne halt etmeye uyandırdınız?"

"Özgür olduğunuzu söylemek için ekselans."

"Sevgili dostum," diye karşılık verdi Albert son derece açık bir bilinçle, "bundan sonra Büyük Napoléon'un şu deyişini aklınızda tutun: *Beni kötü haberler için uyandırmayın.* Uyumama izin verseydiniz size hayatım boyunca minnettar kalacaktım... Fidyem ödendi mi?"

"Hayır ekselans."

"O zaman nasıl özgür oluyorum?"

"Hiçbir önerisini reddedemeyeceğim biri sizi bizden almaya geldi."

"Buraya kadar mı?"

"Buraya kadar."

"Ah! Şuraya bakın, çok iyi yürekli biri olmalı."

Etrafına bakınan Albert Franz'ı fark etti.

"Nasıl olur, demek fedakârlığı bu kadar ileri götüren sizsiniz, sevgili Franz?"

"Hayır, ben değilim," diye yanıtladı Franz, "komşumuz Sayın Monte Cristo kontu."

"Ah! Vay canına! Sayın Kont," dedi neşeyle kravatını ve kolluklarını düzelten Albert, "siz gerçekten değerli bir insansınız ve önce araba için, ardından bu durum için, umarım size sonsuza kadar minnettar kalacağıma inanırsınız!" Kont uzanan eli görünce ürperse de karşılık olarak elini uzattı.

Haydut olup bitenleri şaşkınlıkla izliyordu, kuşkusuz rehinelerinin Kont'un karşısında titrediklerini görmeye alışmış-

tı ama şimdi biri alaycı kişiliğinde hiçbir değişiklik olmadığını kanıtlıyordu: Franz'a gelince, Albert'in bir haydut karşısında bile millî onurunu koruması karşısında çok etkilenmişti.

"Sevgili Albert," dedi, "acele ederseniz, geceyi Torlonia'nın konağında tamamlayacak vaktimiz var; galop dansınıza kaldığınız yerden devam edeceksiniz, böylece bu olayda gerçekten de kibar biri olduğunu ispat eden Senyör Luigi'ye nefret beslemeyeceksiniz."

"Ah! Gerçekten haklısınız, saat ikide orada olabiliriz. Senyör Luigi, ekselanslarından izin almak için yerine getirilmesi gereken başka bir formalite var mı?"

"Kesinlikle hayır, hava gibi özgürsünüz."

"O halde, size mutlu ve neşeli bir hayat dilerim, gelin beyler, gelin!"

Ve Albert, arkasından gelen Franz ve Kont'la birlikte merdiveni inip kare biçimli geniş bölmeyi geçti, şapkalarını ellerine almış olan bütün haydutlar ayaktaydı.

"Peppino," dedi Reis, "meşaleyi bana ver."

"Ne yapmak istiyorsunuz?" diye sordu Kont.

"Sizi yolcu ediyorum," dedi Reis, "bu, ekselanslarını onurlandırabilmek için yapacağım küçük bir şey."

Ve çobanın elinden meşaleyi alıp uşaklık görevini yerine getiren bir hizmetkâr gibi değil ama elçilerinin önünden giden bir kral gibi konuklarının önünden yürüdü.

Kapıya geldiğinde öne doğru eğildi.

"Ve şimdi Sayın Kont, yeniden özürlerimi sunuyorum ve umarım yaşananlardan dolayı bana hiç kin beslemezsiniz."

"Hayır, sevgili dostum Vampa," dedi Kont, "zaten hatalarınızı öyle kibarca telafi ediyorsunuz ki, neredeyse bu hataları yaptığınız için size minnet duyacağım."

"Beyler!" dedi Reis gençlere doğru dönerek. "Belki önerimi çekici bulmayacaksınız ama bana ikinci bir ziyarette bulunursanız, nerede olursam olayım büyük bir hoşnutlukla karşılanacaksınız."

Franz ve Albert Reis'i selamladı. Albert önden çıkan Kont'u izledi, Franz en arkada kaldı.

"Ekselanslarının bana soracakları bir şey mi var?" dedi Vampa gülümseyerek.

"Evet, bunu itiraf ediyorum," diye karşılık verdi Franz, "geldiğimizde büyük bir ilgiyle okuduğunuz kitabın ne olduğunu merak ettim."

"*Sezar'ın Yorumları*," dedi haydut, "başucu kitabımdır."

"Hey, gelmiyor musunuz?" dedi Albert.

"Tamam, geldim."

Ve o da hava deliğinden çıktı.

Ovada birkaç adım yürüdüler.

"Ah! Pardon!" dedi geri dönen Albert. "Reis izin verir misiniz?"

Ve sigarasını Vampa'nın meşalesiyle yaktı.

"Şimdi Sayın Kont," dedi," mümkün olduğunca çabuk gidip geceyi Bracciano dükünün konağında tamamlamak istiyorum!"

Arabayı bıraktıkları yerde buldular; Kont'un Arap'a söylediği tek kelimeyle dörtnala yola koyuldular.

İki dost dans salonuna girdiğinde Albert'in saati tam ikiyi gösteriyordu.

Dönüşleri salonda büyük bir yankı yarattı ama birlikte geldikleri için Albert hakkındaki bütün endişeler hemen o anda silindi.

"Madam," dedi Kontes'e doğru yürüyen Morcerf vikontu, "dün bana bir galop dansı vadetme lütfunda bulunmuştunuz, bu nazik sözünüzü tutmanızı rica etmekte biraz geç kaldım ama işte dürüstlüğünü bildiğiniz dostum yanımda, size bunun benim hatam olmadığını doğrulayacak."

Ve o anda orkestra valsın başlayacağının işaretini verdiği için, Albert kolunu Kontes'in beline doladı ve onunla birlikte, dans edenlerin girdabında gözden kayboldu.

Bu arada Franz, Albert'e elini uzatmak zorunda kaldığı sırada Monte Cristo kontunun tüm bedenini kaplayan garip ürpertiyi düşünüyordu.

XXXVIII

Randevu

Ertesi gün uyandığında, Albert'in Franz'a ettiği ilk sözler Kont'u ziyaret etmekle ilgiliydi; ona dün teşekkür etmişti ama bu yardımının iki teşekkürü hak ettiğinin farkındaydı.

Korkuyla karışık bir ilginin Monte Cristo kontuna doğru çektiği Franz, Albert'in tek başına gitmesini istemediği için ona eşlik etti; birlikte salona alındılar. Kont beş dakika sonra yanlarındaydı.

"Sayın Kont," dedi ona doğru yaklaşan Albert, "dün yeterince dile getiremediğim şeyi bu sabah söylememe izin verin; bana hangi koşullarda yardıma geldiğinizi asla unutmayacağım ve size hayatımı, az kalsın sona erecek hayatımı borçlu olduğumu her zaman hatırlayacağım."

"Sevgili komşum," diye yanıtladı Kont gülerek, "bana duyduğunuz minneti abartıyorsunuz. Bana yolculuk için ayırdığınız bütçeden yaklaşık yirmi bin franklık küçük bir payı borçlusunuz, hepsi bu, anlayacağınız gibi bundan söz etmeye değmez. Siz de benim iltifatlarımı kabul edin, sergilediğiniz umursamazlık ve her şeyi gidişatına bırakmanız hayranlık uyandırıcıydı."

"Ne yapmamı bekliyordunuz ki Sayın Kont, hararetli bir tartışmaya girdiğimi ve bunu bir düellonun izlediğini düşündüm ve bu haydutlara dünyanın her ülkesinin yurttaşlarıyla dövüşebileceklerini ama sadece Fransızların gülerek dövüştüklerini göstermek istedim. Bununla birlikte size olan minnetim sonsuz olduğundan, benim, dostlarımın ve

tanıdıklarımın size bir yardımı olup olmayacağını sormaya geldim. İspanyol kökenli babam Morcerf kontu Fransa ve İspanya'da yüksek bir mevkiye sahiptir, beni seven herkesle birlikte emrinizdeyim."

"Tamam o zaman," dedi Kont, "Mösyö Morcerf, bu önerinizi beklediğimi ve bunu büyük bir memnuniyetle kabul ettiğimi itiraf ediyorum. Sizden bir yardım istemeyi daha önce de düşünmüştüm."

"Ne gibi?"

"Paris'e hiç gitmedim! Paris'i hiç bilmiyorum..."

"Gerçekten mi?" diye haykırdı Albert. "Demek şu ana kadar Paris'i görmeden yaşayabildiniz. Buna inanmak çok zor!"

"Yine de durum böyle ama ben de sizin gibi deha dünyasının başkentini bu kadar uzun süre boyunca görmemenin imkânsız olduğunu hissediyorum. Ayrıca, beni hiçbir ilişkimin bulunmadığı Paris'in soylular âlemine dâhil edecek birini tanısaydım, belki de uzun zamandır kaçınılmaz görünen bu yolculuğu yapacaktım."

"Ah! Sizin gibi bir adam!" diye haykırdı Albert.

"Çok iyi niyetlisiniz ama kendimde, bir milyoner olarak Mösyö Aguado ya da Mösyö Rothschild ile rekabet etmekten başka bir nitelik bulamadığımdan ve Paris'e borsada hisse satın almaya gitmeyeceğimden, bu küçük ayrıntı bana engel oldu. Şimdi sizin öneriniz üzerine kararımı veriyorum. Sevgili Mösyö Morcerf, bir Kızılderili ya da bir Saygonlu kadar yabancı olduğum o dünyanın kapılarını bana açacağınıza söz veriyor musunuz?" (Bu sözlere Kont'un yüzündeki ilginç bir gülümseme eşlik etti.)

"Ah! Sayın Kont, buna kesinlikle ve tüm yüreğimle söz veriyorum!" diye yanıtladı Albert. "Üstelik bu sabah aldığım bir mektupta çok hoş ve Paris'te çok iyi ilişkileri olan bir aileye katılmak üzere Paris'e çağrılmamdan dolayı (Sevgili dostum Franz, benimle alay ederek üzerime fazla gelmeyin) sözümü tutmam hiç de zor olmayacak."

"Evlilik aracılığıyla mı katılacaksınız?" dedi Franz gülerek.

"Ah Tanrım, evet! Böylece, Paris'e geldiğinizde beni oturaklı bulacaksınız ve belki de aile babası gibi bulacaksınız. Bu durum doğal ciddiyetime yakışacak, öyle değil mi? Her halükârda, Kont, tekrar ediyorum, ben ve dostlarım tüm benliğimizle emrinizde olacağız."

"Bunu kabul ediyorum çünkü sizi temin ederim ki, uzun süredir tasarladıklarımı gerçekleştirmek için böyle bir fırsatı bekliyordum."

Franz bu planların Kont'un Monte Cristo mağarasında ağzından kaçırdığı bir sözle ilgili olduğundan bir an olsun kuşku duymadı ve Paris'e gitmesine neden olan planlarla ilgili bu sözleri söylerken yüz ifadesindeki bir açığı yakalamak için Kont'a baktı ama bu adamın ruhuna, özellikle de onu bir gülümsemeyle örttüğünde, nüfuz etmek çok zordu.

"Peki söylesenize Kont," diye karşılık verdi Monte Cristo kontu gibi bir adamı kendi çevresine tanıtma fikrinden hoşlanan Albert, "bu, yolculuklar sırasında binlercesi tasavvur edilen ve kumların üzerine inşa edildiği için ilk esintide sürüklenip giden, o havada kalan planlardan biri, öyle değil mi?"

"Hayır, onurum üzerine yemin ederim," dedi Kont. "Paris'e gitmek istiyorum, oraya gitmem gerek."

"Peki ne zaman?"

"Siz ne zaman orada olacaksınız?"

"Ah Tanrım! On beş gün ya da en geç üç hafta sonra dönüş zamanı gelecek."

"Tamam o zaman," dedi Kont, "size üç ay süre veriyorum; gördüğünüz gibi süreyi uzun tutuyorum."

"Yani üç ay içinde kapımı çalmaya gelecek misiniz?" diye haykırdı Albert sevinçle.

"Günü gününe, saati saatine bir randevu ister misiniz?" dedi Kont. "Sizi sıkıcılığa varacak kadar dakik davrandığım konusunda uyarmak isterim."

"Günü gününe, saati saatine," dedi Albert, "böyle bir randevu benim için kesinlikle uygun."

"Tamam."

Kont elini aynanın yanında asılı duran takvime uzattı. "Bugün 21 Şubat –saatini cebinden çıkardı– saat on buçuk. Beni 21 Mayıs günü saat on buçukta karşılar mısınız?"

"Kesinlikle!" dedi Albert. "Kahvaltı hazır olacak."

"Nerede oturuyorsunuz?"

"Helder Caddesi, No: 27."

"Ailenizle birlikte oturuyorsanız sizi rahatsız etmiş olmam, değil mi?"

"Babamın konağında ama avlunun dibinde tamamen kendime ait bir köşkte."

"Güzel."

Kont not defterine *Helder Caddesi, No: 27, 21 Mayıs, sabah saat on buçuk* yazdı.

"Şimdi," dedi Kont not defterini cebine sokarken, "içiniz rahat olsun, saatinizin yelkovanı benden daha dakik olamayacak."

"Gitmeden önce sizi yeniden görecek miyim?"

"Belli olmaz, ne zaman gidiyorsunuz?"

"Yarın sabah beşte."

"Öyleyse size hoşça kalın diyorum. Napoli'de işlerim var ve buraya ancak cumartesi akşamı ya da pazar sabahı döneceğim. Ya siz," diye sordu Kont Franz'a, "siz de gidiyor musunuz Sayın Baron?"

"Evet."

"Fransa'ya mı?"

"Hayır, Venedik'e. İtalya'da bir iki yıl daha kalacağım."

"Demek Paris'te görüşemeyeceğiz?"

"Bu onura erişebileceğimden endişeliyim."

"Tamam beyler, iyi yolculuklar," dedi Kont elini uzattığı gençlere.

Franz bu adamın eline ilk kez dokunuyordu; ürperdi çünkü eli bir ölününki gibi soğuktu.

"Son bir kez daha söylüyorum," dedi Albert, "kararlaştırdığımız gibi, Helder Caddesi, No: 27, 21 Mayıs, sabah saat on buçukta, şeref sözü değil mi?"

"21 Mayıs, sabah saat on buçukta, Helder Caddesi, No: 27," diye karşılık verdi Kont.

Bunun üzerine Kont'u selamlayan iki genç odadan çıktı.

"Neyiniz var?" dedi Albert, odalarına dönerken Franz'a, "çok kaygılı görünüyorsunuz."

"Evet," dedi Franz, "size itiraf edeyim ki, Kont garip bir adam ve size Paris'te verdiği bu randevuyu endişeyle karşılıyorum."

"Bu randevuyu... endişeyle! Ah! Şuraya bakın! Deli misiniz, sevgili Franz?" diye haykırdı Albert.

"Ne bekliyordunuz ki, deliyim ya da değilim ama durum bu."

"Dinleyin," diye yanıtladı Albert, "size bunu söyleme fırsatını bulduğum için çok rahatladım, sizin Kont'a karşı hep oldukça soğuk davrandığınıza tanık oldum, oysa o tam tersine bize büyük bir içtenlikle yaklaştı. Onunla ilgili özel bir şey mi biliyorsunuz?"

"Belki de."

"Onunla daha önce bir yerlerde karşılaştınız mı?"

"Elbette."

"Nerede?"

"Size anlatacaklarımdan kimseye tek bir kelime bile etmeyeceğinize söz verir misiniz?"

"Söz veriyorum."

"Onurunuz üzerine mi?"

"Onurum üzerine."

"Tamam o zaman, dinleyin."

Bunun üzerine Franz, Albert'e Monte Cristo Adası'na yolculuğunu, orada kaçakçılarla ve yanlarındaki iki Korsikalı haydutla nasıl karşılaştığını anlattı. Kont'un, *Bin Bir Gece Masalları*'nı andıran mağarasında kendisine gösterdiği büyülü konukseverliğin tüm ayrıntıları üzerinde ısrarla durdu; akşam

yemeğinden, haşhaştan, heykellerden, gerçeklik ile düşten ve uyandığında, yaşanan bütün bu olaylarla ilgili olarak kendisine kalan tek kanıtın ve anının ufukta Porto-Vecchio'ya doğru yelken açmış küçük bir yat olduğundan söz etti.

Ardından Roma'ya, Colosseum'daki geceye, Kont ile Vampa'nın Peppino hakkında konuştuklarına, Kont'un haydudun kurtulacağına dair söz vermesine geçti, okurlarımızın hatırlayacağı gibi bu sözünü tutmuştu.

Nihayet sözü önceki geceki maceraya, istenen meblağı tamamlamak için yedi sekiz yüz piastra eksik olduğunda yaşadığı sıkıntıya, nihayet Kont'a danışmaya karar verdiğine getirdi, bu kararın sonucu hem başarılı hem de tatminkâr olmuştu.

Albert pürdikkat Franz'ı dinliyordu.

"Ne olmuş ki?" dedi sözünü bitiren Franz'a. "Bütün bunlarda kaydadeğer ne buluyorsunuz? Kont bir gezgin, zengin olduğu için kendine ait bir gemisi var. Portsmouth'a ya da Southampton'a gidin, limanların aynı beğeni anlayışına sahip zengin İngilizlere ait yatlarla dolu olduğunu göreceksiniz. Yolculukları sırasında nerede mola vereceğini bilmek, beni dört aydır, sizi dört yıldır zehirleyen o tatsız tuzsuz yemekleri yememek, uyumanın mümkün olmadığı o iğrenç yataklarda yatmamak için kendisine Monte Cristo'da ara sıra kalacağı bir yer yaptırıyor: Bu yeri dayayıp döşediğinde, Toscana hükümetinin kendisine izin vermeyeceği ve harcamalarının boşa gideceği endişesiyle adayı satın alıp ismini alıyor. Sevgili dostum, hafızanızı yoklayın ve hiçbir zaman sahip olmadıkları mülklerin ismini alan kaç tanıdığınız olduğunu söyleyin."

"Ama," dedi Franz Albert'e, "ya mürettebatındaki Korsikalı haydutlara ne diyorsunuz?"

"Ama bunda şaşıracak ne var? Korsikalı haydutların hırsız değil ama sadece ve tamamen kan davası nedeniyle şehirlerinden ya da köylerinden sürülmüş kaçaklar olduğunu herkesten iyi biliyorsunuz; bu yüzden, onlarla karşı-

laşıldığında tehlikeye girildiği söylenemez. Bana gelince, bir gün Korsika'ya gidersem valiliğe ve Emniyet Müdürlüğü'ne uğramadan önce, eğer karşılaşabilirsem Colombalı haydutlarla tanışırım; onları çok sevimli buluyorum."

"Peki ya Vampa ve çetesi," diye karşılık verdi Franz, "umarım onların soymak için arabaları durdurduklarını inkâr etmiyorsunuzdur. Kont'un böyle adamlar üzerindeki etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Sevgili dostum, her halükârda hayatımı bu etkiye borçlu olduğum için, bunu ince eleyip sık dokumak bana düşmez. Bu yüzden, bunu sizin gibi büyük bir suç haline getirmek yerine, hayatımı kurtarmak çok abartılı kaçacağı için, en azından Fransa'da bana kuşkusuz büyük bir itibar sağlamasa da, bizim paramızla yaklaşık yirmi dört bin frank eden dört bin piastrayı ödemekten kurtardığı için, bu suçu hoş görmemi doğal karşılayacaksınız; bu da kimsenin değerinin kendi ülkesinde yabancı bir ülkedeki kadar bilinmediğini kanıtlıyor."

"İşte, tam da bu noktaya değinecektim. Kont hangi ülkeden? Hangi dili konuşuyor? Yaşam koşulları nedir? Bu olağanüstü servet nereden geliyor? Yaşamının ikinci bölümünde böyle iç karartıcı, insan kaçkını bir tavır sergilemesine neden olan gizemli ve bilinmeyen ilk bölümünde neler olup bitti? İşte, yerinizde olsam bunları bilmek isterdim."

"Sevgili dostum Franz," dedi Albert, "mektubumu alıp Kont'un nüfuzuna ihtiyacımız olduğunu anladığınızda, ona 'Dostum Albert de Morcerf'in hayatı tehlikede; bana onu bu tehlikeden kurtarmam için yardım edin!' dediniz, öyle değil mi?"

"Evet."

"Peki o size 'Mösyö Albert de Morcerf kimdir? İsmi nereden geliyor? Servetini nasıl elde etti? Yaşam koşulları nelerdir? Hangi millette mensup? Nerede doğdu?' diye sordu mu, söylesenize?"

"İtiraf ederim ki hayır."

"Koşup geldi, hepsi bu. Beni Vampa'nın elinden kurtardı; sizin söylediğiniz gibi aldırmaz tavırlar sergilesem de, itiraf edeyim ki kendimi kötü hissediyordum. Tamam o zaman, sevgili dostum, böyle bir yardımın karşılığı olarak benden kendi adına, Paris'ten geçen herhangi bir Rus ya da İtalyan prensine her gün yapılan şeyi, yani soylular âlemiyle tanıştırılmak istemesini reddetmemi mi talep ediyorsunuz? Hadi canım, siz delirmişsiniz."

Burada, alışılanın aksine, bütün makul gerekçelerin Albert'den yana olduğunu belirtmek gerek.

"Her neyse," dedi Franz iç çekerek, "sevgili dostum Vikont, dilediğinizi yapın; itiraf edeyim ki bütün söylediklerinizdoğru gibi görünüyor ama Monte Cristo kontunun garip bir adam olduğu da bunlar kadar doğru."

"Monte Cristo kontu insanları seven biri. Size Paris'e hangi amaçla geleceğini söylemedi. Ben açıklayayım, oraya Akademi'nin Montyon ödülleri için yarışmaya geliyor ve kazanması için ona sadece benim oyum ve ödülleri dağıtan o çirkin suratlı mösyönün nüfuzu gerekiyorsa, oyumu ona vereceğim ve ödül dağıtanın nüfuzunu güvence altına alacağım. Bu yüzden, sevgili Franz, artık bundan söz etmeyelim, sofraya oturalım ve San Pietro'yu son bir kez ziyaret edelim."

Albert'in söylediği yapıldı ve ertesi gün öğleden sonra beşte, iki genç, biri Paris'e geri dönmek, diğeri Venedik'te on beş gün geçirmek üzere birbirlerinden ayrıldılar.

Ama Albert arabaya binmeden önce, davetlisinin randevuyu unutmasından çok korktuğu için, otelin komisine Monte Cristo kontuna iletilecek bir kart bıraktı, karttaki "Vikont Albert de Morcerf" isminin altına kurşunkalemle şunları yazmıştı:

21 Mayıs, sabah on buçukta, Helder Caddesi, 27 numarada.

XXXIX

Davetliler

21 Mayıs sabahı, Albert de Morcerf'in Roma'dayken Monte Cristo kontuna randevu verdiği Helder Caddesi'ndeki konakta, genç adamın verdiği sözün onurlandırılması için bütün hazırlıklar yapılıyordu.

Albert de Morcerf büyük bir avlunun köşesinde, müştemilat olarak kullanılan başka bir binanın karşısında yer alan küçük bir köşkte oturuyordu. Bu köşkün sadece iki penceresi caddeye bakıyor, diğer pencerelerin üçü avluya, ikisi bahçeye açılıyordu.

Bu avlu ile bahçe arasında Kont ve Kontes de Morcerf'in imparatorluğun kötü beğenisine göre inşa edilmiş, modaya uygun geniş konakları bulunuyordu.

Malikânenin caddeye bakan cephesi boyunca, üzerine aralıklarla çiçek vazoları dizilmiş, ortada yaldızlı uzun demir parmaklıklı bir kapıyla ikiye bölünen ve önemli misafirlerin girişine ayrılmış bir kapı vardı; kapıcı odasının hemen bitişiğindeki küçük bir kapı hizmetkârlar ve konağa yaya girip çıkan ev sahipleri tarafından kullanılıyordu.

Albert'e ayrılan küçük köşkün seçiminde, oğlundan ayrılmak istemeyen ama yine de vikontluk yaşına gelmiş genç bir erkeğin tamamen özgür kalma ihtiyacını anlayan bir annenin incelikli öngörüsü seziliyordu. Diğer yandan, kendisine kafesteki bir kuş gibi ihtimam gösterilen bu köşkte, iyi aile çocuklarına özgü o özgür ve aylak yaşama düşkün bu genç adamın kurnazca bencilliğinin de fark edilebildiğini söylememiz gerekir.

Albert de Morcerf, caddeye bakan iki penceresinden dışarıyı gözlemliyordu. Dış dünyanın görüntüsü, ufukları caddeyle sınırlı olsa da ufuklarında beliren insanları daima görmek isteyen gençler için çok önemlidir! Albert de Morcerf

gözlemlerinden sonra, bu gözlemleri daha derin bir incelemeye layık bulursa, araştırmalarına başlamak üzere kapıcının odasının yanındakiyle neredeyse aynı olan ve özel olarak söz edilmeyi hak eden küçük bir kapıdan dışarı çıkabiliyordu.

Bu kapı, evin inşasından sonra unutulmuş, fark edilmemiş ve toz içinde olduğu için hiçbir zaman kullanılmaya değer bulunmamış olsa da, özenle yağlanmış sürgüleri ve menteşeleriyle gizemli ve sürekli bir giriş çıkışa izin veren bir görünüm arz ediyordu. Diğer iki kapıyla rekabet halinde olan, dikkatinden ve hakkındaki yorumlarından uzak durduğu kapıcıyla dalga geçen bu küçük, içten pazarlıklı kapı, *Bin Bir Gece Masalları*'ndaki mağaranın ünlü kapısı gibi, Ali Baba'nın sihirli *Açıl Susam Açıl*'ına benzeyen birkaç gizemli sözcükle ya da en tatlı seslerle telaffuz edilen veya dünyanın en ince uzun parmaklarıyla etkinleşen, kararlaştırılmış birkaç uyaranla açılıyordu.

Bu küçük kapıyla başlayan ve bekleme odası işlevi gören geniş ve sakin bir koridorun sonunda, sağda Albert'in avluya bakan yemek odası, solda ise bahçeye açılan küçük salonu vardı. Sık ağaçlar, pencerelerin önünde yelpaze gibi genişleyen tırmanıcı bitkiler, zemin katında yer aldıkları için avludan ve bahçeden yöneltilen saygısız bakışın sızabileceği bu iki odayı gizliyordu.

Bu iki odanın da yer aldığı birinci kat, bekleme odasının üzerine inşa edilmiş üçüncü bir odayla zenginleştirilmişti. Bu kat, bir salon, bir yatak odası, bir de giyinme odasından oluşuyordu.

Alttaki salonda sadece tütün içenler için yerleştirilmiş Cezayir usulü bir divan vardı.

İlk katın giyinme odası yatak odasının yanında yer alıyor ve görünmeyen bir kapıyla merdivene açılıyordu. Görüldüğü gibi her türlü tedbir alınmıştı.

Bu birinci katın üstünde duvarları ve çitleri yıkarak büyütülmüş, sanatçının züppe ile tartıştığı cehennemi andıran geniş bir atölye vardı. Burası Albert'in, bir süredir keyif al-

masa da müzikle ilgili bir fantezisinden dolayı av borularının, kontrbasların, flütlerin, bir orkestrada bulunan her enstrümanın; müzik fantezisinin yerini bir ressamın kibrinin almasıyla şövalelerin, paletlerin, pastel boyaların ve nihayet yaşadığımız dönemin modasına uygun olarak gençlerin alışkanlıkları doğrultusunda flörelerin, boks eldivenlerinin, keskin kılıçların, her çeşit değneğin, kısacası art arda gelen geçici hevesleri yansıtan her şeyin barındığı, üst üste yığıldığı bir bölmeydi. Albert de Morcerf, müziğe ve resme karşı gösterdiğinden daha büyük bir sebatla, dönemin revaçtaki eğitimini meydana getiren şu üç sanatı, yani eskrimi, boksu ve değnek dövüşünü öğreniyor ve beden egzersizlerine ayrılan bu odada peş peşe Grisier'yi, Cooks'u, Charles Leboucher'yi[52] ağırlıyordu.

Bu ayrıcalıklı odanın diğer mobilyaları I. François döneminden kalma, içleri Çin porselenleriyle, Japon vazolarıyla, Luca della Robbia'nın seramikleriyle ve Bernard de Palissy'nin tabaklarıyla dolu eski sandıklar ve içlerinden ikisi, mavi bir fonda üzerlerinde bir kraliyet tacının bulunduğu üç çiçeğin parladığı oyma bir armayla süslenmiş olduğundan belki de IV. Henri'nin ya da Sully'nin, XIII. Louis'nin, Richelieu'nün oturduğu ve Louvre'dan ya da bir kraliyet şatosundan geldiği belirgin bir şekilde anlaşılan eski koltuklardı. İran güneşiyle boyanmış, Kalkütalı ya da Chandannagarlı kadınlar tarafından üretilmiş canlı renkli pahalı kumaşlar bu koltukların üzerine rasgele atılmıştı. Göze hoş görünerek sahiplerinin bile bilmediği bir amacı bekleyen ve bu arada odayı ipeksi ve yaldızlı yansımalarıyla aydınlatan bu kumaşların burada ne işinin olduğu muammaydı.

Odanın en belirgin yerine, Roller ve Blanchet tarafından gül ağacından oyulmuş, küçücük salonlarımıza sığabilen, yine de dar ve sedalı iç mekanizması bir orkestrayı barındıran ve Beethoven'ın, Weber'in, Mozart'ın, Haydn'ın

52 O dönemin boks ve eskrim üstatları.

Grétery'nin ve Porpora'nın başyapıtlarının ağırlığı altında inleyen bir piyano yerleştirilmişti.

Her yanda, duvarlar boyunca, kapıların üstünde, tavanda kılıçlar, hançerler, krikolar, balyozlar, baltalar, yaldızlı, telkâri ve oymalı zırh takımları, kurutulmuş bitki koleksiyonları, mineral blokları, ateş rengi kanatlarını kımıltısız bir uçuş için açan, gagaları hiç kapanmayan ve sert kıllarla doldurulmuş kuşlar vardı.

Kuşkusuz burası Albert'in en gözde odasıydı.

Bununla birlikte, randevu günü yarı giyinik haldeki genç adam, genel karargâhını zemin katındaki küçük salonda kurmuştu. Orada, etrafı geniş ve yumuşak bir divanla çevrili bir masanın üzerinde St. Petersburg'un sarı tütünü, Sina'nın siyah tütünü, Maryland, Porto Riko, Lazkiye tütünleri de dâhil olmak üzere bilindik her çeşit tütün, Hollandalıların hayran olduğu çatlak sırlı çini kaplarda parıldıyordu. Onların yanında kokulu ağaçtan göz göz sandıkların içinde büyüklük ve kalite sıralarına göre Havana ve Manila puroları dizilmişti, nihayet açık bir dolapta Alman pipolarından, mercanla süslenmiş kehribar ağızlıklı tütün çubukları ve altın kakmalı, uzun maroken marpuçları yılan gibi kıvrılmış nargilelerden oluşan bir koleksiyon tütün içenlerin keyfini ve ilgisini bekliyordu. Albert çağdaş bir yemeğin davetlilerinin kahveden sonra ağızlarından tavana doğru uzun uzun ve nazlanırcasına yükselen dumanı arasından seyretmekten hoşlandıkları bu düzenlemeyi ya da doğrusu bu simetrik düzensizliği kendisi hazırlamıştı.

Saat ona çeyrek kala bir uşak içeri girdi. Sadece İngilizce konuşan ve adı John olan bu on beş yaşındaki yamak Morcerf'in tek hizmetçisiydi. Ancak sıradan günlerde konağın aşçısı ve önemli günlerde Kont'un avcısı da genç adamın emrindeydi.

İsmi Germain olan ve genç efendisinin güvenini tamamen kazanmış olmanın keyfini çıkaran bu uşak elindeki bir

tomar gazeteyi masanın üzerine bıraktı ve mektup paketini Albert'e uzattı.

Albert bu çeşit çeşit mektuba göz attıktan sonra, el yazısı güzel ve parfümlü olan iki tanesini seçip zarflarını açtı ve bariz bir dikkatle okudu.

"Bu mektuplar nereden geldi?" diye sordu.

"Biri postayla geldi, diğerini de Madam Danglars'ın uşağı getirdi."

"Madam Danglars'a locasında benim için ayırdığı yeri kabul ettiğimi iletin... Biraz bekleyin... Sonra, gün içinde Rosa'ya gidin; gece yemeği davetine operadan çıktıktan sonra geleceğimi söyleyin ve altı şişe kaliteli Kıbrıs, Jerez, Malaga şarabı ve bir fıçı Ostende istiridyesi götürün... İstiridyeleri Borel'den alın ve özellikle benim için aldığınızı söyleyin."

"Mösyö kahvaltının kaçta servis edilmesini ister?"

"Saat kaç?"

"Ona çeyrek var."

"Tamam o zaman, saat tam on buçukta sofra hazır olsun. Debray belki de Bakanlık'a gitmek zorunda kalacak... Hem zaten... –Albert not defterine baktı– masa Kont'a söz verdiğim saatte hazır oluyor, 21 Mayıs, sabah saat on buçuk, sözüne pek güvenmesem de, dakik olmak isterim. Bu arada Sayın Kontes'in kalkıp kalkmadığını biliyor musunuz?"

"Sayın Vikont arzu ederse öğrenirim."

"Evet... Benimki eksik olduğu için ona kendisinin likör mahzenlerinden birini bana tahsis edip edemeyeceğini sorun ve ona saat onda yanına gelme onuruna erişeceğimi ve kendisinden onunla birini tanıştırma izni istediğimi söyleyin."

Uşak çıkınca divana uzanan Albert iki üç gazetenin zarfını yırttı. Gösterilere baktığında bir bale değil opera sahneleneceğini öğrenince suratını astı, parfümeri ilanlarında kendisine söz edilen afyonlu diş macununu göremeyince Paris'in en çok okunan üç gazetesini peş peşe fırlatıp uzun bir esnemenin ortasında mırıldandı:

"Gerçekten de bu gazeteler her geçen gün daha can sıkıcı oluyor."

O sırada hafif bir yaylı araba kapının önünde durdu ve kısa süre sonra uşak Mösyö Lucien Debray'nin geldiğini bildirmek için içeri girdi. Uzun boylu, sarışın, solgun tenli, gri gözlü, bakışları kendinden emin, ince ve soğuk dudaklı genç bir adam üzerindeki oymalı düğmeli mavi ceketi, beyaz kravatı, kaşa ve elmacık kemiğine uzanan üçlü sinirin çabasıyla sağ gözçukuruna sabitlemeyi başardığı, ipek iple asılı kelebekgözlüğüyle hiç gülümsemeden, konuşmadan ve yarı resmî bir ifadeyle içeri girdi.

"Günaydın Lucien... Günaydın!" dedi Albert. "Ah! Dakikliğinizle beni korkutuyorsunuz, sevgili dostum! Dakiklik diyorum! Sizin en son geleceğinizi düşünürken, saat ona beş kala geldiniz, oysa randevunun kesin saati on buçuk! Bu bir mucize! Yoksa hükümet mi düştü?"

"Hayır, sevgili dostum," dedi divana yayılan genç adam, "içiniz rahat olsun, her zaman sendeleriz ama asla düşmeyiz, ayrıca İber Yarımadası'ndaki durumun bizi tamamen güçlendireceğini bir kenara bıraksak bile sarsılmaz bir konuma geçtiğimize inanıyorum."

"Ah! Evet, bu doğru, Don Carlos'u[53] İspanya'dan kovuyorsunuz."

"Hayır, değerli dostum, bu hususta yanılgıya düşmeyelim, onu Fransa sınırının diğer yanından krallara yaraşır bir konukseverlik sunacağımız Bourges'a getiriyoruz."

"Bourges'a mı?"

"Evet, yakınmaya hakkı yok! Bourges Kral VII. Charles'ın başkentidir. Nasıl olur! Bunu bilmiyor muydunuz? Dünden beri bütün Paris biliyor ve haber iki gün önce borsaya sızdırıldı. Mösyö Danglars (bu adamın haberleri nasıl olup da bizimle aynı anda öğrendiğini hiç anlamıyorum) düşen hisseleri satın aldı ve bir milyon kazandı."

---

53 V. Carlos (1788-1855).

"Ya siz görünen o ki yeni bir nişan kazanmışsınız çünkü süs iğnenize iliştirilmiş mavi bir şerit görüyorum."

"Peh! Bana III. Charles'ın nişanını yolladılar," diye yanıtladı Debray umursamaz bir tavırla.

"Kayıtsız davranmayı bırakın ve bu nişanı almanın hoşunuza gittiğini itiraf edin."

"Elbette, bir nişan aksesuar olarak siyah, düğmeli bir ceketin üzerinde şık durur."

"Galler prensi ya da Reichstadt dükü gibisiniz âdeta," dedi Morcerf gülümseyerek.

"Sevgili dostum, bu sabah beni kadar erken görmenizin nedeni de bu."

"Çünkü III. Charles'ın nişanını aldınız ve bana bu güzel haberi vermeye geldiniz."

"Hayır çünkü geceyi yirmi diplomatik mektup yazmakla geçirdim. Bu sabah gün doğarken eve döndüğümde uyumak istedim ama başım ağrımaya başladı ve ata binmek için bir saat dışarıda kaldım. Boulogne'da can sıkıntısı ve açlık, nadiren birlikte görünseler de bana karşı birleştiler ve bir tür Carlos-Cumhuriyetçiler ittifakı oluşturdular; o zaman bu sabah sizde ziyafet verildiğini hatırladım ve işte buradayım. Açım, beni doyurun; canım sıkılıyor, beni eğlendirin."

"Ev sahibi olarak bu benim görevim, sevgili dostum," dedi Albert uşağın gelmesi için zili çalarken, Lucien ise topuzu turkuvaz kakmalı bastonunun ucuyla açılmış gazeteleri havaya savuruyordu. "Germain, bir kadeh Jerez şarabı ve bisküvi. Bu arada, sevgili Lucien, işte fark edeceğiniz gibi kaçak purolar; size tadına bakmanızı ve Bakan'ı, iyi yurttaşları içmeye mahkûm ettiği o ceviz yapraklarının yerine, bize bunlar gibi purolar satmaya davet etmenizi öneriyorum."

"Hadi canım sizde! Dediğinizi yapmaktan kaçınacağım. Hükümet size böyle purolar satsa, artık onları da beğenmeyecek, iğrenç bulacaksınız. Zaten bu girişim içişlerini değil Maliye Bakanlığı'nı ilgilendiriyor. Mösyö Humann'a başvurun, Dolaylı Vergiler Bölümü, A koridoru, numara 26."

"Gerçekten de, bilgi birikiminizle beni şaşırtıyorsunuz," dedi Albert. "Puro alsanıza!"

"Ah! Sevgili Vikont," dedi yaldızlı gümüşten bir şamdanda yanan pembe mumla purosunu yakan ve kendini divana bırakan Lucien, "hiçbir şey yapmadığınız için ne kadar mutlusunuz! Aslında, mutluluğunuzun değerini bilmiyorsunuz!"

"Kraliyetleri barıştıran sevgili dostum," diye karşılık verdi Albert hafif alaycı bir ifadeyle, "peki ya siz hiçbir şey yapmasaydınız, ne yapardınız? Şuraya bakın! Bir yandan Avrupa'da büyük bir dolap çevirirken diğer yandan da Paris'te küçük entrikalara girişmiş bir bakanlığın sekreteri olarak, kralları ve bundan daha iyisi kraliçeleri korurken, partileri birleştirirken, seçimleri yönetirken, Napoléon'un kılıcıyla ve zaferleriyle yapamadığını çalışma odanızdaki kaleminiz ve telgrafınızla yaparken; mevkinizin maaşı dışında yirmi beş bin frank gelire sahipken, Château-Renaud'nun size yüz louis teklif ettiği ve sizin satmak istemediğiniz bir atınız, sizi asla pantolonsuz bırakmayan bir terziniz varken; operaya, Jockey Kulübü'ne ve Variétés Tiyatrosu'na dilediğiniz zaman gidebilirken, bunlarda kendinizi eğlendirecek bir şey bulamıyor musunuz? Tamam o zaman, sizi ben eğlendireceğim."

"Bu nasıl olacak?"

"Sizi yeni birisiyle tanıştırarak."

"Erkek mi yoksa kadın mı?"

"Erkek."

"Ah! Çok sayıda erkek tanıyorum!"

"Ama size sözünü ettiğim adam gibi birini tanımıyorsunuz."

"Nereden geliyor bu adam? Dünyanın öbür ucundan mı?"

"Belki de daha uzaktan."

"Vay canına! Umarım kahvaltımızı da o getirmiyordur."

"Hayır, rahat olun, kahvaltınız annemin mutfaklarında hazırlanıyor. Ama demek bu kadar açsınız?"

"Evet, söylemesi ne kadar küçük düşürücü olsa da bunu itiraf ediyorum. Dün akşam yemeğini Mösyö de Villefort'da yedim, bir şeyi fark ettiniz mi dostum? Savcılar Kurulu üyelerinin yemekleri çok berbat; âdeta sürekli vicdan azabı çekiyorlar."

"Tamam, böyle yapın, başkalarının yemeklerini beğenmeyin, böylece bakanlarınızla yemek yersiniz."

"Evet ama en azından yüksek mevkideki kişileri davet edemiyoruz ve düşünmeyi bilen ve özellikle oylarını doğru kullanan birkaç hödüğün masamızı şereflendirmesine mecbur olmasak, inanın evde yemekten vebadan kaçar gibi uzak dururduk."

"O zaman, sevgili dostum, bir kadeh Jerez şarabı ve biraz bisküvi daha alın."

"Memnuniyetle, İspanyol şarabınız çok nefis; gördüğünüz gibi bu ülkeyle barış yapmakta sonuna kadar haklıydık."

"Evet peki ya Don Carlos?"

"Don Carlos, Bordeaux şarabı içecek ve on yıl sonra oğlunu küçük kraliçeyle evlendireceğiz."

"Bu da hâlâ bakanlıkta görevliyseniz önünüze Altın Post'u serecektir."

"Albert, sanırım bu sabah beni buharla doyurma yöntemini benimsediniz."

"Elbette! Kabul edin ki bu da mideyi eğlendirir, dinleyin, bekleme odasından Beauchamp'ın sesi geliyor, onunla tartışacaksınız, bu da size sabırlı davranmayı öğretir."

"Hangi konuda?"

"Gazeteler konusunda."

"Ah! Sevgili dostum," dedi Lucien kibirli bir küçümsemeyle, "ben gazete okuyor muyum ki?"

"İşte tam da bu yüzden daha hararetli bir şekilde tartışırsınız."

"Mösyö Beauchamp!" dedi uşak.

"Girin, girin! Dehşet uyandıran kalem!" dedi Albert ve ayağa kalkıp genç adama yaklaştı. "İşte bakın! En azından

bana söylediği kadarıyla yazılarınızı okumadan sizden nefret eden Debray."

"Çok haklı," dedi Beauchamp, "tıpkı benim gibi, onu neler yaptığını bilmeden eleştiriyorum. Günaydın şövalye."

"Ah! Demek bundan haberiniz var," diye karşılık verdi gazetecinin elini gülümseyerek sıkan Sekreter.

"Elbette!" dedi Beauchamp.

"Salonlarda bunun hakkında neler söyleniyor?"

"Hangi salonda? Bu mucizevi 1838 yılında birçok salon var."

"Önde gelenlerinden birisi olduğunuz siyasi eleştiri salonlarında."

"Bunun çok yerinde bir karar olduğu ve biraz mavi yetişsin diye yeterince kırmızı ektiğiniz[54] söyleniyor.

"Tamam, tamam, hiç de fena değil," dedi Lucien, "neden bizim tarafımızda yer almıyorsunuz sevgili dostum Beauchamp? Sizin gibi zeki biri üç dört yıl içinde bir servet elde edebilir."

"Tavsiyenize uymak için tek bir şey bekliyorum: Altı ay görevde kalma güvencesi alacağım bir bakanlık. Şimdi tek bir söz, sevgili Albert çünkü zavallı Lucien'in biraz soluklanmasına izin vermem gerek. Kahvaltı mı edeceğiz, öğle yemeği mi yiyeceğiz? Meclis'te olmam gerek. Bizim mesleğimizde her şey sandığınız gibi tozpembe değil."

"Sadece kahvaltı edilecek; iki kişiyi daha bekliyoruz, onlar gelir gelmez masaya oturulacak."

"Kahvaltı için kimleri bekliyorsunuz?" dedi Beauchamp.

"Soylu bir beyefendiyi ve bir diplomatı."

"Bu durumda, soylu beyefendi için iki kısa saat, diplomat için iki uzun saat gerekecek. Tatlı yemeye gelirim. Bana çilek, kahve ve puro ayırın. Meclis'te pirzola yiyeceğim."

"Bunu sakın yapmayın, Beauchamp çünkü soylu beyefendi bir Montmorency ve diplomat bir Metternich, saat

---

54 Kırmızı kanı, mavi Cumhuriyet'i simgeliyor.

tam on buçukta kahvaltıya oturacağız; bu arada Debray gibi Jerez'in ve bisküvilerin tadına bakın."

"Tamam o zaman, kalıyorum. Bu sabahı kesinlikle kendime ayırmam lazım."

"Güzel, siz de Debray gibi görünüyorsunuz! Yine de bakanlık hüzünlüyken muhalefetin neşeli olması gerektiğini düşünüyorum."

"Ah! Sevgili dostum, bunun nedeni beni neyin tehdit ettiğini hiç bilmemeniz. Bu sabah Temsilciler Meclisi'nde Mösyö Danglars'ın bir nutkunu, akşam da karısının evinde Fransa Meclisi'nin bir üyesinin trajedisini dinleyeceğim. Meşrutiyet hükümetine lanet olsun! Madem söylendiği gibi seçme hakkımız var, neden bu hükümeti seçtik?"

"Anlıyorum, neşe depolamaya ihtiyacınız var."

"O zaman, Mösyö Danglars'ın nutku hakkında kötü şeyler söylemeyin," dedi Debray: "size oy veriyor, muhalefet yapıyor."

"İşte kötü olan da bu! Bu yüzden dilediğimce gülebilmek ve onu nutuk çekmek için Lüksemburg'a göndermenizi bekliyorum."

"Sevgili dostum," dedi Albert, Beauchamp'a, "İspanya meselesinin hallolduğu anlaşılıyor, bu sabah can sıkıcı katı tavırlar sergiliyorsunuz. Paris haberlerinde benim Matmazel Eugénie Danglars'la evliliğimden söz edildiğini hatırlayın. Bu yüzden bana günün birinde, 'Sayın Vikont, kızıma iki milyon verdiğimi biliyorsunuz,' diyecek bir adamın belagatı hakkında kötü konuşmanıza izin veremem."

"Hadi canım!" dedi Beauchamp. "Bu evlilik hiçbir zaman gerçekleşmeyecek. Kral onu baron yapabildi, Fransız Yüksek Meclis üyesi de yapabilecek ama onu soylu bir beyefendi yapamayacak ve Morcerf kontu iki milyon için uygunsuz bir evliliği kabul etmeyecek kadar aristokrattır. Morcerf vikontu ancak bir markizle evlenmelidir."

"İki milyon! Yine de iyi para!" dedi Morcerf.

"Bir bulvar tiyatrosunun ya da Râpée'deki botanik bahçesinin demiryolu şirketinin sosyal sermayesini oluşturacak bir para."

"Bırakın konuşsun Morcerf, " diye karşılık verdi Debray bezgin bir ifadeyle, "ve siz evlenmenize bakın. Siz bir para evliliği yapıyorsunuz, değil mi? Tamam o zaman, bu durumda bir armanın az, bir sıfırın fazla olması daha önemli; armalarınızda yedi dişi karatavuk var, bunlardan üçünü karınıza verirsiniz ve dördü size kalır. Böylece, kendisi az kalsın Fransa kralı olacak ve Alman kuzeni Alman imparatoru olan Mösyö de Guise'den bir karatavuk fazlanız olur."

"Sanırım haklısınız Lucien," diye yanıtladı dalgın görünen Albert.

"Elbette! Zaten her milyoner bir melez kadar soyludur, yani öyle olabilir."

"Şişşt! Böyle söylemeyin Debray," diye karşılık verdi Beauchamp gülerek, "çünkü işte sizin aykırı düşünceler üretme çılgınlığınızı tedavi etmek için bedeninize atası Renaud de Montauban'ın kılıcını sokup çıkaracak olan Château-Renaud geliyor."

"O zaman geleneklere saygısızlık etmiş olacak çünkü ben hiç de soylu değilim."

"Ne güzel!" diye haykırdı Beauchamp. "İşte Béranger'nin şarkısını söyleyen bir bakanlık! Tanrım sonumuza ne olacak!"

"Mösyö de Château-Renaud! Mösyö Maximilien Morrel!" dedi iki yeni davetlinin geldiğini bildiren uşak.

"İşte herkes geldi!" dedi Beauchamp. "Şimdi kahvaltı edeceğiz çünkü yanılmıyorsam, sadece iki kişiyi bekliyordunuz, Albert?"

"Morrel!" diye mırıldandı şaşıran Albert. "Morrel! Bu da kimin nesi?"

Ama daha sözlerini tamamlamadan, otuz yaşında, yakışıklı, tepeden tırnağa soylu bir beyefendi olan, yani bir

Guiche'in yüzüne ve bir Mortemart'ın zekâsına sahip olan Mösyö de Château-Renaud, Albert'in elini sıktı.

"Sevgili dostum," dedi, "sizi dostum ve dahası kurtarıcım olan, sipahilerin komutanı Maximilien Morrel'le tanıştırmama izin verin. Zaten insan kendi kendisini fazlasıyla tanıtır. Kahramanımı selamlayın Vikont."

Ve uzun boylu, geniş alınlı, delici bakışlı, siyah bıyıklı, okuyucularımızın kendisini Marsilya'da oldukça dramatik koşullar altında tanımalarından dolayı henüz unutmadıkları asil genç bir adamın görünmesi için kenara çekildi. Hayran olunası bir şekilde taşıdığı yarı Fransız yarı Doğulu şık bir üniforma Légion d'honneur nişanının bulunduğu geniş göğsünün ve belinin cüretkâr kıvrımını ortaya çıkmasını sağlıyordu. Genç subay incelikle öne doğru eğildi; güçlü bir adam olduğu için Morrel'in her hareketi bir zarafet örneğiydi.

"Mösyö," dedi Albert içten bir nezaketle, "Sayın Baron de Château-Renaud beni sizinle tanıştırarak çok sevindireceğini önceden biliyordu; siz onun dostusunuz, bizim de dostumuz olun."

"Çok güzel," dedi Château-Renaud, "sevgili dostum Vikont, gereken durumda benim için yaptığını sizin için de yapmasını dileyin."

"Sizin için ne yaptı?" diye sordu Albert.

"Ah!" dedi Morrel. "Sözünü etmeye değmez, Mösyö abartıyor."

"Nasıl olur!" dedi Château-Renaud. "Sözünü etmeye değmez mi?.. Demek hayattan söz etmeye değmez!.. Sevgili dostum Morrel, aslında bu söylediğiniz çok felsefi bir anlam içeriyor... Hayatınızı her gün tehlikeye atan sizin gibi biri için önemsiz olabilir ama benim gibi hayatı bir kereliğine tesadüfen..."

"Baron, bu yaşananlarda net bir şekilde gördüğüm şey sayın kaptan Morrel'in hayatınızı kurtardığı."

"Ah! Tanrım, tamamen öyle," diye karşılık verdi Château-Renaud.

"Peki hangi vesileyle?" diye sordu Beauchamp.

"Beauchamp, dostum, açlıktan öldüğümü biliyorsunuz," dedi Debray, "bu yüzden hikâyelere dalmayın."

"Ama tamam o zaman," dedi Beauchamp, "ben masaya oturulmasına engel olmuyorum ki... Château-Renaud bu hikâyeyi bize masada anlatacak."

"Beyler," dedi Morcerf, "saat henüz onu çeyrek geçiyor, buna dikkatinizi çekerim, son bir konuğu bekliyoruz."

"Ah! Bu doğru, bir diplomatı," dedi Debray.

"Bir diplomat ya da başka bir şey hakkında hiç bilgim yok, bildiğim tek şey onu görevlendirdiğim elçilik işini beni öylesine memnun ederek yerine getirdi ki, kral olsaydım, onu hemen Toison d'or ve Jarretière de dâhil olmak üzere bütün tarikatlarımın şövalyesi yapardım."

"Henüz masaya oturulmuyorsa, bizim yaptığımız gibi bir kadeh Jerez şarabı alıp bize olan biteni anlatın Baron," dedi Debray.

"Bildiğiniz gibi aklıma Afrika'ya gitmek esmişti."

"Bu atalarınızın izlemeniz için çizdiği bir yoldu, sevgili dostum Château-Renaud," diye karşılık verdi Morcerf kibarca.

"Evet ama bu yolculuğun amacının onlar gibi İsa'nın mezarını özgürlüğüne kavuşturmak olduğu konusunda kuşkuluyum."

"Haklısınız Beauchamp," dedi genç aristokrat, "bunun amacı tabanca kullanma merakımı gidermekti. Bildiğiniz gibi, bir meseleyi halletmek için seçtiğim iki tanığın beni en iyi dostlarımdan biri olan... Evet! Hepinizin tanıdığı o zavallı Franz d'Épinay'nin kolunu kırmak zorunda bıraktıklarından beri düellodan iğrenirim."

"Bu doğru," dedi Debray, "bir zamanlar düello etmiştiniz... Sebebi neydi?"

"Hatırlıyorsam cehenneme gideyim!" dedi Château-Renaud. "Kesinlikle hatırladığım şey, sahip olduğum bir yeteneği kul-

lanmamaktan utanç duyarak, bana hediye edilen yeni tabancaları Arapların üzerinde denemek istememdir. Bu amaçla Oran'da gemiden indim, Oran'dan Konstantinopolis'e geçtim, tam da kuşatmanın kalktığı sırada oraya gelmiştim. Diğerleri gibi geri çekilmeye başladım. Kırk sekiz saat boyunca gündüzleri yağmura, geceleri kara katlanmak zorunda kaldım; nihayet üçüncü gün atım soğuktan öldü. Zavallı hayvan! Örtülere ve ahırın sobasına alışmıştı... Arabistan'ın on derecelik soğuğuyla karşılaştığında biraz rahatsızlanan bir Arap atıydı."

"Benim İngiliz atımı bu yüzden satın almak istediniz," dedi Debray, "soğuğa Arap atınızdan daha iyi dayanacağını düşünüyorsunuz."

"Yanılıyorsunuz çünkü bir daha Afrika'ya dönmeyeceğime yemin ettim."

"Demek çok korktunuz." dedi Beauchamp.

"Evet, bunu itiraf ediyorum ve haksız da sayılmazdım! Atım ölmüştü; yürüyerek geri çekiliyordum; altı Arap kafamı kesmek için dörtnala üzerime geldi, tam isabetle ikisini tüfeklerimle, diğer ikisini de tabancalarımla öldürdüm ama iki Arap daha vardı ve mermim bitmişti. Biri beni saçlarımdan kavradı, artık bu yüzden saçlarımı kısa kestiriyorum, başa ne geleceği bilinmez, diğeri yatağanını boynuma dayadı, demirin keskin soğuğunu o an hissettim, tam o sırada bu mösyö üzerlerine ateş etti, beni saçlarımdan kavrayanı bir mermiyle öldürdü ve boğazımı kesmeye hazırlananın kafasını da bir kılıç darbesiyle uçurdu. Mösyö o gün kendini bir insanı kurtarma görevine adamıştı ve kader o kişinin ben olmasını istedi; zengin olduğumda Klagmann'a ya da Marochetti'ye kaderin bir heykelini yaptıracağım."

"Evet," dedi Morrel gülümseyerek, "5 Eylül, babamın mucizevi bir şekilde kurtulduğu günün yıldönümüydü; her yıl o günü elimden geldiğince değişik bir şekilde kutlarım..."

"Kahramanca, öyle değil mi?" diye araya girdi Château-Renaud. "Kısacası o gün seçilmiş olan bendim ama hepsi bu değil. Hayatımı kurtardıktan sonra, Saint-Martin'in yaptığı gibi paltosunun yarısını değil tamamını vererek beni soğuktan ve açlıktan kurtardı, bunu benimle neyi paylaşarak yaptığını tahmin edebilir misiniz?"

"Félix'in ezmesini mi?" diye sordu Beauchamp.

"Hayır, birer parçasını afiyetle yediğimiz atını: Bu kolay bir tercih değildi."

"Atını paylaşması mı?" diye sordu Morcerf gülerek.

"Hayır, fedakârlığı," diye yanıtladı Château-Renaud. "Debray'ye İngiliz atını bir yabancı için feda edip etmeyeceğini sorsanıza."

"Bir yabancı için hayır ama bir dost için belki de," dedi Debray.

"Benim dostum olacağınızı tahmin etmiştim Baron," dedi Morrel, "zaten bunu size daha önce de söyleme onuruna erişmiştim, kahramanlık ya da değil, fedakârlık ya da değil, o gün bir zamanlar iyi kaderin bize bulunduğu lütfun karşılığı olarak kötü kadere bir adak sunmalıydım."

"Mösyö Morrel'in imada bulunduğu bu hikâye, bir gün onunla daha yakın bir dostluk kurduğunuzda size anlatacağı muhteşem bir anıdır; bugün ise hafızamızı değil, midemizi dolduralım. Saat kaçta kahvaltı edeceğiz, Albert?"

"On buçukta."

"Tam on buçukta mı?" diye sordu saatini çıkaran Debray.

"Ah! Bana beş dakikalık bir ayrıcalık tanıyacaksınız," dedi Morcerf, "çünkü ben de bir kurtarıcıyı bekliyorum."

"Kimin kurtarıcısını?"

"Elbette benim! Bir başkası gibi benim de hayatımın kurtarılabileceğini ve Araplar dışında da kafa kesenler olduğuna inanmıyor musunuz? Kahvaltımız insanlara değer

vermeyi temsil edecek ve en azından umduğum kadarıyla masamızda insanlığın iki iyiliksever üyesi yer alacak."

"Peki bu nasıl olacak?" dedi Debray. "Sadece bir Montyon ödülümüz[55] var."

"Ama ödül, onu elde etmek için hiçbir şey yapmamış olan birine verilecek," dedi Beauchamp. "Akademi başının ağrımaması için işin içinden hep böyle sıyrılır."

"Peki nereden geliyor?" dedi Debray. "Israrımı bağışlayın, bu soruya daha önce cevap verdiğinizi biliyorum ama cevabınız soruyu ikinci kez sormamı gerektirecek kadar muğlaktı."

"Aslında, ben de hiçbir şey bilmiyorum," dedi Albert. "Üç ay önce onu davet ettiğimde Roma'daydı ama o zamandan beri nerede olduğunu kim söyleyebilir?"

"Peki onun dakik olabileceğine inanıyor musunuz?" diye sordu Debray.

"Onun her şeyi yapabileceğine inanıyorum," diye yanıtladı Morcerf.

"Size tanıdığımız beş dakikalık ilave süre de dâhil olmak üzere on dakikamız kaldığına dikkatinizi çekerim."

"Tamam o zaman, bu süreden size konuğum hakkında birkaç söz etmek için yararlanacağım."

"Pardon," dedi Beauchamp, "anlatacaklarınızda bir yazı dizisine konu olacak bir şey var mı?"

"Elbette," dedi Morcerf, "hem de en ilgincinden."

"O zaman anlatın çünkü Meclis'e gidemeyeceğimin farkındayım; bunu telafi etmem gerek."

"Son karnavalda Roma'daydım."

"Bunu biliyoruz," dedi Beauchamp.

"Evet ama haydutlar tarafından kaçırıldığımı bilmiyorsunuz."

---

55 Jean Baptiste de Montyon (1733-1820) tarafından önerilen ve Fransız Akademisi tarafından verilen ödüller. Bu ödüllerin ilki erdem, ikincisi edebiyat, üçüncüsü bilim adına veriliyordu.

"Haydut diye bir şey yoktur," dedi Debray.

"Elbette var, hem de en iğrenç, yani hayranlık uyandıran haydutlar çünkü onları ürkütücü derecede güzel buldum."

"Tamam, tamam, sevgili Albert," dedi Debray, "aşçınızın geciktiğini, istiridyelerin henüz Marennes'den ya da Ostende'den gelmediğini ve Madam de Maintenon'un yaptığı gibi, yemeğin yerine bir hikâye sunduğunuzu itiraf edin. Sevgili dostum, sizi bağışlayacak ve ne kadar uydurma olsa da hikâyenizi dinleyecek kadar yakın bir arkadaşlığımızın olduğunu söyleyin."

"Size ne kadar uydurma gelirse gelsin, başından sonuna kadar gerçekleri anlatacağımı söylüyorum. Haydutlar beni kaçırıp San Sebastiano katakompları denen oldukça kasvetli bir yere götürdüler."

"Dediğiniz yeri biliyorum," dedi Château-Renaud, "orada az kalsın hasta olacaktım."

"Ben bundan daha iyisini yaptım, gerçekten hastalandım. Bana dört bin Roma eküsü, yani yirmi altı bin Tours frangı gibi önemsiz bir meblağ karşılığında rehin alındığım söylendi. Ne yazık ki yolculuğumun sonuna geldiğim ve param tükendiği için elimde sadece bin beş yüz Roma eküsü vardı. Franz'a yazdım. Bakın, Franz da oradaydı, en ufak yalanım yok, ona sorabilirsiniz; Franz'a yazdım ve saat altıda dört bin eküyle oraya gelip gelemeyeceğini sordum; altıyı on geçe, yanlarında olmaktan onur duyacağım mutlu azizlere ve şanlı din kurbanlarına kavuşacaktım. Ve haydutların reisi olan Mösyö Luigi Vampa sözünü büyük bir özenle tutacaktı, sizden buna inanmanızı rica ediyorum."

"Ama Franz dört bin eküyle geldi, öyle değil mi?" dedi Château-Renaud. "Şuraya bakın! Adınız Franz d'Épinay ya da Albert de Morcerf'se dört bin ekünün ne önemi olabilir?"

"Hayır, sadece ve sadece size sözünü ettiğim ve tanıştırmayı umduğum konukla birlikte geldi."

"Vay canına! Yoksa bu mösyö Herakles'i öldüren Cacus mu ya da Andromeda'yı kurtaran Perseus mu?"

"Hayır, yaklaşık benim boyumda bir adam."

"Tepeden tırnağa silahlı mıydı?"

"Yanında bir örgü şişi bile yoktu."

"Peki fidyenizi ödedi mi?"

"Reis'in kulağına birkaç söz ettiğinde serbest bırakıldım."

"Hatta sizi kaçırdıkları için özür bile dilemişlerdir," dedi Beauchamp.

"Tam da öyle," dedi Morcerf.

"Bak sen! Bu adam Ariosto mu?"

"Hayır, adı sadece Monte Cristo kontu."

"Monte Cristo kontu diye bir ad olamaz," dedi Debray.

"Buna ben de inanmıyorum," diye ekledi Château-Renaud, Avrupa soyluluğunu avcunun içi gibi bilen bir adamın soğukkanlılığıyla, "bir yerlerde Monte Cristo kontunu tanıyan biri var mı?"

"Belki de Kutsal Topraklar'dan geliyordur," dedi Beauchamp, "atalarından biri tıpkı Mortemart'ın Ölüdeniz'e sahip olması gibi, Golgotha Tepesi'ni ele geçirmiş olmalı."

"Pardon," dedi Maximilien, "beyler, sizi bir yanlış anlamadan kurtaracağım, Monte Cristo babamın yanında çalışan denizcilerden sık sık duyduğum küçük bir adadır; Akdeniz'in ortasında bir kum tanesi, sonsuzlukta bir atom gibidir."

"Tam da öyle Mösyö!" dedi Albert. "İşte size söz ettiğim kişi bu kum tanesinin senyörü ve kralıdır; bu kontluk unvanını Toscana'da satın almış olmalı."

"Demek kontunuz zengin?"

"Öyle sanıyorum."

"Ama bunun açıkça ortaya konması gerektiğini düşünüyorum."

"İşte bu konuda yanılıyorsunuz Debray."

"Sizi hiç anlamıyorum."

"*Bin Bir Gece Masalları*'nı okudunuz mu?"

"Elbette! Ne güzel bir soru!"

"Tamam o zaman, oradaki insanların zengin ya da fakir, buğday tanelerinin yakut ya da elmas olup olmadıklarını biliyor muydunuz? Yoksul balıkçılar gibi görünüyorlardı, öyle değil mi? Onların öyle olduklarını sanıyordunuz ve aniden size Hindistan'ı satın alabileceğiniz gizemli bir mağaranın kapısını açtılar."

"Ya sonra?"

"Sonrası, benim tanıdığım Monte Cristo kontu işte bu balıkçılardan biridir. İsmini bile bu olaydan almıştır, adı Denizci Sinbad'dır ve altın dolu bir mağarası vardır."

"Siz bu mağarayı gördünüz mü?" diye sordu Beauchamp.

"Hayır, ben görmedim, Franz gördü. Ama, şişşt! Onun yanında bununla ilgili tek söz etmemek gerekir. Gözleri bağlanarak o mağaraya indirilen Franz'a dilsizler ve görünen o ki Kleopatra'nın yanlarında bir yosma gibi kalacağı kadınlar hizmet etmiş. Ancak kadınlar konusunda pek de emin değil; yanına haşhaşlı ezmeyi yedikten sonra girdikleri için birkaç heykeli kadın sanmış olması mümkün."

Gençler Morcerf'e. "Demek öyle, sevgili dostum, aklınızı mı kaçırdınız yoksa bizimle alay mı ediyorsunuz?" dercesine baktılar.

"Gerçekten de," dedi düşüncelere dalmış gibi görünen Morrel. "Penelon adlı yaşlı bir denizcinin de Mösyö de Morcerf'in söylediğine benzer bir şey anlattığını duydum."

"Ah!" dedi Albert,."Ne mutlu ki Mösyö Morrel yardımıma koştu. Labirentime bir ip yumağı atması kafanızı karıştırıyor, öyle değil mi?"

"Pardon, sevgili dostum," dedi Debray, "bize anlattıklarınız gerçek gibi görünmüyor.."

"Ah tabii ki! Çünkü elçileriniz, konsoloslarınız size bundan söz etmiyor! Zamanları yok, seyahat eden yurttaşlarını denetlemeleri gerek."

"Ah! Ne güzel, sinirleniyor ve bunun acısını zavallı görevlilerimizden çıkarıyorsunuz. Aman Tanrım! Sizi nasıl ko-

rumalarını bekliyorsunuz? Meclis her gün maaşlarını kemiriyor; öyle ki ellerine neredeyse hiçbir şey geçmiyor. Elçi olmak ister misiniz, Albert? Sizi Konstantinopolis'e atayacağım."

"Hayır, olmaz! Çünkü Sultan, Mehmet Ali'nin lehine ilk tavır alışımda bana ip gönderecek ve cellatları beni boğacak."

"İşte durumu anlıyorsunuz," dedi Debray.

"Evet ama tüm bunlar Monte Cristo kontunun var olmasına engel değil."

"Elbette! Herkes var olmayı sürdürüyor, güzel bir mucize."

"Kuşkusuz herkes var olmayı sürdürüyor ama aynı koşullarda değil. Herkesin siyah köleleri, prenslere yaraşır dehlizleri, yer altı sarayları olan barbar hükümdarları gibi silahları, altı bin franklık atları, Yunan metresleri yok!"

"Yunan metresi gördünüz mü?"

"Evet, gördüm ve duydum. Argentina Tiyatrosu'nda gördüm, bir gün Kont'ta yemek yerken sesini duydum."

"Demek bu olağanüstü adam yemek yiyor?"

"Bence, yemek yese de, sözü edilmeyecek kadar az yiyor."

"Onun bir vampir olduğunu göreceksiniz."

"İstediğiniz kadar gülün. Bildiğiniz gibi Lord Ruthwen'i tanımış olan Kontes G... de sizinle aynı şeyi düşünüyordu."

"Ah! Ne güzel!" dedi Beauchamp. "İşte gazeteci olmayan biri için *Constitutionnel*'in[56] efsanevi deniz yılanının bir benzeri: bir vampir, bu mükemmel!"

"Gözbebeğini dilediği zaman küçültüp genişleten vahşi bir göz," dedi Debray, "gelişkin bir üçgen yüz, muhteşem bir alın, soluk bir ten, siyah sakal, beyaz ve sivri dişler, dişlerine benzeyen sert ve dokunaklı bir nezaket."

"Evet, tam da öyle Lucien," dedi Morcerf, "ve eşkalin her hattı tam anlamıyla çizildi. Evet, sert ve dokunaklı bir nezaket. Bu adam daima içimi ürpertti; bir gün bir infazı izliyorduk, celladın görevini yapmasından ve mahkûmun çığlıklarından ziyade, onun dünyanın tüm işkencelerini so-

56 Ünlü bir politik ve edebî yayın.

ğuk bir ifadeyle anlattığını görmekten ve duymaktan dolayı kendimi kötü hissettim."

"Kanınızı emmek için sizi Colosseum harabelerine götürmedi mi?" diye sordu Beauchamp.

"Ya da, sizi kurtardıktan sonra, tıpkı Esav'ın büyük oğulluk hakkını satması gibi, ruhunuzu satın almak için size ateş rengi bir parşömene imza attırdı mı?"

"Beyler, dilediğiniz kadar alay edin!" dedi biraz incinmiş gibi görünen Morcerf. "Gand Bulvarı'nın müdavimleri olan, Boulogne Ormanı'nda gezinen sizin gibi yakışıklı Parislilere baktığımda ve o adamı düşündüğümde, aynı türden olmadığımıza inanıyorum."

"Bundan gurur duyarım!" dedi Beauchamp.

"Sizin Monte Cristo kontunuzun İtalyan haydutlarıyla ufak tefek ilişkileri dışındaki boş zamanlarında kibar bir adam olduğu kesin," dedi Château-Renaud.

"Hayır, İtalyan haydut diye bir şey yoktur!" dedi Debray.

"Vampir diye bir şey yoktur!" diye ekledi Beauchamp.

"Monte Cristo kontu diye biri de yoktur," diye ekledi Debray. "Bakın, sevgili Albert, işte saat on buçuğu çalıyor."

"Bunun bir karabasan olduğunu itiraf edin ve kahvaltıya geçelim," dedi Beauchamp.

Ama sarkaçlı saatin titreşimi henüz sönümlenmemişti ki, kapının açılmasıyla Germain, "Ekselansları Monte Cristo kontu," dedi.

Oradaki herkes Morcerf'in hikâyesinin zihinlerinde nasıl bir yer ettiğini belli edercesine yerlerinden sıçradı. Albert bile ani bir heyecan duymaktan kendini alamadı.

Ne caddede bir araba gürültüsü ne de bekleme odasında bir ayak sesi duyulmuştu; kapı bile sessizce açılmıştı.

Kont çok sade bir kılıkla eşikte belirdi ama en popüler ve en güç beğenen biri bile kıyafetinde eleştirecek bir şey bulamazdı. En becerikli terzilerin elinden çıkmış giysileri, şapkası ve çamaşırları eşsiz bir beğeniyi yansıtıyordu.

Ancak otuz beş yaşlarındaydı ve herkesi etkileyen şey Debray'nin çizdiği portreyle olağanüstü benzerliğiydi.

Salonun ortasına doğru gülümseyerek ilerleyen Kont kendisine doğru yaklaşan ve elini aceleyle uzatan Albert'in yanına geldi.

"Dakiklik," dedi Monte Cristo kontu, "sanırım hükümdarlarımızdan birinin iddia ettiğine göre kralların nezaketidir. Ama ne kadar iyi niyetli olursa olsunlar aynı şey yolcular için her zaman geçerli değildir. Yine de Sevgili Vikont, iyi niyetimi dikkate alarak, randevuya iki üç saniye gecikmemi bağışlarsınız. Beş yüz fersah aksilikler çıkmadan katedilmiyor, hele de görünüşe bakılırsa, arabacıları dövmenin yasak olduğu Fransa'da."

"Sayın Kont," diye karşılık verdi Albert, "bana verdiğiniz söz vesilesiyle davet ettiğim ve sizinle tanıştırma onuruna erişeceğim birkaç dostuma ziyaretinizden söz ediyordum. İşte soyluluğu kraliyetin on iki senyörüne kadar uzanan ve ataları Yuvarlak Masa'da yer alan Château-Renaud kontu; İçişleri Bakanı'nın sekreteri Mösyö Debray; dehşet saçan, Fransız hükümetinin korkulu rüyası olan ama belki de Fransa'daki ününe rağmen, gazetesi İtalya'ya gelmediği için adını hiç duymadığınız Mösyö Beauchamp ve nihayet sipahilerin komutanı Mösyö Maximilien Morrel."

Bu isim üzerine, o ana kadar herkesi kibarca ama İngilizlere özgü bir soğukluk ve kayıtsızlıkla selamlayan Kont bir adım öne çıkmaktan kendini alamadı ve solgun yanakları bir şimşek hızıyla hafifçe kızardı.

"Mösyö yeni muzaffer Fransızların üniformasını taşıyor," dedi, "güzel bir üniforma."

Kont'un, gizlemesi için bir gerekçe olmadığında, güzel, dingin ve duru gözlerini, âdeta kendisi bile farkına varmaksızın parlatan ve sesine çok derin bir titreşim katan duygunun ne olduğunu söylemek mümkün değildi.

"Bizim Afrikalılarımızı hiç görmüş müydünüz?" dedi Albert.

"Hayır," diye karşılık verdi yeniden rahat bir tavır takınan Kont.

"Tamam o zaman Mösyö, bu üniformanın altında ordunun en cesur ve en asil yüreklerinden biri çarpıyor."

"Ah! Sayın Kont," diye araya girdi Morrel.

"Kaptan, söylememe izin verin... Mösyönün çok kahramanca bir davranışını henüz öğrendik, bu yüzden onu ilk kez görmeme rağmen, ondan kendisini size bir dostum gibi tanıştırma iznini istiyorum."

Ve bu sözlerin ardından, Kont'un yüzünde bir kez daha beliren o garip sabit bakışlar, o kaçamak kızarıklık ve gözkapaklarında heyecanını belli eden o hafif titreme dikkatleri çekebilirdi.

"Ah! Mösyö asil bir yüreğe sahip, ne kadar iyi!" dedi Kont.

Albert'in söylediklerinden ziyade Kont'un kendi düşüncesini yansıtan bu vurgu herkesin ve özellikle de Monte Cristo'ya şaşkınlıkla bakan Morrel'in afallamasına yol açtı. Ama aynı zamanda sesinin tonu öyle yumuşak ve âdeta öyle tatlıydı ki, bu vurgu ne kadar garip olursa olsun kimsenin buna canının sıkılması mümkün değildi.

"Bundan neden kuşku duysun ki?" dedi Beauchamp, Château-Renaud'ya.

"Aslında," diye karşılık verdi insanları tanıma alışkanlığı ve aristokratik bakışının netliğiyle Monte Cristo kontunun içine elinden geldiğince nüfuz eden Château-Renaud. "Albert bize doğruyu söylemiş, Kont ilginç bir şahsiyet; siz ne dersiniz Morrel?"

"İnanın ki," dedi Morrel, "içten bakışları ve sempatik sesiyle, az önce hakkımda dile getirdiği garip düşünceye rağmen onu sevimli buluyorum."

"Beyler," dedi Albert. "Germain sofranın hazır olduğunu söyledi. Sayın Kont, size yol göstermeme izin verin."

Sessizce yemek salonuna geçildi. Herkes masadaki yerini aldı.

"Beyler," dedi Kont otururken, "size tüm uygunsuz davranışlarımı bağışlamanız için bir itirafta bulunmama izin verin: Ben yabancıyım, hem de Paris'e ilk kez gelecek kadar yabancıyım. Bu yüzden Fransız yaşam tarzını hiç bilmiyorum ve şimdiye kadar Parislilerin güzel geleneklerine itici gelecek Doğu tarzı bir yaşamdan başkasını benimsemedim. Bu nedenle bende fazla Türk, Napolili, Arap kaçan bir şeyler görürseniz beni bağışlamanızı rica ediyorum. Şimdi beyler, kahvaltımızı edelim."

"Bütün bunları nasıl da dile getiriyor!" diye mırıldandı Beauchamp. "Kuşkusuz büyük bir senyör."

"Büyük bir senyör olmalı," diye ekledi Debray.

"Bütün ülkelerin en büyük senyörü," dedi Château-Renaud.

XL

Kahvaltı

Hatırlanacağı gibi Kont kanaatkâr bir davetliydi. Albert, ta başından beri, Paris yaşam tarzının en maddi ama aynı zamanda en gerekli yönüyle, misafirin hoşuna gitmeyeceği endişesini belli ederek buna dikkati çekti.

"Sayın Kontum," dedi, "Helder Caddesi mutfağının Spagna Meydanı'nın yemekleri kadar hoşunuza gitmeyeceğinden endişelendiğimi fark ediyorsunuzdur. Size damak tadınızı sormalı ve istediğiniz bazı yemekleri hazırlatmalıydım."

"Mösyö," diye karşılık verdi Kont gülümseyerek, "beni biraz daha iyi tanısaydınız, benim gibi Napoli'de makarna, Milano'da polenta, Valencia'da *olla podrida,*[57] Konstantinopolis'te pilav, Hindistan'da köri ve Çin'de kırlangıç yuvası çorbası yemiş bir yolcu için biraz küçük

57 Güveçte pişirilen türlü.

düşürücü kaçacak olan bir ihtimamla zihninizi meşgul etmezdiniz. Her yerde, her şeyi yerim ama az yerim ve kanaatkârlığımdan yakındığınız şu anda iştahım çok yerinde çünkü dün sabahtan beri hiçbir şey yemedim."

"Nasıl, dün sabahtan beri mi?" diye haykırdı konuklar. "Demek yirmi dört saatten beri hiçbir şey yemediniz!"

"Evet," diye yanıtladı Monte Cristo. "Nîmes yakınlarında bazı bilgiler edinmek için yoldan ayrılmak zorunda kaldım ve biraz gecikeceğimi düşünerek hiçbir yerde durmak istemedim."

"Peki arabanızda da mı yemediniz?" diye sordu Morcerf.

"Hayır, canım sıkılıp kendimi toplayacak gücü bulamadığımda ya da acıktığım halde canım yemek yemek istemediğinde yaptığım gibi uyudum."

"Demek uykunuza hâkim olabiliyorsunuz Mösyö?" diye sordu Morrel.

"Neredeyse."

"Bunun için bir reçeteniz var mı?"

"Hiç şaşmayan bir reçete."

"İşte her zaman yiyecek bir şeyi olmayan ve içecek bir şeyi nadiren bulan biz Afrikalılar için mükemmel bir yöntem," dedi Morrel.

"Evet," dedi Monte Cristo, "ama ne yazık ki benim gibi olağandışı bir yaşam sürdüren biri için mükemmel olan reçetem, kendisine ihtiyaç duyulduğunda uyanmayacak bir ordu için çok tehlikeli olacaktır."

"Bu reçetenin ne olduğunu öğrenebilir miyiz?" diye sordu Debray.

"Ah! Tanrım," evet, dedi Monte Cristo, "bunu gizleyecek değilim: Katkısız olup olmadığından kuşku duymamak için bizzat Canton'a gidip aldığım muhteşem bir afyon karışımı ve Doğu'da, yani Dicle ile Fırat arasında ekilen en kaliteli haşhaş; bu iki madde eşit oranlarda karıştırılır ve ihtiyaç duyulduğunda yutulacak drajeler haline getirilir. Etkisi on

dakika sonra başlar. Baron Franz d'Épinay'ye sorun, sanırım bir gün tadına bakmıştı."

"Evet," diye yanıtladı Morcerf, "bana bundan birkaç kez söz etmişti, hatta onda çok hoş bir anı bıraktığını da söylemişti."

"Ama," dedi gazeteci kimliğinden dolayı hiçbir şeye kolayca inanmayan Beauchamp, "bu hapı her zaman üzerinizde taşıyor musunuz?"

"Her zaman."

"O değerli haplarınızı görmek istersem size saygısızlık etmiş olur muyum?" diye ekledi yabancıyı faka bastırmayı uman Beauchamp.

"Hayır Mösyö."

Ve Kont cebinden tek bir zümrüdün içine oyulmuş ve vidaları gevşetildiğinde içinden yeşilimtırak renkli ve bir bezelye büyüklüğünde yuvarlak bir hapın çıkmasını sağlayan çok zarif bir şeker kutusu çıkardı. Bu hapın buruk ve içe işleyen bir kokusu vardı; o an içinde dört beş hap bulunan bu kutuya bir düzine hap sığabilirdi.

Şeker kutusu masada dolaştırıldı ama konukların kutuyu birbirlerine iletmekteki amacı hapları görmek ya da koklamaktan ziyade o hayran olunası zümrüdü incelemekti.

"Bu güzel yemeği aşçınız mı hazırladı?" diye sordu Beauchamp.

"Hayır Mösyö," dedi Monte Cristo, "gerçekten keyif aldığım şeyleri usta olmayan ellere bırakmam. Yeterince iyi bir kimyacıyım ve haplarımı kendim hazırlarım."

"Annemin aileden kalma oldukça ilgi çekici birkaç mücevheri olmasına rağmen, bu, gördüğüm en muhteşem ve en iri zümrüt," dedi Château-Renaud.

"Bende bundan üç tane vardı," dedi Monte Cristo, "birini zümrüdü kılıcına taktıran Sultan Mahmut'a, diğerini İmparator Napoléon tarafından selefi VII. Pius'a verilmiş ve tacına neredeyse aynı ama onun kadar güzel olmayan başka

bir zümrüdün yanına işleten Kutsal Papamıza hediye ettim; diğerini kendime sakladım ve içini oydurdum, bu işlem değerinin yarısını kaybettirse de, zümrüdü istediğim gibi kullanmama izin verdi."

Çok sade bir dille konuştuğu için ya gerçeği söylediğinden ya da deli olduğundan kuşku duyulmadığından, herkes Monte Cristo'ya bakıyordu; bununla birlikte gençlerin ellerinde duran zümrüt doğal olarak ilk varsayıma yönelmelerine yol açıyordu.

"Peki bu iki hükümdar bu muhteşem hediye karşılığında size ne verdi?" diye sordu Debray.

"Sultan bir kadının özgürlüğünü, Kutsal Papamız bir insanın hayatını," diye yanıtladı Kont. "Böylece kendimi hayatımda bir kez, Tanrı beni bir tahtın basamaklarında dünyaya getirmiş gibi güçlü hissettim."

"Ve hayatını kurtardığınız kişi Peppino'ydu, öyle değil mi?" diye haykırdı Morcerf. "Onun affını mı talep ettiniz?"

"Belki de," dedi Monte Cristo gülümseyerek.

"Sayın Kont, sizin böyle konuşmanızdan nasıl keyif aldığımı tahmin edemezsiniz. Daha önce sizi dostlarıma masallardan çıkıp gelen biri, *Bin Bir Gece Masalları*'nın bir sihirbazı, bir Orta Çağ büyücüsü olarak tanıtmıştım ama Parisliler paradokslara pek yatkın olduğundan, gerçeklikler günlük yaşamlarının her anında yer almadıklarında, en tartışılmaz gerçeklikleri bile hayal ürünü olarak görürler. İşte bakın, her gün geç kalmış bir Jockey Kulübü üyesinin önünün kesildiğini ve soyulduğunu; Saint-Denis Sokağı'nda ya da Saint-Germain Mahallesi'nde dört kişinin öldürüldüğünü; kimi zaman Temple Bulvarı'nda, kimi zaman da Julien kaplıcalarında on, on beş, yirmi hırsızın yakalandığını okuyan ve yayımlayan ama Maremmes'de, Roma taşrasında ya da Pontins bataklıklarında haydutların var olduğuna karşı çıkan Debray ve Beauchamp. Sayın Kont, haydutlar tarafından kaçırıldığımı ve yüce gönüllü müdahaleniz olmasa, şu

an büyük bir ihtimalle Helder Caddesi'ndeki kendi halinde bir evde onları kahvaltıya davet etmek yerine San Sebastiano katakomplarında sonsuz dirilişi bekliyor olacağımı bizzat anlatır mısınız?"

"Ama bana bir daha bu önemsiz olaydan bahsetmeyeceğinize söz vermiştiniz!" dedi Monte Cristo.

"O ben değilim, Sayın Kont!" diye haykırdı Morcerf. "Aynı şekilde yardım ettiğiniz birini benimle karıştırıyorsunuz. Tam tersine, sizden bu olay hakkında konuşulmasını rica ediyorum çünkü olan biteni anlatmaya karar verirseniz belki de bana kısmen bildiğim bir şeyi yeniden söylemekle kalmayıp bilmediğim çok şeyden bahsetmiş olacaksınız."

"Ama sanırım bu olayda, benim bildiklerimi bilecek kadar önemli bir rol oynadınız," dedi Kont gülümseyerek.

"Bildiğim her şeyi anlatırsam, siz de bilmediklerimden bahsedeceğinize söz verir misiniz?" diye sordu Morcerf.

"Bu çok haklı bir talep," diye karşılık verdi Monte Cristo.

"Tamam o zaman," dedi Morcerf, "gururum incinse de, üç gün boyunca Tullia'nın ya da Poppea'nın soyundan geldiğini sandığım bir maskelinin cilvelerinin hedefinde yer aldım, oysa sadece bir *contadine*in[58] cilvelerine maruz kalmışım; köylü dememek için ondan *contadine* diye bahsettiğime dikkatinizi çekerim. Bildiğim tek şey, ahmağın teki gibi, az önce söz ettiğim kişiden daha da ahmak biri gibi, on beş on altı yaşlarında, tüysüz, ince belli, genç bir haydudun bu köylü kızı olduğunu sandım, kendimi kızın iffetli omzuna bir öpücük konduracak kadar rahat hissetiğim anda, bu genç boğazıma bir tabanca dayadı ve yedi sekiz arkadaşının yardımıyla beni San Sebastiano katakomplarının derinliklerine götürdü, daha doğrusu sürükledi. Oraya getirildiğimde, karşımda *Cesar'ın Yorumları*'nı okuyan ve bana ertesi sabah saat altıda eline dört bin ekü saymazsam, saat altıyı çeyrek geçe hayatta olmayacağımı söylemek için okumasını

58 Taşralı İtalyan kız.

yarıda kesme lütfunda bulunan oldukça birikimli bir haydut reisiyle karşılaştım. Benim tarafımdan imzalanan mektup Franz'da, altında Reis Luigi Vampa'nın bir dipnotu var. Bana inanmıyorsanız, Franz'a yazarım, imzaları doğrulayacaktır. İşte bildiklerim. Şimdi bilmediğim şeye gelelim Sayın Kont, pek az şeye saygı duyan Romalı haydutların üzerinde böyle büyük bir saygı uyandırmayı nasıl başardınız? İtiraf edeyim ki, Franz'ın ve benim, size hayranlıktan gözlerimiz kamaştı."

"Bundan daha basit bir şey olamaz," diye yanıtladı Kont. "Ünlü Vampa'yı on yıl öncesinden tanıyordum. Bir gün, henüz genç bir çobanken, bana hangi yolu izlemem gerektiğini söylediği için ona biraz bozuk para vermiştim, o da bana borçlu kalmamak için kendisinin oyduğu ve muhtemelen silah koleksiyonumda gördüğünüz bir hançer hediye etti. Çok sonraları, ya aramızdaki dostluğu sürdürmesi gereken bu küçük hediye değişimini unuttuğu ya da beni tanıyamamadığı için önümü kesmeye çalıştı ama tam tersine onu bir düzine adamıyla ele geçiren ben oldum. Onu, eli çabuk ve onun adına daha da aceleci davranacak olan Roma adaletine teslim edebilirdim ama bunu yapmadım. Onu ve adamlarını serbest bıraktım."

"Bir daha suç işlememeleri koşuluyla," dedi gazeteci gülerek. "Sözlerini titizlikle yerine getirdiklerini büyük bir keyifle görebiliyorum."

"Hayır Mösyö," diye karşılık verdi Monte Cristo, "koşulum sadece bana ve dostlarıma saygılı davranmalarıydı. Toplumcu, ilerici, hümanist beyler, söyleyeceklerim size garip gelebilir ama yakınımdaki insanların gelecekleri asla umurumda değildir; beni korumayan, hatta daha genel anlamda benimle sadece bana zarar vermek için ilgilenen toplumu korumaya çalışmam ve insanları saygımdan mahrum bıraksam ve onlara karşı duyarsızlığımı korusam da, toplum ve insanlar bana hâlâ borçludur."

"Hele şükür!" diye haykırdı Château-Renaud. "İşte bencilliği dürüstçe ve açıkça öğütlediğini duyduğum ilk yürekli adam: Bu çok güzel! Bravo Sayın Kont!"

"En azından içtenlikle söylenmiş sözler," dedi Morrel, "ama Sayın Kont'un, bize açıkladığı bu kesin ilkelere bir kereliğine uymadığından eminim."

"Nasıl, bu ilkelere uymamış mıyım Mösyö?" diye sordu ara sıra Maximilien'e büyük bir dikkatle bakmaktan kendini alamayan, bu keskin ve berrak bakışlar karşısında yürekli genç adamın iki üç kez başını öne eğmesine neden olan Monte Cristo.

"Ama hiç tanımadığınız Mösyö de Morcerf'i kurtarırken, insanlara ve topluma hizmet ettiğinizi düşünüyorum," dedi Morrel.

"Bunu güzel bir gurur kaynağı olarak saklıyor," dedi kadehindeki şampanyayı bir dikişte bitiren Beauchamp ciddi bir ifadeyle.

"Sayın Kont!" diye haykırdı Morcerf. "Tanıdığım en sıkı mantıkçılardan biri olan siz, aldığınız bir kararla kendinizi ele verdiniz ve birazdan, bencil değil, tam tersine insanları seven biri olduğunuz kanıtlanacak. Ah! Sayın Kont, Doğulu, Levanten, Malezyalı, Hintli, Çinli, yabani biri olduğunuzu söylüyorsunuz; aile adınız Monte Cristo, vaftiz adınız Denizci Sinbad ama daha Paris'e ayak bastığınız gün marjinal Parislilerimizin en önemli meziyetine ya da en önemli kusuruna farkına varmadan sahip oluyor, yani işlemediğiniz günahları üzerinize alıyor ve sahip olduğunuz erdemleri saklıyorsunuz!"

"Sevgili Vikont," dedi Monte Cristo, "söylediklerimde ya da yaptıklarımda siz ve bu beylerin bu övgüsüne layık olacak bir şey göremiyorum. Benim için bir yabancı değildiniz çünkü sizi tanıyordum çünkü iki odamı size bırakmıştım çünkü sizi kahvaltıda ağırlamıştım çünkü size arabalarımdan birini tahsis etmiştim çünkü Corso Caddesi'nde

maskelilerin geçişini birlikte izlemiştik çünkü Popolo Meydanı'ndaki pencereden az kalsın bayılacağınız kadar çok etkilendiğiniz o infazı seyretmiştik. Şimdi tüm bu beylere soruyorum, konuğumu haydutlar dediğiniz o korkunç adamların elinde bırakabilir miydim? Zaten, bildiğiniz gibi, sizi kurtarırken, aklımda Fransa'ya geldiğimde bana Paris salonlarına girmemde yardımcı olacağınız gibi bir art niyet vardı. Bu kararımı bir süre için muğlak ve geçici bir proje olarak düşünmüş olabilirsiniz ama bugün, bunun sözünüzden dönmemeniz için boyun eğmek zorunda olduğunuz bir gerçeklik olduğunu görüyorsunuz."

"Ve sözümü tutacağım," dedi Morcerf, "ama Sayın Kont, engebeli arazilere, ilginç olaylara, fantastik ufuklara alışkın olan sizin büyük bir hayal kırıklığına uğramanızdan endişeleniyorum. Bizde, maceralı hayatınızın sizi alıştırdığı türden hiçbir ilginçlik yoktur. Bizim Chimborazo'muz Montmartre'dır; Himalaya'mız Valérien Tepesi'dir; Sahra'mız hâlâ kervanların su bulması için kuyuların kazıldığı Grenelle ovasıdır. Söylendiği kadar olmasa da çok hırsız var ama bu hırsızlar en büyük senyörden ziyade en önemsiz hafiyeden korkarlar; nihayetinde Fransa çok sıradan bir ülke, Paris son derece uygarlaşmış bir şehirdir, buradaki seksen beş yönetim bölgemizde, seksen beş diyorum çünkü Korsika'yı Fransa'nın dışında tutuyorum, evet seksen beş yönetim bölgemizde üzerinden telgraf teli geçmeyen tek bir dağ, içine bir polis komiserinin bir gaz lambası bırakmadığı tek bir mağara bulamazsınız. Bu yüzden, Sayın Kont, size yalnız bir hizmette bulunabilir, sizi herkesle tanıştırabilir, arkadaşlarımı size tanıtabilirim. Zaten bunun için kimseye ihtiyacınız yok; isminizle, servetinizle ve zekânızla (Monte Cristo biraz alaycı bir gülümsemeyle öne doğru eğildi) kendinizi her yerde tanıtabilir ve her yerde büyük bir özenle ağırlanırsınız. Bu yüzden aslında size ancak tek bir konuda yararlı olabilirim. Paris yaşamına alışıklığım, rahat edebileceğiniz yerler

konusundaki deneyimim, pazarlarımız hakkındaki bilgim sayesinde, size uygun bir ev bulmak için emrinizdeyim. Roma'daki odalarınızı bana tahsis etmiş olsanız da size evimi paylaşmayı önermeye cesaret edemem, bencilliği açıkça savunmam ama fazlasıyla bencilim çünkü evimde bir kadına ait olsa bile benimki dışında tek bir gölgenin bile olmasına izin veremem."

"Ah!" dedi Kont. "İşte tamamen evliliğe yönelik bir tutum. Gerçekten de Mösyö, Roma'da bana planlanan bir evlilik hakkında birkaç söz etmiştiniz, gelecekteki bu mutluluğunuz için sizi kutlayabilir miyim?"

"Hâlâ planlama aşamasında Sayın Kont."

"Plan diyen, ihtimal dâhilinde demiş sayılır," diye araya girdi Debray.

"Hayır, öyle değil; babam bu konu üzerinde duruyor ve – çok yakında karım olmayacaksa da– müstakbel eşimi, Matmazel Eugènie Danglars'ı sizinle tanıştırmayı umuyorum."

"Eugènie Danglars!" dedi Kont. "Biraz durun: Babası Sayın Baron Danglars değil mi?"

"Evet," diye yanıtladı Morcerf, "ama yeni tarzda bir baron."

"Ah! Ne önemi var? Demek ki devlete bu seçkin unvanı hak edecek kadar hizmet etmiş."

"Hem de ne önemli hizmetler," dedi Beauchamp. "Aslında liberal olmasına rağmen, Kral X. Charles'a altı milyon borç verince kral da onu baron yaptı, Légion d'honneur nişanı aldı, böylece nişanını sanılacağı gibi yeleğinin cebinde değil, yakasında taşıyor."

"Ah!" dedi Morcerf gülerek. "Beauchamp, Beauchamp, bu sözlerinizi *Le Corsaire et Le Charivari*'de [Korsan ve Dalgacı] yazmak için saklayın ama benim yanımda müstakbel kayınpederime özen gösterin."

Ardından Monte Cristo'ya dönerek, "Az önce Baron'un ismini sanki kendisini tanır gibi telaffuz ettiniz," dedi.

"Onu tanımıyorum," dedi Monte Cristo hiç umursamazmışçasına, "ama Londralı Richard ve Blount, Viyanalı Arstein ve Eskeles, Romalı Thomson ve French şirketleri kendisinden kredi alacağı için muhtemelen onunla tanışmakta gecikmeyeceğim."

Ve bu şirket isimlerini sayarkan Maximilien Morrel'e göz ucuyla baktı.

Kont Maximilien üzerinde bir etki uyandırmak istemişse, bunu başarmıştı. Maximilien elektrik akımına kapılmış gibi titredi.

"Thomson ve French," dedi, "bu şirketi tanıyor musunuz Mösyö?"

"Onlar benim Hristiyan âleminin başkentindeki bankacılarım," diye yanıtladı Kont sakince, "size onlarla ilgili bir yararım dokunabilir."

"Ah Sayın Kont, belki de bize şimdiye kadar hiçbir sonuç alamadığımız araştırmalarımızda yardım edebilirsiniz, bu şirket bir zamanlar bizim şirketimize bir yardımda bulundu ve nedenini anlayamadığım bir şekilde böyle bir yardımı inkâr ediyor."

"Emrinizdeyim Mösyö," diye karşılık verdi Monte Cristo öne doğru eğilerek.

"Ama," dedi Morcerf. "Mösyö Danglars hakkında konuşurken asıl konumuzdan garip bir şekilde uzaklaştık. Monte Cristo kontuna uygun bir ev bulmaktan söz ediyorduk; hadi bakalım beyler, bu meseleyi halletmek için birlikte düşünelim. Büyük Paris'in bu yeni konuğunu nereye yerleştireceğiz?"

"Saint-Germain Mahallesi'ne," dedi Château-Renaud, "Mösyö orada avlu ile bahçe arasında şirin bir ev tutacak."

"Hadi canım sizde!" dedi Debray. "Château-Renaud, hüzünlü ve iç karartıcı Saint-Germain'inizden başka bir yer bilmiyorsunuz, ona aldırmayın Sayın Kont, Chaussée-d'Antin'e yerleşin: orası Paris'in gerçek merkezidir."

"Opéra Bulvarı," dedi Beauchamp, "birinci katta balkonlu bir ev. Sayın Kont oraya gümüş simli kumaştan yastıklar getirtecek ve çubuğunu tüttürürken ya da haplarını yutarken başkent gözlerinin önünde süzülecek."

"Hiçbir şey önermiyorsunuz, bu konuda fikriniz yok mu Morrel?" dedi Château-Renaud.

"Tabii ki var," dedi genç adam gülümseyerek, "ama Mösyö'nün kendisine yapılan parlak önerilerden birine sıcak bakmasını bekliyordum. Şimdi, bu önerilerden hiçbirine yanıt vermediğine göre, ona küçük sevimli bir konakta, Pompadour usulü döşenmiş bir daire seçeneğini sunabileceğimi sanıyorum; kız kardeşim Meslay Sokağı'ndaki bu konağı bir yıl önce kiraladı."

"Kız kardeşiniz mi var?" diye sordu Monte Cristo.

"Evet Mösyö, mükemmel bir kız kardeşim var."

"Evli mi?"

"Kısa süre sonra dokuz yıl olacak."

"Mutlu mu?"

"Bir insanın olabileceği kadar mutlu: Sevdiği erkekle, bize kötü günlerimizde sadık kalan Emmanuel Herbault ile evlendi."

Monte Cristo belli belirsiz gülümsedi.

"Altı aylık iznim sırasında orada oturuyorum ve eniştem Emmanuel'le birlikte ihtiyaç duyduğu her tür bilgiyi edinmesi için Sayın Kont'un emrinde olacağım."

"Bir dakika!" diye haykırdı Monte Cristo'ya cevap verme fırsatı bırakmadan. "Söylediklerinize dikkat edin Mösyö Morrel, bir gezgini, Denizci Sinbad'ı bir evde aile yaşamına hapsedecek, Paris'i görmek için gelmiş birini bir aile babası yapacaksınız."

"Ah! Kesinlikle öyle değil," diye yanıtladı Morrel gülümseyerek, "kız kardeşim yirmi beş, eniştem otuz yaşında: Genç, neşeli ve mutlular; zaten Sayın Kont'un kendi dairesi olacak ve ev sahipleriyle sadece onları ziyaret etmek istediğinde karşılaşacak."

"Teşekkürler Mösyö, teşekkürler," dedi Monte Cristo, "bana bu onuru bahşederseniz, sizin aracılığınızla kız kardeşiniz ve enişte nizle tanışmakla yetineceğim; zaten bu beylerin önerilerini kalacak yerim hazır olduğu için kabul etmedim."

"Nasıl!" diye haykırdı Morcerf. "Demek otelde kalacaksınız! Bu sizin için çok sıkıntılı olacak."

"Roma'da sıkıntı çekiyor muydum?"

"Roma'da bir süiti döşetmek için elli bin piastra harcamıştınız, sanırım her gittiğiniz yerde aynı harcamayı yapmayı düşünmüyorsunuz."

"Benim için önemli olan bu harcama değil," diye yanıtladı Monte Cristo kontu, "ama Paris'te kendime ait bir evim olmasına karar vermiştim. Uşağımı önceden buraya gönderdim, bir ev satın almış ve içini döşetmiş olmalı."

"Ama söylesenize, demek Paris'i tanıyan bir uşağınız var!" diye haykırdı Beauchamp.

"O da benim gibi Fransa'ya ilk kez geliyor, zencidir ve konuşmaz."

"Ali mi?" diye sordu Albert yaşanan genel şaşkınlığın ortasında.

"Evet Mösyö, ta kendisi, sanırım Roma'da gördüğünüz Nubiyalı dilsiz."

"Evet, tabii ki görmüştüm," diye karşılık verdi Morcerf, "onu çok iyi hatırlıyorum. Ama bir Nubiyalıyı, bir dilsizi, ev satın almak ve içini döşetmek için nasıl görevlendirebildiniz? Zavallı her şeyi sizin arzu etmediğiniz şekilde yapabilirdi."

"Yanılıyorsunuz Mösyö, tam tersine her şeyi beğenilerime göre seçtiğinden eminim çünkü bildiğiniz gibi, benim beğenilerim herkesinkilere benzemez. Buraya bir hafta önce geldi; kentin her yanını tek başına avlanan eğitimli bir köpeğin içgüdüsüyle dolaşmış olmalı; benim zevklerimi, fantezilerimi, ihtiyaçlarımı biliyor; her şeyi benim keyfime göre düzenlemiştir. Bugün onda geleceğimi biliyordu; saat dokuzdan beri beni Fontainebleau kapısında bekliyordu; bana şu kâğıdı verdi; alın, okuyun, bu yeni adresim."

Ve Monte Cristo, Albert'e bir kâğıt uzattı.

"Champs-Elysées, 30," dedi Morcerf.

Beauchamp "Ah! Bu gerçekten de çok ilginç!" demekten kendini alamadı.

"Ve prenslere yaraşır," diye ekledi Château-Renaud.

"Nasıl olur! Daha evinizi görmediniz mi?" diye sordu Debray.

"Hayır, size daha önce geç kalmamak istediğimi söylemiştim. Arabamda giyindim ve Kont'un kapısının önüne geldim."

Gençler bakıştı; Monte Cristo kontunun şaka yapıp yapmadığını bilemiyorlardı ama garip kişiliğine rağmen, bu adamın ağzından çıkan her sözde öyle bir yalınlık vurgusu vardı ki, yalan söyleyebileceği düşünülemezdi.

"Demek Sayın Kont'a elimizden gelen her tür küçük hizmeti sunmakla yetinmemiz gerekiyor," dedi Beauchamp. "Ama ben bir gazeteci olarak kendisine Paris'in bütün tiyatrolarının kapısını açıyorum."

"Teşekkürler Mösyö," dedi Monte Cristo gülümseyerek, "yardımcım şimdiden her tiyatroda bir loca kiralama talimatımı aldı."

"Yoksa yardımcınız da Nubiyalı bir dilsiz mi?" diye sordu Debray.

"Hayır Mösyö, bir Korsikalı birinin yurttaşı olarak kabul edilebilirse sizin yurttaşlarınızdan biri, Mösyö de Morcerf siz onu tanıyorsunuz."

"Yoksa pencereleri kiralamaktan iyi anlayan yürekli Üstat Bertuccio mu?"

"Ta kendisi, sizi kahvaltıda ağırlama onuruna eriştiğim gün onu gördünüz. Biraz asker, biraz kaçakçı, biraz olunabilecek ne varsa hepsi olan mert bir adam. Hatta bir bıçaklama olayı gibi bir rezaletten dolayı başının polisle derde girip girmediğinin garantisini bile veremem."

"Ve siz dünyanın bu dürüst yurttaşını yardımcınız olarak seçtiniz, öyle mi Sayın Kont?" dedi Debray. "Yılda ne kadar paranızı çalıyor?"

"Sizi şerefim üzerine temin ederim ki, bir başkasından daha çok değil," dedi Kont, "bundan eminim ama işlerimi hallediyor, hiçbir olanaksızlık tanımıyor, bu yüzden onu yanımda tutuyorum."

"Bu durumda," dedi Château-Renaud, "Champs-Elysées'de döşenmiş bir konağınız, hizmetkârlarınız, yardımcınız var, sadece metresiniz eksik."

Albert gülümsedi, Kont'un Valle ve Argentina tiyarolarının localarında gördüğü güzel Yunan'ı düşünüyordu.

"Elimde bundan daha iyisi var," dedi Monte Cristo, "bir kölenin sahibiyim. Metreslerinizi Opera, Vaudville, Variétés tiyatrolarından kiralıyorsunuz; ben benimkini Konstantinopolis'ten satın aldım; bana pahalıya mal oldu ama bu hususta hiçbir şeyden endişelenmeme gerek yok."

"Ama," dedi Debray gülerek, "Kral Charles'ın söylediği gibi ismimizi, kişiliğimizi seçmekte özgür olduğumuzu, Fransa topraklarına ayak bastığınız anda kölenizin özgürlüğüne kavuştuğunu unutuyorsunuz."

"Bunu ona kim söyleyecek?" diye sordu Monte Cristo.

"Elbette önüne çıkan ilk kişi."

"Sadece Rumca biliyor."

"O zaman durum değişir."

"Peki en azından onu görebilecek miyiz?" diye sordu Debray. "Yoksa bir dilsizin yanı sıra harem ağalarınız da mı var?"

"Elbette yok," dedi Monte Cristo. "Doğululuğu bu raddeye vardırmıyorum: Etrafımdaki herkes benden ayrılmakta özgürdür ve benden ayrıldığında ne bana ne de başkasına ihtiyaç duyar, işte belki de bu yüzden kimse benden ayrılmıyor."

Çoktan tatlıya ve purolara geçilmişti.

"Sevgili dostum," dedi Debray masadan kalkarken, "saat iki buçuk, konuğunuz çok hoş biri ama en güzel sohbetlerden, bazen en berbat sohbetler için ayrılmak gerekiyor; bakanlığa dönmem lazım. Bakana Kont'tan bahsedeceğim ve onun kim olduğunu öğrenmemiz gerekiyor."

"Gözünüzü dört açın," dedi Morcerf, "en kurnazları bile bunu öğrenemedi."

"Olsun! Polise üç milyon frank ödenek ayırıyoruz, doğrusu bu para neredeyse her zaman önceden harcanır ama önemli değil; bu işe ayıracak bir elli bin frank her zaman bulunur."

"Peki kim olduğunu öğrendiğinizde bana söyleyecek misiniz?"

"Buna söz veriyorum. Hoşça kalın Albert. Beyler, en içten saygılarımı sunarım."

Ve dışarı çıkan Debray bekleme odasında yüksek sesle bağırdı:

"İşleri yoluna koyun!"

"Tamam," dedi Beauchamp Albert'e. "Meclis'e gitmeyeceğim ama okurlarım için Mösyö Danglars'ın nutkundan daha önemli şeyler yazacağım."

"Lütfen Beauchamp," dedi Morcerf, "size yalvarırım bu konuda tek bir söz bile yazmayın; beni onu tanıtma ve anlatma zevkinden mahrum etmeyin: İlginç biri olduğu doğru değil mi?"

"Daha da fazlası," diye yanıtladı Château-Renaud, "gerçekten de hayatımda gördüğüm en olağanüstü insanlardan biri. Geliyor musunuz, Morrel?"

"Sayın Kont'a kartımı bırakayım, Meslay Sokağı 14 numaraya bizi ziyarete geleceğine söz verdi."

"Emin olun, geleceğim," dedi Kont öne doğru eğilerek.

Ve Maximilien Morrel, Baron Château-Renaud ile birlikte dışarı çıkarak Monte Cristo ile Morcerf'i baş başa bıraktı.

XLI

Takdim

Albert, Monte Cristo ile baş başa kalınca, "Sayın Kont," dedi, "iyi bir aile çocuğu olarak size rehberlik ederek mesleğimi icra etmeme izin verin. İtalya'nın saraylarına alışkın olan sizin için, Paris'te berbat olmayan binalarda oturmayan gençlerin kaç metrekarede yaşayabildiğini hesaplamak uygun bir inceleme olacaktır. Bir odadan diğerine geçerken, soluk almanız için pencereleri açacağız."

Monte Cristo şimdiden yemek salonunu ve zemin katındaki salonu görmüştü. Albert onu, hatırlanacağı gibi, en gözde odası olan atölyesine götürdü.

Monte Cristo, Albert'in bu odada üst üste yığdığı her şeyi bilgece değerlendirebilirdi: Eski sandıklar, Japon porselenleri, Doğu kumaşları, Venedik incik boncukları, dünyanın her ülkesinden getirilmiş silahlar ona hiç de yabancı değildi ve bir bakışta hangi yüzyıla, hangi ülkeye ait olduklarını, hangi kökene dayandıklarını anlıyordu.

Morcerf bunları Kont'a kendisinin açıklayacağını sansa da, tam tersine Kont'tan bir arkeoloji, mineraloji ve doğa tarihi dersi alıyordu. Birinci kata indiklerinde Albert konuğunu salona götürdü. Bu salonun her yanı modern eserlerle kaplıydı; duvarlarda Dupré'nin uzun sazları, narin ağaçları, böğüren inekleri ve muhteşem gökleri canlandıran manzara resimleri; Delacroix'nın atları birbirlerini öfkeyle ısırırken, kendileri de birbirlerine demir balyozlarla saldıran beyaz maşlaklı, parlak kemerli, silahları gümüş ve altın tellerle süslenmiş Arap süvarileri betimlemesi; Boulanger'nin ressamı şairin rakibi haline getiren bir canlılıkla resmettiği Notre-Dame de Paris suluboyaları; Diaz'ın çiçekleri doğadakilerden daha güzel, güneşi güneşten daha parlak hale getiren yağlıboyaları; Decamps'ın, Salvator Rosa'nınkiler gibi renk-

li ama onlardan daha şiirsel desenleri; Giraud ve Muller'in melek başlı çocukları, vücut hatları bakireleri andıran kadınları konu aldıkları pastel çizimleri; Dauzats'ın Doğu yolculuğu koleksiyonundan alınmış, bir devenin sırtında ya da bir caminin kubbesi altında birkaç saniyede karakalemle çizilmiş taslakları; nihayet modern sanatın, önceki yüzyıllarla birlikte kaybolmuş, silinip gitmiş sanatın yerine ve onu telafi etmek için verebildiği bütün eserler vardı.

Albert, en azından bu kez garip yolcuya yeni bir şeyler göstermeyi bekliyordu ama Kont'un, bazıları isimlerin başharfleri olan imzalara göz atma gereği bile duymadan her yapıtın yaratıcısının ismini hemen bildiğini, böylece sadece bu isimlerin değil ama yeteneklerinin de kendisince incelenmiş ve değerlendirilmiş olduğunu kolayca belli eden tavırları karşısında büyük bir şaşkınlık yaşadı.

Salondan yatak odasına geçtiklerinde zarafetin ve ciddi bir beğeninin örneğiyle karşılaşıldı: Burada mat yaldızlı çerçevesinin içinde tek ama Léopold Robert'in imzasını taşıyan bir portre ışıldıyordu.

Monte Cristo kontu odada öncelikle ilgisini çeken bu tabloya doğru üç adım attı ve orada durdu.

Bu, yirmi beş yirmi altı yaşlarında, esmer tenli, bakışları solgun gözkapaklarının altında alevler saçan genç bir kadının portesiydi; kadının üzerinde kırmızı siyah korsesiyle Katalan balıkçı kadınlarına özgü gözalıcı bir elbise vardı ve saçlarına altın tokalar takmıştı; denize bakıyordu ve zarif silüeti dalgaların ve göğün çifte maviliğinde beliriyordu.

Oda loş olmasa, Albert Kont'un yanaklarına yayılan solukluğu görebilecek, omuzlarını ve göğsünü hafifçe sarsan sinirsel ürpertiyi fark edebilecekti.

Monte Cristo'nun bakışlarını ısrarla bu resme sabitlediği kısa süre boyunca bir sessizlik oldu.

"Güzel bir metresiniz varmış Vikont," dedi Monte Cristo tamamen dingin bir ses tonuyla, "ve üzerindeki, balo giysisi

olduğu anlaşılan bu giysi ona herkesi hayran bırakacak derecede yakışmış."

"Ah! Mösyö," dedi Albert, "işte, bu portrenin yerine bir başkası dikkatinizi çekmiş olsaydı sizi hiç bağışlamayacağım bir yanılgıya düşmüş olacaktınız. Annemi tanımıyorsunuz Mösyö, bu resimde gördüğünüz kadın odur; yedi sekiz yıl önce kendini böyle resmettirmiş. Üzerinde, görüldüğü gibi, hayalgücünü harekete geçiren bir elbise var ve aslına o kadar benziyor ki, ona baktığımda annemi hâlâ 1830'daki haliyle görür gibi oluyorum. Kontes bu portreyi Kont'un uzaklarda olduğu bir dönemde yaptırdı. Kuşkusuz dönüşünde ona zarif bir sürpriz hazırlamayı düşünüyordu ama ne gariptir ki, bu portre babamın hoşuna gitmedi ve gördüğünüz gibi Léopold Robert'in en güzel yağlıboya resimlerinden biri olan bu portre, bu kadar değerli olmasına rağmen, onu duyduğu antipatiden vazgeçiremedi. Sayın Kont, aramızda kalsın ama Mösyö de Morcerf Lüksemburg'daki en titiz yüksek Meclis üyelerinden biri, teorileriyle ünlü bir general olsa da, sıradan bir sanat meraklısıdır; bu hususta, dikkat çekici bir tarzda resimler çizen annem gibi değildir. Bu yüzden, böyle bir yapıta ondan tamamen ayrılamayacak kadar değer veren annem, Mösyö de Morcerf'in bakışlarını daha çok meşgul ederek canını sıkmaması için bu portreyi bana verdi; şimdi de size babamın, Gros'un resmettiği bir portresini göstereceğim. Size bu şekilde ailemden ve aile içi ilişkilerden söz etmemi bağışlayın ama bu sözleri, sizi tanıştırma onuruna erişeceğim Kont'un yanında ağzınızdan bu portreyi övecek bir şeyler kaçmaması için söylüyorum. Zaten bu resmin uğursuz bir etkisi vardır çünkü köşküme geldiğinde annemin ona bakmaması düşük bir ihtimaldir ve ona bakarken ağlamaması ihtimali ise daha da düşüktür. Bu resmin konağa girmesiyle beliren karabulut, yirmi yılı aşkın bir süredir evli olmalarına rağmen birbirlerine ilk günkü gibi bağlı olan Kont ve Kontes arasındaki tek anlaşmazlık konusudur."

Monte Cristo, bu sözlerin ardında gizli bir niyet olup olmadığını anlamak için bakışlarını hemen Albert'e çevirdi ama genç adamın bu sözleri ruhunun tüm yalınlığıyla ettiği anlaşılıyordu.

"Şimdi Sayın Kont," dedi Albert, "her tür zenginliğimi gördüğünüze göre ne kadar değersiz olurlarsa olsunlar onları size sunmama izin verin; kendinizi evinizdeymiş gibi hissedin ve daha da rahat etmeniz için bana Kont'a kadar eşlik etme lütfunda bulunun. Roma'daki desteğinizi yazdığım, bana söz verdiğiniz ziyaretten bahsettiğim Kont ve Kontes'in teşekkürlerini sunmak için sizi sabırsızlıkla beklediklerini söyleyebilirim. Sayın Kont, size anlattıklarımdan usandığınızı ve aile içinde geçenlerin, çok daha farklı olaylarla karşılaşmış olan Denizci Sinbad üzerinde yeterince etki uyandırmadıklarını biliyorum! Yine de önerimi, Paris yaşamına, inceliklerin, ziyaretlerin ve tanışmaların yaşamına bir giriş olarak kabul edin."

Monte Cristo yanıt olarak öne doğru eğildi; bu öneriyi itibarlı her insanın kabul edeceği toplumun görgü kurallarından biriymiş gibi coşkusuz ve pişmanlık duymayan bir ifadeyle kabul etti.

Albert uşağını çağırıp Madam ve Mösyö de Morcerf'e Monte Cristo kontunun biraz sonra ziyaretlerine geleceğini bildirmesi talimatını verdi.

Albert Kont'la birlikte uşağı izledi.

Kont'un bekleme odasının girişinde, salona açılan kapının üzerinde, şık çerçevesi ve odanın döşenme tarzına uyumuyla dikkati çeken ve konağın sahibinin kendine verdiği değeri belli eden bir arma vardı.

Monte Cristo önünde durduğu bu armayı dikkatle inceledi.

"Göğün mavisinde sıralanmış yedi altın karatavuk. Mösyö, bu ailenizin arması olmalı?" diye sordu. "Ne ifade ettiklerini bilmemi sağlayan sembolleri dışında armalar ko-

nusunda oldukça bilgisizimdir. Saint-Etienne'deki bir şövalyeliğin yardımıyla Toscana'da verilmiş ve çok seyahat edildiğinde büyük bir senyör gibi görünmek için kesinlikle gerekli olduğu tekrarlanan tesadüfi bir kont unvanım var. Çünkü gümrükçülerin sizi denetlememeleri için bile olsa, arabanızın levhaları üzerinde bir şeyler olması gerekiyor. Bu yüzden, size böyle bir soru sorduğum için beni bağışlayın."

"Kesinlikle yersiz bir soru değil Mösyö," dedi Morcerf ikna olmuş birinin yalınlığıyla. "Doğru tahmin ettiniz: Bunlar bizim, yani babamın atalarının armaları ama gördüğünüz gibi, gümüş kuleli ve annemin soyuna ait bir armayla yan yanalar; anne tarafından İspanyol'um ama Morcerf ailesi Fransız'dır ve duyduğuma göre, Fransa'nın güneyinin en köklü ailelerinden biridir."

"Evet," dedi Monte Cristo, "bu, karatavuklardan da anlaşılıyor. Kutsal Toprakları ele geçirmeye çalışan ya da ele geçiren tüm din savaşçıları, arma olarak ya kendilerini adadıkları davanın simgesi olan haçı ya da girişecekleri ve inancın kanatları üzerinde aşmayı umdukları uzun yolculuğun sembolü olan göçebe kuşları seçtiler. Baba tarafınızdan bir atanız Haçlı Seferleri'ne katılmış olmalı ve bunun Saint-Louis Seferi olduğunu varsaysak bile bu bize ailenizin kökeninin en azından XIII. yüzyıla dayandığını gösterir, bu daha ilginç."

"Mümkündür", dedi Morcerf, "babamın çalışma odasında bir yerlerde, bizi bu konuda bilgilendirecek ve eskiden üzerlerine Hozier ve Jaucourt'u oldukça aydınlatacak yorumlar yaptığım bir soyağacı var. Şimdi artık bunlarla ilgilenmiyorum; yine de Sayın Kont, rehberlik görevlerime dâhil olduğu için, size halk hükümetimiz döneminde bu gibi şeylerle daha çok ilgilenilmeye başlandığını söyleyeceğim."

"Öyleyse, hükümetinizin geçmişiyle ilgili olarak, anıtlarınızın üzerinde gördüğüm ve armacıkla ilgili bir anlam taşımayan o iki ilan levhasından daha güzel bir şeyler seçmeli. Size gelince, Vikont," diye ekledi Monte Cristo Morcerf'e

dönerek, "siz hükümetinizden daha mutlusunuz çünkü gerçekten güzel olan armalarınız hayalgücüne hitap ediyor. Evet, işte böyle, siz hem Provencelı hem de İspanyolsunuz; bu da, bana gösterdiğiniz portre aslına benziyorsa, soylu Katalan'ın yüzünde hayranlıkla izlediğim o güzel esmerliği açıklıyor."

Kont'un, görünürde büyük bir inceliğin izlerini taşıyan bu sözlerindeki ironiyi sezmek için Oedipus ya da Sfenks olmak gerekirdi; bunun üzerine Morcerf Kont'a bir gülümsemeyle teşekkür etti ve ona yol göstermek için birinci katı geçerek, armalarının üzerinde durduğu ve söylediğimiz gibi salona açılan kapıyı itti.

Bu salonun en belirgin yerinde bir tablo görülüyordu: Otuz beş kırk yaşlarında, burma saçaklı çifte apoletiyle üst düzey bir general, boynundaki Légion d'honneur nişanıyla şövalye olduğunu belli eden, göğsünün sağında Kurtarıcı Cemiyeti'nin büyük nişanını ve solunda portredeki kişinin Yunanistan ve İspanya savaşlarına katıldığını ya da şeritleri sayesinde aynı anlama gelecek şekilde bu iki ülkede diplomatlık görevini yerine getirdiğini gösteren III. Charles nişanı bulunan bir üniforma giymiş bir adamın resmiydi.

Bu portreyi de diğeri gibi tüm ayrıntılarıyla özenle inceleyen Monte Cristo, yan kapının açılmasıyla kendisini Morcerf kontunun karşısında buldu.

Bu kırk kırk beş yaşlarında en çok elli yaşında gösteren ve siyah bıyığı ve kaşları, askerî tarzda alabros usulü kesilmiş neredeyse beyaz saçlarıyla garip bir tezat oluşturan bir adamdı; bir burjuva gibi giyinmişti ve ceketinin yakasındaki ilikte farklı şeritlerin, aldığı farklı nişanları temsil ettiği bir kurdele vardı. Bu adam içeri oldukça soylu ve biraz aceleci adımlarla girdi. Monte Cristo bir adım bile atmadan onun kendisine doğru yaklaşmasını bekledi, âdeta ayakları parkeye, gözleri de Morcerf kontuna çivilenmişti.

"Babacığım," dedi genç adam, "size Sayın Monte Cristo kontunu, bildiğiniz zorlu koşullarda karşılaşma mutluluğu-

na eriştiğim o yüce gönüllü dostu tanıştırmaktan onur duyarım."

"Mösyö aramıza hoş geldi," dedi Morcerf kontu Monte Cristo'yu bir gülümsemeyle selamlayarak, "tek mirasçımızın hayatını kurtararak ailemizi sonsuza dek minnettar kılacak bir hizmete bulundu."

Ve Morcerf kontu bu sözleri söylerken Monte Cristo'ya bir koltuğu işaret ediyor, kendisi de pencerenin karşısına oturuyordu.

Monte Cristo'ya gelince, Morcerf kontunun işaret ettiği koltuğa, kendini kalın kadife perdelerin gölgesinde gizleyecek ve oradan Kont'un, yorgunluğun ve endişelerin izleriyle kaplı yüzünde zamanla oluşmuş kırışıklıkların her birine yazılı gizli kederlerin tarihini okuyacak şekilde oturdu.

"Sayın Kontes, Vikont'un kendisini bu ziyaretten haberdar ettiği sırada hazırlanıyordu; on dakika içinde salonda olacak."

"Daha Paris'e geldiğim gün, liyakatı ünüyle eşdeğerde olan ve kaderin hakkında bir kereliğine yanılmadığı bir adamla böyle tanışmak benim için çok büyük bir onur," dedi Monte Cristo, "ama kader size bu kez Mitidja ovalarında ya da Atlas Dağları'nda bir mareşallik asası sunamaz mı?"

"Ah!" diye karşılık verdi yüzü biraz kızaran Morcerf. "Askeriyeden ayrıldım Mösyö. Restorasyon Dönemi'nde Meclis Üyesi atandığımda Mareşal Bourmont komutasında İspanya Seferi'ne çıkmıştım, bu yüzden daha üst bir rütbe talep edebilirdim ve hanedanın büyük kolu tahtta kalsaydı neler olabileceğini kim bilebilirdi! Ama Temmuz Devrimi göründüğü kadarıyla, insanlara kendisine nankörlük etme hakkı verecek kadar şanlıydı; İmparatorluk Dönemi'ne dayanmayan bütün hizmetlere karşı nankörce bir tavır aldı; bunun üzerine istifamı verdim çünkü apoletler savaş alanında kazanıldığında, salonların kaygan zeminindeki ayak oyunlarına uyum sağlanamaz; kılıcımı bıraktım, politikaya

atıldım, kendimi ticarete verdim, toplumun gelişmesi için gereken yeni yöntemleri inceliyorum. Orduya hizmet verdiğim yirmi yıl boyunca bunları gerçekleştirmeyi çok istemiştim ama zamanım yoktu."

"Ulusunuzun diğer ülkeler üzerindeki üstünlüğünü sağlayan da bu tür girişimler," diye karşılık verdi Monte Cristo, "büyük bir aileden gelen, hatırı sayılır bir servete sahip soylu bir beyefendi olarak, ilk başta geri cephede yer alan bir askerin rütbelerini aldınız, buna çok nadir rastlanır, ardından General, Fransa Yüksek Meclis Üyesi, Légion d'honneur şövalyesi olarak, sadece günün birinde insanlara yararlı olmak umuduyla ikinci bir eğitime başlamayı kabulleniyorsunuz... Ah! Mösyö, bu gerçekten muhteşem, hatta dahası olağanüstü bir şey."

Monte Cristo'yu şaşkınlıkla izleyen ve dinleyen Albert, onun böylesine coşkulu fikirleri ortaya koymasına alışık değildi.

"Ne yazık!" diye devam etti Kont, hiç kuşkusuz bu sözlerin Morcerf'in alnında oluşturduğu kırışıklıkları gidermek için. "İtalya'da böyle yapmayız, ırkımıza ve türümüze göre yetişir ve aynı yaprakları aynı gövdeyi, hatta sıklıkla yaşamımız boyunca aynı yararsızlığı muhafaza ederiz."

"Ama Mösyö," diye yanıtladı Morcerf kontu. "İtalya sizin gibi değerli birinin ülkesi olamaz ve Fransa belki de herkese karşı nankör değildir, kendi çocuklarına kötü davranır ama yabancıları genellikle hoş karşılar."

"Ama babacığım," dedi Albert gülümseyerek, "görünen o ki Sayın Monte Cristo kontunu pek tanımıyorsunuz. Onun memnuniyetleri bu dünyaya özgü değildir; şan şöhrete heves etmez ve sadece bir pasaportun üzerinde yazanları dikkate alır."

"İşte kendim hakkında şimdiye kadar duyduğum en doğru tanımlama," diye karşılık verdi Kont.

"Mösyö geleceğinin efendisi olmuş," dedi Morcerf kontu iç çekerek, "ve çiçekli yolu seçmiş."

"Tam da öyle Mösyö!" diye yanıtladı Monte Cristo, bir ressamın asla tasvir edemeyeceği ve yüz ifadelerini inceleyen bir uzmanın çözümlerken umutsuzluğa kapılacağı bir gülümsemeyle.

"Sayın Kont'u yormaktan çekinmeseydim, onu Meclis'e götürecektim," dedi Monte Cristo'nun tavırlarından kuşkusuz çok etkilenen General. "Bugün modern senatörlerimizi tanımayan biri için ilginç bir oturum yapılacak."

"Bana bu öneriyi bir başka sefer tekrarlarsanız size çok minnettar kalacağım Mösyö ama bugün Sayın Kontes'le tanıştırılma umuduyla onurlandırıldığım için onu bekleyeceğim."

"Ah! İşte annem!" diye haykırdı Vikont.

Gerçekten de, hızla başını çeviren Monte Cristo salonun girişinde, kocasının girdiği kapının karşısındaki kapı eşiğinde Madam de Morcerf'i gördü: Monte Cristo ona doğru baktığında hareketsiz ve solgun bir halde kapının yaldızlı pervazına yasladığı kolunu nedeni anlaşılmaksızın aşağı doğru bıraktı; birkaç saniyedir oradaydı ve Alpler'in ötesinden gelen ziyaretçinin söylediği son sözleri duymuştu.

Ayağa kalkan Kont, Kontes'i derin bir saygıyla selamladı, Kontes de sessiz ve ciddi bir edayla öne doğru eğildi.

"Aman Tanrım! Madam," dedi Kont. "Neyiniz var?" Yoksa salonun sıcaklığı mı dokundu?"

"Kendinizi iyi hissetmiyor musunuz anneciğim?" dedi Mercedes'e doğru atılan Vikont.

Kontes her ikisine de gülümseyerek teşekkür etti.

"Hayır," dedi, "ama müdahalesi olmasa şu an gözyaşlarıyla yas tutacağımız kişiyi ilk kez gördüğümde biraz heyecanlandım. Mösyö," diye ekledi bir kraliçenin heybetiyle yürüyen Kontes, "size oğlumun hayatını borçluyum ve bu iyiliğinizden dolayı sizi kutsuyorum. Tıpkı sizi kutsarken olduğu gibi yüreğimin derinliklerinden gelen teşekkürlerimi sunma fırsatını sağladığınız için size minnettarım."

Kont bir kez daha ama ilkinden daha derin bir saygıyla öne doğru eğildi; benzi Mercedes'inkinden daha solgundu.

"Madam, Sayın Kont ve siz beni sıradan bir olay için büyük bir yüce gönüllülükle ödüllendiriyorsunuz. Bir insanı kurtarmak, bir babayı bir ızdıraptan uzak tutmak, bir annenin duyarlılığını gözetmek, büyük bir iş becermek anlamına gelmez, bu bir insanlık görevidir."

Madam de Morcerf eşi benzeri bulunmaz bir yumuşaklık ve incelikle söylenmiş bu sözler karşısında derinden gelen bir ses tonuyla cevap verdi:

"Mösyö, sizin gibi bir dostu olduğu için ne mutlu oğluma, Tanrı'ya olayların böyle gelişmesini sağladığı için şükranlarımı sunuyorum."

Ve Kont, Mercedes'in sonsuz bir minnetle yukarıya doğru kaldırdığı güzel gözlerinde iki damla gözyaşını görür gibi oldu.

Mösyö de Morcerf ona doğru yaklaştı:

"Madam," dedi, "Sayın Kont'tan yanından ayrılmak zorunda olduğum için beni bağışlamasını istemiştim, sizden bu özürlerimi tekrarlamanızı rica ediyorum. Oturum ikide açılıyor, saat üç olmuş, orada bir konuşma yapmam gerekiyor."

"Siz gidin Mösyö, konuğumuza yokluğunuzu unutturmak için elimden geleni yapacağım," dedi Kontes aynı duyarlı ses tonuyla. "Sayın Kont," dedi Monte Cristo'ya doğru dönerek, "günün geri kalanını bizimle geçirme onurunu bize bahşedecek mi?"

"Teşekkürler Madam, inanın bu önerinize sonsuz bir minnet duyuyorum ama yolculuk ettiğim arabadan bu sabah kapınızın önünde indim. Paris'e nasıl yerleştiğimi hiç bilmiyorum, nereye taşındığımı ise ancak tahmin edebiliyorum. Hafif ama yine de önemli sayılabilecek bir endişe."

"Bu mutluluğu başka bir sefer tadacağız, en azından bu hususta bize söz veriyor musunuz?" diye sordu Kontes.

Monte Cristo hiç yanıt vermeden öne doğru eğildi ama bu jesti öneriyi kabul ettiği anlamına gelebilirdi.

"O halde, sizi tutmayayım Mösyö," dedi Kontes, "çünkü minnet borcumun bir ölçüsüzlüğe ya da usandırıcılığa dönüşmesini istemem."

"Sayın Kont," dedi Albert, "dilerseniz, bana Roma'da gösterdiğiniz inceliğin karşılığını Paris'te vermeye ve atlarınız, koşum takımlarınız hazırlanana kadar faytonumu emrinize sunmaya çalışacağım."

"Nezaketiniz için binlerce kez teşekkür ederim Vikont ama Mösyö Bertuccio'nun kendisine hazırlanması için ayırdığım dört buçuk saati uygun bir şekilde kullandığını ve kapıda koşulmuş bir araba bulacağımı sanıyorum."

Albert Kont'un bu tarzına alışmıştı: Onun Neron gibi olanaksızın arayışında olduğunu biliyor ve artık hiçbir şeye şaşırmıyordu; yine de talimatlarının nasıl yerine getirildiğini bizzat değerlendirmek için ona konağın kapısına kadar eşlik etti.

Monte Cristo yanılmamıştı: Morcerf kontunun bekleme odasında belirdiğinde, Roma'da Kont'un kartını iki gence sunan ve onlara ziyaretini bildiren uşak, sütunlu girişin dışına fırlamıştı, böylece ünlü gezgin basamakların dibine vardığında arabasını hazır ve kendisini bekler buldu.

Bu, Keller'in atölyesinde imal edilen ve Paris'in tüm önde gelenlerini tanıyan Drake'ın daha dün on sekiz bin franga satmayı reddettiği atların koşulduğu bir faytondu.

"Mösyö," dedi Kont, Albert'e, "bana eve kadar eşlik etmenizi önermiyorum, bu durumda size ancak döşenmemiş bir ev gösterebilirim ama bildiğiniz gibi hazırlıklar konusunda ünlüyümdür. Bana bir gün tanıyın ve sizi o zaman davet etmeme izin verin. Böylece konukseverlik kurallarına aykırı davranmadığımdan emin olacağım."

"Sayın Kont, benden bir gün istiyorsanız bunu sükûnetle kabul edeceğim, böylece bana bir ev değil bir saray göstereceksiniz. Hiç kuşkusuz emrinizde bir peri var."

"Buna inanmaya devam edin," dedi ayağını muhteşem arabasının kadifeyle kaplı basamaklarına atarken, "böylece kadınlar üzerinde olumlu bir etki bırakacağım."

Ve arabasına atlar atlamaz kapı arkasından kapandı. Araba dörtnala yol alsa da, Kont'un, Madam de Morcerf'ten ayrıldığı salonun perdesinin hafifçe titrediğini fark edemeyeceği kadar hızlı gitmiyordu.

Annesinin yanına dönen Albert onu giyinme odasında kadife bir koltuğa gömülmüş bir halde buldu: gölgelerle loşlaşmış oda ancak Çin ya da Japon işi birkaç büyük vazonun gövdesindeki ya da yaldızlı bir çerçevenin köşesindeki altın pulların görülmesine izin veriyordu.

Albert, Kontes'in, saçlarının etrafını bir buhar halesi gibi sardığı tülden bir bulutun içinde kaybolmuş yüzünü göremese de sesinin titrediğini fark etti. Ayrıca süslemeli çiçek sandığındaki güllerin ve günebakanların yaydığı kokular arasından sirke tuzunun kekremsi ve keskin kokusunu ayırt edebildi; gerçekten de, Kontes'in, şöminenin oymalı bölmelerinin birinin üzerinde duran deri kılıfından çıkarılmış küçük şişesi genç adamın endişe dolu dikkatini çekti.

"Kendinizi iyi hissetmiyor musunuz, anneciğim?" diye haykırdı içeri girerken. "Ben yokken sıkıntı mı çektiniz?"

"Ben mi? Hayır Albert ama bu güller, sümbülteberler, portakal çiçekleri bu ilk sıcaklarda alışık olmayanlar için çok keskin kokular yayıyor."

"O zaman, onları bekleme salonunuza taşıtmak gerek," dedi elini çıngırağa götüren Morcerf, "zaten salona girdiğinizde de yüzünüz çok solgundu."

"Yüzümün solgun olduğunu mu söylüyorsunuz, Albert?"

"Yüzünüzde size çok yakışan bir solgunluk vardı, yine de babam ve ben bu yüzden endişelendik."

"Babanız size bundan söz etti mi?" diye sordu Mercedes heyecanla.

"Hayır Madam ama hatırlarsanız bunu size kendi söyledi."

"Hatırlamıyorum," dedi Kontes.

Albert'in çaldığı çıngırağı duyan bir uşak içeri girdi.

"Bu çiçekleri bekleme ya da süslenme odasına götürün, Kontes'e dokunuyorlar," dedi Vikont.

Uşak söyleneni yaptı.

Bu değişiklik gerçekleşene kadar uzun bir sessizlik oldu.

"Bu Monte Cristo ismi de nereden geliyor?" diye sordu Kontes, uşak son vazoyla birlikte dışarı çıkınca, "bir aile ismi mi, bir toprak parçasının ismi mi, sıradan bir unvan mı?"

"Sanırım bir unvan anneciğim, hepsi bu. Kont, Toscana takımadalarından bir ada satın almış ve bu sabah söylediğine göre, orada bir şövalyelik kurmuş. Floransa'daki Saint-Etienne, Parma'daki Saint-Georges-Constantinien, hatta Malta şövalyeliklerinde işlerin böyle yürüdüğünü bilirsiniz. Zaten soylu olmak gibi bir iddiası yok ve Roma'daki genel kanıya göre çok büyük bir senyör olsa bile, o kendisini *tesadüfen kont* olarak niteliyor."

"En azından konakta bulunduğu kısa süre boyunca gözlemleyebildiğim kadar, davranışları mükemmel görünüyor," dedi Kontes.

"Ah! Davranışları muhteşem anneciğim, hem de Avrupa'nın en kibirli üç soyluluğunun, yani İngiliz, İspanyol ve Alman soyluluklarının tanıdığım en aristokrat şahsiyetlerini bile gölgede bırakacak kadar muhteşem."

Kontes bir an düşündü, sonra bu kısa tereddüdün ardından sözlerine devam etti:

"Sevgili Albert, size bunları annelik görevim adına sorduğumu anlıyorsunuzdur, Monte Cristo kontunu yaşadığı çevrede gördünüz, son derece kavrayışlısınız, birçok insan tanıdınız, sezgileriniz yaşınıza göre güçlü, Kont'un gerçekten göründüğü gibi biri olduğuna inanıyor musunuz?"

"Nasıl görünüyor ki?"

"Az önce kendiniz söylediniz, büyük bir senyör gibi."

"Anneciğim, size onu öyle sandıklarını söylemiştim."

"Ama siz onun hakkında ne düşünüyorsunuz Albert?"

"Size itiraf edeyim ki, onunla ilgili net bir düşüncem yok; sanırım Maltalı."

"Size onun kökenini değil, kişiliğini soruyorum."

"Ah! Kişiliğiyse o başka, onda öyle garip davranışlar gördüm ki, ne düşündüğümü söylememi istiyorsanız, size onu Byron'ın, Manfred gibi, Lara gibi, Werner gibi, nihayet köklü bir ailenin, babalarının servetlerinden mahrum bırakılmış ve kendilerini toplum yasalarının üzerinde tutan maceracı dehalarının gücü sayesinde yeniden servet kazanmış efradından biri gibi bahtsızlığın ölümcül damgasını taşıyan kişiliklerinden biri olarak gördüğümü belirteceğim."

"Yani?"

"Monte Cristo, Akdeniz'in ortasında kimsenin oturmadığı, bir garnizonun olmadığı, her ulustan kaçakçıya, her ülkeden korsana yataklık eden bir ada. Bu itibarlı tüccarların senyörlerine sığınma vergisi ödemediklerini kim bilebilir?"

"Bu mümkündür," dedi düşüncelere dalan Kontes.

"Ama ne önemi var," diye devam etti genç adam, "kaçakçı ya da değil, Sayın Monte Cristo kontunu gördüğünüze göre onun dikkat çekici biri olduğunu ve Paris salonlarında herkesin ilgi odağı haline geleceğini kabul edersiniz."

"Peki Kont kaç yaşlarında olabilir?" diye sordu Mercedes bu soruya büyük önem verdiğini belli ederek.

"Otuz beş otuz altı yaşındalar anneciğim."

"Çok genç! Bu mümkün değil," dedi Mercedes hem Albert'in söylediklerine hem de kendi düşüncelerine yanıt olarak.

"Yine de bu gerçek. Bana üç dört kez ve kuşkusuz önceden tasarlamadan *o dönemde beş yaşındaydım, şu dönemde on yaşındaydım, bir başka dönemde on iki yaşındaydım* dedi, bu ayrıntıların merakımı uyandırmasıyla tarihleri in-

celedim ve hiçbir hata bulamadım. Yaşını göstermeyen bu ilginç adamın otuz beş yaşında olduğuna eminim. Dahası anneciğim, bakışlarının ne kadar canlı, saçlarının ne kadar siyah olduğunu hatırlayın, solgun olmasına rağmen yüzünde tek bir kırışıklık yok; sadece güçlü değil, hâlâ genç bir adam.

Kontes kederli düşüncelerin yoğunluğunu hissedermiş gibi başını öne eğdi.

"Peki bu adam size dostça davranıyor mu Albert?" diye sordu gergin bir ürpertiyle.

"Sanırım öyle Madam."

"Ya siz... onu seviyor musunuz?"

"Onun bir başka dünyadan geldiğine ikna etmek isteyen Franz d'Épinay ne derse desin, benim hoşuma gidiyor."

Kontes dehşete kapıldığını belli eden bir hareket yaptı.

"Albert," dedi değişmiş bir ses tonuyla, "size her zaman yeni tanıştığınız kişilere karşı dikkatli olmanızı söyledim. Artık bir erkeksiniz, bana bile öğüt verebilirsiniz; yine de size temkinli davranmanız gerektiğini tekrarlıyorum Albert."

"Anneciğim, temkinli davranma öğüdünün bana yararlı olabilmesi için ilk önce neye dikkat etmem gerektiğini bilmem gerek. Kont asla kumar oynamaz, birkaç damla İspanyol şarabıyla altın rengini alan sudan başka bir şey içmez; kendisini çok zengin olarak tanıttığı için, komik duruma düşmeden benden borç isteyemez: Kont'un neyinden korkmamı bekliyorsunuz?"

"Haklısınız," dedi Kontes, "üstelik hayatınızı kurtaran bir adam hakkındaki bu endişelerim çılgınca. Bu arada, babanız onu iyi ağırladı mı Albert? Kont'a çok kibar davranmamız gerek. Mösyö de Morcerf bazen dalgın oluyor, işleri onu endişeli kılıyor ve istemeden..."

"Babam mükemmeldi Madam," diye araya girdi Albert, "üstelik Kont'un kendisini otuz yıldır tanırmışçasına bulunduğu iki üç ustaca iltifat karşısında son derece mutlu göründü. Övgü dolu bu küçük iğnelemeler babamın gururunu okşamış

olmalı," diye ekledi Albert, "öyle ki birbirlerinden dünyanın en iyi iki dostuymuş gibi ayrıldılar, hatta Mösyö de Morcerf konuşmasını dinlemesi için onu Meclis'e götürmek istedi."

Yanıt vermeyen Kontes'in gözleri yavaş yavaş kapandı, derinlerdeki bir düşler âlemine gömülmüştü. Önünde ayakta duran genç adam ona anneleri henüz genç ve güzel olan çocukların yaptığı gibi en derin ilgiyi ve şefkati yansıtan o evlat sevgisiyle bakıyordu, ardından gözlerinin kapandığını gördüğünde, o şirin hareketsizliğinde bir an için soluk alıp verişini dinledi ve uyuduğunu sanıp ayaklarının ucuna basarak uzaklaştı, annesinin uyuduğu odanın kapısını özenle kapattı.

"Bu şeytansı adamın herkesi şaşırtacağını söylemiştim," diye mırıldandı. "Onun yarattığı etkiyi şaşmaz bir termometreyle ölçüyorum. Annemin dikkatini çektiğine göre herkesin dikkatini çekecek demektir."

Ve ahıra inerken içten içe Monte Cristo kontunun kendininkilerden daha iyi atlar satın aldığını düşündü.

"Hiç kuşkusuz insanlar eşit değil," dedi, "babamdan bu teoremi Fransa Yüksek Meclisi'nde geliştirmesini rica etmeliyim."

XLII

Mösyö Bertuccio

Bu arada Kont evine gelmiş, yolu altı dakikada katetmişti. Bu altı dakika, Kont'un, kendilerinin satın alamadığı atların fiyatını iyi bilen yirmi kadar gencin dikkatini çekmesine yetmişti.

Ali'nin seçtiği ve Monte Cristo'nun şehirde ikametgâh olarak kullanacağı ev, Champs-Elysées'ye çıkarken sağda, bir avlu ile bir bahçenin arasında yer alıyordu. Avlunun ortasında yükselen sık ağaçlıklar evin ön cephesinin bir bölü-

münü gizliyordu; bu ağaçlığın etrafında, iki kola benzeyen iki ağaçlık yol sağa ve sola doğru uzanıyor, arabaları parmaklıktan alıp her basamağı porselen vazolarla süslenmiş çifte merdivene getiriyordu. Geniş bir alanın ortasında yalıtılmış halde konumlanan bu evin, ana girişin dışında Ponthieu Sokağı'na açılan bir başka kapısı daha vardı.

Daha arabacının kapıcıya seslenmesine gerek kalmadan, ağır parmaklıklar menteşeler üzerinde döndü; Kont'un geldiği görülmüştü ve Roma'da olduğu gibi Paris'te de kendisine yıldırım hızıyla hizmet ediliyordu. Bunun üzerine, içeri giren arabacı arabasını yavaşlatmadan bir yarım daire çizdi ve tekerlekler ağaçlık yolun kumdan zemini üzerinde gıcırdarken parmaklıklar kapanmıştı.

Arabanın sekinin solunda durmasıyla kapının önünde iki adam belirdi; bunlardan biri efendisine inanılmayacak kadar içten bir sevinçle gülümseyen ve Monte Cristo'nun sıradan bir bakışıyla kendisini ödüllendirilmiş hisseden Ali'ydi.

Diğer adam tevazuyla selamladığı Kont'a arabadan inmesine yardım etmek için kolunu uzattı.

"Teşekkürler, Mösyö Bertuccio," dedi Kont üç basamağın üzerinden hafifçe sıçrayarak, "noter nerede?"

"Küçük salonda, ekselans," dedi Bertuccio.

"Peki ya evin numarasını öğrenir öğrenmez bastırmanızı istediğim işlemeli kartvizitler?"

"Sayın Kont, o iş halledildi; Palais-Royal'in en iyi baskıcısına gittim, mukavvayı benim önümde işledi; ilk kartvizit talimatlarınız doğrultusunda hemen Meclis Üyesi Sayın Baron Danglars'ın Chaussée-d'Antin Caddesi, 7 numaralı adresine gönderildi; diğerleri ekselanslarının yatak odasındaki şöminenin üzerinde."

"Tamam, saat kaç?"

"Dört."

Monte Cristo eldivenlerini, şapkasını ve bastonunu Morcerf kontunun bekleme odasından arabayı çağırmak

için dışarı fırlayan aynı Fransız uşağa verdi, ardından kendisine yol gösteren Bertuccio'nun eşliğinde küçük salona geçti.

"Şuraya bakın, bekleme odasının mermerleri ne kadar berbat," dedi Monte Cristo, "umarım bunları yenilersiniz."

Bertuccio öne doğru eğildi.

Noter kâhyanın söylediği gibi küçük salonda bekliyordu.

Banliyö noterliklerinin olağanüstü saygınlığıyla yetiştirilmiş bu dürüst kişi Paris ikinci noter başkâtibiydi.

"Mösyö satın almak istediğim kır evini satmakla görevlendirilmiş kişi mi?" diye sordu Monte Cristo.

"Evet, Sayın Kont," diye yanıtladı noter başkâtibi.

"Satış sözleşmesi hazır mı?"

"Evet, Sayın Kont."

"Onu yanınızda getirdiniz mi?"

"İşte burada."

"Mükemmel. Peki satın alacağım ev nerede?" diye sordu umursamaz bir ifadeyle hem Bertuccio'ya hem de notere hitaben.

Kâhya evin nerede olduğunu bilmediğini belli eden bir hareket yaptı.

Noter başkâtibi Monte Cristo'ya şaşkınlıkla baktı.

"Nasıl olur?" dedi. "Sayın Kont satın alacağı evin nerede olduğunu bilmiyor mu?"

"İnanın ki hayır."

"Sayın Kont evi görmedi mi?"

"Nasıl görecektim ki? Bu sabah Cadix'ten geldim, daha önce Paris'e hiç gelmedim, hatta Fransa'ya ilk kez ayak basıyorum."

"O zaman durum başka," diye karşılık verdi noter başkâtibi. "Sayın Kont'un satın alacağı ev Auteuil'de."

Bu sözler üzerine Bertuccio'nun yüzü belirgin bir şekilde soldu.

"Peki Auteuil nerede?" diye sordu Monte Cristo.

"Buradan iki adım ötede, Sayın Kont," dedi noter başkâtibi. "Passy'den biraz ileride, Boulogne Ormanı'nın ortasında şirin bir mevkide."

"Demek bu kadar yakın! Ama orası taşra sayılmaz ki. Lanet olsun, Mösyö Bertuccio bana nasıl Paris'in dibindeki bir evi seçebildiniz?"

"Ben mi?" diye haykırdı kâhya garip bir acelecilikle. "Hayır, Sayın Kont'un bu evi seçmekle görevlendirdiği kişi kesinlikle ben değilim; Sayın Kont hatırlamaya, hafızasını yoklamaya, anılarını sorgulamaya çalışsın."

"Ah! Bu doğru," dedi Monte Cristo, "şimdi hatırlıyorum! İlanı bir gazetede okudum ve o uyduruk başlığın çekiciliğine kapıldım: *Kır Evi.*"

"Henüz imza atmadınız," dedi Bertuccio heyecanla ve ekselansları beni araştırmakla görevlendirirse, ister Enghien'de, ister Fontenay-aux-Roses'da, ister Bellevue'de daha iyisini arayacağım."

"İnanın buna gerek yok," dedi Monte Cristo kayıtsızca, "elimdeki buysa, kalsın."

"Ve Mösyö haklı," dedi alacağı ücreti kaybetmekten korkan noter başkâtibi. "Uzun süredir terk edilmiş olmasına rağmen, serin suları, sık ağaçlıklarıyla çok şirin bir malikâne; üstelik mobilyaları da ne kadar eski olursa olsun günümüzde antika eşyalar revaçta olduğu için çok değerli. Pardon ama sanırım Sayın Kont dönemimizin modasını izliyor."

"Şu halde bu ev benim için uygun," dedi Monte Cristo.

"Ah! Mösyö, bundan daha iyisi, muhteşem bir ev!"

"Vay canına! Böyle bir fırsatı kaçırmayalım," dedi Monte Cristo, "Sayın Başkâtip, lütfen sözleşmeyi uzatır mısınız?"

Ve sözleşmenin evin konumunun ve mülk sahiplerinin isimlerinin belirtildiği bölümüne bir göz attıktan sonra hızla imzaladı.

"Bertuccio, bu mösyöye elli beş bin frank verin."

İsteksizce dışarı çıkan kâhya bir tomar parayla geri geldi, noter, ancak yasal işlem yapıldıktan sonra alışkın olduğu şeyi yaptı, parayı alıp saydı.

"Şimdi," diye sordu Kont, "formaliteler tamamlandı mı?"

"Hepsi Sayın Kont."

"Anahtarlar sizde mi?"

"Eve bakan kapıcıda, işte Mösyö'yü malikânesine yerleştirmesi için verdiğim emir."

"Çok güzel."

Ve Monte Cristo başkâtibe "Artık size ihtiyacım kalmadı, gider misiniz?" anlamına gelen bir işaret yaptı.

"Ama," dedi dürüst başkâtip, "Sayın Kont hata yapmış, her şey dâhil elli bin frank ödenmesi gerekiyordu."

"Ya sizin ücretiniz?"

"Bu meblağın içinde, Sayın Kont."

"Ama, Auteuil'den buraya kadar gelmediniz mi?"

"Evet, hiç şüphesiz."

"Tamam o zaman, size bu zahmetinizin karşılığı ödenmeli," dedi Kont.

Ve bir işaretle ona gitmesi gerektiğini belirtti.

Geri geri giden başkâtip Kont'u yerlere kadar eğilerek selamladı; noterlik mesleğine başladığından beri böyle bir müşteriyle ilk defa karşılaşıyordu.

"Mösyö'ye yolu gösterin," dedi Kont, Bertuccio'ya.

Ve kâhya noterin arkasından gitti.

Kont yalnız kalır kalmaz cebinden kilitli bir cüzdan çıkardı, boynuna bağladığı ve yanından hiç ayırmadığı bir anahtarla açtı.

Bir anlık bir araştırmadan sonra, üzerinde birkaç not bulunan bir kâğıt buldu, bu notları masanın üzerindeki satış sözleşmesiyle karşılaştırdı ve hafızasını yokladıktan sonra, "Auteuil, Fontaine Sokağı, No: 28, işte burası," dedi, "şimdi dinî ya da fiziki baskıyla alınmış bir itirafa güvenmem mi gerek? Zaten bir saat içinde her şeyi öğreneceğim. Bertuc-

cio!" diye bağırdı sapı katlanan küçük bir çekiçle tamtama benzeyen tiz ve uzayıp giden bir ses çıkaran zile vurarak. "Bertuccio!"

Kâhya eşikte belirdi.

"Mösyö Bertuccio," dedi Kont, "bana bir keresinde Fransa'ya yolculuk ettiğinizi söylememiş miydiniz?"

"Evet, Fransa'nın bazı bölgelerini gezmiştim ekselans."

"Kuşkusuz Paris'in çevresini biliyorsunuz."

"Hayır ekselans, hayır," diye yanıtladı kâhya, duygular konusunda uzman olan Monte Cristo'nun haklı olarak derin bir endişeye bağladığı bir titremeyle.

"Paris dolaylarını hiç gezmemiş olmanız can sıkıcı," dedi Kont, "çünkü hemen bu akşam gidip yeni malikânemi görmek istiyorum ve benimle birlikte geleceğinize göre bana yararlı bilgiler verebilirdiniz."

"Auteuil'e mi?" diye haykırdı bakır teni soluklaşan Bertuccio. "Ben, Auteuil'e mi gideceğim?"

"Evet, Auteuil'e gelmenizde şaşılacak ne var? Auteuil'de oturduğumda, evin bir mensubu olarak sizin de oraya gelmeniz gerekecek."

Efendisinin buyurgan bakışı karşısında başını öne eğen Bertuccio yanıt vermeden ve hiç kımıldamadan bekledi.

"Ah! Şuraya bakın! Sizin neyiniz var? Demek arabayı çağırmak için bana ikinci kez zili çaldıracaksınız?" dedi Monte Cristo, XIV. Louis'nin ünlü *Az kalsın bekleyecektim!* sözlerini hatırlatan bir ses tonuyla.

Küçük salonu hızla aşan Bertuccio boğuk bir sesle bağırdı:

"Ekselanslarının arabası!"

Monte Cristo yazdığı iki üç mektubun sonuncusunun zarfını kapatırken kâhya yeniden belirdi:

"Ekselansın arabası kapıda," dedi.

"Tamam o zaman, eldivenlerinizi ve şapkanızı yanınıza alın," dedi Monte Cristo.

"Sayın Kont'la birlikte mi gideceğim?" diye haykırdı Bertuccio.

"Hiç kuşkusuz, o evde oturmayı düşündüğüme göre gerekli talimatları vermeniz gerekecek."

Kont'un buyruklarına karşı çıkıldığı görülmemişti, bu yüzden kâhya hiçbir itirazda bulunmadan arabaya binen ve onun da binmesini işaret eden efendisini izledi. Kâhya ön koltuğa saygıyla oturdu.

XLIII

Auteuil'deki Ev

Monte Cristo, Bertuccio'nun basamakları Korsikalılara özgü bir tarzda, yani havada başparmağıyla istavroz çıkararak çıktığını ve arabadaki yerini alırken bir dua mırıldandığını fark etmişti. Meraklı biri olmasa önerdiği *extra muros*[59] gezintiye, saygın kâhyanın verdiği ilginç tepkiye acıyacaktı ama görünen o ki Kont, Bertuccio'yu bu küçük gezintiden mahrum bırakmayacak kadar meraklı biriydi.

Yirmi dakika sonra Auteuil'e varıldı. Kâhyanın heyecanı giderek artıyordu. Köye girildiğinde, arabanın köşesine büzüşmüş olan Bertuccio önünden geçtikleri her evi büyük bir heyecanla incelemeye başladı.

"Arabayı Fontaine Sokağı, No: 28'de durduracaksınız," dedi bu emri bakışlarını acımasızca sabitlediği kâhyaya verirken.

Yüzünü ter bassa da, Bertuccio söyleneni yaptı ve arabadan dışarı uzanarak arabacıya bağırdı:

"Fontaine Sokağı, No: 28."

Bu 28 numara köyün diğer ucundaydı. Yolculuk sırasında gece bastırmış ya da daha doğrusu elektrik yüklü bir

59 Kentin duvarları dışında.

bulut bu zamansız karanlıklara dramatik bir görüntü ve görkem kazandırmıştı.

Araba durdu ve uşak kapıyı açtı.

"Neler oluyor, siz inmiyor musunuz Mösyö Bertuccio?" dedi Kont. "Demek arabada kalacaksınız? Tanrı aşkına, bu akşam size ne oldu böyle?"

Bertuccio hızla kapıdan aşağı indi ve omzunu Kont'a uzattı, o da bu kez Bertuccio'ya tutunarak üç basamağı tek tek indi.

"Kapıyı çalın ve geldiğimi bildirin," dedi Kont.

Bertuccio'nun çaldığı kapının açılmasıyla kapıcı belirdi.

"Ne var?" diye sordu.

"Bu sizin yeni efendiniz, mert adam," dedi uşak.

Ve kapıcıya başkâtibin yazdığı tanıtım kartını uzattı.

"Demek ev satıldı?" diye sordu kapıcı. "Burada bu mösyö mü oturacak?"

"Evet, dostum," dedi Kont, "eski efendinizi aratmamaya çalışacağım."

"Ah! Mösyö," dedi kapıcı, "onu aramam için fazla bir neden yok çünkü onu çok nadir görüyordum; beş yılı aşkın bir süredir buraya uğramadı ve inanın hiç ilgilenmediği bu evi satmakla iyi yaptı."

"Eski efendinizin adı neydi?" diye sordu Monte Cristo.

"Saint-Méran markisi ah! Evi kendisine mal olduğundan daha düşük bir fiyata sattığından eminim."

"Saint-Méran markisi!" diye tekrarladı Monte Cristo. "Bu isim bana hiç de yabancı gelmiyor, demek Saint-Méran markisi..."

Ve hafızasını yoklar gibiydi.

"Yaşlı, soylu bir beyefendi, Bourbonların sadık hizmetkârıdır," diye devam etti kapıcı, "önce Nîmes'de ardından da Versailles'da Kraliyet Savcısı olarak görev yapan Mösyö de Villefort'la evlenen tek bir kızı vardı."

Monte Cristo'nun bakışları düşmemek için yaslandığı duvardan daha beyaz olan Bertuccio ile karşılaştı.

"O kız ölmedi mi?" diye sordu Monte Cristo. "Öldüğünü duymuştum."

"Evet Mösyö, yirmi bir yıl oldu ve o zamandan beri zavallı Marki'yi ancak üç kere görebildik."

"Teşekkürler," dedi kâhyanın bitkinliğine bakarak ipi daha çok germenin onu koparma riski taşıyacağını anlayan Monte Cristo, "teşekkürler! Bana ışığınızı verin dostum."

"Size eşlik edecek miyim Mösyö?"

"Hayır, gerek yok, Bertuccio yolumu aydınlatacak."

Ve Monte Cristo bu sözlerine bir kutsamalar ve iç çekişler yağmuruna yol açan iki altın ekledi.

"Ah! Mösyö!" dedi kapıcı şöminenin kenarını ya da bitişikteki tahtaların üzerini boşuna bir çabayla araştırdıktan sonra. "Mumum kalmamış."

"Arabadaki fenerlerden birini alın Bertuccio ve bana odaları gösterin," dedi Kont.

Kâhya karşı çıkmadan itaat etti ama feneri tutan elinin titremesinden bu itaatin kendisine neye mal olduğunu anlamak kolaydı.

Oldukça geniş bir zemin katından geçildi; birinci katta bir salon, bir banyo ve iki yatak odası da vardı. Yatak odalarından birinde sonu bahçeye açılan bir döner merdiven görülüyordu.

"Şuraya bak, bir kaçış merdiveni, çok işe yarar. Önümü aydınlatın, Mösyö Bertuccio; öne geçin ve bu merdivenin bizi nereye götüreceğine bakalım."

"Mösyö," dedi Bertuccio, "merdiven bahçeye açılıyor."

"Ama bunu nereden bildiğinizi lütfen söyler misiniz?"

"Yani bahçeye açılması gerek."

"Tamam o zaman, bundan emin olalım."

Bertuccio iç çekip önden yürüdü.

Kâhya dış kapının önünde durdu.

"Hadisenize, Mösyö Bertuccio!" dedi Kont.

Ama hitap ettiği kâhya alıklaşmış, altüst olmuş, tükenmiş bir haldeydi. Şaşkın gözleri etrafında korkunç bir geçmişin izlerini ararmış gibi görünüyor, büzüşmüş elleriyle ürkütücü anıları uzaklaştırmaya çalışıyordu.

"Neyiniz var?" diye üsteledi Kont.

"Hayır! Hayır!" diye haykırdı Bertuccio elinin içini duvarın köşesine yaslayarak. "Hayır Mösyö, daha ileri gidemeyeceğim, mümkün değil!"

"Bu da ne demek?" dedi Monte Cristo karşı konulmaz ses tonuyla.

"Ama bunun hiç de doğal olmadığını görüyorsunuz Mösyö," diye haykırdı kâhya. "Paris'te bir ev satın almanız gerektiğinde onu tam da Auteuil'den satın alıyorsunuz, üstelik Auteuil'de de, Fontaine Sokağı, 28 numaralı bu evi alıyorsunuz! Ah! Bunları size neden yola çıkmadan önce söylemedim ki Monsenyör! Kuşkusuz gelmemde bu kadar ısrar etmeyecektiniz. Sayın Kont'un evinin bundan başkası olacağını umuyordum. Sanki Auteuil'de cinayet işlenen evden başkası yok!"

"Ah! Bak sen!" dedi aniden duran Monte Cristo. "Nasıl da berbat bir sözcük kullandınız! Gülünç adam! Yaşlı Korsikalı! Daima gizemler ve batıl inançlar! Hadi, şu feneri alın da bahçeyi gezelim; umarım benim yanımda korkmazsınız!"

Bertuccio söyleneni yapıp feneri yerden aldı.

Açılan kapı solgun renkli bir gökyüzünün belirmesine yol açtı. Ay kendisini karanlık dalgalarıyla kaplayan bir bulut deniziyle boşuna mücadele ediyordu, bir an için aydınlattığı bu dalgalar birazdan sonsuzluğun derinliklerinde daha kasvetli bir şekilde gözden kayboluyordu.

Kâhya sola yönelmek istedi.

"Hayır Mösyö, ağaçlık yolu neden izleyelim ki? İşte güzel bir çimenlik, dümdüz gidelim."

Bertuccio alnından damlayan teri silerken söyleneni yaptı; bununla birlikte sola doğru ilerlemeye devam ediyordu.

Monte Cristo ise tam tersine sağa yöneliyordu. Sık ağaçlık bir yere geldiklerinde durdu.

Kâhya kendine hâkim olamadı.

"Uzaklaşın Mösyö!" diye haykırdı. "Size yalvarıyorum, tam da o noktadasınız!"

"Hangi noktada?"

"Tam da onun yere yığıldığı noktada."

"Sevgili dostum Mösyö Bertuccio," dedi Monte Cristo gülerek, "kendinize gelin! Sartène'de ya da Corte'da değiliz. Önümüzdeki bir maki değil, bir İngiliz bahçesi, tamam, bakımsız olduğunu kabul ediyorum ama bunun için lanet okumak gerekmez."

"Mösyö, orada durmayın! Orada durmayın! Size yalvarıyorum."

"Üstat Bertuccio, sanırım aklınızı kaçırıyorsunuz," dedi Kont soğuk bir ifadeyle, "eğer durum dediğim gibiyse bana söyleyin çünkü başınıza bir felaket gelmeden önce sizi bir akıl hastanesine kapattıracağım."

Kafasını iki yana sallayıp ellerini birleştirerek, "Ne yazık! Ekselans, felaket gerçekleşti," dedi Bertuccio. O sırada Kont'un zihnini daha önemli düşünceler meşgul etmese ve bu korkmuş adamın en değersiz iç döküşüne karşı dikkatli davranmaya itmese bu jest Kont'u güldürürdü.

"Mösyö Bertuccio," dedi Kont, "size, çırpınırken içine giren şeytanın çıkmak istemeyeceği biri gibi, kollarınızı büktüğünüzü ve gözlerinizi yuvarladığınızı rahatça söyleyebilirim, oysa yerinden çıkmak istemeyen en inatçı şeytanın bir sır olduğunu gözlemlemişimdir. Sizin Korsikalı, karamsar biri olduğunuzu ve sürekli eski bir kan davası hikâyesini düşündüğünüzü biliyordum ve bunların İtalya'da yaşadıklarınızdan kaynaklandığını sanıyordum çünkü İtalya'da böyle şeylere çok sık rastlanır ama Fransa'da bir cinayete genellikle hiç de hoş gözle bakılmaz. Burada cinayetle ilgilenen jandarmalar, sanığı mahkûm eden yargıçlar ve intikam alan giyotin sehpaları vardır."

Bertuccio ellerini kavuşturdu ve bu garip davranışlarına devam ederken feneri elinden bırakmadığı için ışık altüst olmuş yüzünü aydınlattı.

Monte Cristo onu Roma'da Andrea'nın infazını izlediği bakışlarla inceledi; ardından zavallı kâhyanın bedenine yeni bir ürperti yayılmasına neden olan bir ses tonuyla, "Demek Başrahip Busoni bana yalan söylemiş," dedi. 1829'da Fransa'ya yaptığı yolculuktan sonra, sizi bana değerli niteliklerinizden söz ettiği bir tavsiye mektubuyla birlikte göndermişti. Şu durumda Başrahip'e bir mektup yazacağım, himayesine aldığı kişinin davranışlarından sorumlu tutacağım ve hiç kuşkusuz bu cinayet meselesinin ne olduğunu bütün ayrıntılarıyla öğreneceğim. Ancak, Mösyö Bertuccio, yaşadığım ülkenin yasalarına uyum sağlama alışkanlığına sahip olduğumu ve sizin yüzünüzden Fransız adaletine ters düşmek istemediğimi belirtmek isterim."

"Ah! Bunu yapmayın ekselans, size büyük bir sadakatle hizmet ettim, öyle değil mi?" diye haykırdı umutsuzluğa kapılan Bertuccio. "Size karşı her zaman dürüst oldum ve hatta elimden geldiğince iyi niyetli davrandım."

"Bunları inkâr etmiyorum," diye yanıtladı Kont, "ama neden böyle çırpınıp duruyorsunuz? Bu kötüye işaret: Vicdanı temiz bir insanın yüzü bu kadar solmaz, elleri bu kadar titremez..."

"Ama Sayın Kont," diye karşılık verdi tereddüt eden Bertuccio, "Nîmes hapishanesinde günah çıkardığım Başrahip Busoni'nin beni yanınıza gönderirken derin pişmanlıklar yaşadığımı bildirdiğini bana siz söylemediniz mi?"

"Evet ama sizi bana mükemmel bir kâhya olacağınızı tavsiye ederek gönderdiği için, sadece hırsızlık yaptığınızı sanmıştım, hepsi bu!"

"Ah! Sayın Kont," dedi Bertuccio küçümseyen bir ifadeyle.

"Ya da Korsikalı olduğunuz için, bu ülkede dendiği gibi, birinin derisini yüzme isteğine karşı koyamadınız, aslında *delik deşik etmek* deyimi daha yerinde olacaktı"

"Evet Mösyö, evet iyi yürekli efendim, söylediğiniz gibi oldu!" diye haykırdı Kont'un dizlerine kapanan Bertuccio. "Evet, bu bir intikamdı, yemin ederim basit bir intikamdı."

"Bunu anlıyorum ama anlamadığım şey tam da bu evin sizi böyle ürkütmesi."

"Ama efendim, bu çok doğal değil mi? Çünkü intikam bu evde alındı."

"Nasıl! Benim evimde mi?"

"Ah! Efendim, ev henüz size ait değildi," diye yanıtladı Bertuccio safça.

"Peki kime aitti? Yoksa kapıcının söylediği gibi Saint-Méran markisine mi? Lanet olsun! Saint-Méran markisine nasıl bir kin besliyordunuz?"

"Ah! O da değildi, efendim, ev bir başkasına aitti."

"Sizi böylesine ürkütücü bir vicdan azabına sürükleyen bir sahnenin gerçekleştiği bir evde hiç hazırlık yapmadan rastlantı eseri bulunmanız ilginç bir tesadüf," dedi olayların zihninde yorumlanma tarzına boyun eğen Monte Cristo.

"Efendim," dedi kâhya, "bunların kaderin işi olduğundan eminim. Önce Auteuil'de bir ev satın alıyorsunuz, bu ev cinayeti işlediğim ev çıkıyor; bahçeye tam da onun yaptığı gibi aynı merdivenden iniyorsunuz; darbeyi aldığı yerde duruyorsunuz, çocuğu tam iki adım ötede, şu çınarın altındaki çukura gömdüm. Bütün bunlar tesadüf olamaz, hayır çünkü bu durumda tesadüf, Tanrı'nın işine çok benzerdi."

"Tamam o zaman Sayın Korsikalı Mösyö, bunun Tanrı'nın işi olduğunu varsayalım; benden istenen her şeyi zihnimde tasarlarım; zaten hastalıklı ruhlara ayrıcalıklar tanımak lazım. Hadi, hafızanızı yoklayın ve olan biteni anlatın bana."

"Bunu sadece bir kişiye, Başrahip Busoni'ye anlattım. Böyle şeylerden sadece günah çıkarmanın baskısı altında söz edilir," dedi Bertuccio başını iki yana sallayarak.

"O zaman, sevgili dostum Bertuccio, sizi günahınızı çıkartanın yanına göndermemi uygun bulacaksınız," dedi Kont. "Onunla birlikte Chatreux ya da Bernardin tarikatına katılır ve sırlarınızdan söz edersiniz. Ama ben hayaletlerden korkan bir kâhyadan endişe duyarım; adamlarımın gece bahçede dolaşmaya cesaret edememelerini sevmem. Dahası itiraf edeyim ki, polis komiserine uğramaya hiç de meraklı değilim çünkü Üstat Bertuccio, şunu iyi bilin ki, İtalya'da adalet sustuğunda, Fransa'da ise tam tersine gerçeği açıkladığında ödüllendirilir. Vay canına! Sizin biraz Korsikalı, fazlasıyla kaçakçı, becerikli bir kâhya olduğunuzu sanıyordum ama şimdi her tarakta beziniz olduğunu anlıyorum. Artık benim emrimde çalışmayacaksınız Mösyö Bertuccio."

"Ah! Efendim, efendim!" diye haykırdı bu tehdit karşısında dehşete kapılan kâhya. "Ah! Sizin hizmetinizde çalışmak sadece buna bağlıysa konuşacağım, her şeyi anlatacağım, sizi ancak idam sehpasına yürümek için terk ederim."

"O zaman durum değişir," dedi Monte Cristo, "ama yalan söyleyecekseniz, hiç konuşmamanızın sizin için daha iyi olacağını unutmayın."

"Hayır Mösyö, ruhumun selameti üzerine yemin ederim ki size her şeyi anlatacağım! Başrahip Busoni bile sırrımın sadece bir bölümünü biliyor. Ama size yalvarıyorum, ilk önce şu çınardan uzaklaşın; bakın ay şu bulutu aydınlatacak ve sizi orada bedeninizi sarmalayan ve Mösyö de Villefort'unkine benzeyen paltonuzla!"

"Nasıl!" diye haykırdı Monte Cristo. "Mösyö de Villefort..."

"Ekselansları onu tanıyor mu?"

"Eski Nîmes savcısı değil mi?"

"Evet."

"Saint-Méran markisinin kızıyla evlenmişti."

"Evet."

"Ve baroda en dürüst, en ciddi, en katı Savcılar Kurulu Üyesi olarak tanınmıştı."

"Evet Mösyö," diye haykırdı Bertuccio, "o adamın tartışılmaz bir ünü..."

"Bu doğru."

"O bir alçaktı."

"Hadi canım!" dedi Monte Cristo. "Bu mümkün değil."

"Yine de size söylediğim doğrudur."

"Ah! Gerçekten mi?" dedi Monte Cristo. "Kanıtınız var mı?"

"Vardı."

"Ve onu beceriksizce kaybettiniz."

"Evet ama iyi araştırılırsa yeniden bulunabilir."

"Doğru!" dedi Kont. "Olan biteni anlatın Mösyö Bertuccio çünkü gerçekten de ilgimi çekmeye başladı."

Ve Kont, *Lucia*'dan hafif bir şarkı mırıldanarak bir banka oturdu, Bertuccio ise anılarını tazeleyerek ardından gidiyordu.

Bertuccio Kont'un önüne geçip durdu.

XLIV

Vendetta[60]

"Sayın Kont olayları nereden anlatmaya başlamamı arzu eder?" diye sordu Bertuccio.

"Neresinden başlamak isterseniz oradan," dedi Monte Cristo, "çünkü hiçbir şey bilmiyorum."

"Yine de Sayın Başrahip Busoni'nin ekselanslarına..."

"Evet, kuşkusuz birkaç ayrıntıdan söz etti ama üzerinden yedi sekiz yıl geçti ve anlattıklarının hepsini unuttum."

"O zaman ekselanslarının canını sıkmaktan endişelenmeden..."

"Hadi Mösyö Bertuccio, bu akşam benim için akşam gazetesinin yerini tutacaksınız."

---

60 Kan davası.

"Olaylar 1815'e kadar uzanıyor."

"Ah! Şuraya bak," dedi Monte Cristo, "1815 yeni bir tarih değil."

"Evet Mösyö, yine de en ufak ayrıntıları dün yaşanmış gibi hafızamda. İmparator'un hizmetinde görev yapan bir ağabeyim vardı. Tamamen Korsikalılardan oluşan bir alayda teğmendi. Bu ağabey benim tek dostumdu, yetim kaldığımızda ben beş yaşındaydım, o on sekiz yaşındaydı. Beni oğlu gibi yetiştirdi. 1814'te, Bourbonların hükümdarlığı sırasında evlenmişti, İmparator Elba'dan geri döndüğünde ağabeyim hemen orduya yazıldı ve Waterloo'da hafifçe yaralandı, ardından orduyla birlikte Loire'ın gerisine çekildi."

"Ama bana anlattığınız Yüz Gün'ün hikâyesi, Mösyö Bertuccio," dedi Kont, "ve yanılmıyorsam bütün bunlar geride kaldı."

"Bağışlayın ekselans ama bu ilk ayrıntılar gerekli ve bana sabırlı olacağınıza söz verdiniz."

"Tamam, tamam, sözümü tutuyorum."

"Bir gün bir mektup aldık, size Korsika Burnu'nun ucundaki küçük Rogliano kasabasında oturduğumuzu söylemem gerek. Mektup ağabeyimden geliyordu, bize ordunun terhis edildiğini ve Châteauroux, Clermont-Ferrand, Le Puy ve Nîmes yollarını izleyerek geri döneceğini yazıyordu; benden param varsa Nîmes'de tanıdığım ve bazı ilişkiler yürüttüğüm bir hancıya göndermemi rica ediyordu."

"Kaçakçılık ilişkileri," dedi Monte Cristo.

"Evet, Tanrım! Ama Mösyö, geçinmek de gerek."

"Kuşkusuz! Devam edin."

"Ekselans, size söylediğim gibi ağabeyimi çok severdim; bu yüzden parayı ona göndermek yerine, kendi ellerimle teslim etmeye karar verdim. Bin frangım vardı, beş yüzünü yengem Assunta'ya verdim; diğer beş yüz frankla Nîmes'e doğru yola çıktım. Kolay bir işti, kayığım ve nehirde bir yükleme işim vardı; her şey planımı destekliyordu. Ama yükle-

me yapıldıktan sonra, rüzgâr ters yönden esmeye başladı ve böylece dört beş gün boyunca Rhône'a giremedik. Nihayet Rhône'a ulaşıp Arles'a geçtik; kayığı Bellegarde ile Beaucaire arasına bıraktım ve Nîmes yoluna çıktım."

"Sonuna geliyoruz, değil mi?"

"Evet Mösyö bağışlayın ama ekselanslarının anlayacağı gibi, ona sadece lüzumlu şeylerden bahsediyorum. O sırada Güney'deki ünlü katliamlar yaşanıyordu. Adları Trestaillon, Truphemy, Graffan olan ve sokaklarda Bonapartçı olduğundan şüphe duyulanları boğazlayan iki üç haydut vardı. Kuşkusuz Sayın Kont bu katillerden söz edildiğini duymuştur."

"Tam olarak değil, o dönemde Fransa'dan çok uzaktaydım. Devam edin."

"Nîmes'e girdiğimde her yer kan revan içindeydi, her adımda cesetlerle karşılaşılıyordu. Çeteler halinde örgütlenen katiller öldürüyor, yağmalıyor, yakıp yıkıyordu.

Bu kıyım manzarası karşısında içimi bir ürperti kapladı; sıradan bir Korsikalı balıkçı olarak kendi adıma korkacak bir şeyim yoktu; tam tersine o dönem biz kaçakçılar için çok avantajlıydı ama İmparator'un subayı olan, Loire'daki ordudan üniforması ve apoletleriyle geri dönen ağabeyim için durum çok tehlikeliydi.

Tanıdığımız hancıya koştum. Önsezilerim beni yanıltmamıştı. Bir önceki gün Nîmes'e gelen ağabeyim konukseverliğine başvurduğu kişinin kapısı önünde öldürülmüştü.

Katillerin kim olduğunu öğrenmek için elimden geleni yaptım ama herkes çok korktuğu için kimse bana adlarını söylemeye cesaret edemedi. Bunun üzerine, bana her fırsatta sözü edilen, hiçbir şeyden korkmayan Fransız adaletine başvurmayı düşündüm ve Kraliyet Savcısı'na gittim."

"Ve bu Kraliyet Savcısı'nın adı Villefort'du, öyle değil mi?" diye sordu Monte Cristo hiç umursamazmışçasına.

"Evet ekselans. Savcı Yardımcılığı görevini yürüttüğü Marsilya'dan tayin olmuş, çabaları yükselmesini sağlamıştı.

İmparator'un Elba Adası'ndan yola çıktığını hükümete ilk bildirenlerden biri olduğu söyleniyordu."

"Demek onun yanına çıktınız," dedi Monte Cristo.

"Ona, 'Mösyö, ağabeyim dün Nîmes sokaklarında katledildi, kimin yaptığını bilmiyorum ama bunu öğrenmek sizin göreviniz. Burada adaletin en yüksek temsilcisisiniz ve kendisini savunamayanın intikamını almak adaletin görevidir,' dedim.

'Ağabeyiniz kimdi?' diye sordu Savcı...

'Korsika taburunda teğmendi.'

'Demek Zorba'nın askeriydi?'

'Fransız ordusunun bir askeriydi.'

'Tamam o zaman, orduda hizmet vermişse kılıçla öldürüldü.'

'Yanılıyorsunuz Mösyö, hançerle öldürüldü.'

'Ne yapmamı istiyorsunuz?' diye sordu Savcı.

'Size söylemiştim, intikamını almanızı istiyorum.'

'Peki kimden?'

'Katillerinden.'

'Onları tanıyor muyum ki?'

'Araştırın.'

'Hangi amaçla? Ağabeyiniz bir tartışmaya karışmış, düelloda öldürülmüş olmalı. Bu eski askerlerin hepsi, İmparatorluk Dönemi'nde işlerine gelen ama şimdi kendi felaketlerine yol açan aşırılıklara kaçarlar, oysa bizim Güneyliler ne aşırılıkları ne de askerleri sever.'

'Mösyö,' dedim, 'sizden kendi adıma bir ricada bulunmuyorum. Ben ağlarım ya da intikam alırım, hepsi bu ama zavallı ağabeyimin bir karısı vardı. Benim de başıma bir felaket gelseydi, o zavallı kadın açlıktan ölürdü çünkü sadece ağabeyimin parasıyla geçiniyorlardı. Hükümetin ona küçük bir maaş bağlamasını sağlayın.'

'Her devrim kendi felaketlerini doğurur,' diye yanıtladı Mösyö de Villefort, 'ağabeyinizin bu devrimin mağduru ol-

ması bir felakettir ve hükümet bu yüzden ailenize hiçbir şey borçlu değildir. Zorba iktidardayken yandaşlarının kralcılardan aldıkları intikamları yargılamış olsaydık, belki bugün ağabeyiniz de ölüme mahkûm olacaktı. Bu da olup bitenlerin çok doğal olduğunu gösteriyor, buna misilleme yasası denir.'

'Ama nasıl olur Mösyö!' diye haykırdım, 'bir savcı olarak benimle böyle konuşmanız mümkün mü?'

'Onurum üzerine yemin ederim ki, Korsikalıların hepsi deli!' diye yanıtladı Mösyö de Villefort 'Ve yurttaşlarının hâlâ imparator olduğunu sanıyorlar. Zamanı şaşırmışsınız dostum, bana bunları iki ay önce anlatmanız gerekirdi. Bugün ise çok geç, hadi çekin gidin, gitmezseniz sizi dışarı attıracağım.'

Bir an, bir kez daha yalvarmamın faydası olup olmayacağını anlamak için ona baktım. Bu adam âdeta taştan yapılmıştı. Ona yaklaştım, 'Tamam o zaman,' dedim alçak sesle, 'Korsikalıları tanıdığınıza göre, sözlerini nasıl tuttuklarını da bilirsiniz. Kralcı olduğunuz için Bonapartçı ağabeyimin öldürülmesinin doğal olduğunu düşünüyorsunuz, tamam, ben de bir Bonapartçı olarak size bir şey açıklayacağım: Sizi öldüreceğim. Şu andan itibaren size *vendetta* ilan ediyorum, bu yüzden sıkı durun ve kendinize elinizden geldiğince dikkat edin çünkü bir sonraki karşılaşmamız sizin son saatiniz olacak.'

Ve ardından, şaşkınlığını üzerinden atamadan kapıyı açıp kaçtım."

"Vay canına!" dedi Monte Cristo. "Şu saygıdeğer görünümünüze rağmen böyle şeyler yapıyorsunuz, Mösyö Bertuccio, hem de kralın savcısının karşısında! Olacak iş mi! En azından *vendetta*nın ne anlama geldiğini biliyor muydu?"

"Öyle iyi biliyordu ki, o günden itibaren dışarıya asla yalnız çıkmadı ve evine kapandı, bu arada beni her yerde aratıyordu. Ne mutlu ki, beni bulamayacağı kadar iyi saklanmıştım. Bunun üzerini içini korku kapladı, Nîmes'de

uzun süre daha kalacağı düşüncesiyle titriyordu, görev yerinin değiştirilmesini talep etti ve nüfuzlu bir adam olduğu için Versailles'a atandı ama bildiğiniz gibi düşmanından intikam almaya yemin etmiş bir Korsikalı için aradaki mesafenin hiç önemi yoktur, arabasını dilediği kadar hızlı sürse de, onu yaya olarak takip etmeme rağmen, benden hiçbir zaman yarım günlük bir yoldan fazla uzaklaşamıyordu.

Önemli olan onu öldürmek değildi, bunu yapmak için elime yüzlerce fırsat geçti ama onu kimliğim belli olmadan ve özellikle de yakalanmadan öldürmeliydim. Artık sadece kendimden sorumlu değildim; yengemi de korumam ve doyurmam gerekiyordu. Üç ay boyunca Mösyö De Villefort'u takip ettim, üç ay boyunca gözümü üzerinden ayırmadığım tek bir adım atamadı, tek bir yürüyüş, tek bir gezinti bile yapamadı. Nihayet, gizlice Auteuil'e gidip geldiğini fark ettim; onu yeniden takibe aldım ve şu an içinde bulunduğumuz eve girdiğini gördüm, ancak ister arabayla ister atla gelsin, arabasını ya da atını hana bıraktıktan sonra, eve herkes gibi sokağa açılan kapıdan değil, şu gördüğünüz küçük kapıdan giriyordu."

Monte Cristo, karanlığın ortasında Bertuccio'nun sözünü ettiği kapıyı seçebildiğini belli eden bir baş işareti yaptı.

"Versailles'da beklememe gerek yoktu, Auteuil'e yerleştim ve bilgi topladım. Onu yakalamak istiyorsam kuşkusuz tuzağımı orada kurmalıydım.

Kapıcının ekselanslarına söylediği gibi, evin sahibi Villefort'un kayınpederi olan Saint-Méran markisiydi. Saint-Méran markisi Marsilya'da oturuyordu, bu yüzden de bu kır evini pek kullanmıyordu; çevrede evi sadece Barones adıyla tanınan dul bir kadına kiraladığı söyleniyordu.

Gerçekten de, bir akşam duvarın üzerinden baktığımda, genç ve güzel bir kadının etraftaki evlerin pencerelerinden hiç görünmeyen bahçede tek başına gezindiğini gördüm. Sık sık küçük kapıya bakıyordu, böylece o akşam Mösyö de Villefort'u beklediğini anladım. Karanlığa rağmen vücut hatlarını

seçebileceğim kadar yakınıma geldiğinde, onun on sekiz on dokuz yaşlarında, sarışın, uzun boylu, genç ve güzel bir kadın olduğunu gördüm. Üzerinde bir gecelik olduğu ve giydiği hiçbir şey bedenini gizlemediği için onun hamile olduğunu, hatta hamileliğinin son aylarına yaklaştığını fark ettim.

Biraz sonra, küçük kapının açılmasıyla içeri bir adam girdi, genç kadın onu karşılamak için elinden geldiğince hızla koştu, birbirlerinin kollarına atıldılar, sevgiyle kucaklaştılar ve eve doğru yürüdüler.

Bu adam Mösyö de Villefort'du. Dışarı çıktığında, özellikle de geceleri çıkıyordu, bahçeyi tek başına boylu boyunca geçmesi gerektiğini fark ettim."

"Peki sonra o kadını hiç gördünüz mü?" diye sordu Kont.

"Hayır ekselans, bunu öğrenecek zamanım olmadığını anlayacaksınız."

"Devam edin."

"O akşam, belki de Kraliyet Savcısı'nı öldürebilirdim ama henüz bahçenin tüm ayrıntılarını bilmiyordum. Onu hemen oracıkta öldürememekten ve biri bağrışlarını duyup yardımına koşarsa kaçamamaktan korktum. İşi bir sonraki randevuya erteledim ve gözümden hiçbir şeyin kaçmaması için bahçe duvarının boylu boyunca uzandığı sokağa bakan bir oda tuttum.

Üç gün sonra, akşam yediye doğru, evden çıkan bir uşağın atını Sèvres yoluna uzanan patikada dörtnala sürdüğünü gördüm, Versailles'a gittiğini düşündüm. Yanılmıyordum. Adam üç saat sonra üstü başı toz toprak içinde geri döndü, haberi iletmişti.

On dakika sonra, üzerinde bir palto olan bir başka adam yaya olarak geldi ve küçük bahçe kapısını açıp içeri girdiğinde kapı üzerine kapandı.

Hızla aşağı indim. Yüzünü görmememe rağmen, kalbimin atışlarından bu adamın Villefort olduğunu hissettim.

Sokağı aşıp duvarın köşesindeki bir köşe taşına ulaştım ve bu taş sayesinde ilk kez bahçeye baktım.

Bu kez bakmakla yetinmedim, cebimden bıçağımı çıkardım, ucunun iyice sivri olup olmadığını kontrol ettim ve duvarın üzerinden atladım.

İlk işim kapıya doğru koşmak oldu, basit bir önlem olarak kilidi iki kere çevirip anahtarı içeride bırakmıştı.

Böylece bu taraftan kaçmamı hiçbir şey engellemeyecekti. Etrafımı incelemeye başladım. Dikdörtgen bahçenin ortasında ince otlardan oluşan İngiliz usulü bir çimenlik vardı, bu çimenliğin köşelerinde sık yaprakları sonbahar çiçekleriyle iç içe geçmiş ağaç kümeleri yer alıyordu.

Mösyö de Villefort ister içeri girsin ister dışarı çıksın evden küçük kapıya ya da küçük kapıdan eve ulaşmak için bu ağaçlıklardan birinin yanından geçmek zorundaydı.

Eylül sonuydu; rüzgâr sert esiyordu; gökyüzünde süzülen iri bulutların ardında gizlenen solgun ayın hafif ışıkları eve giden ağaçlık yolların kumlarını her an aydınlatsa da, birinin fark edilme kaygısı yaşamadan gizlenebileceği bu sık ağaçların karanlığını delip geçemiyordu.

Villefort'un hemen yanından geçeceği bir ağaçlığa saklandım; tam oraya yerleştiğim sırada, başımın üzerindeki ağaçların aşağı doğru eğilmesine yol açan rüzgâr esintilerinin ortasında inlemeler duyar gibi oldum. Ama, Sayın Kont, bildiğiniz ya da daha doğrusu bilmediğiniz gibi, cinayet işlemeye hazırlanan biri daima boğuk çığlıklar duyduğunu sanır. Beklediğim iki saat boyunca, aynı inlemeleri birçok kez duyar gibi oldum. Saat gece yarısını çaldı.

Çanın kasvetle yankılanan sesinin son titreşiminde az önce indiğimiz gizli merdivenin pencerelerini aydınlatan bir ışık gördüm.

Kapı açıldı ve paltolu adam belirdi. Bu korkunç bir andı ama uzun zamandır bu ana hazırlandığım için direncimi hiç kaybetmedim. Bıçağımı çekip hazır bekledim.

Paltolu adam bana doğru geliyordu ama açık alanda ilerledikçe sağ elinde bir silah taşıdığını görür gibi oldum: Mücadele etmekten değil, girişimimin başarısızlığa uğramasından korktum. Birkaç adım öteme geldiğinde, silah sandığım şeyin bir kazmadan başka bir şey olmadığını fark ettim.

Mösyö de Villefort'un yanında neden bir kazma taşıdığını hâlâ anlamamıştım; ağaçlığın kenarında durduğunda etrafına bakıp toprakta bir çukur kazmaya başladı. İşte o zaman paltosundaki bir şeyi, daha rahat hareket etmek için çimenlerin üzerine bıraktığını fark ettim.

O an nefretime biraz da merakın karıştığını itiraf etmeliyim. Villefort'un orada ne yaptığını görmek istedim; hiç kımıldamadan, soluk bile almadan bekledim.

Sonra aklıma bir şey geldi, Kraliyet Savcısı'nın paltosunun altından, iki ayak uzunluğunda yedi sekiz başparmak genişliğinde küçük bir sandık çıkarması aklımdan geçenleri doğruladı.

Sandığı çukura koymasını bekledim. Çukurun üzerine toprak attı, ardından da bu gece anısının izlerini silmek için yeni kazılmış toprağın üzerinde gezindi. O zaman üzerine atılıp bıçağımı göğsüne saplarken, 'Adım Giovanni Bertuccio! Kardeşimin intikamı için ölüyorsun, hazinen ise dul eşinin olacak, gördüğün gibi intikamım umduğumdan daha kusursuz oldu,' dedim.

Bu sözleri duyup duymadığını bilmiyorum ama hiç sanmıyorum çünkü hiç çığlık atmadan yere yığıldı; ellerime ve yüzüme oluk oluk fışkıran sıcak kanları hissettim ama sarhoştum, kendimde değildim; o kan beni yakacağı yerde serinletiyordu. Hemen kazmayı kullanarak sandığı topraktan çıkardım, kazdığım yerin belli olmaması için çukuru toprakla doldurdum, kazmayı duvarın arkasına fırlattım, kapıya yöneldim, kilidi dışarıdan iki kere çevirdikten sonra anahtarı yanıma aldım."

"Güzel!" dedi Monte Cristo. "Anladığım kadarıyla hırsızlıkla süslenen küçük bir cinayet işlenmiş."

"Hayır ekselans," diye yanıtladı Bertuccio, "intikam duygusunun tatmin edildiği bir kan davasıydı."

"En azından sandığın içindeki para çok muydu?"

"Sandığın içinde para yoktu."

"Ah! Evet, hatırlıyorum, bir çocuktan söz etmemiş miydiniz?"

"Tam da öyle ekselans. Nehre kadar koşup bayıra oturdum ve sandığın içinde ne olduğunu çok merak ettiğim için kilidi bıçağımla kırdım.

İnce patiska kundakta yeni doğmuş bir bebek vardı; yüzü lal kırmızısıydı, morarmış elleri boynuna dolanan doğum kordonlarının neden olduğu bir nefes darlığına maruz kaldığını belli ediyordu; yine de henüz bedeni soğumadığı için onu ayaklarımın dibinden akan sulara atmakta tereddüt ettim. Gerçekten de, birkaç saniye sonra, kalbinin hafifçe attığını hissettim, boynuna dolanan kordonu kestim ve bir zamanlar Bastia hastanesinde hastabakıcılık yaptığımdan, böyle bir durumda bir doktorun yapabileceği her şeyi yaptım, yani akciğerlerine soluğumu üfledim, on beş dakikalık olağanüstü bir çabadan sonra soluk almaya başladığını gördüm ve göğsünden fırlayan bir çığlığı işittim.

Ben de bir çığlık attım ama bu bir sevinç çığlığıydı. Kendi kendime, 'Tanrı, hayatını elinden aldığım birinin yerine bir insana hayat vermemi sağladığına göre beni lanetlemiyor,' dedim."

"Peki bu çocuğu ne yaptınız?" diye sordu Monte Cristo. "Kaçması gereken birine büyük bir sorumluluk yükleyen bir fazlalıktı."

"Onu büyütmeyi bir an bile düşünmedim. Ama Paris'te bu zavallı çocukları kabul eden bir öksüzler yurdu olduğunu biliyordum. Şehir kapısını geçerken, bu çocuğu yolda bulduğumu ve hakkında bilgi edinmeye çalıştığımı söyledim. Sandık her şeyi ortaya koyuyordu; kundağın patiska olması bebeğin ebeveyninin zengin olduklarını gösteriyordu;

üzerimdeki kan başka birininkinden ziyade çocuğun kanı olabilirdi. Bana hiçbir itirazda bulunulmadı, kapıdaki görevliler Enfer Sokağı'nın sonundaki öksüzler yurdunu tarif etti ve kundağı çocuğun kimliğini belirten iki harften birini üzerine denk gelecek ve çocuğun bedenini saracak şekilde ikiye ayırdıktan sonra yükümü kulenin dibine bıraktım ve kapıyı çaldım, ardından koşarak kaçtım. On beş gün sonra, Rogliano'ya geri döndüğümde Assunta'ya, 'Kız kardeşim, artık kendini avutabilirsin; İsrail öldü, onun intikamını aldım,' dedim.

Bunun üzerine bana bu sözlerin anlamını sordu, ben de ona olup bitenleri anlattım.

'Giovanni,' dedi Assunta, 'o bebeği buraya getirmeliydin, kaybettiği ebeveyninin yerini alırdık, adını Benedetto koyardık ve Tanrı da bu iyi niyetli davranışımızdan dolayı bizi kutsardı.'

Yanıt olarak ona sakladığım kundak bezinin yarısını verdim, böylece daha zengin olduğumuzda onu geri isteyebilirdik."

"Peki o kundak bezinin üzerinde hangi harfler vardı?" diye sordu Monte Cristo.

"Üzerinde süslemeli bir baron başlığı bulunan H ve N harfleri."

"Tanrı beni bağışlasın! Sanırım arma terimlerini kullanıyorsunuz Mösyö Bertuccio! Armacılıkla ilgili eğitiminizi nerede tamamladınız?"

"Yanında her şeyi öğrenmenin mümkün olduğu sizden Sayın Kont."

"Devam edin, iki şeyi merak ediyorum."

"Neyi efendim?"

"O bebeğe ne olduğunu; bana onun bir erkek çocuk olduğunu söylememiş miydiniz?"

"Hayır ekselans; bundan söz ettiğimi hatırlamıyorum."

"Ah! Öyle duyduğumu sanmışım, demek yanılmışım."

"Hayır, yanılmadınız çünkü o gerçekten de bir erkek çocuğuydu ama ekselansları iki şeyi öğrenmek istiyordu, ikincisi neydi?"

"İkincisi günah çıkartan bir rahip istediğinizde ve bu talebiniz üzerine Başrahip yanınıza geldiğinde size hangi suçun isnat edildiği."

"Bu hikâye çok uzun olabilir ekselans."

"Önemli değil, saat daha on, bildiğiniz gibi uyumuyorum ve sizin de uyumaya pek hevesli olmadığınızı düşünüyorum."

Bertuccio öne doğru eğildi ve hikâyesine devam etti.

"Kâh zihnimi kurcalayan anılardan sıyrılmak, kâh da zavallı dulun ihtiyaçlarını karşılamak için, kaçakçılık mesleğine yeniden dört elle sarıldım. Devrimleri izleyen dönemlerde yasaların daima esnekleşmesiyle işimiz daha kolaylaşmıştı. Özellikle Güney kıyıları, kimi zaman Avignon'da, kimi zaman Nîmes'de, bazen de Uzès'te patlak veren bitmek bilmez ayaklanmalar yüzünden yeterince denetlenemiyordu. Hükümetin Güney kıyısının tamamen ilişkilerini sürdürebilmek için bizimle yaptığı bu sözde ateşkesten yararlandık. Ağabeyimin Nîmes sokaklarında öldürüldüğü günden sonra o şehre geri dönmek istememiştim. Bu yüzden, birlikte çalıştığımız hancı bizim oraya gelmek istemediğimizi anlayınca, kendisi bize doğru geldi ve Bellegarde ile Beaucaire arasındaki yolda, Pont du Gard adlı hanının bir şubesini açtı. Böylece, Aigues-Mortes, Martigues ya da Bouc dolaylarında mallarımızı yerleştirdiğimiz ve gerektiğinde gümrükçülere ve jandarmalara karşı sığınak olarak kullandığımız on iki depomuz oldu. Ortalama bir zekâ irade ile desteklendiğinde kaçakçılık iyi kazandıran bir iştir; bana gelince, artık jandarma ve gümrükçülerden korkmak için iki ayrı nedenim olduğundan dağlarda yaşıyordum çünkü yargıçların önüne herhangi bir nedenle çıkmam bir soruşturmaya yol açacak, bu soruşturma geçmişle ilgili araştırmaları gerektirecek ve benim geçmişimde kaçak purolardan ya da ülkeye izinsiz gi-

ren içki fıçılarından çok daha ciddi bir suçlamayla karşılaşılabilecekti. Bu yüzden, ölümü bir tutuklamaya bin kez tercih ederek şaşırtıcı işlere girişiyordum ve bu işler bana birçok kez, bedenimize gösterdiğimiz büyük özenin, çabuk karar vermeyi ve ciddi ve kararlı bir uygulamayı gerektiren projelerimizin önündeki neredeyse tek engel olduğunu kanıtladı. Gerçekten de, insan hayatını feda ettiğinde artık diğerleri gibi olamıyor ya da daha doğrusu diğer insanlar sizin gibi olamıyor ve bu kararı alan kişi hemen o anda gücünün arttığını ve ufkunun genişlediğini hissediyor."

"Felsefi ayrıntılara giriyorsunuz Mösyö Bertuccio!" diye araya girdi Kont. "Demek hayatınız boyunca her şeyle biraz ilgilendiniz?"

"Ah! Bağışlayın ekselans!"

"Hayır! Hayır! Sadece, akşamın on buçuğu felsefe için biraz geç. Ama bu konuşmanızı yerinde bulduğum için, sadece bu saatte felsefi akımlardan söz edilmesine karşı çıkacağım."

"İşlerim giderek daha yoğunlaştı ve daha çok para getirmeye başladı. Assunta ev işleriyle uğraşıyordu ve küçük servetimiz artıyordu. Bir gün bir iş için evden çıkarken, 'Hadi git,' dedi Assunta, 'döndüğünde sana sürprizim olacak.'

Ona sürprizin ne olduğunu sormam boşunaydı. Bana hiçbir şey söylemek istemedi, ben de yola çıktım.

İş yaklaşık altı hafta sürdü; Lucca'da yağ yükledik ve Livorno'dan İngiliz pamuklarını aldık. Yükleri boşaltırken hiçbir aksilik yaşanmadı, paylarımızı alıp neşeyle eve döndük.

Eve girdiğimde gördüğüm ilk şey, Assunta'nın odasının en belirgin köşesinde odanın geri kalanından daha görkemli görünen bir beşiğin içindeki yedi sekiz aylık bir bebekti. Bir sevinç çığlığı attım. Kraliyet Savcısı'nı öldürdüğümden beri, yaşadığım hüzünlü anların tek nedeni bu bebeği terk etmiş olmamdı. Cinayetten dolayı hiç vicdan azabı çekmediğimi söylememe gerek yok.

Zavallı Assunta her şeyi tahmin etmişti. Yokluğumdan yararlanarak kundak bezinin yarısını yanına almış, bebeği bizzat istemek için Paris'e gitmişti. Ayrıca bebeğin öksüzler yurduna bırakıldığı günü ve saati unutmamak üzere bir kenara not düştüğü için kendisine hiç sorun çıkarılmamış ve bebek ona teslim edilmişti.

Ah! Sayın Kont, o zavallı yaratığı beşiğinde uyurken gördüğümde, göğsümün gururla kabardığını ve gözlerimden yaşlar damladığını itiraf etmeliyim.

'Assunta, sen gerçekten de asil bir kadınsın, bu yüzden Tanrı seni kutsayacak,' diye haykırdım."

"Bu, az önceki felsefeniz kadar doğru değil," dedi Monte Cristo, "bu sadece bir inanç."

"Ne yazık ki haklısınız, ekselans," diye karşılık verdi Bertuccio, "Tanrı beni tam da bu çocukla cezalandırdı. Bu kadar sapkın bir kişilik asla bu kadar erken ortaya çıkmamıştır. Yine de kötü yetiştirildiği söylenemez çünkü yengem ona bir prensin oğlu gibi bakıyordu. Yüzü sevimli, gözleri, sütbeyaz teniyle çok güzel uyum sağlayan Çin porseleni gibi açık maviydi; sadece çok parlak sarı saçları yüzüne, bakışlarının canlılığını ve gülümsemesindeki kötücüllüğü iyice belirginleştiren garip bir ifade veriyordu. Ne yazık ki, bir atasözü kızıl sarı saçlıların çok iyi ya da çok kötü olduğunu söyler; atasözü Benedetto için haklı çıktı ve kötü yanı daha çocukluğundan itibaren ağır bastı. Doğrusu bu ya, annesinin yumuşaklığı onun kötülüğe ilk eğilimlerini teşvik etti; zavallı yengem ona turfanda meyveleri ve en leziz şekerlemeleri almak için dört beş fersah uzaktaki şehir pazarına giderken, o, çitleri aşarak komşunun bahçesinden çaldığı kestaneleri ya da tavan arasında kuruttuğu elmaları tercih ediyordu, oysa bahçemizde dilediği kadar yiyebileceği kestane ve elma vardı.

Benedetto beş altı yaşlarındayken, bir gün, Sayın Kont'un da herkesten iyi bildiği gibi, Korsika'da kimse hırsızlık yapmadığı için, ülkemizin alışkanlıkları doğrultusunda ne para

ne de mücevher kesesini saklayan komşumuz Wasilio bize kesesinden bir altının eksildiğinden yakındı; yanlış saymış olabileceğini söylesek de, kesesindeki paranın miktarından emin olduğunu iddia ediyordu. O gün Benedetto evden sabah erkenden çıkmıştı ve akşam bir ağacın gövdesine zincirlenmiş bir halde bulduğunu söylediği bir maymunu sürükleyerek geri döndüğünde içimizi bir endişe kapladı.

Neyi hayal edeceğini bilemeyen haylaz çocuk bir aydır maymun alma hevesine kapılmış. Rogliano'dan geçen bir sokak sanatçısının hayvanlarının cambazlıkları çok hoşuna gitmiş ve kuşkusuz bahtsız bir fanteziyi esinlemişti.

'Bizim ormanlarımızda maymun, özellikle de zincirlenmiş maymun yoktur,' dedim, 'şimdi bu maymunu nereden bulduğunu itiraf et.'

Benedetto yalanından dönmedi ve bu yalana dürüstlüğünden çok hayalgücünün zenginliğini gösteren birtakım ayrıntılar ekledi; öfkelendiğimde kahkaha attı; onu tehdit ettiğimde iki adım geri gitti.

'Sen beni dövemezsin,' dedi, 'buna hakkın yok çünkü babam değilsin.'

Ondan onca özenle sakladığımız bu lanetli sırrı kendisine kimin açıkladığını hiçbir zaman öğrenemedik; ne olursa olsun, çocuğun her şeyi tüm açıklığıyla ortaya koyduğu bu yanıt beni neredeyse ürküttü, kaldırdığım kolum ona dokunmadan kendiliğinden aşağı indi; kazandığı bu zafer çocuğu öylesine küstahlaştırdı ki, o andan itibaren, çocuk arsızlaştıkça ona karşı sevgisi daha da artan Assunta'nın tüm parası nasıl baş edeceğini bilemediği kaprislere, önlemeye cesaret edemediği çılgınlıklara harcandı. Rogliano'da olduğum zamanlar işler yolunda gidiyordu ama ben yola çıkar çıkmaz evin reisi Benedetto oluyor, her şey tersine dönüyordu. Daha on bir yaşındayken bütün arkadaşlarını Bastia ve Corte'un on dokuz yirmi yaşlarındaki en hayta gençleri arasından seçmişti ve daha ciddi değerlendirilmeyi hak eden bazı afacanlıkları yüzünden adalet bizi uyarmıştı.

Korkmuştum; her soruşturmanın bizim için kötü sonuçları olabilirdi. Tam o dönemde, önemli bir yolculuk için Korsika'dan ayrılmak zorunda kaldım. Uzun süre düşündüm ve bir felaketi önlemenin önsezisiyle Benedetto'yu da yanımda götürmeye karar verdim. Kaçakçılığın hareketli ve zorlu yaşam tarzının, gemideki katı disiplinin, henüz tamamen yozlaşmamışsa da yozlaşmak üzere olan bu kişiliği değiştireceğini umuyordum.

Bunun üzerine, Benedetto'yu bir kenara çekip ona benimle gelmesini önerdim ve bu öneriyi on iki yaşında bir çocuğun gözünü boyayacak birçok vaatle süsledim.

Söyleyeceklerimi sonuna kadar dinledi ve sözlerimi bitirdiğimde bir kahkaha attı:

'Amcacığım –keyfi yerinde olduğunda bana böyle hitap ederdi– aklınızı mı kaçırdınız?' dedi. 'Demek sürdürdüğüm hayatı sizin hayatınıza göre değiştirmemi, tatlı ve mükemmel tembelliğimi sizin korkunç çalışma tarzınıza tercih edeceğimi, geceleri soğukta, gündüzleri sıcakta geçireceğimi, hiç durmadan gizlenmek zorunda kalacağımı, başımı gösterdiğim anda bir tüfek kurşununa hedef olacağımı ve tüm bunları az bir para için yapacağımı sandınız? Dilediğim kadar param var! Assunta ana bana ne zaman istesem veriyor. Gördüğünüz gibi, teklifinizi kabul edersem kendimi ahmak durumuna düşürmüş olacağım.'

Bu cüret ve bu akıl yürütme karşısında afallamıştım. Benedetto arkadaşlarıyla oynamaya gitti ve uzaktan onlara bir sersemmişim gibi beni gösterdiğini gördüm."

"Sevimli çocukmuş!" diye mırıldandı Monte Cristo.

"Ah! Eğer benim oğlum ya da en azından yeğenim olsaydı, onu yola getirmesini bilirdim çünkü bilinçlilik kararlılığı pekiştirir. Ama babasını öldürdüğüm bir çocuğu dövme düşüncesi beni herhangi bir terbiye yönteminden alıkoyuyordu. Tartışmalarda hiç durmadan o küçük bahtsızdan yana çıkan yengeme iyi tavsiyelerde bulundum ve bana birçok kez

yüklü miktarda parasının eksildiğini itiraf ettiğinde ona küçük hazinemizi saklayabileği bir yer gösterdim. Bana gelince, kararımı vermiştim. Benedetto okumayı, yazmayı ve hesap yapmayı çok iyi biliyor, kendisini tesadüfen bir işe verdiğinde başkalarının bir haftada öğrendiklerini bir günde anlayabiliyordu. Dediğim gibi, kararımı almıştım; onu bir uzun yol gemisine yazıcı olarak verecektim ve bir sabah hiçbir şeyden haberi olmadan onu alıp gemiye zorla götürmelerini sağlayacaktım; böylece onu kaptana emanet ettiğimde, tüm geleceği kendi ellerinde olacaktı. Bu planı yaptıktan sonra Fransa'ya doğru yola çıktım.

Bu kez tüm işlerimizi Lion Körfezi'nde halledecektik ve bu yükleme, boşaltma işlemleri giderek zorlaşıyordu çünkü 1829 senesine gelmiştik. Sükûnet tam anlamıyla sağlanmış, böylece kıyı hizmetleri her zamankinden daha düzenli ve disiplinli hale gelmişti. Bu gözetim o sırada açılan Beaucaire fuarı nedeniyle daha da sıkılaşmıştı.

İlk başlarda hiçbir aksilikle karşılaşmadık. Altında kaçak malları sakladığımız gizli bir bölme olan teknemizi Rhône'un iki kıyısında, Beaucaire'den Arles'a kadar dizilmiş gemilerin ortasında palamarladık. Gece olduğunda yasak mallarımızı boşaltmaya ve onları ilişki içinde olduğumuz kişiler ya da depolarını kullandığımız hancılar aracılığıyla şehre naklet-meye başladık. Bir akşamüstü saat beşe doğru bir şeyler atıştırmak üzereyken, belki peş peşe gelen başarılarımızın bizi temkinsiz davranmaya alıştırmasından, belki de birinin bizi ele vermesinden, küçük miçomuz korkuyla gelip bir gümrükçü mangasının bize doğru ilerlediğini söyledi. Bizi korkutan manga değildi. Özellikle o dönemde tüm birlikler Rhône kıyılarında devriye geziyordu ama çocuğun söylediğine göre bu manganın kendisini belli etmemek için önlemler alması endişe vericiydi. Bir anda ayağa fırladık ama artık çok geçti; hiç şüphesiz araştırmaların hedefinde olan teknemizin etrafı sarılmıştı. Gümrükçülerin arasında birkaç jandarma oldu-

ğunu fark ettim ve genellikle diğer askerî birlikler karşısında yürekli davransam da bu gelenlerin görünümünden ürktüm. Sintineye indim ve lombardan kayarak kendimi nehrin sularına bıraktım, ardından sadece uzun aralıklarla nefes almak için yüzeye çıkarak yeni kazılan ve Rhône'u Beaucaire ile Aigues-Mortes arasındaki kanala bağlayan bir hendeğin kenarına kimse görmeden ulaştım. Artık kurtulmuştum çünkü bu hendeğin kenarını fark edilmeden izleyebilirdim. Böylece hiçbir aksilik olmadan kanala ulaştım. Bu yolu tesadüfen ya da bir plan yapmadan seçmemiştim; ekselanslarına daha önce söz ettiğim gibi Nîmesli bir hancı Bellegarde ile Beaucaire arasındaki yolda küçük bir han daha açmıştı."

"Evet," dedi Monte Cristo, "bunu çok iyi hatırlıyorum. Hatta yanılmıyorsam bu saygın kişi sizin ortağınızdı."

"Evet," diye yanıtladı Bertuccio, "ama yedi sekiz yıl öne hanını, iflas eden ve şansını başka bir meslekte denemek isteyen Marsilyalı eski bir terziye devretmişti. İlk hancıyla yaptığımız küçük anlaşmaları ikinciyle de yenilediğimizi söylemeye gerek yok; işte yanına sığınmayı düşündüğüm adam buydu."

Bertuccio'nun hikâyesine giderek daha çok ilgi duyduğu anlaşılan Kont, "Peki bu adamın ismi neydi?" diye sordu.

"Gaspard Caderousse'tu, Carconte köyünden bir kadınla evlenmişti ve bu kadına sadece köyünün ismiyle hitap edildiğini duyardık; sıtmaya yakalanmış, bitkinlikten ölmek üzere olan zavallı bir kadındı. Kırk kırk beş yaşlarında dinç bir adam olan kocasına gelince, bize zekâsını ve cesaretini zor koşullar altında birçok kez kanıtlamıştı."

"Bu olayların hangi yılda yaşandığını söylemiştiniz?" diye sordu Monte Cristo.

"1829'da, Sayın Kont."

"Hangi ayda?"

"Haziran."

"Başında mı sonunda mı?"

"3 Haziran akşamıydı."

"Vay canına!" dedi Monte Cristo. "3 Haziran 1829... Tamam, devam edin."

"Dediğim gibi Caderousse'un yanına sığınmayı düşünüyordum ama alışkanlık olduğu üzere ve normal koşullar altında bile, hanına yola açılan kapıdan girmiyorduk, bu kuralı bozmamaya karar verdim, bahçe çitinin üzerinden atladım, cılız zeytin ağaçlarının ve yabaninciri ağaçlarının altından sürünerek ilerledim ve Caderousse'un hanında birkaç yolcu olup olmadığı endişesiyle, geceyi birçok kez mükemmel bir yatakta uyumuş gibi geçirdiğim asmakata girdim. Hanın zemin katındaki salondan sadece tahta bir zeminle ayrılmış bu bölmeyi gündüzleri yakınlarda olduğumuzu haber verebileceğimiz uygun anı gözlemek için kullanıyorduk. Caderousse yalnızsa ona geldiğimi haber vermek, gümrükçülerin baskınıyla yarıda kalan yemeğime hanında devam etmek istiyordum, ardından kopmak üzere olan fırtınadan yararlanarak Rhône kıyılarına geri dönecek, teknenin ve içindekilerin ne durumda olduğunu öğrenecektim. Bunun üzerine çatı altına süzüldüm ve bunu da tam zamanında yapmıştım çünkü tam da o anda Caderousse yanındaki bir yabancıyla içeri giriyordu.

Hancının sırlarını öğrenmek için değil ama başka çarem olmadığından sessizce bekledim, zaten daha önce böyle bir durumla defalarca karşılaşmıştım.

Caderousse'un yanındaki adam hiç kuşkusuz Fransa'nın güneyine yabancıydı: Beaucaire fuarına mücevher satmaya gelen ve Avrupa'nın her yanından satıcıların ve alıcıların akın akın geldikleri bir ay süren bu fuarda bazen yüz yüz elli bin franlık iş yapan o tüccarlardan biriydi.

Caderousse ilk önce ve heyecanla içeri girdi. Ardından alt kattaki salonun her zamanki gibi boş olduğunu ya da köpeği tarafından korunduğunu görünce karısına seslendi.

'Hey! Carconte,' dedi, 'o saygıdeğer rahip bizi aldatmamış, elmas gerçekmiş.'

Bir sevinç çığlığı duyuldu, neredeyse aynı anda merdiven zafiyet ve hastalıkla ağırlaşmış adımların altında gıcırdadı.

'Ne diyorsun!' dediyüzü bir ölününkinden daha solgun olan kadın.

'Elmasın gerçek olduğunu söylüyorum, işte Paris'in bir numaralı kuyumcularından olan bu mösyö bize elli bin frank vermeye hazır. Sadece, elmasın bize ait olup olmadığını anlamak için, senden tıpkı benim yaptığım gibi elmasın elimize hangi mucizevi koşullar altında geçtiğini anlatmanı istiyor. Bu arada Mösyö, oturun lütfen, hava ağır olduğundan sizi serinletecek bir şeyler getireceğim.'

Kuyumcu hanın içini ve bir prensin mücevher sandığından çıkmışa benzeyen bir elması kendisine satacak olanların gözle görülür yoksulluklarını dikkatle inceliyordu.

'Anlatın Madam,' dedi, kuşkusuz karısını yapacağı kaş göz işaretleriyle etkileyebilecek olan kocasının yokluğundan istifade etme ve iki hikâyenin birbirine benzeyip benzemediğini anlama isteğiyle.

'Ah! Tanrım! Bu Tanrı'nın bizi hiç beklemediğimiz şekilde kutsamasıydı,' dedi kadın akıcı bir dille. 'Sevgili Mösyö, kocam 1814 ya da 1815'te Edmond Dantès adlı bir denizciyle ahbaplık kurmuştu. Caderousse'un tamamen unutmuş olduğu o zavallı genç kocamı unutmamıştı ve ölürken ona gördüğünüz o elması bırakmıştı.'

'Ama bu elmasa nasıl sahip oldu?' diye sordu kuyumcu. 'Yoksa hapse girmeden önce mi?'

'Hayır Mösyö,' diye yanıtladı kadın ama söylenene göre hapishanede çok zengin bir İngiliz ile tanışmış; zindandaki bu arkadaşı hastalanınca Dantès ona kardeşine göstereceği bir özenle bakmış. Özgürlüğüne kavuştuğunda, kendisi kadar şanslı olmayan zavallı Dantès'e bu elması bırakmış, o da hapiste ölürken, bu sabah buraya gelen saygıdeğer Başrahip'i, elması bize iletmekle görevlendirmiş.'

'Aynı hikâye,' diye mırıldandı kuyumcu, 'ilk başta ne kadar inanılmaz görünse de anlatılanlar doğru olabilir.

Geriye üzerinde bir anlaşmaya varamadığımız fiyatı belirlemek kalıyor.'

'Nasıl! Anlaşmaya varamadığımız mı?' dedi Caderousse, 'İstediğim fiyatı vermeyi kabul ettiğiniz sanıyordum.'

'Yani önerdiğim kırk bin frangı,' diye karşılık verdi kuyumcu.

'Kırk bin frank!' diye haykırdı Carconte. 'Onu kesinlikle bu fiyata satmayacağız. Başrahip bize çerçevesi hariç elli bin frank değerinde olduğunu söyledi.'

'Peki bu Başrahip'in adı neydi?' diye sordu yorulmak bilmez sorgucu.

'Başrahip Busoni,' diye yanıtladı kadın.

'Demek bir yabancıydı.'

'Sanırım Mantova civarından bir İtalyan'dı.'

'O elması bir kez daha görmem için bana verin,' dedi kuyumcu, 'bu değerli taşlar ilk görüşte insanı sıklıkla yanıltır.'

Caderousse cebinden çıkardığı siyah deriden küçük bir kutuyu açtı ve kuyumcuya uzattı. Küçük bir fındık büyüklüğündeki elması gördüğünde, Carconte'un açgözlülükle ışıldayan gözlerini dün gibi hatırlıyorum."

"Peki ya siz tüm bu olup bitenler hakkında ne düşünüyordunuz, sayın kapı dinleyici?" diye sordu Monte Cristo. "Bu güzel masala inanmış mıydınız?"

"Evet ekselans, Caderousse'un kötü niyetli bir adam olduğunu düşünmüyordum ve onun bir suç işleyeceğini ya da hırsızlık yapacağını sanmıyordum."

"Bu, hayat deneyiminizden ziyade kalbinizin saflığını gösterir Mösyö Bertuccio. Sözü edilen Edmond Dantès'i tanıyor muydunuz?"

"Hayır ekselans, o zamana kadar adını hiç duymamıştım ve Nîmes hapishanesinde gördüğüm Başrahip Busoni ondan bir kez söz etmişti, sonra da kimsenin ondan söz ettiğini duymadım."

"Güzel! Devam edin."

"Kuyumcu, Caderousse'un uzattığı elması aldı ve cebinden çelikten küçük bir cımbız ve bakır bir terazi çıkardı; ardından elması yüzüğün içine sabitleyen altın kancaları aralayarak taşı yuvasından çıkardı ve özenle terazisine yerleştirdi.

'Kırk beş bin franga kadar çıkacağım,' dedi, 'ama bir kuruş fazlasını vermem, zaten elmasın değeri bu olduğundan yanıma ancak bu kadar para aldım.'

'Ah! Sorun yeter ki bu olsun,' dedi Caderousse, 'kalan beş bin frangı almak için sizinle Beaucaire'e geleceğim.'

'Hayır,' dedi kuyumcu, yüzüğü ve elması Caderousse'a geri verirken, 'hayır, bu elmas fazla etmez, üstelik ilk baktığımda taşın üzerinde bir çizik olduğunu fark edemediğim için bu önerimden bile pişmanım ama bunun önemi yok, size bir söz verdim ve kırk beş bin frank dedim, son sözüm bu.'

'En azından elması yüzüğün içine yerleştirin,' dedi Carconte soğuk bir ifadeyle.

'Tabii ki,' dedi kuyumcu.

Ve taşı yerine yerleştirdi.

'Tamam, tamam,' dedi kutuyu cebine sokan Caderousse, 'bir başkasına satarız.'

'Evet,' diye yanıtladı kuyumcu, 'ama bir başkası benim kadar hoşgörülü davranmayacaktır; bir başkası bana verdiğiniz bilgilerle yetinmeyecektir; sizin gibi birinin elli bin franklık bir elmasa sahip olması hiç de normal değil; durumu yargıçlara anlatacak, Başrahip Busoni'yi bulmak gerekecek ve iki bin louis değerinde elmas taşıyan rahiplere nadir rastlandığından adalet elmasa el koyacaktır, sizi hapse gönderirler ve üç dört aylık tutsaklıktan sonra masumiyetiniz kanıtlanırsa, yüzük zabıt kâtipliğinde ortadan kaybolacaktır ya da size elli, belki de elli beş bin franklık bir elmas yerine üç frank eden sahte bir taş verilecektir, değerli dostum, kabul edeceğiniz gibi satarken bazı riskleri göze almak gerekir.'

Caderousse ve karısı sorgulayan gözlerle bakıştılar.

'Hayır,' dedi Caderousse, 'beş bin frangı kaybedecek kadar zengin değiliz.'

'Nasıl isterseniz, sevgili dostum,' dedi kuyumcu, 'yine de gördüğünüz gibi parayı yanımda getirmiştim.'

Ve bir cebinden hancının kamaşan gözlerini ışıldatan bir avuç altın, diğerinden bir tomar para çıkardı.

Caderousse'un zihninde çetin bir mücadelenin yaşandığı açıkça belli oluyordu. Elinde çevirip durduğu o küçük deri kutunun değerinin, gözlerini alamadığı bu devasa para ve altın yığınına tekabül etmediğinin farkında olduğuna hiç kuşku yoktu. Karısına dönüp alçak sesle, 'Sen ne dersin?' diye sordu.

'Ver gitsin,' dedi Carconte, 'Beaucaire'e elması satamadan dönerse bizi ihbar edecek! Ve söylediği gibi Başrahip Busoni'yi bulup bulamayacağımızı kim bilebilir?'

'Tamam o zaman,' dedi Caderousse, 'elması kırk beş bin franga alın ama karım için altın bir zincir ve benim için de gümüşten bir kemer tokası istiyoruz.'

Kuyumcu cebinden istenen aksesuarların birçok örneğinin bulunduğu uzun ve yassı bir kutu çıkardı.

'Bakın,' dedi, 'ben işimin ehliyim, istediğinizi seçin.'

Kadın yaklaşık beş louis değerinde bir altın zincir ve kocası da on beş franklık bir kemer tokası seçti.

'Umarım pişman olmazsınız,' dedi kuyumcu.

'Başrahip elmasın elli beş bin frank ettiğini söylemişti,' diye mırıldandı Caderousse.

'Hadi, hadi, kabul edin! Ne pazarlıkçı bir adam!' dedi kuyumcu, elması Caderousse'un elinden çekip alırken, 'kırk beş bin frank verip yıllık iki bin beş yüz frank gelir sağladım, benim de sahip olmak isteyeceğim bir servet bu ve hâlâ memnun değil.'

'Kırk beş bin frangı görelim,' dedi Caderousse boğuk bir sesle.

'İşte burada,' dedi kuyumcu.

Ve masanın üzerine on beş bin frank değerinde altını ve otuz binlik kâğıt frangı boşalttı.

'Bekleyin, lambayı yakayım,' dedi Carconte, 'hava kararmaya başladı, insan yanılabilir.'

Gerçekten de, bu pazarlık sırasında akşam olmuştu ve karanlıkla birlikte yarım saatten beri fırtına yaklaşıyordu. Göğün uzaklardan gelen boğuk gürlemesi duyuluyor ama âdeta ne kuyumcu, ne Caderousse ne de Carconte buna aldırış ediyordu, üçü de kazanç tutkusunun etkisine kapılmıştı. Ben bile bu altın ve para manzarası karşısında kendimi tuhaf bir biçimde büyülenmiş gibi hissediyordum. Bir rüyada olduğumu sanıyor ve rüyalarda olduğu gibi durduğum yere zincirlenmiş olduğumu duyumsuyordum.

Caderousse peş peşe iki kez saydığı altınları ve parayı karısına verdi, o da aynı şekilde iki kere saydı.

Bu arada, kuyumcu elması lambanın ışığında harelendiriyor ve elmasın yansıttığı parıltılar ona fırtınanın habercisi olarak pencereleri ışıldatan şimşekleri unutturuyordu.

'Evet, hesap tamam mı?' diye sordu kuyumcu.

'Tamam,' dedi Caderousse. 'Carconte cüzdanı ver ve bir kese bul.'

Carconte bir dolaba doğru gitti ve içine birkaç yağlanmış mektubun yerine parayı yerleştirdikleri bir cüzdan ve içinde muhtemelen bu sefil viranenin tüm servetini oluşturan altı franklık iki üç ekünün bulunduğu bir kese getirdi.

'Tamam,' dedi Caderousse, 'bize on bin frank eksik ödemiş olabilirsiniz, yine de bizimle akşam yemeğine kalmak ister misiniz? Sizi tüm içtenliğimle davet ediyorum.'

'Teşekkürler,' dedi kuyumcu, 'saat epeyce ilerlemiş olmalı, Beaucaire'e dönmem gerek; yoksa karım endişelenir.' Saatini çıkardı. 'Lanet olsun!' diye haykırdı, 'saat dokuza geliyor, gece yarısından önce Beaucaire'e ulaşamam. Elveda evlatlarım, Başrahip Busoni tesadüfen yeniden gelirlerse beni haberdar edin.'

'Fuar gelecek hafta biteceği için yedi sekiz gün sonra Beaucaire'de olmayacaksınız,' dedi Caderousse.

'Bu doğru ama önemli değil: Paris'e; Mösyö Joannès, Palais-Royal, Galerie de Pierre, No: 45 adresine mektup yazın, zahmetine değerse buraya özel bir yolculuk yapacağım.'

Yankılanan bir gökgürültüsüne eşlik eden şiddetli bir şimşek lambanın aydınlığını neredeyse gölgede bıraktı.

'Ah! Şuraya bakın!' dedi Caderousse. 'Bu havada yola çıkacak mısınız?'

'Elbette! Gökgürültüsünden korkmam,' dedi kuyumcu.

'Ya hırsızlardan?' diye sordu Carconte. 'Yol fuar zamanı hiç tekin değildir.'

'Ah! Hırsızlara gelince,' dedi Joannès, 'onlar için bunları hazırladım.'

Ve cebinden ağzına kadar dolu bir çift küçük tabanca çıkardı.

'İşte aynı zamanda hem havlayan hem de ısıran köpekler; Caderousse baba, bunlar elmasınıza göz koyan ilk iki soyguncu için.'

Caderousse ve karısı birbirlerini endişeli bakışlarla süzdüler. Âdeta akıllarına aynı anda korkunç bir düşünce gelmişti.

'Tamam o zaman, iyi yolculuklar,' dedi Caderousse.

'Teşekkürler!' dedi kuyumcu.

Eski bir sandığın kenarına koyduğu bastonunu aldı ve dışarı çıktı. Kapıyı açtığı anda rüzgârın içeri dolan esintisi az kalsın lambayı söndürecekti.

'Şuraya bakın!' dedi. 'Hava çok güzel olacak ve bu havada iki fersah yol almam gerekecek!'

'Burada kalın,' dedi Caderousse, 'geceyi burada geçirirsiniz.'

'Evet, kalın,' dedi Carconte titrek bir sesle, 'sizi elimizden geldiğince iyi ağırlarız.'

'Hayır, bu gece Beaucaire'de olmam gerek. Elveda.'

Caderousse ağır ağır kapının eşiğine yürüdü.

'Göz gözü görmüyor,' dedi kuyumcu handan dışarı çıkar çıkmaz. 'Sağa mı yoksa sola doğru mu gitmem gerek?'

'Sağa doğru,' dedi Caderousse, 'yanılacak bir şey yok, yolun iki yanı ağaçlarla kaplı.'

'Tamam, oradan gideceğim,' dedi neredeyse uzaklarda kaybolan bir ses.

'Kapıyı kapasana,' dedi Carconte. 'Gök gürlediğinde kapıların açık durmasından hoşlanmam.'

'Üstelik evde para da varsa, öyle değil mi?' dedi Caderousse kapıyı iki kere kilitlerken.

Caderousse geri dönüp dolaba doğru yürüdü, keseyi ve cüzdanı çıkardı ve ikisi de altınlarını ve paralarını üçüncü kez saymaya başladı. Lambanın solgun ışığının aydınlattığı iki yüzde beliren açgözlü ifadeyi daha önce hiç görmemiştim. Özellikle kadın iğrenç görünüyordu, onu genellikle canlandıran ateşli titreme daha da artmıştı. Soluk yüzü daha da solmuştu; çukur gözlerinden alevler saçıyordu.

'Ona neden burada kalmasını önerdin?' diye sordu Carconte boğuk bir sesle.

'Yani,' diye yanıtladı Caderousse titreyerek, 'Beaucaire'e geri dönme zahmetine katlanmasın diye.'

'Bak sen!' dedi kadın tasvir edilmesi mümkün olmayan bir ifadeyle, 'ben de bunu başka bir niyetle söylediğini sanmıştım.'

'Kadın! Kadın!' diye haykırdı Caderousse. 'Böyle şeyler aklına nereden geliyor ve onları neden kendine saklamıyorsun?'

'Boş ver,' dedi Carconte bir anlık sessizlikten sonra, 'sen erkek değilsin.'

'Sen ne demek istiyorsun?'

'Erkek olsaydın, buradan dışarı çıkamazdı.'

'Kadın!'

'Ya da Beaucaire'e ulaşamazdı.'

'Kadın!'

'Yolda bir dönemeç var ve bu yolu izlemek zorunda kalacak, oysa kanal boyunca kestirme bir yol var.'

'Kadın, sen yüce Tanrı'ya karşı çıkıyorsun. Bak, dinle...'

Gerçekten de tüm salonu aydınlatan mavimtırak bir şimşeği izleyen korkunç bir gökgürültüsü duyuldu ve giderek sönen yıldırım lanetli evden pişmanlık duyarak uzaklaşır gibiydi.

'Yüce İsa!' dedi Carconte haç çıkararak.

Aynı anda ve genellikle gökgürültülerini izleyen o korkulu sessizliğin ortasında, kapının çalındığı duyuldu.

Caderousse ve karısı dehşetle titreyerek bakıştılar.

'Kim o?' diye haykırdı ayağa kalkan ve masanın üzerine dağılmış altınları ve paraları toplayıp elleriyle üstlerini örten Caderousse.

'Benim!" dedi bir ses.

'Siz kimsiniz?'

'Kim olabilir ki? Kuyumcu Joannès.'

'Sen az önce ne söylüyordun?' diye sordu Carconte korkunç bir gülümsemeyle. 'Tanrı'ya karşı geliyormuşum! İşte Ulu Tanrı onu bize geri gönderiyor.'

Caderousse nefes nefese kalmış ve yüzü solmuş bir halde sandalyesine yığıldı. Carconte ise tam tersine ayağa kalktı ve emin adımlarla yürüyüp kapıyı açtı.

'İçeri girsenize, değerli Mösyö Joannès,' dedi.

'Aman Tanrım!' dedi sırılsıklam ıslanmış olan kuyumcu. 'Şeytan sanki bu akşam Beaucaire'e dönmemi istemiyor. Yapılan en kısa çılgınlıklar en iyileridir, sevgili Mösyö Caderousse, bana konukseverlik gösterdiniz, evinizde yatmayı kabul ediyorum.'

Caderousse alnından boşalan terleri silerken bir şeyler geveledi. Carconte kuyumcu içeri girince kapıyı iki kere kilitledi."

XLV

Kan Yağmuru

"İçeri giren kuyumcu etrafına sorgulayan bir bakış attı ama çevresinde olmayan kuşkular uyandıracak, mevcut kuşkuları doğrulayacak hiçbir şey yok gibiydi.

Caderousse hâlâ eliyle para ve altınları tutuyordu. Carconte konuğuna elinden geldiğince sevimli gülümsüyordu.

'Ah! Şuraya bakın!' dedi kuyumcu. 'Demek yanlış hesap yaptığınızdan korkup ben çıkınca hazinenizi yeniden saymaya başladınız.'

'Hayır, o yüzden değil,' dedi Caderousse, 'bu paraya sahip olmamız öylesine beklenmedik bir şeydi ki buna hâlâ inanamıyoruz ve maddi kanıtı gözlerimizin önünde gördüğümüzde kendimizi hâlâ bir rüyada sandık.'

Kuyumcu gülümsedi.

'Hanınızda kalan yolcu var mı?' diye sordu.

'Hayır,' diye yanıtladı Caderousse, 'yatak vermiyoruz; şehir çok yakında olduğu için geceleri kimse burada kalmıyor.'

'Bu durumda, size çok rahatsızlık vermez miyim?'

'Rahatsızlık mı? Sevgili Mösyö,' dedi Carconte kibarca, 'sizi temin ederim ki bizi rahatsız etmiyorsunuz.'

'Tamam, bana hangi odayı vereceksiniz?'

'Yukarıdaki odayı.'

'Ama o sizin odanız değil mi?'

'Ah! Ne önemi var, onun yanında ikinci bir yatak odamız var.'

Caderousse şaşkınlıkla karısına baktı. Kuyumcu, Carconte'un, konuğunun kuruması için şömineye attığı bir çalı çırpı demetine sırtını vermiş ısınırken hafif bir ezgi mırıldanıyordu.

Carconte, o arada üzerine bir örtü serdiği masanın köşesine akşam yemeğinden geriye kalanları getiriyordu, yemeklerin yanına iki üç taze yumurta koydu.

Caderousse paraları cüzdanına, altınları keseye yerleştirmişti ve hepsini birden dolaba koydu. Karamsar ve düşünceli bir ifadeyle salonu turluyor, ara sıra başını ocağın önünde puro içen ve bir yanı kuruduğunda diğer yanını şömineye yaklaştıran kuyumcuya çeviriyordu.

'Tamam,' dedi masaya bir şarap şişesi koyan Carconte, 'her şey hazır, yemeğinizi dilediğiniz zaman yersiniz.'

'Ya siz?' diye sordu Joannès.

'Ben yemeyeceğim,' diye yanıtladı Caderousse.

'Akşam yemeğini çok geç yedik,' dedi Carconte aceleyle.

'Demek yemeği tek başıma yiyeceğim,' dedi kuyumcu.

'Biz size hizmet edeceğiz,' diye yanıtladı para ödeyen müşterilerine bile böyle telaşla ilgi göstermeyen Carconte.

Caderousse ara sıra kuyumcuya şimşek gibi hızlı bir bakış yöneltiyordu.

Fırtına devam ediyordu.

'Duyuyor musunuz, duyuyor musunuz?' dedi Carconte. 'İnanın geri dönmekle çok iyi ettiniz.'

'Yine de, ben yemeğimi yerken fırtına durulursa yola koyulacağım,' dedi kuyumcu.

'Bu karayel,' dedi Caderousse başını iki yana sallayarak, 'yarına kadar dinmez.'

Ve iç çekti.

'Doğru,' dedi masaya oturan kuyumcu, 'geceyi dışarıda geçireceklerin vay haline.'

'Evet,' diye karşılık verdi Caderousse, 'kötü bir gece geçirecekler.'

Kuyumcu yemeye başlayınca Carconte ona titiz bir hancının tüm özenini gösterdi; herkese hep o kadar aksi ve hırçın davranan bu kadın bir kibarlık ve nezaket numunesi olmuştu. Kuyumcu onu daha önceden tanısaydı, kuşkusuz böyle bir değişim onu şaşırtacak ve içinde bazı şüpheler uyandıracaktı. Caderousse'a gelince, tek söz etmiyor, konuğuna bakmakta tereddüt ederek salonda dolaşmaya devam ediyordu.

Yemek bittiğinde, Caderousse bizzat kapıyı açmaya gitti.

'Sanırım fırtına diniyor,' dedi.

Ama tam o sırada şiddetli bir gökgürültüsü onu yalanlamak istermişçesine hanı sarstı ve yağmurla karışık bir esinti lambayı söndürdü.

Caderousse kapıyı kaparken, karısı sönmekte olan kordan bir mum yaktı.

'Alın,' dedi kuyumcuya, 'yorgun olmalısınız; yatağa beyaz çarşaflar serdim, yukarı çıkıp rahatça uyuyun.'

Kasırganın dinip dinmediğinden emin olmak için biraz daha bekleyen Joannès, gökgürültüsünün ve yağmurun daha da arttığını fark ederek hancılara iyi geceler diledi ve yukarı çıktı.

Başımın üzerinden geçerken her basamağın adımları altında gıcırdadığını duyuyordum.

Carconte kuyumcuyu açgözlü bakışlarla izlerken, Caderousse tam tersine sırtını dönüyor, ona hiç bakmıyordu.

O zamandan beri aklıma gelen bu ayrıntılar, beni gözümün önünden geçtikleri anda hiç etkilememişti; ne de olsa olup bitenler gayet doğaldı ve bana biraz gerçekdışı görünen elmas hikâyesi dışında, yaşananlarda hiçbir gariplik yoktu. Bunun üzerine, yorgunluktan bitip tükendiğim ve fırtınanın ilk molasından yararlanarak karanlığın ortasında buradan uzaklaşmayı düşündüğüm için birkaç saat uyumaya karar verdim.

Üstümdeki odada kuyumcunun geceyi olabildiğince rahat geçirmek için yaptığı hazırlıkları duyuyordum. Çok geçmeden uzandığı yatak gıcırdadı.

Gözlerimin kapanmasına engel olamadığımı hissediyordum, hiçbir kuşku duymadığım için, uykuya karşı direnmeyi hiç denemedim. Mutfağa son bir kez daha baktım. Caderousse uzun bir masanın yanına, kasaba hanlarında sandalyenin yerini tutan o tahta banklardan birine oturmuştu; sırtı yüz ifadesini göremeyeceğim şekilde bana dönüktü;

zaten bana doğru oturmuş olsaydı bile yüzünü göremezdim çünkü başını iki elinin arasına almıştı.

Ona bir süre bakan Carconte omuzlarını silkti ve karşısına oturdu.

O sırada sönmekte olan ateşin Carconte'un farkına varmadığı bir odunu tutuşturmasıyla içerideki karanlık canlı bir ışıkla aydınlandı... Bakışlarını hiç kımıldamadan duran kocasına sabitleyen Carconte'un, elini ona doğru uzatıp alnına dokunduğunu gördüm.

Caderousse ürperdi. Kadının dudaklarını kıpırdattığını görür gibi oldum ama ya alçak sesle konuştuğundan ya da duyularım şimdiden uykunun etkisiyle hissizleştiğinden sesi bana ulaşmadı. Etrafımı ancak bir sis perdesinin ardından ve insanın rüya görmeye başladığını sandığı anda uykunun habercisi olan o belirsizliğin ardından görüyordum. Nihayet gözlerim kapandı ve uykuya daldım.

Uykumun en derin anında bir tabanca sesi ve ardından onu izleyen korkunç bir çığlıkla uyandım. Yukarıdaki odanın zemininde sendeleyen adımlar yankılandı, hareketsiz bir kütle tam başımın üzerindeki merdivene yığıldı.

Henüz uyku sersemliğini tam olarak üzerimden atamamıştım. İnlemeler, ardından da bir itiş kakışa eşlik eden boğuk çığlıklar duyuyordum.

Diğerlerinden daha uzun süren ve sonunda inlemeye dönüşen son bir çığlık uyuşukluk halinden sıyrılmamı sağladı.

Bir kolumun üzerinde doğruldum, gözlerimi açtığımda karanlıkta hiçbir şey göremedim ve elimi alnıma götürdüm, âdeta merdivenin tahtaların arasından başımın üzerine ılık ve sık damlalı bir yağmur yağıyordu.

Bu korkunç gürültüyü çok derin bir sessizlik izledi. Başımın üzerinde yürüyen bir adamın merdiveni gıcırdatan adım seslerini duydum. Adam aşağıdaki salona indi, şömineye yaklaşıp bir mum yaktı.

Bu adam Caderousse'tu, yüzü solmuştu ve gömleği kana bulanmıştı.

Mumu yaktıktan sonra hızla merdiveni çıktı ve hızlı ve endişeli adımlarını bir kez daha duydum.

Az sonra yeniden aşağı indi. Elinde mücevher kutusunu tutuyordu; elmasın içinde olup olmadığına baktı, bir an onu hangi cebine koyacağını düşündü, kuşkusuz cebinin yeterince güvenilir bir zula olmadığına karar vererek elması sardığı kırmızı mendilini boynuna astı.

Ardından dolaba doğru koştu, içinden paraları ve altınları aldı, paraları pantolonunun, altınları ceketinin cebine doldurdu, iki üç gömlek aldı ve hızla kapıya doğru giderek karanlıkta gözden kayboldu. O zaman her şeyi tüm açıklığıyla anladım; sanki suçlu benmişim gibi, yaşananlar yüzünden kendime kızdım. İnlemeler duyar gibi oldum: Bahtsız kuyumcu ölmemiş olabilirdi, belki de ona yardım ederek yapmadığım ama yapılmasına izin verdiğim kötülüğün bir bölümünü telafi edebilirdim. Yattığım iki kapı arasını alt salona bağlayan kötü iliştirilmiş tahtalardan birine dayandım; tahtaların ayrılmasıyla kendimi salonun içinde buldum.

Muma doğru koştum, merdivenden yukarı fırladım; bir kütle geçişe engel oluyordu, bu Carconte'un cesediydi.

Sesini duyduğum tabancayla ona ateş edilmişti: Boğazı boydan boya yarılmıştı ve çift taraflı yaralanmıştı ve ağzından oluk oluk kan akıyordu. Kesinlikle ölmüştü. Üzerinden atladım.

Oda ürkütücü bir karmaşayı sergiliyordu. İki üç koltuk devrilmişti, bahtsız kuyumcunun sıkıca tutunduğu çarşaflar yerde sürünüyordu: O da göğsündeki üç geniş yaradan akan kanların oluşturduğu birikintinin içinde başını duvara dayamış bir halde yerde yatıyordu.

Dördüncü yaranın içinde sadece sapı görünen uzun bir mutfak bıçağı vardı.

Muhtemelen barut ıslak olduğu için ateş almamış ikinci tabancanın üzerinden atladım.

Kuyumcuya yaklaştım, kesinlikle ölmemişti. Yaptığım gürültüyle, özellikle de zeminin sarsılmasıyla gözlerini açtı, boş bakışlarını bir an için bana sabitlemeyi başardı, bir şeyler söylemek istercesine dudaklarını kıpırdattı ve son nefesini verdi.

Bu ürkütücü sahne beni âdeta duyarsız kılmıştı; artık kimseye yardım edemeyeceğimi anladığım anda içimi tek bir ihtiyaç, kaçma ihtiyacı kapladı. Ellerim başımda dehşetle gürleyerek merdivenleri hızla indim.

Alt salonda beş altı gümrükçü, iki üç jandarma vardı, hepsi de silahlıydı.

Beni yakaladıklarında direnmeyi bile denemedim, artık duyularıma hâkim değildim. Konuşmaya çalıştım, anlaşılmayan çığlıklar attım, hepsi bu.

Gümrükçülerin ve jandarmaların parmakla beni gösterdiklerini gördüm; bakışlarımı kendime çevirdim, üstüm başım kan içindeydi. Merdivenin tahtaların arasından üzerime yağdığını hissettiğim o ılık yağmur Carconte'un kanıydı.

Parmağımla saklandığım yeri gösterdim.

'Ne söylemeye çalışıyor?' diye sordu bir jandarma.

Bir gümrükçü oraya gitti.

'Buradan geçtiğini söylemeye çalışıyor,' diye yanıtladı.

Ve arasından geçtiğim deliği işaret etti.

Bunun üzerine, katilin ben olduğumu zannettiklerini anladım. Sesim çıkmaya başladı, gücümü topladım; beni tutan iki adamın elinden kurtulurken haykırdım:

'Ben değilim! Ben değilim!'

İki jandarma karabinalarını yanaklarıma dayadı.

'Kımıldarsan ölürsün,' dediler.

'Ama,' diye haykırdım, 'tekrar ediyorum, katil ben değilim!'

'Bu hikâyeni Nîmes'deki yargıçlara anlatırsın,' diye yanıtladılar. 'Bu arada bizi izle ve sana hiçbir şekilde direnmemeni tavsiye ederiz.'

Böyle bir şeyle karşılaşmayı hiç ummuyordum, şaşkınlıktan ve korkudan ne yapacağımı şaşırmıştım. Beni kelepçeleyip bir atın kuyruğuna bağladılar ve Nîmes'e götürdüler.

Bir gümrükçü beni takip etmiş, hanın yakınlarında gözden kaybetmişti, geceyi handa geçireceğimden şüphelenip arkadaşlarına haber vermiş, onlar da tam tabancanın ateşlendiği sırada beni bunca suç kanıtının ortasında yakalamak üzere gelmişlerdi. O anda masumiyetimi kanıtlamakta ne kadar zorlanacağımı anladım.

Bunun üzerine tek bir şeye odaklandım. Sorgu hâkiminden ilk ricam o gün Pont du Gard hanına uğramış olan Başrahip Busoni adlı kişinin her yerde aranması oldu. Caderousse'un anlattığı hikâye uyduruksa, Busoni adında bir Başrahip yoksa, Caderousse yakalanıp her şeyi itiraf etmedikçe kurtulma şansım yoktu.

Yargıcın hakkını vermem gerekir, iki gün boyunca sözünü ettiğim kişinin bulunması için her türlü araştırma yapıldı. Zaten bütün umudumu kaybetmiştim, Caderousse yakalanmamıştı. İlk duruşmada yargılanmayı beklerken, 8 Eylül'de, geleceğini hiç ümit etmediğim Başrahip Busoni, Marsilya'da bir tutuklunun kendisiyle görüşmek istediğini öğrendiğini ve bu isteğimi yerine getirmek için hemen geldiğini söyleyerek zindana girdi.

Onu nasıl bir coşkuyla karşıladığımı tahmin edersiniz; ona tanık olduğum her şeyi anlattım, elmasın hikâyesinden endişeyle söz ettim; beklentimin aksine elmasın hikâyesi tamamen doğruydu; yine beklentimin aksine ona söylediklerimin hepsine inandı. Bunun üzerine, sevecen merhametini, ülkem hakkındaki derin bilgisini fark ederek, işlediğim tek suçun bağışlanmasının merhamet dolu dudaklarından dökületeceğini düşünürek, günah çıkarma olarak kabul etmesi koşuluyla Aueteuil macerasını bütün ayrıntılarıyla anlattım. Coşkuyla, öylesine dile getirdiğim bu itirafım, sanki önceden hesaplamışım gibi etki yarattı, hiç de zorunlu olmadığım bu ilk cinayetin itirafı onun ikinci cinayeti işlemediğim kanısına

varmasını sağladı ve bana umut etmeyi öğütleyerek, yargıçları masumiyetim konusunda ikna etmek için elinden geleni yapacağı sözünü vererek yanımdan ayrıldı.

Gerçekten de, zindanımdaki koşulların yavaş yavaş yumuşadığını fark ettiğimde ve duruşmamın benden sonra görülmesi gereken ağır ceza davalarından sonraya ertelendiğini öğrendiğimde benim için çaba harcadığına inandım.

Bu arada Tanrı, Caderousse'un yabancı bir ülkede yakalanmasını ve Fransa'ya getirilmesini istedi. Cinayeti önceden planlayanın ve kendisini suça teşvik edenin karısı olduğunu söyleyerek her şeyi itiraf etti. O ömür boyu kürek cezasına mahkûm edilirken ben serbest bırakıldım."

"Bana Başrahip Busoni'den bir mektup getirerek kendinizi tanıtmanız o döneme mi denk düşüyor?" diye sordu Monte Cristo.

"Evet, ekselans bana büyük bir ilgiyle yaklaştı. 'Kaçakçılığa devam etmeniz aleyhinize olacak,' dedi bana; 'buradan çıkarsanız bu işi bırakın.'

'Sayın Rahip, kendimi ve zavallı yengemi nasıl geçindirmemi bekliyorsunuz?'

'Bana büyük bir saygı duyan tövbekârlarımdan biri benden kendisine güvenilir birini bulmamı istedi. Bu adamın yanında çalışır mısınız? Ona bir mektup yazacağım.'

'Ah Sayın Rahip!' diye haykırdım, 'Bana büyük bir iyilikte bulunmuş olacaksınız!'

'Ama bunu yaptığıma asla pişman olmayacağıma dair yemin edeceksiniz.'

Yemin etmek için elimi uzattım.

'Buna gerek yok,' dedi. 'Korsikalıları tanır ve severim, işte tavsiye mektubum.'

Bunun üzerine, size verdiğim ve ekselanslarının beni hizmetine alma iyiliğinde bulunmasını sağlayan birkaç satır yazdı. Şimdi ekselanslarına gururla soruyorum, benden hiç şikâyetçi oldu mu?"

"Hayır," diye yanıtladı Kont, "ve Bertuccio, bazen güvenmesem de iyi bir hizmetkâr olduğunuzu memnuniyetle itiraf edebilirim."

"Bana güvenmiyor musunuz Sayın Kont?"

"Hayır. Bir yengeniz ve evlatlık bir oğlunuz olduğundan neden bana söz etmediniz?"

"Ne yazık ki edemedim ekselans! Çünkü henüz size hayatımın en hüzünlü bölümünü anlatmadım. Korsika'ya doğru yola çıktım. Anlayacağınız gibi zavallı yengemi yeniden görmek ve avutmak için acele ediyordum ama Rogliano'ya geldiğimde, evde bir yas havasının estiğini gördüm; komşuların anılarını hâlâ hafızalarında sakladıkları korkunç bir olay yaşanmıştı! Zavallı yengem benim tavsiyelerime uyarak, evdeki tüm parayı isteyen Benedetto'nun bitmek bilmez taleplerine karşı koyuyormuş. Bir sabah onu tehdit ettikten sonra bütün gün ortada görünmemiş. Yengem ağlamış çünkü sevgili Assunta kendini o sefilin annesi gibi hissediyordu. Akşam uyumamış ve onu beklemiş. Saat on birde yaptığı her türlü çılgınlığa eşlik eden iki arkadaşıyla geri dönmüş. Assunta ona kolarını uzattığında, hepsi birden üzerine çullanmış ve içlerinden biri, onun o lanetli çocuk olduğu düşüncesi karşısında titriyorum, içlerinden biri şöyle haykırmış:

'Sorguya çekme oyunu oynayalım, böylece paranın nerede olduğunu söylemesi gerekecek!'

O akşam komşumuz Wasilio Bastia'da olduğu için karısı evde yalnızmış. O hariç kimsenin yengemin evinde neler olup bittiğini görmesi ya da duyması mümkün değilmiş. İkisi, kendisine böyle bir şey yapabileceklerini hiç ummadığı için kendi cellatlarına gülümseyen zavallı Assunta'yı tutmuş, üçüncü kapıları ve pencereleri kapatmış ve ardından üçü birden yapılan bu ciddi hazırlıklar karşısında attığı dehşet çığlıklarını bastırdıkları Assunta'nın ayaklarını küçük hazinemizin nerede olduğunu öğrenmek için şöminedeki korlara yaklaştırmışlar ama itiş kakış sırasında yengemin elbiseleri

alev almış; bunun üzerine kendileri de yanmamak için onu bırakmışlar. Alevler içinde kapıya koşsa da kapı kilitliymiş.

Pencereye doğru koşmuş ama pencerenin önüne eşya yığılıymış. O sırada komşu kadın, kendisine yardıma gelmeleri için korkunç çığlıklar atan Assunta'yı duymuş. Çok geçmeden sesi boğuklaşmış, çığlıklar iniltilere dönüşmüş ve ertesi gün, korku ve endişeyle geçen bir gecenin ardından dışarı çıkmaya cesaret eden Wasilio'nun karısı kapıyı bir savcıyla birlikte açtırdığında, Assunta'yı bedeninin yarısı yanmış bir halde ama hâlâ nefes alıp verirken bulmuş, dolaplar zorlanmış, para ortadan kaybolmuş. Benedetto'ya gelince, Rogliano'yu bir daha geri dönmemek üzere terk etmiş; o gündür onu bir daha görmedim, hatta ondan söz edildiğini bile işitmedim.

Ekselanslarının yanına bu hüzünlü haberleri öğrendikten sonra geldim. Ortadan kaybolduğu için Benedetto'dan, öldüğü için yengemden size söz etmek istemedim."

"Peki bu olay hakkında ne düşündünüz?" diye sordu Monte Cristo.

"Bunun işlediğim suçun cezası olduğunu düşündüm," diye yanıtladı Bertuccio. "Ah! Şu Villefortlar lanetli bir soydan geliyor."

"Ben de öyle düşünüyorum," diye mırıldandı Kont karamsar bir ifadeyle.

"Ve şimdi o olaydan beri hiç görmediğim bu evin, kendimi aniden içinde bulduğum bu bahçenin, birini öldürdüğüm bu yerin, bende neden kasvetli duygulara yol açtığını ekselansları nihayet anlamışlardır çünkü neticede Mösyö de Villefort'un önümde, ayaklarımın dibinde, çocuğu için kazdığı çukurda yattığından pek de emin değilim."

"Gerçekten de, her şey mümkündür," dedi Monte Cristo oturduğu banktan kalkarken, "hatta," diye ekledi alçak sesle, "Kraliyet Savcısı'nın ölmemiş olması bile. Başrahip Busoni sizi bana göndermekle iyi yapmış. Siz de bana hikâyenizi anlatmakla iyi yaptınız çünkü bundan böyle hakkınızda

kötü şeyler düşünmeyeceğim. Peki ya o adı çıkmış Benedetto'nun izini sürmeyi hiç denemediniz mi? Ne yaptığını öğrenmek için hiç araştırma yapmadınız mı?"

"Asla, nerede olduğunu bilseydim, onun yanına gitmek yerine, bir canavardan kaçarcasına ondan uzak duracaktım. Hayır, ne mutlu ki bir daha kimsenin ondan söz ettiğini duymadım, umarım ölmüştür."

"Ummayın, Bertuccio," dedi Kont, "kötüler böyle ölmezler çünkü Tanrı onları kendi intikamlarının aracı olarak kullanmak için âdeta koruması altına alır."

"Dediğiniz gibi olsun," dedi Bertuccio. "Tanrı'dan tek istediğim onu bir daha görmemek. Şimdi her şeyi biliyorsunuz Sayın Kont," dedi kâhya başını öne eğerek, "beni yukarıda Tanrı, bu dünyada siz yargılayacaksınız, bana teselli edici bir şeyler söylemeyecek misiniz?"

"Gerçekten de haklısınız, size Başrahip Busoni'nin söyleyeceklerini söyleyebilirim: Öldürdüğünüz o Villefort size yaptığı bir şeyden ve belki de başka bir şeyden dolayı cezalandırılmayı hak ediyordu. Benedetto yaşıyorsa, size söylediğim gibi ilahî bir intikama hizmet edecek, ardından kendisi de cezalandırılacaktır. Size gelince, kendinizi suçlamanızı gerektiren tek bir husus var: O çocuğu ölümden kurtardıktan sonra annesine teslim etmediniz. İşte asıl suç burada Bertuccio."

"Evet Mösyö, bu bir suç, hem de gerçek bir suç çünkü bir alçak gibi davrandım. Çocuğu hayata döndürdükten sonra yapacağım tek şey sizin de söylediğiniz gibi onu annesine teslim etmekti. Ama bunun için araştırmalar yapmam, dikkat çekmem, belki de kendimi ele vermem gerekiyordu; ölmek istemedim, beni hayata yengem, bizlerde intikamımızın tam ve kesin olarak sürüp gitmesini sağlayan özsaygı ve nihayet belki de sadece hayatı sevmem bağlıyordu. Ah! Ben zavallı ağabeyim kadar yürekli değilim!"

Monte Cristo yüzünü iki elinin arasına gizleyen Bertuccio'ya uzun ve tasvir edilemez bir ifadeyle baktı.

Ardından, zamandan ve mekândan dolayı daha da görkemli geçen bir sessizlikten sonra, "Mösyö Bertuccio, bu maceralarla ilgili son sohbeti layıkıyla bitirmek için, bizzat Başrahip'ten sık sık duyduğum şu sözleri aklınızda iyi tutun," dedi Kont hiç alışkın olmadığı melankolik bir ifadeyle. "Her felaketin iki ilacı vardır: zaman ve sessizlik. Şimdi, Mösyö Bertuccio bahçede biraz gezinmem için beni yalnız bırakın. O sahnenin aktörü olarak sizin için yoğun bir heyecan anlamına gelecek şey, benim için neredeyse tatlı ve bu malikânenin değerini ikiye katlayacak bir duygu olacak. Mösyö Bertuccio, gördüğünüz gibi ağaçlar sadece gölge yaptıkları için, gölge de düşler ve hayallerle dolu olduğu için sevilir. İşte etrafı duvarlarla çevrili basit bir toprak parçası sanarak satın aldığım bir bahçe, aniden sözleşmede yer almayan hayaletlerle dolu bir bahçeye dönüşüyor. Oysa hayaletleri severim, yaşayanların bir günde yaptığı kötülükleri, ölüler altı bin yılda yapamazlar. Bu yüzden, içeri girin Mösyö Bertuccio ve ardından huzur içinde uyuyun. Ölüm kapınızı çaldığında, günah çıkardığınız Başrahip Busoni kadar hoşgörülü olmasam da, hâlâ yaşıyorsam beni çağırtın, sonsuzluk denen o zorlu yolculuğa doğru yola çıkmaya hazır olduğunda, ruhunuzu beşikteymiş gibi hafifçe sallayacak sözleri bulacağım."

Kont'un önünde saygıyla eğilen Bertuccio iç çekerek uzaklaştı.

Tek başına kalan Monte Cristo öne doğru dört adım atarken, "Çocuk buraya, bu çınarın yanındaki çukura gömüldü. Şurada bahçeye açılan küçük kapı, şu köşede yatak odasına çıkan gizli merdiven var. Tüm bunları not defterime kaydetmeme gerek yok sanırım çünkü işte gözlerimin önünde, etrafımda, ayaklarımın altında bütün ayrıntılarıyla canlı bir plan var."

Ve Kont bahçede bir tur daha attıktan sonra, arabasını aramaya gitti. Kont'un yüzündeki hülyalı ifadeyi gören Bertuccio hiçbir şey söylemeden arabacının yanına oturdu.

Araba Paris'e doğru yola koyuldu.

Monte Cristo kontu, o akşam Champs-Elysées'deki konağa döndüğünde, her yeri uzun yıllardır evine alışmış biri gibi gezdi, ilk kez görmesine rağmen bir kez bile bir kapıyı başka bir kapı sanarak açmadı ve kendisini doğrudan gitmek istediği yere götürmeyen tek bir merdivene ve koridora yaklaşmadı. Ali bu gece yarısı geçit töreninde ona eşlik ediyordu. Kont, Bertuccio'ya evin güzelleştirilmesi ve düzenlenmesi için birçok talimat verdikten sonra saatini çıkardı ve dikkatle bekleyen Nubiyalıya, "Saat on bir buçuk, Hayde gelmek üzeredir," dedi. "Fransız kadınlara haber verildi mi?"

Ali elini güzel Yunan'a tahsis edilen ve kapısı bir duvar halısıyla gizlendiğinde orada birilerinin oturduğu bir salon ve iki oda olduğu farkına varılmadan bütün evin gezilebileceği şekilde yalıtılmış daireye doğru uzattı; elini daireye doğru uzattığını söylediğimiz Ali sol elinin parmaklarıyla üç sayısını işaret etti ve dümdüz hale getirdiği aynı eline başını yaslayarak uyur gibi gözlerini kapadı.

"Tamam!" dedi bu dile alışık olan Monte Cristo. "Üçü de yatak odasında bekliyorlar, değil mi?"

Ali başını yukarıdan aşağıya doğru sallayarak evet dedi.

"Madam bu akşam yorgun olacak," diye devam etti Monte Cristo, "ve kuşkusuz uyumak isteyecek; onu konuşturup oyalamasınlar: Fransız hizmetkârları yeni hanımlarını selamlasın ve çekilsinler; Yunan hizmetkârın Fransız hizmetkârlarla konuşmamasına dikkat edin."

Ali öne doğru eğildi. Az sonra kapıcının sesi duyuldu; parmaklıklı kapı açıldı, bir araba ağaçlık yolda ilerledi ve basamakların önünde durdu. Kont aşağı indi; arabanın kapısı şimdiden açılmıştı; başını da saran altın işlemeli yeşil ipek pelerin giymiş genç bir kadına elini uzattı.

Genç kadın kendisine uzatılan eli saygıyla iç içe geçmiş bir aşkla öptü, sonra fısıltıyla konuşmaya başladılar. Kadın şefkat dolu bir tonda, Kont ise tatlı bir ciddiyetle yaşlı Homeros'un tanrılarını konuşturduğu dili kullanıyordu.

Ardından pembe balmumundan bir meşale taşıyarak önlerinden giden Ali'yi izlediler. İtalya'da Monte Cristo'ya sürekli eşlik eden o güzel Yunan'dan başkası olmayan genç kadın dairesine götürüldü, Kont da kendine ayrılan köşke geçti.

Gece yarısı konakta bütün ışıklar sönmüştü ve herkesin uyuduğu sanılabilirdi.

XLVI

Sınırsız Kredi

Ertesi gün, öğleden sonra ikiye doğru, iki muhteşem İngiliz atının koşulduğu bir araba Monte Cristo'nun kapısı önünde durdu; mavi düğmeli mavi ipek ceket, kocaman bir altın zincir takılı beyaz yelek ve fındık kabuğu pantolon giymiş, yer yer saklamayı beceremedikleri kırışıklıklarla pek de uyum içinde olmadıklarından doğallıklarından şüphe duyulan ve kaşlarına kadar inen simsiyah saçlı, elli elli beş yaşlarında olmasına rağmen kendisini kırkında göstermeye çalışan bir adam, panosuna bir baron tacı resmedilmiş bir faytonun kapısından başını uzattı ve uşağını kapıcıdan Monte Cristo kontunun konakta olup olmadığını öğrenmeye gönderdi.

Bu arada, adam neredeyse densizliğe varan büyük bir dikkatle konağın bahçeden görülebilen dış cephesini, gidip gelen birkaç hizmetçinin üniformalarını inceliyordu. Bu adamın canlı bakışları anlamlı bir ifadeden ziyade kurnazlığı yansıtıyordu. Dudakları dışarı taşmak yerine ağzının içine girecek kadar inceydi; elmacık kemiklerinin düzenbazlığın şaşmaz göstergesi olan genişliği ve çıkıntıları, alnının çöküklüğü, daha az soylulara özgü geniş kulaklarının dışına taşan şişkin kafa arkası, gömleğini kaplayan kocaman elması, bir yakasından diğerine kadar uzanan kırmızı şeridi ve muhteşem atlarıyla sıradan kişilere heybetli görünebilecek olan bu

adamın suratı, insanların yüz ifadelerinden kişiliklerini okuyan uzmanların bakış açısına göre neredeyse iğrençti.

Uşak kapıcının penceresine vurup "Sayın Monte Cristo kontu burada mı oturuyor?" diye sordu.

"Ekselansları burada ikamet ediyor," diye yanıtladı kapıcı, "ama..."

Bir bakışla Ali'ye danıştı.

Ali başını olumsuz anlamda salladı.

"Ama?" diye sordu uşak.

"Ama ekselansları ziyaretçi kabul etmiyorlar," diye yanıtladı kapıcı.

"Öyleyse, işte, efendim Danglars baronunun kartı. Bunu Kont'a iletecek ve efendimin Meclis'e giderken kendisini görme onuruna erişmek için yolunu değiştirdiğini söyleyeceksiniz."

"Ben ekselanslarıyla konuşmuyorum," dedi kapıcı, "bu görevi oda uşağı yerine getirecek."

Uşak arabaya geri döndü.

"Ne var?" diye sordu Danglars.

Az önce aldığı dersten oldukça utanmış görünen uşak efendisine kapıcının cevabını iletti.

"Bak sen!" dedi Baron. "Demek ekselans olarak hitap edilen bu mösyö bir prensmiş ve onunla konuşma hakkına sadece uşağı sahipmiş; önemli değil, benden kredi alacağına göre, onu benden para istemeye geldiğinde göreceğim."

"Ve arabasının köşesine çekilen Danglars arabacısına yolun öbür yanından duyulabilecek şekilde bağırdı:

"Temsilciler Meclisi'ne!"

Tam zamanında haberdar edilen Monte Cristo köşkünün jaluzisinin arasından, görüşü kuvvetli bir cep dürbünüyle Baron'u görmüş ve onu evini, bahçesini ve uşaklarını gözlemlerkenki titizliğiyle incelemişti.

"Bu adam hiç kuşkusuz iğrenç bir yaratık," dedi dürbünün saplarını fildişi kılıflarına sokarken tiksinti dolu bir

ifadeyle; bir insanın ilk görüşte yassı alınlı bir yılana, şişkin kafataslı bir akbabaya, keskin gagalı bir şahine benzediği nasıl olur da anlaşılmıyor?"

"Ali!" diye bağırdı, ardından bakır zile vurdu. Ali belirdiğinde ona, "Bertuccio'yu çağırın," dedi.

Bertuccio hemen içeri girdi.

"Ekselansları beni mi çağırttı?" diye sordu.

"Evet Mösyö," dedi Kont. "Kapımın önünde duran atları gördünüz mü?"

"Elbette gördüm ekselans, ne güzeldi."

"Sizden Paris'in en güzel iki atını satın almanızı istememe rağmen, Paris'te benimkilerden daha güzel iki atın olmasını ve bu atların benim ahırlarıma ait olmamasını nasıl açıklıyorsunuz?" dedi Monte Cristo kaşlarını çatarak.

Kont'un kaşlarını çatması ve sesinin acımasız tonlaması karşısında Ali başını öne eğdi.

"Bu senin hatan değil, iyi yürekli Ali," dedi Kont Arapçasını ne sesinde ne de yüzünde rastlanması mümkün olmayan tatlı bir ifadeyle kullanarak. "Sen İngiliz atlarını tanımıyorsun."

Ali'nin yüz hatlarına bir dinginlik yayıldı.

"Sayın Kont," dedi Bertuccio, "sözünü ettiğiniz atlar satılık değildi."

Monte Cristo omuzlarını silkti.

"Şunu iyi bilin sayın kâhya, fiyatını yükselttiğinizde satılık olmayan hiçbir şey yoktur."

"Mösyö Danglars onlara on altı bin frank ödedi, Sayın Kont."

"Tamam o zaman, kendisine otuz iki bin frank teklif edilmeliydi; o bir bankacı ve bir bankacı sermayesini iki katına çıkarma fırsatını asla kaçırmaz."

"Sayın Kont, bu söylediklerinizde ciddi misiniz?"

Monte Cristo kâhyaya, soru sormaya cesaret edilemeyecek bir adamın şaşkın bakışlarını yöneltti.

"Bu akşam birini ziyarete gideceğim," dedi, "bu iki atın arabama yeni birtakımla koşulmasını istiyorum."

Bertuccio Kont'u selamlayarak çekildi ama kapının yanında durdu:

"Ekselansları bu ziyarete saat kaçta gitmeyi düşünüyor?" diye sordu.

"Saat beşte."

Kâhya, "Ekselanslarına saatin iki olduğunu belirtmek isterim," deme cüretinde bulundu.

"Farkındayım," demekle yetindi Monte Cristo.

Ardından Ali'ye dönerek, "Madam'a bütün atları gösterin," dedi. "En çok beğendiği atları seçsin ve bana akşam yemeğini birlikte yemek isteyip istemediğini bildirsin. Yemek onun dairesine servis edilecek; hadi, aşağı inerken uşağı yanıma göndereceksiniz."

Ali gözden kaybolur kaybolmaz oda uşağı içeri girdi.

"Mösyö Baptistin," dedi Kont, "bir yıldır yanımda çalışıyorsunuz; genellikle hizmetimdekileri bir yıl denerim; benim için uygunsunuz."

Baptistin öne doğru eğildi.

"Şimdi geriye benim sizin için uygun olup olmadığımı öğrenmek kalıyor."

"Ah! Sayın Kont!" dedi Baptistin telaşla.

"Söyleyeceklerimi sonuna kadar dinleyin," diye devam etti Kont. "Yılda bin beş yüz frank, yani her gün hayatını feda eden iyi ve yürekli bir subayın maaşını kazanıyorsunuz; önünüze sizden daha çok çalışan birçok bahtsız büro şefinin imreneceği bir sofra kuruluyor. Bir uşak olarak, sizin de çamaşırlarınız ve giysilerinizle ilgilenen uşaklarınız var. Bin beş yüz franklık maaşınız dışında, benim için satın aldığınız giysilerden yılda yaklaşık bin beş yüz frank çalıyorsunuz."

"Ah! Ekselans!"

"Bundan yakınmıyorum Mösyö Baptistin, gayet makul görünüyor; yine de bunun artık sona ermesini istiyorum. Şansınızın yaver gitmesi sayesinde elde ettiğiniz böyle bir

işi hiçbir yerde bulamazsınız. Yanımda çalışanları asla dövmem, onlara asla küfretmem, asla öfkelenmem, bir hatayı daima bağışlarım ama bir ihmali ya da bir unutuşu asla. Emirlerim genellikle kısa ama açık ve nettir; yanlış anlaşıldıklarını görmektense, onları iki hatta üç kere tekrarlamayı tercih ederim. Bilmek istediğim her şeyi öğrenecek kadar zengin ve hayli meraklı olduğum konusunda sizi uyarayım. Bu yüzden, hakkımda iyi ya da kötü konuştuğunuzu, tavırlarımı değerlendirdiğinizi, davranışlarımı gözlemlediğinizi öğrenirsem, derhal evimi terk edersiniz. Uşaklarımı sadece bir kez uyarırım; işte sizi de uyarmış oldum, şimdi gidin!"

Baptistin öne doğru eğildi ve çekilmek için geri geri üç dört adım attı.

"Bu arada," diye ekledi Kont, "size her yıl, yanımda çalışanlar için bir para ayırdığımı söylemeyi unutuyordum. Kovduğum uşaklar yanımda kalanların ölümümden sonra yararlanacağı bu paradan mahrum kalırlar. Bir yıldır hizmetimde çalıştığınız için sizin hakkınız da birikmeye başladı, işinize devam edin."

Tek kelime Fransızca bilmediği için istifini hiç bozmayan Ali'nin önünde verilen bu söylev Mösyö Baptistin üzerinde, Fransız uşakların psikolojisini inceleyen herkesin anlayacağı bir etki yarattı.

"Ekselanslarının isteklerine her konuda uyum sağlamaya gayret edeceğim," dedi, "Mösyö Ali'yi örnek alacağım."

"Ah! Kesinlikle hayır," dedi Kont bir mermerin soğukluğuyla. "İyi niteliklerinin yanında Ali'nin birçok kusuru vardır, bu yüzden Ali'yi örnek almayın çünkü Ali bir istisnadır; maaş almaz, uşak değil, benim kölem, köpeğimdir; görevini yerine getirmezse onu kovmam, öldürürüm."

Baptistin'in gözleri fal taşı gibi açıldı.

"Buna inanmıyor musunuz?" dedi Monte Cristo.

Ve Baptistin'e Fransızca söylediği sözlerin aynısını Ali'ye tekrarladı.

Ali söylenenleri dinledikten sonra gülümsedi, efendisine yaklaşıp bir dizini yere koydu ve elini saygıyla öptü.

Bu küçük dersle Mösyö Baptistin'in şaşkınlığı doruk noktasına ulaştı.

Kont Baptistin'e çıkmasını, Ali'ye de kendisini izlemesini işaret etti. İkisi birlikte çalışma odasına geçip uzun süre sohbet ettiler.

Kont saat beşte zile üç kere vurdu. Bir vuruş Ali'yi, iki vuruş Baptistin'i, üç vuruş Bertuccio'yu çağırmak içindi.

Kâhya içeri girdi.

"Atlarım!" dedi Monte Cristo.

"Arabanıza koşuldular, ekselans," diye karşılık verdi Bertuccio. "Sayın Kont'a eşlik edecek miyim?"

"Hayır, arabacı, Baptistin ve Ali, o kadar."

Aşağı inen Kont, sabah Danglars'ın arabasında hayranlıkla izlediği atların arabasına koşulmuş olduğunu gördü.

Yanlarından geçerken onlara bir göz attı.

"Gerçekten de güzeller," dedi, "onları satın almakla iyi yaptınız, sadece biraz geç kaldınız."

"Ekselans," dedi Bertuccio, "onları satın almakta çok zorlandım ve çok pahalıya mal oldular."

"Atlar bu yüzden daha mı değersizler?" diye sordu omuz silken Kont.

"Ekselansları memnun kaldıysa her şey yolunda," dedi Bertuccio. "Ekselansları nereye gidiyorlar?"

"Chaussée-d'Antin Caddesi'ne, Sayın Baron Danglars'a."

Bu konuşma merdivenlerin tepesinde geçiyordu. Bertuccio ilk basamağı inmek için bir adım attı.

"Bekleyin Mösyö," dedi Monte Cristo onu durdurarak. "Normandiya'da, deniz kıyısında, örneğin Le Havre ile Boulogne arasında bir araziye ihtiyacım var. Gördüğünüz gibi size seçim yapmanız için geniş bir alan bırakıyorum. Bu arazinin, harekete geçmek için on beş ayak yüksekliğinde su gerektiren uskunamın girebileceği ve yanaşabileceği küçük bir limanı,

küçük bir koyu olması gerekiyor. Gemi günün ve gecenin her saatinde talimatım üzerine denize açılacak durumda olmalı. Arazi işleriyle ilgilenen herkesten size açıklayacağım koşullara sahip bir yer için bilgi edinin; araziyi bulduğunuzda görmeye gidin, beğenirseniz kendi adınıza satın alın. Uskuna Fécamp'a doğru yol alıyor olmalı, öyle değil mi?"

"Marsilya'dan ayrıldığımız akşam denize açıldığını görmüştüm."

"Peki ya yat?"

"Yata Martigues'de bekleme talimatı verildi."

"Tamam! Harekete hazır olmaları için iki kaptanla ara sıra irtibata geçin."

"Peki ya buharlı gemi?"

"Chalons'daki mi?"

"Evet."

"İki yelkenli için verilen talimatlar onun için de geçerli."

"Güzel!"

"O arazi satın alınır alınmaz kuzey ve güney yollarında on fersahta bir mola vereceğim küçük konaklar olmalı."

"Ekselansları bana güvenebilirler."

Memnuniyetini belli eden bir işaret yapan Kont basamakları inerek arabaya sıçradı. Harekete geçen araba atların tırıs gidişiyle bankacının konağına ulaştı. Monte Cristo kontunun geldiği kendisine haber verildiğinde, Danglars bir demiryolu yapımı için toplanmış bir komisyona başkanlık ediyordu. Zaten toplantı bitmek üzereydi.

Kont'un adını duyunca ayağa kalktı.

"Beyler," dedi birçoğu iki meclisten birinin saygın üyeleri olan mevkidaşlarına, "yanınızdan böyle ayrıldığım için beni bağışlayın ama düşünsenize, Roma'nın Thomson ve French Şirketi bankamda sınırsız kredi açtığı Monte Cristo adlı bir kontu bana gönderiyor. Bu, yurt dışında çalıştığım kişilerin bana yapmaya cüret ettikleri en garip şaka. Şuraya bakın, beni anlıyorsunuzdur, içimi bir merak sardı ve hâlâ

merak ediyorum; bu sabah o sözde kontun evine uğradım. Gerçek bir kont olsaydı bu kadar zengin olamazdı. Mösyö kimseyi kabul etmiyordu. Bunun hakkında ne düşünüyorsunuz? Bunlar bir altesin ya da kendini ağırdan satan güzel bir kadının tavırlarına benzemiyor mu? Zaten Champs-Elysées'deki, kendine ait konak hakkında bilgi aldım, bana kendisi için uygunmuş gibi göründü. Ama sınırsız kredi," diye ekledi Danglars kendine özgü alçakça gülümsemesiyle, "krediyi verecek bankacıyı çok seçici kılar. Bu yüzden adamı görmek için acele ettim. Bana bir oyun oynandığını sanıyorum. Ama kiminle iş yaptıklarını bilmiyorlar; son gülen iyi güler."

Sözlerini tamamlar tamamlamaz, burun kanatları ettiği sözlere önem atfettiğini gösterircesine şişen Baron, konuklarının yanından ayrılıp beyaz ve altın sarısı renklerin hâkim olduğu ve Chaussée-d'Antin'de büyük yankı uyandırmış bir salona geçti.

İlk bakışta gözlerinin kamaşması için ziyaretçinin oraya alınmasını emretmişti.

Ayakta bekleyen Kont, bankacıya orijinal diye satılmış Albane ve Fattore kopyalarını inceliyordu ve bu tablolar orijinal olsalar da tavanlara oyulmuş hindiba yaprağı benzeri süslemelerle uyum içinde değildi.

Danglars'ın girerken çıkardığı sesi duyan Kont arkasını döndü.

Kont'u başıyla hafifçe selamlayan Danglars ona yaldızlı, altın işlemeli beyaz satenle kaplı ahşap bir koltuğa oturmasını işaret etti.

Kont oturdu.

"Mösyö Monte Cristo'yla konuşma onuruna mı erişiyorum?"

"Ya ben," diye karşılık verdi Kont. "Légion d'honneur şövalyesi, Temsilciler Meclisi Üyesi Baron Danglars'la konuşma onuruna mı erişiyorum?"

Monte Cristo Baron'un kartında yazılı bütün unvanları saymıştı.

Danglars bu iğnelemeyi hissetti ve dudaklarını ısırdı.

"Size ilk önce bana bildirildiğiniz unvanla hitap etmememden dolayı beni bağışlayın Mösyö," dedi, "ama bildiğiniz gibi, bir halk hükümetinin yönetimi altındayız ve ben halkın çıkarlarının bir temsilcisiyim."

"Yani, kendinize baron diye hitap edilmesi alışkanlığını korumanıza rağmen, başkalarının Kont olarak nitelenmesi alışkanlığını kaybettiniz."

"Ah! Benim için de önemli değildir bu mösyö," diye yanıtladı Danglars umursamamış gibi, "bazı hizmetlerimin karşılığında bana baron unvanı ve Légion d'honneur şövalyeliği verdiler ama..."

"Ama siz de bir zamanlar Mösyö de Montmorency ve Mösyö de Lafayette'in yaptığı gibi unvanlarınızdan vazgeçtiniz, öyle mi? Bu örnek alınması gereken bir davranış Mösyö."

"Yine de tam anlamıyla öyle değil," dedi canı sıkılan Danglars, "anlayacağınız gibi hizmetçiler için..."

"Evet, yanınızda çalışanlar size *monsenyör*, gazeteciler *mösyö* ve sizi vekil tayin edenler de *yurttaş* diye hitap ediyorlar. Bunlar anayasal hükümet için oldukça uygun küçük ayrıntılar. Sizi çok iyi anlıyorum."

Danglars dudaklarını ısırdı. Bu hususta Monte Cristo ile boy ölçüşemeyeceğini anlayınca daha hâkim olduğu bir konuya geçmeyi denedi.

"Sayın Kont," dedi öne doğru eğilerek, "Thomson ve French Şirketi'nden bir tavsiye mektubu aldım."

"Bundan çok etkilendim Sayın Baron. Size yanınızda çalışanlar gibi hitap etmeme izin verin; artık baronluk unvanı verilmese de, hâlâ baronların bulunduğu ülkelerde edinilmiş kötü bir alışkanlık bu. Çok etkilendiğimi söylüyordum; kendimi tanıtmama gerek olmayacak, bu benim için çok can sıkıcı bir şeydir. Bir tavsiye mektubu aldığınızı mı söylüyordunuz?"

"Evet," dedi Danglars, "ama size bu mektuptan hiçbir şey anlamadığımı itiraf etmeliyim."

"Bak sen!"

"Hatta sizden bazı açıklamalarda bulunmanızı istemek için konağınıza uğrama onuruna eriştim."

"Sorun Mösyö, işte buradayım, sizi dinlemeye ve anlamaya çalışmaya hazırım."

"Bu mektup sanırım yanımda," dedi Danglars (cebini karıştırıyordu). "Evet, işte burada: Bu mektup Sayın Monte Cristo kontuna bankamda sınırsız kredi açıyor."

"Evet, Sayın Baron, bunda anlaşılmayacak ne var?"

"Hiçbir şey Mösyö, sadece *sınırsız* sözcüğü..."

"Bu sözcük Fransızca değil mi?.. Anlayacağınız gibi İngiliz ve Alman ortakları olan bir şirket tarafından yazılmış."

"Ah! Tabii ki Mösyö, cümlenin kuruluşu hususunda söylenecek bir şey yok ama muhasebe açısından aynı şey geçerli değil."

"Sayın Baron, size göre Thomson ve French Şirketi çok güvenilir değil mi?" diye sordu Monte Cristo takınabileceği en naif tavırla. "Vay canına! Bu benim canımı sıktı çünkü onlara bazı yatırımlar yaptım."

"Hayır, kesinlikle güvenilir bir şirkettir," diye yanıtladı Danglars hafif alaycı bir gülümsemeyle, "ama mali konularda sınırsız sözcüğünün anlamı o kadar belirsizdir ki..."

"Bu belirsizliklerin sınırı yok, öyle değil mi?"

"Size söylemek istediğim tam da buydu Mösyö. Oysa belirsizlik şüphe demektir ve bilgenin dediği gibi, şüphe karşısında temkinli olunmalıdır."

"Yani," diye yanıtladı Monte Cristo, "Thomson ve French Şirketi çılgınlıklar yapmaya kalkışsa da, Danglars Bankası onun izinden gitmemelidir."

"Bu da ne anlama geliyor Sayın Kont?"

"Evet, hiç şüphesiz, Thomson ve French işlerini rakamlara aldırmadan yürütüyor ama Mösyö Danglars'ın rakamlarının bir sınırı var; az önce söylendiği gibi o bilge biri."

"Mösyö," diye yanıtladı bankacı kibirli bir ifadeyle, "henüz kimse bankamın sermayesini hesaplamadı."

"O zaman, sanırım bu işe başlayan ben olacağım," dedi Monte Cristo soğuk bir şekilde.

"Bu da nereden çıktı?"

"Benden istediğiniz ve birçok tereddüdü barındırdığını fark ettiğim açıklamalardan Mösyö..."

Danglars dudaklarını ısırdı; bu adam tarafından ikinci kez, üstelik uzman olduğu bir alanda alt ediliyordu. Alaycı kibarlığı yapmacıktı ve neredeyse küstahlık olarak nitelenecek bir aşırılığa kaçıyordu.

Monte Cristo ise tam tersine en nazik gülümsemesiyle konuşuyor ve istediğinde, kendisine birçok avantaj sağlayan naif bir tavır takınıyordu.

"Sonuç olarak Mösyö," dedi Danglars bir müddet sessiz kaldıktan sonra, "sizden, benden talep ettiğiniz miktarı söylemenizi rica edeceğim, böylece size kendimi ifade etme fırsatı bulacağım."

"Ama Mösyö," diye yanıtladı tartışmada bir adım bile geri adım atmamaya kararlı olan Monte Cristo, "sizden sınırsız kredi istememin nedeni, tam olarak ne kadar paraya ihtiyacım olacağını bilememdir."

Nihayet üstünlüğünü kanıtlama anının geldiğini sanan bankacı geriye yaslandı, kaba ve kibirli bir gülümsemeyle, "Ah Mösyö!" dedi. "İstemekten çekinmeyin, böylece Danglars Bankası'nın, sermayesi ne kadar sınırlı olsa da, en geniş talepleri karşılayabileceğine inanacaksınız. Bir milyon ister miydiniz?"

"İyi duyamadım!" dedi Monte Cristo.

"Bir milyon diyorum," diye tekrarladı Danglars ahmaklığından kaynaklanan bir rahatlıkla.

"Bir milyonla ne yapmamı bekliyorsunuz ki?" dedi Kont. "Ulu Tanrım! Mösyö, bana sadece bir milyon gerekseydi, böyle önemsiz bir para için kredi açtırmazdım. Bir milyon?

Cüzdanımda ya da yolculuk çantamda her zaman bir milyon frank vardır."

Ve Monte Cristo içinde kartvizitlerinin de bulunduğu bir makbuz koçanından her biri hamiline ödenecek olan beş yüz bin franklık iki hazine bonosu çıkardı.

Danglars gibi bir adamı iğnelemek değil, şaşkına çevirmek gerekiyordu. Aldığı balyoz darbesi etkisini gösterdi: Başı dönen bankacı sendeledi, gözbebekleri ürkütücü bir şekilde büyüdü, şaşkın bakışlarını Monte Cristo'ya çevirdi.

"Tamam, şimdi Thomson ve French Şirketi'ne güvenmediğinizi bana itiraf edin," dedi Monte Cristo. "Tanrım! Bunu anlamak çok kolay. Bu işlere yabancı olsam da, böyle olacağını tahmin ettiğim için önlemlerimi almıştım. İşte size gönderilene benzeyen iki mektup daha, biri Viyana'daki Arestein ve Eskoles Bankası'ndan sayın Mösyö de Rothschild'a, diğeri ise Londra'daki Baring Şirketi'nden Mösyö Laffitte'e. Cevap verin Mösyö, ona göre bu iki bankadan birine başvurup sizi tüm bu sıkıntıdan kurtarmış olacağım."

Bu kadarı yetmiş, Danglars yenildiğini kabul etmişti. Kont'un kendisine parmaklarının ucuyla uzattığı biri Viyana'dan, diğeri Londra'dan gönderilmiş iki mektubu titreyerek açtı. İmzaların doğruluğunu, bankacının şaşkınlığının farkında olmasa Monte Cristo için küstahlık sayılabilecek bir titizlikle inceledi.

"Ah! Mösyö, işte milyonlar değerinde üç imza," dedi karşısındaki bu adamda cisimleşmiş altının gücünü selamlamak istercesine ayağa kalkarak. "Bankalarda sınırsız üç kredi! Sayın Kont, beni bağışlayın ama güvensizliğim kaybolsa da, şaşkınlığım hâlâ sürüyor."

"Ah! Sizinki gibi bir bankanın böyle şaşırmasına gerek yoktu," dedi Monte Cristo tüm nezaketiyle, "bu durumda bana bir miktar para havale edeceksiniz, öyle değil mi?"

"İsteyin Sayın Kont, emrinizdeyim."

"Tamam o zaman," diye yanıtladı Monte Cristo, şimdi anlaştığımıza göre çünkü anlaştık, öyle değil mi?"

Danglars başıyla onaylayan bir işaret yaptı.

"Artık hiçbir tereddüdünüz kalmadı, değil mi?" diye ekledi Monte Cristo.

"Ah! Sayın Kont!" diye haykırdı bankacı, "Zaten yoktu."

"Vardı, bir kanıt sunmamı istediniz işte. O da tamam," diye tekrarladı Kont, "şimdi anlaştığımıza, hiçbir kuşkunuz kalmadığına göre, dilerseniz ilk yıl için genel bir meblağ belirleyelim: örneğin altı milyon."

"Kabul, altı milyon!" dedi soluğu kesilen Danglars.

"Daha fazlası gerekirse üstünü tamamlarız," dedi Monte Cristo kayıtsız bir ifadeyle, "ama Fransa'da bir yıldan fazla kalmayı düşünmüyorum ve bu bir yıl boyunca bundan fazlasını harcayacağımı sanmıyorum... Neticede bunu yaşayıp göreceğiz... Başlangıç olarak, bana beş yüz bin frank gönderin, yarın öğlene kadar konağımda olacağım, dışarı çıkarsam kâhyama bir makbuz bırakacağım."

"Para yarın sabah onda elinizde olacak Sayın Kont," diye yanıtladı Danglars. "Altın mı, kâğıt para mı, yoksa gümüş olarak mı istersiniz?"

"Lütfen, yarısı altın, yarısı kâğıt para olsun."

Ve Kont ayağa kalktı.

"Size bir şey açıklamalıyım Sayın Kont," dedi Danglars. "Avrupa'nın en değerli servetleri hakkında kesin bilgilere sahip olduğumu sanıyordum ama sizin bana çok dikkate değer görünen servetinizden hiç haberdar olmadığımı itiraf etmeliyim, bu serveti yakında mı elde ettiniz?"

"Hayır Mösyö," diye yanıtladı Kont, "tam tersine kökleri çok eskilere dayanıyor: Dokunulması yasaklanmış ve biriken faizleri sermayesini üçe katlamış bir aile hazinesiydi; vasiyetçinin belirlediği süre ancak birkaç yıl önce tamamlandı. Bu yüzden bu servetten sadece birkaç yıldır yararlanıyorum ve bu konuda bilgiye sahip olmamanız çok doğal, zaten bir süre sonra servetimi daha yakından tanıyacaksınız."

Ve Kont bu sözleri söylerken dudaklarında Franz d'Épinay'yi çok korkutan o kasvetli gülümsemelerden biri vardı.

"Mösyö, beğenileriniz ve eğilimlerinizle başkentte biz zavallı küçük milyonerleri ezip geçecek bir görkemlilik sergileyeceksiniz," dedi Danglars. "Bu arada sanata meraklı biri gibi görünüyorsunuz çünkü içeri girdiğimde tablolarıma bakıyordunuz, sizden galerimi size gösterme izni isteyeceğim: Hepsi eski tablolardır, hepsi de kendileri gibi eski üstatların elinden çıkmıştır, modern tabloları sevmiyorum."

"Haklısınız Mösyö çünkü onların genel kusuru henüz eskiyecek zamanı bulamamış olmaları."

"Size Thorvaldsen'in, Bartolini'nin, Canova'nın, bütün yabancı sanatçıların heykellerini gösterebilir miyim? Anlayacağınız gibi Fransız sanatçıları sevmiyorum."

"Onlara adil davranmama hakkınız var Mösyö çünkü hepsi sizin yurttaşınız."

"Ama bütün bunları daha sonraya, birbirimizi daha iyi tanıyacağımız bir güne erteleyeceğiz, bugünse izin verirseniz size Madam Danglars'ı takdim etmek istiyorum. Sayın Kont, bu aceleciliğimi bağışlayın ama sizin gibi bir müşteri neredeyse ailenin bir ferdi sayılır."

Monte Cristo bankacının kendisini onurlandırmasını kabul ettiğini belli edercesine öne doğru eğildi.

Danglars zili çalınca parlak üniformalı bir uşak belirdi.

"Sayın Barones odasında mı?" diye sordu Danglars.

"Evet, Sayın Baron."

"Tek başına mı?"

"Hayır, misafiri var."

"Sayın Kont, karımı size bir başkasının yanında tanıştırmamım bir sakıncası var mı? Kimliğinizi gizlemiyorsunuz, değil mi?"

"Hayır Sayın Baron," dedi Monte Cristo gülümseyerek, "kendime bu hakkı tanımıyorum."

"Peki Madam'ın yanında kim var? Mösyö Debray mi?" diye sordu Danglars, bankacının aile içi sırları hakkında şimdiden bilgi sahibi olan Monte Cristo'yu içten içe güldüren bir saflıkla.

"Evet Sayın Baron, Mösyö Debray var," diye yanıtladı uşak.

Danglars başını salladı. Ardından Monte Cristo'ya dönerek, "Mösyö Lucien Debray eski bir dostumuz, İçişleri Bakanı'nın sekreteridir," dedi, "karıma gelince, benimle evlenerek geleneklere karşı geldi çünkü o eski bir aile olan Servièreslere mensuptur, ilk evliliğini yaptığı Albay Marki de Nargonne'un dul eşidir."

"Madam Danglars'ı tanıma onuruna erişmedim ama Mösyö Lucien Debray ile daha önce karşılaştım."

"Bak sen!" dedi Danglars. "Peki nerede?"

"Mösyö de Morcerf'in köşkünde."

"Ah! Demek küçük vikontu tanıyorsunuz."

"Roma Karnavalı sırasında beraberdik."

"Ah! Evet," dedi Danglars, "harabelerdeki haydutlarla, hırsızlarla yaşanan ilginç bir macera hakkında bir şeyler duymuştum. Oradan mucizevi bir şekilde kurtulmuştu. Sanırım İtalya'dan döndüğümde karıma ve kızıma bütün bunları anlatmıştı."

"Sayın Barones beyefendileri bekliyor," dedi geri dönen uşak.

"Siz yol göstermek için önden gidiyorum," dedi Danglars selam vererek.

"Ben de sizi izliyorum," dedi Monte Cristo.

XLVII

Bakla Kırı Atlar

Kont'un önünden giden Baron, kasvetli görkemi ve şatafatlı zevksizliğiyle dikkati çeken bir dizi odayı geçti ve Madam Danglars'ın Hint muslinleriyle kaplı pembe saten serilmiş küçük, sekizgen giyinme odasına ulaştı; eski ahşaptan koltuklar

eski kumaşlarla kaplıydı; kapıların üzerinde Boucher tarzı çoban resimleri vardı; nihayet mobilyaların geri kalanıyla uyumlu yuvarlak çerçevelere sahip iki hoş pastel resim burayı konağın kişilik sahibi tek odası kılıyordu. Mösyö Danglars ile İmparatorluk Dönemi'nin en üstün ve en seçkin kişiliklerinden biri olan ünlü mimarının ortak projelerinde odanın gözden kaçtığı ve dekorasyonuyla sadece Barones ve Lucien Debray'nin ilgilendiği anlaşılıyordu. Bu yüzden, Direktuvar tarzı antika eşyalara hayran olan Mösyö Danglars bu küçük zarif odayı küçümsüyordu, zaten bu odaya genellikle varlığını yanında birini getirerek bağışlatması koşuluyla kabul ediliyordu. Bu yüzden, Danglars aslında takdim etmiyor, tam tersine takdim ediliyor ve misafirin yüzünün Barones'in hoşuna gidip gitmemesine göre iyi ya da kötü ağırlanıyordu.

Otuz altı yaşına rağmen hâlâ güzel görünen Madam Danglars, küçük bir kakmacılık şaheseri olan piyanosunun başındaydı, Lucien Debray ise bir çalışma masasına oturmuş, bir albümü karıştırıyordu.

Lucien, daha Kont gelmeden önce Barones'e onunla ilgili birçok şey anlatacak zamanı bulmuştu. Bilindiği gibi Monte Cristo, Albert'in kahvaltısında konuklar üzerinde etki uyandırmıştı; bu etki ne kadar kısa sürse de, Debray'nin zihninden hâlâ silinmemişti ve Kontes'e bilgi verirken bu etkiyi yeniden hissediyordu. Bu yüzden, Madam Danglars'ın Morcerf'in anlattığı eski ayrıntılar ve Lucien'in dile getirdiği yeni ayrıntılarla uyanan merakı doruk noktasına ulaşmıştı. Bu piyano ve albüm görüntüsü ise sosyetenin en ciddi önlemleri gizlemek için kullandığı küçük kurnazlıklardan biriydi. Böylece Barones, Danglars'ı alışık olunmadık bir şekilde, bir gülümsemeyle karşılamıştı. Kont'a gelince, Barones'in selamına görkemli ve zarif bir reveransla karşılık verdi.

Lucien ise, biraz da olsa birbirlerini tanıdıklarını belli edecek şekilde Kont'a, içten bir hareketle de Danglars'a selam verdi.

"Sayın Barones," dedi Danglars, "sizi, Roma'da iş yaptığım kişilerin bana ısrarla tavsiye ettiği Monte Cristo kontuna takdim etmeme izin verin. Tek bir sözüm, onu bir anda en güzel kadınlarımızın gözdesi haline getirecektir; Paris'e bir yıl kalmak ve bu süre zarfında altı milyon harcamak için geldi; bu da bir dizi balo, akşam ve gece yemekleri anlamına geliyor; biz kendisini küçük şölenlerimize çağırmayı unutmayacağız, umarım Sayın Kont da bizi unutmayacaktır."

Takdim sırıtkan övgülerle yapılsa da, Paris'e bir yıllığına bir prensin servetini harcamak için gelen bir adama genellikle çok nadir rastlandığından, Madam Danglars Kont'a belli bir ilgiyi yansıtan bir bakış yöneltti.

"Ne zaman geldiniz Mösyö?" diye sordu Barones.

"Dün sabah Madam."

"Bana söylendiğine göre, alşkanlıklarınız doğrultusunda dünyanın öbür ucundan gelmişsiniz."

"Bu kez Cadix'ten geldim."

"Ah! Berbat bir mevsimde geldiniz. Paris yazları iğrenç bir şehirdir. Ne balolar ne toplantılar ne de şenlikler düzenlenir. İtalyan tiyatrosu Londra'dadır, Fransız Operası Paris dışında her yerdedir; Fransız tiyatrosu ise bildiğiniz gibi hiçbir yerdedir. Bu yüzden, bize oyalanmak için sadece Champ-de-Mars'ta ve Satory'deki birkaç berbat at yarışı kalıyor. Siz at yarışlarına katılıyor musunuz Sayın Kont?"

"Ben... Madam," dedi Monte Cristo, "bana Fransız âdetlerini hakkıyla öğretecek birini bulma onuruna erişirsem, Paris'te yapılan her şeyi yapacağım."

"Atlara meraklı mısınız Sayın Kont?"

"Hayatımın bir bölümünü Doğu'da geçirdim Madam ve Doğulular bildiğiniz gibi dünyada iki şeye önem verirler: atların soyluluğu ve kadınların güzelliği."

"Ah! Sayın Kont," dedi Barones, "kadınları önce söyleme nezaketinde bulunmalıydınız."

"Gördüğünüz gibi Madam, az önce bana Fransız âdetlerini öğretecek bir eğitmen bulmam gerektiğini söylediğimde haklıymışım."

O sırada, Barones Danglars'ın en gözde oda hizmetçisi içeri girdi ve hanımına yaklaşarak kulağına bir şeyler fısıldadı.

Madam Danglars'ın rengi soldu.

"İmkânsız!" dedi.

"Yine de doğru Madam," diye yanıtladı oda hizmetçisi.

Madam Danglars kocasına döndü.

"Bu doğru mu Mösyö?"

"Ne doğru mu Madam?" diye sordu fazlasıyla heyecanlanan Danglars.

"Bu kızın bana söylediği..."

"Size ne söyledi ki?"

"Bana arabacımın arabaya koşmak için aradığı atları ahırda bulamadığını söyledi, size bunun ne anlama geldiğini soruyorum."

"Madam," dedi Danglars, "beni dinleyin."

"Ah! Sizi dinliyorum Mösyö çünkü bana ne söyleyeceğinizi merak ediyorum, bu beyefendiler hakemlik yapacaklar ve onlara ne olup bittiğini ilk önce ben söyleyeceğim. Beyler," diye devam etti Barones. "Baron Danglars'ın ahırında on at var; bu on attan ikisi bana ait, Paris'in en zarif, en güzel atları; onları biliyorsunuz, Mösyö Debray, bakla kırı atlarım! Tam da Madam de Villefort'un arabamı ödünç istediği ve benim de ormana gitmesi için kendisine ödünç vermeye söz verdiğim sırada iki at ortada yok! Mösyö Danglars birkaç bin frank kazanmak için onları satmış olmalı. Ah! Tanrım, bu spekülatörler ne lanet bir ırka mensuplar!"

"Madam," diye yanıtladı Danglars, "atlar çok hareketliydi, henüz dört yaşında bile değiller, sizin adınıza beni çok korkutuyorlardı."

"Demek öyle! Mösyö," dedi Barones, "bir aydır Paris'in en iyi arabacısı benim hizmetimde çalışıyor, tabii onu da atlarla birlikte satmadıysanız."

"Sevgili dostum, varsa size aynılarını, hem de daha güzellerini bulacağım ama bende aynı korkuyu uyandırmayacak kadar sakin ve uysal olacaklar."

Barones derin bir aşağılamayı belli eden bir ifadeyle omuzlarını silkti. Evlilik sınırlarını aşan bu hareketi görmemiş gibi yapan Danglars, Monte Cristo'ya dönerek, "Aslında, sizi daha önce tanımadığıma pişmanım Sayın Kont," dedi, "evinizi döşüyor musunuz?"

"Elbette."

"Onları size önerecektim. Düşünsenize çok ucuza sattım ama söylediğim gibi onları başımdan savmak istiyordum: Genç bir erkeğe uygun atlardı."

"Mösyö," dedi Kont, "size teşekkür ederim, bu sabah çok da pahalı olmayan iki güzel at satın aldım. Gidip baksanıza Mösyö Debray, sanırım atlara meraklısınız?"

Debray pencereye yaklaşırken Danglars da karısına yaklaştı.

"Düşünsenize Madam," dedi ona alçak sesle, "bu atlar için bana olağanüstü bir fiyat önerildi. Batmakta olan hangi delinin bu sabah bana kâhyasını gönderdiğini bilemiyorum ama bu işten on altı bin frank kazandım; bana surat asmayın, dört binini size, iki binini Eugénie'ye vereceğim."

Madam Danglars ezici bakışlarını kocasına çevirdi.

"Aman Tanrım!" diye haykırdı Debray.

"Ne var?" diye sordu Barones.

"Eğer yanılmıyorsam, Kont'un arabasına koşulmuş atlar... sizin atlarınız."

"Benim bakla kırı atlarım!" diye haykırdı Madam Danglars.

Ve hızla pencereye doğru yürüdü.

"Gerçekten de onlar," dedi.

Danglars afallamıştı.

"Bu mümkün olabilir mi?" dedi şaşırmış gibi davranan Monte Cristo.

"Bu inanılmaz!" diye mırıldandı bankacı.

Barones'in kulağına bir şeyler fısıldadığı Debray, Monte Cristo kontuna yaklaştı.

"Barones kocasının atları size kaça sattığını sormamı istiyor."

"Ama bunu pek bilmiyorum," dedi Kont, "kâhyam bana bir sürpriz yapmak istemiş ve sanırım bana otuz bin franga mal oldu."

Debray Kont'un yanıtını Barones'e iletti.

Danglars'ın solgun ve sarsılmış halini fark eden Kont onun adına üzülürmüş gibi göründü.

"Kadınların ne kadar nankör olduğunu görüyor musunuz?" dedi ona. "Sizin bu koruyucu yaklaşımınız Barones'i hiç etkilemedi; nankör doğru sözcük değil, çılgın demeliydim. Ama ne bekliyordunuz ki, insan her zaman kendisine nankörlük edeni sever; en iyisi Sevgili Baron, kadınların akıllarından geçenleri yapmalarına izin vermektir, inanın bana kafalarını kırarlarsa en azından bundan sadece kendilerini sorumlu tutarlar."

Hiç yanıt vermeyen Danglars yaklaşan felaket sahnesini önceden görür gibiydi; Barones'in kaşları şimdiden çatılmıştı ve Olymposlu Jupiter gibi fırtınanın giderek yaklaşmakta olduğunu fark eden Debray bir işini bahane ederek dışarı çıktı. Orada daha uzun süre kalarak elde ettiği avantajı kaybetmek istemeyen Monte Cristo, Madam Danglars'ı selamladı ve Baron'u karısının öfkesiyle baş başa bırakarak odadan ayrıldı.

"Güzel!" diye düşündü Monte Cristo dışarı çıktığında. "Hedefime ulaştım, işte bir ailenin huzurunu ellerimde tutuyorum, tek bir hamlede Mösyö'nün ve Madam'ın yüreklerini kazanacağım. Bu ne büyük bir mutluluk! Ama," diye ekledi, "bu arada Matmazel Eugénie Danglars ile tanışama-

dım. Olsun," dedi kendine özgü gülümsemesiyle, "işte Paris'teyiz ve önümüzde çok zaman var... Daha sonra nasılsa tanışırız!"

Kont bunları düşünürken arabasına bindi ve konağına döndü.

İki saat sonra Madam Danglars, Monte Cristo kontunun gönderdiği zarif bir mektup aldı, Kont Paris soylular çevresine girmek üzereyken güzel bir kadını üzmek istemediğini belirterek ondan atlarını geri almasını rica ediyordu.

Atların koşum takımları sabahkiyle aynıydı; sadece Kont kulaklarındaki gül biçimli süslerin her birinin ortasına bir elmas diktirmişti.

Danglars da Kont'tan bir mektup aldı.

Monte Cristo bu atların karısına geri gönderilmesi gibi Doğululara özgü bir girişimde bulunduğu için kendisini bağışlamasını rica ediyor, kendisinden Barones'in bir milyonerin kaprisini hoş görmesini sağlamasını istiyordu.

Akşam olduğunda Monte Cristo Ali ile birlikte Auteuil'e gitti.

Ertesi gün saat üçe doğru Ali bir zil sesiyle Kont'un çalışma odasına çağrıldı.

"Ali," dedi Kont, "bana sık sık kement atmadaki ustalığından söz etmiştin."

Ali başını evet anlamında öne eğdi ve gururla doğruldu.

"Tamam! Yani kementinle bir öküzü durdurabilir misin?"

Ali başını evet anlamında salladı.

"Bir kaplanı?"

Ali aynı işareti yaptı.

"Bir aslanı?"

Ali kement atar gibi yaptı ve boğuk bir kükremeyi taklit etti.

"Peki, anlıyorum," dedi Monte Cristo, "hiç aslan avladın mı?"

Ali başını gururla öne eğdi.

"Peki iki atı koşarken durdurabilir misin?"

Ali gülümsedi.

"Tamam o zaman, dinle," dedi Monte Cristo. "Az sonra dünkü bakla kırı atların çektiği bir araba buradan geçecek. Paramparça olsan da, o arabayı kapımın önünde durdurman gerek."

Ali caddeye indi ve kaldırımın üzerine bir çizgi çizdi, ardından geri dönüp kendisini izleyen Kont'a çizgiyi gösterdi.

Kont hafifçe omzuna dokundu. Ali'ye hep böyle teşekkür ediyordu. Ardından Nubiyalı ev ile sokağın köşesindeki taşın üzerinde çubuğunu tüttürmeye gitti, Monte Cristo ise artık hiçbir şeyle ilgilenmeden odasına döndü.

Yine de, saat beşe doğru, yani arabayı beklemeye başladığı sırada Kont'un yüzünde hafif bir sabırsızlığın neredeyse algılanamayan işaretlerinin belirdiği görülebilirdi: Caddeye bakan bir odada geziniyor, ara sıra kulak kabartıyor, bazen de tütününün dumanını kendisini tamamen bu işe odakladığını belli edercesine düzenli aralıklarla havaya savuran Ali'yi gördüğü pencereye yaklaşıyordu.

Aniden uzaktan gelen ama bir şimşek hızıyla yaklaşan bir uğultu duyuldu; ardından arabacının öfkeyle dikilerek, çılgınca hamlelerle sıçrayarak ilerleyen atları boşuna zapt etmeye çalıştığı bir fayton göründü.

Faytonda birbirlerine sarılmış halde oturan bir kadın ve yedi sekiz yaşlarındaki bir çocuk korkunun etkisiyle çığlık bile atamayacak durumdaydılar; zaten çatırdayan arabanın paramparça olması için bir taş ya da sarkan bir dalın tekerleğin altına girmesi yeterdi. Araba yolun ortasından gidiyor ve sokakta onun gelişini görenlerin dehşet dolu çığlıkları duyuluyordu.

Birden Ali tütün çubuğunu bıraktı, cebinden çıkarıp fırlattığı kement soldaki atın ön ayaklarına üç kez dolandı. Kementin gücünün etkisiyle üç dört adım daha atan at yere yığıldı, üzerine düştüğü oku kırdı ve yola devam etmek üzere ayakta kalmış olan atın çabalarını dizginledi. Arabacı bu fır-

sattan yararlanarak arabadan atlasa da, Ali şimdiden ikinci atın burun deliklerini demirden elleriyle kavramıştı ve acıyla kişneyen hayvan çırpınarak diğer atın yanına yuvarlandı.

Bütün bunlar bir merminin hedefini vurması için gereken zaman içinde gerçekleşmişti.

Yine de bu süre, kazanın olduğu yerin karşısındaki bir evden peşindeki hizmetkârlarla koşan bir adamın dışarı çıkmasına yetmişti. Arabacı kapıyı açtığı anda, Kont bir eliyle bir yastığa yapışmış, diğer eliyle de bayılmış oğlunu göğsüne bastıran kadını kucağına aldı. Monte Cristo ikisini de salona götürüp bir kanepenin üzerine bıraktı.

"Artık korkmayın Madam," dedi, "kurtuldunuz."

Kendine gelen kadın yanıt olarak ona bütün dualardan daha anlamlı bir bakışla oğlunu işaret etti.

Gerçekten de çocuk hâlâ baygındı.

"Evet Madam, anlıyorum," dedi çocuğu inceleyen Kont, "içiniz rahat olsun, başına bir şey gelmedi, bayılmasının tek nedeni yaşadığı korku."

"Ah Mösyö!" diye haykırdı anne. "Bunu beni rahatlatmak için mi söylüyorsunuz? Yüzünün ne kadar solduğuna bakın! Oğlum, evladım! Edouard'ım! Annene cevap versene! Ah! Mösyö, doktor çağırtın! Oğlumu bana geri verene servetimi bağışlayacağım!"

Yalvaran anneyi sakinleştirmek için eliyle bir işaret yapan Monte Cristo, bir kutuyu açıp içinden Bohemya kristalinden altın kakmalı küçük bir şişe çıkardı. İçindeki kan kırmızısı sıvıdan çocuğun dudaklarına bir damla damlattı.

Solgunluğu sürse de çocuk hemen gözlerini açtı.

Bu görüntü karşısında anne neredeyse bir çılgınlık nöbeti geçirdi.

"Neredeyim?" diye haykırdı. "Ve böylesine acımasız bir sınavdan sonra bu mutluluğu kime borçluyum?"

"Sizi böyle bir sıkıntıdan kurtaran en mutlu adamın evindesiniz," diye yanıtladı Monte Cristo.

"Ah! Lanet olası merak!" dedi kadın. "Tüm Paris Madam Danglars'ın bu muhteşem atlarını konuşuyordu ve ben de onları denemeyi isteme çılgınlığında bulundum."

"Nasıl!" diye haykırdı Kont müthiş bir şaşkınlık rolüne bürünerek. "O atlar Barones'in miydi?"

"Evet Mösyö, kendisini tanıyor musunuz?"

"Madam Danglars'ı mı? Bu onura eriştim ve sevincim sizi atların yol açtığı bu tehlikeden kurtardığım için daha da arttı çünkü bu tehlikeye benim neden olduğumu düşünebilirdiniz: Bu atları dün Baron'dan satın aldım ama Barones buna çok üzüldüğü için dün onları kabul etmesini rica ederek geri gönderdim."

"Ama o halde siz dün Hermine'in bana ısrarla sözünü ettiği Monte Cristo kontusunuz."

"Evet Madam."

"Benim adım da Madam Héloïse de Villefort."

Kont kadını bu ismi hiç duymamış gibi selamladı.

"Ah! Mösyö de Villefort size ne kadar minnettar kalacak!" diye devam etti Héloïse. "Çünkü ikimizin hayatını da size borçlu: Ona karısını ve oğlunu geri verdiniz. Hiç kuşkusuz sizin yüce gönüllü hizmetkârınız olmasa sevgili oğlum ve ben ölmüş olacaktık."

"Ne yazık ki öyle Madam! Atlattığınız tehlikeyi düşündükçe hâlâ titriyorum."

"Ah! Umarım o adamın fedakârlığını hakkıyla ödüllendirmeme izin verirsiniz."

"Madam," diye karşılık verdi Monte Cristo. "Ali'yi övgülerle ya da ödüllerle şımartmamanızı rica ediyorum. Bunlar edinmesini istemediğim alışkanlıklar. Ali benim kölemdir, sizin hayatınızı kurtarırken bana hizmet ediyordu ve bana hizmet etmek onun görevidir."

"Ama hayatını tehlikeye attı," dedi efendinin bu tutumundan garip bir şekilde etkilenmiş olan Madam de Villefort.

"Onun hayatını ben kurtardım Madam," diye yanıtladı Monte Cristo, "dolayısıyla o bana aittir."

Madam de Villefort sustu, belki de ilk bakışta zihinlerde derin bir etki yaratan bu adam hakkında düşünüyordu.

Kont, bu sessizlik anında, annesinin öpücüklere boğduğu çocuğu kolayca gözlemleyebiliyordu. Ufak tefek, cılız, kızıl saçlı çocuklar gibi beyaz tenli olan bu çocuk şişkin alnını kaplayan ve yüzünü çevreleyerek omuzlarından aşağı dökülürken sinsi bir kurnazlığı ve çocuklara özgü bir kötücüllüğü yansıtan gözlerinin daha da parlak görünmesini sağlayan dümdüz saçları, yeniden kırmızılaşmaya başlayan ince dudakları arasındaki geniş ağzı ve yüz hatlarıyla sekiz değil, en azından on iki yaşında gösteriyordu. Kendine gelir gelmez ilk hareketi ani bir silkelenmeyle annesinin kollarından sıyrılmak ve Kont'un iksirli küçük şişesinin bulunduğu kutuyu açmak oldu; ardından tüm arzularının tatmin edilmesine alışık bir çocuk gibi kimseden izin almadan şişelerin kapaklarını açmaya başladı.

"Onlara dokunmayın dostum," dedi Kont aceleyle, "o likörlerin bazılarını bırakın içmeyi koklamak bile tehlikelidir."

Yüzü solan Madam de Villefort oğlunu kolundan tutup kendine doğru çekti ama korkusu yatıştığında, kutuya Kont'un gözünden kaçmayan kısa ama anlamlı bir bakış yöneltti.

O sırada Ali içeri girdi.

Sevincini belli eden bir hareket yapan Madam de Villefort çocuğu onun daha da yakınına götürdü:

"Edouard," dedi, "bu iyi yürekli hizmetkârı görüyorsun. O çok cesurca davrandı çünkü bizi götüren atları ve az kalsın parçalanacak arabayı durdurmak için hayatını tehlikeye attı. Bu yüzden ona teşekkür et çünkü o olmasa muhtemelen şu anda ikimiz de ölmüştük."

Çocuk dudaklarını öne doğru uzattı ve başını küçümsercesine iki yana salladı.

"Çok çirkin," dedi.

Kont, çocuk umut ettiği davranışlardan birini sergilemişçesine gülümsedi; Madam de Villefort'a gelince, küçük Edouard'ı, adı Émile olsa Jean-Jacques Rousseau'nun hiç hoşuna gitmeyecek kadar ölçülü azarladı.

"Görüyorsun ya," dedi Kont Ali'ye Arapça, "bu kadın oğlundan her ikisinin de hayatını kurtardığın için sana teşekkür etmesini istiyor ve çocuk senin çok çirkin olduğunu söylüyor."

Ali zekiydi, başını bir an için çevirdiği çocuğa bariz bir ifade içermeyen gözlerle baktı ama Monte Cristo, Arap'ın burun deliklerinin hafifçe titreşmesinden yüreğinin incindiğini anladı.

"Mösyö, burası her zamanki ikametgâhınız mı?" diye sordu Madam de Villefort gitmek için ayağa kalkarken.

"Hayır Madam," diye yanıtladı Kont, "burası ara sıra uğramak için satın aldığım bir ev; Champs-Elysées Caddesi, 30 numarada oturuyorum. Ama kendinizi iyice topladığınızı ve gitmek istediğinizi görüyorum. Aynı atların benim arabama koşulması talimatını verdim ve Ali, hani o çirkin çocuk," dedi çocuğa gülümseyerek, "sizi evinize bırakma onuruna erişecek, arabacınız faytonunuzu onarmak için burada kalacak. Bu gerekli işi tamamlar tamamlamaz benim atlarımdan biriyle doğrudan Madam Danglars'ın konağına gidecek."

"Ama," dedi Madam de Villefort, "aynı atlarla eve dönmeye asla cesaret edemem."

"Ah! Madam, Ali'nin denetiminde koyun gibi sakinleşeceklerini göreceksiniz."

Gerçekten de, Ali güçlükle yeniden ayağa kaldırılan atlara yaklaşmıştı. Elinde kokulu sirkeye batırılmış bir sünger vardı, bu süngerle atların ter ve köpükle kaplı burun deliklerini ve şakaklarını ovalar ovalamaz, birkaç saniye gürültülü bir şekilde soluk alıp veren hayvanların tüm bedenleri titredi.

Ardından, Ali, arabanın yıkıntılarının ve olayın gürültüsünün evin önüne topladığı kalabalığın ortasında atları Kont'un arabasına koştu, dizginleri toparladı, arabacının yerine oturdu ve atların az önce bir kasırga gibi geldiklerini görmüş olan çevredekilerin şaşkın bakışları altında atları şiddetle kamçılamak zorunda kaldı, buna rağmen, artık afallamış, taşlaşmış, ölü gibi görünen ünlü bakla kırı atların hiç güven vermeyen ağır gidişlerinden fazlasını başaramadı, öyle ki Madam de Villefort'un Saint-Honoré Mahallesi'ndeki konağına varmaları neredeyse iki saat sürdü.

Madam de Villefort evine gelip yatışmaya başlayan ilk annelik kaygılarını atlattıktan sonra, Madam Danglars'a hemen şu pusulayı yazdı:

Sevgili Hermine,

Oğlumla birlikte, dün akşam hakkında onca konuştuğumuz ve kendisini bugün göreceğimi hiç ummadığım Monte Cristo kontu tarafından mucizevi bir şekilde kurtarıldım. Dün bana ondan büyük bir coşkuyla söz ettiğinizde, zavallı küçük beynimle elimden geldiğince dalga geçmekten kendimi alamamıştım ama bugün bu coşkuyu esinleyen adamın bundan fazlasını hak ettiğine inanıyorum. Atlarımız, Ranelagh'ta âdeta çıldırmış gibi süratlendiler ve Kont'un hizmetindeki bir Arap, bir zenci, bir Nubiyalı, yani kapkara bir adam, sanırım yanında çalıştığı Kont'un işareti üzerine hayatını feda ederek ve bir mucize eseri canından olmadan, atları durdurmasaydı, ben ve zavallı Edouard'ım yoldaki ilk ağaca ya da kasabanın ilk sınır taşına çarpıp muhtemelen paramparça olacaktık. O sırada Kont hemen koşup bizi evine götürdü ve orada oğlumu hayata döndürdü. Konağa onun arabasıyla döndüm, sizin arabanız da yarın size gönderilecek. Bu kazadan sonra atlarınızın oldukça yorgun düşmüş olduklarını göreceksiniz; âdeta bir insan tarafından alt edilmiş olmalarından dolayı kendilerini bağışlayamıyorlar.

Kont, iki gün boyunca otların üzerinde dinlenmeleri ve sadece arpa yemeleri halinde eskisinden daha da dinç olacaklarını, yani dünkü kadar ürkütücü olacaklarını size iletmemi söyledi.

Hoşça kalın! Size gezintim için teşekkür etmiyorum, yine de atlarınızın kaprisleri nedeniyle size darılmamın nankörlük olacağını düşünüyorum çünkü Monte Cristo kontunu görmeyi o kaprislerden birine borçluyum ve bu ünlü yabancı, sahip olduğu milyonlar dışında, sizin atlarınızla ormanda yeniden gezintiye çıkmak da dâhil olmak üzere her şeyi göze alarak inceleyeceğim çok merak uyandıran ve ilginç bir problem gibi gözüküyor.

Edouard kazayı mucizevi bir cesaret göstererek atlattı. Bayılmadan önce tek çığlık dahi atmadı, kendine geldikten sonra bir damla gözyaşı dökmedi. Bana annelik sevgimin gözlerimi kör ettiğini söyleyeceksiniz ama ne kadar ince ve narin olsa da bu zavallı küçük bedenin içinde demirden bir ruh var.

Sevgili Valentine'imiz sevgili Eugénie'nize sevgilerini sunuyor, sizi tüm kalbimle kucaklıyorum.

Heloïse de Villefort

Not: Bana Monte Cristo kontuyla sizin evinizde karşılaşma olanağı sağlayın çünkü onu kesinlikle yeniden görmek istiyorum. Zaten Mösyö de Villefort'a onu ziyaret etmesini söyledim; umarım o da iadeiziyarette bulunacaktır.

Akşam olduğunda, Auteuil'de yaşanan olay bütün sohbetlerin merkezinde yer alıyordu: Albert olanları annesine, Château-Renaud da Jockey Kulübü'ne anlatıyordu, Debray de Bakan'ın odasında bundan söz ediyordu, Beauchamp bile gazetesinde, *Sıradışı Bir Olay* başlığı altında yazdığı yirmi satırlık bir makalede, soylu yabancıyı aristokrasinin bütün

kadınlarının kahramanı haline getirerek Kont'a karşı nezaketini gösteriyordu.

Birçok kişi Madam de Villefort'dan uygun bir zamanında randevu almak ve bu olağanüstü macerayı onun ağzından dinlemek için sıraya girdi.

Mösyö de Villefort'a gelince, aynı akşam siyah giysisi, beyaz eldivenleri ve en şık üniformasıyla bindiği arabasından Champs-Elysées Caddesi, 30 numaralı konağın önünde indi.

XLVIII

İdeoloji

Monte Cristo kontu Paris'in soylular çevresinde uzun süredir yaşıyor olsaydı, Mösyö de Villefort'un kendisine karşı takındığı tavrın anlamını daha iyi kavrayacaktı.

Saraydaki kral, hanedanın ister büyük ister küçük soyunu temsil ederek hüküm sürse de; yöneten hükümet anayasal monarşiyi, liberalizmi ya da muhafazakârlığı savunsa da; hiçbir siyasi başarısızlık yaşamamış kimselerin işbilir olarak ünlenmesinden dolayı herkes tarafından öyle tanınan, çoğunluk tarafından nefret edilen ama kimse tarafından sevilmese de bazılarının sıkı koruması altında bulunan Mösyö de Villefort en üst düzey hukukçular arasında yer alıyor ve bu yüksek konumuna bir Harlay ya da bir Molé gibi tutunuyordu. Genç karısı ve ilk eşinden olan henüz on sekiz yaşındaki kızı tarafından elden geçirilen salonu, yine de Paris'in, geleneklerin damgasını vurduğu ve törenselliğe düşkünlüğün ağırlığını hissettirdiği o kasvetli salonlarını andırıyordu. Soğuk bir nezaket, yönetimsel ilkelere kesin bağlılık, teorilere ve teorisyenlere karşı büyük bir küçümseme, ideologlara duyulan derin bir nefret, işte Mösyö de Villefort'un aile içi ve halka açık yaşamının baskın unsurları bunlardı.

Mösyö de Villefort sadece bir savcı değil, aynı zamanda bir diplomat sayılırdı. Her zaman saygıyla ve itibarının hakkının vererek söz ettiği eski sarayla olan ilişkileri, onun yeni sarayda da saygı görmesini sağlıyordu ve çok şey bildiği için daima gözetiliyor, hatta bazen de kendisine başvuruluyordu. Eğer Mösyö de Villefort'u görevinden uzaklaştırmak mümkün olsaydı, olaylar böyle gelişmeyecekti ama hükümdarlarına karşı ayaklanan o senyörler gibi ele geçirilemez bir kalede oturuyordu. Bu kale, bütün avantajlarından fazlasıyla yararlandığı ve ancak kendisini Meclis Üyesi seçtirdiğinde ve böylece tarafsızlığını muhalefet lehine değiştirdiğinde ayrılacağı Kraliyet Savcılığı göreviydi.

Mösyö de Villefort genellikle pek az kişiyi ziyaret ediyor ya da pek az kişiye iadeiziyarette bulunuyordu. Bu ziyaretleri karısı onun adına gerçekleştiriyordu: Sosyetede ciddi ve yoğun işlerine bağlanan bu olgu aslında bir kibir sorunundan, aristokrasinin doğasından, nihayet, *Kendine saygı duyuyormuş gibi davran, sana da saygı gösterilecek,* gibi herkes tarafından kabul gören bir önermeden ibaretti; bu önerme günümüz toplumunda, Yunanların, yerini başkalarını tanımanın daha kolay ve daha avantajlı sanatına bırakan, *Kendini tanı,* önermesine göre çok daha yararlıdır.

Mösyö de Villefort dostları için güçlü bir koruyucu, düşmanları için duygusuz ama saldırgan bir rakip, ne dostu ne düşmanı olanlar içinse yasanın insan biçimindeki heykeliydi: kibirli bir tavır, soğuk bir yüz ifadesi, donuk ve küstahlığa varan delici ve inceleyici bakışlar. İşte birbirlerinin üzerine ustalıkla yığılan dört devrimin önce oluşturduğu, ardından da temelleri üzerinde pekiştirdiği bu adam böyleydi.

Mösyö de Villefort, Fransa'nın en meraksız ve en olağanüstü kişilerinden biri olarak tanınmıştı; yılda bir kere balo düzenliyor ve kralınkinden kırk beş dakika daha az olmak üzere konuklarının yanında ancak on beş dakika kalıyordu; onunla tiyatrolarda, konserlerde ya da kamusal bir alanda karşılaşmak

mümkün değildi, bazen ama nadiren bir parti *whist* oynuyor ve bu durumda bir büyükelçi, bir başpiskopos, bir prens, bir genel müdür, kocasının maaşını alan dul bir düşes gibi, kendine layık oyuncular bulmaya özen gösteriliyordu.

İşte arabası Monte Cristo'nun kapısının önünde duran kişi böyleydi.

Kont büyük bir masanın üzerindeki bir haritaya eğilmiş bir halde St. Petersburg ile Çin arasındaki güzergâhı incelerken uşak Mösyö de Villefort'un geldiğini bildirdi.

Kraliyet Savcısı içeriye bir duruşma salonuna giriyormuş gibi ciddi ve ölçülü adımlarla girdi; daha önce Marsilya'da Savcı Yardımcılığı yaparken tanıdığımız aynı adamdı ya da o adamın devamıydı. İlkeleriyle tutarlı olan doğa, izlemesi gereken akışı içinde onda hiçbir değişiklik yaratmamıştı. İnceyken iyice sıskalaşmış, solgun yüzü sarılaşmıştı, oyuklarına gömülmüş gözleri çöküktü ve gözçukuruna yerleşmiş altın çerçeveli gözlükleri yüzünün bir parçasıymış gibi görünüyordu; beyaz kravatı dışında giysileri tamamen siyahtı ve bu kasvetli renk ancak yakalığından algılanamaz bir şekilde geçen ve fırçayla çizilmiş bir kan sızıntısı gibi görünen kırmızı nişanının ince kenar şeridiyle iki bölüme ayrılıyordu.

Monte Cristo kendine tamamen hâkim olsa da, selamına karşılık verirken belirgin bir merakla izlediği Savcı, alışkanlığı nedeniyle güvensiz görünüyordu ve özellikle toplumsal mucizelere hiç de inanmayan tutumuyla soylu yabancıda – Monte Cristo'dan daha şimdiden böyle söz ediliyordu– bir Papalık prensinden ya da *Bin Bir Gece Masalları*'nın bir sultanından ziyade sosyeteye kurnazlığı ve göz boyamasıyla girmeye çalışan bir düzenbazı ya da karanlık geçmişiyle bütün bağlarını koparmış bir suçluyu görme eğilimindeydi.

"Mösyö," dedi Villefort savcıların duruşmalar sırasında kullandıkları ve bir sohbet sırasında sıyrılamadıkları ya da sıyrılmak istemedikleri o tiz ses tonuyla, "Mösyö, dün karıma ve oğluma yardım etmeniz size teşekkür etmeyi benim

için bir görev haline getiriyor. Bu yüzden bu görevimi yerine getirmeye ve size tüm minnettarlığımı sunmaya geldim."

Ve Savcı'nın sert bakışları bu sözleri söylerken her zamanki küstahlığından hiçbir şey kaybetmemişti. Bu sözleri birbirlerine, Kraliyet Savcısı'nın ses tonuyla, boynunun ve omuzlarının dalkavuklara onun yasanın canlı heykeli olduğunu söyletecek sarsılmaz katılığıyla eklemlemişti.

"Mösyö," diye yanıtladı Kont da buz gibi soğuk bir ifadeyle, "bir çocuğu annesine bağışladığım için çok mutluyum çünkü annelik duygusunun duyguların en kutsalı olduğu söylenir ve yaşadığım bu mutluluk, sizin tarafınızdan yerine getirilmesi beni hiç kuşkusuz onurlandıracak bir teşekkür görevini gereksiz kılıyor, öte yandan Mösyö de Villefort'un bu lütfunun herkes için geçerli olmadığını biliyorum ama bu lütuf ne kadar önemli olursa olsun benim içimdeki memnuniyeti aşamaz."

Kont'un hiç beklemediği bu çıkışı karşısında afallayan Villefort, üzerindeki zırhın altına kılıç darbesi almış bir asker gibi titredi ve küçümseyen dudağında beliren bir kıvrım, Monte Cristo kontunu ilk başta görgü kurallarını yeterince özümsememiş soylu bir beyefendi olarak görmekle hata ettiğini belli ediyordu.

Kesilen ve kesilirken de sıkıntıyla sonlanan sohbeti yeniden başlatmak için etrafına baktı.

İçeri girdiğinde Monte Cristo'nun incelediği haritayı görünce söze yeniden başladı:

"Coğrafya ile mi ilgileniyorsunuz Mösyö? Özellikle sizin gibi bu haritadaki birçok ülkeyi görmüş biri için, çok kapsamlı bir bilim dalı."

"Evet Mösyö," diye yanıtladı Kont, "sizin her gün istisnalar üzerinde yaptığınızı, yani fizyolojik bir incelemeyi kitleler halinde insanlar üzerinde denemek istedim. Ardından, parçadan bütüne gitmek yerine, bütünden parçaya gitmenin daha kolay olacağını düşündüm. Bilinmeyenden bilinene de-

ğil, bilinenden bilinmeyene ulaşmak için kullanılan cebirsel bir önerme... Mösyö rica ederim otursanıza."

Ve Kraliyet Savcısı, Kont'un eliyle işaret ettiği koltuğa oturmak için ağır ağır ilerlerken, Monte Cristo, Villefort içeri girdiği sırada dizlerinin üzerinde oturduğu koltuğa yeniden gömüldü; böylece bedeni ziyaretçisine yarı dönük bir şekilde sırtını pencereye verdi ve dirseğini o an için sohbetin konusu haline gelen haritaya yasladı. Sohbet, daha önce Morcerf'te ve Danglars'da olduğu gibi, koşullara değilse de kişilere göre tamamen uygun yol alıyordu.

"Ah! İşin içine felsefeyi karıştırıyorsunuz," diye yanıtladı Villefort tıpkı çetin bir rakiple karşılaşan bir atlet gibi, biraz güç topladığı bir anlık sessizlikten sonra. "Mösyö, onurum üzerine yemin ederim ki, sizin gibi yapacak bir şeyim olmasaydı, kendime daha kolay bir meşgale bulurdum."

"Bu doğru Mösyö," diye karşılık verdi Monte Cristo, "insan, kendisini güneş mikroskobunda inceleyen biri için çirkin bir tırtıla benzer. Ama sanırım benim yapacak hiçbir işim olmadığını söylediniz. Peki ya siz Mösyö, bir şey yaptığınızı mı sanıyorsunuz? Ya da daha açık bir ifadeyle, yaptığınız işin bir şey olarak adlandırılmaya değdiğini mi sanıyorsunuz?"

Bu garip yabancının şiddetle indirdiği bu ikinci darbe Villefort'un şaşkınlığını daha da artırdı, Savcı uzun zamandır böylesine aykırı bir düşüncenin dile getirildiğini duymamıştı ya da daha doğrusu ilk kez duymuştu.

Kraliyet Savcısı yanıt vermek için kendini zorladı.

"Mösyö," dedi, "siz yabancısınız ve söylediğiniz gibi hayatınızın bir bölümü Doğu ülkelerinde geçmiş, bu yüzden barbarların yaşadığı o bölgelerde hızla uygulamaya konan insan adaletinin, bizim ülkemizde temkinli ve ölçülü bir işleyişi olduğunu bilmiyorsunuz."

"Elbette Mösyö, elbette biliyorum, eskisi gibi *pede claudo*dur.[61] Bütün bunlardan haberdarım çünkü bütün ülke-

61 Topallayarak gelir.

lerin adalet sistemlerini inceledim, bütün ulusların ceza hukuklarını doğal adaletle kıyasladım ve size şunu söylemek gerekir ki Mösyö, Tanrı'nın isteğine en uygun bulduğum yasa, hâlâ ilkel toplulukların göze göz dişe diş yasasıdır."

"Mösyö, bu yasa benimsenseydi işlerimiz çok kolaylaşacaktı," dedi Kraliyet Savcısı, "hatta bu nedenle hukukçularımıza az önce söylediğiniz gibi yapacak fazla iş düşmeyecekti."

"Belki o gün de gelecek," dedi Monte Cristo, "insan icatlarının karmaşıktan basite doğru ilerlediklerini biliyorsunuz, basit olan her zaman en mükemmeldir."

"Bu arada Mösyö," dedi Savcı, "yasalarımız içlerinde Galya geleneklerinden, Roma yasalarından, Frank âdetlerinden alınmış çelişkili maddeleri barındırır, oysa sizin de kabul edeceğiniz gibi, bütün bu yasalar ancak uzun çalışmalar sonunda öğrenilir ve bu bilgilere vâkıf olmak için uzun bir inceleme dönemi ve bir kez öğrenilen bu bilgileri unutmamak için yoğun bir zihin gücü gerekir."

"Ben de aynı fikirdeyim Mösyö ama sizin bu Fransız yasası hakkında bildiğiniz her şeyi, bütün ulusların, İngiliz, Türk, Japon, Hint yasalarını da Fransız yasaları gibi bilirim; dolayısıyla göreli olarak (her şeyin göreli olduğunu biliyorsunuzdur Mösyö), yaptıklarım açısından bakınca yapacağınız pek az şey ve öğrendiklerim açısından bakınca da öğreneceğiniz çok şey olduğunu söyleyebilirim."

"Peki bunları hangi amaçla öğrendiniz?" diye sordu şaşıran Villefort.

Monte Cristo gülümsedi.

"Evet Mösyö, üstün bir insan olarak ünlenmenize rağmen, her şeyi, insandan başlayıp insanla bitirdiğiniz için, toplumun maddi ve sıradan bakış açısıyla, yani insan zekâsının sahip olabileceği en sınırlı ve en dar bakış açısıyla değerlendirdiğinizi görüyorum."

"Bunu açar mısınız Mösyö?" dedi şaşkınlığı giderek artan Villefort. "Sizi tam olarak anlayamıyorum."

"Mösyö, bakışlarınızı ulusların toplumsal örgütlenmelerine sabitlediğiniz için, makineyi harekete geçiren yüce işçiyi değil, sadece makinenin işleyişini görebildiğinizi, önünüzde ve etrafınızda sadece unvanları bakanlar ya da bir kral tarafından imzalanan mevki sahipleri olduğunu sandığınızı ve Tanrı'nın insanları bir mevki sahibi olmak yerine, bir misyonu izlemekle görevlendirerek unvanların, bakanların ve kralların üzerine yerleştirdiğini fark edemediğinizi, kısacası bütün bunların daracık ufkunuzun sınırları dâhilinde olmadığını söylüyorum. Organları güçsüz ve eksik olan insana özgü bir zaaftır bu. Tobias kendisine görme yeteneğini geri kazandıran meleği sıradan bir delikanlı sanıyordu. Uluslar kendilerini yok edecek Attila'yı bütün fatihler gibi bir fatih olarak görüyordu ve kim olduklarının anlaşılması için semavi görevlerini yerine getirmeleri gerekti; biri 'Ben Tanrı'nın meleğiyim,' derken, diğeri 'Ben Tanrı'nın topuzuyum,' diyordu."

"Yani kendinizi bahsettiğiniz o olağanüstü varlıklardan biri gibi mi görüyorsunuz?" diye sordu daha da şaşıran ve bir ermişle ya da bir deliyle konuştuğunu sanan Villefort.

"Neden olmasın?" dedi Monte Cristo soğuk bir ifadeyle.

"Pardon Mösyö," diye yanıtladı iyice afallayan Villefort, "sizi ziyarete geldiğimde bilgileri ve zekâsı insanların alışıldık bilgilerini ve sıradan zekâlarını kat kat aşan biriyle tanışacağımı bilmediğim için beni bağışlayın. Bizim gibi uygarlığın yozlaştırdığı bahtsızlar, sizin gibi olağanüstü bir servete sahip olan, en azından öyle olduğu sanılan soylu beyefendilere alışkın değildir, dikkat edin, sorgulamıyorum, sadece tekrarlıyorum, bizim gibiler, ayrıcalıklı zenginlerin zamanlarını, topu topu kaderin dünya nimetlerinden mahrum ettiği kişileri teselli etmeye yarayan toplumsal kurgulara, felsefi düşlere harcamalarına alışkın değildir."

"Pekâlâ Mösyö," diye yanıtladı Kont, "bulunduğunuz seçkin mevkiye istisnaları varsaymadan, hatta istisnalarla hiç karşılaşmadan mı yükseldiniz? Keskinliğe ve kendinden

eminliğe çok ihtiyacı olan bakışlarınızı elinize düşen bir adamın nasıl biri olduğunu anlamak için hiç mi kullanmadınız? Bir savcının yasaların en mükemmel uygulayıcısı, anlaşmazlıklardaki belirsizliklerin en kurnaz yorumcusu olmak yerine, yürekleri sınayan çelik bir sonda, her ruhun bileşiminde az çok yer alan altının oranını anlamaya yarayan bir terazi olması gerekmez mi?"

"Mösyö," dedi Villefort, "inanın kafamı karıştırıyorsunuz, kimsenin benimle sizin gibi konuştuğunu duymadım."

"Çünkü sürekli genel koşulların kısır döngüsüne hapsoldunuz ve Tanrı'nın görünmez ya da istisnai varlıklarla donattığı üst katmanlara yükselmek için kanat çırpmaya hiç cesaret edemediniz."

"Yani Mösyö, siz o katmanların var olduğuna ve istisnai ve görünmeyen varlıkların aramıza karıştığına mı inanıyorsunuz?"

"Neden olmasın? Soluduğunuz ve yokluğunda yaşamınızı sürdüremeyeceğiniz havayı görüyor musunuz?"

"O halde, sözünü ettiğiniz o varlıkları göremiyor muyuz?"

"Tanrı cisimleşmelerine izin verdiğinde onları görüyor, onlara dokunuyor, onlarla yan yana duruyor, konuşuyor ve yanıtlar alıyorsunuz."

"Ah!" dedi Villefort gülümseyerek. "İtiraf edeyim ki bu varlıklardan biri benimle iletişime geçecek olsa, bundan önceden haberdar olmak isterdim."

"Dileğiniz uygun bir şekilde yerine getirildi Mösyö, çünkü az önce haberdar edildiniz ve şimdi ben de sizi haberdar ediyorum."

"Yani o varlıklardan biri misiniz?"

"Evet, o istisnai varlıklardan biriyim Mösyö ve sanırım bugüne kadar hiç kimse benimkine benzer bir konuma ulaşamadı. Kralların krallıkları kimi zaman dağlarla, nehirlerle, kimi zaman da âdetlerdeki bir değişimle ya da dilin bir değişime uğramasıyla sınırlıdır. Benim krallığım ise dünya kadar

büyüktür çünkü ben ne İtalyan ne Fransız ne Hint ne Amerikalı ne de İspanyol'um: Ben dünya vatandaşıyım. Hiçbir ülke benim kendi sınırları içinde doğduğumu söyleyemez. Nerede öleceğimi sadece Tanrı bilir. Bütün âdetleri benimserim, bütün dilleri konuşurum. Beni Fransız sanıyorsunuz, öyle değil mi? Çünkü Fransızcayı sizin gibi doğal ve akıcı konuşuyorum. Nubiyalı Ali'm beni Arap sanıyor; kâhyam Bertuccio beni Romalı sanıyor; kölem Hayde beni Yunan sanıyor. Anlayacağınız gibi, hiçbir ülkenin vatandaşı olmadığım, hiçbir hükümetten koruma talep etmediğim, hiçbir insanı kardeşim kabul etmediğim için güçlülerin önünü kesen endişeler ve yoksulların elini kolunu bağlayan engeller benim için geçerli değil. Sebat ederek denetim altına aldığım için beni yendiklerini söyleyemeyeceğim iki rakibim var: mesafe ve zaman. Üçüncü ve en korkunç rakibim ölümlü bir insan olmam. Yürüdüğüm yolda ve belirlediğim hedefe ulaşmaktan beni sadece bu rakip alıkoyabilir, geri kalan her şeyi hesapladım. İnsanların kaderin olanakları dediği şeyleri, yani yıkımların, değişimlerin, olasılıkların hepsini öngördüm ve içlerinden biri bana ulaşabilir, öyle olsa da hiçbiri beni yere seremez. Ölmedikçe hep şimdi olduğum gibi kalacağım, işte bu yüzden size kralların ağzından bile duymadığınız şeyleri anlatıyorum çünkü kralların size ihtiyacı var ve diğerleri ondan korkuyor. Bizimki gibi gülünç düzenlenmiş bir toplumda, 'Günün birinde belki kraliyet savcısının karşısına çıkarım!' diye düşünmeyen bir kişi bile yoktur herhalde."

"Bunu siz de diyebilirsiniz Mösyö çünkü Fransa'da yaşadığınız süre boyunca doğal olarak Fransız yasalarına tabisiniz."

"Bunu biliyorum Mösyö," diye yanıtladı Monte Cristo, "ama bir ülkeye gitmem gerektiğinde, umut besleyebileceğim ya da ürkebileceğim herkesi kendime özgü yöntemlerle incelerim ve onları belki de kendilerinden daha iyi tanıyacak hale gelirim. Bunun doğal sonucu da karşısına çıkacağım

kraliyet savcısı kim olursa olsun, kuşkusuz benden daha zor durumda kalacaktır."

"Yani size göre insan doğası zayıf olduğundan herkes hata yapabilir, öyle mi?" diye sordu Villefort duraksayarak.

"Hatalar yapabilir... ya da suçlar işleyebilir," diye karşılık verdi Monte Cristo kayıtsız bir ifadeyle.

"Ve kardeşiniz olarak kabul etmediğinizi söylediğiniz insanlar arasında sadece siz mi mükemmelsiniz?" diye sordu Villefort hafifçe titreyen bir sesle.

"Hayır, mükemmel olduğumu söylemedim, sadece nüfuz edilemez biriyim. Ama Mösyö, sohbet hoşunuza gitmediyse konuyu değiştirelim; adaletinizden ancak sizin benim altıncı hissimden korktuğunuz kadar korkuyorum."

"Hayır, hayır Mösyö!" dedi kuşkusuz geri çekilir gibi görünmekten korkan Villefort aceleyle. "Hayır! Sizin parlak ve neredeyse yüce sözleriniz sıradanlıkların üzerine yükselmemi sağladı; biz sohbet etmiyor, bilimsel çözümlemelerde bulunuyoruz. Sorbonne kürsülerindeki teologlar ya da filozoflar arasındaki tartışmalarda bazen ne acımasız gerçeklerin söylendiğini biliyorsunuzdur. Toplumsal teoloji ve teolojik felsefeden söz ettiğimizi varsayalım, böylece size ne kadar katı gelirse gelsin şunları söyleyeceğim: Kardeşim, kibrinizden vazgeçin, diğerlerinden üstünsünüz ama sizin üstünüzde de Tanrı var."

"Herkesin üstünde Mösyö!" diye yanıtladı Monte Cristo, Villefort'un içini istemsizce ürpertecek kadar derinden gelen bir sesle. "İnsanlara, yani üzerine basmadan geçen herkese karşı hep doğrulmaya hazır bekleyen yılanlara karşı kibirliyim. Ama beni hiçlikten çekip çıkararak şu anki halime getiren Tanrı'nın önünde bu kibri bir kenara bırakırım."

"Öyleyse Sayın Kont, size hayranlık duyarım," dedi bu garip diyalogda şimdiye kadar sadece *mösyö* diye hitap ettiği yabancıya karşı bu aristokratik unvanı ilk kez kullanan Villefort. "Evet, iddia ettiğiniz gibi gerçekten güçlü, gerçekten üstün, gerçekten aziz ve nüfuz edilemeyen biriyseniz, size

bunun neredeyse yüce bir varlık olmanız gerektiği anlamına geldiğini söylüyorum; bunun adı kuvvetler yasasıdır. Ama bu arada herhangi bir tutkunuz var mı?"

"Bir tane var Mösyö."

"Nedir?"

"Ben de, her insanın hayatında bir kez başına geldiği gibi, Şeytan tarafından dünyanın en yüksek tepesine kaçırıldım; oraya geldiğimizde bana dünyayı tüm enginliğiyle gösterdi ve biz zamanlar İsa'ya yaptığı gibi, bana, 'Söyle bakalım dünyalı çocuk bana tapmak için ne istiyorsun?' diye sordu. Bunun üzerine, uzun uzun düşündüm çünkü uzun süredir korkunç bir tutku yüreğimi kemiriyordu; ardından onu yanıtladım: 'Dinle, her zaman Tanrı'dan söz edildiğini duydum ama ona ya da ona benzeyen hiçbir şeye rastlamadım, bu yüzden onun var olmadığına inanmaya başladım; Tanrı olmak istiyorum çünkü dünyada bana en güzel, en önemli ve en yüce görünen şey ödüllendirmek ve cezalandırmak.' Ama Şeytan başını öne eğdi ve içini çekti. 'Yanılıyorsun,' dedi, 'Tanrı var, sadece sen onu görmüyorsun çünkü Tanrı'nın kızı da babası gibi görünmezdir. Ona benzeyen hiçbir şey görmedin çünkü o gizli güçlerle hareket eder ve karanlık yollardan yürür; senin için yapabileceğim tek şey, seni o Tanrı'nın görevlilerinden bir haline getirmek.' Pazarlık yapıldı, belki de ruhumu kaybedecektim ama bu önemli değildi," diye ekledi Monte Cristo, "pazarlık yeniden yapılsa yine aynı seçimi yapardım."

Villefort, Monte Cristo'ya büyük bir şaşkınlıkla bakıyordu.

"Sayın Kont," dedi, "ebeveynleriniz yaşıyor mu?"

"Hayır Mösyö, bu dünyada tek başımayım."

"Ne yazık!"

"Neden?"

"Çünkü kibrinizi yerle bir edecek bir olayla karşı karşıya kalabilirdiniz. Ölüm dışında hiçbir şeyden korkmadığınızı söylemiştiniz, öyle değil mi?"

"Ölümden korktuğumu söylemedim, sadece beni durdurabileceğini söyledim."

"Ya yaşlılıktan?"

"Görevim ben yaşlanmadan önce tamamlanmış olacak."

"Ya çılgınlıktan?"

"Az kalsın çıldıracaktım ama *non bis in idem*,[62] bu ceza hukukuyla, dolayısıyla sizin alanınızla ilgili bir önermedir."

"Mösyö," diye yanıtladı Villefort, "ölüme, yaşlılığa ya da çıldırmaya kıyasla daha çok korkulacak bir şey var: Örneğin beyin kanaması, bu yıldırım sizi öldürmeden kafanıza düşer, yine de artık her şey bitmiştir. Varlığınızı sürdürürsünüz ama artık aynı siz değilsinizdir; Ariel gibi melek mertebesine ulaşan siz, artık Caliban gibi neredeyse hareketsiz bir kütleye dönüşen bir hayvana benzersiniz; insanlar arasında bunun adı size söylediğim gibi beyin kanamasıdır. Sayın Kont, günün birinde sizi anlayabilecek ve sizin düşüncelerinizi çürütmeye hazır biriyle karşılaşmak isterseniz, bu sohbete devam etmek üzere lütfen benim konağıma gelin. Size Fransız Devrimi'nin en ateşli, yani en güçlü örgütlenmesi için çalışmış en seçkin yürekli Jakobenlerinden birini, belki de sizin gibi dünyanın bütün krallıklarını görmüş olmasa da, en güçlü krallıklardan birini yerle bir etmiş, sizin gibi Tanrı değil ama İlahî Varlık tarafından, Kader değil, ama Olasılıklar Zinciri tarafından gönderildiğini iddia eden bir adamı göstereceğim. Evet Mösyö, beyninin bir lobundaki bir damarın yırtılması bütün bunları bir günde değil, bir saatte de değil bir anda silip geçti. Dünün giyotinle, topla, hançerle dalga geçen, devrimlerle oyuncak gibi oynayan, Fransa'nın, kralın mat olması için, piyonların, fillerin, atların, vezirlerin kaybedilmesi gereken büyük bir satranç tahtası olduğunu düşünen ürkütücü Jakoben'i, senatörü, gizli örgüt üyesi Mösyö Noirtier, bugün, evin en silik varlığının, yani torunu Valentine'in iradesine tabi olan, sadece acı çekmeden ve hiç-

62 Aynı suçtan iki kere yargılanılmaz.

bir sarsıntı atlatmadan son çürümesine ulaşmak için bedenine zaman tanıyan hareketsiz bir ihtiyara, nihayet suskun ve buz tutmuş bir cesede, *Zavallı Mösyö Noirtier*'ye dönüştü."

"Ne yazık! Mösyö," dedi Monte Cristo, "bu söylediklerinizi ne gözlerime ne de zihnime yabancı, biraz hekim sayılırım ve meslektaşlarımın yaptığı gibi, canlı ya da ölü bedende birçok kez ruhu aradım ve Tanrı gibi yüreğimde yer alsa da, ruhu da gözlerimle göremedim. Sokrates'ten, Seneca'dan, Aziz Augustinus'tan, Gall'den bu yana yüzlerce sanatçı düzyazıyla ya da mısralarla sizin az önceki düşüncelerinizi ortaya koydular; yine de bir babanın çektiği ızdırabın oğlunun zihninde yaratabileceği değişimleri anlayabiliyorum. Mösyö, madem çok istiyorsunuz, alçakgönüllülüğüm adına, ailenizi çok üzmesi gereken bu korkunç tabloyu görmeye geleceğim."

"Tanrı beni fazlasıyla ödüllendirmeseydi, bu hüzün ailemi kuşkusuz çok etkileyecekti. Sürünerek mezarına doğru alçalan ihtiyar adamın yerine, Matmazel de Saint-Méran'la ilk evliliğimden olan kızım Valentine ve hayatını kurtardığınız oğlum Edouard hayata ilk adımlarını atıyorlar."

"Peki bu ödüllendirmeden nasıl bir sonuç çıkarıyorsunuz?" diye sordu Monte Cristo.

"Tutkularından dolayı yolunu şaşırmış babamın insan adaletinin gözünden kaçan ama Tanrı'nın adaletiyle ortaya çıkan bazı suçlar işlediğini ve sadece tek bir kişiyi cezalandırmak isteyen Tanrı'nın, gazabını ona yönelttiği sonucunu çıkarıyorum Mösyö," diye yanıtladı Villefort.

Dudaklarında bir gülümseme beliren Monte Cristo, yüreğinin derinliklerinde kükredi, Villefort bu kükremeyi duymuş olsa hiç kuşkusuz oradan kaçacaktı.

"Hoşça kalın Mösyö," dedi bir süredir yerinden kalktığı için sohbeti ayakta sürdüren Savcı, "beni daha iyi tanıdığınızda size hoş geleceğini umduğum güzel bir anıyla ayrılıyorum yanınızdan çünkü ben de sanıldığı gibi sıradan bir adam değilim. Zaten Madam de Villefort'un dostluğunu sonsuza kadar kazandınız."

Selam veren Kont, Villefort'a sadece çalışma odasının kapısına kadar eşlik etmekle yetindi. Arabasına doğru birlikte yürüdüğü iki uşak, Savcı'nın bir işareti üzerine arabasının kapısını açtı.

Ardından, Kraliyet Savcısı gözden kaybolduğunda, "Tamam," dedi çaba harcayarak, göğsü sıkıştığı için zorla soluk almaya çalışan Monte Cristo, "yeterince zehir içtim ve şimdi yüreğim bu zehirle dolduğu için panzehrini bulmaya gidelim."

Ve üzerine vurduğu zil yankılanırken, "Madama çıkıyorum," dedi Ali'ye, "araba yarım saat içinde hazır olsun."

XLIX

Hayde

Monte Cristo kontunun Meslay Sokağı'nda oturan yeni ya da daha doğrusu eski tanıdıklarının kimler olduğu hatırlanacaktır: Bu kişiler Maximilien, Julie ve Emmanuel'di.

Villefort gittiğinden beri, yapacağı bu hoş ziyaretin, geçireceği birkaç mutlu anın, istemeden girdiği cehenneme sızan cennetin bu ışığının umudu, Kont'un yüzüne çok sevimli bir dinginlik ifadesini yaymıştı ve zilin sesine koşan Ali, bu yüzün nadir rastlanan bir sevinçle parladığını görünce, efendisinin başının üzerinde uçuşup durduğunu görür gibi olduğu güzel düşünceleri âdeta ürkütmemek için parmak ucunda yürüyerek ve soluk almadan geri çekilmişti.

Öğle olmuştu. Kont Hayde'nin yanında kalmak için bir saatini ayırmıştı; sevincin uzun zamandır darmadağın olan bu ruha derhal geri dönemediği ve diğerleri şiddetli duygulara hazırlanırken, bu ruhun yumuşak duygulara alışması gerektiği söylenebilirdi.

Genç Yunan kadın, söylediğimiz gibi Kont'un dairesinden tamamen ayrı bir dairede kalıyordu. Bu daire Doğu tarzında

döşenmişti; yani parkeler Türk halılarıyla kaplanmıştı, desenli kabartma kumaşlar duvarlardan aşağı sarkıyordu ve her oda üzerine oturanların istediği yere yerleştirdiği yastık yığınlarının bulunduğu geniş bir divanla çepeçevre çevrilmişti.

Hayde'nin yanında üç Fransız ve bir de Yunan hizmetçi çalışıyordu. Küçük altın çıngırak hafif çalınca harekete geçmeye hazır olan ve Rum kölenin emirlerine itaat etmesi gereken Fransız kadınlar ilk odada kalıyordu. Rum hizmetkâr Monte Cristo'nun Hayde'nin isteklerini bir kraliçeye hizmet eder gibi yerine getirmeleri talimatı verdiği diğer üç hizmetkâra, efendisinin taleplerini iletecek kadar Fransızca biliyordu.

Genç kız, dairenin en dibinde, sadece yukarıdan ışık alan ve güneş ışınlarının sadece pembe camlı pencereden içeri sızdığı bir tür giyinme odasında kalıyordu. Yere, gümüş işlemeli beyaz satenden yastıkların üzerine uzanmış, sırtını divana yaslamıştı, hafif dolgun sağ kolunu başına dolamış ve sol koluyla da nargilenin mercan sipsisini dudakları arasına sabitlemişti; ucuna sipsinin takıldığı esnek hortum, her nefes çekişinde buharın aselbentle parfümlendirilmiş sudan geçerek ağzına ulaşmasını sağlıyordu.

Doğulu bir kadın için çok doğal olan bu duruşu, Fransız bir kadın için biraz yapmacığa kaçan bir beğenilme hevesi anlamına gelirdi.

Giysisine gelince, Epirli kadınlarınkine benziyordu, yani üzerinde pembe güller işlenmiş beyaz satenden bir pijama vardı ve pijamasının altındaki altın ve gümüş işlemeli ucu kıvrık iki terliğin içindeki çocuk ayakları kımıldamasa, onların Paros mermerinden yapıldığı sanılacaktı; pijamanın üstüne, kalp hizasındaki kesimiyle boynunu ve göğsünün üst kısmını açıkta bırakan ve göğsünün altında üç elmas düğmeyle iliklenen bir korse, uzun mavi ve beyaz çizgili, kolları yırtmaçlı, yakalıkları gümüşten ve düğmeleri inciden bir hırka giymişti. Korsenin altını ve pijamanın üstünü ise, bizim Parisli zarif kadınların imreneceği türden rengârenk ve ipekten uzun saçaklı kemerlerden biri görünmez kılıyordu.

Başına üzerine inciler işlenmiş, bir yana doğru yatmış küçük altın bir başlık takmıştı ve başlığının eğimli bölümünün altında simsiyah oldukları için mavi gibi görünen saçlarına karışmış lal kırmızısı doğal bir gül beliriyordu.

Güzel yüzüne gelince, buğulu iri siyah gözleri, düz burnu, mercan dudakları ve inci dişleriyle Yunan güzelliğini tüm kusursuzluğuyla yansıtıyordu.

Ayrıca bu çekici bütünlüğün üzerine, gençliğin çiçeği, tüm ışıltısı ve kokusuyla yayılmıştı; Hayde on dokuz yirmi yaşlarında gösteriyordu.

Monte Cristo yanına çağırdığı Rum hizmetçiden Hayde'ye odasına girip giremeyeceğini sormasını istedi.

Hayde hizmetçiye yanıt olarak, dörtgen pervazı, kendisini uzanmış bir genç kız gibi gösteren bir tablonun çerçevesi gibi görünen kapının üzerindeki halıyı kaldırmasını işaret etti. Monte Cristo içeri girdi.

Elinde nargile tutan Hayde dirseğinin üzerinde doğruldu ve diğer elini Kont'a uzatırken onu gülümseyerek karşıladı:

"Odama girmek için neden izin istiyorsun?" dedi Spartalı ve Atinalı kızların etkileyici ses tonuyla. "Sen efendim değil misin, ben senin kölen değil miyim?"

Monte Cristo da gülümsedi.

"Hayde," dedi "bildiğiniz gibi..."

"Neden benle her zamanki gibi senli benli konuşmuyorsun?" diye araya girdi genç Yunan kız, "yoksa bir hata mı ettim? Öyleyse bana siz diye hitap etmen değil, beni cezalandırman gerek."

"Hayde," diye devam etti Kont. "Fransa'da olduğumuzu ve dolayısıyla özgürlüğüne kavuştuğunu biliyorsun."

"Ne yapmak amacıyla özgürlüğüme kavuştum?" diye sordu genç kız.

"Benden ayrılmak için."

"Senden ayrılmak mı? Senden neden ayrılayım ki?"

"Ne bileyim? Yeni insanlarla tanışacağız."

"Ben kimseyle tanışmak istemiyorum."

"Ya karşılaşacağın yakışıklı gençler arasında hoşlanacağın birini bulursan, bu durumda sana haksızlık etmiş olacağım..."

"Senin kadar yakışıklı bir erkek görmedim; babamdan ve senden başka kimseyi sevmedim."

"Zavallı çocuk," dedi Monte Cristo, "çünkü sadece babanla ve benle konuştun."

"Başkalarıyla konuşmaya neden ihtiyaç duyacakmışım ki? Babam bana *sevincim* diye sesleniyordu, sen de bana *aşkım* diye hitap ediyorsun ve ikiniz de bana *çocuğum* diyordunuz."

"Hayde, babanı hatırlıyor musun?"

Genç kız gülümsedi.

"O burada ve burada," dedi elini gözlerinin ve yüreğinin üzerine koyarak.

"Ya ben neredeyim?" diye sordu Monte Cristo gülümseyerek.

"Sen her yerdesin."

Monte Cristo öpmek için Hayde'nin elini tutsa da, saf genç kız elini geri çekip alnını uzattı.

"Hayde, artık özgür, hanım, kraliçe olduğunu biliyorsun; giysilerini giymeye devam eder ya da onları keyfince bir kenara bırakırsın; burada dilediğince kalabilirsin, istediğin zaman dışarı çıkabilirsin; emrinde her zaman atları koşulmuş bir araba olacak; Ali ve Myrto sana her yerde eşlik edecek ve talimatlarını yerine getirecekler; senden tek bir ricam var."

"Söyle."

"Doğumunla ilgili bilgileri gizle, geçmişin hakkında tek bir söz söyleme, ünlü babanın ya da zavallı annenin adlarını hiçbir şekilde ağzına alma."

"Sana kimseyle görüşmeyeceğimi daha önce söylemiştim Senyör."

"Dinle Hayde, Doğu'ya özgü bu içe kapanma hali belki de Paris'te mümkün olmayacak: Roma'da, Floransa'da

ve Madrid'de yaptığın gibi Kuzey ülkelerinin yaşam tarzlarını öğrenmeye devam et, burada yaşamaya devam etsen de Doğu'ya geri dönsen de, bu, senin her zaman işine yarayacak."

Genç kız iri siyah gözlerini Kont'a doğru kaldırıp yanıt verdi:

"Ya da Doğu'ya geri dönersek demek istiyorsun, öyle değil mi Monsenyör?"

"Evet yavrum," dedi Monte Cristo, "seni asla terk etmeyeceğimi biliyorsun. Ağaç çiçekten ayrılmaz, çiçek ağaçtan ayrılır."

"Senden asla ayrılmayacağım Senyör," dedi Hayde, "çünkü sensiz yaşayamayacağımdan eminim."

"Zavallı çocuk! On yıl sonra yaşlanacağım ama sen hâlâ genç olacaksın."

"Babamın uzun beyaz bir sakalı vardı, bu onu sevmeme engel olmuyordu; babam altmış yaşındaydı ve bana göre karşılaştığım bütün gençlerden daha yakışıklıydı."

"Şimdi, bana buraya alışıp alışamayacağını söyle."

"Seni görecek miyim?"

"Her gün."

"O zaman benden ne yapmamı istiyorsun Senyör?"

"Canının sıkılmasından endişeleniyorum."

"Hayır Senyör çünkü sabah geleceğini düşüneceğim ve akşam geldiğini hatırlayacağım; zaten yalnız kaldığımda anılarıma geri dönüyor, uçsuz bucaksız manzaraları, uzaklarda, geniş ufuklarda Pindos'u ve Olympos'u yeniden görüyorum; üstelik yüreğimde canımın hiç sıkılmayacağı üç duygu var: hüzün, aşk ve minnet."

"Sen Epir'in muhteşem, zarif ve şair ruhlu bir kızısın Hayde ve öyle görünüyor ki, ülkenin tanrıçalarının soyundan geliyorsun. İçin rahat olsun kızım, gençliğinin solup gitmemesi için elimden geleni yapacağım çünkü sen beni baban gibi seversen ben de seni kızım gibi seveceğim."

"Yanılıyorsun Senyör; babamı asla seni sevdiğim gibi sevmedim; sana aşkımın farklı bir yanı var: Babam öldü ve ben ölmedim, oysa sen ölürsen ben de öleceğim."

Kont derin bir şefkati yansıtan bir gülümsemeyle genç kıza elini uzattı; o da her zamanki gibi dudaklarını Kont'un eline götürdü.

Ve Morrel ve ailesiyle yapacağı görüşmeye bu şekilde hazırlanan Kont Pindaros'un şu mısralarını mırıldanarak dışarı çıktı:

"Gençlik, meyvesi aşk olan bir çiçektir... Onu yavaşça olgunlaştığını gördükten sonra toplayan bahçıvan ne mutludur."

Araba verdiği talimatlar doğrultusunda hazır bekliyordu ve biner binmez her zamanki gibi dörtnala yola koyuldu.

L

Morrel Ailesi

Kont birkaç dakika sonra Meslay Sokağı 20 numaranın önüne geldi.

Bu beyaz ve şirin evin önünde çiçekleri oldukça güzel olan iki ağaçlık bir avlu vardı.

Kont kapıyı açan kapıcının yaşlı Coclès olduğunu fark etti. Ama Coclès hatırlanacağı gibi tek gözü olduğundan ve dokuz yıldır o gözün görme yetisi daha da zayıfladığından Kont'u tanıyamadı.

Girişin önünde duran arabalar, deniz kabuklarından yapılmış bir havuzun küçük fıskiyesinden fışkıran suya maruz kalmamak için bir dönüş yapmak zorunda kalıyorlardı, mahallede kıskançlıklara neden olan bu muhteşem havuz yüzünden bu ev *Küçük Versailles* olarak anılıyordu.

Havuzda bir yığın kırmızı ve sarı balığın yüzdüğünü söylemeye gerek yoktu.

Mutfak ve mahzenlerden oluşan bir katın üzerinde yükselen evin bu zemin katı dışında iki katı ve çatı katları vardı; gençler burayı geniş bir atölyeden, bahçenin dibindeki iki müştemilattan oluşan ek binalarıyla birlikte satın almışlardı. Emmanuel ilk bakışta evin bu konumundan küçük bir kazanç elde edilebileceğini düşünmüştü; kendisine ayırdığı ev ve bahçenin yarısı ile kiraya verdiği atölye, müştemilatlar ve onlara ait bahçeler arasına bir çizgi çizmiş, yani bir duvar inşa etmişti, böylece oldukça mütevazı bir gelirle yaşamını sürdürmeye başlamış ve Saint-Germain Mahallesi'nin titiz konak sahipleri gibi kendi âleminde yaşadığı güvenli, kuytu bir yuvası olmuştu.

Yemek salonu meşedendi, salonun maun duvarları mavi kadifeyle kaplıydı; limon sarısının hâkim olduğu yatak odasının yeşil duvarlarına damasko asılmıştı; ayrıca çalışmayan Emmanuel için bir çalışma odası ve müzisyen olmayan Julie için bir müzik odası vardı.

Tamamen Maximilien'e ayrılmış ikinci kat büyüklük açısından kız kardeşinin katının aynısıydı, sadece yemek salonu arkadaşlarını davet ettiği bir bilardo salonuna dönüştürülmüştü.

Maximilien, Kont'un arabası kapıda durduğunda atının tımarlanmasını izliyor ve bahçenin girişinde purosunu içiyordu.

Söylediğimiz gibi Coclès'in kapıyı açmasıyla koltuğundan aşağı atlayan Baptistin, Mösyö ve Madam Herbault ile Mösyö Maximilien Morrel'in Monte Cristo kontunu kabul edip edemeyeceklerini sordu.

"Monte Cristo kontu!" diye haykırdı purosunu elinden atıp hızla ziyaretçisinin yanına giden Morrel. "Kendisini elbette kabul edebiliriz! Ah! Sözünüzü unutmadığınız için teşekkürler, yüzlerce kez teşekkürler Sayın Kont."

Ve genç subayın elini büyük bir içtenlikle sıktığı Kont, bu davranışın samimiyetinden hiç kuşku duymadı ve sabırsızlıkla beklendiğini ve aceleyle karşılandığını anladı.

"Gelin, gelin," dedi Maximilien, "size refakat etmek istiyorum, sizin gibi birinin geldiğinin bir uşak tarafından bildirilmesi doğru olmaz, kız kardeşim bahçede, solmuş gülleri koparıyor; enişte altı adım ötesinde *La Presse* ve *Les Débats* gazetelerini okuyor çünkü Madam Herbault'nun olduğu her yerde Mösyö Emmanuel'i görebilmek için yarıçapı dört metre olan bir daireye bakmak yeter ve Politeknik Okulu'nda söylendiği gibi, bu durum karşılıklı geçerlidir."

Adım seslerinin duyulması üzerine, ipek bir sabahlık giymiş, büyük bir özenle bir Noisette gülünü inceleyen yirmi yirmi beş yaşlarında genç bir kadın başını kaldırdı.

Bu kadın Thomson ve French Şirketi temsilcisinin kendisine önceden bildirdiği gibi Madam Emmanuel Herbault adını alan bizim küçük Julie'ydi.

Karşısında bir yabancıyı görünce çığlık attı. Maximilien gülmeye başladı.

"Korkma kardeşim," dedi. "Sayın Kont sadece iki üç gündür Paris'te ama daha şimdiden Marais rantiyesinin ne olduğunu biliyor, bilmiyorsa da bunu ona sen anlatacaksın."

"Ah! Mösyö," dedi Julie, "sizi buraya davet etmek kız kardeşine hiç nazik davranmayan ağabeyimin ihanetidir... Penelon!.. Penelon!.."

Bir Bengal gülü tarhını belleyen bir ihtiyar, kazmasını yere bırakıp elinde kasketiyle yaklaştı, geçici olarak yanaklarının derinliklerine iteledi̇ği çiğneme tütününü elinden geldiğince gizlemeye çalışıyordu. Yanık teni ile cüretkâr ve canlı bakışları Ekvator güneşinde esmerleşmiş ve fırtınaları solumuş eski bir denizciyi ele veriyordu, hâlâ gür ve kalın telli saçlarında birkaç tutam beyaz vardı. "Sanırım bana seslendiniz Matmazel Julie, işte geldim," dedi.

Penelon patronunun kızına Matmazel Julie diye hitap etme alışkanlığını muhafaza etmiş ve ona hiçbir zaman Madam Herbault diye seslenememişti.

"Penelon," dedi Julie, "Mösyö Emmanuel'e önemli bir ziyretçimiz olduğunu haber verin, bu arada Mösyö Maximilien Mösyö'yü salona götürecek."

Ardından Monte Cristo'ya doğru dönerek, "Mösyö çabucak gidip gelmeme izin verirler, öyle değil mi?" diye ekledi.

Ve Kont'un onayını beklemeden küçük bir ağaçlığın arkasına koştu ve yan yoldan eve girdi.

"Ah, şuraya bakın sevgili Mösyö Morrel, evinizde büyük bir karmaşaya yol açtığımı üzüntüyle görüyorum," dedi Monte Cristo.

"Bakın, bakın," dedi Maximilien gülerek, "şurada ceketi yerine redingotunu giyen kocayı görüyor musunuz? Ah! Meslay Sokağı'nda sizi herkes tanıyor, buraya geleceğinizden haberdar olmuşlar, rica ederim buna inanın."

"Mutlu bir aileniz var gibi görünüyor Mösyö," dedi Kont kendi aklından geçenlere cevap verircesine.

"Ah! Evet, bundan emin olun Sayın Kont, zaten böyle olmalıydı. Mutlu olmak için hiçbir şeyleri eksik değil: Gençler, neşeliler, birbirlerini seviyorlar ve büyük bir servet sahibi olabilecekleri halde yirmi beş franklık gelirleriyle Rothschild'ın zenginliklerine sahipmiş gibi yaşıyorlar."

"Yine de, yirmi beş bin franklık bir gelir az sayılır," dedi Monte Cristo, Maximilien'in yüreğinde şefkatli bir babanın ses tonunun etkisini uyandırabilecek olan sevecen bir yumuşaklıkla, "ama gençlerimiz bununla yetinmeyecekler, onlar da milyoner olacaklar. Sayın enişteniz avukat... yoksa doktor mu?"

"O bir tüccardı, Sayın Kont ve zavallı babamın şirketini satın almıştı. Mösyö Morrel beş yüz bin franklık bir miras bırakarak öldü; iki çocuk olduğumuz için bu mirasın yarısı bana, yarısı da kız kardeşime kaldı. Kız kardeşimle, asil dürüstlüğünden, yüksek zekâsından ve hiçbir lekenin bulaşmadığı ününden başka bir varlığı olmadan evlenen kocası, karısınınkine denk bir servet sahibi olmak istedi. İki yüz elli bin frank biriktirene kadar çalıştı, bunun için ona altı yıl yetti. O kadar çalışkan, o kadar birbirlerine bağlı, gayretleriyle büyük

bir servete ulaşabilecekken, babamın şirketinin geleneklerini hiçbir şekilde değiştirmedikleri için, yeni yöntemleri kullananların iki üç yılda kazanacaklarını altı yılda biriktiren bu iki gencin dokunaklı çabalarını izlemek çok etkileyiciydi; bunun üzerine Marsilya, böyle yürekli bir özveri karşısında geri çevrilemeyecek övgülerle yankılandı. Nihayet bir gün borcun son senedini ödeyen Emmanuel karısına, 'Julie,' dedi, 'işte Coclès'in bana verdiği ve kazançlarımızın sınırı olarak belirlediğimiz iki yüz elli bin frangı tamamlayan yüz franklık bir rulo. Bundan böyle yetinmemiz gerekecek olan bu az miktar seni tatmin edecek mi? Beni dinle, şirket yılda bir milyon ciro yapıyor ve kırk bin frank kâr getirebilir. İstersek şirketi bir saat içinde satabiliriz, işte bize kendisininkilere dâhil etmek istedikleri hisselerimizi üç yüz bin franga satın almayı öneren Mösyö Delaunay'nin mektubu. Ne düşündüğünü söyle.'

'Dostum,' dedi kız kardeşim, 'Morrel Şirketi ancak bir Morrel tarafından işletilebilir. Babamın ismini kaderin kötü oyunlarından kurtarmak, üç yüz bin franga değmez mi?'

'Ben de bunu düşünüyordum,' diye yanıtladı Emmanuel, 'yine de fikrini sormak istedim.'

'Tamam dostum. Bütün alacaklarımızı topladık, bütün senetlerimiz ödendi; on beş günlük bu hesabın altına bir çizgi çekip şirketi kapatabiliriz; bu çizgiyi çekelim ve şirketi kapatalım.' Dediklerini aynı anda yaptılar. Saat üçtü, üçü çeyrek geçe iki gemisinin geçişini sigortalatmak isteyen bir müşteri geldi; bu on beş bin franklık bir kazançtı.

'Mösyö,' dedi Emmanuel, 'bu sigorta işi için meslektaşımız Mösyö Delaunay'ye başvurun. Biz şirketi kapattık.'

'Peki ne zaman?' diye sordu şaşıran müşteri.

'On beş dakika önce.'

İşte bu yüzden kız kardeşimin ve enişteminyirmi beş bin frank gelirleri var," dedi Maximilien gülümseyerek.

Maximilien, Kont'un yüreğini gitgide daha da ferahlatan hikâyesini bitirirken, bir şapka ve redingot giymiş Emmanuel belirdi.

Ziyaretçisinin niteliğini bilen biri gibi selam verdi, ardından çiçek açmış küçük bahçeyi gezdirdiği Kont'u eve götürdü.

Salonu şimdiden doğal saplı Japon vazolarına güçlükle sığdırılmış çiçeklerin güzel kokusu kaplamıştı. Uygun giyinmiş ve saçlarını zarifçe toplamış (bütün bu güç işleri on dakikada halletmişti) Julie, Kont'u girişte karşıladı.

Yan komşulardan birinin kuşluğunda kuşların şakıdığı duyuluyor, sarısalkım ve pembe akasya ağaçları salkımlarını pembe kadifeli pencerelere dokunduruyordu: Bu küçük sevimli evde kuşların ötüşünden ev sahiplerinin gülümsemelerine kadar her şey huzuru çağrıştırıyordu.

Kont da eve girdiğinden beri bu mutlulukla sarmalanmıştı; bu yüzden herkesin ilk iltifatlardan sonra yarıda kalan sohbete devam etmek üzere kendisini beklediğini unutarak suskun kalmış, düşlere dalmıştı.

Neredeyse uygunsuz kaçacak olan bu sessizliğin farkına varıp dalgınlığından sıyrılmak için çaba harcadı.

"Madam," dedi nihayet, "burada bulduğum bu huzura ve mutluluğa alışkın olan sizi şaşırtacak bir duyguya kapıldığımdan dolayı beni bağışlayın ama bir insanın yüzünde mutluluğun izlerini görmek benim için o kadar yeni bir şey ki, gözlerimi sizden ve kocanızdan alamıyorum."

"Gerçekten de çok mutluyuz Mösyö," diye yanıtladı Julie ama uzun süre çile çektik ve mutluluğu bu kadar pahalıya mal olan çok az kişi vardır."

Kont'un yüz hatlarında merakın izleri belirdi.

"Ah! Geçen gün Château-Renaud'nun size söylediği gibi bir aile hikâyesi," dedi Maximilien. "Sayın Kont, sizin gibi büyük felaketler ve muhteşem sevinçlerle karşılamış biri için, bu aile hikâyesi pek de ilginç gelmeyecektir. Yine de, Julie'nin size söylediği gibi bu dar aile çemberinde kalsa da çok derin acılar çektik..."

"Ve Tanrı herkese yaptığı gibi kederlerinize teselliler gönderdi, öyle değil mi?"

"Evet Sayın Kont, bunu söyleyebiliriz," dedi Julie, "çünkü bize sadece seçilmiş kullarına davranır gibi davrandı, bize meleklerinden birini gönderdi."

Yanakları kızaran Kont heyecanını gizlemek için öksürür gibi yaptı ve mendilini ağzına götürdü.

"Lal kırmızısı beşiklerde doğmuş, istedikleri her şey önlerine gelmiş olanlar yaşam mutluluğunun ne demek olduğunu bilmezler," dedi Emmanuel, "aynı şey hayatlarını öfkeyle kabaran bir denize atılmış dört tahta parçasına hiç teslim etmemiş olup mavi bir göğün kıymetini bilmeyenler için de geçerlidir."

Monte Cristo hiç yanıt vermeden ayağa kalktı ve salonda dolaşmaya başladı çünkü yaşadığı heyecan sesinin titremesinden anlaşılabilirdi.

"Muhteşem hikâyemiz gülümsemenize neden oluyor Sayın Kont," dedi Monte Cristo'dan gözlerini ayırmayan Maximilien.

"Hayır, hayır," diye yanıtladı benzi solan ve bir eliyle yüreğinin atışlarını bastırmaya çalışırken diğer eliyle mavi kadifeden bir yastığın üzerine, kristal bir kürenin altına özenle yerleştirilmiş ipekten bir keseyi işaret eden Monte Cristo. "Kendi kendime sadece bir yanında bir kâğıt ve sanırım diğer yanında oldukça güzel bir elmas bulunan şu kesenin orada ne aradığını soruyordum."

Maximilien ciddi bir ifadeyle yanıtladı:

"O kese Mösyö, aile hazinemizin en kıymetli parçasıdır."

"Gerçekten de, oldukça güzel bir elmas," diye karşılık verdi Monte Cristo.

"Ah! Ağabeyim fiyatı yüz bin frank olsa da, bu taşın değerinden söz etmiyor Sayın Kont; o size sadece bu kesenin içindekilerin az önce bahsettiğimiz meleğin kutsal emanetleri olduğunu söylemek istiyor."

"İşte bunu anlayamadım ve zaten sormam gerekiyordu Madam," dedi Monte Cristo öne doğru eğilerek, "beni bağışlayın, saygısızlık etmek istememiştim."

"Saygısızlık mı dediniz? Ah! Sayın Kont, tam tersine, bu konu hakkında bilgi vermemizi sağlayarak bizi ne kadar mutlu ettiniz! Bu kesenin bize hatırlattığı o muhteşem davranışı bir sır gibi saklasaydık onu böyle sergilemezdik. Ah! Bunu herkesin bilmesini, böylece bunun bizim meçhul iyilikseverimizin yüreğinde bir kıpırtı yayıp bizi varlığından haberdar etmesini istiyoruz."

"Ah! Gerçekten mi?" dedi Monte Cristo boğuk bir sesle.

"Mösyö," dedi kristal küreyi kaldıran ve ipek keseyi huşuyla öpen Maximilien, "bu keseye, babamı ölümden, bizi iflastan ve ismimizi utançtan kurtaran adamın eli değdi; sefalete ve gözyaşlarına mahkûm olmuş bizler, bugün o adam sayesinde herkesin mutluluğumuzdan coşkuyla söz ettiklerini duyabiliyoruz. Bu mektup –ve Maximilien keseden çıkardığı bir pusulayı Kont'a uzattı– babamın umutsuzluğa kapılıp korkunç bir karar aldığı gün onun tarafından yazıldı ve bu elmas o tanımadığımız cömert kişi tarafından kız kardeşime çeyiz olarak verildi."

Monte Cristo açtığı mektubu tasvir edilemez bir mutlulukla okudu, okurlarımızın bildiği gibi Julie'ye Denizci Sinbad imzasıyla gönderilmiş pusulaydı bu.

"Kendisini tanımadığınızı mı söylediniz? Demek size böyle bir yardımda bulunan birinin kim olduğunu öğrenemediniz?"

"Evet Mösyö, Tanrı'dan bize bu lütfu bağışlamasını dilememize rağmen, onun elini sıkma mutluluğunu asla yaşayamadık," dedi Maximilien, "ama tüm bu olup bitenlerde hâlâ anlayamadığımız gizemli bir şeyler var; her şey âdeta bir büyücünün görünmez, güçlü eli tarafından yönlendirildi."

"Ah!" dedi Julie, "Ben günün birinde tıpkı şimdi elinin dokunduğu keseyi öptüğüm gibi o adamın elini öpeceğime dair umudumu hâlâ kaybetmedim. Penelon dört yıl önce Trieste'deydi. Sayın Kont, Penelon, elinde kazmasıyla gördüğünüz şu yürekli denizcidir, o zamanlar ikinci lostromoy-

ken şimdi bahçıvanlık yapıyor. Penelon, Trieste limanında bir yata binen bir İngiliz'i gördü ve onun 5 Haziran 1829'da babamın yanına uğrayan ve 5 Eylül'de de bana bu pusulayı yazan kişi olduğunu fark etti. Söylediğine göre aynı kişiymiş ama onunla konuşmaya cesaret edememiş."

"Bir İngiliz!" dedi hayallere dalan ve Julie'nin her bakışı karşısında endişeye kapılan Monte Cristo, "İngiliz mi dediniz?"

"Evet," diye yanıtladı Maximilien, "bize kendini Roma'daki Thomson ve French Şirketi'nin temsilcisi olarak tanıttı. Geçen gün Mösyö Morcerf'te Thomson ve French'in bankacılarınız olduğunu söylediğinizde titrediğimi bu yüzden fark ettiniz. Mösyö, Tanrı aşkına, bu olay söylediğimiz gibi 1829'da yaşandı, bu İngiliz'i tanıdınız mı?"

"Ama bana Thomson ve French Şirketi'nin bu yardımı sürekli inkâr ettiğini söylememiş miydiniz?"

"Evet."

"O halde, bu İngiliz babanızın bile unuttuğu bir iyilikten dolayı ona minnettar kalan ve bu bahaneyle ona yardımda bulunan biri olamaz mı?"

"Böyle bir durumda, her şey, hatta bir mucize bile mümkündür Mösyö."

"Adı neydi?" diye sordu Monte Cristo.

"Geriye pusulanın altına yazdığı Denizci Sinbad'dan başka bir isim bırakmadı," dedi Kont'a büyük bir dikkatle bakan Julie.

"Bu kuşkusuz bir ad değil, bir lakap."

Ardından Julie'nin kendisine daha da dikkatli baktığını, notalarını bir araya getirmeye ve sesinden bir şeyler yakalamaya çalıştığını fark edince, "Tamam," diye devam etti, "benim boylarımda, belki benden biraz daha uzun, biraz daha ince, kravatını sıkıca bağlamış, daracık ceketinin düğmelerini iliklemiş, sıkı bir kemer takmış ve elinde daima bir kalem tutan bir adam değil mi?

"Ah! Demek onu tanıyorsunuz?" diye haykırdı gözleri sevinçle parlayan Julie.

"Hayır," dedi Monte Cristo, "sadece o olduğunu varsayıyorum. Böyle cömertlikler yapan Lord Wilmore adında birini tanımıştım."

"Hem de kimliğini açıklamadan!"

"Minnet duygusuna inanmayan garip bir adamdı."

"Ah!" diye haykırdı ellerini birleştiren Julie asil bir ses tonuyla. "Peki ama o bahtsız adam neye inanıyor?"

"En azından onu tanıdığım sırada inanmıyordu," dedi Monte Cristo ruhunun derinliklerinden yükselen bu ses bedeninin en ince liflerini bile titretirken, "ama belki de o zamandan sonra minnet duygusunun var olduğunu kanıtlayan bir olayla karşılaşmıştır."

"Peki bu adamı tanıyor musunuz Mösyö?" diye sordu Emmanuel.

"Ah! Eğer onu tanıyorsanız Mösyö," dedi Julie, "bize kim olduğunu söyleyebilir, bizi onun yanına götürebilir, nerede yaşadığını söyleyebilir misiniz? Maximilien, Emmanuel, onu bir gün bulabilirsek, yüreğin de bir hafızası olduğuna inanmasını sağlamamız lazım."

Gözlerinden iki damla yaşın süzüldüğünü hisseden Monte Cristo salonda biraz daha dolaştı.

"Tanrı aşkına! Mösyö," dedi Maximilien, "o adam hakkında bir şeyler biliyorsanız, bize söyleyin!"

"Ne yazık ki!" dedi Monte Cristo sesindeki heyecanı gizlemeye çalışarak. "Size iyilik yapan kişi Lord Wilmore ise korkarım onu asla bulamayacaksınız. İki üç yıl önce Palermo'da ondan ayrıldığımda, varlığı henüz kanıtlanmamış ülkelere doğru yolculuğa çıkacağını söylüyordu, bir daha geri döneceğinden şüpheliyim."

"Ah! Mösyö, ne kadar acımasızsınız!" diye haykırdı Julie öfkeyle.

Ve genç kadının gözlerinden yaşlar boşaldı.

"Madam," dedi bakışlarını Julie'nin yanaklarından inci gibi süzülen iki damlaya sabitleyen Monte Cristo ciddi bir ifadeyle. "Lord Wilmore bu gördüklerime tanık olsaydı, hayatı daha da çok sevecekti çünkü döktüğünüz gözyaşları onun insan türüyle barışmasını sağlayacaktı."

Ve elini, bakışları ve ses tonuyla kendinden geçmiş olan Julie'ye uzattı.

"Ama bu Lord Wilmore'un yaşadığı bir yer, bir ailesi, akrabaları, kendisini tanıyanlar olmalı," dedi son bir umuda tutunan Julie. "Acaba onları..."

"Ah! Boşuna uğraşmayın Madam," dedi Kont, "ağzımdan kaçan bu sözler yüzünden tatlı hayallere kapılmayın. Hayır, muhtemelen Lord Wilmore aradığınız kişi değil: Benim dostumdur, bütün sırlarını bilirim, öyle olsa bana bu hikâyeyi anlatırdı."

"Size bu konudan hiç söz etmedi mi?" diye sordu Julie.

"Asla."

"Bunu tahmin etmenize neden olacak tek bir söz etmedi mi?"

"Asla."

"Yine de hemen onun ismini söylediniz."

"Ah! Bildiğiniz gibi böyle durumlarda tahminler yapılabilir."

"Kardeşim, kardeşim!" dedi Kont'un yardımına koşan Maximilien. "Mösyö haklı. İyi yürekli babamın bize sık sık söylediği şeyi hatırla: 'Bize bu iyiliği bir İngiliz yapmadı.'"

Monte Cristo ürperdi.

"Babanız size ne söylüyordu... Mösyö Morrel?" diye sordu aceleyle.

"Babam bunun bir mucize olduğunu söylüyordu Mösyö. Babam bir iyilikseverin bizim için mezarından çıktığına inanıyordu. Ah! Bu, etkileyici bir batıl inançtı Mösyö ve bu sözlerine hiç inanmasam da, onun asil ruhundaki bu inancı yok etmek istemiyordum! Birçok kez çok sevdiği, kaybettiği bir

dostunun ismini alçak sesle sayıklarken düşlere daldı ve ölmek üzereyken, yaklaşan sonsuzluk mezarın aydınlığından zihnine bir şeyler aktardığında, o zamana dek bir şüpheden ibaret olan bu düşünce bir inanca dönüştü ve ölürken söylediği son sözler şöyleydi: 'Maximilien, o kişi Edmond Dantès'ti.'"

Kont'un birkaç saniyedir artan solgunluğu bu sözler üzerine daha da ürkütücü bir hal aldı. Tüm kanı kalbine hücum ediyor, konuşamıyordu, zamanın geçtiğinin farkına varmamış gibi saatini çıkardı, şapkasını aldı, Madam Herbult'ya canı sıkkın bir halde hızla iltifat etti ve Emmanuel ve Maximilien'in ellerini sıkarken, "Madam," dedi, "ara sıra size saygılarımı sunmak için buraya gelmeme izin verin. Bu evi sevdim ve beni ağırladığınız için size minnettarım çünkü uzun yıllardan sonra ilk kez kendimi unuttum."

Ve hızlı adımlarla dışarı çıktı.

"Bu Monte Cristo kontu ilginç bir adam," dedi Emmanuel.

"Evet," diye yanıtladı Maximilien, "ama onun altın gibi bir yüreği olduğuna inanıyorum ve bizi sevdiğinden eminim."

"Sesi içime işledi," dedi Julie, "ve birkaç kez, bu sesi ilk defa duymadığımı sandım."

LI

Pyramos ve Thisbe[63]

Zengin Saint-Honoré Mahallesi'nin anacaddesinin üçte ikisi geçildiğinde, zarif evlerin arasında dikkati çeken güzel bir konağın arkasında, boyları, kale gibi yüksek koca duvar-

63 Yunan ve Roma mitolojisine göre, birbirlerine bitişik evlerde yaşayan Pyramos ve Thisbe, ailelerinin evlenmelerine izin vermemesi üzerine kaçmaya karar verirler. Thisbe'yi bir aslanın parçaladığını sanan Pyramos intihar eder. Sevgilisinin bir yanlış anlaşılma sonucu kendini öldürdüğünü anlayan Thisbe de aynı bıçakla intihar eder.

ları aşan sık kestane ağaçlarının, ilkbahar geldiğinde pembe ve beyaz çiçeklerini XIII. Louis döneminden kalma demir bir parmaklığın da aralarında bulunduğu, dörtgen iki duvar ayağının üzerine paralel yerleştirilmiş, oluklu iki taş saksıya döktüğü geniş bir bahçe uzanır.

Bu görkemli giriş, iki saksıda yetişen ve damarları mermeri andıran yaprakları ve rüzgârda salınan lal kırmızısı çiçekleri olan muhteşem sardunyalara rağmen, konağın sahiplerinin uzun süre önce konakla, mahalleye bakan ağaçlarla kaplı avluyla ve kapısında o parmaklığın bulunduğu ve eskiden mülkiyetin bitişiğindeki bir dönümlük harika bir bostanın yanında yer alan bahçeyle yetinmeye karar verdiklerinden beri kullanılmamaktaydı. Ama spekülasyon iblisinin bu bostanın kenarına bir çizgi çekmesi, yani oraya bir sokak yapmaya karar vermesiyle, kararmış demir bir levha sayesinde daha kendisi var olmadan bir ismi olan bu sokağın üzerine binalar inşa etmek ve Paris'in Saint-Honoré olarak anılan o büyük arteriyle rekabet etmek amacıyla bostanın satılması düşünülmüştü.

Ama söz konusu spekülasyon olduğunda, insan önerir, para isteneni yapar; vaftiz edilmiş sokak daha beşikteyken öldü, bostanı satın alıp parasını ödeyen adam onu istediği fiyata satabileceği bir alıcı bulamadı ve buranın günün birinde muhakkak değerleneceği düşüncesiyle, beklediği sürenin ve yatırılmış sermayesinin kayıplarını telafi edebilecek şekilde bu araziyi yılda beş yüz franga bostancılara kiraladı.

Birçok kişinin yatırımlarıyla yüzde elli kazandıkları bir dönemde, yüzde bir buçukluk bir faiz kimseye çekici gelmiyordu.

Bununla birlikte, eskiden bostana bakan bahçenin parmaklıklı kapısı kullanılmıyor ve pas menteşelerini kemiriyordu; ayrıca iğrenç bostancıların çirkin bakışlarıyla aristokratik bahçenin içini lekelememeleri için, parmaklıkların üzerine altı ayak yüksekliğinde tahta bir bölme yapılmıştı. Doğrusu bu ya, tahta levhalar birbirlerine iyice bitişik de-

ğildi ve kaçamak bir bakış aralarından sızabilirdi ama bu ağırbaşlı ev yapılacak saygısızlıklardan korkmuyordu.

Bu bostanda lahana, havuç, turp, bezelye ve kavun yerine yabani yonca yetişmesi bu terk edilmiş arazinin hâlâ satılacağının düşünüldüğünü belli ediyordu. Tasarlanan sokağa açılan alçak küçük bir kapı, kiracıların bereketsizliği nedeniyle terk ettiği ve bir haftadır eskisi gibi yüzde bir buçuk yerine, hiç kazanç getirmez olmuş duvarlarla çevrili bu araziye girişi sağlıyordu.

Konak tarafında, sözünü ettiğimiz kestane ağaçları duvarı sarsa da, çiçek açmış diğer ağaçların aç dallarını havaya onların aralarından uzatmasına engel değildi bu. Yaprakların gün ışığının aralarından sızmasına zar zor izin verecek ölçüde iç içe geçtiği bir köşedeki taş bir bank ve bahçe sandalyeleri buranın yüz adım ötedeki konağın bazı sakinleri için bir buluşma ya da inziva yeri olduğunu belli ediyordu ve bu mekân etrafı yeşillikten çitlerle çevrili olduğu için güçlükle fark edilebiliyordu. Nihayet, güneş ışınlarının ulaşmaması, yazın en sıcak günlerinde bile sürekli serin olması, kuşların şakıması, evden ve sokaktan, yani işlerden ve gürültüden uzak olması bu gizemli yerin seçimini doğruluyordu.

İlkbaharın Paris sakinlerine bahşetmeye henüz başladığı en sıcak günlerden birinin akşamında, bu taş bankın üzerinde bir kitap, bir şemsiye, bir el çantası ve işlenmeye başlanmış bir patiska mendil vardı ve bu bankın biraz ötesinde, parmaklıkların kenarında, tahta levhaların önünde ayakta duran genç bir kadın kafes biçimli çitin bir gözünden bildiğimiz ıssız bostana bakıyordu.

Neredeyse aynı anda, bu arazinin küçük kapısı sessizce kapanırken, uzun boylu, güçlü, ağartılmamış bezden bir gömlek giymiş, kadife bir kasket takmış ama bakımlı bıyıkları, sakalları, saçları bu halk giysisiyle pek de uyum içinde olmayan bir adam gözetlenip gözetlenmediğini anlamak için hızla etrafına baktı ve girip kapıyı arkasından kapadı, aynı hızlı adımlarla parmaklığa yöneldi.

Genç kız, beklediği ama muhtemelen bu kıyafetle geleceğini ummadığı kişinin görüntüsü karşısında korkarak geri çekildi.

Yine de, genç adam kapının aralıklarından sadece âşıklara özgü o bakışla beyaz bir elbisenin, uzun mavi bir kemerin salındığını görmüştü. Hızla kapıya doğru gidip ağzını bir açıklığa dayadı:

"Korkmayın Valentine, benim," dedi.

Genç kız yakınlaştı.

"Ah! Mösyö," dedi, "bugün neden bu kadar geciktiniz? Birazdan akşam yemeğinin yeneceğini, buraya, korkarım uzun sürmeyecek olan işlememi yapmak için gelirken, beni sürekli gözleyen üvey annemi, beni sürekli ihbar eden odacı kadını ve bana işkence eden erkek kardeşimi atlatmak amacıyla nasıl kurnazca ve eli çabuk davrandığımı biliyor musunuz? Benden bu gecikmeden dolayı özür diledikten sonra, hoşunuza giderek giydiğiniz ve neredeyse sizi tanımamı sağlayan bu giysinin ne anlama geldiğini açıklayacaksınız."

"Sevgili Valentine," dedi genç adam, "size olan aşkım size söylemeye cesaret edemeyeceğim kadar yüce, yine de sizi her görüşümde, kendi sözlerimin yankısı sizi göremediğim zamanlarda kulaklarımı hafifçe okşasın diye, size hayran olduğumu söyleme ihtiyacı duyuyorum. Şimdi beni zarifçe paylaşığınız için size teşekkür ederim çünkü bu paylama bana, beni beklediğinizi söylemeye cesaret edemesem de, beni düşündüğünüzü kanıtlıyor. Gecikmemin ve kılık değiştirmemin nedenini soruyorsunuz; size bunları açıklayacağım ve umarım nedenlerimi bağışlarsınız: Yeni bir meslek seçtim..."

"Yeni bir meslek mi? Ne söylemek istiyorsunuz Maximilien? Ve bizimle ilgili konuları şakaya vurarak konuşacak kadar mutlu muyuz?"

"Ah! Tanrı beni hayatım anlamına gelen şeyle ilgili şaka yapmaktan korusun ama tarlalarda koşturmaktan ve merdivenleri tırmanmaktan bıktım, geçen akşam babanızın beni

bir hırsız olarak yargılatacağı düşüncesini aklıma sokmanızdan beri cidden korkuyorum, bu durum, bütün Fransız ordusunun onuruna leke düşürürdü, ayrıca kuşatılacak en küçük bir kalenin ya da savunulacak en ufak bir tabyanın bulunmadığı bu arazinin etrafında sürekli dönüp durmamın çevredekileri şaşırtma olasılığı da beni bir o kadar ürküttü, bu yüzden bir sipahi yüzbaşı olmak yerine bostancılık yapmaya karar verdim ve mesleğime uygun bir elbise giydim."

"Çok güzel! Nasıl bir çılgınlık bu!"

"Tam tersine, sanırım hayatımda yaptığım en akıllıca işti çünkü güvenliğimizi sağlayacak."

"Bunu açıklar mısınız?"

"Tamam o zaman, bu arazinin sahibini buldum; eski kiracılarla sözleşmesi bitiyormuş, ben de burayı kiraladım. Gördüğünüz tüm bu yabani yoncalar bana ait Valentine, kuru otların arasına bir kulübe yapmamı ve artık yirmi adım ötenizde oturmamı hiçbir şey engelleyemez. Ah! Sevincime ve mutluluğuma hâkim olamıyorum. Valentine, bu masrafları karşılayacağımı mı düşünüyorsunuz? Bu imkânsız, öyle değil mi? Tamam o zaman, hayatımın on yılını vereceğim tüm bu mutluluğun, tüm bu sevincin bana kaça mal olduğunu tahmin edersiniz? Üç aylık taksitlerle ödemek üzere yılda beş yüz franga. İşte gördüğünüz gibi, artık korkacak bir şey yok. Burada kendi arazimdeyim, duvarıma merdiven dayayıp üzerinden dışarı bakabilirim ve eğer gururunuz bir gömlek giyip bir kasket takmış zavallı bir gündelikçi işçinin ağzından o sözleri duymaktan incinmezse bir devriyenin beni rahatsız etmesinden endişe duymadan sizi sevdiğimi söyleme hakkına sahibim."

Valentine sevinçli bir şaşkınlığı dışavuran hafif bir çığlık attı:

"Ne yazık ki Maximilien," dedi kıskanç bir bulut yüreğini aydınlatan güneş ışığını aniden gölgelemiş gibi hüzünle, "artık kendimizi özgür hissedeceğimiz için mutluluğumuzu tehlikeye atacağız; bu güvenlik önlemi nedeniyle aşırıya kaçacağız ve bu da her şeyi mahvedecek."

"Dostum, sizi tanıdığımdan beri, size hayatımın ve düşüncelerimin sizin hayatınıza ve düşüncelerinize tabi olduğunu kanıtlayan bana bunu nasıl söylersiniz? Bana neden güvendiniz? Mutluluğumdan dolayı, öyle değil mi? Bana belli belirsiz bir içgüdünün size büyük bir tehlikeye atıldığınızı hissettirdiğini söylediğinizde, sizden size hizmet etme mutluluğundan başka bir ödül istemeksizin kendimi size adadım. O zamandan beri, sizin için kendini ölüme atmaktan mutluluk duyacaklar arasından beni seçmeniz nedeniyle pişmanlık duyacağınız tek bir söz söyledim, tek bir harekette bulundum mu? Zavallı çocuk, bana Mösyö d'Épinay ile nişanlandığınızı, bu evliliğe babanızın karar verdiğini, Mösyö de Villefort'un istediği her şey şaşmaz bir şekilde yerine geldiğinden bu işin kesin olduğunu söylediniz. Bunun üzerine, benim ya da sizin iradeniz dışında gelişecek olayları, kaderin, Tanrı'nın müdahalesini bekleyerek bir kenara çekildim ama yine de beni seviyorsunuz, benim için üzülüyorsunuz, evet Valentine, bunu bana söylediniz; ara sıra tekrarlamanızı istediğim ve bana her şeyi unutturan o tatlı sözler için teşekkür ederim."

"İşte sizi cesaretlendiren de bu Maximilien, işte bana kimi zaman mutlu, kimi zaman da sıkıntılı anlar yaşatan da bu, öyle ki, kendi kendime sık sık eskiden üvey annemin sert tavırlarından ve oğluna körü körüne bağlılığından dolayı çektiğim acının mı, yoksa sizi gördüğümde hissettiğim tehlikelerle dolu mutluluğun mu iyi geleceğini soruyorum."

"Tehlikelerle dolu mu?" diye haykırdı Maximilien. "Bana bu kadar sert ve haksız bir şeyi nasıl söyleyebilirsiniz? Efendisine benim kadar bağlı bir köleye hiç rastladınız mı? Bazen sizinle konuşmama izin verdiniz Valentine ama bana sizi izlememi yasakladınız; buna itaat ettim. Bu araziye sızmanın, sizinle bu kapı aralığında konuşmanın, nihayet sizi görmesem de yanınızda olmanın bir çaresini bulduğumdan beri, bu parmaklıkların arasından bir kez olsun eteğinize dokunmak isteyip istemediğimi söyler misiniz? Gençliğim

ve gücüm karşısında gülünç bir engel olan bu duvarı aşmak için tek bir adım attım mı? Katı tutumunuza tek sitem etmeden, bir arzumu asla yüksek sesle dile getirmeden, geçmiş zaman şövalyeleri gibi sözüme bağlı kaldım. Adil olmadığınıza inanmam için en azından bunu itiraf edin."

"Bu doğru," dedi Valentine, Maximilien iki tahta levha arasından uzattığı ince uzun parmaklarından birinin ucunu öperken, "bu doğru, siz dürüst bir dostsunuz. Ama neticede kendi çıkarınız için böyle davrandınız sevgili Maximilien; kölenin taleplerde bulunmaya başladığı gün her şeyi kaybetmesi gerektiğini iyi biliyordunuz. Bana, hiç dostu olmayan, babası tarafından unutulan, üvey annesinden eziyet gören ve tek tesellisi eliyle elimi sıkamayan, benle sadece gözleriyle konuşan ve yüreği hiç kuşkusuz geriye kalan bir parça sıcaklığıyla benim için atan yatalak, suskun, buz tutmuş bir ihtiyar olan bana, bir ağabeyin dostluğunu vadettiniz. Bu, beni benden güçlü olanların düşmanı ve kurbanı yapan, bana dost ve yardımcı olarak bir kadavrayı veren kaderin acı bir alayı! Ah! Gerçekten de Maximilien, size çok bahtsız olduğumu ve beni kendiniz için değil, benim için sevmekte haklı olduğunuzu tekrarlıyorum."

"Valentine," dedi genç adam büyük bir heyecanla, "bu dünyada sadece sizi sevdiğimi söyleyemeyeceğim çünkü kız kardeşimi ve enistemi de seviyorum ama o tatlı ve yumuşak sevgi size karşı hissettiğim duygulara hiç benzemiyor: Sizi düşündüğümde kanım kaynıyor, göğsüm şişiyor, yüreğim kabarıyor ama bu ateşli tutkuyu, bu insanüstü gücü size hizmet etmek için kullanmamı söyleyeceğiniz güne kadar sizi sevmek için kullanacağım. Söylendiğine göre, Mösyö Franz d'Épinay bir yıl daha burada olmayacak, bu süre içinde bize yardım edecek uygun koşullar ortaya çıkabilir, neler neler olur! Umudumuzu hiç kaybetmeyelim, umut etmek iyi ve hoştur! Ama bu arada, benim bencilliğimden söz eden siz, Valentine, benim için edepli Venus'ün güzel ve soğuk heykeli

gibi davranmaktan başka ne yaptınız? Bu fedakârlığın, bu itaatin, bu ağırbaşlılığın karşılığı olarak bana hangi vaatte bulundunuz? Hiçbir şey. Bana yüreğinizde ne kadar yer ayırdınız? Küçük bir yer. Bana nişanlınız Franz d'Épinay'den söz ediyor ve bir gün ona ait olacağınızı düşünerek iç çekiyorsunuz. Söylesenize Valentine, ruhunuzda başka bir şeye yer yok mu? Nasıl olur! Size hayatımı adıyorum, size ruhumu veriyorum, yüreğimin en hafif çarpıntısını size atfediyorum ve tamamen size ait olduğumda, kendi kendime alçak sesle sizi kaybedersem öleceğimi söylediğimde, sadece bir başkasına ait olma düşüncesinden başka hiçbir şeyden korkmuyorsunuz! Ah! Valentine! Valentine, sizin yerinizde olsaydım, sevildiğimden sizi sevdiğim kadar emin olsaydım, şimdiye kadar elimi yüz kere şu parmaklıkların arasından uzatıp zavallı Maximilien'in elini tutar ve ona, 'Bu dünyada ve ahirette sadece size ait olacağım Maximilien,' derdim."

Valentine hiç cevap vermedi ama genç adam onun iç çekip ağladığını duydu.

Bu tepki üzerine Maximilien kendini hemen toparladı.

"Ah!" diye haykırdı. "Valentine! Valentine! Sözlerimde sizi incitecek bir şey varsa söylediklerimi unutun!"

"Hayır," dedi Valentine, "haklısınız ama babam bana bir yabancı gibi davrandığı için kendimi neredeyse bir yabancı gibi hissettiğim bir evde yaşayan ve on yıldır, çelikten iradelerini bana dayatan efendiler karşısında iradesi her gün, her saat, her dakika zayıflayan zavallı bir yaratık olduğumu görmüyor musunuz? Kimse ne kadar acı çektiğimi fark etmiyor ve bunları sadece size anlatıyorum. Görünürde ve herkese göre benim için her şey yolunda gidiyor, herkes bana sevgiyle yaklaşıyor ama aslında herkes bana düşman. Herkes Mösyö de Villefort'un kızına karşı şefkatli davranamayacak kadar ciddi ve sert olduğunu, ama kızı en azından Madam de Villefort'da ikinci bir anne bulmanın mutluluğunu yaşadığını sanıyor. Evet, herkes yanılıyor, babam beni hiç umur-

samıyor, üvey annem bana, hiç durmadan gülümsemesinin altında gizlediği için daha da ürkütücü bir hal alan büyük bir nefret besliyor."

"Sizden nefret etmek mi Valentine? Sizden nasıl nefret edilebilir?"

"Ne yazık ki dostum," dedi Valentine, "bu nefretin benim için neredeyse doğallaştığını itiraf etmek zorundayım. Oğluna, kardeşim Edouard'a tapıyor."

"Yani?"

"Yani, konuştuklarımıza bir para meselesini karıştırmak bana garip geliyor ama sanırım nefreti en azından bundan kaynaklanıyor. Kendisine ait bir serveti bulunmamasından, benimse annemden kalan gelirle şimdiden zengin olmamdan ve bu servetin günün birinde Mösyö ve Madam de Saint-Méran'dan bana miras kalacak servetle daha da artacağını düşünmesinden dolayı sanırım beni kıskanıyor. Ah! Tanrım! Mösyö de Villefort'un evinde bana babasının kızı gibi davranılacağını bilseydim, ona bu servetin yarısını verir, bir an bile beklemezdim."

"Zavallı Valentine!"

"Evet, kendimi zincirlenmiş gibi hissediyorum ama aynı zamanda zayıflığımın o kadar farkındayım ki, âdeta bana destek olan bu bağları koparmaya korkuyorum. Zaten babam emirlerine cezalandırılmadan karşı konacak biri değil: Bana karşı çok otoriter davranır, kusursuz bir geçmişe ve neredeyse kimsenin ilişemeyeceği bir konuma sahip olduğundan size, hatta krala karşı bile öyle davranacaktır. Ah! Maximilien! Size yemin ederim ki mücadele edemiyorum çünkü bu mücadelede benim gibi yenik düşeceğinizden korkuyorum."

"Ama Valentine," diye yanıtladı Maximilien, "neden böylesine umutsuzluğa kapılıyor ve geleceğe hep karamsar bakıyorsunuz?"

"Ah! Dostum çünkü geleceğimi geçmişime bakarak yorumluyorum."

"Bakın, aristokratların bakış açısına göre iyi bir talip sayılmayabilirim, yine de yaşadığınız çevreye birçok açıdan bağlıyım, artık iki Fransa'nın olduğu dönemde yaşamıyoruz, monarşinin en soylu aileleri imparatorluk ailelerinin içinde eriyip gitti: Kılıç aristokrasisi top soyluluğuyla birleşti. Ben top soyluluğuna aidim: Orduda iyi bir geleceğim var, sınırlı ama kendime ait bir servete sahibim; nihayet babamın anısına hâlâ bölgemizin en dürüst tüccarlarından biri olarak saygı duyulur. Bölgemiz diyorum Valentine çünkü siz de neredeyse Marsilyalı sayılırsınız."

"Bana Marislya'dan söz etmeyin Maximilien, bu tek sözcük bana iyi yürekli annemi, ölümüne herkesin üzüldüğü ve bu dünyadaki kısa yaşamında yaptığı gibi, en azından gökyüzündeki sonsuz yolculuğunda da kızının üzerine titrediğini umduğum o meleği hatırlatıyor. Ah! Maximilien, zavallı annem yaşasaydı, korkacak hiçbir şeyim olmayacaktı, ona sizi sevdiğimi söyleyecektim ve o da bizi koruyacaktı."

"Ne yazık ki Valentine," diye karşılık verdi Maximilien, "anneniz yaşasaydı, hiç kuşkusuz sizi tanıyamayacaktım çünkü o yaşasaydı mutlu olacağınızı söylediniz ve mutlu Valentine bulunduğu yükseklikten bana küçümseyerek bakacaktı."

"Ah! Dostum," diye haykırdı Valentine, "şimdi de siz haksızlık ediyorsunuz... Ama bana söylesenize..."

"Size neyi söylememi istiyorsunuz?" dedi Valentine'in tereddüt ettiğini gören Maximilien.

"Bana eskiden Marsilya'da babanız ve babam arasında bir anlaşmazlık olup olmadığını söyleyin."

"Babanızın Bourbonların en ateşli taraftarlarından biri ve babamın İmparator'a bağlı biri olması dışında, bildiğim kadarıyla hayır," diye yanıtladı Maximilien. "Sanırım yaşadıkları tek düşünce ayrılığı buydu. Ama bunu neden sordunuz Valentine?"

"Bunu size anlatacağım," diye yanıtladı genç kız, "çünkü her şeyi bilmeniz gerek. Légion d'honneur nişanını alma-

nızın gazetede yayımlandığı gündü. Hepimiz büyükbabam Mösyö Noirtiers'nin yanındaydık, dahası Mösyö Danglars da oradaydı, atları önceki gün az kaldı annemi ve kardeşimi öldürecek olan o bankacıyı tanıyor musunuz? O beyler Matmazel Danglars'ın evliliğinden söz ederken ben de büyükbabama yüksek sesle gazete okuyordum. Sizinle ilgili ve daha önce okuduğum habere geldiğimde, zira önceki sabah bu güzel haberi bana vermiştiniz, o habere geldiğimde çok mutlu oldum... aynı zamanda isminizi yüksek sesle okumak zorunda kaldığım için titriyordum ve sessizliğimin hayra yorulmayacağından çekinmesem isminizi atlardım, bunun üzerine tüm cesaretimi topladım ve okudum."

"Sevgili Valentine!"

"Evet, babam isminizi duyar duymaz başını çevirdi. Herkesin bu isim karşısında yıldırım çarpmışa döneceğine öylesine inanıyordum ki (görüyorsunuz ne kadar çılgınım) babamın ve hatta (bunun bir yanılsama olduğuna eminim), Mösyö Danglars'ın bile ürperdiğini görür gibi oldum.

'Morrel,' dedi babam, 'durun biraz! (Kaşlarını çattı.) Bu adam Marsilyalı Morrellerden, 1815'te bizi onca sıkıntıya sokan o kudurmuş Bonapartçılardan biri olmasın?'

'Evet,' diye yanıtladı Mösyö Danglars, 'hatta sanırım eski armatörün oğlu.'"

"Gerçekten mi?" dedi Maximilien. "Peki ya babanız ne cevap verdi Valentine?"

"Ah! Size söylemeye cesaret edemeyeceğim korkunç bir söz söyledi."

"Siz yine de söyleyin," dedi Maximilien gülümseyerek.

"İmparatorları bütün bu fanatiklere hadlerini bildirmeyi biliyordu: Onları ön saflarda önemsiz askerler olarak adlandırıyordu ve bu, hak ettikleri tek nitelemeydi. Yeni hükümetin bu koruyucu ilkeyi yeniden yürürlüğe koymasından çok memnunum. Bize pahalıya mal olsa da bu ilkeye uymak için Cezayir'i elinde tuttuğu için hükümeti kutlayacağım."

"Oldukça sert bir siyasi tavır sergilemiş," dedi Maximilien. "Ama Mösyö de Villefort'un söylediklerinden dolayı utanmayın sevgili dostum, iyi yürekli babamın bu konuda babanızdan aşağı kalır yanı yoktu ve hiç durmadan, onca güzel işi beceren İmparator'un yargıçlardan ve avukatlardan oluşan bir alay oluşturmadığını ve onları sürekli cephenin ateş hattına göndermediğini tekrarlardı. Gördüğünüz gibi sevgili dostum, ifadenin can alıcılığı ve düşüncelerin inceliği açısından iki taraf da eşdeğerde. Ama M. Danglars Kraliyet Savcısı'nın bu çıkışı karşısında ne söyledi?"

"Ah! Çok vahşi bulduğum o kendine özgü sinsi kahkahasını attı; ardından hemen ayağa kalkıp dışarı çıktılar. O zaman büyükbabamın çok heyecanlandığını fark ettim. O zavallı felçlinin duygularını sadece benim tahmin edebildiğimi size söylemeliyim, zaten önünde gerçekleşen sohbet sırasında (çünkü zavallı büyükbabama hiç aldırış edilmiyor!) anladığım kadarıyla bir fanatiği olduğu İmparator hakkında kötü şeyler söylenmesinin onu çok derinden etkilediğinden kuşkulanmıştım.

Gerçekten de imparatorluğun en tanınmış isimlerinden biriydi: Senatör oldu ve bildiğiniz ya da bilmediğiniz gibi, Restorasyon Dönemi'ndeki her Bonapartçı komplonun içinde yer aldı.

Evet, bazen alçak sesle garibime giden bu tür sözler edildiğini duyuyorum: 'Büyükbabam Bonapartçı, babam kralcı; ne yapmamı bekliyorsunuz ki?' Bunun üzerine ona döndüm. Bana bakışlarıyla gazeteyi gösteriyordu.

'Neyiniz var büyükbaba?' diye sordum, 'Memnun kaldınız mı?'

Başıyla *evet* işareti yaptı.

'Babamın söylediklerinden mi?'

Hayır işareti yaptı.

'Mösyö Danglars'ın söylediklerinden mi?'

Yine *hayır* işareti yaptı.

O zaman Mösyö Morrel'in, Maximilien demeye cesaret edemedim, 'Légion d'honneur nişanı almasından mı?'

Başını *evet* dercesine salladı.

Buna inanır mısınız Maximilien? Sizi tanımadığı halde, Légion d'honneur nişanı almanıza sevinmişti. Bu belki de çılgınlığından kaynaklanıyor çünkü çocukluğuna döndüğü söyleniyor ama bu *evet* cevabından dolayı onu çok seviyorum."

"İlginç," diye düşündü Maximilien. "Demek babanız benden nefret edecek, oysa büyükbabanız tam tersine... Taraf olmanın bu tutkuları ve nefretleri çok garip şeyler!"

"Şişşt!" dedi Valentine aniden. "Saklanın, kaçın, biri geliyor!"

Bir kazmanın üzerine sıçrayan Maximilien yabani yoncaları acımasızca altüst etmeye başladı.

"Matmazel! Matmazel!" diye bağırdı biri ağaçların arkasından. "Madam de Villefort her yerde sizi arıyor; salonda bir ziyaretçi var."

"Bir ziyaretçi!" dedi çok heyecanlanan Valentine. "Bizi kim ziyarete gelmiş olabilir?"

"Söylendiği kadarıyla büyük bir senyör, bir prens, Sayın Monte Cristo kontu."

"Geliyorum," dedi Valentine yüksek sesle.

Valentine'in her görüşmenin sonunda *hoşça kalın* niyetine *geliyorum* dediği Maximilien parmaklığın diğer yanında bu isim karşısında ürperdi.

"Şuraya bak!" dedi dalgın bir halde kazmaya yaslanan Maximilien. "Monte Cristo kontu Mösyö de Villefort'u nereden tanıyor?"

LII

Toksikoloji

Gerçekten de Madam de Villefort'un konağına gelen kişi Sayın Kraliyet Savcısı'na iadeiziyarette bulunmak isteyen

Monte Cristo kontuydu ve bu ismin duyulmasıyla kolaylıkla tahmin edilebileceği gibi bütün ev hareketlenmişti.

Kont'un geldiği bildirildiğinde salonda olan Madam de Villefort, Kont'a bir kez daha teşekkür etmesi için oğlunu yanına çağırtmıştı ve iki gündür sürekli bu önemli şahsiyetten söz edildiğini duyan Edouard, annesinin sözünü yerine getirmek ya da Kont'a teşekkür etmek için değil ama merakından ve arasına annesine. "Ah haylaz çocuk! Ama o kadar zeki ki onu bağışlamam gerek!" dedirten o şakalardan birini katabileceği bazı gözlemlerde bulunmak üzere koşarak gelmişti.

İlk kibarca sözlerin ardından Kont Mösyö de Villefort'u sordu.

"Kocam akşam yemeğini sayın Adalet Bakanı'yla birlikte yemek için az önce çıktı," dedi genç kadın, "ve sizi görme mutluluğundan mahrum kaldığı için eminim pişman olacak."

Salona Kont'tan önce gelmiş ve Kont'u âdeta bakışlarıyla yiyen iki ziyaretçi hem kibarlığın hem de merak gidermenin gerektirdiği makul bir sürenin sonunda çekildiler.

"Bu arada ablan Valentine ne yapıyor?" diye sordu Madam de Villefort Edouard'a. "Kendisini Sayın Kont'a tanıtma onuruna erişmem için hemen haber verilsin."

"Bir kızınız mı var Madam?" diye sordu Kont. "Henüz çocuk olmalı?"

"Mösyö de Villefort'un ilk evliliğinden, uzun boylu ve güzel bir kız," diye yanıtladı genç kadın.

"Ama melankolik," diye araya girdi şapkasına bir sorguç yapmak için yaldızlı tüneğinde acıyla öten muhteşem bir Amerikan papağanının uzun kuyruğundaki tüyleri koparan Edouard.

Madam de Villefort, "Kes sesini Edouard!" demekle yetindi.

"Bu şapşal çocuk haklı ve benden defalarca duyduğu şeyi tekrarlıyor çünkü Matmazel de Villefort kendisini eğlendirmek için elimizden geleni yapmamıza rağmen, hüzünlü ve suskun

bir kişiliğe sahip, bu nitelikleri onun güzelliğine sık sık gölge düşürüyor. Ama neden gelmiyor, Edouard, gidip bir bakın."

"Çünkü onu olmadığı yerde arıyorlar."

"Nerede arıyorlar?"

"Büyükbaba Noirtier'nin yanında."

"Siz orada olmadığını mı düşünüyorsunuz?"

"Evet, evet, evet, evet, evet, orada değil," dedi Edouard bir şarkı mırıldanırmışçasına.

"Peki ya nerede? Biliyorsanız söyleyin."

"Büyük kestane ağacının altında," diye yanıtladı haylaz çocuk, annesinin çığlıklarına rağmen, bu tür bir yiyeceğe çok düşkün gibi görünen papağana canlı sinekleri uzatırken.

Madam de Villefort odacı kadına Valentine'in nerede olduğunu sormak üzere elini zile uzatırken, genç kız içeri girdi. Gerçekten de hüzünlü görünüyordu ve ona dikkatle bakılsa gözlerindeki yaşların izleri bile görülebilirdi.

Hikâyenin hızına kapılıp okuyucularımıza tasvir etmeden geçtiğimiz Valentine, on dokuz yaşında, uzun boylu, ince, açık kahverengi saçlı, koyu mavi gözlü, sakin tavırlı ve annesini andıran o eşsiz zarafetin izlerini taşıyan bir genç kızdı; beyaz ve ince uzun elleri, sedef gibi parlak boynu, ara sıra farklı renklerin bir görünüp bir kaybolduğu yanakları, ilk bakışta şiirsel endamını kendilerini hayranlıkla izleyen kuğularla kıyasladığımız o güzel İngiliz kadınları andırıyordu.

İçeri girdi ve adından çokça söz edildiğini duyduğu yabancıyı annesinin yanında gördüğünde, genç kız cilvelerinden hiçbirini sergilemeden ve Kont'un dikkatini çeken bir zarafetle gözlerini önüne eğmeden selamladı.

Monte Cristo ayağa kalktı.

"Matmazel de Villefort, üvey kızım," dedi kanepesine doğru eğilirken eliyle Valentine'i işaret eden Madam de Villefort.

"Ve Monte Cristo kontu, Çin kralı, Koşinşin imparatoru," dedi küçük haylaz ablasına sinsi bir bakış yönelterek.

Bu kez benzi solan Madam de Villefort, az kalsın Edouard adındaki bu musibete karşı öfkelenecekti ama Kont tam tersine gülümsedi ve çocuğa hoşnutlukla bakarmış gibi göründü, bu da annesinin neşesini ve coşkusunu doruk noktasına çıkardı.

"Madam," dedi sohbeti yeniden başlatan ve bakışlarını peş peşe Madam de Villefort'a ve Valentine'e yönelten Kont, "sizi ve Matmazel'i daha önce bir yerlerde görme onuruna erişmemiş miydim? Az önce bunu düşünüyordum ve Matmazel içeri girince, görünümü, bu sözcükten dolayı beni bağışlayın ama, bulanık bir anıyı biraz daha belirginleştirdi."

"Bu mümkün değil Mösyö, Matmazel de Villefort insanların arasına pek karışmaz ve dışarıya nadiren çıkarız," dedi genç kadın.

"Aslında Madam, Matmazel'i, sizi ve bu sevimli afacanı burada görmemiştim. Zaten Paris sosyetesini hiç tanımam, sanırım size Paris'e geleli birkaç gün olduğunu söyleme onuruna erişmiştim. Hayır, izin verirseniz hatırlamaya çalışayım... biraz bekleyin..."

Kont anılarına yoğunlaşmak istermişçesine elini alnına koydu.

"Hayır, başka bir ülkedeydi... bilemiyorum... ama bu anıya güzel bir güneşin ve dinî bir bayramın eşlik ettiğini sanıyorum... Matmazel'in elinde çiçekler vardı; çocuk bir bahçede tavuskuşunun peşinden koşuyordu ve siz Madam, beşik biçiminde bir asma çardağın altında oturuyordunuz... Bana yardımcı olun Madam, söylediğim şeyler size bir şey hatırlatıyor mu?"

"Hayır," diye yanıtladı Madam de Villefort, "yine de Mösyö, sanırım sizinle bir yerlerde karşılaşsaydım, anınız hafızamdaki yerini korurdu."

"Sayın Kont belki de bizi İtalya'da görmüştür," dedi Valentine çekingen bir ifadeyle.

"Gerçekten de, İtalya'da... bu mümkün," dedi Monte Cristo. "İtalya'ya hiç gittiniz mi Matmazel?"

"İki yıl önce Madam'la birlikte gitmiştik. Akciğerlerim için endişelenen doktorlar bana Napoli'nin havasını tavsiye etmişti. Bologna'ya, Perugia'ya, Roma'ya uğramıştık."

"Ah! Bu doğru Matmazel," diye haykırdı bu sıradan bilgi anılarını bütünleştirmeye yetmiş gibi görünen Monte Cristo. "Perugia'da, Ekmek ve Şarap Yortusu'nda, kaderin sizi, Matmazel'i, oğlunuzu ve beni bir araya getirdiği Postes Oteli'nin bahçesinde sizi görme onuruna eriştiğimi hatırlıyorum."

"Perugia'yı, Postes Oteli'ni ve bana sözünü ettiğiniz bayramı çok iyi hatırlıyorum Mösyö," dedi Madam de Villefort, "ama anılarımı sorgulamam boşuna ve hafızamın zayıflığından dolayı utanç duyuyorum, sizi görme onuruna eriştiğimi hatırlayamıyorum."

"Bu garip, ben de hatırlamıyorum," dedi güzel gözlerini Monte Cristo'ya doğru kaldıran Valentine.

"Ah! Ben hatırlıyorum," dedi Edouard.

"Size yardımcı olayım Madam," dedi Monte Cristo. "Çok sıcak bir gündü, törenden dolayı gelemeyen atları bekliyordunuz. Matmazel bahçenin derinliklerinde gözden kaybolmuştu ve oğlunuz bir kuşun peşinden koşarak uzaklaşlaşmıştı."

"Anne, hatırlarsan kuşu yakalamış, kuyruğundan üç tüy koparmıştım," dedi Edouard.

"Siz ise Madam, beşik biçimindeki asma çardağın altındaydınız; taştan bir bankın üzerinde otururken ve size söylediğim gibi Matmazel de Villefort ve oğlunuz orada yokken, biriyle uzun uzun sohbet ettiğinizi hatırlamıyor musunuz?"

"Evet, gerçekten de," dedi genç kadın kızararak, "hatırlıyorum, uzun bir yün pelerine sarınmış bir adamla... sanırım doktordu."

"Tam da öyle Madam, o adam bendim, on beş gündür kaldığım otelde oda hizmetçimin ateşini düşürmüş ve otel sahibinin sarılığını iyileştirmiştim, bu yüzden beni ünlü bir dok-

tor sandılar. Madam, uzun süre farklı şeylerden, Perugia'dan, Raphael'den, geleneklerden, âdetlerden, sanırım birilerinin size söylediğine göre Perugia'da birkaç kişinin sırrını hâlâ bildiği tofana suyu denen ünlü zehrinden konuşmuştuk."

"Ah! Bu doğru, hatırlıyorum," dedi Madam de Villefort hafif bir endişeyi belli eden bir acelecilikle.

"Söylediklerinizi tüm ayrıntılarıyla hatırlayamıyorum Madam," diye karşılık verdi Kont büyük bir sakinlikle, "ama hakkımdaki genel yanılgıyı paylaşarak bana Matmazel de Villefort'un sağlığı konusunda danıştığınızı çok iyi anımsıyorum."

"Yine de Mösyö, hastaları iyileştirdiğinize göre gerçekten doktor olmalıydınız," dedi Madam de Villefort.

"Madam, Molière ya da Beaumarchais size doktor olmadığım için hastalarımı iyileştirmediğimi ama onların kendiliklerinden iyileştiklerini söyleyeceklerdi, bana gelince, size kimya ve doğabilimlerini derinlemesine ama bir meraklı sıfatıyla incelediğimi söylemekle yetineceğim."

O sırada saat altıyı çaldı.

"Saat altı olmuş," dedi belirgin bir şekilde telaşlanan Madam de Villefort, "Valentine, büyükbabanızın akşam yemeği için hazır olup olmadığına bakacak mısınız?"

Ayağa kalkan Valentine Kont'u selamladı ve hiçbir şey söylemeden salondan çıktı.

"Ah Tanrım! Madam, Matmazel de Villefort'u benim yüzümden mi gönderdiniz?" dedi Kont.

"Kesinlikle hayır," diye yanıtladı genç kadın, "Mösyö Noirtier'nin hüzünlü var oluşunu sürdürmesi için gereken akşam yemeği saati geldi. Mösyö, kocamın babasının acınacak bir halde olduğunu biliyor musunuz?"

"Evet Madam, Mösyö de Villefort bana bundan söz etmişti; sanırım felç olmuş."

"Ne yazık ki evet; o zavallı ihtiyar hareket kabiliyetinden tamamen yoksun, sönmeye hazır bir lamba gibi solan ve tit-

reyen o insani mekanizmada sadece ruhu hüküm sürüyor. Ama sizi aile içi bahtsızlıklarla meşgul ettiğim için beni bağışlayın Mösyö, bana çok birikimli bir kimyacı olduğunuzu anlatırken sözünüzü kesmiştim."

"Ah! Bunu söylemiyordum Madam," diye yanıtladı Kont gülümseyerek, "tam tersine, özellikle Doğu'da yaşamaya karar verdiğim için Kral Mithridates'in izinden giderek kimyayla ilgili araştırmalar yaptım."

"*Mithridates, rex Ponticus*,"[64] dedi muhteşem bir albümden resimler koparan afacan, "her sabah kahvaltısında bir fincan zehirli krema içen kral."

"Edouard! Haylaz çocuk!" diye haykırdı hasar görmüş albümü oğlunun elinden çekip alan Madam de Villefort. "Katlanılmazsınız, bizi bunaltıyorsunuz. Bizi yalnız bırakın ve Büyükbaba Noirtier'nin odasına, ablanızın yanına çıkın."

"Albüm..." dedi Edouard.

"Ne albümü?"

"Evet, albümü istiyorum..."

"Resimleri neden kopardınız?"

"Çünkü hoşuma gidiyor."

"Hadi yukarı çıkın!"

"Albümü almadan gitmeyeceğim," dedi asla söz dinlememe alışkanlığına sadık kalarak büyük bir koltuğa yerleşen çocuk.

"Alın ve bizi rahat bırakın," dedi Madam de Villefort.

Ve albümü Edouard'a uzatarak ona eşlik etti.

Kont, Madam de Villefort'u gözleriyle takip etti.

"Bakalım kapıyı arkasından kapayacak mı?" diye mırıldandı.

Ve Madam de Villefort'un kapıyı çocuğun arkasından özenle kapadığını görse de fark etmemiş gibi davrandı.

Ardından etrafına son bir kez göz atan genç kadın iki kişilik kanepeye oturdu.

---

64 Pontus Kralı Mithridates.

"Şu gözlemde bulunmama izin verin Madam," dedi Kont o iyi bildiğimiz saflığıyla, "bu sevimli yumurcağa çok sert davranıyorsunuz."

"Böyle olması gerekiyor Mösyö," diye yanıtladı Madam de Villefort bir annenin rahat tavırlarıyla.

"Mösyö Edouard, Kral Mithridates'ten söz ederken Cornelius Nepos'un kitabından alıntı yapıyordu," dedi Kont, "ve siz lafını tam da eğitmeninin boşa zaman harcamadığını ve oğlunuzun yaşına göre çok birikimli olduğunu kanıtladığı sırada kestiniz."

"Doğrusu bu ya Mösyö, istediği zaman her şeyi kolayca öğreniyor," dedi gururu hafifçe okşanan anne. "Tek kusuru inatçı olması ama onun söylediklerine dönersek, Sayın Kont, Mithridates'in bu önlemleri aldığına ve bu önlemlerin etkili olduğuna inanıyor musunuz?"

"Elbette Madam, Napoli'de, Palermo'da ve Smyrna'da zehirlenmemek için üç kere bu önlemleri aldım, aksi takdirde ölmüş olacaktım."

"Bu yöntem başarılı oldu mu?"

"Kesinlikle."

"Evet bu doğru, buna benzer bir şeyi bana daha önce Perugia'da anlattığınızı hatırlıyorum."

"Gerçekten mi?" dedi Kont olağanüstü bir rol yeteneğiyle takındığı şaşkın bir tavırla. "Ben hiç hatırlamıyorum."

"Size zehirlerin Kuzeyliler ve Güneylilerde aynı etkiyi yaratıp yaratmadığını sormuştum ve siz de Kuzeylilerin soğuk ve ağırkanlı yapılarının, Güneylilerin sıcakkanlı ve güçlü yapılarına göre daha dayanıklı olduğunu söylemiştiniz."

"Bu doğru," dedi Monte Cristo. "Rusların hiçbir rahatsızlık belirtisi göstermeden, bir Napoliliyi ya da bir Arap'ı kesinlikle öldürecek kadar bitki yediğine tanık olmuştum."

"O halde bizde sonucun Doğu'ya oranla daha güvenli olacağına, sislerimizin ve yağmurlarımızın ortasında yaşayan birinin, zehrin yavaşça kana karışmasına sıcak bir iklimdeki bir insana göre daha kolay alışacağına inanıyorsunuz."

"Kuşkusuz yine de korunma sadece alışılacak zehre karşı gelişecektir."

"Evet, anlıyorum, peki ya siz nasıl alışacaksınız ya da daha doğrusu nasıl alıştınız?"

"Çok basit. Daha önceden size karşı hangi zehrin kullanılacağını bildiğinizi... bu zehrin de örneğin... bu zehrin brüsin olduğunu varsayalım..."

"Sanırım, brüsin kargabüken ağacından elde ediliyor," dedi Madam de Villefort.

"Tam da öyle Madam," diye yanıtladı Monte Cristo, "ama sanırım size öğretebileceğim fazla bir şey yok; iltifatlarımı kabul edin; kadınlarda bu tür bilgilere nadiren rastlanır."

"Ah! Bir şiir gibi hayalgücüne hitap eden ve bir cebir denklemi gibi rakamlarla çözümlenen simyacılığa büyük bir tutkuyla bağlıyımdır ama rica ederim devam edin. Anlattıklarınız beni çok ilgilendiriyor."

"Tamam," diye devam etti Monte Cristo, "bu zehrin brüsin olduğunu ve ilk gün bir miligram, ikinci gün iki miligram aldığınızı varsayın, böylece on gün sonra bir santigram brüsin almış olacaksınız, daha sonra iki miligrama çıkacak ve yirmi günün sonunda üç santigramlık, yani size bir zararı dokunmayacak ama sizin gibi önlem almayan bir başkası için çok tehlikeli sayılacak bir doza ulaşmış olacaksınız; nihayet bir ayın sonunda sizinle aynı sürahiden su içen birini öldürmüş olacaksınız, sizde ise bu suya karışmış herhangi bir zehirli maddenin yaratacağı hafif bir rahatsızlık belirtisinden başka bir şey görülmeyecek."

"Başka bir panzehir bilmiyor musunuz?"

"Bilmiyorum."

"Mithridates'in hikâyesini defalarca okumuştum," dedi düşüncelere dalan Madam de Villefort, "ve bunun hep bir masal olduğunu sanmıştım."

"Hayır Madam, tarihin genellikle aktardıklarının aksine bu bir gerçektir. Ama bana böyle sorular sorduğunuza ve

Mithridates'in bu hikâyesinin zihninizi uzun zamandır meşgul ettiğini söylediğinize göre, benden öğrenmek istediğiniz şey rasgele aklınıza gelen bir sorudan kaynaklanmıyor."

"Bu doğru Mösyö, gençliğimin en gözde iki bilimi botanik ve mineralojiydi; daha sonra tıpkı çiçeklerin aşkla ilgili düşüncelerini yansıttıkları gibi, ilaç olarak kullanılan bitkilerin de Doğulu halkların tüm tarihini ve Doğulu bireylerin bütün yaşamlarını açıkladığını öğrendiğimde, bir Flamel, bir Fontana ya da bir Cabanis olmak için erkek doğmadığıma pişman oldum."

"Dahası Madam," diye devam etti Monte Cristo. "Doğulular Mithridates gibi zehri sadece bir zırh olarak kullanmakla yetinmiyor, ondan aynı zamanda bir hançer olarak yararlanıyorlar; bilim onların elinde sadece bir savunma değil saldırı aracı haline geliyor; hem fiziki acılara hem de düşmanlara karşı kullanılıyor, afyonla, güzelavratotuyla, kargabükenle, yılan ağacıyla, taflanla, kendilerini rahatsız eden her şeyi etkisiz hale getiriyorlardı. Burada kocakarı dediğiniz Mısırlı, Türk ya da Rum kadınların hepsi, kimya konusunda hekimleri şaşırtacak, psikoloji konusunda günah çıkaran rahipleri dahi ürkütecek kadar bilgi sahibidir."

"Gerçekten mi?" dedi bu sohbet sırasında gözleri garip bir alevle parlayan Madam de Villefort.

"Tanrım! Elbette Madam," dedi Monte Cristo. "Doğu'nun gizemli dramları, âşık eden bitkiden öldüren bitkiye kadar, cennetin kapısını açan bitkiden bir insanı cehenneme gönderen içeceğe kadar, bu kapsamda kurgulanır, bu şekilde çözülür. Her bitki türünün arasında insanın maddi ve manevi yapısının kaprisleri ve ilginçlikleri kadar küçük farklılıklar vardır ve dahası kimyacıların sanatı çareyi ve hastalığı, insanın aşk ihtiyaçlarına ya da intikam arzularına göre ayarlamayı çok iyi bilir."

"Ama Mösyö," dedi genç kadın, "demek hayatınızın bir bölümünü geçirdiğiniz bu Doğulu toplumlar güzel ülkele-

rinde bize ulaşan masallar kadar fantastik. Demek bir insanı ortadan kaldırmak cezasız kalabiliyor. Mösyö Galland'ın Bağdat'ı ya da Basra'sı gerçek ürünü mü? Demek bu toplumları yöneten ve Fransa'da hükümet anlamına gelen sultanlar ve vezirler, cinayet iz bırakmadan işlenmişse zehirleyeni bağışlamakla yetinmeyip onu sadrazam yapan ve böylece canları sıkıldığında eğlenmek isterken bu sadrazamları tarihe altın harflerle kazıyan Harun Reşitler ve Caferler gerçekten yaşamışlar, öyle mi?"

"Hayır Madam, artık fantastik olan Doğu'da bile geçerli değil: Orada da başka isimler ardına gizlenmiş, başka kıyafetler giymiş polis komiserleri, sorgu hâkimleri, kraliyet savcıları ve bilirkişiler var. Suçluları gayet güzel bir şekilde asıyor, kellelerini uçuruyor, kazığa oturtuyorlar ama bu suçlular becerikli düzenbazlar olarak insan adaletini yanıltmayı ve ustalıklı manevralarla girişimlerinin başarısını güvence altına almayı başarıyorlar. Bizde nefret ve açgözlülük cinine çarpılmış ve yok edeceği bir düşmanı ya da ortadan kaldırılması gereken ninesi dedesi olan bir ahmak, bir bakkala gider, kendisini gerçek isminden daha çok ele verecek olan sahte bir isimle ve farelerin geceleri uyumasını engellediği bahanesiyle beş altı gram arsenik alır; daha da becerikliyse, beş altı bakkala uğrar ve kimliğini beş altı kez daha belli eder; ardından elde ettiği arseniği bir mamudun ya da bir mastadonun midesini çatlatacak ve mağdurun beklenmedik bir şekilde bütün mahalleyi ayağa kaldıracak kadar böğürmesine neden olan bir dozda arsenik düşmanına ya da ninesine dedesine içirir. Bunun üzerine, polis ve jandarma olay yerine doluşur, çağrılan doktor ölünün karnını açar ve midesinde ve bağırsaklarında bir kaşık arsenik bulur. Ertesi gün onlarca gazete olayı mağdurun ve katilin ismiyle birlikte anlatır. Hemen o akşam bakkal ya da bakkallar gelip, "Mösyöye arseniği ben sattım," derler. Ve arseniği satın alan kişiyi tanımadım deyip geçmek yerine yirmi kişinin daha is-

mini verirler; böylece ahmak yakalanıp hapse atılır, sorgulanır, yüzleştirilir, başkasıyla karıştırılır, mahkûm edilir ve giyotine yollanır ya da biraz önemli bir kadınsa, müebbet hapse çarptırılır. İşte sizin Kuzeylilerin kimyadan anladıkları budur Madam. Yine de, Desrues'nün daha akıllı olduğunu itiraf etmeliyim."

"Ne bekliyordunuz ki Mösyö?" dedi genç kadın gülerek. "Elden ne geliyorsa o yapılır. Herkes Medicilerin ya da Borgiaların sırlarını bilemez."

"Şimdi," dedi Kont omuzlarını silkerek, "size bütün bu budalalıkların nedenini söylememi ister misiniz? Çünkü, en azından oynanan oyunların içeriğine bakılırsa, tiyatrolarınızda karakterlerin bir küçük şişe zehir yuttukları ya da bir yüzüğün taşını ısırdıkları ve ardından düşüp öldükleri sahneleniyor: Beş dakika sonra perde iniyor ve seyirciler dağılıyor. Cinayetin sonuçları bilinmiyor; çapraz kurdelesiyle bir polis komiseri ya da yanında dört asker olan bir onbaşı görülmüyor ve bu durum zavallı beyinlere olayların bu şekilde geliştiğini yerleştiriyor. Ama Fransa'dan biraz dışarı çıkıp Halep'e ya da Kahire'ye ya da sadece Napoli'ye ve Roma'ya gidin. Oralarda, sokaklarda pembe yanaklarıyla dimdik yürüyen insanlarla karşılaşırsınız ve size paltosuyla dokunduğunda kör şeytanın onlar için, 'Bu mösyö üç hafta önce zehirlendi ve bir ay içinde ölmüş olacak,' dediğini duyabilirsiniz."

"Ama o halde, Perugia'da silinip gittiği söylenen o ünlü tofana suyu zehrinin sırrını bulmuş olmalılar," dedi Madam de Villefort.

"Elbette ki Madam, insanlar arasında kaybolup giden bir şey var mıdır? Sanatlar yer değiştirir ve dünya turuna çıkar, şeyler isim değiştirir, hepsi bu ve sıradan insanlar bunu anlamaz ama sonuç hep aynıdır, zehirler kimi zaman mideyi, kimi zaman beyni, bazen de bağırsakları etkiler. Ardından zehir bir öksürüğe, öksürük bir zatürreye ya da tıp kitaplarında listelenen başka bir hastalığa neden olur ama zehir tamamen öldü-

rücü olabilir ve öldürücü olmasa da, genellikle kimyadan pek anlamayan ve sizin dileğinize göre hastalığı iyileştirecek ya da azdıracak ilaçlar yazan saf doktorlar sayesinde, dostlarımdan biri olan ve Sicilya'da bu ulusal olguları derinlemesine inceleyen korkunç kimyacı, Başrahip Adelmonte de Taormina'nın söylediği gibi, bir adam ustalıkla ve adaletin hiçbir şey anlayamayacağı kurallar uyarınca öldürülmüş olur."

"Bu ürkütücü ama aynı zamanda muhteşem," dedi dikkatle dinlerken hiç kımıldamayan genç kadın, "itiraf edeyim ki tüm bunları Ortaçağ'ın uydurma hikâyeleri sanırdım."

"Evet, kuşkusuz ama günümüzde bu yöntemler daha yetkinleşmiştir. Zamanın, teşviklerin, madalyaların, Montyon ödüllerinin toplumu daha üst bir yetkinlik aşamasına yöneltmekten başka neye yaradığını düşünüyorsunuz? Oysa insan ancak Tanrı gibi yaratmayı ve yok etmeyi öğrendiğinde mükemmelleşecek, şu an sadece yok etmeyi biliyor, yani daha yolun yarısında."

"O halde," diye yanıtladı sohbeti sürekli olarak kendi düşüncesine göre yönlendirmek isteyen Madam de Villefort. "Borgiaların, Medicilerin, Renélerin, Ruggierilerin ve daha sonra da muhtemelen Trenk baronunun zehirleri modern dramda ve romanda fazlasıyla kullanıldı..."

"Onlar sanat objelerinden başka bir şey değildi Madam," dedi Kont. "Gerçek bilgenin sıradan bir şekilde bireye başvurduğunu mu sanıyorsunuz? Hayır. Bilim art arda sıralanan olguları, riskleri, fanteziyi sever. Örneğin, size az önce sözünü ettiğim muhteşem Başrahip Adelmonte bu konuda şaşırtıcı deneyler yapmıştır."

"Gerçekten mi?"

"Evet, size birini anlatacağım. Sebze, çiçek ve meyveyle dolu çok güzel bir bahçesi vardı; bu sebzelerden vasat olanı, örneğin lahanayı seçerdi. Bu lahanayı üç gün boyunca arsenikli bir eriyikle sulardı; üçüncü gün lahana bitap düşüyor ve sararıyordu, bu onu kesme zamanının geldiğini belirtiyordu;

lahana herkese olgun görünüyor ve doğal görünümünü muhafaza ediyordu, onun zehirlendiğini sadece Başrahip Adelmonte biliyordu. O zaman, lahanayı evine götürüyor, eline bir tavşan alıyor –Başrahip Adelmonte'nin tavşanlar, kediler ve hintdomuzlarından oluşan koleksiyonunun, sebzeler, çiçekler ve meyvelerden oluşan koleksiyonundan aşağı kalır bir yanı yoktu– bir lahana yaprağı yedirince tavşan ölüyordu. Mösyö Magendie ya da Mösyö Flourens'in öldürdüğü tavşanlar, hintdomuzları ve kedilerle ilgili olarak hangi sorgu hâkimi bir suç unsuru bulabilir, hangi kraliyet savcısı bir soruşturma başlatabilir ki? İşte tavşan adaletin hiç kuşku duymasına gerek kalmadan öldü. Aşçısına bu ölü tavşanın içini temizleten Başrahip Adelmonte bağırsaklarını bir gübre yığınının üzerine bırakır. Gübrenin üstündeki bağırsakları gagalayan bir tavuk da aynı şekilde hastalanıp ertesi gün ölür. Tavuk çırpınarak can çekişirken, bir akbaba (Adelmonte'nin ülkesinde çok akbaba vardır) tavuğun cesedini bir kayalığa götürüp yer. Bu yemeği yedikten sonra halsiz düşen zavallı akbaba bir bulutun zirvesinde sersemleştiğini hisseder, boşluğa yuvarlanır ve yavaş yavaş balık havuzunuza doğru alçalır, bildiğiniz gibi turna, yılan ve müren balıkları pisboğazdır ve akbabayı oburca yer... Ertesi gün, dört aracı sayesinde zehirlenmiş bu balıkların masanıza getirildiğini, beşinci aşamada zehirlenecek olan konuğunuzun sekiz on gün sonra bağırsak ağrılarına, kalp spazmına, pilor iltihabına maruz kalarak öldüğünü varsayın. Otopsi yapılacak ve doktorlar, 'Şahıs bir karaciğer tümöründen ya da tifo ateşinden ölmüştür,' diyecekler."

"Ama," dedi Madam de Villefort, "birbirlerine bağladığınız bu olasılıklar zinciri en ufak bir aksilikte kopabilir; akbaba oradan zamanında geçmeyip balık havuzunun yüz adım ötesine düşebilir."

"Ah! İşte sanat tam da burada devreye giriyor: Doğu'da büyük bir kimyacı olmak için kaderi yönlendirmek gerekir; böylece başarıya ulaşılır."

Düşüncelere dalan Madam de Villefort bir yandan da dinliyordu.

"Ama arsenik vücutta saptanabilen bir zehir; hangi şekilde alınırsa alınsın ölüme sebep olacak miktarda arsenik insan vücudunda bulunacaktır."

"Doğru!" diye haykırdı Monte Cristo. "Çok doğru! İşte o iyi yürekli Adelmonte'ye tam da bunu söyledim.

Düşündü, gülümsedi ve sanırım aynı zamanda bir Fransız atasözü de olan şu Sicilya deyişiyle bana, 'Evlat, dünya bir günde değil, yedi günde yaratıldı; bana pazar günü uğrayın,' dedi.

Pazar günü ona gittim; lahanasını arsenikle değil, kargabükenle, yani bilim insanlarının deyişiyle *strychnos colubrina* tuzu eriyiğiyle sulamıştı. Bu kez lahana hiç de solgun görünmüyordu ve onu hiç kuşku duymadan yiyen tavşan beş dakika sonra öldü; tavuk tavşanın bağırsaklarını yedi ve ertesi gün öldü. Bunun üzerine, akbabalardan vazgeçip tavuğun içini açtık. Bu kez özel belirtiler kaybolmuş ve sadece genel belirtiler kalmıştı. Hiçbir organda özel bir emare yoktu; sinir sisteminde zedelenme, hepsi bu ve biraz da beyin kanaması; tavuk zehirlenmeden değil, beyin kanamasından ölmüştü. Tavuklarda buna nadir rastlandığını biliyorum ama insanlarda sık görülür."

Madam de Villefort daha da düşünceli görünüyordu.

"Böyle maddelerin sadece kimyacılar tarafından hazırlanması ne mutlu," dedi, "aksi takdirde insanların bir yarısı diğer yarısını öldürecekti."

"Kimyacılar ya da kimyayla ilgilenenlerin hazırladıkları maddeler," diye yanıtladı Monte Cristo umursamaz bir ifadeyle.

"Üstelik," dedi büyük bir çaba harcayarak düşüncelerinden sıyrılan Madam de Villefort, "ne kadar bilgece hazırlanırsa hazırlansın, suç her zaman suçtur ve insan adaletinden kurtulsa da, Tanrı'nın gözünden kaçmayacaktır. Doğulular vicdani konularda bizden daha güçlüler, cehennemi temkinle ortadan kaldırdılar, hepsi bu."

"Evet Madam, bu sizinki gibi onurlu bir ruhta doğal olarak ortaya çıkması gereken ama kısa süre sonra muhakeme gücüyle kökünden sökülüp atılacak olan bir titizlik. İnsan düşüncesinin kötü yanı her zaman için Jean-Jacques Rousseau'nun şu paradoksuyla özetlenir: 'Parmağını kımıldatarak beş bin fersah ötedeki mandarini öldürmek.' İnsan hayatı bu tür şeylerle uğraşmakla geçer ve zekâsı onları düşleyerek tükenir. Bir başkasının kalbine bıçağını aniden saplayan ya da düşmanını ortadan kaldırmak için az önce sözünü ettiğimiz miktarda arseniği ona içiren az sayıda insanla karşılaşırsınız. Bu gerçekten de tuhaflık ve budalalıktır. O aşamaya gelmek için kanın otuz altı derecede kaynaması, nabzın doksan atması ve ruhun doğal sınırlarının ötesine taşması gerekir ama filolojideki gibi, katı sözcükten yumuşatılmış ifadeye geçerek, basit bir eleme işlemi yaparsanız, iğrenç bir cinayet işlemek yerine, canınızı sıkan kişiyi hiçbir şoka, şiddete, işkenceye dönüşen ve öleni bir mağdura, öldüreni de sözcüğün tam anlamıyla akbabaya dönüştüren ızdıraplara maruz bırakmadan sadece yolunuzdan uzaklaştırırsanız, ortada kan, inilti, kırıp dökme ya da özellikle ürkütücü ve tehlikeli bir şekilde aniden meydana gelen bir eylem yoksa, size 'Toplumu temelinden sarsma!' diyen o insan yasasının darbesinden kurtulmuş olursunuz. İşte belli bir önem taşıyan koşullarda zamanı hiç sorun etmeyen ağırbaşlı ve soğukkanlı Doğulular böyle davranır ve başarılı olurlar."

"Geriye vicdan kalıyor," dedi Madam de Villefort heyecanlı bir ses tonu ve boğuk bir iç çekişle.

"Evet," dedi Monte Cristo, "ne mutlu ki evet, geriye vicdan kalıyor, aksi takdirde çok mutsuz olunurdu. Biraz şiddet içeren her eylemde bizi kurtaran vicdandır çünkü bize sadece kendimizin yargılayacağı binlerce elverişli bahane sağlar ve bu gerekçeler uykuya dalmamızı engellemeyecek kadar mükemmel olsalar da, bir mahkeme önünde hayatımızı kurtarmakta yetersiz kalacaklardır. Örneğin III. Richard,

IV. Edward'ın iki oğlunu öldürdükten sonra vicdanından kusursuzca yararlanmış ve şunları söyleyebilmiştir: 'Acımasız ve zalim bir kralın oğlu olan ve gençlik döneminde eğilimlerini sadece benim tespit edebildiğim babalarının günahlarını miras almış bu iki çocuk, hiç kuşkusuz felaketine sebep olacakları İngiliz halkını mutlu etmemin önünde engel teşlik ediyorlardı.' Shakespeare ne derse desin, tahta kocasının değil, oğlunun geçmesini isteyen Lady Macbeth de vicdanından böyle yararlandı. Ah! Annelik sevgisi birçok şeyi bağışlatacak kadar büyük bir erdem, güçlü bir dürtüdür; aksi takdirde Duncan'ın ölümünden sonra, Lady Macbeth vicdanının desteğini almasa çok mutsuz olacaktı."

Madam de Villefort, Kont'un kendine özgü safça bir ironiyle aktardığı bu ürkütücü hikâyeleri ve bu korkunç paradoksları büyük bir dikkatle âdeta içine çekiyordu.

Ardından bir müddet sesizlikten sonra, "Sayın Kont, ne kadar ürkütücü kanıtlar sunduğunuzu ve dünyaya biraz solgun bir ışığın aydınlığından baktığınızı biliyor musunuz? İnsanlık hakkında, onu imbikler ve karniler arasından incelediğiniz için mi böyle yorumlarda bulunuyorsunuz? Çünkü haklısınız, siz büyük bir kimyacısınız ve oğlumun ağzına damlatıp onu hemen hayata döndürdüğünüz o iksir..."

"Ah! Ona pek güvenmeyin Madam," dedi Monte Cristo, "o iksirin bir damlası ölmek üzere olan çocuğu hayata döndürmeye yetti ama üç damlası göğüs kafesine, kalbinin kan dolmasına ve hızla çarpmasına yol açar, altı damlası soluğunu keser ve onu tamamen bayıltır ve nihayet on damlası onu öldürür. Madam, onu dokunma tedbirsizliğini gösterdiği şişelerden nasıl aceleyle uzaklaştırdığımı biliyorsunuz."

"Demek ki korkunç bir zehir?"

"Ah! Tanrım, hayır! Öncelikle zehir diye bir sözcüğün var olmadığını kabul edelim çünkü tıpta, uygulanma tarzlarına bağlı olarak hayat kurtaran ilaçlara dönüşebilen en keskin zehirler kullanılıyor."

"Öyleyse neydi?"

"Dostum olan muhteşem Başrahip Adelmonte'nin bilgece hazırladığı ve bana kullanmasını öğrettiği bir karışım."

"Ah!" dedi Madam de Villefort. "Bu karışım mükemmel bir spazm giderici olmalı."

"En iyilerinden Madam, bunu siz de gördünüz," dedi Kont, "ve onu elimden geldiğince tedbir alarak sık sık kullanırım," diye ekledi gülerek.

"Buna inanıyorum," diye karşılık verdi Madam de Villefort aynı ses tonuyla. "Bana gelince, öyle sinirliyim ve öylesine çabuk bayılıyorum ki, bana rahatça soluk almamı ve bir gün boğularak ölmemle ilgili korkumu yatıştırmayı sağlayacak bir doktor Adelmonte'ye ihtiyacım var. Bununla birlikte, Fransa'da böyle birini bulmak çok güç olduğundan ve Başrahip'iniz muhtemelen benim için Paris'e gelecek durumda olmadığından, Mösyö Planche'ın spazm gidericileriyle ve Hoffman'ın bana çok iyi gelen nane esansı ve damlalarıyla yetineceğim. Bakın, kendim için özel olarak hazırlattığım iki dozluk pastiller."

Monte Cristo genç kadının kendisine uzattığı deniz kabuğundan kutuyu açtı ve bu karışımın değerini ölçebilecek bir meraklı gibi pastillerin kokusunu içine çekti.

"Mükemmeller," dedi, "ama yutma yoluyla etkili olabilirler, ki bayılmış biri bunu yapamaz. Ben kendi bileşimimi tercih ederim."

"Ama tanık olduğum etkilerden dolayı elbette ki ben de onu tercih ederim; ne yazık ki bu bir sır olmalı ve sizden o bileşimi isteyecek kadar saygısız değilim."

"Ama," dedi Monte Cristo ayağa kalkarken, "ben onu size sunacak kadar kibarım."

"Ah! Mösyö."

"Yalnızca bir şeyi unutmamanızı istiyorum. Küçük bir doz ilaçtır, güçlü bir doz zehirdir. Bir damla sizin de gördüğünüz gibi hayat verir; beş altı damla ise, hele tadını hiçbir şekilde değiştirmedikleri bir kadeh şaraba katıldığında kaçınılmaz

olarak ölüme sebep olur. Ama sözlerimi burada kesiyorum Madam, neredeyse size akıl veren konumuna düşeceğim."

Saat altı buçuğu çaldığında, Madam de Villefort'un akşam yemeğini birlikte yiyeceği bir dostunun geldiği bildirildi.

"Sizi ikinci kere görmek yerine, üçüncü, dördüncü kez görmek onuruna; sade size borçlu olmanın mutluluğuna değil, sizin dostunuz olma onuruna erişseydim, sizi yemeğe alıkoymak için ısrar edecek ve ilk seferinde geri çevirseniz bile üsteleyecektim."

"Binlerce teşekkür Madam," diye yanıtladı Monte Cristo, "benim de yerine getirmem gereken bir sözüm var. Henüz Büyük Opera'yı görmemiş ve kendisini götürmem için beni bekleyen bir Yunan prensesine sözüm var."

"Tamam Mösyö ama reçetemi unutmayın."

"Nasıl olur Madam! Onu unutabilmem için ettiğimiz sohbeti unutmuş olmam gerek."

Monte Cristo gülümsedi ve dışarı çıktı.

Madam de Villefort düşlere dalmıştı.

"İşte bana vaftiz adı Adelmonte'ymiş gibi gelen garip bir yabancı," dedi.

Monte Cristo'ya gelince, elde ettiği sonuç beklentilerini aşmıştı.

"Tamam," dedi giderken, "işte ektiğim tohumun çürümeyeceğinden emin olduğum bereketli bir toprak."

Ve ertesi gün sözüne sadık kalarak reçeteyi gönderdi.

LIII

Şeytan Robert[65]

O akşam aynı zamanda Kraliyet Müzik Akademisi'nde de bir tören yapılacağı için opera bahanesi daha yerindeydi. Levasseur uzun bir rahatsızlık döneminin ardından Bertram

65 Giacomo Meyerbeer'in (1791-1864) beş perdelik operası.

rolüyle sahneye dönüyor ve her zaman olduğu gibi, revaçtaki üstadın bestesi Paris sosyetesinin en görkemli tabakasını buraya çekiyordu.

Morcerf zengin gençlerin birçoğu gibi orkestranın hemen arkasında bir koltuğa sahipti, ayrıca oturma hakkı olduğu seçkinler locasını saymasak bile, locasında yer isteyebileceği onu aşkın tanıdığı vardı.

Yanındaki koltuk Château-Renaud'ya aitti.

Beauchamp, gazeteci olarak salonun kralıydı ve her yere oturabilirdi.

O akşam Bakan'ın locasında oturacak olan Lucien Debray, oraya Morcerf kontunu davet etmişti ama Mercedes'in kabul etmemesi üzerine, bu daveti, Barones ve kızı kendilerine önerdiği locayı kabul etmek isterlerse büyük bir olasılıkla evlerini ziyaret edeceğini söyleyerek Danglars'a iletmişti. Bu hanımlar öneriyi geri çevirmediler. Kimse bedava localara bir milyoner kadar düşkün değildir.

Danglars'a gelince, siyasi ilkelerinden ve muhalefet milletvekili olmasından dolayı Bakan'ın locasına gitmesinin uygunsuz kaçacağını bildirmişti. Netice itibarıyla, operaya Eugénie ile bir başına gidemeyeceği için, Barones Lucien'e kendilerini almaya gelmesini yazmıştı.

Gerçekten de, iki kadının oraya yalnız gitmeleri hiç de hoş karşılanmayacaktı; oysa Matmazel Danglars'ın, Opera'ya annesi ve annesinin âşığıyla gitmeye bir diyeceği yoktu: Toplumları oldukları gibi kabul etmek lazım.

Perde kalktığında her zamanki gibi salon neredeyse boştu. Gösteriye oyun başladıktan sonra gelmek, hâlâ Paris sosyetemizin bir alışkanlığıdır: Böylece birinci perde yerlerini almış izleyiciler için oyunu izlemekle değil, gelen seyircileri izlemekle ve kapıların ve sohbetlerin gürültüsünden başka bir şey duyamamakla geçer.

"Şuraya bakın!" dedi aniden sahnenin önündeki ikinci locanın kapısının açıldığını gören Albert. "Şuraya bakın! Kontes G..."

"Kontes G... de kim?" diye sordu Château-Renaud.

"Ah! Baron, işte sizi sorduğunuz için bağışlamayacağım bir soru; Kontes G...'nin kim olduğunu mu soruyorsunuz?"

"Ah! Haklısınız, o çekici Venedikli değil mi?"

"Ta kendisi."

O sırada Albert'i fark eden Kontes G... onunla gülümseyerek selamlaştı.

"Onu tanıyor musunuz?" dedi Château-Renaud.

"Evet," dedi Albert, "Roma'da kendisine Franz tarafından tanıtıldım."

"Franz'ın Roma'da sizin için yaptığını siz de benim için yapar mısınız?"

"Seve seve."

"Şiişt!" diye seslendi izleyiciler.

İki genç, parterde müzik dinlemek istermiş gibi görünenlerin bu uyarısına hiç aldırış etmeden sohbetlerine devam etti.

"Champ-de-Mars'taki at yarışlarındaydı," dedi Château-Renaud.

"Bugün mü?"

"Evet."

"Bak sen! Doğru ya, bugün yarışlar vardı. Bahis oynadınız mı?"

"Ah! Küçük bir meblağ, elli louis yatırdım."

"Peki kim kazandı?"

"Nautilius, ona oynamıştım."

"Ama üç yarış vardı, değil mi?"

"Evet. Jockey Kulübü'nün bir ödülü, altın kupa vardı. Hatta çok garip bir şey oldu."

"Ne gibi?"

"Sessiz olsanıza!" diye bağırdı parterdekiler.

"Ne gibi?" diye tekrarladı Albert.

"O yarışı hiç tanınmayan bir at ve jokeyi kazandı."

"Nasıl olur?"

"Ah! Tanrım, evet, Vampa adıyla kaydolan bir at ve Job ismiyle kaydolan bir jokey kimsenin dikkatini çekmemişti. Aniden kestanerengi muhteşem bir atın ve ufak tefek bir jokeyin ilerledikleri görüldüğünde, adamın cebine kurşun para parçaları sokuşturmak gerekti. Yine de, bu önlem Ariel ve Barbaro ile birlikte koşan atın yarışı onlardan üç boy önde bitirmesine engel olamadı."

"Peki bu atın ve jokeyin kime ait olduğu öğrenilemedi mi?"

"Hayır."

"Atın hangi isimle kayıtlı olduğunu söylemiştiniz?"

"Vampa."

"O zaman," dedi Albert, "sizden bir adım öndeyim, atın kime ait olduğunu biliyorum."

"Yeter artık!" diye bağırdı parterdekiler.

Bu kez tepkilerin oldukça sert olması üzerine, iki genç nihayet halkın kendilerine seslendiğini fark etti. Bir an kafalarını çevirip küstahlık olarak niteledikleri bu tepkinin sorumlusunu kalabalığın içinde aradılar ama kimsenin uyarıyı tekrarlamadığını görünce bakışlarını sahneye çevirdiler. O sırada, Bakan'ın locasının kapısı açılınca Madam Danglars, kızı ve Lucien Debray yerlerini aldılar.

"Ah! Şuraya bakın!" dedi Château-Renaud. "İşte tanıdığınız kişiler Vikont. Neden sağa bakıyorsunuz. Gözleriyle sizi arıyorlar."

Albert bakışlarını çevirdiğinde, kendisini yelpazesiyle hafifçe selamlayan Barones Danglars'la göz göze geldi. Matmazel Eugénie'ye gelince, iri siyah gözlerini ancak orkestranın bulunduğu bölüme kadar indirmeye tenezzül etti.

"Aslında sevgili dostum," dedi Château-Renaud, "bunun sizi ilgilendirdiğini pek sanmıyorum ama birbirine denk olmayan ailelere mensup olmanız dışında, Matmazel Danglars'dan neden uzak durduğunuzu hiç anlayamıyorum; gerçekten de çok güzel bir kız."

"Kuşkusuz çok güzel ama itiraf edeyim ki güzelliğinin daha zarif, daha ince, daha kadınsı olmasını yeğlerdim."

"İşte şimdiki gençler," dedi, otuz yaşında olduğu için Morcerf'le babacan bir ifadeyle konuşan Château-Renaud, "asla tatmin olmuyorlar. Nasıl olur sevgili dostum! Size Avcı Diana modelinde bir nişanlı bulunuyor ve siz memnun değilsiniz!"

"Evet, tam da bu yüzden, Miloslu ya da Capualı Venus'e benzeyen bir kadını tercih ederdim. Her zaman perilerinin arasında dolaşan bu Avcı Diana beni biraz ürkütüyor, bana Acteon gibi davranmasından korkuyorum."

Gerçekten de, genç kıza şöyle bir göz atılması Morcerf'in itiraf ettiği duyguyu neredeyse doğruluyordu. Matmazel Danglars güzeldi ama Albert'in söylediği gibi, yüz hatlarının katılığının açıkça ortaya çıkmasını engellediği bir güzellikti bu: Saçları siyahın güzel bir tonuydu ama doğal kıvrımlarında, onları iradesini dayatarak düzeltmek isteyen bir ele karşı bir isyankârlık seziliyordu; tek kusuru ara sıra çatılmak olan muhteşem kaşlarla çevrelenmiş gözleri, saçları gibi siyahtı ve özellikle bir kadının bakışlarında bulunması şaşkınlık uyandıran sert ifadesiyle dikkatleri çekiyordu; burnu bir heykeltıraşın Juno'nun burnunu tasvir etmek için kullanacağı oranlamalara tamamen uygundu, sadece ağzı biraz büyüktü, yine de kıpkızıl teninin solukluğuyla tezat oluşturan dudakları arasından beliren güzel dişlerle kaplıydı; nihayet ağzının kenarındaki ve doğanın genellikle yaptığı bu tür kaprislere göre biraz fazla geniş siyah bir çizgi bu yüze Morcerf'i biraz ürküten o kararlı kişiliğin ifadesini katıyordu.

Zaten, Eugénie'nin karakterinin bütün özellikleri tasvir etmeye çalıştığımız bu başla uyum içindeydi. Gerçekten de, Château-Renaud'nun söylediği gibi, Avcı Diana'ya benzeyen bu kızın güzelliğinde daha katı ve daha erkeksi bir şeyler vardı.

"Aldığı eğitime gelince, sitem edilecek tek yanı, olsa olsa yüzünün bazı hatları gibi diğer cinsiyetinkine biraz daha ya-

kın olmasıydı. Gerçekten de, iki üç dil konuşuyor, dilediğince resim çiziyor, şiir yazıp beste yapıyordu; özellikle müziğe tutkusu vardı ve bu alanda, yatılı okuldan arkadaşı olan, zengin bir aileden gelmese de, söylendiğine göre büyük bir şarkıcı olması için gereken bütün yeteneklere sahip bir kızla birlikte çalışıyordu. Yine söylendiğine göre, bu kıza babacan bir ilgiyle yaklaşan büyük bir besteci, onu bir gün sesi sayesinde bir servete kavuşacağı umuduyla çalıştırıyordu.

Adı Matmazel Louise d'Armilly olan genç virtüoz bu yükselme olasılığıyla birlikte Matmazel Danglars'ın evine yerleşti ama ev sahibi konuğuyla dışarıda görünmek istemiyordu. Aslında Louise'in bankacının evinde başına buyruk bir dosttan ziyade sıradan eğitmenlerden biraz daha üstün bir konumu vardı.

Madam Danglars'ın locaya girmesinden birkaç saniye sonra perde inmişti ve yarım saat boyunca fuayede dolaşmaya ya da diğer localara ziyaretlerde bulunmaya fırsat veren uzun aradan dolayı orkestranın arkasındaki bölüm neredeyse boşalmıştı.

Salondan ilk önce Morcerf ve Château-Renaud çıkmıştı. Madam Danglars bir an için Albert'in bu aceleciliğinin gelip kendisine iltifatlarını sunmak istemesinden kaynaklandığını düşünmüş ve bu ziyareti bildirmek için kızının kulağına doğru eğilmişti ama o gülümseyerek başını sallamakla yetinmişti ve tam da o sırada Morcerf'in önden ikinci locada belirmesi Eugénie'nin bu tepkisinin ne kadar yerinde olduğunu kanıtlamıştı. Morcerf'in girdiği loca Kontes G...'ye aitti.

"Ah! İşte buradasınız, sayın gezgin," dedi Kontes eski bir tanıdığı görmenin sevinciyle elini içtenlikle uzatarak, "beni tanımış olmanız ve özellikle de ilk ziyaretinizi bana yapma tercihinde bulunmanız ne hoş."

"Madam, inanın ki Paris'e geldiğinizi bilseydim ve adresinizi öğrenseydim bu kadar geç kalmayacaktım. Ama dostum olan, Fransa'nın nadir soylu beyefendilerinden Ba-

ron Château-Renaud'yu takdim etmeme izin verin, bugün Champ-de-Mars'daki yarışlara gittiğinizi ondan öğrendim."

Château-Renaud selam verdi.

"Ah! Demek siz de yarışlardaydınız Mösyö." dedi Kontes aceleyle.

"Evet Madam."

"O zaman bana Jockey Kulübü'nde ödülü kazanan atın kime ait olduğunu söyleyebilir misiniz?"

"Hayır Madam," dedi Château-Renaud, "ben de az önce aynı soruyu Albert'e sormuştum."

"Bu sizin için çok mu önemli Sayın Kontes?" diye sordu Albert.

"Hangisi?"

"Atın sahibini öğrenmek?"

"Kesinlikle. Düşünsenize... Ama kim olduğunu biliyor musunuz Vikont?"

"Madam, bir şey anlatacaktınız, düşünsenize demiştiniz."

"Tamam o zaman, düşünsenize o kestanerengi at ve pembe kazaklı ufak tefek, yakışıklı jokeyi bende daha ilk bakışta servetimin yarısını kendilerine yatırmışım gibi derin bir sempati uyandırdılar, ben de her ikisine de en iyi dileklerimi sundum; ardından onların diğer atlara üç boy fark atarak hedefe ulaştıklarını görünce, ellerimi çılgınlar gibi çırpacak kadar sevindim. Evime dönerken, pembe kazaklı ufak tefek jokeyle merdivenlerde karşılaştığımda ne kadar şaşırdığımı tahmin edersiniz. Yarışın galibinin tesadüfen benimle aynı apartmanda oturduğunu sandım, salonumun kapısını açtığımda gördüğüm ilk şey meçhul atın ve jokeyinin kazandıkları altın kupa oldu. Kupanın içinde şu sözcüklerin yazıldığı bir kâğıt vardı: Kontes G...'ye, Lord Ruthwen."

"Tam da öyle," dedi Albert.

"Nasıl! Ne demek istiyorsunuz?"

"O kişinin bizzat Lord Ruthwen olduğunu."

"Hangi Lord Ruthwen?"

"Argentina Tiyatrosu'ndaki vampirimiz."

"Gerçekten mi?" diye haykırdı Kontes. "O burada mı?"

"Elbette."

"Onu görüyor, evinize davet ediyor, ona gidiyor musunuz?"

"Yakın bir dostumdur ve Mösyö Château-Renaud da onu tanıma onuruna erişmiştir."

"Yarışı onun atının kazandığı kanısına nasıl vardınız?"

"Atı Vampa adıyla kayıtlı..."

"Sonra?"

"Beni rehin alan ünlü haydudun ismini hatırlıyor musunuz?"

"Ah! Doğru ya!"

"Kont'un beni mucizevi bir şekilde ondan kurtardığını?"

"Elbette."

"Adı Vampa'ydı. Gördüğünüz gibi bu kişi o."

"Ama bu kupayı neden bana gönderdi?"

"Öncelikle, Sayın Kontes, tahmin edebileceğiniz gibi ona sizden çok söz ettiğim için, ardından bir yurttaşını bulmaktan çok etkilenmiş ve bu yurttaşının kendisine gösterdiği ilgi karşısında kendini mutlu hissetmiş olmalı."

"Umarım hakkında sözünü ettiğimiz çılgınca şeyleri ona anlatmamışsınızdır!"

"İnanın bunun için yemin edemem ve bu kupayı size Lord Ruthwen ismiyle hediye etmiş olması..."

"Ama bu çok korkunç, benden ölesiye nefret edecek."

"Sizce bu davranışı düşmanca mı?"

"İtiraf edeyim ki hayır."

"Peki o zaman?"

"Demek Paris'te, öyle mi?"

"Evet."

"Peki nasıl karşılandı?"

"Bir hafta boyunca ondan söz edildi," dedi Albert, "ardından kraliçenin taç giymesi ve Matmazel Mars'ın elmaslarının çalınması gündeme geldi ve ondan bir daha söz edilmedi."

"Sevgili dostum," dedi Château-Renaud. "Kont'un dostunuz olduğu çok iyi anlaşılıyor, yani onu dostunuz olarak görüyorsunuz. Sayın Kontes, Albert'in size söylediklerine inanmayın. Paris'te gündemde olan sadece Monte Cristo kontu. İşe Madam Danglars'a otuz bin franklık atlarını geri göndermekle başladı; ardından Madam de Villefort'un hayatını kurtardı; daha sonra, görünen o ki Jockey Kulübü ödülünü kazandı. Morcerf ne derse desin, ben tam tersine şu an herkesin Kont'la ilgilendiğini ve hatta doğal yaşam tarzı gibi görünen ayrıksılığını sürdürmeye devam etmek isterse, bir ay içinde onunla daha çok ilgilenileceğini düşünüyorum."

"Bu mümkün," dedi Albert. "Bu arada Rus elçisinin locasını kim tuttu?"

"Hangisini?" diye sordu Kontes.

"İlk sıranın sütunları arasında, sanırım tamamen yenilenmiş."

"Gerçekten de," dedi Château-Renaud. "İlk perdede kimse var mıydı?"

"Nerede?"

"O locada?"

"Hayır, orada kimseyi görmedim," diye yanıtladı Kontes ve önceki sohbete geri dönerek ekledi: "Yani ödülü Monte Cristo kontunun mu kazandığına inanıyorsunuz?"

"Bundan eminim."

"Ve bana o kupayı gönderenin o olduğunu mu düşünüyorsunuz?"

"Hiç kuşkusuz."

"Ama kendisini tanımıyorum ve kupayı ona geri göndermek istiyorum."

"Ah! Bunu sakın yapmayın, size safirden ya da yakuttan oyulmuş yeni bir kupa gönderecektir... Ne bekliyordunuz ki, bu onun yaşam tarzı, onu olduğu gibi kabul etmek gerek."

O sırada, ikinci perdenin başlayacağını bildiren zilin sesi duyuldu. Albert yerine geçmek için ayağa kalktı.

"Sizi yeniden görecek miyim?" diye sordu Kontes.

"İzin verirseniz, aralarda, Paris'te size yardımcı olabileceğim bir şey olup olmadığını sormaya geleceğim."

"Beyler," dedi Kontes, "her cumartesi akşamı Rivoli Caddesi 22 numaradaki evimde dostlarımla birlikte toplanıyoruz. İşte siz de haberdar oldunuz."

Gençler selam verip dışarı çıktılar.

Salona girerken parterdekilerin ayakta olduklarını ve gözlerini tek bir noktaya sabitlediklerini gördüler; bakışlarını aynı noktaya, Rus elçisinin eski locasına yönelttiler. Otuz beş kırk yaşlarında, üzerinde siyah birtakım elbise olan bir adam Doğulu gibi giyinmiş bir kadınla içeri giriyordu. Kadının, daha önce söylediğimiz gibi, tüm gözlerin aynı anda kendisine çevrilmiş olduğu olağanüstü bir güzelliği ve süslü bir kostümü vardı.

"Evet," dedi Albert, "Monte Cristo ve Yunan'ı."

Gerçekten de bunlar Monte Cristo ve Hayde'ydi.

Genç kadın locaya girdikten bir an sonra, sadece parterin değil ama tüm salonun ilgi odağı olmuştu, kadınlar avizelerin ışığında parıldayan bu elmas çağlayanını görmek için localarından sarkıyordu.

İkinci perde önemli bir olay için toplanmış kitlelerin boğuk uğultusuyla geçti. Kimse sessiz olunması için bağırmayı aklından geçiremedi. Bu genç, güzel, göz kamaştırıcı kadın izlenecek en ilginç sahneydi.

Bu kez, Madam Danglars'ın bir işareti Albert'in bir sonraki arada kendisini ziyaret etmesini istediğini net bir şekilde belli etti.

Morcerf, kendisinin kesin bir şekilde beklendiğini öğrendiğinde karşısındakini bekletmeyecek kadar iyi niyetliydi.

Perde kapandığında sahnenin yakınındaki locaya çıkmak için acele etti.

Barones kendisini sevimli bir gülümsemeyle ve Eugénie ise her zamanki soğuk tavırlarıyla karşıladı.

"İnanın sevgili dostum," dedi Debray, "karşınızda canından bezmiş ve yerini devretmek için sizi çağırmış biri var. Beni Kont'la ilgili sorularıyla bunaltan Madam, onun nereli olduğunu, nereden geldiğini, nereye gittiğini bilmemi bekliyor; ben Müneccim Cagliostro değilim ve bu işin içinden sıyrılmak için, 'Tüm bunları Morcerf'e sorun, o Monte Cristo'yu çok yakından tanıyor,' dedim ve bunun üzerine Barones size işaret yaptı."

"Emrinde yarım milyon frank örtülü ödenek bulunan birinin bu adam hakkında fazla bilgi sahibi olmaması inanılmaz, öyle değil mi?" dedi Barones.

"Madam," dedi Lucien, "emrimde yarım milyon franklık ödenek bulunsa, bu parayı benim gözümde bir Hint prensi kadar zengin olmasından başka bir değeri olmayan Mösyö Monte Cristo hakkında bilgi edinmekten başka bir şey için kullanacağımdan emin olmanızı rica ediyorum ama sözü dostum Morcerf'e bıraktım; sorularınızı ona yöneltin, bu konu artık beni hiç ilgilendirmiyor."

"Bir Hint prensi kuşkusuz bana otuz bin franklık bir çift at göndermezdi, üstelik atların kulaklarında her biri beş bin frank değerinde dört elmas vardı."

"Ah! Elmaslar!" dedi Morcerf gülerek. "Bu onun takıntısıdır. Sanırım Potemkin gibi cebinde her zaman elmas taşıyor ve onları tıpkı Parmak Çocuk'un çakıltaşları gibi geçtiği yollara saçıyor."

"Bir elmas madeni bulmuş olmalı," dedi Madam Danglars, "Baron'un bankasında sınırsız kredisi olduğunu biliyor musunuz?"

"Hayır, bunu bilmiyordum," diye yanıtladı Albert, "ama olması gerekir."

"Peki ya Danglars'a Paris'te bir yıl kalmayı düşündüğünü ve bu süre içinde altı milyon harcayacağını söylediğini biliyor muydunuz?"

"O, kimliğini açıklamadan gezen bir Pers hükümdarı."

"Ya o kadın Mösyö Lucien, ne kadar güzel olduğunu fark ettiniz mi?" diye sordu Eugénie.

"Gerçekten de Matmazel, hemcinslerine sizin kadar iltifat eden birini tanımıyorum."

Lucien dürbününü gözüne yaklaştırdı.

"Çok çekici!" dedi.

"Peki Mösyö de Morcerf o kadının kim olduğunu biliyor mu?"

"Matmazel," dedi Albert, kendisine doğrudan sorulan bu soruyu yanıtlarken, "sözünü ettiğimiz gizemli kişilikle ilgili her şeyi nasıl biliyorsam, bunu da öyle, neredeyse biliyorum. O kadın Yunan."

"Öyle olduğu giysisinden kolayca anlaşılıyor ve siz de bana bütün salonun daha şimdiden bizim kadar bilgi sahibi olduğu bir şeyden söz ediyorsunuz."

"Bu kadar cahil bir rehber olduğum için üzgünüm ama bilgimin bununla sınırlı olduğunu itiraf etmem gerekiyor, ayrıca müzisyen olduğunu da biliyorum çünkü bir gün Kont'ta kahvaltı ederken, hiç kuşkusuz onun çaldığı bir guzlanın sesini duydum."

"Demek Kont evinde konuk ağırlıyor." diye sordu Madam Danglars.

"Hem de görkemle ağırladığına yemin ederim."

"Danglars'a onu bir akşam yemeğine, bir baloya davet etmesini söylemeliyim, böylece o da bizi kendi evine davet edecektir."

"Nasıl, onun evine mi gideceksiniz?" dedi Debray gülerek.

"Neden olmasın? Kocamla giderim!"

"Ama bu gizemli Kont yalnız yaşıyor."

"Öyle olmadığını biliyorsunuz," dedi gülen Madam Danglars, güzel Yunan'ı göstererek.

"O kadın bir köle Morcerf, size kahvaltıya geldiğinde bunu kendisinin söylediğini hatırlamıyor musunuz?"

"Sevgili Lucien," dedi Barones, "onun daha çok bir prensese benzediğini kabul edin."

"*Bin Bir Gece Masalları*'nın bir prensesi."

"*Bin Bir Gece Masalları*'nın prensesi olduğunu söylemiyorum; prensesler kendilerini nasıl belli ederler, sevgili dostum? Elbette ki elmaslarla, bu kadın elmaslarla donanmış."

"Hatta her yanı elmaslarla bezeli," dedi Eugénie, "onlar olmasa daha güzel görünecekti çünkü anlaşıldığı kadarıyla çok zarif olan boynunu ve bileklerini de görmek mümkün olacaktı."

"Ah! Benim sanatçı kızım. Baksanıza ayrıntılarla nasıl da ilgileniyor," dedi Madam Danglars.

"Güzel olan her şeyi severim," dedi Eugénie.

"Peki ya Kont hakkında ne düşünüyorsunuz?" diye sordu Debray. "Sanırım o da hiç fena görünmüyor."

"Kont mu?" dedi Eugénie daha önceden ona bakmayı aklından geçirmemişçesine. "Kont çok solgun."

"Tam da öyle," dedi Morcerf, "aradığımız sır bu solgunluğunda gizli. Bildiğiniz gibi, Kontes G... onun bir vampir olduğunu iddia ediyor."

"Demek Kontes G... geri döndü." dedi Barones.

"Tam karşımızda, sahneye yakın olan şu locada, anne," dedi Eugénie, "şu muhteşem sarı saçlı kadın Kontes G..."

"Ah! Evet," dedi Madam Danglars, "Morcerf, ne yapmanız gerektiğini bilmiyor musunuz?"

"Emredin Madam."

"Monte Cristo kontunuzu ziyaret edip onu bizim yanımıza getireceksiniz."

"Nedenmiş o?" dedi Eugénie.

"Onunla konuşmamız için. Onu merak etmiyor musun?"

"Kesinlikle hayır."

"Garip çocuk!" diye mırıldandı Barones.

"Ah!" dedi Morcerf. "Muhtemelen buraya kendisi gelecek. Bakın, sizi gördü Madam ve selam veriyor."

Barones de Kont'u sevimli bir gülümsemeyle selamladı.

"Tamam," dedi Morcerf, "bu görevi üzerime almayı kabul ediyorum; çıkıp onunla konuşmamın mümkün olup olmadığına bakacağım."

"Çok basit, locasına gidin."

"Ama takdim edilmedim."

"Kime?"

"Güzel Yunan'a."

"Onun bir köle olduğunu söylememiş miydiniz?"

"Evet ama siz de onun bir prenses olduğunu iddia ettiniz... Hayır. Umarım beni gördüğünde locasından dışarı çıkar."

"Bu mümkün. Hadi gidin!"

"Gidiyorum."

Morcerf selam verip dışarı çıktı. Tam da Kont'un locasının önünden geçerken kapı açıldı; Kont koridorda bekleyen Ali'ye Arapça bir şeyler söyledi ve Morcerf'in koluna girdi.

Ali kapattığı kapının önünde durdu; koridordakiler Nubiyalının etrafına toplanmıştı.

"Gerçekten de," dedi Monte Cristo, "sizin Paris'iniz garip bir kent ve siz Parisliler ilginçsiniz. Sanki ilk defa bir Nubiyalı görüyorlar. Şunlara bakın, ne yapacağını bilemeyen zavallı Ali'nin etrafına nasıl da toplanmışlar. Şundan emin olmanızı isterim ki, bir Parisli Tunus'a, Konstantinopolis'e, Bağdat'a ya da Kahire'ye gitse etrafında böyle bir çember oluşmayacaktır."

"Bunun nedeni sizin Doğululuğunuzun makul insanlar olmaları ve sadece görülmeye değer şeylere bakmaları, ama bana inanın ki, Ali'nin bu popülerliği sizin köleniz olmasından ve sizin de şu anda en revaçtaki kişi olmanızdan kaynaklanıyor."

"Gerçekten mi? Peki kim bana böyle bir lütufta bulunuyor?"

"Elbette ki kendiniz. Atlara binlerce frank ödüyor, Kraliyet Savcısı'nın karısının ve oğlunun hayatını kurtarıyor, Binbaşı Black takma adıyla safkan atlarla ve ipek maymunu

iriliğinde jokeylerle yarışlara giriyorsunuz; nihayet altın kupalar kazanıp onları güzel kadınlara gönderiyorsunuz."

"Bütün bu çılgınlıkları size kim anlattı?"

"Tabii ki öncelikle sizi locasında görme ya da daha doğrusu sizin onun locasında görünmeniz isteğiyle yanıp tutuşan Madam Danglars; ardından Beauchamp'ın gazetesi ve nihayet benim hayalgücüm. Kimliğinizi gizlemek istiyorsanız, atınıza neden Vampa adını koyuyorsunuz?"

"Ah! bu doğru!" dedi Kont. "Bu bir tedbirsizlik. Ama bana Morcerf kontunun arada sırada Opera'ya gelip gelmediğini söyleyebilir misiniz? Onu aradım ama hiçbir yerde göremedim."

"Bu akşam gelecek."

"Nereye?"

"Sanırım Barones'in locasına."

"Barones'in yanındaki o sevimli hanım kızı mı?"

"Evet."

"Sizi kutlarım."

Morcerf gülümsedi.

"Bunu daha sonra ayrıntılarıyla konuşacağız. Müzik hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Hangi müzik?"

"Dinlemekte olduğunuz."

"Bestecisi bir insan olan ve tutkulu Diogenes'in dediği gibi iki ayaklı ve tüysüz kuşlar tarafından söylenen bir müzik için oldukça güzel olduğunu söyleyebilirim."

"Şuraya bakın! Sayın Kontum, âdeta dilediğinde cennetin yedi meleğinin korosunu dinleyebilecek biri gibi konuşuyorsunuz."

"Öyle de denebilir. Vikont, mükemmel bir müzik, insan kulağının hiç duymadığı bir müzik dinlemek istediğimde uyurum."

"Tamam o zaman, tam yerindesiniz; uyuyun Sayın Kont, uyuyun, opera bunun için hizmete açıldı."

"Hayır, aslında orkestranız çok gürültü yapıyor. Size sözünü ettiğim gibi uyumam için sessizliğe ve sükûnete ihtiyaç duyarım ve bir de belli miktarda..."

"Ah! O ünlü haşhaşa mı?"

"Tam da öyle Vikont, müzik dinlemek istediğinizde bana gece yemeğine gelin."

"Ama daha önce kahvaltı ederken o müziği dinledim," dedi Morcerf.

"Roma'da mı?"

"Evet."

"Ah! O Hayde'nin guzlasıydı. Evet, zavallı sürgün, bazen bana kendi ülkesinin ezgilerini dinletmek hoşuna gidiyor."

Morcerf fazla üstelemedi; Kont da sustu.

O sırada zil yankılandı.

"Bana izin verir misiniz?" dedi Kont locasına doğru giderken.

"Elbette."

"Kontes G...'ye vampirinin iyi dileklerini iletin."

"Ya Barones'e?"

"Ona, izni olursa, bu akşam kendisine saygılarımı sunma onuruna erişeceğimi söyleyin."

Üçüncü perde başladı. Üçüncü perde sırasında Morcerf kontu söz verdiği gibi Madam Danglars'ın yanına geldi.

Kont salonda büyük bir gösterişle karşılanmaya meraklı biri değildi, bu yüzden oturduğu locadakiler dışında kimse onu fark etmedi.

Yine de onu gören Monte Cristo'nun dudaklarına hafif bir gülümseme yayıldı.

Hayde'ye gelince, bilinci gelişmemiş herkes gibi sadece sahneye bakıyor, kulağa ve göze hitap eden her şeye hayran oluyordu.

Üçüncü perde de aynı şekilde akıp gitti, Matmazel Noblet, Julia ve Leroux her zamanki gibi ayaklarının ucuna basarak zıpladılar, Robert-Mario, Granada prensine meydan

okudu; nihayet bildiğiniz bu görkemli kral kadife paltosunu göstermek için kızının elinden tutarak salonda bir tur attı; ardından perdenin inmesiyle salondakiler hemen fuayeye ve koridorlara boşaldı.

Locasından çıkan Kont bir an sonra Barones Danglars'ın locasında belirdi.

Barones sevinçle karışık, şaşkınlık dolu bir çığlık atmaktan kendini alamadı.

"Ah! Sayın Kont, buyurun!" diye haykırdı. "Çünkü aslında size daha önceden ilettiğim yazılı teşekkürlerimi sözlerle ifade etmek için acele ediyordum."

"Ah Madam!" dedi Kont. "Hâlâ o önemsiz olaydan mı söz ediyorsunuz? Ben unuttum bile."

"Evet Sayın Kont ama ertesi gün iyi dostum Madam de Villefort'u o aynı atların neden olduğu tehlikeden kurtarmanız unutulacak gibi değil."

"Teşekkürlerinizi bu kez de hak etmiyorum Madam; Madam de Villefort'a bu önemli hizmette bulunma mutluluğuna ulaşan benim Nubiyalı Ali'dir."

"Oğlumu Romalı haydutların elinden kurtaran da mı Ali?" diye sordu Morcerf kontu.

"Hayır Sayın Kont," dedi Monte Cristo General'in kendisine uzattığı elini sıkarken, "hayır, bu kez teşekkürleri kendi adıma kabul ediyorum ama bunun için daha önce de teşekkür etmiştiniz, aslında sizin bana hâlâ minnet duymanız beni utandırıyor. Sayın Barones, sizden bana kızınızı tanıştırmanızı rica ediyorum."

"Ah! En azından isim olarak zaten tanıştınız çünkü iki üç gündür sizden başka bir şey konuşmuyoruz. Eugénie," diye ekledi Barones kızına dönerek, "Sayın Monte Cristo kontu!"

Kont öne doğru eğildi; Matmazel Danglars hafifçe başını salladı.

"Yanınızda hayran olunası bir kadın var, Sayın Kont," dedi Eugénie, "kızınız mı?"

"Hayır Matmazel," dedi bu aşırı içtenlik ya da bu hayret verici rahatlık karşısında şaşıran Monte Cristo, "o vasisi olduğum zavallı bir Yunan kızı."

"İsmi nedir?"

"Hayde."

"Bir Yunan!" diye mırıldandı Morcerf kontu.

"Evet Kont," dedi Madam Danglars, "büyük bir kahramanlıkla hizmet ettiğiniz Tepedelenli Ali'nin sarayında gözlerimizin önündeki şu elbise kadar mükemmelini gördünüz mü?"

"Ah!" dedi Monte Cristo. "Sayın Kont, Yanya'da mı görev yaptınız?"

"Bir general olarak Paşa'nın Ordu Müfettişi'ydim," diye yanıtladı Morcerf "ve sahip olduğum az miktardaki servetin ünlü Arnavut komutanının eli açıklığından kaynaklandığını gizlemeyeceğim."

"Şuraya bakın!" diye üsteledi Madam Danglars.

"Nereye?" diye geveledi Morcerf.

"Oraya!" dedi Monte Cristo.

Ve Morcerf'i koluyla kavrayarak onunla birlikte locadan dışarı sarktı.

O sırada gözleriyle Kont'u arayan Hayde, Morcerf kontunu sarmalamış olan Monte Cristo'nun solgun yüzünü fark etti.

Bu görüntü genç kız üzerinde Medusa'nın bakışlarının etkisini yarattı; ikisini de bakışlarıyla kavramak üzere öne doğru bir adım attı, ardından, neredeyse aynı anda, yakınındakiler ve Ali tarafından duyulabilen hafif bir çığlık atarak geriye doğru devrildi. Ali hemen kapıyı açtı.

"Şuraya bakın," dedi Eugénie, "vasisi olduğunuz kızın neyi var, Sayın Kont? Fenalaşmış gibi görünüyor."

"Gerçekten de öyle," dedi Kont, "ama korkmayın Matmazel. Hayde çok hassas ve dolayısıyla kokulara çok duyarlıdır. Hoş bulmadığı bir koku bayılması için yeterlidir," diye

ekledi cebinden küçük bir şişe çıkararak, "ama onun ilacı yanımda."

Ve Barones'i ve kızını tek bir selamla selamladıktan sonra, Kont ve Debray'yle el sıkışan Monte Cristo, Madam Danglars'ın locasından çıktı.

Kendi locasına döndüğünde hâlâ solgun olan Hayde onu görür görmez ellerine sarıldı. Monte Cristo genç kızın ellerinin hem nemli hem de buz gibi olduğunu fark etti.

"Senyör, orada kiminle konuşuyordun?" diye sordu.

"Ünü dört bir yana yayılmış babanın hizmetinde çalışan ve servetini ona borçlu olduğunu itiraf eden Morcerf kontuyla."

"Ah sefil!" diye haykırdı Hayde. "Babamı Türklere o sattı ve o servet ihanetinin bedeli. Sevgili Monsenyör, bunu bilmiyor muydun?"

"Epir'de yaşanan bu hikâye hakkında bir şeyler duymuştum ama ayrıntılarını bilmiyorum. Gel kızım, onları bana anlatacaksın, ilginç bir hikâye olmalı."

"Ah! Evet, geliyorum, geliyorum; bu adamın karşısında fazla dursam öleceğim sanki."

Ve hızla ayağa kalkan Hayde inci ve mercanlarla kaplı beyaz kaşmir mantosunu giydi ve perde açılırken aceleyle dışarı çıktı.

"Şuraya bak, bu adamın diğerlerinden farklı bir yanı var!" dedi Kontes G... yanına dönen Albert'e. "Robert'in üçüncü perdesini huşu içinde izliyor ve dördüncü perde başlarken salondan ayrılıyor."

LIV

Yükseliş ve Düşüş

O akşamdan birkaç gün sonra, Albert de Morcerf, devasa serveti sayesinde geçici olarak yerleştiği evleri bile saray

gibi donatan Monte Cristo'nun şimdiden saraya benzeyen, Champs-Elysées'deki konağını ziyaret etti.

Kont'a, kızlık adı Herminie de Servieux olan Barones Danglars'ın imzalı mektubunda daha önce aktardığı teşekkürlerini bir kez daha iletti.

Albert'in yanında Lucien Debray vardı ve genç adam dostunun sözlerine kuşkusuz pek de resmî olmayan ama Kont'un bakışlarının keskinliği sayesinde kaynağından kuşku duymadığı bazı iltifatlar ekledi.

Hatta Kont, Lucien'in oraya, biri Chaussée-d'Antin Caddesi'ndeki görüşmeden kaynaklanan, çifte bir merakın heyecanıyla geldiğini düşündü. Gerçekten de, Madam Danglars otuz bin franklık atlar hediye eden ve üzerinde bir milyonluk elmas taşıyan Yunan bir köleyle operaya gelen bir adamın evinin içini kendisi göremeyeceği için, aracılığıyla görmeye alışık olduğu ve kendisine bu anlaşılmaz insanın yaşamına dair güvenilir bilgiler verecek olan Lucien'in gözlerini vekil tayin etmişti.

Ama Kont, Lucien'in ziyareti ile Barones'in merakı arasında hiçbir bağlantı sezmemiş gibi görünüyordu.

"Sanırım, Baron Danglars'la neredeyse sürekli görüşüyorsunuzç" dedi Albert de Morcerf'e.

"Elbette Sayın Kont, bunu size daha önce de söylediğimi biliyorsunuz."

"Demek o ilişki hâlâ gündemde."

"Her zamankinden daha çok," dedi Lucien, "o iş hallolmuş gibi görünüyor."

Ve kuşkusuz sohbete karışan bu konunun kendisiyle alakalı olmadığına karar veren Lucien, kelebekgözlüğünü gözüne yaklaştırarak ve bastonunun topuzunu hafifçe sıkarak armaları ve tabloları incelemek üzere salonda tur atmaya başladı.

"Ah!" dedi Monte Cristo. "Geçen akşam söylediklerinizi düşündüğümde, sorunun bu kadar hızlı çözüleceğini hiç tahmin edemedim."

"Ne bekliyordunuz ki? Olaylar siz farkına varmadan gelişiyor, siz onları düşünmezken onlar sizi düşünüyor ve katettikleri yolu gördüğünüzde bir anda neye uğradığınıza şaşırıyorsunuz. Babam ve Mösyö Danglars İspanya'da birlikte görev yaptılar, babam ordudaydı, Mösyö Danglars ise erzak temini işleriyle uğraşıyordu. Devrim'in mahvettiği babam siyasi ve askerî kariyerinin ve hiçbir zaman bir miras edinme şansı olmayan Mösyö Danglars ise siyasi ve mali geleceğinin temellerini orada attı."

"Evet, gerçekten de öyle," dedi Monte Cristo, "sanırım kendisini ziyaret ettiğimde Mösyö Danglars bana bundan söz etmişti ve," diye ekledi bir albümün sayfalarını karıştıran Lucien'e bir göz atarak, "Matmazel Eugénie güzel bir kız, öyle değil mi? Adı Eugénie'ydi sanırım."

"Çok hoş ya da daha doğrusu çok güzel bir kız," diye yanıtladı Albert, "ama onun güzelliği beni etkilemiyor. Ben alçağın biriyim."

"Ondan şimdiden sanki kocasıymışsınız gibi söz ediyorsunuz!"

"Ah!" dedi Albert, Lucien'in neler yaptığına bakarken.

"Biliyor musunuz?" dedi Monte Cristo sesini alçaltarak. "Bu evliliğe pek de hevesli görünmüyorsunuz."

"Matmazel Danglars'ın benden çok zengin olması beni ürkütüyor."

"Şuraya bakın!" dedi Monte Cristo. "Güzel bir bahane; siz de zengin değil misiniz?"

"Babamın elli bin frank kadar geliri var ve evlenirken on on iki binini bana devredecek."

"Doğrusu mütevazı bir meblağ, özellikle de Paris'te," dedi Kont, "ama bu dünyada her şeyi para belirlemez, iyi bir aile ismi ve yüksek bir toplumsal mevki de bir o kadar değerlidir. Ünlü bir isminiz, önemli bir mevkiniz var, üstelik Morcerf kontu bir asker ve Bayard'ın dürüstlüğü ile Dugueslin'in yoksulluğunun bir araya gelmesi hoşa gider;

çıkar gütmezlik, soylu bir kılıcın parlayabileceği en güzel güneş ışınıdır. Ben, tam tersine bu evliliği çok uygun buluyorum. Matmazel Danglars sizi zenginleştirirken, siz de onu asilleştireceksiniz!"

Albert düşüncelere dalmış bir halde başını salladı.

"Bir şey daha var," dedi.

"Zengin ve güzel bir kıza karşı duyulan bu tiksintiyi anlamakta güçlük çektiğimi itiraf edeyim," diye karşılık verdi Monte Cristo.

"Ah! Tanrım!" dedi Morcerf. "Ortada bir tiksinti varsa, bu tiksinti benden kaynaklanmıyor."

"Ama kimden kaynaklanıyor? Zira bana babanızın bu evliliği onayladığını söylemiştiniz."

"Annemden kaynaklanıyor ve annem oldukça temkinli ve sağlamcıdır. Bu birlikteliğe hoş gözle bakmıyor; Danglarslara dair anlayamadığım bir önyargısı var."

"Ah!" dedi Kont biraz zorlama bir ses tonuyla. "Bunu anlamak mümkündür; seçkinliği, aristokrasiyi, inceliği benliğinde bütünleştirmiş olan Sayın Kontes Morcerf soylu olmayan, incelikten uzak ve biraz kaba bir ilişki kurmaktan çekiniyor. Bu çok doğal."

"Gerçekten de durum böyle mi bilemiyorum," dedi Albert, "ama bildiğim şey bu evliliğin gerçekleşmesinin onu mutsuz edeceği. Altı hafta önce bu konuyu konuşmak için bir araya gelmemiz gerekiyordu ama o gün migrenim tutmuştu..."

"Gerçekten mi?" dedi Kont gülümseyerek.

"Ah! Gerçekten, kuşkusuz korkudan kaynaklanıyordu... Bu yüzden randevu iki ay sonraya ertelendi. Anlayacağınız gibi hiç acelemiz yok, ben daha yirmi bir yaşındayım, Eugénie ise on yedi ama kararlaştırılan iki ay haftaya sona eriyor. Toplantının gerçekleşmesi gerek. Sayın Kontum, ne kadar bunaldığımı tahmin edemezsiniz... Ah! Özgür olduğunuz için ne kadar mutlusunuz!"

"Tamam o zaman, siz de özgür olun; sizi engelleyen nedir ki?"

"Ah! Matmazel Danglars'la evlenmemem babam için çok büyük bir hayal kırıklığı olurdu."

"O zaman evlenin," dedi Kont garip bir şekilde omuz silkerek.

"Evet," dedi Morcerf, "ama bu evlilik annem için bir hayal kırıklığı değil, ızdırap olacak."

"O zaman evlenmeyin."

"Bunu deneyeceğim, bana tavsiyeler vereceksiniz, öyle değil mi? Elinizden gelirse beni bu sıkıntıdan kurtaracaksınız. Ah! Sanırım sevgili anneme acı çektirmemek için Kont'la aramın açılması gerekecek."

Monte Cristo arkasını döndü, heyecanlı görünüyordu.

"Ya siz?" dedi salonun bir ucundaki derin bir koltuğa oturmuş, sağ elinde kurşunkalem, sol elinde bir not defteri tutan Debray'ye. "Orada ne yapıyorsunuz, yoksa Poussin'in izinden giderek kroki mi çiziyorsunuz?"

"Ben mi?" dedi istifini hiç bozmayan Debray. "Ah! Evet bir kroki, resmi ancak bir kroki çizecek kadar çok severim! Hayır, resmin tam tersini yapıyor, rakamlarla oynuyorum."

"Rakamlarla mı?"

"Evet, hesap yapıyorum ve bu dolaylı olarak sizi de ilgilendiriyor Vikont, Danglars Şirketi'nin Haiti'deki son yükselişten ne kadar kazandığını hesaplıyorum; hisse üç günde iki yüz altıdan dört yüz dokuza çıktı ve temkinli borsacı iki yüz altıdan çok sayıda hisse aldı. Üç yüz bin frank kazanmış olmalı."

"Bu onun en iyi vurgunu değil," dedi Morcerf, "bu yıl İspanyol bonolarından bir milyon kazanmadı mı?"

"Dinleyin, sevgili dostum," dedi Lucien, "işte Sayın Monte Cristo kontu size İtalyanlar gibi şöyle söyleyecek:

Danaro e santità
Metà della metà

[Para ve kutsallık
Yarının yarısı eder]

"Bu bile fazla. Bu yüzden bana böyle hikâyeler anlatıldığında omuz silkerim."

"Ama Haiti'den söz ediyordunuz," dedi Monte Cristo.

"Evet, Haiti başka bir şey; Haiti, Fransız borsasının ıskartaya çıkardığı iskambil kâğıtlarıdır. Poker sevilebilir, *whist*'e hayran olunabilir, artırmalı *whist* için çıldırılabilir ve yine de bunların hepsi bir kenara bırakılıp daima ıskartalara geri dönülür: Bu bir çerezdir; bugünü bekleseydi hisse iki yüz beşe düştüğü için yirmi yirmi beş bin frank kaybetmiş olacaktı."

"Peki hisse neden dört yüz dokuzdan iki yüz beşe düştü?" diye sordu Monte Cristo. "Beni bağışlayın, borsada dönen dolapları hiç bilmem."

"Çünkü," dedi Albert, "peş peşe gelen haberler birbirlerine benzemez."

"Vay canına!" dedi Kont. "Demek Mösyö Danglars bir günde üç yüz bin frank kazanmak ya da kaybetmek için hisse satın alıyor. O halde çok zengin olmalı."

"Hisseleri kendisi satın almıyor!" diye yanıtladı Lucien. "Bu işi Madam Danglars yapıyor, çok gözüpek bir kadındır."

"Ama siz aklı başında birisiniz Lucien ve her an değişebileceğini bildiğiniz haberler ilk önce sizin elinize geçtiğine göre onu engelleyebilirsiniz," dedi Morcerf gülümseyerek.

"Kocasının yapamadığını ben nasıl başarabilirim," dedi Lucien. "Barones'in kişiliğini bilirsiniz, kimse onu etkileyemez ve ne isterse onu yapar."

"Ah! Sizin yerinizde olsaydım..." dedi Albert.

"Sonra?"

"Onun bu hastalığını iyileştirirdim; bu aynı zamanda müstakbel damadına yardım etmek anlamına gelirdi."

"Bu nasıl olacak?"

"Ah! Çok kolay, size bir ders vereceğim."

"Bir ders mi?"

"Evet. Bakanlık sekreteri olmanız size çıkacak haberler konusunda büyük bir yetki veriyor. Borsa simsarları ağzınızdan çıkan sözleri pek hızlı not alırlar; ona üst üste birkaç yüz bin frank kaybettirin, bu onun temkinli davranmasını sağlayacak."

"Hiçbir şey anlamıyorum," diye geveledi Lucien.

"Aslında çok basit," diye yanıtladı genç adam yapmacıklıkla hiç ilgisi olmayan bir naiflikle, "bir gün ona, telgrafla gelen ve sadece sizin bilebileceğiniz beklenmedik bir haber iletin; örneğin IV. Henri'nin, dün metresi Gabrielle'in evinde görüldüğünü söyleyin; bu haber hisseleri yükseltecektir. Bunun üzerine, Madam Danglars hisse satın alacak ve Beauchamp ertesi günkü gazetesinde, *IV. Henri'nin önceki gün Gabrielle'in evinde görüldüğü haberi tamamen asılsızdır, Kral IV. Henri Pont-Neuf'ten hiç ayrılmamıştır,* yazdığında parasını kaybedecektir."

Lucien isteksizce gülmeye başladı. Sohbeti çok kayıtsızca dinlermiş gibi görünen Monte Cristo konuşulanların tek bir kelimesini bile kaçırmamış, hatta Bakan'ın sekreterinin sıkıntılı görünümünde bir sırrı sezer gibi olmuştu.

Albert'in gözünden kaçan bu sıkıntısı Lucien'in ziyaretini kısa tutmasına neden olmuştu.

Kuşkusuz kendini kötü hissediyordu. Lucien, ona kapıya kadar eşlik eden Kont'un alçak sesle söylediği birkaç söze, "Seve seve Sayın Kont, bunu kabul ediyorum," diye yanıt vermişti.

Kont genç Morcerf'in yanına döndü.

"Mösyö Debray'nin yanında kayınvalideniz hakkında böyle konuşmakla hata ettiğinizi düşünmüyor musunuz?" dedi.

"Bir dakika Kont," dedi Morcerf, "bu sözcüğü şimdiden kullanmamanızı rica ediyorum."

"Gerçekten mi? Abartıya kaçmadan Kontes'in bu evliliğe bu derece karşı olduğunu söyleyebilir misiniz?"

"Öyle ki Barones evimize nadiren gelir ve annem sanırım Madam Danglars'ın evine en fazla iki kere gitmiştir."

"O halde, sizinle açıkyüreklilikle konuşabilirim," dedi Kont, "Mösyö Danglars benim bankacım, Mösyö de Villefort mutlu bir tesadüf sayesinde kendisine bulunduğum hizmetten dolayı bana çok minnettar. Bütün bunların peş peşe gelecek olan akşam yemeği ve şölen davetleri tufanına yol açacağını tahmin edebiliyorum. Oysa bütün bu davetler debdebeli olmasın diye ve hatta onlardan önce davranma ayrıcalığına sahip olmak için, siz de uygun görürseniz, Mösyö ve Madam Danglars'ı, Mösyö ve Madam de Villefort'u Auteuil'deki kır evime davet etmeyi düşünüyorum. Bu akşam yemeğine sizi, Sayın Kont ve Kontes Morcerf'i de davet edersem, bu buluşma bir tür evlilik toplantısı gibi görülmeyecek mi ya da özellikle Sayın Baron Danglars kendisine kızının da eşlik etmesi onurunu bana bahşederse, Sayın Kontes Morcerf bunu bu şekilde algılamayacak mı? Bu durumda anneniz bana öfkelenecek ve ben bunu hiç istemem; tam tersine, elinize geçen her fırsatta ona beni hayalinde güzel bir anıyla canlandırmasını istediğimi söyleyin."

"İnanın Kont," dedi Morcerf, "benimle böyle içtenlikle konuştuğunuz için size teşekkür ediyorum ve davete gelmemem önerinizi kabul ediyorum. Annemin sizin hakkınızda iyi şeyler düşünmesini istediğinizi söylüyorsunuz, bunu zaten mükemmel bir şekilde başardınız."

"Böyle mi düşünüyorsunuz?" diye sordu Monte Cristo büyük bir ilgiyle.

"Ah! Bundan eminim. Önceki gün bizden ayrıldığınızda, bir saat boyunca sizden söz ettik ama ben asıl konumuza dönmek istiyorum. Annem kendisine bildirmeyi göze alacağım bu ilginizden haberdar olsa, size daha da minnettar kalacaktır eminim. Doğrusu bu ya, babam bu işe öfkelenecek."

Kont gülmeye başladı.

"Tamam o zaman," dedi Morcerf'e, "işte sizi durumdan haberdar ettim. Ama sanırım sadece babanız öfkelenmeyecek, Mösyö ve Madam Danglars da benim çok kötü niyetli biri olduğumu düşünecek. Aramızdaki yakın ilişkiyi, benim sizin Paris'teki en eski dostunuz olduğumu biliyorlar ve sizi orada göremeyince bana neden davet edilmediğinizi soracaklar. En azından gerçekliğine inanacakları, önceden verilmiş bir söz bulmaya çalışın ve bunu bana küçük bir notla iletin. Bildiğiniz gibi bankacılar için sadece yazılı belgeler geçerlidir."

"Bundan daha iyisini yapacağım Sayın Kont," dedi Albert. "Annem biraz deniz havası almak istiyor. Akşam yemeğini ne zaman vereceksiniz?"

"Cumartesi."

"Bugün salı, tamam, yarın akşam yola çıkacağız, öbür gün Tréport'da olacağız. Sayın Kont, insanların böyle yardımına koşmanın sizi nasıl sevimli kıldığının farkında mısınız?"

"Ben mi! Aslında bana gereğinden fazla değer atfediyorsunuz; sizin hoşunuza gidecek bir şey yapmak istiyorum, hepsi bu."

"Onları ne zaman davet edeceksiniz?"

"Hemen bugün."

"Tamam! Hemen Mösyö Danglars'a gidip annemle birlikte yarın Paris'ten ayrılacağımızı bildireyim. Sizi hiç görmedim, dolayısıyla davetiniz hakkında hiçbir şey bilmiyorum."

"Çıldırdınız mı? Ya sizi benim evimde gören Mösyö Debray ne olacak?"

"Ah! Bu doğru."

"Tam tersine, sizi ben gördüm ve resmiyete gerek duymadan davet ettim ve siz de bana tüm içtenliğinizle, Tréport'a gideceğiniz için davete gelemeyeceğinizi söylediniz."

"Tamam, anlaştık. Ama ya siz, yarından önce annemi görmeye gelecek misiniz?"

"Yarından önce gelmem zor, üstelik yolculuk hazırlıklarınızın ortasında gelmiş olurum."

"O zaman bundan daha iyisini yapın, sadece sevimli biri olmakla kalmayıp hayranlık duyulan biri olacaksınız."

"Böylesine yücelmek için ne yapmam gerekiyor?"

"Ne yapmanız mı gerekiyor?"

"Evet, bunu soruyorum."

"Bugün hava gibi özgürsünüz; bize akşam yemeğine gelin. Siz, ben ve annem küçük bir grup oluşturacağız. Annemi şöyle bir gördünüz ama bu kez yakından göreceksiniz. Olağanüstü bir kadındır ve tek bir şeye üzülüyorum: Yirmi yaş küçük bir benzerinin olmamasına. Böyle bir durumda, size yemin ederim ki kısa süre sonra bir Kontes Morcerf ve bir Vikontes Morcerf olurdu. Babama gelince, evde olmayacak, bu akşam toplantısı var ve yemeği sayıştay denetçisiyle yiyecek. Yolculuklardan söz ederiz. Dünyayı gezmiş biri olarak siz bize maceralarınızı anlatırsınız; bize geçen gün Opera'ya birlikte geldiğiniz, köleniz olduğunu söyleseniz de bir prenses gibi davrandığınız o güzel Yunan'ın hikâyesini anlatacaksınız. İtalyanca, İspanyolca konuşuruz. Hadi, kabul edin; annem size minnettar kalacak."

"Binlerce teşekkür," dedi Kont, "çok nazik bir davet ama kabul edemeyeceğim için son derece üzgünüm. Sandığınız gibi özgür değilim, tam tersine, çok önemli bir randevum var."

"Ah! Dikkatli olun, bana az önce hoşa gitmeyen bir akşam yemeğinden nasıl kurtulunacağını anlattınız. Bana bir kanıt gerek. Ne mutlu ki Mösyö Danglars gibi bankacı değilim ama sizi temin ederim ki onun kadar temkinliyimdir."

"Tamam, bunu size kanıtlayacağım," dedi Kont.

Ve zile bastı.

"Bak sen!" dedi Morcerf. "Annemle yemek yemeyi ikinci kez reddediyorsunuz Kont. Bu konuda kararlısınız anlaşılan."

Kont ürperdi.

"Ah! Demek inanmıyorsunuz," dedi, "işte kanıtım geliyor."

Baptistin geldi ve kapının önünde ayakta bekledi.

"Sizin geleceğinizden haberdar değildim, doğru mu?"

"Vay canına! O kadar olağanüstü bir insansınız ki buna yanıt vermeyeceğim."

"En azından beni bu akşam yemeğe davet edeceğinizi bilemezdim."

"Ah! Bu mümkündür."

"Tamam o zaman, dinleyin Baptistin... Bu sabah sizi çalışma odama çağırdığımda ne dedim?"

"Saat beşi çaldığında, gelen herkese Sayın Kont'un evde olmadığını söylememi."

"Ya sonra?"

"Ah! Sayın Kont," dedi Albert.

"Hayır, hayır, bana atfettiğiniz o gizemli ünden kurtulmak istiyorum Sevgili Vikont. Sonsuza dek Manfred'i oynamak zordur. Şeffaf bir hayatım olsun istiyorum. Ardından... Devam edin Baptistin."

"Ardından da, Sayın Binbaşı Bartolomeo Cavalcanti ve oğlundan başka kimseyi kabul etmememi."

"Duydunuz işte, Sayın Binbaşı Bartolomoe Cavalcanti, İtalyan soyluluğunun, Dante'nin soyağacını çıkarmak için d'Hozier'si olma zahmetine girdiği eski ve soylu bir ailesinin ferdi... Cehennem'in X. kantosunu hatırlıyor ya da hatırlamıyorsunuzdur; bir de neredeyse sizin yaşlarınızda olan, sizinle aynı vikont unvanını taşıyan ve Paris sosyetesine babasının milyonlarıyla giren bir oğlu var. Binbaşı bu akşam bana İtalya'da söylediğimiz gibi *contino*yu[66] getiriyor. Onu bana emanet edecek. Biraz yeteneği varsa ben de onu teşvik edeceğim. Bana yardım edersiniz, değil mi?"

---

66 Genç kontu.

"Elbette! Demek bu Binbaşı Cavalcanti eski bir dostunuz?" diye sordu Albert.

"Pek de sayılmaz, İtalya'da yığınla bulunan eski ailelerin çok eski torunlarının torunlarından olan, çok nazik, çok mütevazı, çok saygıdeğer bir senyör. Onunla kimi zaman Floransa'da, kimi zaman Bologna'da, bazen de Lucca'da birçok kez karşılaştım ve beni buraya geleceğinden haberdar etti. Yolculuk sırasındaki tanışmalar özen gerektirir, sizden her yerde bir keresinde tesadüfen gösterdiğiniz dostluğu sergilemenizi beklerler; sanki herhangi bir kişiyle bir saat geçiren bir kişinin onun hakkında bir artniyeti olmazmış gibi! Bu iyi yürekli Binbaşı Cavalcanti İmparatorluk Dönemi'nde, Moskova'ya donmaya gitmeden önce şöyle bir gördüğü Paris'e yeniden gelecek, onu akşam yemeğine davet edeceğim, oğlunu bana bırakacak; onu gözeteceğime dair kendisine söz vereceğim, uygun bulduğu tüm çılgınlıkları yapmasına izin vereceğim, böylece ödeşmiş olacağız."

"Mükemmel!" dedi Albert. "Sizin değerli bir eğitmen olduğunuzu görüyorum. O zaman hoşça kalın, pazar günü döneceğiz. Bu arada Franz'dan yeni haberler aldım."

"Ah! Gerçekten mi?" dedi Monte Cristo. "İtalya'da kalmaktan hâlâ keyif alıyor mu?"

"Sanırım öyle, yine de sizi özlüyor. Sizin Roma'nın güneşi olduğunuzu ve siz olmadan göğü bulutların kapladığını söylüyor. Hatta yağmur yağdığını söyleyecek kadar ileri gidip gitmediğini bilmiyorum."

"Dostunuz Franz'ın benimle ilgili düşünceleri değişti mi?"

"Tam tersine, sizin olağandışı biri olduğunuza inanmaya devam ediyor; zaten sizi bunun için özlüyor."

"Sevimli delikanlı!" dedi Monte Cristo. "Akşam yemeğini için bir yer ararken benim davetimi kabul ettiği o ilk akşam ona karşı derin bir yakınlık hissetmiştim. Sanırım, General d'Épinay'nin oğlu?"

"Ta kendisi."

"1815'te alçakça öldürülen general o değil miydi?"

"Bonapartçılar tarafından."

"Ta kendisi! İnanın onu severim! Onun için de evlilik planları var mı?"

"Evet, Matmazel de Villefort ile evlenmek zorunda."

"Gerçekten mi?"

"Tıpkı benim Matmazel Danglars'la evlenmek zorunda olmam gibi," diye ekledi Albert gülerek.

"Gülüyorsunuz..."

"Evet.

"Ama neden?"

"Gülüyorum çünkü tıpkı Matmazel Danglars ile aramda olduğu gibi, onların da bu evliliğe sıcak bakmadığını sanıyorum. Ama şuraya bakın, Sayın Kont, erkeklerden söz eden kadınlar gibi kadınlardan söz ediyoruz; bu bağışlanamaz bir hata!"

Albert ayağa kalktı.

"Gidiyor musunuz?"

"Güzel bir soru! İki saatten beri başınızı şişirdiğim halde bana gidip gitmediğimi sorma nezaketinde bulunuyorsunuz! Aslında Kont, siz dünyanın en kibar insanısınız! Ve hizmetkârlarınız ne kadar da eğitimli. Benimkiler Fransız Tiyatrosu'ndaki, söyleyecekleri bir sözleri olduğunda hep sahnenin kenarına gelen hizmetkârlara benziyor. Bu yüzden, Mösyö Baptistin'i işten çıkarmaya karar verirseniz önce beni haberdar etmenizi istiyorum."

"Tamam Vikont."

"Hepsi bu değil, bekleyin: Luccalı Saygıdeğer Senyör Cavalcante de' Cavalcanti'ye iltifatlarımı iletin ve bir gün oğlunu evlendirmeye karar verirse, ona en azından anne tarafından çok zengin, çok soylu ve baba tarafından baron olan bir kız bulun. Bu konuda size yardımcı olacağım."

"Ah! Şuraya bakın," diye yanıtladı Monte Cristo, "siz hâlâ orada mısınız?"

"Evet."

"İnanın, kesin konuşmamak gerekir."

"Ah! Kont," diye haykırdı Morcerf, "bana ne büyük bir yardımda bulundunuz ve sayenizde on yıl daha bekâr kalırsam sizi yüz kat daha çok seveceğim."

"Her şey mümkündür," diye yanıtladı Monte Cristo ciddi bir ifadeyle.

Ve Albert'den izin isteyerek odasına döndü ve zili üç kere çaldı.

Bertuccio geldi.

"Mösyö Bertuccio," dedi, "cumartesi günü Auteuil'deki evimde davet verdiğimi biliyorsunuz."

Bertuccio hafifçe titredi.

"Evet Mösyö," dedi.

"Her şeyin uygun bir şekilde hazırlanması için sizin yardımınıza ihtiyacım var. O ev çok güzel ya da en azından çok güzel olabilir."

"Bunun için her şeyi değiştirmek gerekir Sayın Kont çünkü duvar kaplamaları eskimiş."

"O zaman, kırmızı damaskoyla kaplı yatak odasınınki dışında hepsini değiştirin: Onu olduğu gibi bırakacaksınız."

Bertuccio öne doğru eğildi.

"Bahçeye de hiç dokunmayacaksınız ama avluda dilediğiniz değişikliği yapabilirsiniz, hatta tanınmayacak hale gelmesi hoşuma gidecek."

"Sayın Kont'u memnun etmek için elimden geleni yapacağım; yine de Sayın Kont akşam yemeği için ne istediğini söylerse kendimi daha da rahatlamış hissedeceğim."

"Sevgili Mösyö Bertuccio," dedi Kont. "Paris'e geldiğinizden beri biraz şaşkınlaştığınızı, ürkekleştiğinizi hissediyorum, artık beni tanımıyor musunuz?"

"Ama ekselansları en azından bana kimi ağırlayacağını söyleyebilir!"

"Bu konuda henüz ben de bir şey bilmiyorum ve sizin de bilmeniz gerekmez. Lucullus, Lucullus'un evinde yemek yiyor, hepsi bu."

Bertuccio öne doğru eğilip dışarı çıktı.

LV

Binbaşı Cavalcanti

Ne Kont ne de Baptistin Monte Cristo'ya akşam yemeği davetini geri çevirme bahanesini sağlayan Luccalı binbaşının ziyaretini Morcerf'e bildirirken yalan söylememişti.

Saat yediyi çaldığında, yani Mösyö Bertuccio'nun aldığı talimat uyarınca Auteuil'e doğru yola çıkmasından iki saat sonra, konağın kapısının önünde duran bir araba, elli iki yaşlarında, üzerine Avrupa'da modası hiç geçmeyecekmiş gibi görünen, ilikleri siyah şeritlerle süslenmiş o yeşil redingotlardan birini giymiş bir adamı parmaklığın kenarına bıraktıktan sonra, âdeta büyük bir utanca kapılıp uzaklaşmış gibiydi. Mavi bol bir kumaş pantolon, yeterince temiz ama iyi cilalanmamış ve pençesi biraz kalın bir çizme, süet eldivenler, jandarmalarınkileri andıran bir şapka, taşıyan kişi tamamen kendi istek ve iradesiyle takmamış olsa suçluların boynuna geçirilen bir halka sanılabilecek beyaz şeritli, siyah bir yakalık: İşte kapının zilini çalarken burasının Sayın Monte Cristo kontunun oturduğu Champs-Elysées Caddesi 30 numara olup olmadığını soran kişinin üzerindeki ilginç kıyafetler bunlardı. Adam kapıcının olumlu yanıtı üzerine içeri girdi, kapıyı arkasından kapadı ve sekiye doğru ilerledi.

Bu adamın küçük ve köşeli yüzü, kır saçları, kalın ve gri bıyıkları, ziyaretçinin tam eşkalini öğrenmiş olan ve holün girişinde bekleyen Baptistin'in kendisini tanımasını sağladı. Böylece, akıllı hizmetkârın karşısında ismini söyler söylemez, Monte Cristo'ya onun geldiği bildirildi. Yabancı basit biçimde döşenmiş bir salona götürüldü. Kendisini orada bekleyen Kont güleç bir ifadeyle ona doğru yaklaştı.

"Ah! Sevgili Mösyö, hoş geldiniz. Ben de sizi bekliyordum."

"Gerçekten mi, ekselansları beni mi bekliyordu?" diye sordu Luccalı.

"Evet, bugün yedide geleceğinizi biliyordum."

"Geleceğimi biliyor muydunuz?"

"Kesinlikle."

"Ah! Çok iyi! İtiraf edeyim ki bu küçük önlemin unutulmasından korkuyordum."

"Hangi önlemin?"

"Geleceğimden haberdar edilmenizin."

"Ah! Hayır!"

"Ama yanılmadığınızdan emin misiniz?"

"Eminim."

"Ekselanslarının bugün yedide beklediği kişi ben miyim?"

"Elbette sizsiniz. Bunu kesinleştirelim."

"Ah! Beni bekleme zahmetine değmezdi," dedi Luccalı.

"Tamam! Tamam!" dedi Monte Cristo.

Luccalı biraz endişeli görünüyordu.

"Söyleyin, siz Sayın Marki Bartolomeo Cavalcanti değil misiniz?"

"Bartolomeo Cavalcanti," diye tekrarladı Luccalı sevinçle, "evet ismim bu."

"Avusturya'da görev yapmış emekli binbaşı mısınız?"

"Bilmem ki, binbaşı mıydım?" diye sordu eski subay çekingen bir ifadeyle.

"Evet," dedi Monte Cristo, "binbaşıydınız. İtalya'daki rütbenize Fransa'da binbaşılık denk düşüyor."

"Tamam," dedi Luccalı, "bundan daha iyisini de beklemiyordum..."

"Zaten buraya kendi isteğinizle gelmediniz."

"Ah! Kesinlikle öyle."

"Bana biri tarafından gönderildiniz."

"Evet."

"O Saygıdeğer Başrahip Busoni tarafından mı?"

"Evet!" diye haykırdı Binbaşı sevinçle.

"Yanınızda bir mektup var mı?"

"İşte burada."

"Hadi versenize, bir göz atalım."

Ve Monte Cristo açtığı mektubu okudu.

Binbaşı Kont'a baktığı şaşkın iri gözlerini ara sıra dairenin dört bir yanında gezdiriyor, sonra bakışlarını yeniden ev sahibine çeviriyordu.

"Tamam, işte bu... bizim Sevgili Başrahip'ten, Binbaşı Cavalcanti, saygın bir Luccalı, Floransalı Cavalcanti'nin torunu," diye devam etti Monte Cristo, "yarım milyonluk bir servete sahiptir."

Monte Cristo başını mektuptan kaldırıp selam verdi.

"Yarım milyon," dedi, "vay canına! Sevgili Mösyö Cavalcanti."

"Yarım milyon mu yazıyor?" diye sordu Luccalı.

"Tamı tamına; zaten öyle olmalı, Başrahip Busoni Avrupa'nın en büyük servet sahiplerinin hepsini çok iyi tanır."

"Tamam, yarım milyon olsun," dedi Luccalı, "ama onurum üzerine yemin ederim ki meblağın bu kadar yüksek olacağını sanmıyordum."

"Çünkü sizi soyan bir kâhyanız var; ne bekliyordunuz ki sevgili Mösyö Cavalcanti, bunları yaşamak gerekiyor!"

"İyi ki beni uyardınız," dedi Luccalı ciddi bir ifadeyle, "o sefili kapı dışarı edeceğim."

Monte Cristo devam etti:

"Ancak mutlu olması için tek bir şeyden yoksun."

"Ah! Tanrım! Evet! Tek bir şeyden," dedi Luccalı iç çekerek.

"Çok sevdiği oğlundan."

"Çok sevdiği bir oğul!"

"Gençken soylu ailesinin bir düşmanı ya da Çingeneler tarafından kaçırılmış."

"Beş yaşındaydı Mösyö," dedi derin derin iç çekerken gözlerini yukarı kaldıran Luccalı.

"Zavallı baba!" dedi Monte Cristo.

Kont devam etti:

"On beş yıldır boşu boşuna aradığı bu oğulu sizin bulabileceğinizi bildirerek ona umut, hayat veriyorum Sayın Kont."

Luccalı, Monte Cristo'ya tasvir edilemez bir endişeyle baktı.

"Onu bulabilirim," dedi Monte Cristo.

Binbaşı doğruldu.

"Ah! Vay canına!" dedi. "Demek bu mektup tamamen doğru."

"Sevgili Mösyö Bartolomeo, bundan şüphe mi duyuyordunuz?"

"Hayır, kesinlikle hayır! Başrahip Busoni gibi ağırbaşlı, kendini dine adamış bir adamın böyle bir şaka yapması beklenemez ama hepsini okumadınız ekselansları."

"Evet, bu doğru, bir de not var."

"Evet," diye tekrarladı Luccalı, "bir... not... var."

"Binbaşı Cavalcanti'ye bankadan para çekme sıkıntısı yaşatmamak için, yolculuk masrafları karşılığında size iki bin franklık bir poliçe gönderiyorum ve ona sizin adınıza bana borçlu olduğunuz kırk sekiz bin franklık kredi açıyorum."

Binbaşı bu notun okunmasını belirgin bir endişeyle izledi.

"Tamam!" demekle yetindi Kont.

"'Tamam," diye mırıldandı Luccalı, "yani... Mösyö..."

"Yani mi?" diye sordu Monte Cristo.

"Yani not..."

"Nota ne olmuş?"

"Sizin tarafınızdan mektubun geri kalanı gibi kabul edildi mi?"

"Elbette. Başrahip Busoni ile aramızda bir anlaşma vardır, ona kalan borcum tam olarak kırk sekiz bin frank mıydı bilemiyorum ama aramızda üç beş kuruşun önemi yoktur. Ah! Şuraya bakın! Sevgili Mösyö Cavalcanti, demek dipnot sizin için büyük bir önem taşıyordu!"

"Size itiraf etmeliyim ki, Başrahip Busoni'nin imzasının güvenilirliği dışında hiç param yoktu; öyle ki bu parayı elde etme şansım olmasaydı, Paris'te büyük bir sıkıntıya düşerdim."

"Hadi canım! Sizin gibi bir adam bu yüzden sıkıntıya düşer mi?" dedi Monte Cristo.

"Elbette! Burada kimseyi tanımıyorum."

"Ama sizi tanıyorlar."

"Evet, beni tanıyorlar ama..."

"Sevgili Mösyö Cavalcanti, sözünüzü tamamlayın!"

"Ama o kırk sekiz bin frangı bana vermeniz koşuluyla."

"Parayı ilk talep ettiğinizde alacaksınız."

Binbaşı şaşkın gözlerini yuvarlıyordu.

"Ama otursanıza," dedi Monte Cristo. "Gerçekten de ne yaptığımı bilmiyorum... Sizi on beş dakikadır ayakta bekletiyorum."

"Önemi yok."

Binbaşı çektiği bir koltuğa oturdu.

"Şimdi," dedi Kont, "bir şeyler içmek ister misiniz; bir kadeh Jerez, Porto, Alicante şarabı?"

"Madem ikramda bulunuyorsunuz, Alicante benim en gözde şarabımdır."

"Elimde en mükemmeli var. Bisküvi ile birlikte, değil mi?"

"Madem ısrar ediyorsunuz, biraz bisküviyle."

Monte Cristo zili çalınca Baptistin kapıda belirdi.

Kont ona doğru yürüdü.

"Neler oldu?" diye sordu alçak sesle.

"Genç adam geldi," diye yanıtladı uşak aynı ses tonuyla.

"Tamam, onu nereye aldınız?"

"Ekselanslarının emrettiği gibi mavi salona."

"Mükemmel. Alicante şarabı ve bisküvi getirin."

Baptistin dışarı çıktı.

"Aslında," dedi Luccalı, "sizi zahmete soktuğum için utanç duyuyorum."

"Tamam, hiç önemli değil!" dedi Monte Cristo.

Baptistin kadehler, şarap ve bisküvilerle geri geldi.

İlk kadehi dolduran Kont ikinci kadehe sadece, her yanı örümcek ağları ve şarabın eskiliğini insanların yaşlandığını

belli eden kırışıklıklardan daha güvenilir bir şekilde ortaya koyan birkaç belirti taşıyan şişeden birkaç damla kırmızı yakut döktü.

Binbaşı bu paylaşımı anlamıştı, dolu kadehi ve bisküvileri aldı. Kont, Baptistin'e tepsiyi konuğuna daha da yaklaştırmasını emretti. Alicante şarabını tatmaya başlayan Binbaşı'nın yüzünü bir memnuniyet ifadesi kapladı ve bisküvisini kibarca şaraba daldırdı.

"Yani Mösyö, Lucca'da oturuyordunuz, zengindiniz, soyluydunuz, herkes tarafından sayılıyordunuz, bir insanı mutlu edebilecek her şeye sahiptiniz."

"Her şeye, ekselans," dedi bisküvisini yutan Binbaşı, "kesinlikle her şeye."

"Ama mutluluğunuza engel olan bir şey yok muydu?"

"Tek bir şey vardı."

"Çocuğunuza kavuşamamak mı?"

"Ah!" dedi ikinci bisküviyi alan Binbaşı. "Ben de bunun eksikliğini hissediyordum."

Saygıdeğer Luccalı gözlerini kaldırdı ve iç çekmek için çaba harcadı.

"Şimdi, sevgili Mösyö Cavalcanti," dedi Monte Cristo, "bu kadar özlediğiniz oğlunuza gelelim çünkü bana bekâr olduğunuz söylenmişti."

"Öyle sanılıyordu Mösyö ve ben bile..."

"Evet," diye araya girdi Monte Cristo, "siz bile bu söylentiyi doğrulamış, bir gençlik günahını herkesten gizlemek istemiştiniz."

Luccalı yerinde doğrularak en dingin ve en saygın ifadesini takındı, bakışlarını tevazuyla yere çevirirken, aynı zamanda kâh iyi bir izlenim bırakmak kâh da dudaklarına yerleşmiş aynı gülümsemesiyle hâlâ iyi niyetli merakını belli eden Kont'a sinsice bakarken hayalgücünü zorlamak istiyordu.

"Evet Mösyö, bu hatayı herkesten gizlemek istiyordum."

"Tabii ki kendi iyiliğiniz için değil," dedi Monte Cristo, "çünkü bir erkek bu gibi şeyleri umursamaz."

"Ah! Hayır, elbette kendim için değil," dedi gülümseyen Binbaşı başını iki yana sallayarak.

"Ama annesinin iyiliği için," dedi Kont.

"Annesi için!" diye haykırdı Luccalı üçüncü bisküviyi alırken. "Zavallı annesi için!"

"Sevgili Mösyö Cavalcanti, biraz daha için," dedi Monte Cristo Luccalının kadehini ikinci kez Alicante şarabıyla doldururken, "heyecandan soluğunuz kesiliyor."

"Zavallı annesi için!" diye mırıldandı Luccalı, irade gücünün gözyaşı bezi üzerindeki etkisinin gözünün bir köşesinde sahte bir damla oluşmasına yetip yetmeyeceğini denerken.

"Sanırım, İtalya'nın en önemli ailelerinden birine mensuptu."

"*Patrici*lerden Fiesole ailesine, Sayın Kont!"

"Peki adı neydi?"

"Adını öğrenmek mi istiyorsunuz?"

"Ah! Tanrım!" dedi Monte Cristo. "Bana söylemenize gerek yok, onu tanıyorum."

"Sayın Kont her şeyi biliyor," dedi Luccalı öne doğru eğilerek.

"Olivia Corsinari, öyle değil mi?"

"Olivia Corsinari."

"Markiz miydi?"

"Markizdi."

"Yine de ailenizin karşı çıkmasına rağmen sonunda onunla evlendiniz mi?"

"Tanrım! Evet, sonunda onunla evlendim."

"Peki resmî belgelerinizi getirdiniz mi?"

"Hangi belgeleri?"

"Olivia Corsinari ile evlendiğinizi gösteren evlilik belgesini ve çocuğun doğum belgesini."

"Çocuğun doğum belgesi mi?"

"Oğlunuz Andrea Cavalcanti'nin doğum belgesini, adı Andrea değil mi?"

"Sanırım öyle," dedi Luccalı.

"Nasıl! Sanırım öyle mi?"

"Evet, bunu doğrulamaya cesaret edemiyorum, kaybolmasının üzerinden o kadar uzun zaman geçti ki."

"Bu doğru," dedi Monte Cristo, "ama belgeleriniz yanınızda mı?"

"Sayın Kont, getirmem gerektiğinden haberdar edilmediğim için, o kâğıtları yanıma almayı ihmal ettiğimi üzüntüyle belirtiyorum."

"Lanet olsun!" dedi Monte Cristo.

"Çok mu gerekliydi?"

"Hem de çok!"

Luccalı alnını kaşıdı.

"Ah! *Per bacco!* Çok gerekliydi!"

"Kuşkusuz burada evliliğinizden, çocuğunuzun meşru olup olmadığı hakkında şüphe duyulduğu takdirde!"

"Bu doğru," dedi Luccalı, "şüphe duyulabilir."

"O genç adam çok zor durumda kalacak."

"Ona çok zarar verecek."

"Bu, onun muhteşem bir evlilik yapmasına engel olabilir."

"*O peccato!*"[67]

"Fransa'da kuralların katı olduğunu anlıyor musunuz? İtalya'da olduğu gibi bir rahip bulup ona, 'Biz birbirimizi seviyoruz, bizi evlendirin,' demek yetmez. Fransa'da resmî evlilik vardır ve bunun için kimliğin saptanmasını sağlayan belgeler gerekir."

"İşte bu felaket. O belgeler yanımda değil."

"Ne mutlu ki bende mevcutlar," dedi Monte Cristo.

"Sizde mi?"

"Evet."

"Belgeler sizde mi?"

---

67 Ne büyük bir günah, ne yazık.

"Evet."

"Ah! Şuraya bakın," dedi, bu belgelerin eksikliğinden dolayı yolculuğunun bir anlamının kalmadığını düşünerek bu unutkanlığın kendisine kırk sekiz bin frankla ilgili zorluklar çıkaracağından endişelenen Luccalı. "Ah! Şuraya bakın, işte çok sevindirici bir haber! Evet, bu mutlu bir haber çünkü bunu ben hiç düşünmemiştim."

"Olabilir! Sanırım her şeyi düşünebilmek mümkün değildir. Ama ne mutlu ki Başrahip Busoni bunu sizin için düşünmüş."

"Görüyorsunuz ya, ne iyi yürekli bir adam!"

"O bir önlem adamıdır."

"O hayran olunası bir adamdır," dedi Luccalı, "belgeleri size gönderdi mi?"

"İşte."

Luccalı hayranlıkla ellerini birleştirdi.

"Olivia Corsinari ile Santa-Paula del Monte-Catini Kilisesi'nde evlendiniz, işte rahibin belgesi."

"Vay canına! İşte burada," dedi belgeye şaşkınlıkla bakan Binbaşı.

"Ve bu da Andrea Cavalcanti'nin Saravezza rahibi tarafından verilmiş vaftiz belgesi."

"Her şey kurallara uygun."

"Artık benim işime yaramayacak olan bu belgeleri alın, bunları özenle saklaması için oğlunuza vereceksiniz."

"Umarım öyle olur! Ya onları kaybederse..."

"Evet, söyleyin, ya onları kaybederse?" diye sordu Monte Cristo.

"O zaman, Başrahip'le yeniden yazışmak gerekecek ve bu belgeleri yeniden almak çok uzun sürecek."

"Gerçekten de, bu iş çok zorlaşır," dedi Monte Cristo.

"Neredeyse imkânsız hale gelir," dedi Luccalı.

"Bu belgelerin değerini anladığınızı sanıyorum."

"Yani onlara gözüm gibi bakmalıyım."

"Şimdi," dedi Monte Cristo, "genç adamın annesine gelince..."

"Genç adamın annesine gelince..." diye tekrarladı Binbaşı endişeyle.

"Yani Markiz Corsinari'ye gelince..."

"Tanrım!" dedi her adımda yeni güçlüklerin ortaya çıktığını hisseden Luccalı. "Ona ihtiyaç duyulacak mı?"

"Hayır Mösyö, zaten o...."

"Elbette, elbette, o..."

"Ölmedi mi?"

"Ne yazık ki evet!" dedi Luccalı aceleyle.

"Bunu öğrendim, on yıl önce ölmüş."

"Ve onun için hâlâ ağlıyorum Mösyö," dedi cebinden çıkardığı kareli mendille önce sol, ardından sağ gözünü kurulayan Binbaşı.

"Elden ne gelir," dedi Monte Cristo, "hepimiz ölümlüyüz. Şimdi sevgili Mösyö Cavalcanti, Fransa'da oğlunuzdan on beş yıldır ayrı olduğunuzun bilinmesi gerekmiyor. Çocukları kaçıran Çingene hikâyelerine burada hoş gözle bakılmaz. Onu eğitimi için taşrada bir koleje gönderdiniz ve bu eğitimi Paris'te tamamlamasını istiyorsunuz. Karınızın ölümünden beri yaşadığınız Viareggio'dan bu yüzden ayrıldınız. Bu kadarı yeterli."

"Böyle mi düşünüyorsunuz?"

"Kesinlikle."

"O zaman çok iyi."

"Bu ayrılık hakkında bir şeyler öğrenilirse..."

"Ah! Evet. Ne söyleyeceğim?"

"Ailenizin düşmanlarının satın aldığı sadakatsiz bir eğitmenin..."

"Kendini Corsinarilere satan bir eğitmenin mi?"

"Elbette... Soyunuzun sona ermesi için çocuğu kaçırdığını."

"Bu doğru çünkü tek çocuktu."

"Tamam o zaman, şimdi her şey kararlaştırıldığına, hafızanızda tazelenen anılar size ihanet etmeyeceklerine göre, size bir sürpriz hazırladığımı tahmin etmiş olmalısınız?"

"Hoş bir sürpriz mi?"

"Ah!" dedi Monte Cristo. "Bir babanın gözleri kadar yüreğinin de kandırılamayacağını görüyorum."

"Hımm!" dedi Binbaşı.

"Boşboğazlık edilip size bir şeyler söylendi mi, yoksa burada olduğunu tahmin ettiniz mi?"

"Kimin?"

"Çocuğunuzun, oğlunuzun, Andrea'nızın."

"Bunu tahmin etmiştim," dedi Luccalı büyük bir soğukkanlılıkla, "yani burada, öyle mi?"

"Burada," dedi Monte Cristo, "az önce içeri giren uşak bana geldiğini haber verdi."

"Ah! Çok güzel! Çok güzel!" dedi Binbaşı her ünlem işaretinde Leh tarzı redingotunun şeritlerini çekiştirerek.

"Sevgili Mösyö," dedi Monte Cristo, "heyecanınızı anlıyorum, size kendinizi toplamanız için biraz zaman tanımak gerek; aynı zamanda özlemi onca çekilen bu karşılaşma için delikanlıyı da hazırlamak istiyorum çünkü sanırım o da sizin gibi sabırsızlanıyor."

"Ben de öyle düşünüyorum," dedi Cavalcanti.

"Tamam o zaman, on beş dakikaya yanınızda olacağız."

"Onu bana mı getireceksiniz? Yaptığınız iyiliği onu bana tanıtacak kadar ileri mi götüreceksiniz?"

"Hayır, baba ile oğul arasına girmek istemem, baş başa olacaksınız Sayın Binbaşı ama içiniz rahat olsun, kan çekmese bile, yanılmayacaksınız, şu kapıdan girecek. Sarışın, hatta biraz fazla sarışın, yakışıklı, çok kibar bir genç, siz de göreceksiniz."

"Bu arada," dedi Binbaşı, "yanımda o iyi yürekli Başrahip Busoni'nin verdiği iki bin franktan başka para yoktu. Yolculuk yaptım ve..."

"Ve paraya ihtiyacınız var... Haklısınız sevgili Mösyö Cavalcanti. Alın, sekiz bin frank, sizi idare eder."

Binbaşının gözleri kızıl yakutlar gibi parladı.

"Size kırk bin frank borçluyum," dedi Monte Cristo.

"Ekselansları bir makbuz isterler mi?" dedi paraları redingotunun iç cebine indiren Binbaşı.

"Hangi amaçla?"

"Başrahip Busoni'ye belgelemeniz için."

"Kırk bin frangı aldığınızda bana toplu bir makbuz verirsiniz. Onurlu insanlar arasında böyle önlemler gereksizdir."

"Ah! Evet, bu doğru," dedi Binbaşı, "onurlu insanlar arasında..."

"Şimdi sizden son bir şey daha isteyeceğim Marki."

"Söyleyin."

"Küçük bir tavsiyeye izin verir misiniz?"

"Elbette! Bekliyorum."

"Bu Leh tarzı redingotu çıkarsanız hiç fena olmayacak."

"Gerçekten mi?" dedi redingotuna hoşnutlukla bakarak.

"Evet, Viareggio'da hâlâ giyiliyor ama Paris'te, ne kadar şık olursa olsun bu redingotun modası çoktan geçti."

"Bu can sıkıcı," dedi Luccalı.

"Ah! Onu çok beğendiyseniz, giderken alabilirsiniz."

"Ben onun yerine ne giyeceğim?"

"Bavullarınızda ne varsa."

"Nasıl, bavullarımdakileri mi? Sadece bir askılığım var."

"Kuşkusuz yanınızdaki askılık. Canınızı sıkmayın. Zaten eski bir asker rahat bir kıyafetle dolaşmayı sever."

"İşte tam da bu yüzden..."

"Ama siz tedbirli bir adamsınız ve önceden gönderdiğiniz bavullarınız dün Richelieu Caddesi'ndeki Princes Oteli'ne geldiler. Odanızı o otelde ayırttınız."

"Yani bavulların içinde mi?"

"Sizin için gerekli olan her şeyin, günlük giysilerin, üniformaların uşağınız tarafından bavullara yerleştirilmesi

önlemini aldığınızı sanıyorum. Önemli günlerde üniformanızı giymeniz uygun düşer. Nişanınızı takmayı unutmayın. Fransa'da hâlâ alay konusu olsa da, nişan takma âdeti devam ediyor."

"Çok iyi, çok iyi, çok iyi!" dedi gözleri kamaşarak yürüyen Binbaşı.

"Ve şimdi," dedi Monte Cristo, "sevgili Mösyö Cavalcanti, yüreğiniz çok derin heyecanlara karşı güçlendiyse, oğlunuz Andrea'yı görmeye hazır mısınız?"

Ve kendinden geçmiş haldeki Luccalıyı zarifçe selamlayan Monte Cristo duvar halısının ardında gözden kayboldu.

Birinci Cildin Sonu

Alexandre Dumas (père) (1802-1870): On dokuzuncu yüzyılda Avrupa'yı saran siyasal ve sosyal çalkantıları yaşamasına rağmen daha çok on altıncı ve on yedinci yüzyılın tarihi olaylarını konu alan üç yüzden fazla roman yazdı. Yaşadığı dönemin sevilen ve en çok okunan romantik yazarlarından biridir. Monte Cristo Kontu *ilk kez 1844 yılında* Journal des Débats*'da tefrika edilmiş, Batılı kültür dünyasına tüketilmesi imkânsız bir arketip armağan etmiştir. Sinemaya, tiyatroya, televizyona ve hatta bilgisayar oyunlarına uyarlanmış, hakkında besteler yapılmış bu eser, Fransa'nın, Kral ve taraftarlarının Napoléon'un dönmesinden endişelendiği Restorasyon Dönemi'nde geçer. İftiraya uğrayan Denizci Edmond Dantès, bu şüphe girdabında sevgilisi Mercedes'i, babasını, özgürlüğünü bir anda kaybeder. Acı, korkunç tecrübelerle dolu bu dönemden kaderin cilvesi ve azimle çıkmayı başarır. Artık güçlü, bilgili ve zengin biridir ve aklında tek bir şey vardır: Tanrı'nın adaletinin gereğini yapmak. Doğu'dan gelmiş gizemli bir kont kılığında bir intikam meleği gibi Paris sosyetesinin üzerinde dolaşır ama intikamı yalnızca düşmanlarının değil masumların hayatını da değiştirecektir.*

Volkan Yalçıntoklu (1961): Saint-Joseph Lisesi'nde okudu. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıbbi Biyoloji ve Genetik Bölümü'nü bitirdi. Uzun yıllar kitapçılık yaptı. Fransızca ve İngilizceden çeviriler yapıyor. Eserlerini çevirdiği yazarlar arasında Jules Verne, Helene DeWitt, Alan Snow, Richard Maltby Jr., Lyman Frank Baum, Honoré de Balzac, Alexandre Dumas (père), George Sand, Charles Perrault ve Victor Hugo yer alıyor. Alexander Dumas'nın Üç Silahşor *ve* Siyah Lale *romanlarını da Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi bünyesinde Türkçeye kazandırdı.*

Tamamı bir defada ticari dolaşıma giren ve birbirini takip eden nüsha ve materyallere tespit edilmiş ayrılmaz bir bütün arz eden eserler için tek bir bandrol alınabilir. Bu durumda, söz konusu nüsha ve materyaller birbirinden ayrı satılamaz.

KDV dahil fiyatı
49 TL (İki Cilt)

